ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ 2022-2026.

Επιμέλεια:

Ευάγγελος Μπακέλας

Αντεισαγγελέας Αρείου Πάγου

Το παρόν αποτελεί επικαιροποιημένη συλλογή της πρόσφατης νομολογίας του Αρείου Πάγου, η οποία σας αποστέλλεται τακτικά από την Εισαγγελία του Αρείου Πάγου.

Επιλέγοντας Ctrl και λήμμα που ενδιαφέρει από τον πίνακα περιεχομένων, μεταφέρεστε αυτόματα στην αντίστοιχη ενότητα .

Περιεχόμενα

Αγορεύσεις....10
Αιγιαλός. Παραλία....11
Αίτημα αναβολής για κρείσσονες αποδείξεις....12
Αίτηση ακύρωσης διαδικασίας....12
Αιτιολογία δικαστικής απόφασης....13
Αιτιολογία αθωωτικής απόφασης....15
Αιτιολογία του δόλου....17
Αιτιώδης σύνδεσμος....19
Ακυρότητες....20
Αλληλόχρεος λογαριασμός....22
Αλλοδαποί....22
Αμέλεια....24
Αναδρομικότητα ευμενέστερης διάταξης....26
Άμυνα (αρ. 22 ΠΚ)....27
Αναβολή (αρ. 349, 352 ΚΠΔ)....28
Αναβολή για κρείσσονες αποδείξεις (αρ. 352 ΚΠΔ)....29
Αναίρεση....30
Ανάκληση απόφασης....44

Ανακριτική διείσδυση....44
Ανασταλτικό αποτέλεσμα της έφεσης- αναστολή εκτέλεσης....45
Αναστολή εκτέλεσης της ποινής....45
Αναστολή παραγραφής (αρθ. 113 ΠΚ)....46
Αναστολή προθεσμιών για την αντιμετώπιση της πανδημίας....46
Αναφορά (αρ. 10 Συντ.)....46
Ανέγκλητη πράξη....47
Ανήλικοι....47
Ανθρωποκτονία από αμέλεια.....49
Ανθρωποκτονία με πρόθεση (αρ. 299 ΠΚ)....50
Αντίκλητος.....53
Αντιποίηση(αρ. 175 ΠΚ).....53
Αντιρρήσεις περί την εκτέλεση (άρθρο 562 ΚΠΔ)....55
Ανώνυμη εταιρεία και υποβολή έγκλησης, δήλωση συνέχισης πδ, υποστήριξης της κατηγορίας....57
Ανωμοτί κατάθεση υπόπτου (αρ. 244 και 171 παρ. 1 δ ΚΠΔ)....58
Απαγγελία της κατηγορίας....60
Απάτη....62
Απάτη με υπολογιστή (Αρθρο 386 Α ΠΚ)....71
Απάτη – πλαστογραφία. Συρροή....71
Απάτη με την επιβαρυντική περίπτωση του Ν 1608/1950....72
Απάτη σε βάρος του ελληνικού Δημοσίου....74
Απάτη στο δικαστήριο....74
Απάτη σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ....75
Απιστία (άρθρο 390 ΠΚ)....76
Απιστία δικηγόρου (αρ. 233 ΠΚ)....79
Αποδεικτικά μέσα....80
Αποδεικτικό επίδοσης (άρθρο 162 ΚΠΔ)....82
Αποζημίωση εκείνων που κρατήθηκαν και μετέπειτα αθωώθηκαν-Αρ. 535 επ ΚΠΔ....83
Απολογία κατηγορουμένου....83
Απόλυτη ακυρότητα....87
Απόπειρα....90
Αποπλάνηση παιδιού....93
Απόρρητο επικοινωνιών....93
Απόφαση καταδικαστική.....99
Αποχή από την ποινική δίωξη (αρ. 48, 49 ΚΠΔ)....100
Αποχή δικαστικού προσώπου (άρ. 23 ΚΠΔ)....100

Αποκλεισμός δικαστικού προσώπου (αρ. 14 ΚΠΔ).....101
Αρμοδιότητα κατά παραπομπή (άρθρο 135 ΚΠΔ).....102
Αρμοδιότητα κατά τόπον.....103
Αρμοδιότητα καθ΄ύλην (αρ. 111, 112, 499 ΚΠΔ).....104
Αρνητικοί της κατηγορίας ισχυρισμοί.....106
Αρπαγή.....106
Αρχαιότητες (Ν 3028/2002, 4858/2021).....107
Αρχή της αναλογικότητας.....109
Αρχή της άπαξ άσκησης ενδίκου μέσου.....110
Αρχή της δημοσιότητας (αρ. 329 ΚΠΔ).....111
Αρχή της ηθικής απόδειξης (αρ. 177 ΚΠΔ).....112
Αρχή της προφορικότητας (αρ. 331 ΚΠΔ).....112
Αρχή του ενιαίου και αδιαιρέτου της εισαγγελικής αρχής.....113
Αρχή της επιείκειας.....113
Ασελγής πράξη.....114
Αυθαίρετη δόμηση (Ν 4495/2017).....115
Αυτοδικία (αρθρο 331 ΠΚ).....115
Αυτοτελείς ισχυρισμοί.....116
Αυτόφωρο αδίκημα και κατ΄εξακολούθηση έγκλημα.....119
Αυτοψία.....120
Αφαίρεση άδειας ικανότητας οδήγησης.....121
Βαριά σωματική βλάβη (αρ. 310 ΠΚ).....121
Βασανιστήρια (αρ. 137^{A} ΠΚ).....123
Βελτίωση της κατηγορίας (αρ. 343 παρ. 2 ΚΠΔ).....123
Βία κατά υπαλλήλων (αρ. 167 ΠΚ).....123
Βιασμός.....125
Γενετήσια πράξη.....128
Γενετήσια πράξη με ανήλικο (άρθρο 339 ΠΚ).....128
Γενετήσια πράξη με ανήλικο έναντι αμοιβής (άρθρο 351 Α ΠΚ).....130
Δασικά.....131
Δεδικασμένο.....132
Δεδουλευμένων καταβολή.....136
Δέσμευση λογαριασμών (Ν 4557/2018).....138
Δέσμευση από εισαγγελέα οικονομικού εγκλήματος.....138
Δήλωση συνέχισης διαδικασίας (αρ. 464 νΠΚ).....138
Δήμευση.....141
Δημόσια κτήματα (αρ. 23 ΑΝ 1539/1938).....142

Δημόσια υποκίνηση βίας και μίσους (αρ. 1 παρ. 1 Ν 927/1979). 143
Δημόσιο έγγραφο. 144
Διακοπή της κύησης (αρ. 304 ΠΚ) 145
Διαμονή άγνωστη. 146
Διατάραξη κοινής ησυχίας 147
Διερμηνέας (άρθρο 233, 236, 171 ΚΠΔ) 147
Δικαστική άφεση της ποινής (αρ. 104Β ΠΚ) 149
Δικαστικά έξοδα 149
Δικαστική προστασία 150
Δίκαιη δίκη 150
Δικαίωμα μη αυτοενοχοποίησης. 151
Δικαίωμα σιωπής του κατηγορουμένου (αρ. 104 ΚΠΔ) 152
Δικηγόρος. Κώδικας περί δικηγόρων 152
Διόρθωση- συμπλήρωση απόφασης- πρακτικών (αρ. 145 ΚΠΔ) 153
Διπλή μείωση της ποινής (αρ 85 ΠΚ) 155
Δόλος 156
Δωροδοκία δικαστή(αρ. 237 ΠΚ) 156
Έγγραφο (άρθρο 13γ ΠΚ)- Εγγράφων ανάγνωση (άρθρο 362 ΚΠΔ) 157
Έγκλημα ημεδαπού στην αλλοδαπή (αρ. 6 ΠΚ) 165
Εγκληματική οργάνωση (αρ. 187 παρ. 1 ΠΚ) 166
Έγκληση 169
Έθιμο 177
Εισαγγελέας 177
Εκβίαση (αρ. 385 ΠΚ). 179
Έκδοση ακάλυπτης επιταγής(αρ. 79 παρ. 1 Ν 5960/1933) 182
Έκδοση αλλοδαπού 184
Έκδοση αλλοδαπού. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Έκδοσης (Ν 4165/1961) 187
Έκθεση (άρθρο 306 ΠΚ) 191
Εκπροσώπηση αναιρεσείοντος 192
Έκρηξη (αρ. 270 ΠΚ) 194
Εκκρεμοδικία 194
Ελαφρυντικές περιστάσεις (αρ. 84 ΠΚ). 195
Πρότερος σύννομος βίος (αρ. 84 παρ. 2 α ΠΚ). 195
Ταπεινά αίτια (αρ. 84 παρ. 2 β ΠΚ). 198
Σοβαρή απειλή (αρ. 84 παρ. 2 β ΠΚ) 198
Ανάρμοστη συμπεριφορά παθόντος (αρ. 84 παρ. 2 γ ΠΚ). 199

Ειλικρινής μεταμέλεια (αρ. 84 παρ. 2 δ ΠΚ). 199
Μεταγενέστερη καλή συμπεριφορά (αρ. 84 παρ. 2 ε ΠΚ) 201
Υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της διαδικασίας(αρ. 84 παρ. 3 ΠΚ)....205
Διπλή μείωση της ποινής **Άρθρο (αρ.85 παρ. 2 ΠΚ) :** 206
Μετεφηβική ηλικία **(άρθρο 133 ΠΚ)** 207
Ελαφόνησος....207
Έλλειψη ακρόασης 208
Έλλειψη ειδικής και εμπεριστατωμένης αιτιολογίας.....208
Εμμεση αυτουργία 209
Εμπορία ανθρώπων....209
Εμπορία επιρροής- μεσάζοντες(αρ. 237 Α ΠΚ). 210
Εμπορικά σήματα **(αρ. 156 Ν 4072/2012, 45 Ν 4679/2020).**....210
Έμπρακτη μετάνοια **(άρθρο 381 ΠΚ).**....211
Εμπρησμός **(αρ. 264 ΠΚ)**....211
Εμπρησμός δάσους 212
Έναρξη εκδίκασης 213
Ενδεχόμενος δόλος **(αρ. 27 παρ. 1 ΠΚ)** 213
Ενδείξεις....213
Ένδικο μέσο....214
Ενδοοικογενειακή απειλή 228
Ενδοοικογενειακή βία....228
Ενδοοικογενειακή παράνομη βία (αρ. 7 παρ.1 Ν 3500/2006)....230
Ενδοοικογενειακή προσβολή γενετησιας αξιοπρέπειας 230
Ενδοοικογενειακή βία- Ποινική διαμεσολάβηση 230
Ένορκες βεβαιώσεις....231
Ένορκοι....232
Εξαίρεση δικαστικού προσώπου 233
Εξ αμελείας έγκλημα, διά παραλείψεως....234
Επανάληψη της διαδικασίας 235
Επανεξέταση λόγων αναίρεσης 243
Επεκτατικό αποτέλεσμα....245
Επιδόσεις....247
Επιεικέστερη διάταξη ουσιαστικού ποινικού νόμου 250
Επιεικέστερος νόμος. 250
Επικίνδυνες παρεμβάσεις στην οδική συγκοινωνία 252
Επικίνδυνη σωματική βλάβη 253

Επιμέτρηση της ποινής(αρ. 79 ΠΚ).....255
Επιταγή 256
Εργοδοτικές – εργατικές εισφορές. Μη καταβολή (άρθρο 1 ΑΝ 86/67) 256
ΕΣΔΑ 261
Εσφαλμένη ερμηνεία και εσφαλμένη εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διάταξης 262
Εύλογη διάρκεια δίκης (Αρ. 84 παρ. 3 ΠΚ) 262
Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης. 263
Εφεση.....269
Έφεση εισαγγελέα κατά αθωωτικής απόφασης.....272
Εφεση εισαγγελέα εφετών κατά βουλεύματος 273
Εφεση από πολιτικώς ενάγοντα.....274
Έφεση. Προθεσμία.Ακύρωση Διαδικασίας.....274
Ζώα. Κακοποίηση.....275
Ζωοκλοπή- Ζωοκτονία (Ν 1300/1982).....275
Ηθική αυτουργία.....276
Θανατηφόρα σωματική βλάβη (αρ. 311 ΠΚ).....279
Θάνατος αναιρεσείοντος.....279
Ιατρική αμέλεια.....279
Ιατρική ευθύνη.....280
Ιδιαίτερες ιδιότητες.....283
Ιδιαίτερη νομική υποχρέωση 283
Ισχυρισμοί ουσιώδεις του κατηγορουμένου 286
Καθαρογραφή απόφασης.....287
Κακή σύνθεση δικαστηρίου.....287
Κανονισμός αρμοδιότητας.....292
Καταδολίευση δανειστών 293
Καταθέσεις μαρτύρων. Ανάγνωση 294
Καταθέσεις μαρτύρων ανηλίκων (αρ. 227 ΚΠΔ).....295
Καταλογισμός. Ανικανότητα για καταλογισμό (αρ. 34 ΠΚ).....296
Κατασκοπεία.....297
Κατάσταση ανάγκης (που αίρει το άδικο- αρ. 25 ΠΚ).....297
Κατάσταση ανάγκης (που αποκλείει τον καταλογισμό- αρ. 32 ΠΚ).....298
Κατάσχεση.....299
Κατάσχεση- δήμευση.....300
Καταχραστές δημοσίου.....300
Κατάχρηση ανηλίκων σε ασέλγεια.....303
Κατάχρηση σε ασέλγεια 305

Κατάχρηση σε γενετήσια πράξη (αρ. 343 ΠΚ) 306
Κατ΄εξακολούθηση έγκλημα 306
Κατ' επάγγελμα τέλεση 311
Κατηγορούμενος/ύποπτος.....311
Κατ΄οίκον έκτιση της ποινής. 316
Κλήση προς συζήτηση 317
Κλήτευση διαδίκων.....319
Κλητήριο θέσπισμα.....320
Κλητήριο θέσπισμα και ακριβης καθορισμός της πράξης.....321
Κλητήριο θέσπισμα και ακυρότητα 323
Κλητήριο θέσπισμα – Προσφυγή κατά.....328
Κλοπή.....329
Κύρια διαδικασία 332
Κώδικας οδικής κυκλοφορίας.....332
Λαθρεμπορία.....332
Ληστεία 336
Λόγος αναίρεσης.....342
Μάρτυρες 342
Μαρτυρία συγκατηγορουμένου 346
Μαστροπεία 348
Μειοψηφία 349
Μεταβατικές διατάξεις.....349
Μεταβολή κατηγορίας 350
Μετατροπή της ποινής 353
Μετάφραση απόφασης.....353
Μετάφραση κλήσης ή κλητηρίου θεσπίσματος.....354
Μήνυση 355
Μικτό Ορκωτο Δικαστήριο 356
Ναρκωτικά 357
Ναρκωτικά. Διακίνηση κατ΄επάγγελμα άνω των 75.000 ευρώ 361
Ναρκωτικά. Εξάρτηση 364
Νομική πλάνη 366
Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα.....367
Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα. Διάταξη του Προέδρου της Αρχής 379
Όπλα.....380
Παθητική δωροδοκία 382

Δωροληψία και νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα 385
Παίγνια 386
Παράβαση καθήκοντος 387
Παραβίαση δικαστικής απόφασης 389
Παραβίαση μέτρων γιατην πρόληψη ασθενειών (αρ. 285 ΠΚ) 392
Παραβίαση της προς διατροφή υποχρέωσης 395
Παραβίαση του απορρήτου της τηλεφωνικής επικοινωνίας 397
Παραβίαση υπηρεσιακού απορρήτου 398
Παράβολο δικηγόρου 398
Παραγραφή 399
Παράνομη βία 400
(αρ. 330 ΠΚ) 400
Παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας 401
Παραχάραξη (άρθρο 207 ΠΚ)- Κυκλοφορία πλαστών (αρ. 208 ΠΚ). 403
Παροχή επενδυτικών υπηρεσιών χωρίς άδεια 405
Περιβάλλον 406
Πλαστογραφία 406
Πλαστογραφία και πλαστογραφία πιστοποιητικού. 411
Πλαστογραφία κακουργηματική 413
Πλημμύρα 414
Πόθεν έσχες 415
Ποινή 415
Ποινή. Αντιρρήσεις- Επανακαθορισμός 417
Ποινή. Επιμέτρηση 420
Ποινή. Κατ΄οίκον έκτιση 422
Ποινή. Συνολική 423
Ποινική διαπραγμάτευση 425
Ποινική διαταγή 426
Ποινικό Μητρώο (αρ. 577 παρ. 2 ΚΠΔ) 426
Ποινική δίωξη. Αναβολή κατ΄άρθρο 59 ΚΠΔ-(αρ. 59 παρ. 1 ΚΠΔ) 426
Πορνογραφία ανηλίκων 427
Πραγματική πλάνη 433
Πραγματογνωμοσύνη 433
Πράξεις γενετήσιου χαρακτήρα 436
Πρακτικά δίκης 436
Προδικαστικό ερώτημα 439
Προσβολή γενετήσιας αξιοπρέπειας 439

Πρόσθετοι λόγοι αναίρεσης....442
Πρόσφυγες....444
Προσωπικά δεδομένα....445
Προσωρινή κράτηση....448
Προσωρινή παύση της ποινικής δίωξης....449
Συζήτηση μετ΄ αναίρεση....449
Αναίρεση εν μέρει ή εξ ολοκλήρου....450
Συζήτηση της αίτησης αναίρεσης....451
Συκοφαντική δυσφήμηση....451
Συμβολαιογράφοι....456
Συμμορία....456
Συμπλοκή (αρ. 313 ΠΚ)....457
Συναυτουργία. Απόπειρα....458
Συναυτουργία. Σύμπραξη και κοινός δόλος....458
Συνέργεια....459
Συνολική ποινή....461
Συρροή....462
Σωματεμπορία....463
Σωματική βλάβη....464
Ταξιδιωτικά έγγραφα. Πλαστογραφία....465
Τεκμήριο αθωότητας....466
Τοκογλυφία....469
Τόπος κατοικίας- Παράνομη απόρριψη της έφεσης....470
Τρίτος....472
Τρομοκρατικές πράξεις- τρομοκρατική οργάνωση (αρ. 187^{Α} ΠΚ)....472
Υλική αρμοδιότητα δευτεροβάθμιου δικαστηρίου....473
Υπάλληλος....473
Υπαναχώρηση από απόπειρα....474
Υπεξαγωγή εγγράφων....474
Υπεξαίρεση....474
Υπεξαίρεση στην υπηρεσία....480
Υπέρβαση εξουσίας....482
Υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης....484
Υπερημερία καταβολής τιμήματος γεωργικών προϊόντων....484
Υποστήριξη της κατηγορίας (Γενικά)....485
Υποστήριξη της κατηγορίας. Δικαιούμενοι....487
Υποστήριξη της κατηγορίας. Παραγραφή αξίωσης....494

Υποστήριξη της κατηγορίας. Παράσταση με δικηγόρο....495
Υποστηρίζων την κατηγορία. Απόλυτη ακυρότητα....497
Υποστήριξη της κατηγορίας. Κλήτευση στον ΑΠ....502
Υποστήριξη της κατηγορίας. Παράσταση στο εφετείο....503
Υποστήριξη της κατηγορίας. Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα. 503
Υποστηρίζων την κατηγορία και άσκηση αναίρεσης κατά αθωωτικής απόφασης (αρ. 506 ΚΠΔ)....504
Υφαρπαγή ψευδούς βεβαίωσης....504
Υφ΄ όρον απόλυση (αρ. 105 Β, 110 ΠΚ)....506
Υφ όρον παραγραφή της πράξης....506
Φοροδιαφυγή....506
Φθορά ξένης ιδιοκτησίας (αρ. 378 ΠΚ)....515
Χειρονομίες γενετήσιου χαρακτήρα....515
Χειροτέρευση της θέσης του κατηγορουμένου....516
Χρέη προς το δημόσιο....519
Χρεοκοπία....523
Χρήση σταθμού εκπομπής ραδιοσήματος....523
Ψευδής βεβαίωση....524
Ψευδής βεβαίωση και Ν 1608/1950....527
Ψευδή ιατρική πιστοποίηση....528
Ψευδής κατάθεση....528
Ψευδής κατάθεση και ένορκες βεβαιώσεις....531
Ψευδής καταμήνυση....532
Ψευδής υπεύθυνη δήλωση....535
Ψηφιακός δίσκος....536

Αγορεύσεις (αρ. 367 ΚΠΔ)

Ο κατηγορούμενος ή ο συνήγορός του πρέπει πάντοτε να είναι ο τελευταίος ομιλών, Το δικαίωμα τούτο «της τελευταίας λέξης» δικαιολογείται όχι μόνο από τη δυσμενή θέση του κατηγορουμένου στην κύρια δίκη, αλλά και από αυτήν την ίδια την ιδιότητα του κατηγορουμένου που προϋποθέτει για την αντίκρουση της κατηγορίας και των αντιθέτων επιχειρημάτων, την προηγούμενη γνώση τους (ΑΠ 13/2024).

Αιγιαλός. Παραλία.

- **Δυσμενέστερη** για τον κατηγορούμενο η διάταξη του άρθρου **20 του ν. 5092/4-3-2024** (ΑΠ 951/2024).
- Για τη στοιχειοθέτηση της αξιόποινης πράξης της αυθαίρετης μεταβολής αιγιαλού και παραλίας (άρθρο 29 Ν 2971/2001) **δεν απαιτείται ως αναγκαία προϋπόθεση ο προηγούμενος καθορισμός του αιγιαλού** από την αρμόδια επιτροπή, διότι η ιδιότητα του αιγιαλού δεν δημιουργείται με την έκθεση της επιτροπής αυτής, αλλά **υπάρχει με βάση τα φυσικά δεδομένα, ήτοι από τις μέγιστες, πλην συνήθεις, αναβάσεις των κυμάτων**. Έτσι **το δικαστήριο**, όταν δεν υπάρχει τέτοιος καθορισμός της οριογραμμής του αιγιαλού, **μπορεί να καθορίζει παρεπιπόντως τα όρια του αιγιαλού σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση** σύμφωνα με τα στοιχεία που συγκροτούν την έννοια του αιγιαλού (ΑΠ 603/2025, 951/2024, 1607/2023, 1085/2017, 757/2016,). Προκειμένου όμως περί **παραλίας,** για τη δημιουργία αυτής απαιτείται να τηρηθεί η προβλεπόμενη από το άρθοο 7 Ν 2971/2001 διαδικασία (έκθεση της επιτροπής, που επικυρώνεται από το ΓΓ της Αποκεντρωμένης Διοίκησης και δημοσιεύεται στο ΦΕΚ) (ΑΠ 1278/2024, 1607/2023, 336/2023, 1006/2022).
- **Συρροή μεταξύ των αδικημάτων του άρθρου 29 παρ. 1 Ν 2971/2001 και 17 παρ. 8 Ν 1337/1983: αληθινή¨** από την αντιπαραβολή των ανωτέρω διατάξεων προκύπτει ότι **τα θεσπιζόμενα με αυτές εγκλήματα αποσκοπούν στον ποινικό κολασμό διαφορετικών εγκληματικών συμπεριφορών** και συρρέουν αληθώς και όχι φαινομενικά, καθόσον με αυτές προσβάλλονται διαφορετικά έννομα αγαθά (ΑΠ 815/2017) και μεταξύ αυτών, **δεν υπάρχει ταυτότητα πράξης.** Συνεπώς η αθώωση για την πράξη της αυθαίρετης δόμησης δεν εμποδίζει την καταδίκη για την πράξη της κατάληψης αιγιαλού, καθώς **δεν παραβιάζεται το δεδικασμένο**, που απορρέει από την αθωωτική απόφαση (ΑΠ 100/2024).

Αίτημα αναβολής για κρείσσονες αποδείξεις:

Η απόρριψη χωρίς ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία παραδεκτού αιτήματος αναβολής της δίκης, επιφέρει απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο, στοιχειοθετεί δε τον ερευνώμενο και αυτεπαγγέλτως λόγο αναίρεσης από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α' του ίδιου κώδικα, καθώς και της αρνητικής υπέρβασης εξουσίας, από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Θ' του ίδιου κώδικα (άρθρο 511 του Κ.Ποιν.Δ.), σε περίπτωση καταδίκης του κατηγορουμένου, εφόσον το δικαστήριο, απορρίπτοντας το παραδεκτώς υποβληθέν αίτημα για αναβολή της δίκης αναιτιολόγητα ή χωρίς απάντησή του, προχωρεί στην εκδίκαση της υπόθεσης και τον καταδικάζει (ΑΠ 484/2023, 1336/2022, 225/2021).

Αίτηση ακύρωσης διαδικασίας.

1. **(αρ. 435 ΚΠΔ).** η προβλεπόμενη σ'αυτήν αναστολή της προθεσμίας των ενδίκων μέσων της εφέσεως και αναιρέσεως, προϋποθέτει εμπρόθεσμη άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως της διαδικασίας και κατ'ουσία απόρριψη αυτής και όχι εκπρόθεσμη άσκησή της και απόρριψη αυτής ως απαράδεκτης, λόγω του εκπροθέσμου της ασκήσεώς της (ΑΠ 542/2025, 144/2023, 197/2017, ΑΠ 525/2015).
2. **(αρ. 341 ΚΠΔ).** Η απόφαση, που εκδίδεται επί αίτησης ακύρωσης της διαδικασίας, δεν υπόκειται σε αίτηση αναίρεσης, ανεξαρτήτως αν το δικαστήριο απέρριψε την αίτηση κατ' ουσίαν ή ως ανυποστήρικτη ή ως απαράδεκτη. Η διάταξη αυτή, **ως ειδική**, κατισχύει της διάταξης του άρθρου 476 παρ. 2 του ΚΠΔ, με την οποία ορίζεται ότι, κατά της απόφασης, που απορρίπτει το ένδικο μέσο (προς το οποίο προσομοιάζει και η άνω αίτηση ακύρωσης) ως απαράδεκτο, επιτρέπεται μόνο αναίρεση (ΑΠ 1308/2023, 683/2023, 899/2021, 575/2021).

Αιτιολογία δικαστικής απόφασης.

1. Ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία. Πρέπει να προκύπτει ότι ελήφθησαν υπόψη όλα τα αποδεικτικά μέσα (*ΑΠ 757/2022).* Αρκεί ***και ο κατ΄ είδος προσδιορισμός*** *(ΑΠ 1173/2023, 186/2023, 76/2023, 1693/2022, 1311/2022, 1302/2022, 1221/2022, 1219/2022, 1218/2022, 1211/2022, 1168/2022, 1157/2022, 1150/2022, 1149/2022, 1141/2022, 1097/2022, 1089/2022, 1085/2022, 1067/2022, 1053/2022, 1100/2022,, 959/2022, 953/2022, 935/2022,).*
2. Για να είναι ειδική και εμπεριστατωμένη η αιτιολογία της απόφασης ***δεν αρκεί η τυπική ρηματική αναφορά*** των, κατ` ***είδος***, αποδεικτικών μέσων, αλλά πρέπει να συνάγεται ότι το δικαστήριο έλαβε υπόψη και συνεκτίμησε ***όλα*** τα αποδεικτικά μέσα και όχι μόνο μερικά εξ αυτών κατ` επιλογή (ΑΠ 464/2023)..
3. **Παραδεκτή η συμπλήρωση του αιτιολογικού με το διατακτικό** (*ΑΠ 1546/2022, 1218/2022, 1168/2022, 1067/2022, 967/2022, 949/2022, 817/2022, 694/2022, 688/2022, 636/2022, 590/2022, 616/2022, 481/2022, 132/2022)* , δεν υπάρχει δε έλλειψη αιτιολογίας και όταν αυτή εξαντλείται σε επανάληψη του διατακτικού της απόφασης, το οποίο, όμως, ***εκτός από τα τυπικά στοιχεία του κατηγορητηρίου,*** περιέχει και πραγματικά περιστατικά, τόσο αναλυτικά και με τόση πληρότητα, ώστε να καθίσταται περιττή η διαφοροποίηση της διατύπωσης του σκεπτικού της *(ΑΠ 1173/2023, 447/2023, 102/2023, 1506/2022, 1176/2022, 1146/2022, 1130/2022, 967/2022, 821/2022, 817/2022, 767/2022, 733/2022, 687/2022, 633/2022, 621/2022, 614/2022, 413/2022, 333/2022).*
4. Η απαιτούμενη ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία πρέπει να εκτείνεται, εκτός από την κύρια επί ***της ενοχής*** απόφαση, τις οριστικές ή ***παρεμπίπτουσε***ς ή αυτές που η έκδοσή τους έχει αφεθεί στη διακριτική, ελεύθερη ή ανέλεγκτη κρίση του δικαστηρίου, και ***στους αυτοτελείς ισχυρισμούς,*** δηλαδή αυτούς που προβάλλονται από τον

κατηγορούμενο ή το συνήγορό του, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 170 παρ. 2 και 333 παρ. 2 ΚΠΔ, και κατατείνουν στην άρση του άδικου χαρακτήρα της πράξης ή στον αποκλεισμό ή στη μείωση της ικανότητας προς καταλογισμό ή στην εξάλειψη του αξιόποινου ή στη μείωση της ποινής. ***Δεν είναι αυτοτελείς*** όσοι ισχυρισμοί απλώς αρνούνται (γενικά ή ειδικά) ή αποκρούουν στοιχεία της κατηγορίας, οι οποίοι, λόγω της φύσης τους, αντιμετωπίζονται με την κύρια αιτιολογία της απόφασης για την ενοχή***. Η μη απάντηση*** του δικαστηρίου σε αυτοτελή ισχυρισμό συνιστά ***έλλειψη ακρόασης*** κατά το άρθρο 170 παρ. 2 ΚΠΔ, που επιφέρει σχετική ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο και στοιχειοθετεί το λόγο αναίρεσης από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Β` ΚΠΔ, ενώ, όταν ***δεν αιτιολογείται*** ειδικά η απόρριψη αυτοτελούς ισχυρισμού, στοιχειοθετείται ο λόγος αναίρεσης από το άρθρο ***510 παρ. 1 στοιχ. Δ`*** ΚΠΔ. (ΑΠ 1219/2022, 957/2019, 323/2017).

5. Στην περίπτωση ύπαρξης κύριας ***και επικουρικής αιτιολογίας ή δύο ίσης βαρύτητας επαλλήλων αιτιολογιών,*** αν η μία από αυτές είναι ορθή και η άλλη εσφαλμένη ή ελλιπής, η πληρότητα της μιας διασώζει την απόφαση, εφόσον στηρίζει αυτοτελώς το διατακτικό της προσβαλλόμενης απόφασης, ανεξαρτήτως της ελαττωματικότητας της άλλης, υπό την προϋπόθεση ότι δεν αντιφάσκουν μεταξύ τους (ΑΠ 1318/2022, 1178/2021, 615/2013).
6. Παγίως, άλλωστε, η νομολογία και η επιστήμη δέχονται ότι η αιτιολογία δεν δύναται να είναι «**επιλεκτική»,** να στηρίζεται δηλαδή σε ορισμένα πραγματικά δεδομένα της προδικασίας ή της ακροαματικής διαδικασίας, χωρίς να συνεκτιμώνται άλλα που εισφέρθηκαν σ΄ αυτή, γιατί τότε δημιουργούνται λογικά κενά και δεν μπορεί να κρίνεται μια τέτοια αιτιολογία, ως εμπεριστατωμένη. Έτσι, για να είναι ***ειδική και εμπεριστατωμένη η αιτιολογία*** της αποφάσεως, πρέπει να συνάγεται, κατά τρόπο αναμφισβήτητο, ότι το δικαστήριο έλαβε υπόψη του και συνεκτίμησε για το σχηματισμό

της δικανικής του πεποίθησης, όλα τα αποδεικτικά μέσα και **όχι μερικά απ΄ αυτά κατ΄ επιλογή**, υπάρχει δε έλλειψη αιτιολογίας, όταν το δικαστήριο δεν αιτιολογεί με σαφήνεια και πληρότητα γιατί δεν πείσθηκε για την ενοχή του κατηγορουμένου από τα αποδεικτικά μέσα, που αναφέρονται στα πρακτικά ή όταν δεν είναι βέβαιο ότι έλαβε υπόψη στο σύνολό τους όλα τα έγγραφα ή το περιεχόμενο όλων των μαρτυρικών καταθέσεων (Ολ.ΑΠ 1/2020, 2/2017, ΑΠ 1206/2022).

7. Έλλειψη αιτιολογίας υπάρχει, μεταξύ άλλων περιπτώσεων, και όταν το δικαστήριο παραλείπει να εκτιμήσει στο σύνολο τους κάποια ***ιδιαίτερα σοβαρά και κρίσιμα αποδεικτικά στοιχεία*** (ΑΠ 1105/2022).
8. Η παραδοχή ή μη των αιτημάτων του κατηγορουμένου ανάγεται μεν ***στην ανέλεγκτη ουσιαστική κρίση του δικαστηρίου,*** τούτο όμως οφείλει να απαντήσει στο υποβληθέν αίτημα, αφού επί παραλείψεώς του επέρχεται ***απόλυτη ακυρότητα*** της διαδικασίας στο ακροατήριο για ***έλλειψη ακροάσεως*** κατά την παρ. 2 του ίδιου άρθρου (171ΚΠΔ), επί ***απορρίψεως δ***ε αυτού, πρέπει να διαλάβει την ειδική και εμπεριστατωμένη ***αιτιολογία***, γιατί άλλως υποπίπτει στην εκ του άρθρου 510 παρ. 1 στοιχ. Δ΄ ΚΠΔ πλημμέλεια (ΑΠ 1173/2023, 441/2020, 1138/2020, 1120/2020).

Αιτιολογία αθωωτικής απόφασης.

1. Στην ***αθωωτική απόφαση***, για να είναι αιτιολογημένη, πρέπει να αναφέρεται ή να συνάγεται από ολόκληρο το περιεχόμενο του σκεπτικού της, κατά τρόπο αναμφισβήτητο, ότι το δικαστήριο έλαβε υπόψη και συνεκτίμησε για τη διαμόρφωση της αθωωτικής κρίσης του το περιεχόμενο όλων ανεξαιρέτως των αποδεικτικών μέσων που μνημονεύονται στα πρακτικά, και όχι μόνο το περιεχόμενο μερικών από αυτά. Έτσι, υπάρχει έλλειψη αιτιολογίας, όταν δεν είναι βέβαιο ότι το δικαστήριο έλαβε υπόψη στο σύνολο τους όλα τα έγγραφα ή το περιεχόμενο όλων των μαρτυρικών

καταθέσεων. Ούτε αρκεί για την πληρότητα της αιτιολογίας της αθωωτικής απόφασης μόνη η σκέψη, ότι προέκυψαν αμφιβολίες για την ενοχή του κατηγορουμένου ή ότι δεν πείσθηκε το δικαστήριο, εκτός αν δεν προσκομίσθηκε κανένα αποδεικτικό στοιχείο, ούτε εξετάσθηκε μάρτυρας (Ολ.ΑΠ 1/2020, ΑΠ 840/2023, 790/2023, 694/2023, 621/2023, 549/2023, 1318/2022, 1221/2022).

2. Αντίθετα ***δεν*** υπάρχει ***έλλειψη αιτιολογίας***, όταν το δικαστήριο δεν αιτιολογεί με παράθεση σχετικών περιστατικών γιατί πείστηκε για την αθωότητα του κατηγορουμένου (αφού όπως σημειώθηκε αντικείμενο της ποινικής δίκης είναι η ενοχή και όχι η αθωότητα αυτού)(ΑΠ 401/2023, 50/2023).
3. Ούτε συνιστούν έλλειψη αιτιολογίας η ενδεικτική μνεία ή η έξαρση της αποδεικτικής αξίας κάποιου αποδεικτικού μέσου που έλαβε υπόψη το δικαστήριο για να σχηματίσει την κρίση του ή αιτιάσεις για παράλειψη χωριστής αναφοράς και αξιολόγησης ή αξιολογικής συσχέτισης των αποδεικτικών μέσων, οι οποίες με επίφαση την έλλειψη αιτιολογίας πλήττουν την αναιρετικά ανέλεγκτη κρίση του δικαστηρίου για την ουσία της υπόθεσης (ΑΠ 628/2022, 481/2021).
4. ***Έλλειψη αιτιολογίας*** υπάρχει, όταν δεν αιτιολογεί το δικαστήριο γιατί δεν πείσθηκε για την ενοχή του κατηγορουμένου από τα αποδεικτικά μέσα που αναφέρονται στα πρακτικά και όχι ότι πείσθηκε για την αθωότητα του, από τα εν λόγω αποδεικτικά μέσα, τα οποία έλαβε υπόψη για τον σχηματισμό της κρίσεως του (ΑΠ 227/2016, ΑΠ18/2015), ή όταν δεν είναι βέβαιο ότι έλαβε υπόψη του στο σύνολό τους κάποια έγγραφα ή το συνολικό περιεχόμενο μαρτυρικών καταθέσεων (Ολ.ΑΠ 3/2012, ΑΠ 401/2023, 129/2023, 202/2020, 653/2017).
5. ***Έλλειψη αιτιολογίας*** υπάρχει, όταν το δικαστήριο παραλείπει να εκτιμήσει στο σύνολό της μία ιδιαίτερα σοβαρή και κρίσιμη μαρτυρική κατάθεση (ΑΠ 129/2023, 1102/2014).

Αιτιολογία του δόλου.

1. Η ύπαρξη του δόλου, δεν είναι κατ' αρχήν, αναγκαίο να αιτιολογείται ιδιαιτέρως, διότι αυτός ενυπάρχει στη θέληση παραγωγής των πραγματικών περιστατικών, που συγκροτούν την αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος και εξυπακούεται ότι υπάρχει σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, από την πραγμάτωση των περιστατικών αυτών, εκτός αν ο νόμος αξιώνει πρόσθετα στοιχεία για το αξιόποινο, όπως η γνώση ορισμένου περιστατικού (άμεσος δόλος) ή σκοπός επέλευσης ορισμένου πρόσθετου αποτελέσματος (στα εγκλήματα με υπερχειλή υποκειμενική υπόσταση) – *(ΑΠ 76/2023, 1311/2022, 1302/2022,, 1150/2022, 1146/2022, 1102/2022, 1085/2022, 953/2022, 767/2022,* Α.Π. 1123/2020, Α.Π. 778/2020, Α.Π. 360/2020, Α.Π. 760/2020, Α.Π. 586/2020, Α.Π. 1634/2019).
2. **Αιτιολογία του δόλου. Ειδικά στη βαρεία σωματική βλάβη**, όπου προβλέπονται τρεις παραλλαγές αυτής ανάλογα με τον βαθμό υπαιτιότητας (ι. δόλος οποιουδήποτε βαθμού για το βασικό έγκλημα και αμέλεια για το βαρύτερο αποτέλεσμα, ιι. ενδεχόμενος ή άμεσος δόλος β΄ βαθμού για το βαρύτερο αποτέλεσμα και ιιι. άμεσος δόλος α΄ βαθμού – σκοπός για το βαρύτερο αποτέλεσμα) και, κατά συνέπεια, η εκάστοτε επιβλητέα ποινή διαβαθμίζεται ανάλογα με το είδος της υπαιτιότητας, κατά τα προεκτεθέντα, πρέπει να διευκρινίζεται ***το είδος του δόλου*** και να εκτίθενται με σαφήνεια, πληρότητα και χωρίς αντιφάσεις τα περιστατικά του άμεσου ή ενδεχόμενου δόλου, που κατευθύνεται στην παραγωγή της σωματικής κάκωσης ή βλάβης της υγείας άλλου (Α.Π. 1155/2005, Α.Π. 1395/2004), καθώς, επίσης, να αναφέρεται ότι το βαρύτερο αποτέλεσμα οφείλεται ***σε αμέλεια*** του υπαιτίου και να καθορίζεται με αναφορά συγκεκριμένων πραγματικών περιστατικών το είδος της αμέλειας που συνέτρεξε (ενσυνείδητη ή χωρίς συνείδηση) – (Α.Π. 674/2019, Α.Π. 718/2017, Α.Π.

1259/2015, Α.Π. 640/2013, Α.Π. 1220/2011, Α.Π. 989/2009). Γενικότερα, πρέπει να αιτιολογείται το είδος του δόλου και το είδος της αμέλειας για το βαρύτερο αποτέλεσμα, αφού είναι κρίσιμα για την επιμέτρηση της ποινής.*(ΑΠ 1168/2022).*

Αιτιώδης σύνδεσμος .Η πράξη ή η παράλειψη του δράστη τελεί σε αιτιώδη σύνδεσμο με το επελθόν αποτέλεσμα, όταν αυτή, κατά την κοινή αντίληψη, είναι εκείνη που, από μόνη της ή μαζί με τη συμπεριφορά άλλου προσώπου, βρίσκεται σε άμεση αιτιότητα προς το αποτέλεσμα. (*ΑΠ 624/2022, 1483/2019).* ***Στα δια παραλείψεως τελούμενα εγκλήματα***, θεωρείται ότι υπάρχει αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της παράλειψης και του επελθόντος εγκληματικού αποτελέσματος στην περίπτωση, κατά την οποία, αν δεν είχε συντρέξει η αμελής συμπεριφορά (παράλειψη) του υπαιτίου, αν γινόταν δηλαδή η επιβεβλημένη ενέργεια, η οποία τελικά δεν έγινε, τότε με μεγάλη πιθανότητα, η οποία εγγίζει τα όρια της βεβαιότητας, θα αποτρεπόταν το συγκεκριμένο εγκληματικό αποτέλεσμα *(ΑΠ 624/2022, 1483/2019, ΑΠ 521/2017).* Η κρατούσα στο ποινικό δίκαιο άποψη ακολουθεί τα πορίσματα ***της θεωρίας του ισοδυνάμου των όρων,*** υπό την παραλλαγή της ενεργού αιτίας, εν αντιθέσει προς τη θεωρία της πρόσφορης αιτιότητας, η οποία επικρατεί όσον αφορά την αστική ευθύνη *(ΑΠ 632/2022, 939/2020, ΑΠ 35/2016).*

Αιτιώδης σύνδεσμος.

1. Η πράξη ή η παράλειψη του δράστη τελεί σε αιτιώδη σύνδεσμο με το επελθόν αποτέλεσμα, όταν αυτή, κατά την κοινή αντίληψη, είναι εκείνη που βρίσκεται ***σε άμεση αιτιότητα*** προς το αποτέλεσμα. Αρκεί δηλαδή, προς θεμελίωση της ευθύνης, η πράξη ή η παράλειψη να ήταν ***ένας από τους παραγωγικούς όρους*** του αποτελέσματος, χωρίς τον οποίο δεν θα επερχόταν αυτό, αδιαφόρως αν για την πρόκληση του συνέβαλαν και άλλοι όροι, αμέσως ή εμμέσως (λ.χ. αμέλεια του παθόντος ή τρίτου). Αυτό δε, διότι η κρατούσα στο ποινικό δίκαιο άποψη ακολουθεί τα πορίσματα της θεωρίας του ισοδυνάμου των όρων, υπό την παραλλαγή της ενεργού αιτίας, εν αντιθέσει προς τη θεωρία ***της πρόσφορης αιτιότητας***, η οποία επικρατεί όσον αφορά την αστική ευθύνη (ΑΠ 1147/2022) .
2. ***Αιτιώδης σύνδεσμος*** στα εγκλήματα που τελούνται με παράλειψη θεωρείται ότι υπάρχει μεταξύ της παράλειψης και του επελθόντος εγκληματικού αποτελέσματος στην περίπτωση, που, αν δεν είχε συντρέξει η αμελής συμπεριφορά (παράλειψη) του υπαιτίου, τότε με μεγάλη πιθανότητα (η οποία εγγίζει τα όρια της βεβαιότητας) θα αποτρεπόταν το συγκεκριμένο εγκληματικό αποτέλεσμα (*ΑΠ 1476/2022, 624/2022, 1483/2019).*
3. Η κρατούσα στο ποινικό δίκαιο άποψη ακολουθεί τα πορίσματα της ***θεωρίας του ισοδυνάμου των όρων,*** υπό την παραλλαγή της ενεργού αιτίας, εν αντιθέσει προς τη θεωρία ***της πρόσφορης αιτιότητας***, η οποία επικρατεί όσον αφορά την αστική ευθύνη *(ΑΠ 632/2022, 939/2020, ΑΠ 35/2016).*
4. **Διακοπή δε της αιτιώδους συνάφειας** υπάρχει μόνο στις περιπτώσεις εκείνες, στις οποίες η παρεμβαλλόμενη συμπεριφορά του παθόντος ή του τρίτου **εξουδετερώνει και καθιστά ανενεργή την αρχική συμπεριφορά του δράστη** (ΑΠ 1476/2022).
5. Όταν το εξ αμελείας έγκλημα είναι απότοκο συνδρομής αμέλειας πολλών προσώπων,

το καθένα από αυτά κρίνεται και ***ευθύνεται αυτοτελώς*** και ανεξαρτήτως των άλλων, κατά το λόγο της αμέλειας που επιδείχθηκε από αυτό και εφόσον πάντως το αποτέλεσμα που επήλθε τελεί σε αιτιώδη σύνδεσμο προς αυτήν. Η πράξη ή η παράλειψη του δράστη, τελεί σε ***αιτιώδη σύνδεσμο*** με το αποτέλεσμα που επήλθε, όταν αυτή, κατά την κοινή αντίληψη, είναι εκείνη που άμεσα προκάλεσε το αποτέλεσμα και, συνεπώς, βρίσκεται σε άμεση αιτιότητα προς αυτό. Αρκεί δε, προς θεμελίωση της ευθύνης, η πράξη ή η παράλειψη να ήταν ένας από τους ενεργούς παραγωγικούς όρους του αποτελέσματος, χωρίς τον οποίο δεν θα επερχόταν αυτό αδιαφόρως αν συνέβαλαν και άλλοι όροι, αμέσως ή εμμέσως (ΑΠ 50/2023).

Ακυρότητες

1. (Αρ. 174, 175 ΚΠΔ). Οι ακυρότητες της προδικασίας (σχετικές και απόλυτες) προτείνονται μέχρι την αμετάκλητη παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο, διαφορετικά καλύπτονται, με αποτέλεσμα να μη μπορούν να ληφθούν υπόψη ούτε αυτεπαγγέλτως, αρμόδιο δε για την κήρυξη ή μη αυτών είναι το δικαστικό συμβούλιο. Αν οι ακυρότητες αυτές προτάθηκαν και απορρίφθηκαν από το δικαστικό συμβούλιο ή δεν προτάθηκαν μέχρι την αμετάκλητη παραπομπή, δεν μπορούν να επαναφερθούν και να προταθούν και πάλι ενώπιον του δικαστηρίου ή να προταθούν για πρώτη φορά ενώπιον του δικαστηρίου, που αναλαμβάνει την εκδίκαση της κατηγορίας, αφού τούτο δεν έχει αρμοδιότητα να κηρύξει την ακυρότητα των πράξεων της προδικασίας (ΑΠ 1124/2023, 918/2022, 871/2021, 1958/2010).
2. Πρόταση ακυρότητας: α) επί παραπομπής με βούλευμα του αρμόδιου δικαστικού συμβουλίου, οι απόλυτες ακυρότητες της προδικασίας προτείνονται μέχρι το βούλευμα να καταστεί αμετάκλητο και β) επί παραπομπής με απευθείας κλήση οι απόλυτες ακυρότητες της προδικασίας μπορούν να προταθούν στο αρμόδιο συμβούλιο πλημμελειοδικών, εάν μεν χωρεί προσφυγή, μέσα σε δέκα (10) ημέρες από

την επίδοση του κλητήριου θεσπίσματος (άρθρο 322 παρ. 1 του Κ.Ποιν.Δ.), ενώ εάν δεν επιτρέπεται προσφυγή, όπως όταν πρόκειται για παραπομπή για πράξη αρμοδιότητας μονομελούς πλημμελειοδικείου, οι ως άνω ακυρότητες μπορούν να προταθούν μέχρι την επίδοση του κλητήριου θεσπίσματος (ΑΠ 756/2024, 1222/2023, 1121/2023, 1068/2023).

3. Κλητηρίου θεσπίσματος (αρ. 175 παρ. 2 ΚΠΔ): η ακυρότητα της κλήσης στο ακροατήριο του κατηγορουμένου ή του κλητηρίου θεσπίσματος, η ακυρότητα της επίδοσης ή της κοινοποίησής τους, καθώς και κάθε ακυρότητα που αναφέρεται στη μη τήρηση των προθεσμιών εμφάνισης στο ακροατήριο, είναι σχετική και αφορά σε διαδικαστική πράξη, που κατ' ανάγκη επιδρά στο κύρος της διαδικασίας στο ακροατήριο και στην καταδικαστική απόφαση που τυχόν εκδοθεί, αν δεν καλυφθεί και καλύπτεται αν ο κατηγορούμενος, που κλητεύθηκε στη δίκη, εμφανισθεί και δεν προβάλει αντιρρήσεις για την πρόοδό της (ΑΠ 756/2024).
4. Ακυρότητα κλητηρίου θεσπίσματος στο εφετείο: αν προταθεί εγκαίρως ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου η μη επίδοση ή η ακυρότητα της κλήσης ή του κλητηρίου θεσπίσματος και, εκ του λόγου αυτού, προβληθεί αντίρρηση προόδου της διαδικασίας και το πρωτοβάθμιο δικαστήριο την απορρίψει, ο κατηγορούμενος, αν εμμένει σε αυτήν, πρέπει να επαναφέρει στο εφετείο την πρόταση της μη επίδοσης ή της ακυρότητας και την αντίρρησή του κατά της προόδου της διαδικασίας ή να την προβάλει το πρώτον, αν καταδικάστηκε ερήμην στον πρώτο βαθμό, διαλαμβάνοντας στην τυχόν ασκηθείσα έφεσή του ειδικό λόγο έφεσης περί αυτού. Αυτό αποτελεί την προϋπόθεση για να μπορεί να προτείνει παραδεκτά και πάλι στο Εφετείο τον σχετικό ισχυρισμό του και τούτο θα γίνει πριν την εξέταση οποιουδήποτε αποδεικτικού μέσου, διαφορετικά είναι απαράδεκτος (ΑΠ 756/2024, 425/2023, 1777/2017, 1341/2015).

Αλληλόχρεος λογαριασμός
(ΑΠ 1503/2022)

Αλλοδαποί

1. **Μεταφορά** παρανόμως εισελθόντων αλλοδαπών στη χώρα. Ορθή και αιτιολογημένη καταδίκη για **εκ κερδοσκοπίας** τέλεση του αδικήματος της μεταφοράς, χωρίς να είναι απαραίτητο να προσδιορίζεται το ύψος της αμοιβής, η οποία πάντως προκύπτει από την απολογία του κατηγορουμένου και συνίσταται στην εξασφάλιση έκπτωσης κατά την αγορά αυτοκινήτου (ΑΠ 726/2022).
2. Η επιβαρυντική περίσταση της τέλεσης της πράξης **από κερδοσκοπία** συντρέχει όταν ο δράστης αποβλέπει στον **πορισμό εισοδήματος**, δεν είναι δε απαραίτητο στην καταδικαστική απόφαση να προσδιορίζεται το ύψος της αμοιβής (ΑΠ 582/2024, 960/2023, 296/2023, 1254/2022, 1359/2022, 726/2022).
3. Άρθρο 30 Ν 4251/2014: αδίκημα **υπαλλακτικώς μικτό** (ΑΠ 127/2025, 582/2024).
4. Η επιβαρυντική περίσταση της τέλεσης της πράξης από **κερδοσκοπία** συντρέχει όταν ο δράστης αποβλέπει στον πορισμό εισοδήματος (ΑΠ 1077/2023, 1359/2022),δεν απαιτείται όμως, για την πληρότητα της αιτιοογίας, να προσδιορίζεται το ύψος της ειδικότερης αμοιβής (ΑΠ 368/2025).
5. Ορθή και αιτιολογημένη καταδίκη για **κατά συναυτουργία** και όχι απλή **συνέργεια** στην τέλεση του εγκλήματος από τον αναιρεσείοντα, ως συνοδηγό του προπορευόμενου αυτοκινήτου που διευκόλυνε τον οδηγό του αυτοκινήτου που μετέφερε τους αλλοδαπούς (ΑΠ 780/2022).
6. **Συναυτουργός και όχι απλός συνεργός** ο συνοδηγός του οχήματος που μεταφέρει τους αλλοδαπούς (ΑΠ 960/2023).

7. Η δημιουργία της επικίνδυνης κατάστασης θα πρέπει να εμπεριέχεται στη συνολική δράση του υπαιτίου, έτσι ώστε από την πράξη του να δημιουργείται κίνδυνος για άνθρωπο, ενώ η δυνατότητα δημιουργίας τέτοιου κινδύνου συνάγεται κατά κρίση αντικειμενική, ήτοι κατά την κοινή ανθρώπινη πείρα, λαμβάνονται δε υπόψη προς τούτο τα δεδομένα του χρόνου τέλεσης και όχι άλλα, που ανέκυψαν εκ των υστέρων(ΑΠ 1203/2023, 1079/2023, 960/2023, 296/2023, 265/2023, 1370/2022, 1359/2022, 1254/2022, 615/2020).
8. Η συνδρομή της επιβαρυντικής περίστασης της περ. γ' της παρ. 1 του άρθρου 30 , ως στοιχείου της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος, καθιστά την εν λόγω αξιόποινη πράξη **έγκλημα συγκεκριμένης διακινδύνευσης.**(ΑΠ 265/2023)
9. Για τη στοιχειοθέτηση του αδικήματος της παράνομης μεταφοράς λαθρομεταναστών αρκεί η αναφορά ότι πρόκειται για μεταφορά υπηκόων τρίτων χωρών (**χωρίς προσδιορισμό της εθνικότητάς τους**) από το εξωτερικό στην Ελλάδα, που δεν έχουν δικαίωμα εισόδου στο ελληνικό έδαφος, χωρίς να απαιτείται ο προσδιορισμός της ταυτότητας ενός εκάστου των μεταφερομένων (ΑΠ 127/2025, 100/2022).
10. Το κρίσιμο στοιχείο είναι η προώθηση στο εσωτερικό της Χώρας, **χωρίς να ενδιαφέρει η πόλη** στην οποία θα τους προωθούσε (ΑΠ 617/2022).
11. **Καθεστώς πρόσφυγα**. Η Τουρκία έχει χαρακτηριστεί ασφαλής χώρα. Πότε συντρέχει περίπτωση εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 30 παρ. 6 Ν 4251/2014 (ΑΠ 246/2023).
12. Η ιδιότητα του **πρόσφυγα** αποτελεί προσωπικό **λόγο απαλλαγής από την ποινή** που δεν επηρεάζει τον άδικο χαρακτήρα της πράξης (ΑΠ 906/2024, 1513/2007, 1498/1999).

13. **Πραγματική η συρροή και όχι κατ' ιδέαν,** αφού η παράνομη μεταφορά ενός εκάστου αλλοδαπού αποτελεί διαφορετική πράξη και εντεύθεν συνιστά διακριτό έγκλημα, για το οποίο επιβάλλεται ξεχωριστή ποινή, όπως άλλωστε ρητά και από την οικεία διάταξη του άρθρου 30 προβλέπεται,ανεξαρτήτως αν τα εγκλήματα που συρρέουν πραγματώθηκαν με μία πράξη, με ένα δηλαδή μεταφορικό μέσο και το ίδιο δρομολόγιο ή με περισσότερα (ΑΠ 127/2025, 265/2023).
14. **Διευκόλυνση εξόδου- εισόδου (άρθρο 87 παρ. 5 Ν 3386/2005 και ήδη 29 παρ. 5 Ν 4251/2014:** ως **διευκόλυνση εξόδου** αλλοδαπών προσώπων, η οποία καθιερώνεται ως **αυτοτελές έγκλημα**, νοείται η παρεχόμενη στα πρόσωπα αυτά, που δεν έχουν το προς τούτο δικαίωμα, βοήθεια προς διέλευσή τους χωρίς έλεγχο από την οριοθετική γραμμή των συνόρων της Ελλάδος με ξένο κράτος, προς το οποίο γίνεται η έξοδος τους, **καθώς και η διευκόλυνση** με οποιονδήποτε άλλο τρόπο της περαιτέρω, χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις, προώθησής τους στο Ελληνικό έδαφος, χωρίς να υποβληθούν στον προβλεπόμενο από την ίδια διάταξη έλεγχο (ΑΠ 320/2023, 915/2020, 1121/2019, 1982/2017).
15. Το έγκλημα **της διευκόλυνσης εξόδου** από τη χώρα είναι αυτοτελής πράξη που προσβάλλει την πολιτειακή εξουσία και όχι φύσει συμμετοχική πράξη, ώστε το άδικο της οποίας να εξαρτάται από τον άδικο χαρακτήρα της εξόδου. Άλλωστε αυτοί που διευκολύνουν τελούν πράξεις με αυτοτελή απαξία, γι' αυτό το άδικο που θέτουν είναι **αυτουργικό** και όχι συμμετοχικό (ΑΠ 906/2024, 130/2022).

Αμέλεια

1. **Παράλειψη.** Η παράλειψη, ως έννοια, ενυπάρχει σε κάθε είδος αμέλειας, εφόσον το ένα σκέλος της ευθύνης συνίσταται στη μη καταβολή της προσήκουσας προσοχής, δηλαδή σε μία παράλειψη. Το δικαστήριο της ουσίας, όταν απαγγέλλει καταδίκη για

έγκλημα από αμέλεια, πρέπει να εκθέτει στην απόφαση του με σαφήνεια ποιό από τα ανωτέρω δύο είδη της αμέλειας συνέτρεξε στη συγκεκριμένη περίπτωση (ΑΠ 409/2023, 680/2015).

2. **Αρχή της εμπιστοσύνης.** Όταν η αμέλεια δεν συνίσταται σε ορισμένη παράλειψη αλλά ***σε σύνολο συμπεριφοράς,*** που προηγήθηκε του αποτελέσματος, τότε για τη θεμελίωση της ανθρωποκτονίας από αμέλεια, ως εγκλήματος που τελείται με παράλειψη, απαιτείται ***η συνδρομή και των όρων του άρθρου 15 ΠΚ.*** Όταν το εξ αμελείας έγκλημα είναι απότοκο της συνδρομής (***συγκλίνουσας)*** αμέλειας πολλών προσώπων, το καθένα από αυτά υπέχει ευθύνη αυτοτελώς και χωριστά από τα άλλα, κατά το λόγο της αμέλειας που επιδείχθηκε από αυτό και εφ' όσον, πάντως, το επελθόν αποτέλεσμα τελεί σε αιτιώδη σύνδεσμο προς αυτήν. Η πράξη ή η παράλειψη του δράστη τελεί ***σε αιτιώδη σύνδεσμο*** με το επελθόν αποτέλεσμα, όταν αυτή, κατά την κοινή αντίληψη, είναι εκείνη που, από μόνη της ή μαζί με τη συμπεριφορά άλλου προσώπου, βρίσκεται σε άμεση αιτιότητα προς το αποτέλεσμα. Αρκεί, δηλαδή, προς θεμελίωση της ευθύνης, η πράξη ή η παράλειψη **να ήταν ένας από τους παραγωγικούς όρους του αποτελέσματος, χωρίς τον οποίο δεν θα επερχόταν αυτό, αδιαφόρως αν για την πρόκλησή του συνέβαλαν και άλλοι όροι, αμέσως ή εμμέσως (λ.χ. αμέλεια του παθόντος ή τρίτου).** (ΑΠ 1138/2023, 1476/2022).
3. **Η "αρχή της εμπιστοσύνης" προϋποθέτει ότι και οι ίδιος ο δράστης εκπλήρωσε επιμελώς τα ανατεθειμένα σ' αυτόν καθήκοντα και προέβη στις συγκεκριμένες οφειλόμενες ενέργειες** προς αποτροπή των επελθόντων αποτελεσμάτων -οπότε και

θα δικαιούται να έχει εμπιστοσύνη ότι και οι λοιποί συνυπαίτιοι θα εκπλήρωναν τα σχετικά καθήκοντά τους (ΑΠ 1476/2022).

4. Όταν το εξ αμελείας έγκλημα είναι απότοκο της συνδρομής **(συγκλίνουσας) αμέλειας** πολλών προσώπων, το καθένα από αυτά υπέχει ευθύνη **αυτοτελώς** και χωριστά από τα άλλα κατά το λόγο της αμέλειας που επέδειξε και εφόσον το επελθόν αποτέλεσμα τελεί σε αιτιώδη σύνδεσμο προς αυτήν. Η πράξη ή η παράλειψη του δράστη απαιτείται να τελεί **σε αιτιώδη σύνδεσμο** με το επελθόν αποτέλεσμα, δηλαδή πρέπει κατά την κοινή αντίληψη να είναι εκείνη που από μόνη της ή μαζί με τη συμπεριφορά άλλου προσώπου βρίσκεται σε άμεση αιτιότητα προς το αποτέλεσμα. Αρκεί, δηλαδή, προς θεμελίωση της ευθύνης η πράξη ή η παράλειψη να ήταν **ένας από τους παραγωγικούς όρους του αποτελέσματος,** χωρίς τον οποίο δεν θα επερχόταν αυτό, αδιαφόρως αν για την πρόκλησή του συνέβαλαν και άλλοι όροι αμέσως ή εμμέσως (λ.χ. αμέλεια του παθόντος ή τρίτου) (ΑΠ 384/2024).
5. **Συντρέχουσα αμέλεια:** η τυχόν συντρέχουσα υπαιτιότητα (συνυπαιτιότητα) του παθόντος ή και τρίτου, δεν αίρει την ύπαρξη αμέλειας του δράστη και την ποινική του ευθύνη, εκτός αν αυτή συνετέλεσε αποκλειστικά στο αποτέλεσμα που επήλθε, οπότε αίρεται ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της ενέργειας ή παράλειψης του δράστη και του αποτελέσματος (ΑΠ 384/2024, 1138/2023, 944/2023, 694/2023, 83/2022, 566/2020).

Αναδρομικότητα ευμενέστερης διάταξης.

Η επιλογή του νομοθέτη **να θεσπίζει με ειδική μεταβατική διάταξη τη μη αναδρομικότητα του επιεικέστερου νόμου είναι επιτρεπτή,** χωρίς μάλιστα να

τίθεται ***θέμα αντισυνταγματικότητας*** ή παραβίασης του άρθρου 15 παρ.1 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα ή του άρθρου 49 παρ.1 περ.γ΄ του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. Επ'αυτού χαρακτηριστική είναι η απόφαση του ΕΔΔΑ Vegotex International S.A. κατά Βελγίου της 10-11-2020, που αφορούσε προσφυγή της βελγικής εταιρείας, η οποία κλήθηκε να καταβάλει στο Βελγικό Δημόσιο χρηματικό πρόστιμο μετά από φορολογικό έλεγχο, εκκρεμούσης δε της δίκης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και ενώ εύλογα η εταιρεία ανέμενε ότι η φορολογική της οφειλή θα παραγραφόταν, ο νομοθέτης έθεσε σε ισχύ νόμο και καθόρισε οριστικά και με αναδρομική ισχύ το ζήτημα της διακοπής της παραγραφής στις τρέχουσες φορολογικές οφειλές (όπως και της προσφεύγουσας) με αποτέλεσμα η φορολογική της οφειλή να μην παραγράφεται (ΑΠ 971/2022).

Άμυνα (αρ. 22 ΠΚ).

1. Αμυνα υφίσταται όταν συντρέχει άδικη επίθεση, ήτοι θετική πράξη, που θέτει σε κίνδυνο έννομο αγαθό ορισμένου προσώπου και αντιφάσκει αντικειμενικά προς το δίκαιο, εφόσον είναι παρούσα, όταν δηλαδή από την επιθετική ενέργεια κίνδυνος του έννομου αγαθού άρχισε και δεν έληξε ακόμη ή, όταν δεν άρχισε μεν, επίκειται όμως αμέσως, όπως συμβαίνει στην περίπτωση που δικαιολογημένα μπορεί κάποιος να φοβάται άμεση έναρξη της επιθετικής ενέργειας. Εφόσον συντρέχουν δε οι ανωτέρω όροι της κατάστασης άμυνας, ο υφιστάμενος την επίθεση ή οποιοσδήποτε τρίτος δικαιούται, προς απόκρουση αυτής, να προσβάλει οποιοδήποτε αγαθό του επιτιθεμένου, όπως την προσωπική ελευθερία, την ιδιοκτησία ή ακόμα και τη ζωή του, αρκεί μόνον κατά την εν λόγω απόκρουση της επίθεσης να μην υπερβεί τα υπό του νόμου και ειδικότερα τα υπό της διατάξεως της παραγράφου 3 του άρθρου 22 οριζόμενα όρια (ΑΠ 104/2023, 765/2022, 725/2022, 162/2022, 238/2021).

2. Δεν υφίσταται κατάσταση άμυνας, όταν συντρέχει περίπτωση ***αμοιβαίας επίθεσης και απόκρουσης***, όπου δε μπορεί κανείς να διακρίνει τον επιτιθέμενο και τον αποκρούοντα, καθώς και όταν η παρούσα ***επίθεση*** μπορεί ν` ***αποτραπεί ή να παραμερισθεί*** με άλλα μέσα, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται και ***η ακίνδυνη φυγή*** αυτού, κατά του οποίου στρέφεται η επίθεση, αν δε μειώνεται η τιμή ή η αξιοπρέπεια του (ΑΠ 1593/2022, 1837/2011).

Αναβολή (αρ. 349, 352 ΚΠΔ)

1. Η επικείμενη συμπλήρωση του χρόνου παραγραφής συνιστά λόγο απόρριψης του αιτήματος αναβολής (*ΑΠ 132/2022*).
2. **Αποχή των δικηγόρων:** η άσκηση εκ μέρους του δικηγόρου του δικαιώματος αποχής από τα καθήκοντά του για την προστασία εργασιακών και συναφών συμφερόντων του είναι **μικρότερης σημασίας έννομο αγαθό από την απονομή της δικαιοσύνης**, άποψη που και οι οικείοι δικηγορικοί σύλλογοι αναγνωρίζουν με το να επιτρέπουν στα μέλη τους να παρίστανται όταν επίκειται **κίνδυνος παραγραφής** της υποθέσεως και **ματαιώσεως της αξιώσεως** της Πολιτείας προς τιμωρία του ποινικού αδικήματος που αποδίδεται στον εντολέα τους (ΑΠ 459/2024, 901/2020, 2024/2018, 704/2016).
3. Η ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία απαιτείται για όλες τις αποφάσεις του δικαστηρίου. Επί αιτήματος ***αναβολής τ***ο δικαστήριο ερευνά αρχικά τη δυνατότητα διακοπής και στη συνέχεια αναβολής της δίκης μόνον αν οι επικαλούμενοι λόγοι είναι σοβαροί λόγοι υγείας ή συνιστούν ανώτερη βία (*ΑΠ 907/2022).*
4. Το δικαστήριο έχει υποχρέωση, πριν διατάξει την **αναβολή**, να ερευνήσει τη δυνατότητα **διακοπής** της δίκης και να αιτιολογήσει συνοπτικά ότι δεν μπορεί ο λόγος αναβολής να αντιμετωπισθεί με διακοπή, όταν αποφασίζει για την αναβολή και πριν διατάξει αυτήν, και όχι όταν αποφαίνεται για την απόρριψη του σχετικού αιτήματος, εκτός αν υποβληθεί αυτοτελές **αίτημα για διακοπή της δίκης**, σε περίπτωση

απόρριψης του αιτήματος αναβολής (ΑΠ 1300/2023, 1001/2023, 907/2022, 1367/2022).

5. Η ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία πρέπει να καλύπτει και τις παρεμπίπτουσες αποφάσεις, όπως η περί απόρριψης ***του αιτήματος αναβολής*** για κρείσσονες αποδείξεις απόφασης, διαφορετικά εμφιλοχωρεί απόλυτη ακυρότητα (ΑΠ 694/2022, 675/2022, 631/2022).
6. Το αίτημα της αναβολής για κρείσσονες θα πρέπει να έχει υποβληθεί κατά τρόπο σαφή και ορισμένο (ΑΠ 233/2023, 980/2022).
7. Η παρεμπίπτουσα απόφαση, που απορρίπτει αίτημα αναβολής της δίκης, κατά το άρθρο 349 του ΚΠΔ, για σοβαρούς λόγους υγείας ή λόγο ανώτερης βίας του κατηγορουμένου ή του συνηγόρου του, πρέπει να είναι ειδικά αιτιολογημένη, μολονότι η παραδοχή ή η απόρριψη του εν λόγω αιτήματος έχει αφεθεί στην ανέλεγκτη κρίση του δικαστηρίου (ΑΠ 1183/2023),
8. Προϋπόθεση, όμως, ότι το αίτημα αυτό υποβλήθηκε κατά τρόπο σαφή και ορισμένο, αλλιώς το δικαστήριο δεν έχει υποχρέωση να απαντήσει και μάλιστα με ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία σε αόριστο αίτημα (ΑΠ 1258/2023).

Αναβολή για κρείσσονες αποδείξεις (αρ. 352 ΚΠΔ).

1. Η απόρριψη χωρίς ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία παραδεκτού αιτήματος αναβολής, επειδή συνάπτεται άμεσα με την ανάγκη νόμιμης απόδειξης της ενοχής του κατηγορουμένου, προσβάλλει το δικαίωμα για δίκαιη δίκη και επιφέρει, σε συνδυασμό με το άρθρο 171 παρ. 1 περ. δ' ΚΠοινΔ, ***απόλυτη ακυρότητα*** της διαδικασίας στο ακροατήριο και στοιχειοθετεί τον λόγο αναίρεσης, από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α' ΚΠοινΔ, για ***έλλειψη ακροάσεως***,αν δε το δικαστήριο απορρίψει το

αίτημα αναβολής χωρίς την απαιτούμενη ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία και προχωρήσει στην έρευνα της υπόθεσης τότε υποπίπτει και στην από το άρθρο 510 παρ.1 στοιχ. Θ' του Κ.Ποιν.Δ. πλημμέλεια της ***υπέρβασης εξουσίας*** (ΑΠ 1411/2024, 154/2023, 61/2023 (η οποία δέχεται έλλειψη ακρόασης και αναιρετικό λόγο του αρ. 510 παρ. 1 Β σε περίπτωση που το δικαστήριο δεν απαντήσει και έλλειψη ειδικής αιτιολογίας , κατ΄άρ. 510 παρ. 1 Δ σε περίπτωση που απορρίψει το αίτημα χωρίς ειδική αιτιολογία), (ΑΠ 1411/2024, 1494/2022, 194/2020, 163/2019).

2. Η αιτιολογία απόρριψης του αιτήματος αναβολής ***δεν είναι απαραίτητο να είναι αυτοτελής,*** αλλά μπορεί να διατυπώνεται ***σε συνδυασμό*** προς τις παραδοχές του σκεπτικού της απόφασης για την ενοχή, ως αποτελούσα ***ενιαίο σύνολο*** μ' εκείνες (ΑΠ 61/2023).

Αναίρεση

1. Για το **παραδεκτό** της αίτησης αναίρεσης κατά απόφασης, πρέπει στη δήλωση άσκησης της να περιέχονται κατά τρόπο **σαφή και ορισμένο** οι λόγοι για τους οποίους ασκείται. Αν δεν περιέχεται σ' αυτήν ένας τουλάχιστον ορισμένος λόγος, από τους αναφερόμενους π**εριοριστικώς** στο άρθρο 510 ΚΠΔ λόγους αναίρεσης, η αίτηση είναι **απαράδεκτη** και ως τέτοια απορρίπτεται (ΑΠ 457/2024).
2. **Έννομο συμφέρον και έλλειψη ακρόασης (171 παρ. 2 ΚΠΔ).** Ο συγκατηγορούμενος **δεν έχει το δικαίωμα να επικαλεστεί ως λόγο αναίρεσης την ακυρότητα της έλλειψης ακρόασης που συνέτρεξε στο πρόσωπο του συγκατηγορουμένου του** (ΑΠ 113/2023, 1581/2003).

3. **Αναίρεση. Εισαγγελέας Αρείου Πάγου. Απόφαση χορήγησης αναστολής εκτέλεσης (αρ. 497 παρ. 7 και 505 παρ. 2 ΚΠΔ).** Όταν το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 497 παρ. 7 του Κ.Ποιν.Δ., χορηγήσει ανασταλτικό αποτέλεσμα στην έφεση που ασκήθηκε κατά απόφασης πρωτοβάθμιου δικαστηρίου και η υπόθεση εκκρεμεί ενώπιόν του, ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου έχει δικαίωμα άσκησης αναίρεσης κατά της ανωτέρω απόφασης εντός της προθεσμίας του ενός (1) μηνός από τότε που αυτή καταχωρίστηκε καθαρογραμμένη στο κατ' άρθρο 473 παρ. 3 του Κ.Ποιν.Δ. ειδικό βιβλίο (ΑΠ 393/2023, 277/2022).
4. **Αναίρεση. Άσκηση από τον Εισαγγελέα Αρείου Πάγου**. Κατά **εκκλητών** και **ανέκκλητων** αποφάσεων. Έναρξη προθεσμίας (ΑΠ 1241/2023).
5. **Αναίρεση. Εσφαλμένη ερμηνεία ουσιαστικής ποινικής διάταξης (αρ. 510 παρ. 1 ε ΚΠΔ).** Προκειμένου για το λόγο αναίρεσης της εσφαλμένης εφαρμογής ή ερμηνείας της ουσιαστικής ποινικής διάταξης, πρέπει να προσδιορίζεται η νομική πλημμέλεια τη απόφασης και συγκεκριμένα η διάταξη που παραβιάστηκε και ιδίως σε τι συνίσταται η παραβίασή της, σε σχέση με τις παραδοχές του δικαστηρίου, οι οποίες πρέπει να παρατίθενται στην αίτηση, διότι διαφορετικά ο λόγος αυτός απορρίπτεται ως απαράδεκτος (ΑΠ 146/2023, 1192/2018, 381/2015).
6. Η **εσφαλμένη ερμηνεία** μπορεί να αναφέρεται **και σε άλλη διάταξη νόμου, η οποία αποτελεί προϋπόθεση** για την εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διάταξης (ΑΠ 796/2023, 353/2023, 335/2023, 782/2022, 192/2017).
7. **Αναίρεση. Έλλειψη αιτιολογίας.** Για να είναι ορισμένος ο λόγος αναίρεσης από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ΄ ΚΠΔ, απαιτείται ***α) αν δεν υπάρχει καθόλου αιτιολογία,*** να προβάλλεται με την αίτηση αναίρεσης ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν έχει καμία αιτιολογία, ως προς το συγκεκριμένο κεφάλαιο ή τα κεφάλαια που πλήττει η σχετική αιτίαση και ***β) αν υπάρχει αιτιολογία*** που δεν είναι ειδική και

εμπεριστατωμένη, (απαιτείται) να προσδιορίζεται επιπλέον σε τι συνίσταται η προβαλλόμενη έλλειψη, ασάφεια ή αντίφαση αιτιολογίας ως προς το συγκεκριμένο κεφάλαιο ή τα κεφάλαια της απόφασης που πλήττονται ή ποια αποδεικτικά μέσα δεν λήφθηκαν υπόψη ή δεν εκτιμήθηκαν από το δικαστήριο της ουσίας (Ολ ΑΠ 2/2002, ΑΠ 1416/2022, 923/2021).

8. **Αναίρεση. Παραδεκτό** . Το παραδεκτό της αίτησης αναίρεσης κατά απόφασης, πρέπει στη δήλωση άσκησή της να περιέχονται κατά τρόπο ***σαφή και ορισμένο*** οι λόγοι, για τους οποίους ασκείται. Αν δεν περιέχεται σ' αυτήν ένας τουλάχιστον ορισμένος λόγος, από τους αναφερόμενους περιοριστικά στο άρθρο 510 ΚΠΔ λόγους αναίρεσης, η αίτηση είναι ***απαράδεκτη*** και, ως τέτοια, απορρίπτεται (άρθρ. 512 παρ.1 εδ.α' ΚΠΔ). (ΑΠ 246/2024, 150/2024, 916/2023, 610/2023, 1474/2022, 667/2021, 284/2017, 1636/2016).

9. **Αναίρεση. Παραδεκτό** Δεν αρκεί η απλή επανάληψη του κειμένου της διάταξης που προβλέπει το λόγο αναίρεσης, χωρίς παράθεση των περιστατικών που θεμελιώνουν την προβαλλόμενη αιτίαση και προσδιορίζουν την επικαλούμενη νομική πλημμέλεια. ***Ούτε*** επιτρέπεται η ***συμπλήρωση*** αόριστου λόγου αναίρεσης με παραπομπή σε άλλα έγγραφα ή με άσκηση ***προσθέτων λόγων αναίρεσης***, οι οποίοι, κατά το άρθρο 509 παρ.2 ΚΠΔ, προϋποθέτουν την ύπαρξη παραδεκτής αίτησης αναίρεσης (Ολ. ΑΠ 2/2002). (ΑΠ 916/2023, 610/2023, 264/2023, 1474/2022, 667/2021, 284/2017, 1636/2016).

10. **Αναίρεση. Παραδεκτό** Παραδεκτή συμπλήρωση με παραπομπή σε λόγους αναίρεσης που περιέχονται σε άλλο έγγραφο υπάρχει μόνον, όταν η ***έκθεση αναίρεσης*** περιέχει ***ρητή αναφορά στο σχετικό έγγραφο***, που

είναι προσαρτημένο σ' αυτή και φέρει την ***υπογραφή*** του αναιρεσείοντος ή του πληρεξουσίου συνηγόρου του και του αρμόδιου υπαλλήλου, οπότε αυτό συναποτελεί με την έκθεση αναίρεσης αναπόσπαστο και ενιαίο ολικό κείμενο αναιρετικών λόγων κατά της προσβαλλόμενης απόφασης (ΑΠ 1474/2022, 1313/2022, 667/2021, 284/2017, 1636/2016).

11. **Αναίρεση (άρθρο 512 ΚΠΔ).** Η κρίση επί του απαραδέκτου προηγείται της κρίσης επί του ανυποστήρικτου στην αίτηση αναίρεσης (ΑΠ 678/2023, 1571/2022).

12. **Αναίρεση. Κλήτευση διαδίκων (άρθρο 512 ΚΠΔ).** Ως «***υπόλοιποι»*** διάδικοι, οι οποίοι πρέπει να καλούνται στη συζήτηση, σύμφωνα με το άρθρο 512 παρ.1 εδ. γ' Κ.Ποιν.Δ, θεωρούνται όλοι εκείνοι, οι οποίοι νομίμως απέκτησαν την ιδιότητα του διαδίκου, μεταξύ των οποίων **πρωτίστως περιλαμβάνεται ο αναιρεσίβλητος – κατηγορούμενος**, ο οποίος πρέπει να καλείται, για να παραστεί στο ακροατήριο του Αρείου Πάγου, κατά τη συζήτηση της αίτησης αναίρεσης που άσκησε ο εισαγγελέας. (ΑΠ 7/2023).Και όποιος παρέστη ***για υποστήριξη της κατηγορίας*** κατά τη συζήτηση της αίτησης αναίρεσης που άσκησε ο εισαγγελέας, καθόσον το έννομο συμφέρον του είναι προφανές να υποστηρίξει τους λόγους της, εφόσον με αυτήν ζητείται η αναίρεση της προσβαλλόμενης ***αθωωτικής*** για τον κατηγορούμενο απόφασης του δικαστηρίου της ουσίας, ενώ σε περίπτωση που ζητείται η αναίρεση ***καταδικαστική***ς για τον κατηγορούμενο απόφασης του δικαστηρίου της ουσίας, προκειμένου να υποστηρίξει την ορθότητά της (ΑΠ 646/2023).

13. **Αναίρεση κατά βουλεύματος.** Αναίρεση επιτρέπεται **μόνο κατά αποφάσεως, που απορρίπτει το ένδικο μέσο ως απαράδεκτο** και **όχι και κατά βουλεύματος**, που επίσης απορρίπτει αυτό ως απαράδεκτο (ΑΠ 1088/2022)..

14. **Αναίρεση. Αποφάσεις κατά των οποίων επιτρέπεται αναίρεση. (Άρθρο 504 παρ. 1 ΚΠΔ.)** Κατά της απόφασης του δικαστηρίου, με την οποία **κηρύσσεται**

απαράδεκτη μόνον η συζήτηση και όχι τούτο το ένδικο μέσο της έφεσης, **δεν επιτρέπεται αναίρεση**, διότι με την απόφαση αυτή το δικάσαν δικαστήριο **δεν αποφάνθηκε τελειωτικά για την κατηγορία** (ΑΠ 1467/2022, 2128/2004).

15. **Αίτηση αναίρεσης και προπαρασκευαστικές αποφάσεις (αρ. 504 παρ. 1 ΚΠΔ).** Αίτηση αναίρεσης επιτρέπεται κατά της απόφασης του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου που εκδόθηκε ύστερα από άσκηση έφεσης, αν με αυτή το δικαστήριο αποφαίνεται τελειωτικά για την κατηγορία ή αν έπαυσε οριστικά ή κήρυξε απαράδεκτη την ποινική δίωξη. Αν ζητηθεί η αναίρεση της απόφασης αυτής θεωρούνται ότι προσβάλλονται μαζί και οι προπαρασκευαστικές αποφάσεις που εκδόθηκαν πριν απ΄ αυτήν που προσβάλλεται (ΑΠ 917/2023, 364/2015).

16. **Αναίρεση (αρ. 505 παρ. 2 ΚΠΔ).** Ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου δικαιούται να ασκήσει αναίρεση κατά οποιασδήποτε απόφασης, αθωωτικής ή καταδικαστικής, ή εκείνης που παύει οριστικά την ποινική δίωξη ή την κηρύσσει απαράδεκτη, οποιουδήποτε ποινικού δικαστηρίου και για όλους τους λόγους **του άρθρου 510 παρ. 1 ΚΠΔ** *(ΑΠ 50/2023, 1035/2022).*

17. ***Η προθεσμία της αναίρεσης*** για ***τον απόντα*** κατηγορούμενο αρχίζει από τη νόμιμη ***επίδοση*** της απόφασης, αν αυτή είναι ***μεταγενέστερη*** της καταχώρισης της καθαρογραμμένης απόφασης στο ειδικό βιβλίο, χωρίς όμως να αρχίζει η προθεσμία αυτή, σε κάθε περίπτωση, πριν από την καταχώριση της απόφασης, όταν η καταχώριση αυτή ακολουθεί την επίδοση. Εξάλλου, στην περίπτωση που ο κατηγορούμενος δικάσθηκε «***ωσεί παρών»*** κατά τη διάταξη του άρθρου 501 παρ. 4 του προϊσχύσαντος ΚΠοινΔ, δεν θεωρείται ότι η απόφαση που εκδόθηκε απαγγέλθηκε με ***παρόντα*** τον κατηγορούμενο, με αποτέλεσμα η προθεσμία της αναίρεσης να αρχίζει όπως και για τον απόντα διάδικο (ΑΠ 966/2023, 1167/2022, 1137/2021).

18. ***Προθεσμία της αναίρεσης*** .Αν όμως **αποχωρήσει** ο κατηγορούμενος από το ακροατήριο μετά την έναρξη της διαδικασίας, ήτοι μετά την εκφώνηση του ονόματος του κατηγορουμένου και το διορισμό συνηγόρου του (ΑΠ 222/2021), η δίκη συνεχίζεται σαν **να ήταν παρών** συνεχώς, η δε μετά την αποχώρησή του εκδιδόμενη απόφαση θεωρείται ότι απαγγέλλεται παρόντος του κατηγορουμένου. Στην περίπτωση αυτή για την έναρξη της προθεσμίας άσκησης των επιτρεπομένων ενδίκων μέσων κατά της απόφασης **δεν είναι αναγκαία η επίδοσή** της στον κατηγορούμενο (ΑΠ 1003/2020,) και η προθεσμία άσκησης του ενδίκου μέσου της αναίρεσης αρχίζει από την καταχώρηση της απόφασης στο ειδικό βιβλίο του ποινικού δικαστηρίου (ΑΠ 872/2023).

19. **Αναίρεση. Η προθεσμία για την άσκηση αιτήσεως αναιρέσεως** αρχίζει από την ***καταχώριση*** της αποφάσεως στο ειδικό βιβλίο που τηρείται από τη γραμματεία του ποινικού δικαστηρίου, ενώ τυχόν εκπρόθεσμη άσκησή του συγχωρείται μόνο, όταν στην έκθεση ασκήσεως του ενδίκου μέσου γίνεται επίκληση κατά τρόπο ορισμένο των περιστατικών, τα οποία συνιστούν την ανωτέρω βία ή το ανυπέρβλητο κώλυμα που κατέστησε αδύνατη την εμπρόθεσμη άσκηση, καθώς και των αποδεικνυόντων τα περιστατικά αυτά αποδεικτικών μέσων, άλλως η αναίρεση απορρίπτεται ως απαράδεκτη. ***Ως ανωτέρα βία*** θεωρείται κάθε απρόβλεπτο και εξαιρετικό γεγονός, είτε αντικειμενικό είτε σχετικό με το πρόσωπο του δικαιούχου, το οποίο, στη συγκεκριμένη περίπτωση, δεν μπορούσε να αποτραπεί και με μέτρα άκρας επιμέλειας και συνέσεως, ανυπέρβλητο δε κώλυμα θεωρείται εκείνο, το οποίο δεν οφείλεται οπωσδήποτε σε υπαιτιότητα του ασκούντος το ένδικο μέσο και δεν μπορούσε να υπερνικηθεί απ' αυτόν με κανένα τρόπο. **Η υποχρέωση του αρμοδίου υπαλλήλου** γνωστοποίησης **του χρόνου καταχώρισης** της απόφασης στο ως άνω βιβλίο δεν

υφίσταται, εφόσον δεν είχε γνωστοποιήσει αμέσως μετά την έκδοση της απόφασης, ο συνήγορος που εκπροσώπησε τον κατηγορούμενο στο δικαστήριο, τη διεύθυνση **του ηλεκτρονικού του ταχυδρομείου** (ΑΠ 791/2023, 816/2022,ΑΠ 526/2013,

20. **Αναίρεση.** Η εσφαλμένη εκτίμηση των αποδείξεων από το δικαστήριο της ουσίας δεν αποτελούν λόγο αναίρεσης, καθόσον, στην περίπτωση αυτή, υπό την επίφαση της έλλειψης αιτιολογίας, πλήττεται η περί τα πράγματα κρίση του δικαστηρίου, η οποία είναι αναιρετικώς ανέλεγκτη (Ολ.ΑΠ 1/2005, ΑΠ 631/2022, 332/2020, 301/2020.
21. **Αναίρεση.** Ο λόγος αναίρεσης που αναφέρεται, όχι στην προσβαλλομένη απόφαση, αλλά σε άλλη, με την οποία είχε σε προηγούμενο χρόνο αναβληθεί η εκδίκαση της υπόθεσης για τη δικάσιμο, κατά την οποία εκδόθηκε η προσβαλλόμενη, είναι απαράδεκτος *(ΑΠ 675/2022) .*
22. **Αναίρεση. – Άρθρο 64 Ν 4689/2020 .**Παρανόμως απορρίπτεται η έφεση ως ανυποστήρικτη και συντρέχει αρνητική υπέρβαση εξουσίας όταν το δικαστήριο απορρίψει την έφεση ως ανυποστήρικτη, ενώ έπρεπε να είχε τεθεί στο αρχείο η ποινή από τον εισαγγελέα, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 64 Ν 4689/2020 (ΑΠ 1131/2022).
23. **Αναίρεση.** Αν στην αίτηση αναίρεσης δεν περιέχεται ***ένας τουλάχιστον ορισμένος λόγος*** από τους αναφερόμενους περιοριστικά στο άρθρο 510 παρ. 1 του ΚΠΔ λόγους αναίρεσης, αυτή **απορρίπτεται ως απαράδεκτη**. **Δεν αρκεί η απλή επανάληψη του κειμένου της διάταξης** που προβλέπει το λόγο αναίρεσης, χωρίς παράθεση των ***περιστατικών*** που θεμελιώνουν την προσβαλλόμενη αιτίαση και ***χωρίς*** προσδιορισμό της επικαλούμενης ***νομικής πλημμέλειας*** (ΑΠ 514/2023, 1442/2022, 1416/2022, 1055/2022).
24. **Αναίρεση.** Η ανυπαρξία ή η αοριστία των λόγων αναίρεσης **δεν μπορεί να συμπληρωθεί με άλλα, έξω από την έκθεση αναίρεσης, έγγραφα ή υπόμνημα ή**

με την άσκηση πρόσθετων λόγων αναίρεσης, οι οποίοι προϋποθέτουν σύμφωνα με το άρθρο 509 ΚΠΔ, την ύπαρξη παραδεκτής αίτησης αναίρεσης. (ΑΠ 791/2023, 434/2023, 146/2023, 1360/2022,

25. **Αναίρεση. Παραδεκτή συμπλήρωση** με παραπομπή σε λόγους αναίρεσης, που περιέχονται σε άλλο έγγραφο, υπάρχει μόνον όταν η έκθεση αναίρεσης περιέχει ρητή αναφορά στο σχετικό έγγραφο που είναι προσαρτημένο σ' αυτήν και φέρει **την υπογραφή** του αναιρεσείοντος ή του πληρεξούσιου δικηγόρου του και του αρμόδιου υπαλλήλου, οπότε αυτό συναποτελεί με την έκθεση αναίρεσης αναπόσπαστο και ενιαίο ολικό κείμενο αναιρετικών λόγων κατά του προσβαλλόμενου βουλεύματος ή της προσβαλλόμενης απόφασης. **Η τυχόν έλλειψη υπογραφής** του αρμόδιου υπαλλήλου στο προσαρτημένο έγγραφο μπορεί να αναπληρώνεται από άλλο στοιχείο, που πιστοποιεί την διαδικαστική σύνδεση και ενοποίησή του με την έκθεση αναίρεσης (ΑΠ 718/2023, 1360/2022, 383/2021)

26. **Αναίρεση. Πρόσθετοι λόγοι.** Απαραίτητη προϋπόθεση για το παραδεκτό αυτών είναι η ***παραδεκτή αίτηση*** αναίρεσης (ΑΠ 718/2023, 1416/2022, 1254/2022)

27. **Πρόσθετοι λόγοι** .Αν δεν υπάρχει τουλάχιστον ένας ορισμένος λόγος αναιρέσεως, δεν ερευνώνται οι πρόσθετοι λόγοι, ακόμη και αν είναι από εκείνους που κατά το άρθρο 511 λαμβάνονται υπόψη και αυτεπαγγέλτως, διότι σε μια τέτοια περίπτωση δεν υπάρχει αναίρεση (Ολ ΑΠ 19/2001, ΑΠ 1416/2022, 118/2022).

28. **Πρόσθετοι λόγοι (αρ. 509 ΚΠΔ).** Η διάταξη αυτή **δεν** διαλαμβάνει καμία εξαίρεση ακόμη και αν ο ασκών την αναίρεση κρατείται **στη φυλακή**, ο οποίος, όμως, έχει την ευχέρεια να ασκήσει το προαναφερόμενο δικαίωμά του με **αντιπρόσωπο** που να έχει ειδική εντολή (ΑΠ 457/2024).

29. **Αναίρεση.** Οι **προπαρασκευαστικές αποφάσεις** (π.χ. απόφαση αναβολής εκδίκασης, απόφαση απορρίπτουσα την αίτηση κήρυξης ακυρότητας κλητηρίου θεσπίσματος) **δεν υπόκεινται αυτοτελώς σε αναίρεση,** η οποία, αν ασκηθεί, είναι απαράδεκτη (ΑΠ 766/2022).

30. **Αναίρεση. Επανεξέταση λόγων αναίρεσης.** Ο Άρειος Πάγος δεν μπορεί να επανεξετάσει λόγο αναίρεσης, **τον οποίο ερεύνησε και απέρριψε, έστω και εσφαλμένα, είτε ως απαράδεκτο είτε ως αβάσιμο** |ΑΠ 1362/2023) **.** Η **απόρριψη** δε των λόγων αναίρεσης, που αποκλείει την επανεξέτασή τους, **δεν είναι απαραίτητο να προκύπτει από ρητή για καθένα απ' αυτούς απορριπτική** σκέψη της απόφασης, αλλά **μπορεί να συνάγεται από το όλο σκεπτικό της**, είναι δε αδιάφορη η πληρότητα ή μη της αιτιολογίας της σχετικής με την απόρριψη αυτή κρίσης. Εξάλλου, το διατακτικό της απόφασης με την οποία απορρίπτεται η αίτηση αναίρεσης και η οποία έχει προφανώς την έννοια, ότι δεν κρίθηκε βάσιμος κανένας παραδεκτός αναιρετικός λόγος, **αφορά,** ακόμη και χωρίς ειδική απορριπτική σκέψη στο αιτιολογικό, **και στους απαράδεκτους λόγους, καθώς και σ' αυτούς που το πραγματικό τους ταυτίζεται με άλλους λόγους αναίρεσης, οι οποίοι ασκήθηκαν συνδυαστικά με εκείνους και κρίθηκαν ρητά απορριπτέοι** (ΑΠ 728/2022, 42/2021).

31. **Αναίρεση. Δίκαιη δίκη.** Η παραβίαση της διάταξης του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, που καθιερώνει την αρχή της δίκαιης δίκης, **δε δημιουργεί ιδιαίτερο λόγο αναίρεσης της ποινικής απόφασης,** πέρα από τους λόγους που περιοριστικά αναφέρονται στο άρθρο 510 του ΚΠΔ. εκτός αν συνδυάζεται με άλλη πλημμέλεια, που υπάγεται στους προβλεπόμενους από την εν λόγω διάταξη λόγους αναίρεσης, ***σε συνδυασμό με όσα ορίζονται στη διάταξη του άρθρου 171 παρ. 1 στοιχ. δ΄ ΚΠΔ*** (ΑΠ 1193/2023, 442/2023, 1202/2022).

32. **Αναίρεση. Κατά απόφασης που απορρίπτει την έφεση ως εκπρόθεσμη** . Η απόφαση, με την οποία απορρίπτεται το ένδικο μέσο της εφέσεως ως απαράδεκτο, λόγω ***εκπρόθεσμης ασκήσεώς του***, πρέπει να διαλαμβάνει ***το χρόνο*** επιδόσεως στον εκκαλούντα της προσβαλλόμενης με την έφεση αποφάσεως, αν απαγγέλθηκε απόντος τούτου, και ***το χρόνο*** ασκήσεώς της εφέσεως, καθώς ***και το αποδεικτικό***, από το οποίο προκύπτει η επίδοση, χωρίς ειδικότερο προσδιορισμό των στοιχείων εγκυρότητας του αποδεικτικού και της επιδόσεως (Ολ.Α.Π. 4/1995 και 6/1994). Αν με την έφεση αμφισβητούνται ***ο τόπος κατοικίας*** εκείνου που ασκεί το ένδικο μέσο και το ***άγνωστο της διαμονής του***, που συνεπάγεται αδυναμία γνώσεως της επιδόσεως και προβάλλεται, ότι κατά τον κρίσιμο χρόνο της επιδόσεως αυτός διέμενε σε ορισμένο τόπο και διεύθυνση, πρέπει επίσης να διαλαμβάνεται στην απορριπτική απόφαση ***σχετική αιτιολογία***, αλλιώς ιδρύεται ο ανωτέρω, από το άρθρ. 510 παρ. 1 στοιχ. Δ΄ Κ.Ποιν.Δ., λόγος αναιρέσεως. Μεταξύ των λόγων ακυρότητας της επιδόσεως, οι οποίοι πρέπει να προβάλλονται ***υποχρεωτικώς*** με την έφεση και επί των οποίων, εφόσον προβάλλονται κατά τρόπο ορισμένο, πρέπει το δικαστήριο της ουσίας να διαλάβει στην απορριπτική της εφέσεως απόφαση πλήρη αιτιολογία, είναι και ότι η επίδοση ***«ως άγνωστης διαμονής»*** έγινε χωρίς να συντρέχουν οι προϋποθέσεις αυτής, μολονότι δηλαδή ο εκκαλών κατηγορούμενος είχε ***«γνωστή διαμονή».*** (ΑΠ 1202/2022).

33. **Αναίρεση. Κατά της απόφασης που απέρριψε την έφεση (αρ. 510 παρ. 1 Η ΚΠΔ).** Στο άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Η΄ ΚΠΔ τυποποιείται ένας δικονομικός λόγος αναίρεσης, ο οποίος κατά το άρθρο 510 παρ. 2 ΚΠΔ, μπορεί να προβληθεί, έστω και αν τα πραγματικά περιστατικά, που τον θεμελιώνουν δεν προτάθηκαν στο δικαστήριο της ουσίας (ΑΠ 703/2022). Από την διατύπωση του αναιρετικού αυτού λόγου προκύπτει ότι υπάγεται σ' αυτόν μόνον η περίπτωση της παράνομης απόρριψης της έφεσης ως

απαράδεκτης ή ως ανυποστήρικτης και όχι και η αντίστροφη περίπτωση κατά την οποία η έφεση δεν απορρίφθηκε ως παράνομη ή ως ανυποστήρικτη (ΑΠ 920/2023).

34. **Αναίρεση. Από τον εισαγγελέα Αρείου Πάγου (άρθρο 505 παρ. 2 ΚΠΔ).** Στην περίπτωση κατά την οποία από **παραδρομή ή εσφαλμένη κρίση** ακυρωθεί από το δικαστήριο **έγκυρο κλητήριο θέσπισμα**, ακολούθως δε, λόγω ανατροπής της χωρήσασας με την επίδοσή του (κλητηρίου θεσπίσματος) αναστολής της παραγραφής, παύσει οριστικά την ασκηθείσα εναντίον του κατηγορουμένου ποινική δίωξη, επειδή είχε συμπληρωθεί ο από τον νόμο προβλεπόμενος χρόνος παραγραφής της αξιόποινης πράξης, ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου έχει δικαίωμα άσκησης **αναίρεσης** κατά της ανωτέρω περί **οριστικής παύσης της ποινικής δίωξης**, λόγω παραγραφής, απόφασης, αλλά και δικαίωμα να συμπροσβάλει **και την προπαρασκευαστική** περί ακύρωσης του κλητηρίου θεσπίσματος απόφαση, θα κριθεί δε από τον Άρειο Πάγο και η απόφαση αυτή από πλευράς ορθής ή εσφαλμένης ερμηνείας και εφαρμογής των διατάξεων **των άρθρων 321 του Κ.Ποιν.Δ. και 113** του Π.Κ. (ΑΠ 1575/2022,

35. **Αναίρεση. Κατά απόφασης που απέρριψε την αίτηση ακύρωσης κατ΄άρθρο 435 ΚΠΔ.** Η απόφαση που εκδίδεται επί της αίτησης ακύρωσης διαδικασίας, ανεξαρτήτως εάν το δικαστήριο την απέρριψε ως ανυποστήρικτη, κατ΄ουσίαν ή ως απαράδεκτη, **δεν** υπόκειται σε **αίτηση αναίρεσης** (ΑΠ 1396/2022).

36. **Αναίρεση-Αίτηση ακύρωσης (άρθρο 435 παρ. 2 γ ΚΠΔ).Δ**εν υπόκειται σε αίτηση αναιρέσεως, ανεξαρτήτως αν το δικαστήριο απέρριψε την αίτηση κατ΄ ουσίαν ή ως απαράδεκτη (ΑΠ 575/2021, ΑΠ 899/2021, ΑΠ 781/2019). Η διάταξη αυτή, ως ειδική, κατισχύει της διατάξεως του άρθρου 476 παρ. 2 του ΚΠΔ, με την οποία ορίζεται ότι κατά της απόφασης που απορρίπτει το ένδικο μέσο (ως προς το οποίο

προσομοιάζει και η ως άνω αίτηση ακυρώσεως) ως απαράδεκτο επιτρέπεται μόνο αναίρεση (ΑΠ 1604/2022, 575/2021)

37. **Αναίρεση και διάταξη εισαγγελέα κατ΄άρ. 562 ΚΠΔ.** Κατά της διάταξης του αρμόδιου εισαγγελέα, που αποφαίνεται ***επί αίτησης επανακαθορισμού του ανωτάτου ορίου της επιβληθείσας ποινής,*** δεν επιτρέπεται το ένδικο μέσο της αναίρεσης, παρά μόνον χωρεί κατ' αυτής ***προσφυγή*** του καταδικασθέντος στο αρμόδιο δικαστήριο πλημμελειοδικών του τόπου έκτισης της ποινής του, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις του άρ. ***562 εδ.β΄ του*** ΚΠΔ. (ΑΠ 1351/2023).

38. **Αναίρεση. Παράσταση αναιρεσείοντος (άρθρα 512, 514 ΚΠΔ).** Αν κατά τη συζήτηση της αίτησης αναίρεσης ο αναιρεσείων δεν παρασταθεί με συνήγορο ή δεν εκπροσωπηθεί από **συνήγορο, νομίμως εξουσιοδοτημένο προς τούτο**, ή αν παρασταθεί αυτοπροσώπως, χωρίς ο ίδιος να έχει **την ιδιότητα του δικηγόρου, εγγεγραμμένου σε οποιονδήποτε Δικηγορικό Σύλλογο της χώρας ή άλλης χώρας της Ε.Ε.,** θεωρείται μη προσήκουσα η παράστασή του και ως μη εμφανιζόμενος, εφόσον δε αυτός κλητεύθηκε νόμιμα και εμπρόθεσμα, **η αίτησή του απορρίπτεται ,ως ανυποστήρικτη,** λόγω της μη εμφάνισής του κατά τη συζήτησή της (ΑΠ 1318/2023, 416/2023, 1092/2022).

39. **Αναίρεση. Εν μέρει αναιρεθέν βούλευμα. (αρ. 485, 519, 524 ΚΠΔ) .** Εάν το βούλευμα αναιρεθεί μόνον κατά το κεφάλαιό του που αφορά την ***ουσιαστική βασιμότητα της εφέσεως*** και την σε βάρος του κατηγορουμένου κατηγορία, όχι δε και κατά το κεφάλαιο που αφορά την ***τυπική παραδοχή της εφέσεως***, η παραπομπή αφορά μόνον το κεφάλαιο της κατηγορίας και όχι εκείνο της τυπικής παραδοχής της εφέσεως, το οποίο είναι εντελώς ***ανεξάρτητο***, έχει ***αυτοτελή υπόσταση.*** Έτσι, στην ως άνω περίπτωση (αναιρέσεως κεφαλαίου

που αφορά την ουσιαστική βασιμότητα της εφέσεως), το Συμβούλιο της παραπομπής δεν έχει εξουσία να ερευνήσει και πάλι το παραδεκτό ή μη του ασκηθέντος ενδίκου μέσου της εφέσεως. Και τούτο διότι η διάταξη του αναιρεθέντος βουλεύματος περί του παραδεκτού της εφέσεως, μη εξαρτώμενη από το αναιρεθέν μέρος του βουλεύματος, έχει αυτοτελή υπόσταση και τυγχάνει ***αμετάκλητη*** (ΑΠ 266/2023, 2234/2006, .

40. Αν αναιρεθεί **καταδικαστική απόφαση εν μέρει** μόνο ως προς την απάλειψη επιβαρυντικής περίστασης και ως προς την ύπαρξη λόγου περαιτέρω μείωσης της ποινής(αρθρ. 85 Π.Κ), η νέα συζήτηση ενώπιον του δικαστηρίου της ***παραπομπής*** περιορίζεται μόνο ως προς τα μέρη αυτά (ΑΠ 1351/2022 ,ΑΠ 227/2020, 1040/2019)

41. Οι αποφάσεις δε της ***Ολομέλειας*** και των ***Τμημάτων*** του Αρείου Πάγου ***δεσμεύουν*** τα δικαστήρια που ασχολούνται με την ίδια υπόθεση, ως προς ***τα νομικά ζητήματα*** που έλυσαν. (ΑΠ 1351/2022).

42. Αναίρεση. Συζήτηση στο δικαστήριο της παραπομπής (αρ. 524 ΚΠΔ). Αν αναιρεθεί καταδικαστική απόφαση μόνο ως προς την διάταξή της, που αναφέρεται ***στην επιβολή ποινής*** μόνο σε μία ορισμένη αξιόποινη πράξη, επί περισσοτέρων αξιοποίνων πράξεων, για τις οποίες καταδικάσθηκε ο κατηγορούμενος, και την συνολική ποινή, τότε ***έχει κριθεί αμετάκλητα η ενοχή*** ως προς την τέλεση των αξιόποινων πράξεων καθώς και ως προς την ποινή των υπολοίπων αξιόποινων πράξεων. Το Δικαστήριο της ουσίας στο οποίο παραπέμπεται, κατά το άρθρο 519 Κ.Ποιν.Δ., η υπόθεση, περιορίζεται στην εξέταση μόνο της ποινής της εν λόγω αξιόποινης πράξης, για την οποία έγινε η παραπομπή της υπόθεσης και αναγκαίως και στην ***επιμέτρηση της συνολικής ποινής*** και δεν έχει εξουσία να ασχοληθεί εκ νέου με την ενοχή του κατηγορουμένου ως προς τις αξιόποινες πράξεις για τις οποίες

η κρίση περί ενοχής έχει καταστεί αμετάκλητη, αλλά ούτε και με τις επιβληθείσες για αυτές ποινές, αν δε το πράξει ιδρύεται ο λόγος αναίρεσης για υπέρβαση εξουσίας (άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. ***Θ΄*** του ισχύοντος Κ.Ποιν.Δ.) (ΑΠ 816/2023).

43. **Αναίρεση. Συζήτηση στο δικαστήριο της παραπομπής (αρ. 524 κΠΔ).** Το δικαστήριο της παραπομπής, **για την επιμέτρηση της ποινής δεν επανέρχεται στην αποδεικτική διαδικασία και δεν έχει υποχρέωση να εξετάσει τους μάρτυρες κατηγορίας, να αναφέρει εκ νέου τις αποδείξεις και τα περιστατικά που προέκυπταν** από τη λήψη υπόψη και την εκτίμηση των αποδεικτικών μέσων που αναφέρονται στην απόφαση με την οποία κηρύχθηκε ένοχος ο αναιρεσείων, **αφού αυτά προκύπτουν από την περί ενοχής διάταξη της εν μέρει αναιρεθείσας απόφασης και έχουν κριθεί αμετάκλητα** (ΑΠ 993/2023).

44. **Αναίρεση. Πρόταση Εισαγγελέα ΑΠ. Κατάθεση σημειώματος (αρ. 32 παρ. 1 , 138 παρ. 2, 3 , 513 ΚΠΔ).** Αν ο Εισαγγελέας ΑΠ προτείνει μόνο επί κάποιου λόγου, τον οποίο ο ΑΠ δεν δέχθηκε, χωρίς να έχει προτείνει και επί των λοιπών αναιρετικών λόγων, ο **ΑΠ απέχει από την περαιτέρω ουσιαστική έρευνα των ένδικων αιτήσεων αναίρεσης, μέχρι την υποβολή, κατά τη νέα εκδίκαση της υπόθεσης, που θα ορισθεί αρμοδίως, σχετικής εισαγγελικής πρότασης** (ΑΠ 1074/2023).

45. **Αναίρεση απόφασης δευτεροβάθμιου δικαστηρίου ως προς την ποινή.** Μετά την παραδοχή τυπικά της έφεσης, με την οποία προσβλήθηκε στο σύνολό της η πρωτόδικη απόφαση, η υπόθεση επανέρχεται στο εφετείο για κατ' ουσίαν συζήτηση στην πριν από την έκδοση της πρωτόδικης απόφασης στάση. Μετά την τυπική παραδοχή της έφεσης η πρωτόδικη απόφαση ατονεί, δηλ. αποβάλλει την ισχύ της (ΑΠ 1143/2023, ΑΠ 706/2009)

46. Όταν απόφαση του εφετείου, η οποία κήρυξε ένοχο τον κατηγορούμενο και του επέβαλε ποινή, αναιρεθεί εν μέρει, ως προς τη διάταξη της περί της ποινής και

παραπεμφθεί η υπόθεση στο ίδιο δικαστήριο για νέα επιμέτρηση της ποινής, δεν τίθεται θέμα «επιβληθείσας ποινής», πριν τη νέα επιμέτρηση αυτής (ΑΠ 1143/2023, 1164/2006).

47. **Δεύτερη αίτηση αναίρεσης (αρ. 466 παρ. 3 ΚΠΔ):** προϋπόθεση για την απαγόρευση άσκησης δεύτερης αίτησης αναίρεσης κατά της ίδιας απόφασης είναι να έχει προηγηθεί κρίση επί της πρώτης. Αν τέτοια κρίση δεν έχει προηγηθεί, ***παραδεκτά*** ασκείται μέσα στη νόμιμη προθεσμία δεύτερη αίτηση αναίρεσης, η οποία είναι ***συμπληρωματική*** της πρώτης και συνεξετάζεται με αυτήν. ΑΠ 1221/2023, 264/2020).

48. Επομένως είναι ***επιτρεπτή*** η άσκηση κατά της ίδιας αποφάσεως για ***δεύτερη φορά*** του ίδιου ενδίκου μέσου, υπό την προϋπόθεση ότι ***δεν έχει κριθεί*** ακόμη το πρώτο (ΑΠ 1221/2023, 264/2020).

Ανάκληση απόφασης

Τα ποινικά δικαστήρια δεν μπορούν να επανεξετάσουν ή να ανακαλέσουν την οριστική τους απόφαση, **όπως είναι και αυτή, με την οποία απορρίπτεται ένδικο μέσο** (ΑΠ 1064/2023).

Ανακριτική διείσδυση

Εάν δεν τηρηθούν οι διατάξεις του άρθρου ***253 Β πΚΠΔ*** για την ανακριτική διείσδυση και του άρθρου 5 Ν 2713/1999, προκαλείται **απόλυτη ακυρότητα, η οποία ανάγεται στην προδικασία** και μπορεί να προταθεί μέχρι **την αμετάκλητη παραπομπή** του κατηγορούμενου στο ακροατήριο¨ **αν δεν προταθεί, καλύπτεται** και το δικαστήριο νομίμως λαμβάνει υπόψη του τα αποδεικτικά μέσα που αποκτώνται στα πλαίσιο της επικαλούμενης **αστυνομικής διείσδυσης** (ΑΠ 1027/2022).

Ανασταλτικό αποτέλεσμα της έφεσης- αναστολή εκτέλεσης

(αρ. 497 ΚΠΔ). Με τη διάταξη του αρ. 497 στο νΚΠΔ ***αμβλύνθηκαν*** τόσο ***οι τυπικές*** όσο και οι ***ουσιαστικές*** προϋποθέσεις, οι οποίες έπρεπε να συντρέχουν, κατά την προϊσχύουσα μορφή του ως άνω άρθρου, προκειμένου να χορηγηθεί ανασταλτικό αποτέλεσμα στην ασκούμενη έφεση ή αναστολή εκτέλεσης της πρωτόδικης απόφασης, μετά την άσκηση έφεσης από τον καταδικασθέντα κατηγορούμενο ή υπέρ αυτού. Περαιτέρω, όπως έχει η διάταξη της παραγράφου 8 του εν λόγω άρθρου (497 του Κ.Ποιν.Δ.), το ανασταλτικό αποτέλεσμα της έφεσης και η αναστολή εκτέλεσης της πρωτόδικης απόφασης αποτελούν ***τον κανόνα,*** πλην, όμως, η χορήγησή τους ***αποκλείεται,*** αν κριθεί ότι συντρέχουν ***οι περιοριστικά*** αναφερόμενοι στη συγκεκριμένη διάταξη λόγοι. ***Ειδικότερα, δεν χορηγείται ανασταλτικό αποτέλεσμα στην έφεση,*** ……(βλ άρθρο)……(ΑΠ 393/2023).

Αναστολή εκτέλεσης της ποινής

1. **(αρ. 99 ΠΚ).**Ο νόμος δεν θέτει κριτήρια, με βάση τα οποία πρέπει να καθορίζεται ο χρόνος της αναστολής της ποινής, ο οποίος, πάντως, δεν πρέπει να είναι μικρότερος από τη διάρκεια της ποινής και το δικαστήριο προσδιορίζει ***κυριαρχικώς*** το διάστημα της αναστολής, ***χωρίς*** να είναι υποχρεωμένο να διαλάβει, ως προς την έκταση του διαστήματος αυτού, ***ειδική αιτιολογία***. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο αν αποφασίσει άλλως από το υποβληθέν, σχετικά με το διάστημα της αναστολής, από τον κατηγορούμενο αίτημα, η παράλειψη αυτή δεν ασκεί καμία έννομη επιρροή (ΑΠ 87/2023)
2. **Άρθρα 2, 99, 465 ΠΚ.** Από τη διάταξη του άρθρου 99 παρ.1 εδ.α. ΠΚ, ως ίσχυε πριν την αντικατάστασή του με το άρθρο 9 του Ν.4855/2021, που είναι εφαρμοστέα, ως

ευμενέστερη, προκύπτει ότι το δικαστήριο της ουσίας, εφόσον η επιβληθείσα στον κατηγορούμενο ποινή είναι ***μέχρι και τριών ετών***, έχει υποχρέωση να ελέγξει, ακόμη και ***χωρίς αίτημα***, τη συνδρομή των προϋποθέσεων ***αναστολής εκτελέσεως*** της ποινής και να αιτιολογήσει ειδικώς την τυχόν αρνητική κρίση του και ότι αν προχωρήσει στη μετατροπή της ποινής, χωρίς προηγουμένως να αποφασίσει επί της αναστολής αυτής, ***υπερβαίνει αρνητικά την εξουσία*** του και υποπίπτει στην ελεγχόμενη αναιρετικά πλημμέλεια της υπερβάσεως εξουσίας (ΑΠ 1292/2023).

Αναστολή παραγραφής (αρθ. 113 ΠΚ)

Η, κατά το άρθρο ***113 παρ.2*** του νέου ΠΚ, ***απουσία χρονικού περιορισμού επί αναστολής της παραγραφής***, και σε περίπτωση αναβολής της δίκης κατά το άρθρο ***61ΚΠΔ,*** καθιστά την ανωτέρω, ουσιαστικού ποινικού δικαίου, διάταξη ***δυσμενέστερη*** για τον κατηγορούμενο εκείνης του προϊσχύσαντος (παλαιού) ΠΚ, όπου δεν υπήρχε αντίστοιχη πρόβλεψη περί αναστολής της παργραφής και στην περίπτωση αυτή (του άρθρου 61ΚΠΔ), με συνέπεια η αναστολή της να μην μπορεί να υπερβεί τα τρία έτη στα πλημμελήματα, στην περίπτωση χορήγησης αναβολής κατά ***το άρθρο 61 ΚΠΔ*** ***(***ΑΠ 1173/2023).

Αναστολή προθεσμιών για την αντιμετώπιση της πανδημίας covid (ΑΠ 729/2022, 728/2022).

Αναφορά (αρ. 10 Συντ.)

1. Από το συνδυασμό των διατάξεων10 παρ. 1 του ισχύοντος Συντάγματος, κατά την παρ. 1 του άρθρου 2 του ΝΔ 796/1971 , και του άρθρου 3 του ΝΔ 796/1971, συνάγεται ότι τότε μόνον ορισμένο έγγραφο έχει τον χαρακτήρα της **«αναφοράς»,** ώστε η ποινική δίωξη εκείνου που την υποβάλλει να υπόκειται στις προϋποθέσεις της παρ. 2 του άρθρου 10 του Συντάγματος, όταν α) περιλαμβάνει **αιτιάσεις** κατά ενέργειας ή

παράλειψης κάποιας αρχής ή οργάνου της, β) περιέχει συγχρόνως, αμέσως ή εμμέσως, **αίτημα για επανόρθωση ή αποτροπή** ηθικής ή υλικής βλάβης και γ) **απευθύνεται σε αρχή,** η οποία ασκεί διοικητική εξουσία και είναι από το νόμο αρμόδια και υπόχρεη να επανορθώσει ή να αποτρέψει επιζήμιες συνέπειες που επήλθαν από την ενέργεια ή την παράλειψη (ΟλΑΠ 1241/1984). (ΟλΑΠ 1245/1986, ΑΠ 833/2024, 1055/2021, 1456/2019, .

2. Η αναφορά λαμβάνει τη μορφή μήνυσης, οπότε δεν απαιτείται να τηρηθούν οι ως άνω προϋποθέσεις για την άσκηση της ποινικής δίωξης, όταν κοινοποιηθεί (και) στον αρμόδιο Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών. Άν παρά το γεγονός ότι συντρέχουν οι παραπάνω προϋποθέσεις, ότι δηλαδή, πρόκειται για αναφορά κατά την έννοια των διατάξεων που προαναφέρθηκαν, ασκήθηκε κατά του υποβάλλοντος την αναφορά ποινική δίωξη, χωρίς να έχει δοθεί σχετική άδεια της αρχής προς την οποία απευθύνθηκε, η ποινική δίωξη πρέπει, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 41, 56 και 368 εδ. γ΄ ΚΠΔ, να κηρυχθεί απαράδεκτη (ΟλΑΠ 1245/1986, ΑΠ 833/2024, 1055/2021, 1456/2019, .

Ανέγκλητη πράξη

Η κατάργηση ***της εξωποινικής διάταξης*** (για το χαρακτηρισμό ενός ακινήτου ως τουριστικού και άρα θεμελίωση δικαιώματος για επιχορήγηση από την ΕΕ) δεν καθιστά την πράξη της απάτης μη αξιόποινη *(ΑΠ 821/2022).*

Ανήλικοι

Από τις διατάξεις των άρθρων 226 Α παρ. 1 , 2 πΚΠΔ και 227, 228 νΚΠΔ συνάγεται ότι η κατάθεση του ανηλίκου θύματος των πράξεων του άρθρου 323Α παρ. 4 πΠΚ αναγιγνώσκεται στο δικαστήριο, ανεξάρτητα από τη δυνατότητα του θύματος μετά το 18ο έτος της ηλικίας να παρίσταται αυτοπροσώπως κατά την ακροαματική διαδικασία Οι διατάξεις των άρθρων 227 παρ. 5 και 228 παρ. 5 ΚΠΔ είναι ειδικές και

υπερισχύουν της γενικής διάταξης του άρθρου 357 παρ. 4 ΚΠΔ και επομένως ορθά το δικαστήριο ανέγνωσε τις καταθέσεις της παθούσας που ελήφθησαν με βάση τις ειδικές αυτές διατάξεις, παρόλο που αυτή ήταν παρούσα στην ακροαματική διαδικασία (*ΑΠ 1090/2022).*

Ανθρωποκτονία από αμέλεια.

1. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Η τυχόν ***συντρέχουσα*** συνυπαιτιότητα του παθόντος ή και τρίτου δεν αναιρεί την ύπαρξη αμέλειας του δράστη και την ποινική ευθύνη του εκτός αν αυτή συνετέλεσε αποκλειστικώς στο αποτέλεσμα που επήλθε, οπότε αίρεται ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της ενέργειας ή της παραλείψεως του δράστη και του αποτελέσματος (ΑΠ 50/2023, 202/2020). Αμέλεια. ***Έλλειψη νόμιμης βάσης,*** αν το δικαστήριο δεν διακρίνει ποιο είδος αμέλειας συνέτρεξε για την καταδίκη του κατηγορουμένου *(ΑΠ 1115/2022, 757/2022, 632/2022,*
2. **Ανθρωποκτονία από συντρέχουσα αμέλεια.** Στην περίπτωση που η αξιόποινη πράξη της ανθρωποκτονίας από αμέλεια είναι απότοκη της συντρέχουσας αμέλειας περισσότερων του ενός προσώπων, καθένα από αυτά κρίνεται ως προς την ευθύνη του αυτοτελώς και ανεξάρτητα από τα άλλα, κατά τον λόγο της αμέλειας που επέδειξε και εφόσον το αποτέλεσμα που επήλθε τελεί ***σε αιτιώδη σύνδεσμο*** προς αυτή. Η πράξη ή η παράλειψη του δράστη τελεί σε αιτιώδη σύνδεσμο με το αποτέλεσμα που επήλθε, όταν αυτή, κατά την κοινή αντίληψη, είναι εκείνη που άμεσα προκάλεσε το αποτέλεσμα και, συνεπώς, βρίσκεται σε άμεση αιτιότητα προς αυτό. Αρκεί, για τη θεμελίωση της ευθύνης, η πράξη ή η παράλειψη **να ήταν ένας από τους ενεργούς παραγωγικούς όρους του αποτελέσματος,** χωρίς τον οποίο δεν θα επερχόταν αυτό, είναι δε αδιάφορο αν συνέβαλαν και άλλοι όροι, αμέσως ή εμμέσως, διότι **η κρατούσα στο ποινικό δίκαιο άποψη ακολουθεί τα πορίσματα της θεωρίας του ισοδυνάμου των όρων,** με την παραλλαγή της ενεργού αιτίας, σε αντίθεση με τη θεωρία της πρόσφορης αιτιότητας, η οποία επικρατεί ως προς την αστική ευθύνη (ΑΠ 1506/2022).
3. **Ανθρωποκτονία από αμέλεια.** Η πράξη ή η παράλειψη του δράστη, τελεί σε ***αιτιώδη σύνδεσμο*** με το αποτέλεσμα που επήλθε, όταν αυτή, κατά την κοινή

αντίληψη, είναι εκείνη που άμεσα προκάλεσε το αποτέλεσμα και, συνεπώς, βρίσκεται σε άμεση αιτιότητα προς αυτό. Αρκεί δε, προς θεμελίωση της ευθύνης, η πράξη ή η παράλειψη να ήταν ***ένας από τους ενεργούς παραγωγικούς όρους*** του αποτελέσματος, χωρίς τον οποίο δεν θα επερχόταν αυτό, αδιαφόρως αν συνέβαλαν και άλλοι όροι, αμέσως ή εμμέσως (ΑΠ 1301/2022).

4. **Ιατρική αμέλεια:** ποινική ευθύνη ιατρού για ανθρωποκτονία από αμέλεια, κατά την άσκηση του επαγγέλματός του, υπάρχει στις περιπτώσεις εκείνες που το αποτέλεσμα αυτό οφείλεται σε παράβαση από τον ιατρό ***των κοινώς αναγνωρισμένων κανόνων της ιατρικής επιστήμης,*** για τους οποίους δεν μπορεί να γεννηθεί αμφισβήτηση και που η ενέργεια ή παράλειψή του δεν ήταν σύμφωνη με το αντικειμενικώς επιβαλλόμενο καθήκον επιμέλειας. (ΑΠ 129/2024).
5. ***Η ιδιαίτερη αυτή υποχρέωση*** του ιατρού να αποτρέψει το αξιόποινο αποτέλεσμα του θανάτου του ασθενούς απορρέει από το ***νόμο και τον Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας***, καθώς και από την ***εγγυητική θέση*** αυτού απέναντι στην ασφάλεια της ζωής ή της υγείας του ασθενούς, που δημιουργείται κατά την εκτέλεση της ιατρικής πράξης (ΑΠ 129/2024).

Ανθρωποκτονία με πρόθεση (αρ. 299 ΠΚ)

1.Αν το δικαστήριο σχηματίσει δικανική πεποίθηση ότι ο κατηγορούμενος αφαίρεσε με ενέργεια τη ζωή του θύματος, **δεν απαιτείται η εξειδίκευση** του τρόπου και του μέσου με τα οποία ο δράστης επέφερε με ενέργειά του τον θάνατο, αφού το άρθρο 299 ΠΚ καλύπτει κάθε τρόπο τέλεσης. (ΑΠ 523/2024).

2.Η εξειδίκευση του τρόπου τέλεσης απαιτείται μόνο σε περίπτωση αρνητικού ισχυρισμού του κατηγορουμένου σχετικώς με το **αν η ενέργειά του,** την οποία, ωστόσο, οφείλει ο ίδιος να προσδιορίζει για να είναι

ορισμένος ο ισχυρισμός του, συνδέεται **αιτιωδώς** με τον θάνατο του θύματος (ΑΠ 523/2024).

3.Οι ***νέες διατάξεις*** του άρθρου 299 ΠΚ σε σχέση με τις αντίστοιχες διατάξεις του προϊσχύσαντος ΠΚ, που ίσχυαν κατά το χρόνο τέλεσης (8-12-2014) της ένδικης υπόθεσης, ***δεν διαφέρουν*** ως προς τα απαιτούμενα για τη συγκρότηση του εγκλήματος στοιχεία, είναι όμως ***ευμενέστερες*** ως προς τις απειλούμενες ποινές, αφού, κατά μεν την παρ.1 αντί της ποινής της ισόβιας κάθειρξης που πρόβλεπε η προϊσχύσασα διάταξη, προβλέπεται διαζευκτικώς και η ποινή πρόσκαιρης κάθειρξης από δέκα (10) έως δεκαπέντε (15) έτη, κατά δε την παρ.2, αντί της ποινής της πρόσκαιρης κάθειρξης από πέντε (5) έως είκοσι (20) έτη, προβλέπεται πλέον ποινή πρόσκαιρης κάθειρξης από πέντε (5) έως δεκαπέντε (15) έτη (άρ.52 παρ.2 του ν. ΠΚ).(ΑΠ 523/2024, 1414/2022).

4.Ανθρωποκτονία με πρόθεση. Δόλος (αρ. 299 ΠΚ). Η ***ανθρωποκτόνος πρόθεση*** του δράστη (έστω και μη προσδιορισμένης ταυτότητας) δεν είναι πάντοτε εμφανής και κατά το πλείστον προκύπτει από την καταγραφή και εκτίμηση διαφόρων ***αντικειμενικών στοιχείων***, όπως οι προηγούμενες σχέσεις δράστη-θύματος, το είδος του μέσου που χρησιμοποιήθηκε, η κατεύθυνση του πλήγματος ή της βολής, ο αριθμός των πληγμάτων, η απόσταση βολής, το μέρος του σώματος που πιθανόν επλήγη, οι συνθήκες υπό τις οποίες έλαβε χώρα η πράξη, η μεταγενέστερη συμπεριφορά του δράστη κ.ο.κ. (ΑΠ 469/2024, 6/2024, 1179/2023, 1045/2023, 859/2023, 1414/2022, 755/2022, 608/2020, 230/2020,

5.Ανθρωποκτονία με πρόθεση. Βρασμός ψυχικής ορμής. Απαιτείται ο δράστης να βρίσκεται υπό το κράτος ψυχικής υπερδιέγερσης ***και κατά τη λήψη της απόφασης και κατά την εκτέλεση της ανθρωποκτονίας,*** γιατί, αν λείπει ο βρασμός ψυχικής ορμής σε ένα από τα στάδια αυτά, δεν συντρέχουν οι όροι εφαρμογής της παρ. 2 του

άρθρου 299 ΠΚ για την επιεικέστερη μεταχείριση του δράστη (ΑΠ 523/2024, 239/2024, 1179/2023, 1045/2023, 1414/2022, 1079/2022).

6.Βρασμός ψυχικής ορμής: δεν αρκεί οποιαδήποτε ***αιφνίδια και απότομη υπερδιέγερση*** κάποιου συναισθήματος (οργής, θλίψης, φόβου, πάθους κλπ), αλλά απαιτείται η υπερδιέγερση αυτή να φτάνει σε τέτοια ψυχική κατάσταση και ένταση, που να αποκλείει τη σκέψη, δηλαδή τη δυνατότητα της στάθμισης των αιτίων που κινούν στην πράξη ή απωθούν από αυτή, χωρίς, όμως, η σχετική διατάραξη της συνείδησης να αναιρεί ή να μειώνει σημαντικά την ικανότητα καταλογισμού της πράξης. (ΑΠ 1340/2023).

7.Ανθρωποκτονία με πρόθεση. Ληστεία. Συρροή. Τα εγκλήματα της ανθρωποκτονίας από πρόθεση και της ληστείας (και με ιδιαίτερη σκληρότητα) **συρρέουν αληθώς**, όταν η θανάτωση του θύματος περιλαμβάνεται στο δόλο του δράστη και έγινε προς τον σκοπό αφαίρεσης των κινητών πραγμάτων που ανήκουν στο θύμα και η αφαίρεση αυτών συνδέεται αμέσως με τη θανάτωση, ήτοι η θανάτωση έγινε με σκοπό τη ληστεία και επακολουθεί η σε άμεσο σύνδεσμο με τη θανάτωση αφαίρεση των πραγμάτων **(**ΑΠ 768/2022, 160/2019, 662/2012)

8.Σε περίπτωση δε που ο δράστης ενήργησε με τον **διαζευκτικό δόλο** της ***βαριάς σκοπούμενης σωματικής βλάβης*** του παθόντος ή ***της θανάτωσης*** αυτού με ***ενδεχόμενο δόλο,*** ως επακόλουθο των προκληθεισών σωματικών βλαβών, ευθύνεται αυτός ως υπαίτιος του βαρύτερου εγκλήματος, που τελέσθηκε, ήτοι της ***ανθρωποκτονίας***, ενώ το έγκλημα της σκοπούμενης πρόκλησης σωματικών απορροφάται από το τελευταίο (ΑΠ 33/2024, 1772/2010).

9.*Ενδείκτες- αντενδείκτες ενδεχόμενου δόλου* (ΑΠ 6/2024).

Αντίκλητος.(αρθρο 89 ΚΠΔ)

1. Αυτοδικαίως αντίκλητος ο πληρεξούσιος δικηγόρος του υποστηρίζοντος την κατηγορία που έχει διοριστεί νόμιμα και έχει γνωστοποιηθεί στην προδικασία ή στο ακροατήριο (ΑΠ 592/2022).
2. Κατά την ΑΠ 1418/2023 ο α***υτεπαγγέλτως*** διορισθείς συνήγορος υπεράσπισης της κατηγορούμενης ***δεν*** θεωρείται αυτοδικαίως ***και αντίκλητος*** δικηγόρος αυτής, καθόσον αντίκλητος θεωρείται, κατά νόμο, μόνον αυτός που διορίστηκε με ***δήλωσή της*** κατά την ***απολογία*** της στον ανακριτή, ως αντίκλητος, στον οποίο έπρεπε να γίνει η επίδοση της κλήσης προς συζήτηση της αίτησης αναίρεσης του εισαγγελέα εφετών.
3. Αν τυχόν διοριστούν ***περισσότεροι αντίκλητοι*** αρκεί η επίδοση να γίνει στον έναν απ' αυτούς (ΑΠ 1536/2023).

Αντιποίηση(αρ. 175 ΠΚ).

1. Κατά τη διάταξη αυτή ,δεν αρκεί η εμφάνιση κάποιου ως υπαλλήλου αλλά απαιτείται να επιχειρεί πράξη που **ανάγεται στα καθήκοντά του** .Την πράξη αυτή μπορεί να διαπράξει και αυτός που έχει την ιδιότητα του υπαλλήλου, αλλά στη συγκεκριμένη περίπτωση **έχει παυθεί και εξακολουθεί** να ασκεί τα παλιά του έργα (ΑΠ 1188/2022).
2. Το αδίκημα αυτό διαπράττει **και ο δικηγόρος που έχει παυθεί ή συνταξιοδοτηθεί και έχει διαγραφεί** από τον οικείο Δικηγορικό Σύλλογο και παρά ταύτα ασκεί πράξεις που επιτρέπονται μόνον σε εν ενεργεία δικηγόρο (ΑΠ 1322/2022).
3. Ως **δικηγορική υπηρεσία** νοούνται εκείνες οι δραστηριότητες, οι οποίες μόνο από δικηγόρο μπορούν να πραγματοποιηθούν. Έτσι, **αντιποίηση δικηγορίας** συνιστά η άσκηση καθηκόντων δικηγόρου, η ίδρυση και λειτουργία δικηγορικού γραφείου από πρόσωπο που δεν είναι δικηγόρος, με σκοπό τη διεκπεραίωση δικαστικών και

εξωδίκων υποθέσεων, όπως και η επίκληση ή η οιαδήποτε χρήση του τίτλου ή της ιδιότητας του δικηγόρου από πρόσωπο που δεν κατέχει τέτοιο τίτλο και δεν έχει την ιδιότητα αυτή, ενώ και το έργο της παροχής νομικών συμβουλών και γνωμοδοτήσεων συγκαταλέγεται μεταξύ εκείνων που ανατίθενται αποκλειστικά και μόνο σε δικηγόρους (ΑΠ 237/2024).

4. Από τη σύγκριση των διατάξεων του προϊσχύσαντος ΠΚ με αυτές των παρ.1 και 2 του ν.ΠΚ προκύπτει ότι **δεν υπάρχουν διαφορές ως προς την αντικειμενική υπόσταση του αδικήματος (της βασικής μορφής)** (ΑΠ 862/2025).
5. Προστατευόμενο έννομο αγαθό είναι η αυθεντία της κρατικής εξουσίας και όχι η θρησκεία ή η χριστιανική πίστη κ.λπ. (ΑΠ 151/2025, 944/1999).
6. Με το άρθρο 175 παρ.2 ΠΚ προστατεύεται η αυθεντική άσκηση της υπηρεσίας του λειτουργού της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας του Χριστού ή άλλης θρησκείας γνωστής στην Ελλάδα (ΑΠ 1053/1998, ΑΠ 1126/1988). Απαιτείται ο δράστης να αντιποιηθεί την άσκηση υπηρεσίας λειτουργού της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας ή άλλης θρησκείας γνωστής στην Ελλάδα, τέτοια δε αντιποίηση αποτελεί η **εμφάνιση κάποιου ως φορέα ιδιότητας λειτουργού της Εκκλησίας αυτής και η άσκηση υπηρεσίας την οποία μόνον ο λειτουργός της Εκκλησίας ασκεί,** όπως μεταξύ άλλων η άσκηση ιερατικών καθηκόντων (ιεροπραξιών, μυστηρίων κ.λπ.). Ο δράστης δηλαδή **πρέπει να ενεργήσει πράξη που κατά τους κανόνες της Εκκλησίας προσήκει μόνο σε ιερωμένο της, όπως θεία λειτουργία, μυστήρια, χειροτονία ιερέα** κ.λπ. (ΑΠ 917/2005, ΑΠ 672/1988). Κατά την έννοια της παραπάνω διάταξης **κληρικός ο οποίος καταδικάστηκε σε ποινή καθαίρεσης με τελεσίδικη απόφαση του αρμοδίου εκκλησιαστικού δικαστηρίου, ιερουργών ή τελών ιερά μυστήρια, διαπράττει το προβλεπόμενο από το άρθρο 175 παρ.2-1 ΠΚ αδίκημα** (Ολ ΑΠ 378/1980, ΑΠ 917/2005), **η τελεσίδικη δε απόφαση του αρμόδιου Συνοδικού**

Δικαστηρίου αποτελεί δεδικασμένο για τα τακτικά δικαστήρια (Ολ ΑΠ 378/80). Επίσης, **αρκεί και η άσκηση καθαρά διοικητικών καθηκόντων που έχουν κατά το νόμο ανατεθεί στον ιερωμένο ή συνδέονται ατενώς με την φύση του λειτουργήματος του** και αρμόζουν αποκλειστικά στο νόμιμο λειτουργό της (ΑΠ 151/2025, 1133/1999).

7. Η **τέλεση της θείας λειτουργίας είναι το κατ' εξοχήν έργο του κληρικού και πυρήνας της χριστιανικής ορθόδοξης λατρείας,** ενώ στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης του ανωτέρω αδικήματος είναι η άσκηση υπηρεσίας θρησκευτικού λειτουργού, εν προκειμένω κληρικού (ιερέως) της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, από πρόσωπο που δεν φέρει την ιδιότητα αυτή ή έχει καθαιρεθεί τελεσίδικα από το αρμόδιο Εκκλησιαστικό Συνοδικό Δικαστήριο (ΑΠ 151/2025).

Αντιρρήσεις περί την εκτέλεση (άρθρο 562 ΚΠΔ)

1. Εξετάζονται θέματα αναφορικά: α) με την εκτελεστότητα της απόφασης, όταν προβάλλεται ότι αυτή δεν έχει καταστεί αμετάκλητη, β) με το είδος της ποινής που επιβλήθηκε, και γ) με τη διάρκεια της ποινής στην περίπτωση που ο καταδικασμένος επικαλείται εσφαλμένο προσδιορισμό του χρόνου λήξης της ποινής (άρθ. 554 του ΚΠΔ) ή λόγο που παύει ή κωλύει τη συνέχιση της έκτισής της, όπως η απονομή χάριτος (άρθ. 564 περ. β΄ του ΚΠΔ) ή η παραγραφή της ποινής (άρθ. 565 περ. α΄ του ΚΠΔ) ή ο χαρακτηρισμός της πράξης ως μη αξιόποινης με μεταγενέστερο νόμο (άρθ. 2 παρ. 2 του ΠΚ). (ΑΠ 1310/2023, 1244/2023, 1549/2022).
2. Για να είναι ***παραδεκτές*** οι αντιρρήσεις πρέπει να διαρκεί ακόμη η εκτέλεση της απόφασης, δηλαδή, η ποινή που έχει επιβληθεί με την απόφαση κατά της οποίας στρέφονται οι αντιρρήσεις να μην έχει καθ' ολοκληρία αποτιθεί, διότι μετά την απότιση της ποινής εξαντλείται η

εκτέλεση της απόφασης και δεν υπάρχει στάδιο εκτέλεσης (ΑΠ 1549/2022).

Ανώνυμη εταιρεία και υποβολή έγκλησης, δήλωση συνέχισης πδ, υποστήριξης της κατηγορίας

1. Το τρίτο πρόσωπο, στο οποίο το διοικητικό συμβούλιο ανέθεσε εκπροσωπευτική δραστηριότητα, δεν είναι υποκατάστατο του διοικητικού συμβουλίου, αλλά ενεργεί στα πλαίσια της προβλεπόμενης, από τα άρθρα 211 και 713 του ΑΚ, αντίστοιχα, πληρεξουσιότητας ή εντολής. Ο υποκατάστατος του διοικητικού συμβουλίου, επειδή ενεργεί ως όργανο της εταιρείας, δεν έχει ανάγκη ειδικής πληρεξουσιότητας ή εξουσιοδότησης και βεβαίωσης του γνησίου της υπογραφής των μελών του διοικητικού συμβουλίου, όταν το απαιτεί νομοθετική διάταξη, όπως όταν πρόκειται για την υποβολή έγκλησης ή για τη δήλωση πολιτικής αγωγής (ήδη υποστήριξης της κατηγορίας). (ΑΠ 552/2023).
2. Στην περίπτωση, όμως, που το διοικητικό συμβούλιο ανώνυμης εταιρίας, για την υλοποίηση σχετικής απόφασής του, αναθέσει σε τρίτο, ως προς τον οποίο δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 22 παρ. 3 του ν. 2190/1920, να υποβάλει μήνυση ή έγκληση κατά του δράστη αξιόποινης πράξης, που τελέστηκε σε βάρος της εταιρείας, ή να δηλώσει παράσταση πολιτικής αγωγής (ήδη υποστήριξης της κατηγορίας), απαιτείται το πρακτικό του διοικητικού συμβουλίου, που περιέχει τη σχετική απόφασή του και το οποίο προσαρτάται στην εγχειριζόμενη έγκληση, ή παρέχει πληρεξουσιότητα για δήλωση πολιτικής αγωγής (ήδη υποστήριξης της κατηγορίας), να φέρει και βεβαίωση της γνησιότητας της υπογραφής του "εντολέα" και παρέχοντος την πληρεξουσιότητα, δηλαδή των μελών του διοικητικού συμβουλίου της εταιρείας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου 42 παρ. 2 εδ. γ` και 83 του ΚΠΔ (Ολ. ΑΠ 4/2006, ΑΠ 552/2023, ΑΠ 211/2022,

3. Οι απαιτήσεις, όμως, του άρθρου 42 παρ. 1 εδ. γ' του ΚΠΔ, για βεβαίωση της γνησιότητας της υπογραφής του εντολέα, αναφέρονται στην περίπτωση που το πληρεξούσιο δεν παρέχεται με συμβολαιογραφικό έγγραφο, αλλά με απλή έγγραφη δήλωση. Το γεγονός δε ότι μετά τη νομότυπη παροχή της πληρεξουσιότητας, για δήλωση πολιτικής αγωγής ή υποστήριξης της κατηγορίας, μεταβλήθηκε η σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου, δεν επιφέρει καμιά έννομη συνέπεια στην ισχύ του πρακτικού αυτού, εκτός αν έχει χωρήσει ανάκληση της πληρεξουσιότητας με μεταγενέστερη απόφαση του διοικητικού συμβουλίου . (ΑΠ 552/2023).

Ανωμοτί κατάθεση υπόπτου (αρ. 244 και 171 παρ. 1 δ ΚΠΔ)

Άρθρο 171 παρ. 1 δ και ανωμοτί κατάθεση υπόπτου στην προκαταρκτική εξέταση: σε αντίθεση με την προηγούμενη διατύπωση (*του αρ. 171 παρ.1 δ)*, προβλέπεται απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας με την προσβολή δικαιωμάτων όχι μόνο του κατηγορούμενου **αλλά και του υπόπτου**. Η ως άνω κατοχύρωση επιτυγχάνεται στη νέα περ. δ' με την εξής διατύπωση «....», **σε αντίθεση με την προϊσχύσασα** η οποία έκανε λόγο μόνο για τον κατηγορούμενο. Τούτη η ρητή αναφορά κρίθηκε απαραίτητη κυρίως για συστηματικούς λόγους. **Υπό συστηματικό πρίσμα, η ταύτιση δικαιωμάτων υπόπτου και κατηγορουμένου αντανακλά τη νέα αναβαθμισμένη θέση που επιφυλάσσει ο ΚΠΔ στην προκαταρκτική εξέταση**, αφού διευρύνονται οι επιτρεπόμενες στο πλαίσιό της ανακριτικές πράξεις και το συλλεγόμενο αποδεικτικό υλικό επενεργεί σημαντικά στην εξέλιξη της δίκης. Ως εκ τούτου η θέσπιση κύρωσης εμφανίζεται ως αδήριτη από δικαιοκρατική άποψη ανάγκη για την τήρηση της νομοτυπικότητας και δικαιότητας της διαδικασίας. Η ανάγκη αυτή τονίζεται, άλλωστε, και στο πλαίσιο των Οδηγιών 2010/64 ΕΕ, 2012/13 ΕΕ και

2013/48/ΕΕ. Τέλος, κατά την διάταξη του άρθρου 244 ΚΠΔ, όπως ισχύει μετά την τροποποίηση του με τους ν. 4620/2019 και 4637/2019 «… ». Σύμφωνα δε με την αιτιολογική έκθεση του ν. 4620/2019 (κεφ. V Οι ειδικότερες τροποποιήσεις στις διατάξεις του τρίτου βιβλίου περί προδικασίας. Αριθ. 2 Η προδικασία) «Προβλέφθηκαν, επαναδιατυπώθηκαν και συμπληρώθηκαν, περαιτέρω, στο άρθρο 244 ΣχΚΠΔ τα δικαιώματα του υπόπτου κατά την προκαταρκτική εξέταση, ενώ **κατέστη υποχρεωτική η κλήτευσή του για παροχή εξηγήσεων**. Το τελευταίο **θεωρήθηκε επιβεβλημένο, ώστε να αφαιρεθεί οποιοδήποτε νομοθετικό έρεισμα στην ισχύουσα πρακτική που δεν αποδέχεται την ακυρότητα σε περίπτωση μη κλήτευσης του υπόπτου, όταν αυτός καθίσταται μετέπειτα κατηγορούμενος και έτσι αποκτά τη δυνατότητα να εκθέσει τις απόψεις του σε μεταγενέστερο διαδικαστικό στάδιο**. Για λόγους κάλυψης συγκεκριμένων άμεσων διαδικαστικών αναγκών προβλέφθηκε ειδικά στην παρ. 2 του άρθρου 244 ΣχΚΠΔ ότι η «κλήση προς παροχή εξηγήσεων για πράξη τιμωρούμενη σε βαθμό κακουργήματος, μπορεί να παραλειφθεί, αν από τα στοιχεία της προκαταρκτικής εξέτασης προκύπτει σαφώς ότι ο ύποπτος έχει σχεδιάσει την φυγή του ή την τέλεση νέων εγκλημάτων και έχουν προκύψει επαρκείς ενδείξεις για την άμεση άσκηση ποινικής δίωξης». Αυτόδηλο είναι, άλλωστε, ότι **στις περιπτώσεις που ο εισαγγελέας διαπιστώνει κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής εξέτασης το προδήλως νόμω ή ουσία αβάσιμο της καταγγελίας (μήνυσης, έγκλησης, αναφοράς) μπορεί άνευ ετέρου να μην εκδώσει κλήση εξηγήσεων,** αλλά να εκδίδει σχετική διάταξη σύμφωνα με τα άρθρα 43 παρ. 3 και 51 παρ. 2 του ΚΠΔ αναλόγως..» Συνεπώς, με βάση την αιτιολογική έκθεση του νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, προκύπτει σαφώς ότι **βούληση του νομοθέτη ήταν να ανατρέψει την πάγια θέση της νομολογίας, που είχε εκφραστεί δια των αποφάσεων ΑΠ (σε Συμβούλιο) 827/2011 ΠΧρ 2012. 713, ΑΠ**

(σε συμβούλιο) 1131/2009, ΠοινΔικ 2010, 822 και των συναφών μεταγενέστερων αποφάσεων των Συμβουλίων Πλημ/κων, οι οποίες είχαν κρίνει ότι δεν δημιουργείται απόλυτη ακυρότητα, λόγω παραβιάσεως των διατάξεων που καθορίζουν την υπεράσπιση του κατηγορουμένου στην προδικασία, στην περίπτωση που ο τελευταίος έχει τη δυνατότητα να προβάλει τους υπερασπιστικούς ισχυρισμούς του στο στάδιο της κύριας ανακρίσεως που επακολούθησε, οπότε και γινόταν δεκτό ότι εξασφαλίζεται η σύμφωνη με το άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος, πλήρης ακρόαση του κατηγορουμένου στην προδικασία, **αποδεχόμενος πλέον ο νομοθέτης το ενδεχόμενο αυτό μόνο στην περίπτωση που ο ύποπτος για κακούργημα έχει σχεδιάσει τη φυγή του ή την τέλεση νέων εγκλημάτων και έχουν προκύψει επαρκείς ενδείξεις για την άμεση άσκηση ποινικής δίωξης.** Στην τελευταία αυτή περίπτωση, καθίσταται σαφές ότι **ο εισαγγελέας που διενεργεί την προκαταρκτική εξέταση, ως έχων την απόλυτη εξουσία να αποφασίζει τελικά, κατά την κρίση του, ποιες από τις δύο διατάξεις θα εφαρμόσει** (παρ. 1 ή παρ. 2 του αρ. 244 ΚΠΔ), δεδομένου ότι ο ίδιος ο νόμος ρητώς του παρέχει τη δυνατότητα αυτή, δύναται να περατώσει την προκαταρτική εξέταση χωρίς να λάβει εξηγήσεις του υπόπτου, εφόσον όμως συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής της διάταξης της παρ. 2 του άρθρου 244 ΚΠΔ (ΣυμβΑΠ 646/2025, το οποίο δέχθηκε ότι ορθώς κηρύχθηκε η ακυρότητα της ποινικής διωξης από το συμβούλιο πλημμελειοδικών, διότι **είχε ασκηθεί χωρίς να έχουν κληθεί προς υποβολή εξηγήσεων οι εγκαλούμενοι, κατά την διάρκεια της προκαταρκτικής εξέτασης** και παραβιάστηκαν έτσι τα υπερασπιστικά δικαιώματά τους και χωρίς να συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παρ. 2 του αρ. 244 ΚΠΔ **).**

Απαγγελία της κατηγορίας

Με τις διατάξεις των άρθρων 403, 342 και 343 **καθιερώνεται κατά την ακροαματική διαδικασία στο ΜΟΔ η υποχρέωση απαγγελίας από τον εισαγγελέα συνοπτικά της ποινικής κατηγορίας** και παραδόσεως στον πρόεδρο του δικαστηρίου του καταλόγου με τους μάρτυρες. **Στο ΜΟΕ δεν απαγγέλλεται κατηγορία, αλλά τούτο γίνεται με την ανάγνωση από τον εισαγγελέα του διατακτικού της εκκαλουμένης απόφασης.** Παράλληλα επιβάλλεται και η αντίστοιχη υποχρέωση του προέδρου να εξηγήσει με σαφήνεια στον κατηγορούμενο τις εναντίον του κατηγορίες και να ζητήσει τις πληροφορίες που αναφέρονται στο άρθρο 344. **Όλες οι ανωτέρω υποχρεώσεις αποτελούν ένα προστάδιο της αποδεικτικής διαδικασίας που αποσκοπεί στην προετοιμασία αυτής έτσι ώστε, οι μεν ένορκοι να ενημερωθούν επί των ποινικών κατηγοριών** στην εκδίκαση των οποίων θα συμμετάσχουν ως μέλη του δικαστηρίου, ο δε **κατηγορούμενος να ανακαλέσει στην μνήμη του την εις βάρος του κατηγορία, για την οποία έχει ήδη ενημερωθεί, ώστε να δυνηθεί να την αντιμετωπίσει αποτελεσματικότερα και τέλος το δικαστήριο να προβεί σε μία πρώτη εκτίμηση της προσωπικότητας του κατ/νου.** Η τοιαύτη φυσική ένταξη των προειρημένων υποχρεώσεων σε ένα προαποδεικτικό διαδικαστικό στάδιο συνεπάγεται ότι **η μη τήρηση αυτών δεν προκαλεί ακυρότητα της διαδικασίας και δη απόλυτη**. Ειδικότερα η παραβίαση της διατάξεως του άρθρου αυτού, κατά την οποία ο πρόεδρος του ΜΟΔ ή ΜΟΕ εξηγεί στον κατ/νο με σαφήνεια τις εναντίον του κατηγορίες και ζητεί πληροφορίες γι' αυτές, δεν έχει ταχθεί με ποινή ακυρότητος της διαδικασίας στο ακροατήριο (ΑΠ 1530/11). Ομοίως **δεν επιφέρει ακυρότητα η μη ανάγνωση των ονομάτων των μαρτύρων,** αρκεί αυτοί να εξετάσθηκαν και σε περίπτωση αρνήσεως του διευθύνοντος ο διάδικος να προσέφυγε στο δικαστήριο (ΑΠ 1093/85). Περαιτέρω, **η παράλειψη απαγγελίας της κατηγορίας από τον εισαγγελέα δεν προκαλεί ακυρότητα, εκτός από την περίπτωση που ο**

κατηγορούμενος το ζητήσει και επί αρνήσεως ή μη απαντήσεως, προσφύγει στο δικαστήριο, οπότε **ανακύπτει έλλειψη ακροάσεως** (ΑΠ 965/2009). Τέλος, **η παράλειψη μνείας στα πρακτικά ότι ο διευθύνων την συζήτηση εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις του να συστήσει στον κατ/νο να προσέχει την κατηγορία και την συζήτηση στο ακροατήριο (αρ. 342 ΚΠΔ), ή τις αντίστοιχες εκ του αρ. 343 ΚΠΔ υποχρεώσεις του, δεν παράγουν απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας**, αφού η διάταξη δεν έχει τεθεί με ποινή ακυρότητος, ούτε μπορεί να υπαχθεί σε κάποια περίπτωση του αρ. 171 παρ. 1 ΚΠΔ (ΑΠ 537/2025).

Απάτη

1. **Στοιχεία αδικήματος** (ΑΠ 658/2024, 9/2024, 1557/2023, 1292/2023 , 1180/2023, 1175/2023, 971/2023, 511/2023, 465/2023, 358/2023, 304/2023, 1706/2022, 1634/2022). Ως περιουσία νοείται το σύνολο των οικονομικών αγαθών του προσώπου που έχουν χρηματική αξία, ενώ ως βλάβη νοείται η μείωση ή χειροτέρευση της περιουσιακής κατάστασης προσώπου, την οποία δεν αναιρεί η τυχόν ύπαρξη ενεργού αξίωσης του παθόντος για αποκατάσταση της ζημίας κατ` αυτού που την προκάλεσε, έστω και αν ο τελευταίος είναι απόλυτα αξιόχρεος, αφού για την ικανοποίηση της σχετικής αξίωσης απαιτείται δικαστικός αγώνας, ο οποίος συνιστά πάντοτε περιουσιακή βλάβη. Η απειλή περιουσιακής ζημίας θεωρείται βλάβη, όταν προκαλεί χειροτέρευση της. οικονομικής κατάστασης που υπάρχει κατά την τέλεση της πράξης. Αιτιώδης δε σύνδεσμος υπάρχει, όταν η βλάβη επέρχεται ως άμεσο και αναγκαίο αποτέλεσμα της απατηλής συμπεριφοράς του δράστη (ΑΠ 790/2023, 749/2023, 156/2023)
2. Διαχρονικό δίκαιο (ΑΠ 9/2024).
3. Είναι έγκλημα ***περιουσιακής μετατόπισης*** (ΑΠ 751/2023).

4. **Υπαλλακτικώς μικτό έγκλημα**. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Αρχή της αναδρομικότητας ουσιαστικού ποινικού νόμου. Αληθής η συρροή μεταξύ πλαστογραφίας και απάτης σε βαθμό κακουργήματος, καθώς στρέφονται κατά διαφορετικών εννόμων αγαθών και στοιχειοθετούνται από διαφορετικά περιστατικά *(ΑΠ 787/2022)*.

5. **Επιεικέστερες οι διατάξεις του νΠΚ. Στοιχεία** νομοτυπικής μορφής αδικήματος. Αδιάφορος ο χρόνος επέλευσης της περιουσιακής βλάβης. Δεν υπάρχει βλάβη όταν η ζημία που επήλθε από την απατηλή συμπεριφορά του εξαπατώντος ***ισοσταθμίζεται από μία ισάξια αντιπαροχή***, η οποία περιήλθε στον εξαπατηθέντα από την πράξη, την οποία αυτός παραπείστηκε να τελέσει. Έτσι, στην περίπτωση, που κάποιος, προσκομίζοντας πλαστό πτυχίο επιτύχει να προσληφθεί σε δημόσια θέση, καίτοι δεν έχει τα νόμιμα προσόντα να καταλάβει τη θέση αυτή, η ζημιά του φορέα που τον προσέλαβε από την καταβολή σε αυτόν αποδοχών της θέσης που παράνομα κατέλαβε, ισοσταθμίζεται από την παροχή της εργασίας του, με συνέπεια να μην υφίσταται βλάβη, εκτός εάν το Δημόσιο ή το Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου απέβλεψε στις ιδιαίτερες ικανότητες, γνώσεις και προσόντα του προσλαμβανομένου, όπως αυτές τεκμηριώνονταν με βάση το τυπικό προσόν, που έθεσε, ως τυπική προϋπόθεση, και το πλαστό πτυχίο παραπέμπει σε κάποια ιδιαίτερη γνώση ή δεξιότητα, η παροχή εργασίας δε, ενόψει της φύσης της, απαιτεί κάποια ιδιαίτερη γνώση ή δεξιότητα, διότι στην περίπτωση αυτή δεν μπορεί να γίνει λόγος για ***«ισάξια αντιπαροχή».*** Αντίθετη άποψη, ότι προϋπόθεση για να ισοβαθμιστεί η παροχή εργασίας του εξαπατήσαντος με τις παροχές (μισθός) που έλαβε αυτός, αποτελεί, απαραιτήτως, η νομιμότητα της αντιπαροχής, ήτοι η νομιμότητα της εργασίας, δεν μπορεί να γίνει δεκτή ενόψει και του άρθρου 904 του Α.Κ., σύμφωνα με το οποίο παρέχεται δυνατότητα στον εργαζόμενο αναζήτησης μη καταβληθέντων (μισθών) για

παρασχεθείσα εργασία και επί άκυρης σύμβασης εργασίας, συνακόλουθα δε και μη νόμιμης εργασίας, κατά τις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό. Κατ΄εξακολούθηση τέλεση του αδικήματος (ΑΠ 511/2023, 161/2022).

6. **Διαχρονικό δίκαιο.** Από την αντιπαραβολή των διατάξεων του νΠΚ και πΠΚ προκύπτει ότι για την απάτη σε βαθμό κακουργήματος λόγω ποσού, η διάταξη του άρθρου 386 παρ. 1 εδ.β΄του ισχύοντος ΠΚ είναι ***εν μέρει ευμενέστερη*** και ***εν μέρει δυσμενέστερη*** από εκείνη του προϊσχύσαντος ΠΚ. Είναι ***δυσμενέστερη,*** ως προς την ποινή, καθότι προβλέπει κάθειρξη έως δέκα έτη και αθροιστικά χρηματική ποινή, ενώ η προϊσχύσασα προέβλεπε μόνο ποινή κάθειρξης, είναι, όμως, ***ευμενέστερη*** ως προς την αντικειμενική υπόσταση, κατά το ότι για το χαρακτηρισμό της πράξης ως κακούργημα απαιτεί περιουσιακή ζημία άνω των 120.000 ευρώ, ενώ κατά την προϊσχύσασα αρκούσε διαζευκτικά περιουσιακή ζημία ή περιουσιακό όφελος άνω του ποσού των 120.000 ευρώ, έστω και αν η περιουσιακή ζημία δεν το υπερέβαινε (ΑΠ 1487/2023, 735/2023).
7. **Επιεικέστερη η διάταξη του νΠΚ**, ως προς την ποινή, αλλά και διότι δεν τυποποιείται πλέον η διακεκριμένη μορφή του πλημμελήματος της απάτης με ιδιαίτερα μεγάλη ζημία (*ΑΠ 224/2022) (βλ όμως ήδη τροποποίηση με Ν 4855/2021).*
8. **Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Κατ΄εξακολούθηση** τέλεση συντρέχει, αν κάθε επιζήμια για τον παθόντα πράξη είναι αποτέλεσμα χωριστής πλάνης του εξαπατηθέντος, που προκλήθηκε από χωριστή απατηλή συμπεριφορά του κατηγορουμένου. Αντίθετα, τελείται μία πράξη απάτης και όχι περισσότερες εξακολουθητικώς τελούμενες, όταν συνεπεία ***της άπαξ*** προκληθείσας πλάνης, ο εξαπατηθείς προβαίνει σε περισσότερες και σε διαφορετικούς χρόνους (διαδοχικές) επιζήμιες πράξεις. Όταν η εξαπάτηση είναι το αποτέλεσμα ***της θετικής ενέργειας*** της ψευδούς παράστασης, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνεχίζεται με τη μορφή της

παράλειψης άρσης της πλάνης του θύματος, ως ένα δήθεν έγκλημα μη γνήσιας παράλειψης. Κάτι τέτοιο θα οδηγούσε στη μετατροπή κάθε στιγμιαίου εγκλήματος σε διαρκές και κάθε εγκληματική ενέργεια σε σύνθετη συμπεριφορά (ενέργειας και παράλειψης), που έχει ως συνέπεια η διάπραξή της να διαρκεί για όσο χρονικό διάστημα δεν επέρχονται ακόμη τα τελικά αποτελέσματά τους. Έτσι, σε περίπτωση που η πλάνη του θύματος και η περιουσιακή διάθεση, την οποία επιχειρεί, προκαλείται με θετική ενέργεια, η παράλειψη άρσης αυτής της διάθεσης είναι ποινικά αδιάφορη. ***Συνακολούθα,*** επί απάτης, που συνεπάγεται περιοδικές καταβολές εκ μέρους του εξαπατηθέντος και η πλάνη του θύματος και η περιουσιακή διάθεση πραγματώθηκε με θετική ενέργεια, ήτοι με την άπαξ θετική απατηλή συμπεριφορά της παράστασης ψευδούς γεγονότος, ως αληθινού, δεν μπορεί να θεωρηθεί, ότι συνεχίζεται με τη μορφή του διαφορετικού υπαλλακτικού τρόπου της παρασιώπησης, ήτοι της παράλειψης ανακοίνωσης του αληθινού γεγονότος και με τη δημιουργία έτσι νέας πλάνης, κάθε φορά που εισπράττει το μισθό του, που όμως αυτή έχει ήδη επέλθει με την αρχική επιδειχθείσα απατηλή συμπεριφορά του, και να αποτελεί έτσι κατ` εξακολούθηση έγκλημα, αν δεν διαπράττεται κάθε φορά νέα αυτοτελής απάτη, με την *πρόκληση νέας και διαφορετικής βλάβης στην περιουσία του παθόντος (ΟλΑΠ 3/2019, ΑΠ 465/2023, 291/2022).*

9. **Ως περιουσία** νοείται το σύνολο των οικονομικών αγαθών του προσώπου που έχουν χρηματική αξία, ενώ **ως βλάβη** νοείται η μείωση ή χειροτέρευση της περιουσιακής κατάστασης προσώπου, την οποία δεν αναιρεί η τυχόν ύπαρξη ενεργού αξίωσης του παθόντος για αποκατάσταση της ζημίας κατ' αυτού που την προκάλεσε, έστω και αν ο τελευταίος είναι απόλυτα αξιόχρεος, αφού για την ικανοποίηση της σχετικής αξίωσης απαιτείται δικαστικός αγώνας, ο οποίος συνιστά πάντοτε περιουσιακή βλάβη. **Η απειλή περιουσιακής ζημίας** θεωρείται βλάβη, όταν προκαλεί χειροτέρευση της

κατάστασης που υπάρχει κατά την τέλεση της πράξης (ΑΠ 796/2023, 506/2023, 733/2022)

10. Το αδίκημα της απάτης στοιχειοθετείται κατά την αντικειμενική του υπόσταση, όταν έχει λάβει χώρα η παραπλανητική συμπεριφορά και έχει επέλθει η βλάβη της περιουσίας του ζημιωθέντος, **ακόμη και με την μορφή της απειλής διακινδύνευσης της ενεστώσας περιουσίας του ζημιωθέντος** (ΑΠ 50/2025).

11. **Περιουσιακή διάθεση** αποτελεί κάθε νομική ή υλική ενέργεια ικανή να μειώσει την περιουσία του βλαπτόμενου και **δεν ταυτίζεται με την περιουσιακή διάθεση του αστικού δικαίου,** δηλαδή δεν εξαντλείται στη θεμελίωση, μεταβολή ή κατάργηση δικαιωμάτων, ούτε προϋποθέτει, κατ΄ανάγκη δήλωση βουλήσεως. Η περιουσιακή διάθεση πρέπει να είναι άμεση, δηλαδή να μην παρεμβάλλεται αυτόνομη πράξη τρίτου. Αν η πράξη του παραπλανώμενου δεν συνιστά διάθεση, δεν στοιχειοθετείται η απάτη. Η τυχόν ύπαρξη ενεργούς αξίωσης δεν αναιρεί την βλάβη, αφού για την ικανοποίηση της σχετικής αξίωσης απαιτείται δικαστικός αγώνας, ο οποίος συνιστά πάντοτε περιουσιακή βλάβη.. Συνήθως το περιουσιακό όφελος ισούται με την περιουσιακή βλάβη του παθόντος, πλην όμως **δεν είναι απαραίτητο να ταυτίζεται κατά ποσόν και ποιόν, αρκεί δε να είναι μέρος της ζημίας** (Ολ.ΑΠ 1/2020, Ολ.ΑΠ 1/2018, ΑΠ 1149/2022, ΑΠ 313/2021, ΑΠ 1/2021, ΑΠ 131/2020)

12. Ως **«γεγονότα»** νοούνται τα πραγματικά περιστατικά που ανάγονται στο παρελθόν ή το παρόν και όχι εκείνα που πρόκειται να συμβούν στο μέλλον, όπως είναι οι **απλές υποσχέσεις ή συμβατικές υποχρεώσεις.** Όταν, όμως, ***οι τελευταίες συνοδεύονται*** ταυτόχρονα με ψευδείς διαβεβαιώσεις και παραστάσεις άλλων ψευδών γεγονότων που αναφέρονται στο παρόν ή το παρελθόν, κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να δημιουργούν την εντύπωση της μελλοντικής εκπληρώσεως με βάση την εμφανιζόμενη ήδη στο παρόν ψευδή κατάσταση πραγμάτων από το δράστη που έχει ειλημμένη την πρόθεση

να μην εκπληρώσει την υποχρέωσή του, τότε θεμελιώνεται το έγκλημα της απάτης (ΑΠ 1379/2024, 616/2024, 1292/2023, 911/2023, 796/2023, 749/2023, 601/2023, 506/2023, 358/2023,

13. Ως άμεσα παθών και ως εκ τούτου δικαιούμενος να υποβάλει την έγκληση κατά την έννοια του άρθρου 115 παρ. 1 ΠΚ, είναι αυτός που υπέστη από την εγκληματική σε βάρος του πράξη, άμεση ζημία για την αποκατάσταση της οποίας δικαιούται να ζητήσει αποζημίωση ή χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης, ήτοι ο φορέας του εννόμου αγαθού που προσβλήθηκε από το έγκλημα και ο οποίος δικαιούται κατ' άρθρο 63 ΚΠΔ, να παραστεί στο ποινικό δικαστήριο προς υποστήριξη της κατηγορίας (ΑΠ 911/2023, 796/2023, 404/2022).

14. **Χρόνος τέλεσης του εγκλήματος της απάτης** θεωρείται, ενόψει ***του άρθρου 17*** του ΠΚ, ο χρόνος, κατά τον οποίο ο δράστης, με σκοπό να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον παράνομο περιουσιακό όφελος, ***ενήργησε και ολοκλήρωσε*** την απατηλή συμπεριφορά του, προβαίνοντας στην παράσταση ψευδών γεγονότων ως αληθινών ή στην αθέμιτη απόκρυψη ή παρασιώπηση των αληθινών, είναι δε αδιάφορος ο μεταγενέστερος χρόνος επέλευσης της περιουσιακής βλάβης στον παθόντα, με την οποία ολοκληρώνεται η απάτη, καθώς και ο χρόνος, που επιχειρήθηκε η ζημιογόνος ενέργεια, παράλειψη ή ανοχή του παραπλανηθέντος (ΑΠ 1433/2024, 952/2024, 1600/2023, 1151/2022, 138/2021).

15. Η **παραπλάνηση,** γενόμενη είτε με πράξη είτε με παράλειψη, πρέπει να κατευθύνεται στην πρόκληση πλάνης σε άλλον ή στη διατήρηση πλάνης σε άλλον, η οποία όμως, δεν προκλήθηκε προηγουμένως σ' αυτόν από το δράστη με διαφορετικό από τους υπαλλακτικώς αναφερόμενους στη διάταξη τρόπους τέλεσης της απάτης. Άλλωστε, ως διατήρηση πλάνης, δεν εννοείται κατ' ακριβολογία η διατήρηση μιας αρχικά υφιστάμενης αμετάβλητης παράστασης αλλά η παράλειψη του δράστη να αποτρέψει

ή να άρει επιγενόμενη πλάνη, οφειλόμενη στο ότι ο παραπλανώμενος θεωρεί υφιστάμενη μία κατάσταση, η οποία όμως στην πραγματικότητα έχει εν τω μεταξύ μεταβληθεί. ***Το επιζήμιο ή μη της πράξης της περιουσιακής διάθεσης***, στη οποία προέβη ο πλανηθείς, θα κριθεί κατά το χρόνο που διενεργείται η πράξη αυτή, γιατί τότε ζημία θα είναι το άμεσο, αναγκαίο και αποκλειστικό αποτέλεσμα της πλάνης και της οφειλόμενης σ' αυτή πράξης της περιουσιακής διάθεσης. (ΑΠ 1077/2022)..

16. Δεν ενδιαφέρει το είδος της πλάνης που δημιουργήθηκε από την απάτη, δηλαδή αν αυτή είναι ή δεν είναι συγγνωστή, ουσιώδης ή επουσιώδης, καθώς και αν αναφέρεται αποκλειστικά στα παραγωγικά αίτια της βούλησης, αρκεί η πλάνη να υφίσταται κατά τον χρόνο που δηλώνεται η βούληση (ΑΠ 506/2023, 316/2018)

17. **Η παραπλάνηση** πραγματώνεται με τρεις τρόπους **(παράσταση – απόκρυψη – παρασιώπηση)**, εκ των οποίων οι δύο πρώτοι συνιστούν περιπτώσεις **θετικής** απατηλής συμπεριφοράς, ενώ ο τρίτος περίπτωση απατηλής συμπεριφοράς με **παράλειψη** ήτοι την παράλειψη ανακοίνωσης αληθινών γεγονότων, για τα οποία υπήρχε υποχρέωση ανακοίνωσης, από το νόμο, τη σύμβαση ή προηγούμενη συμπεριφορά του υπαιτίου (ΑΠ 616/2024, 1181/2023, 1180/2023, 1120/2023, 751/2023).

18. Τυχόν **αμέλεια του αποδέκτη της απατηλής συμπεριφοράς,** όταν ο τελευταίος δεν ταυτίζεται με τον ζημιωθέντα **δεν ωφελεί τον δράστη,** ενώ είναι γενικά **αδιάφορο αν ο απατώμενος μπορούσε να αποφύγει την πλάνη,** καταβάλλοντας τη συνήθη επιμέλεια και προσοχή. Η τυχόν σ**υντρέχουσα αμέλεια τούτου δεν αίρει τον αιτιώδη σύνδεσμο** και δεν επηρεάζει την αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος της

απάτης, αλλά μπορεί να συναξιολογηθεί στη δικαστική επιμέτρηση της ποινής (ΑΠ 50/2025, 2055/2007).

19. Πώληση ακινήτου από μη κύριο. Περαιτέρω, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 239, 369, 1033, 1192 αρ.1 και 1198 ΑΚ συνάγεται ότι η σύμβαση με την οποία μεταβιβάζεται λόγω πωλήσεως η από άλλη αιτία, η κυριότητα ακινήτου δεν καθίσταται άκυρη, τόσο ως υποσχετική όσο και ως εκποιητική δικαιοπραξία, από μόνο το γεγονός ότι εκείνος που μεταβιβάζει δεν είναι κύριος του ακινήτου που φέρεται ότι μεταβιβάζεται, αφού ούτε από τις ανωτέρω διατάξεις, ούτε από κάποια άλλη, προκύπτει κάτι τέτοιο, αλλά στην περίπτωση αυτή θα εφαρμοστούν οι διατάξεις για την αδύνατη παροχή. Έναντι όμως του αληθούς κυρίου δεν είναι ισχυρή η μεταβίβαση της κυριότητας ακινήτου, καθόσον για τη μεταβίβαση αυτή απαιτείται (άρθρο 1033 ΑΚ) αυτός που μεταβιβάζει να είναι κύριος. Έτσι εκείνος προς τον οποίο μεταβιβάστηκε ξένο ακίνητο δεν αποκτά την κυριότητα, εφόσον του μεταβιβάστηκε από μη κύριο (ΑΠ 1149/2022,ΑΠ 99/2019, ΑΠ 20/2017)

20. Ο αληθινός κύριος προστατεύεται με τη διεκδικητική αγωγή, την οποία μπορεί να στρέψει μόνο κατά του αγοραστή, εφόσον αυτός νέμεται ή κατέχει το ακίνητο αποκλειστικά, και με την αναγνωριστική αγωγή κατά του πωλητή, εφόσον αυτός αμφισβητεί την κυριότητά του επί του ακινήτου. Παράλληλα, έχει τη δυνατότητα να σωρεύσει και την αγωγή «ακυρότητας του συμβολαίου», με την οποία δεν μπορεί να ζητήσει την ακυρότητα της εμπράγματης σύμβασης, λόγω ελλείψεως κυριότητας του πωλητή, αφού όπως προαναφέρθηκε αυτή είναι έγκυρη, αλλά μπορεί να ζητήσει να αναγνωριστεί ότι ο μεν πωλητής δεν ήταν κύριος του ακινήτου που μεταβιβάστηκε, ο δε αγοραστής, λόγω της ελλείψεως αυτής του πωλητή, δεν έγινε κύριος αυτού (αρνητική αναγνωριστική αγωγή ο.π 99/2019) (ΑΠ 1149/2022).

21. **Απάτη ενώπιον συμβολαιογράφου.** Παραπλανώμενος μπορεί να είναι και ο συμβολαιογράφος, όταν ύστερα από ψευδείς παραστάσεις του δράστη, ότι είναι κύριος ακινήτου, που δεν ανήκει πραγματικά σ΄ αυτόν, πείθεται και συντάσσει συμβόλαιο μεταβίβασης της κυριότητας σε τρίτο πρόσωπο ή οποιαδήποτε συμβολαιογραφική πράξη που προσδίδει τίτλο κυριότητας που δεν ανήκει στον υπαίτιο, με συνέπεια να επέρχεται περιουσιακή βλάβη του κυρίου, είτε με τη μείωση της αξίας της περιουσίας του, είτε με τον κίνδυνο αυτής από την εμπλοκή του σε δικαστικό αγώνα. (ΑΠ 136/2023, 854/2013).Πάντως, όταν πρόκειται για διάθεση ακινήτου από μη δικαιούχο, πρέπει να προσδιορίζεται αν το ποσό της βλάβης παριστάνει τη μείωση της αγοραίας αξίας του ακινήτου εξαιτίας της αβεβαιότητας ή αμφισβητήσεως της κυριότητας ή τη δαπάνη που απαιτείται για τη δικαστική άρση της αμφισβήτησης (ΑΠ 136/2023, 854/2013).

22. **Απάτη σε πίνακα κατάταξης πλειστηριασμού:** ο πίνακας κατάταξης προσομοιάζει, αλλά δεν αποτελεί δικαστική απόφαση, ούτε ενέχει διάγνωση της απαίτησης που αναγγέλθηκε, καθόσον ο συντάκτης του, υπάλληλος του πλειστηριασμού, δεν δικαιοδοτεί, αλλά ενεργεί ως όργανο της εκτέλεσης. Αποτελεί απλώς διαδικαστική πράξη της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης, που καθορίζει τη σειρά, το ποσοστό και τους όρους ικανοποίησης των απαιτήσεων του επισπεύδοντος και των αναγγελομένων δανειστών, παράγει τις συνέπειές του από την έκδοσή του και την καταχώρηση του στο οικείο βιβλίο του συμβολαιογράφου και τελεί υπό την αίρεση της μη εμπρόθεσμης προσβολής του με ανακοπή (άρθρ. 979 ΚΠολΔ) ή της μη ανατροπής του με την απόφαση του δικαστηρίου, που θα εκδοθεί επί της ανακοπής αυτής. Εάν δε δεν ασκηθεί ανακοπή κατά του ανωτέρω πίνακα κατάταξης του επί του

πλειστηριασμού υπαλλήλου , ο τελευταίος διανέμει αμέσως το πλειστηρίασμα κατά τα οριζόμενα στην διάταξη του άρθρου 980 του Κ.Πολ.Δ. (ΑΠ 259/2023, ΑΠ 399/2019). Η ως άνω κατάταξη και εν τέλει διανομή του πλειστηριάσματος, με βάση απαιτήσεις, προνομιακές ή μη των αναγγελθέντων δανειστών, συνιστά περιουσιακή διάθεση, αφού τέτοια νοείται κάθε νομική ή υλική ενέργεια, η οποία επενεργεί άμεσα στην περιουσία του δικαιούμενου. **Αν δε η κατάταξη και διανομή αυτή έγινε εξ αιτίας παραπλάνησης του υπαλλήλου του πλειστηριασμού, ως προς την ύπαρξη των ως άνω απαιτήσεων, συντρεχόντων και των λοιπών στοιχείων της αντικειμενικής και υποκειμενικής υποστάσεώς του, μπορεί να στοιχειοθετηθεί το αδίκημα της απάτης** (ΑΠ 50/2025)**.**

Απάτη με υπολογιστή (Αρθρο 386 Α ΠΚ)

Στοιχεία νομοτυπικής μορφής αδικήματος. Το έγκλημα του άρθρου 386 Α του νέου ΠΚ συνεπώς, δομήθηκε κατ' αντιστοιχία με εκείνο της απάτης (άρθρο 386 ΠΚ) με την οποία τελεί σε σχέση αλληλοαποκλεισμού και είναι υπερχειλούς υποκειμενικής υπόστασης — σκοπού (ΑΠ 1215/2023).

Απάτη – πλαστογραφία. Συρροή

1. Οι πράξεις της πλαστογραφίας με χρήση και της απάτης συρρέουν ***αληθώς (πραγματικά)*** μεταξύ τους και καμιά από αυτές δεν απορροφάται από την άλλη, διότι η κάθε μία από αυτές είναι αυτοτελής και στοιχειοθετείται από ιδιαίτερα περιστατικά και δεν αποτελεί η μία συστατικό στοιχείο της άλλης ή επιβαρυντική περίσταση, ούτε και αναγκαίο μέσο διάπραξης αυτής (ΑΠ 267/2023, ΑΠ 1045/2019, ΑΠ 1315/2016,).
2. Συρροή κακουργηματικής **πλαστογραφίας** και **κακουργηματικής απάτης** : **αληθής** (ΑΠ 213/2024).

3. ***Η απόπειρα, όμως, της απάτης*** και ***η χρήση πλαστού*** ή νοθευμένου εγγράφου, με σκοπό περιποίησης οφέλους (άρθρο 216 παρ. 3 του ΠΚ), όταν τα παρασταθέντα για την απάτη ψευδή γεγονότα ως αληθή ταυτίζονται με τα συγκροτούντα τη χρήση του πλαστού εγγράφου, (όχι δε και όταν συντρέχουν και άλλες ψευδείς παραστάσεις που δεν ταυτίζονται με τις αποτελούσες μόνο τη χρήση του πλαστού εγγράφου), δεν είναι αυτοτελή εγκλήματα και η απόπειρα απάτης ***απορροφάται*** από τη χρήση πλαστού εγγράφου (ΑΠ 267/2023, 1045/2019, 1330/2014.

Απάτη με την επιβαρυντική περίπτωση του Ν 1608/1950

Ταυτόχρονα με την κατάργηση του ισχύσαντος μέχρι 30-6-2019 ΠΚ καταργήθηκε και ο ν. 1608/1950. Ο νόμος αυτός (1608/1950) δεν καθιέρωνε αυτοτελώς το αξιόποινο, ούτε μετέβαλλε τους όρους και τα στοιχεία που ορίζονται από τις οικείες διατάξεις του ΠΚ για τα εγκλήματα που αναφέρονται στο άρθρο 1 παρ. 1 αυτού, αλλά απλώς επαύξανε, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, την ποινή. ***Οι ιδιαίτερα διακεκριμένες μορφές των εγκλημάτων της*** απάτης, της ψευδούς βεβαίωσης και νόθευσης εγγράφου, των άρθρων 386 παρ.2 και 242 παρ.5 του ισχύοντος ΠΚ, που στρέφονται άμεσα κατά του νομικού προσώπου του ελληνικού δημοσίου κτλ, εισήχθησαν προς αντικατάσταση των διατάξεων των άρθρων 386 παρ. 3β-1, 242 παρ. 3-1-2 του προϊσχύσαντος ΠΚ, όταν συνέτρεχαν όμως οι επιβαρυντικές περιστάσεις του ν. 1608/1950, ο οποίος ίσχυε μέχρι την έναρξη ισχύος του νέου ΠΚ και καταργήθηκε όχι προγενέστερα αλλά ταυτόχρονα με τον ισχύσαντα μέχρι 30-6-2019 παλαιό ΠΚ. Ευμενέστερες οι αντίστοιχες διατάξεις του νΠΚ, αφού προβλέπουν μικρότερο ανώτατο όριο ποινής. Για την εύρεση της ευμενέστερης διάταξης ως προς το ζήτημα της παραγραφής, και με δεδομένο ότι η απειλούμενη ποινή για την ιδιαζόντως επιβαρυντική περίσταση του άρθρου 1 παρ.1 περ. β' του ν. 1608/1950 ήταν αυτή της

ισόβιας κάθειρξης, τίθενται σε σύγκριση αφενός η διάταξη του άρθρου 111 παρ.2 περ. α του προϊσχύσαντος ΠΚ, κατά την οποία τα κακουργήματα παραγράφονται μετά είκοσι έτη, αν ο νόμος προβλέπει γι' αυτά την ποινή της ισόβιας κάθειρξης, και αφετέρου οι διατάξεις των άρθρων 386 παρ.2 εδ. β' και 242 παρ.5 εδ.β' του ισχύοντος ΠΚ, κατά τις οποίες οι πράξεις αυτές ***παραγράφονται μετά είκοσι έτη***. Τόσο οι διατάξεις του προϊσχύσαντος ΠΚ όσο και αυτές του νέου ΠΚ προβλέπουν εικοσαετή παραγραφή και συνεπώς δεν τίθεται ζήτημα εφαρμογής στη συγκεκριμένη περίπτωση ευνοϊκότερης διάταξης, αφού η παραγραφή ήταν και είναι **εικοσαετής (***ΑΠ 1035/2022).*

Απάτη σε βάρος του ελληνικού Δημοσίου

- Η μεταγραφή από την **υποθηκοφύλακα** συμβολαίου πώλησης ακινήτου (δασικής έκτασης) από μη κύριο συνιστά **πράξη περιουσιακής διάθεσης , η οποία επέφερε βλάβη στο ελληνικό δημόσιο ,** η οποία συνίσταται στην **αμφισβήτηση της κυριότητός του επί των μεταβιβασθέντων ακινήτων**, και δεν αναιρείται από την ύπαρξη ενεργούς αξίωσης προς άρση αυτής, αντιστοιχεί δε στην οικοπεδική αξία των αμφισβητουμένων εκτάσεων, μη αναιρούμενη από το δημόσιο δασικό χαρακτήρα τους (ΑΠ 1149/2022, 25/2021).
- Είναι ***ευμενέστερες*** οι διατάξεις των άρθρων ***216*** παρ. 1, 2, 3 εδ. α΄ ***και 386*** παρ. 1 εδ. β΄ του ισχύοντος ΠΚ, αφού η απειλούμενη με αυτές **ποινή** της κάθειρξης των 5 τουλάχιστον ετών με ανώτερο όριο αυτό των 15 ετών (κατά την ευμενέστερη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 52 του ισχύοντος ΠΚ) είναι ευμενέστερη αυτής της κάθειρξης με πλαίσιο αυτό των 5 έως 20 ετών κατά τη διάταξη του άρθρου 52 παρ. 3 του παλαιού ΠΚ, που προβλεπόταν για την επιβαρυντική περίσταση του ν. 1608/1950 παρ. 1 περ. α΄ (όταν το αντικείμενο υπερβαίνει το ποσό των 150.000 ευρώ) (ΑΠ 1600/2023, 1035/2022).

Απάτη στο δικαστήριο

1. Ο παραπλανώμενος δεν είναι απαραίτητο να ταυτίζεται με τον βλαπτόμενο, αρκεί να μπορεί από τον νόμο ή τα πράγματα να επιχειρήσει την επιζήμια για τον βλαπτόμενο πράξη, παράλειψη ή ανοχή, το δε περιουσιακό όφελος που επεδίωξε ο δράστης πρέπει να προέρχεται από την περιουσία του βλαπτομένου στη διάθεση της οποίας προέβη ο παραπλανηθείς, έτσι ώστε να αποτελεί την ανάστροφη όψη της περιουσιακής βλάβης. Εκ τούτου συνεπάγεται, ότι απάτη είναι δυνατόν να τελεσθεί και δια παραπλανήσεως του δικαστού σε πολιτική δίκη, στην οποία ελέγχεται η

ουσιαστική βασιμότητα των ισχυρισμών των διαδίκων (τακτικής ή ειδικής διαδικασίας, εκούσιας δικαιοδοσίας ή ασφαλιστικών μέτρων), δια της προβολής ψευδούς ισχυρισμού, ο οποίος να υποστηρίζεται με την εν γνώσει προσκομιδή ψευδών αποδεικτικών μέσων από τα οποία ο δικαστής παραπλανήθηκε και εξέδωσε απόφαση, συνεπεία της οποίας επήλθε βλάβη στην περιουσία του αντιδίκου. (ΑΠ 537/2024, 627/2023,506/2023, 1489/2022, 1219/2022, 1224/2020, 308/2018, 635/2017, 166/2016).

2. Τέτοιο έγγραφο γνήσιο μεν, αλλά αναληθές στο περιεχόμενο του, είναι και η ***συναλλαγματική,*** η οποία στις συναλλαγές αποκαλείται συναλλαγματική ευκολίας ή κατά χάρη (ΑΠ 627/2023).
3. Η απάτη επί Δικαστηρίου είναι ***τετελεσμένη*** όταν, με τους ψευδείς ισχυρισμούς και με την προσκομιδή αναληθών αποδεικτικών μέσων, εκδίδεται απόφαση υπέρ των απόψεων του δράστη της απάτης και σε βάρος του αντιδίκου του, ενώ είναι σε ***απόπειρα,*** όταν, παρά την προσκόμιση των απατηλών στοιχείων, το Δικαστήριο ***απορρίπτει*** αυτά ως μη αληθινά ή δεν εκδίδει οριστική απόφαση (ΑΠ 354/2023, 1586/2022, 126/2020).

Απάτη σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ

1. Ιδιώνυμο αδίκημα***. Δεν*** κατέστη ***ανέγκλητη πράξη***, αφού εξακολουθεί να τυποποιείται ως αδίκημα σε άλλη διάταξη νόμου. Στην περίπτωση της χρησιμοποίησης νόμιμα ληφθεισών επιχορηγήσεων, κατά παράβαση όμως των επιβαλλόμενων περιορισμών, δεν απαιτείται πράξη εξαπάτησης, αλλά αρκεί να έχει λάβει ο υπαίτιος νόμιμα επιχορήγηση και να την χρησιμοποιεί παραβιάζοντας τους προβλεπόμενους περιορισμούς. ***Διαχρονικό δίκαιο . Η*** χρήση του ακινήτου για αστική μίσθωση, ενώ είχε επιχορηγηθεί για να χρησιμοποιηθεί ως τουριστικό ακίνητο, εμπίπτει στη

νομοτυπική μορφή του εγκλήματος .Η κατάργηση της ***εξωποινικής διάταξης*** (για το χαρακτηρισμό ενός ακινήτου ως τουριστικού και άρα θεμελίωση δικαιώματος για επιχορήγηση από την ΕΕ) δεν καθιστά την πράξη της απάτης μη αξιόποινη. (ΑΠ 821/2022).

2. Οι **επικουρικές διατάξεις** του άρθρου **24 του ν. 4689/2020**, που έχουν στόχο να καλύψουν προσβολές των ενωσιακών οικονομικών συμφερόντων, μη καταλαμβανόμενες από το υφιστάμενο προστατευτικό πλέγμα των άρθρων 375,386, 386Α, 386 Β και 390 του ΠΚ, εφαρμόζονται μόνο σε περίπτωση που δεν θεμελιώνεται βαρύτερη ευθύνη με βάση τις διατάξεις του ΠΚ.(ΑΠ 864/2023).

Απιστία (άρθρο 390 ΠΚ)

1. Η πράξη πρέπει να εμφανίζεται ως **εξωτερική και δικαιοπρακτική** και, κατά κανόνα, τέτοιο χαρακτήρα έχουν οι δικαιοπραξίες (λ.χ. πώληση, δωρεά, μίσθωση κτλ), οι οιονεί δικαιοπραξίες (λ.χ. όχληση, καταγγελία κτλ), οι διαδικαστικές πράξεις (λ.χ. ομολογία αγωγής, παραίτηση από δικόγραφο κτλ), οι δικαιοπρακτικές παραλείψεις (λ.χ. σιωπηρή ανανέωση σύμβασης διαρκείας κτλ), χωρίς να αρκεί η ενέργεια υλικών πράξεων, αλλά πρέπει να υπάρχει δυνατότητα πρωτοβουλίας και λήψης αποφάσεων με κίνδυνο και ευθύνη του διαχειριστή και η πράξη ή η παράλειψη να επιφέρει ζημία στην ξένη περιουσία, χωρίς όμως σκοπό ιδιοποίησης. Αντίθετα, ***δεν συνιστούν διαχειριστικές πράξεις εσωτερικές ενέργειες*** με υλικό ή και δικαιοπρακτικό χαρακτήρα (λ.χ.διαχειριστής διαγράφει αρχείο πελατών, λαμβάνει χωρίς δικαίωμα άτοκο δάνειο από το ταμείο της εταιρείας και μηνιαία αντιμισθία υψηλότερη από την εγκριθείσα κτλ). Έτσι, **αν η ζημία γίνει με εσωτερική ενέργεια, η οποία δεν εμφανίζεται εξωτερικά ως διαχειριστική πράξη, όπως με ιδιοποίηση ή**

καταστροφή ξένου πράγματος λαμβάνει τον χαρακτήρα της υπεξαίρεσης ή της φθοράς. (ΑΠ 1241/2023, 1169/2023, 806/2023, 1253/2022).

2. Σύμφωνα με την επικρατούσα στη θεωρία και τη νομολογία ***θεωρία της κατάχρησης***, η εγκληματική συμπεριφορά πραγματώνεται όταν ο διαχειριστής καταχράται την προς ***τρίτους αντιπροσωπευτική εξουσία*** του, ήτοι, εν γνώσει του υπερβαίνει τα όρια της επιτρεπτής έννομης δράσης του, τα οποία οφείλει να τηρεί στα πλαίσια της αντιπροσωπευτικής του εξουσίας, παραβαίνοντας τους κανόνες επιμελούς διαχείρισης. Τους τελευταίους (κανόνες) προσδιορίζουν ***ο νόμος, η σύμβαση*** μεταξύ του κυρίου της περιουσίας και του διαχειριστή, **οι στόχοι της διαχείρισης και οι διαμορφούμενοι στις συναλλαγές κανόνες επιμέλειας** (ΑΠ 504/2025, 1209/2023).
3. ***Ως περιουσία*** νοείται το σύνολο των εχόντων χρηματική αξία οικονομικών αγαθών του προσώπου, που μπορεί να διατίθενται νομίμως, δηλαδή αγαθών κάθε είδους, κινητών (μεταξύ των οποίων και το χρήμα), ακινήτων, απαιτήσεων, δικαιωμάτων, εμπραγμάτων ή ενοχικών, καθώς επίσης η νομή, η σταθερή πελατεία, η με σταθερότητα περιβαλλόμενη προσδοκία κτήσης τέτοιων, γενικώς, οικονομικών αγαθών (ΑΠ 1209/2023).
4. ***Βλάβη δε της περιουσίας*** είναι η μείωσή της, που επέρχεται με τη μεταβίβαση πράγματος ή παροχής ή με τη διάθεση απαίτησης ή δικαιώματος ή με την πληρωμή σε χρήμα, δηλαδή η επί έλαττον διαφορά μεταξύ της χρηματικής αξίας του συνόλου της περιουσίας, πριν από τη διάθεσή της και της αξίας της περιουσίας, που απομένει μετά τη διάθεσή της από τον δράστη. Περιουσιακή βλάβη στην απιστία, όπως και επί απάτης, μπορεί να συνιστά και η συγκεκριμένη διακινδύνευση της υπό διαχείριση περιουσίας, όταν προκαλεί βέβαιη μείωση της ενεστώσας αξίας αυτής, έτσι ώστε να μπορεί να αποτιμηθεί ως ήδη επελθούσα βλάβη. (ΑΠ 1209/2023).

5. Συνιστά δε **ζημία και η διακινδύνευση**, η οποία πρέπει να προκαλείται με την κατάχρηση της παραπάνω εξουσίας του δράστη και **δεν αίρεται η ζημία εκ του ότι ο ζημιωθείς έχει αξίωση αποζημίωσης** (ΑΠ 504/2025)**.**

6. Μεταξύ της συμπεριφοράς του δράστη και της περιουσιακής ζημίας απαιτείται ***αντικειμενικός αιτιώδης σύνδεσμος***, κατά τη θεωρία του ισοδυνάμου των όρων. Προσθέτως, μεταξύ της παράβασης των κανόνων επιμελούς διαχείρισης και της ζημίας απαιτείται και συνάφεια κινδύνου. ***Η ζημία,*** δηλαδή, θα πρέπει να είναι πραγμάτωση εκείνου ακριβώς του κινδύνου, που έθεσε ο δράστης, όταν εν γνώσει του παρέβη τους κανόνες της επιμελούς διαχείρισης. Αν, αντιθέτως, είναι πραγμάτωση άλλου κινδύνου, δεν στοιχειοθετείται απιστία, έστω και αν συντρέχουν όλα τα στοιχεία της. Πρέπει, δηλαδή, η περιουσιακή ζημία να οφείλεται όχι απλώς στην συμπεριφορά του δράστη, ***αλλά*** στην παράβαση των κανόνων της επιμελούς διαχείρισης. (ΑΠ 1209/2023).

7. **Απιστία (αρ. 390 ΠΚ) -Έγκληση (άρ. 405 παρ. 1 β ΠΚ).** Η διάταξη του άρθρου 405 παρ. 1 εδ. β' του ΠΚ, με την οποία προβλέπεται η δίωξη της κακουργηματικής απιστίας, που στρέφεται άμεσα κατά πιστωτικού ή χρηματοδοτικού ιδρύματος ή επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα, ***μετά από έγκληση*** δεν εξαλείφει το αξιόποινο της εν λόγω απιστίας, αλλά απλώς ***θέτει πρόσθετο όρο***, δηλαδή την υποβολή έγκλησης, για τη δίωξη της αξιόποινης αυτής πράξης και συνεπώς ως μη υποκρύπτουσα συγκεκαλυμμένη αμνηστία, ***δεν αντίκειται*** στις διατάξεις του άρθρου 47 παρ. 3 και 4 του Συντάγματος. Περαιτέρω, δεν αντίκειται ούτε στα άρθρα 4 παρ.1, 20 παρ. 1 και 25 παρ.1 του Συντάγματος, τα οποία προστατεύουν την αρχή της ισότητας και το δικαίωμα για παροχή δικαστικής προστασίας

των πολιτών(ΑΠ 158/2021, ΑΠ 309/2021,ΑΠ 265/2021,ΑΠ 227/2022). (ΑΠ 243/2023).

8. **Απιστία στην υπηρεσία:** το άρθρο 256 του πΠΚ, που ίσχυε μέχρι τις 30-6-2019, το οποίο προέβλεπε και τιμωρούσε την αξιόποινη πράξη της απιστίας σχετικής με την υπηρεσία, κατά τα προαναφερόμενα, **καταργήθηκε** με την ισχύ, από 1-7-2019, του νέου Ποινικού Κώδικα (άρθρο 461), μετά την κατάργησή του όμως, η προβλεπόμενη σ' αυτήν αξιόποινη πράξη **δεν κατέστη ανέγκλητη**, αλλά υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 390 του νέου Ποινικού Κώδικα, όπως τροποποιήθηκε η παρ. 1 αυτού με το άρθρο 94 του Ν. 4855/2021 (ΑΠ 664/2024).

Απιστία δικηγόρου (αρ. 233 ΠΚ)

1. Για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος της απιστίας δικηγόρου απαιτείται α) η ιδιότητα του δράστη ως ***δικηγόρου ή άλλου νομικού συμπαραστάτη***, β) η ανάθεση σ' αυτόν ***υποθέσεως,*** που μπορεί να είναι δικαστική ή εξώδικη, με εντολή ή με έμμισθη εντολή ακόμη και ενέργεια στα πλαίσια της εντολής, γ) η από πρόθεση ***πρόκληση βλάβης*** των συμφερόντων εκείνου, του οποίου έχει αναλάβει τη νομική προστασία, η οποία μπορεί να μην είναι αποκλειστικά περιουσιακή, αλλά μπορεί να είναι και προσωπική, ηθική, δικονομική ή διαδικαστική και δεν είναι αναγκαίο να προσδιορίζεται ποσοτικώς και δ) ενέργεια στα πλαίσια του ***επαγγέλματος του δικηγόρου*** και όχι άσχετη με αυτό (ΑΠ1374/2009,). Η βλάβη, με την επέλευση της οποίας περατώνεται το αδίκημα, είναι δυνατόν να επέλθει τόσο από ενέργεια του δικηγόρου όσο και από' παράλειψη ***((***ΑΠ 556/2023, ΑΠ 773/2020, ΑΠ 9/2019)
2. Πρόκειται για ***ιδιαίτερο έγκλημα*** (αρθρ.18 ΠΚ) περί την απονομή της δικαιοσύνης και όχι κατά της περιουσίας), διότι αξιώνεται από το νόμο ο δράστης να έχει την ιδιότητα του δικηγόρου , περιεχόμενο του αδίκου είναι η ***κατάχρηση εμπιστοσύνης*** του

εντολέα και προστατευόμενο έννομο αγαθό είναι η εμπιστοσύνη της ολότητας στην αξιοπιστία και την ακεραιότητα του λειτουργήματος του δικηγόρου . (ΑΠ 556/2023).

3. Η νέα διάταξη είναι ***ευμενέστερη*** αφενός διότι το αδίκημα της απιστίας δικηγόρου στοιχειοθετείται κατά την υποκειμενική του υπόσταση, τελούμενο πλέον μόνο από άμεσο, ευθύ δόλο (άρθρο 27 παρ.2 ΠΚ), αφού απαιτείται για τη θεμελίωσή του η πράξη να έχει τελεσθεί «εν γνώσει» κάποιου περιστατικού και όχι με ενδεχόμενο δόλο (αρθρ. 27 παρ.1β΄ΠΚ), η δε απειλούμενη γι' αυτό ποινή είναι ευμενέστερη, ***αφού*** προβλέπεται διαζευκτικά φυλάκιση ή χρηματική ποινή (ΑΠ 556/2023).

Αποδεικτικά μέσα

1. Δεν είναι απαραίτητη η αξιολογική συσχέτιση και συγκριτική στάθμιση των διαφόρων αποδεικτικών μέσων και των μαρτυρικών καταθέσεων μεταξύ τους και δεν απαιτείται να προσδιορίζεται ποιο βάρυνε περισσότερο για τον σχηματισμό της δικανικής κρίσης, ούτε χρειάζεται να διευκρινίζεται από ποιο ή από ποια αποδεικτικά μέσα προέκυψε η κάθε παραδοχή. Όταν δε, εξαίρονται ορισμένα από τα αποδεικτικά μέσα, δεν σημαίνει ότι δεν λήφθηκαν υπόψη τα άλλα, αφού δεν εξαιρέθηκαν ρητά, ούτε ανακύπτει ανάγκη αιτιολόγησης, γιατί δεν εξαίρονται τα λοιπά (ΑΠ 142/2025).
2. Αρκεί να προκύπτει ότι το δικαστήριο συνεκτίμησε όλα τα μέσα και όχι μερικά (ΑΠ 1198/2023, 534/2023ΑΠ 817/2022, 787/2022).
3. Αρκεί **ο κατ' είδος προσδιορισμός** τους (μάρτυρες, έγγραφα κλπ) χωρίς να απαιτείται ειδικότερη αναφορά ή αναλυτική παράθεσή τους και μνεία του τί προέκυψε από το καθένα χωριστά. (ΑΠ 1198/2023, 930/2023)
4. Πρέπει, όμως, να προκύπτει με βεβαιότητα, ότι το δικαστήριο τα έλαβε υπόψη και τα συνεκτίμησε όλα και όχι μόνο ορισμένα από αυτά κατ'

επιλογή, ενώ δεν είναι απαραίτητη η αξιολογική συσχέτιση και σύγκριση των διαφόρων αποδεικτικών μέσων και των μαρτυρικών καταθέσεων μεταξύ τους και δεν απαιτείται να προσδιορίζεται ποιό βάρυνε περισσότερο για το σχηματισμό της δικανικής κρίσης ούτε χρειάζεται να διευκρινίζεται από ποιό ή ποιά αποδεικτικά μέσα αποδείχθηκε η κάθε παραδοχή (ΑΠ 1198/2023, 930/2023).

5. Κατά την έκθεση όμως των αποδεικτικών μέσων, που λήφθηκαν υπόψη, **είναι απαραίτητο να αναφέρεται στην απόφαση και η απολογία** του κατηγορουμένου, η οποία συνιστά και την υπεράσπισή του, διότι άλλως η απόφαση πάσχει από έλλειψη ειδικής και εμπεριστατωμένης αιτιολογίας (ΑΠ 534/2023, 808/2022, 355/2017, 1165/2010, 649/2010).
6. Το αποτέλεσμα της συνεκτίμησης, της συγκριτικής στάθμισης και της συναξιολόγησης των αποδεικτικών μέσων δεν ελέγχεται από τον Άρειο Πάγο, καθόσον αφορά στην αναιρετικά ανέλεγκτη κρίση του δικαστηρίου της ουσίας. Ο αναιρετικός έλεγχος επ` αυτού εστιάζεται στο αν το Δικαστήριο πραγματοποίησε **λειτουργικό συσχετισ**μό, συνεκτίμηση του περιεχομένου όλων των αποδεικτικών μέσων και **όχι επιλεκτική** λήψη υπόψη μερικών μόνον εξ αυτών (ΟλΑΠ 1/2005, ΑΠ 116/2022, 151/2021).
7. Ο υποστηρίζων την κατηγορία, ο οποίος κατ' άρθρο 82 ΚΠΔ, είναι διάδικος στη ποινική δίκη, είναι και μάρτυρας κατηγορίας, ανεξαρτήτως του ότι, κατ' επιταγή του άρθρου 221 του ΚΠΔ, εξετάζεται χωρίς όρκο, καθόσον διατηρεί απαιτήσεις για αποζημίωση. Ως εκ τούτου, η κατάθεσή του στο ακροατήριο του δικαστηρίου, **δεν αποτελεί ιδιαίτερο είδος αποδεικτικού μέσου, ώστε να απαιτείται να γίνεται στην απόφαση διάκριση της καταθέσεώς του, από τις λοιπές καταθέσεις των ενόρκως εξετασθέντων μαρτύρων κατηγορίας** (ΑΠ 1005/2011, ΑΠ 2344/2009). Επομένως, όταν στο σκεπτικό της απόφασης αναφέρεται ότι **λήφθηκαν υπόψη οι**

καταθέσεις των μαρτύρων κατηγορίας, έστω και αν μνημονεύονται όλες ως ένορκες, σ**υνάγεται με βεβαιότητα ότι λήφθηκε υπόψη και η (χωρίς όρκο) κατάθεση του υποστηρίζοντος την κατηγορία,** εφόσον και από τις λοιπές αιτιολογίες της απόφασης, δεν προκύπτει ότι για κάποιον ιδιαίτερο λόγο, δεν λήφθηκε αυτή, υπόψη (ΑΠ 1222/2024).

8. Όταν όμως υπάρχουν αντιφατικά ή διαφορετικά αποδεικτικά μέσα, πρέπει στην αιτιολογία να αναφέρεται γιατί το δικαστήριο πείσθηκε από το συγκεκριμένο και όχι από το άλλο αντίθετο (ΑΠ 976/2023).

Αποδεικτικό επίδοσης (άρθρο 162 ΚΠΔ)

1. Το αποδεικτικό της επίδοσης, που συντάσσεται σύμφωνα με το άρθρο 162 έχει αποδεικτική δύναμη ωσότου προσβληθεί για **πλαστότητα** και επιδεικνύεται, εφόσον ζητηθεί, σε καθένα που έχει έννομο συμφέρον (ΑΠ 1524/2022, 1175/2005, 619/2000).
2. Τυχόν **ελλείψεις** του αποδεικτικού, που αφορούν τα (παραπάνω) στοιχεία, στα οποία περιλαμβάνεται το ονοματεπώνυμο, η διεύθυνση κατοικίας και το επάγγελμα του μάρτυρα που προσλήφθηκε για την επίδοση με θυροκόλληση, επιφέρουν σχετική ακυρότητα της επίδοσης, η οποία καλύπτεται **αν δεν προβληθεί έγκαιρα** (άρθ. 172, 174 και 175 του ΚΠΔ) (ΑΠ 1524/2022, 51/2021, 221/2017).

Αποζημίωση εκείνων που κρατήθηκαν και μετέπειτα αθωώθηκαν-Αρ. 535 επ ΚΠΔ

1. **Παραίτιος από πρόθεση**, όρος ο οποίος διαφοροποιείται όχι μόνο λεκτικά αλλά και εννοιολογικά από εκείνον του υπαιτίου, θεωρείται εκείνος που με τη συμπεριφορά του, η οποία δεν είναι ανάγκη να χαρακτηρίζεται ως υπαίτια ή να θεμελιώνει οποιαδήποτε ενοχή, συνετέλεσε στην προσωρινή κράτηση ή την καταδίκη του, αποτέλεσμα το οποίο είτε επεδίωξε ο ίδιος, είτε το αποδέχθηκε ως ενδεχόμενο ή αναγκαίο (ΑΠ 1458/2023, 1118/2023, 448/2014, 1279/2007).
2. Για να αποκλεισθεί το δικαίωμα αποζημίωσης απαιτείται πάντως, να υφίσταται σχέση **αιτίου και αποτελέσματος** μεταξύ της συμπεριφοράς και της καταδίκης του μετέπειτα αθωωθέντος, ως πρόθεση δε μπορεί να θεωρηθεί μεταξύ άλλων ενεργειών και παραλείψεων του προσωρινώς κρατηθέντος ή καταδικασθέντος, η άρνηση απολογίας, η ψευδής ομολογία ή ψευδής δήλωση (ΑΠ 1458/2023, 1118/2023, 444/2015).
3. Προϋπόθεση για τη θεμελίωση του δικαιώματος για αποζημίωση είναι να έχει **εκτιθεί ο**λοκληρωτικά η ποινή από τον αιτούντα – αδίκως καταδικασθέντα, διότι ασφαλώς δεν δικαιούται αποζημίωσης ο καταδικασθείς του οποίου η ποινή ανεστάλη κατά τα άρθρα 99 επ. ΠΚ. Για τον προσδιορισμό της αποζημίωσης λαμβάνεται υπόψη και **η** οικονομική και οικογενειακή κατάσταση του δικαιούχου (ΑΠ 1458/2023, 1118/2023).

Απολογία κατηγορουμένου

1. Κατά την έκθεση όμως των αποδεικτικών μέσων, που λήφθηκαν υπόψη, είναι απαραίτητο να αναφέρεται στην απόφαση **και η απολογία του κατηγορουμένου**, η οποία συνιστά και την υπεράσπισή του, διότι άλλως η απόφαση πάσχει από **έλλειψη** ειδικής και εμπεριστατωμένης **αιτιολογίας** (ΑΠ 534/2023, 808/2022, 355/2017, 1165/2010, 649/2010).

2. **Δικαίωμα της τελευταίας λέξης:** από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 333 παρ. 3, 365 και 367 παρ. 1 ΚΠΔ, που εκφράζουν τη βασική θέση ότι **ο κατηγορούμενος πρέπει να έχει, κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο, πάντοτε τον τελευταίο λόγο,** συνάγεται ότι, **αν διακοπεί η απολογία του κατηγορουμένου** από οποιαδήποτε αιτία **ή αν, μετά το πέρας της απολογίας του, διενεργηθεί η έρευνα κάποιου αποδεικτικού μέσου,** όπως η εξέταση μάρτυρα ή η συμπληρωματική εξέταση μάρτυρα, πρέπει στ**η μεν πρώτη περίπτωση να δίνεται και πάλι ο λόγος στον κατηγορούμενο για να συνεχίσει και να τελειώσει την απολογία του (ΑΠ 1957/2017, ΑΠ 977/2003, ΑΠ 1820/1999), στη δε δεύτερη περίπτωση να δίνεται και πάλι ο λόγος στον κατηγορούμενο για να συμπληρώσει την απολογία του** και να προβεί, ενδεχομένως, σε σχετικές με το εν λόγω αποδεικτικό μέσο, δηλώσεις και εξηγήσεις, σύμφωνα με το άρθρο 358 ΚΠΔ (ΑΠ 629/2007, ΑΠ 1837/2003, ΑΠ 727/2003). Αν αυτό δεν συμβεί, παραβιάζεται το δικαίωμα του κατηγορουμένου προς απολογία για την κατηγορία που του αποδίδεται και επέρχεται απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α' ΚΠΔ, σε συνδυασμό με το άρθρο 171 παρ. 1 στοιχ. δ' του ίδιου κώδικα (ΑΠ 660/2025).
3. **Ανάγνωση αυτής κατ΄άρθρο 365 παρ. 2 ΚΠΔ.** Από τη διάταξη αυτή προκύπτει, ότι η ανάγνωση **περικοπών και μόνον** της έγγραφης απολογίας του κατηγορουμένου στην προδικασία είναι επιτρεπτή, **μόνο στην περίπτωση που στο ακροατήριο απαντά ο κατηγορούμενος κάτι διαφορετικό από εκείνο που έχει καταθέσει στην προδικασία και όχι όταν απλώς αρνείται να απαντήσει** σε κάποια ερώτηση χάριν της πληρέστερης προστασίας του καθιερωμένου, κατά τα κατωτέρω δικαιώματος σιωπής αυτού. (ΑΠ 1665/2022).

4. Δυνατότητα ανάγνωσης της απολογίας προς υποβοήθηση της μνήμης του κατηγορουμένου δεν προβλέπεται από την άνω διάταξη. Από το συνδυασμό των παραπάνω διατάξεων συνάγεται, ότι **δεν επιτρέπεται η ανάγνωση και, ειδικότερα, μαζί με τα άλλα αποδεικτικά έγγραφα της κατά την προδικασία ληφθείσας απολογίας του κατηγορουμένου και μάλιστα ολόκληρης, ανεξάρτητα από την τυχόν προβολή ή μη αντιρρήσεων για την ανάγνωσή της,** εκ μέρους του κατηγορουμένου, διότι παραβιάζεται το δικαίωμα σιωπής και η αρχή της αμεσότητας που πρέπει να διέπει την ποινική διαδικασία (ΑΠ 681/2023, 1665/2022).
5. **Άρ. 365 ΚΠΔ**: το υπερασπιστικό **δικαίωμα** του κατηγορουμένου σε απολογία πριν από το πέρας της αποδεικτικής διαδικασίας και η αντίστοιχη **υποχρέωση** του δικαστηρίου να δώσει προς τούτο, το λόγο στον κατηγορούμενο, προϋποθέτει ότι ο κατηγορούμενος παρίσταται **αυτοπροσώπως** στη δίκη. Αντίθετα, όταν ο κατηγορούμενος δεν παρίσταται αυτοπροσώπως, αλλά εκπροσωπείται από **συνήγορο, δεν προβλέπεται** δικαίωμα τούτου, πριν από το πέρας της αποδεικτικής διαδικασίας, για παροχή εξηγήσεων ή διατύπωσης της θέσης του, δια του συνηγόρου του, αναφορικά με την κατηγορία (ΑΠ 74/2024).
6. **Στην κατ'έφεση δίκη** δεν προβλέπεται σε κανένα στάδιο της ακροαματικής διαδικασίας, **η διατύπωση της θέσης** του κατηγορουμένου αναφορικά με την κατηγορία. Συνεπώς, ο διευθύνων τη **συζήτηση δεν** έχει υποχρέωση να δώσει **το λόγο** στον συνήγορο υπεράσπισης του απόντος κατηγορουμένου πριν από την λήξη της αποδεικτικής διαδικασίας, προκειμένου να παράσχει εξηγήσεις ή να διατυπώσει τη θέση του αναφορικά με την κατηγορία και, εφόσον (ο διευθύνων τη συζήτηση) δεν το πράξει, δεν παραβιάζεται κανένα υπερασπιστικό δικαίωμα του κατηγορουμένου είτε από το άρθρο 365 ΚΠΔ, είτε από άλλη διάταξη και **δεν** επέρχεται **καμία**

ακυρότητα της διαδικασίας, (απόλυτη ή σχετική, κατ'άρθρο 171 ή 172 του ΚΠΔ), από την παράλειψη αυτή (ΑΠ 74/2024).

7. Από τον συνδυασμό των διατάξεων των αρ. 333 παρ. 3, 365 παρ. 1 και 367 παρ. 1 ΚΠΔ, που εκφράζουν τη βασική θέση ότι ο κατηγορούμενος πρέπει να έχει, κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο, πάντοτε τον τελευταίο λόγο, συνάγεται ότι, αν διακοπεί η απολογία του κατηγορουμένου από οποιαδήποτε αιτία ή αν, μετά το πέρας της απολογίας του, διενεργηθεί η έρευνα κάποιου αποδεικτικού μέσου, όπως η εξέταση μάρτυρα ή η συμπληρωματική εξέταση μάρτυρα, πρέπει στη μεν πρώτη περίπτωση να **δίνεται και πάλι ο λόγος στον κατηγορούμενο** για να συνεχίσει και να τελειώσει την απολογία του (ΑΠ 1957/2017, ΑΠ 977/2003, ΑΠ 1820/1999), στη δε δεύτερη περίπτωση να δίνεται και πάλι ο λόγος στον κατηγορούμενο για να συμπληρώσει την απολογία του και να προβεί, ενδεχομένως, σε σχετικές με το εν λόγω αποδεικτικό μέσο, δηλώσεις και εξηγήσεις, σύμφωνα με το άρθρο 358 ΚΠΔ. Αν αυτό δεν συμβει, παραβιάζεται το δικαίωμα του κατηγορουμένου προς απολογία για την κατηγορία που του αποδίδεται και **επέρχεται απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας**, σύμφωνα με το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α' ΚΠΔ, σε συνδυασμό με το άρθρο 171 παρ. 1 στοιχ. δ' του ίδιου κώδικα. (ΑΠ 660/2025, 629/2007, 1837/2003, 727/2003).
8. **Δικαίωμα της τελευταίας λέξης:** από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 333 παρ. 3, 365 και 367 παρ. 1 ΚΠΔ, που εκφράζουν τη βασική θέση ότι **ο κατηγορούμενος πρέπει να έχει, κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο, πάντοτε τον τελευταίο λόγο,** συνάγεται ότι, **αν διακοπεί η απολογία του κατηγορουμένου** από οποιαδήποτε αιτία **ή αν, μετά το πέρας της απολογίας του, διενεργηθεί η έρευνα κάποιου αποδεικτικού μέσου,** όπως η εξέταση μάρτυρα ή η συμπληρωματική εξέταση μάρτυρα, πρέπει στ**η μεν πρώτη περίπτωση να δίνεται και πάλι ο λόγος στον κατηγορούμενο για να συνεχίσει και να τελειώσει την**

απολογία του (ΑΠ 1957/2017, ΑΠ 977/2003, ΑΠ 1820/1999), στη δε δεύτερη περίπτωση να δίνεται και πάλι ο λόγος στον κατηγορούμενο για να συμπληρώσει την απολογία του και να προβεί, ενδεχομένως, σε σχετικές με το εν λόγω αποδεικτικό μέσο, δηλώσεις και εξηγήσεις, σύμφωνα με το άρθρο 358 ΚΠΔ (ΑΠ 629/2007, ΑΠ 1837/2003, ΑΠ 727/2003). Αν αυτό δεν συμβεί, παραβιάζεται το δικαίωμα του κατηγορουμένου προς απολογία για την κατηγορία που του αποδίδεται και επέρχεται απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α' ΚΠΔ, σε συνδυασμό με το άρθρο 171 παρ. 1 στοιχ. δ' του ίδιου κώδικα (ΑΠ 660/2025).

Απόλυτη ακυρότητα

1. **Θέση επί της κατηγορίας (αρ. 343, 171 παρ. 1 δ ΚΠΔ)** σε κάθε περίπτωση ***βελτίωσης της κατηγορίας ή ορθότερου νομικού χαρακτηρισμού***, το δικαστήριο έχει υποχρέωση να ενημερώσει προηγουμένως τον εμφανισθέντα κατηγορούμενο και να του δώσει τον αναγκαίο χρόνο για να προετοιμάσει την υπεράσπισή του, άλλως παραβιάζεται το άρθρο 6 παρ. 3 της ΕΣΔΑ και προκαλείται ***απόλυτη ακυρότητα*** κατά το άρθρο 171 παρ. 1 περ. δ΄ ΚΠΔ, για την οποία ιδρύεται ο από το άρθρο 510 παρ. 1, στοιχ. Α΄ του ιδίου κώδικα, λόγος αναιρέσεως. (ΑΠ 746/2023).
2. **Απόλυτη ακυρότητα** από την παράσταση πολιτικής αγωγής το πρώτον στο εφετείο **(ΑΠ 865/2022).**
3. **Απόλυτη ακυρότητα (αρ. 171 παρ. 3 ΚΠΔ)**. Επιφέρει η παρά το νόμο παράσταση του υποστηρίζοντος την κατηγορία στη διαδικασία στο ακροατήριο, η οποία υφίσταται όταν δεν συντρέχουν στο πρόσωπο του ***οι όροι της ενεργητικής και παθητικής νομιμοποίησης*** για την παράσταση στο ποινικό δικαστήριο προς υποστήριξη της

κατηγορίας σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 63 και 66 του Κ.Ποιν.Δ., όταν παραβιάσθηκε η διαδικασία που έπρεπε να τηρηθεί σχετικά με τον τρόπο και το χρόνο ασκήσεως και υποβολής της κατά το άρθρο 68 του ίδιου Κώδικα (*ΑΠ 616/2022).*

4. **Απόλυτη ακυρότητα (αρ. 171 παρ. 1 δ ΚΠΔ) .** Επέρχεται αν το δικαστήριο δεν προβεί σε αποτελεσματική εξέταση των παρατηρήσεων, επιχειρημάτων και αποδείξεων που επικαλούνται οι διάδικοι. Αυτό επιβάλλεται από την ***αρχή της δίκαιης δίκης,*** η παραβίαση της οποίας, πέραν της αναίρεσης για έλλειψη ειδικής και εμπεριστατωμένης αιτιολογίας, επάγεται απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας κατά το άρθρο 171 παρ.1 εδ. δ` του Κ.Π.Δ *(ΑΠ 1105/2022, 1051/2022)..*
5. **Απόλυτη ακυρότητα (αρ. 171 παρ. 1 δ ΚΠΔ)** Από τη διάταξη του άρθρου 171 παρ. 1 δ ΚΠΔ προκύπτει, ότι η άσκηση των προσηκόντων στον κατηγορούμενο δικαιωμάτων αναφέρεται σε όλες τις περιπτώσεις, κατά τις οποίες υφίσταται από το νόμο υποχρέωση του δικαστή να δημιουργήσει οίκοθεν εκείνες τις προϋποθέσεις που καθιστούν δυνατή την άσκηση των παραπάνω δικαιωμάτων, ***χωρίς να απαιτείται προηγουμένη σχετική αίτηση*** του κατηγορουμένου. Ο όρος δε «υπεράσπιση» του κατηγορουμένου πρέπει να νοηθεί υπό ευρεία έννοια και σ' αυτόν υπάγονται όλες οι διατάξεις που συμβάλλουν με οποιονδήποτε τρόπο στην υπεράσπισή του. Η παραβίαση της εν λόγω διατάξεως , ***υπό την αυτονόητη ως άνω προϋπόθεση της παραδεκτής υποβολής του αντίστοιχου αιτήματος*** από τον κατηγορούμενο συνιστά παραβίαση του δικαιώματος υπεράσπισής του, επιφέρει ως κύρωση την απόλυτη ακυρότητα κατά το προμνημονευθέν άρθρο και ιδρύει τον εκ του άρθρου 510 παρ. 1 στοιχ. Α' ΚΠΔ αναιρετικό λόγο (ΑΠ 47/2023).
6. **Απόλυτη ακυρότητα και άσκηση δικαιωμάτων του κατηγορουμένου (αρ. 171 παρ. 1 δ, 171 παρ.2 ΚΠΔ).** Επέρχεται απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο, η οποία ιδρύει τον εκ του άρθρου 510 παρ. 1 στοιχ. Α΄ του ΚΠΔ λόγο

αναίρεσης, λόγω παραβίασης του δικαιώματος του κατηγορουμένου ***σε δίκαιη δίκη,*** αν δεν τηρηθούν οι διατάξεις που αφορούν την υπεράσπιση του κατηγορουμένου και την άσκηση των δικαιωμάτων του, στις περιπτώσεις που υπάρχει από το νόμο υποχρέωση του δικαστή να δημιουργήσει αυτεπαγγέλτως τις προϋποθέσεις που καθιστούν δυνατή την άσκηση των σχετικών δικαιωμάτων, ***χωρίς να είναι αναγκαία η υποβολή αντίστοιχης αίτησης*** από τον κατηγορούμενο, **καθώς** και στις περιπτώσεις που παρέχεται από το νόμο στον κατηγορούμενο η ευχέρεια να ζητήσει, αν το θελήσει την άσκηση δικαιώματος που παρέχεται ρητά σ΄ αυτόν, οπότε, για να προκληθεί, στην περίπτωση αυτή απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο, ***για έλλειψη ακρόασης, κατ΄ αρ. 171 παρ. 2 του ΚΠΔ,*** πρέπει να έχει ***υποβληθεί*** και ***απορριφθεί*** σχετικό αίτημα του κατηγορουμένου με διάταξη του διευθύνοντος τη συζήτηση, και να ασκήθηκε αμέσως κατ΄αυτής ***προσφυγή*** στο δικαστήριο, το οποίο να μην απάντησε ή να απέρριψε την προσφυγή παρά το νόμο (ΑΠ 29/2023, 1241/2022, 1810/2019,

7. **Απόλυτη ακυρότητα - Προδικασία -Ακυρότητα των εκθέσεων απομαγνητοφώνησης και πρότασή της:** η μη τήρηση της διαδικασίας κατ'αρθρο 148 επ. ΚΠΔ για την κατάρτιση των εκθέσεων απομαγνητοφώνησης και η **διενέργεια τους από αναρμοδίους προς τούτο αστυνομικούς** και όχι από ειδικό προς τούτο κατά τα άρθρα 183 επ. Κ.Π.Δ πραγματογνώμονα, διορισμένο από τον ανακριτικό υπάλληλο, όπως και **η επιλεκτική απομαγνητοφώνηση των καταγεγραμμένων τηλεφωνικών συνομιλιών** από τους ίδιους, αφορούν **απόλυτες ακυρότητες του άρθρου 171 του ίδιου κώδικα, που αναφέρονται στην προδικασία**, οι οποίες, εφόσον δεν προτάθηκαν μέχρι την αμετάκλητη παραπομπή στο ακροατήριο **έχουν καλυφθεί**, και, η ενώπιον του δικαστηρίου της ουσίας **προβολή τους είναι απαράδεκτη**. Συνεπώς, ουδεμία ακυρότητα προκλήθηκε κατά την επ' ακροατηρίου

διαδικασία του δικαστηρίου της ουσίας και ουδέν δικαίωμα του αναιρεσείοντα ως κατηγορουμένου εθίγη (ΑΠ 365/2023).

8. **Απόλυτη ακυρότητα και συμπληρωματικές έρευνες (αρ. 366 ΚΠΔ):** σε περίπτωση μη τηρήσεως της διατάξεως του **άρθρου 366 του** ΚΠοινΔ, που αποτελεί ειδικότερη ανάπτυξη των διαλαμβανομένων στο άρθρο 333 του ίδιου Κώδικα, δηλαδή στην περίπτωση που πριν κηρυχθεί η λήξη της αποδεικτικής διαδικασίας, ο διευθύνων τη συζήτηση δεν ρώτησε τον κατηγορούμενο αν έχει ανάγκη από κάποια συμπληρωματική εξέταση ή διευκρίνιση, **δεν επέρχεται απόλυτη ακυρότητα** κατά το άρθρο 171 ΚΠοινΔ ιδρύουσα τον από το άρθρο 510 παρ.1 στοιχ. Α' του ίδιου Κώδικα λόγο αναιρέσεως, **γιατί δεν απαγγέλλεται** από τη διάταξη αυτή τέτοια ακυρότητα, ούτε και από την παράλειψή της παρακωλύεται η άσκηση των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου, αφού αυτός αν θέλει κάποια συμπληρωματική εξέταση ή διευκρίνιση μπορεί να το ζητήσει, **οπότε αν το δικαστήριο αρνηθεί, επέρχεται τέτοια ακυρότητα** (ΑΠ 469/2024, 314/2018)

Απόπειρα

1. Ίδιο το περιεχόμενο υπό τον προϊσχύσαντα και τον ισχύοντα ΠΚ. Αρχή εκτέλεσης στην απόπειρα είναι η πράξη με την οποία αρχίζει η πραγμάτωση της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος, καθώς και εκείνη η ενέργεια που τελεί σε τέτοια συνάφεια και οργανικό δεσμό με την πράξη, ώστε θεωρείται, κατά την κοινή αντίληψη, τμήμα αυτής που αμέσως οδηγεί στην πράξη, αν από οποιονδήποτε λόγο δεν ανακοπεί (ΑΠ 1030/2023, 859/2023, 635/2023, 1507/2022, 952/2022, 1288/2020).
2. Από τη νέα διάταξη αυτή προκύπτει ότι, για την νομοτυπική μορφή της απόπειρας, προσδιορίζεται με μεγαλύτερη σαφήνεια το περιεχόμενο της αρχής εκτέλεσης του εγκλήματος, ώστε να μπορεί να θεωρηθεί ότι το έγκλημα βρίσκεται σε απόπειρα ***μόνο όταν έχει πραγματωθεί ένα τμήμα της αντικειμενικής του υποστάσεως***. Με τον

τρόπο αυτόν η ποινή της απόπειρας συναρτάται με την πράξη που έχει τελεστεί και όχι με το δόλο του υπαιτίου, τηρουμένης για την επιβολή της (ποινής) ***της αρχής της αναλογικότητας.*** Το τελεσθέν τμήμα της αντικειμενικής υπόστασης τελεί προς την πραγμάτωση αυτής σε αναγκαία και άμεση σχέση ***συνάφειας,*** ώστε κατά την κοινή αντίληψη να θεωρείται ως τμήμα αυτής που αναμένει την ολοκλήρωση του εγκλήματος.(ΑΠ 1447/2022).

3. Στα εγκλήματα των οποίων ο τρόπος τέλεσης της πράξης ή της παράλειψης περιγράφεται αναλυτικά στο νόμο (όπως λ.χ. συμβαίνει στα εγκλήματα της ***κλοπής ή της απάτης***), το έγκλημα μπορεί να θεωρηθεί ότι βρίσκεται σε απόπειρα μόνο όταν έχει πραγματωθεί, έστω και κατ' ελάχιστο, ένα τμήμα της αντικειμενικής του υπόστασης, ενώ για τα εγκλήματα των οποίων ο τρόπος τέλεσης της πράξης ή της παράλειψης δεν περιγράφεται στο νόμο (όπως λ.χ. συμβαίνει στα εγκλήματα της ***ανθρωποκτονίας ή της σωματικής βλάβης***), ο δράστης αρχίζει να εκτελεί την περιγραφόμενη στο νόμο πράξη ή παράλειψη, όταν έχει εξαπολύσει κατά του εννόμου αγαθού την ενέργεια, η οποία, κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, είναι ικανή να επιφέρει την αξιόποινη βλάβη αν δεν ανακοπεί από άλλη πράξη του ιδίου ή τρίτου ή από επιγενόμενο τυχαίο γεγονός (*ΑΠ 635/2022).*
4. **Απόπειρα απρόσφορη.** Συνιστά εκείνη η πράξη μόνο, η οποία ναι μεν κατά το σχέδιο του δράση αποτελεί αρχή εκτελέσεως πρόσφορη να οδηγήσει στην ολοκλήρωση του εγκλήματος, πλην όμως αντικειμενικά ***λόγω του μέσου*** που χρησιμοποιήθηκε ***ή του αντικειμένου*** κατά του οποίου στράφηκε, είναι λογικά αδύνατη η ολοκλήρωσή του. Αντίθετα, **πρόσφορη απόπειρα** υπάρχει, όταν η πλήρωση της οικείας αντικειμενικής υπόστασης δεν εμφανίζεται εκ των προτέρων λογικώς αποκλεισμένη, όταν δηλ. η πράξη του δράστη είναι αντικειμενικά δυνατόν να οδηγήσει σε πλήρωση της οικείας αντικειμενικής υπόστασης (ΑΠ 1488/2022)..

5. ***Απρόσφορη απόπειρα*** υπάρχει μόνον, όταν η πράξη του δράστη αποτελεί κατά το σχέδιό του αρχή εκτελέσεως πρόσφορη να επιφέρει την περάτωση του εγκλήματος, αλλά αντικειμενικά, εξαιτίας ***του μέσου*** που χρησιμοποιήθηκε ή ***του αντικειμένου*** κατά του οποίου στράφηκε, είναι πάντοτε και εξαρχής εννοιολογικά αποκλεισμένη και αδύνατη η πλήρωσή της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος. ΑΠ 1045/2023, 805/2020, 683/2018).

6. Συνεπώς, δεν αρκεί να είναι εκ των πραγμάτων και για τυχαίους -συμπτωματικούς λόγους απίθανη ή αδύνατη η τέλεση του εγκλήματος , αλλά για να υπάρχει ***απρόσφορη απόπειρα*** πρέπει το απρόσφορο να είναι προφανές για τον οποιοδήποτε κανονικώς σκεπτόμενο άνθρωπο (ΑΠ 1045/2023, 805/2020, 683/2018).

7. **Απόπειρα. Αρχή εκτέλεσης.** Η αλλαγή της διατύπωσης στην παρ. 1 του άρθρου 42, από : «επιχειρεί ***πράξη*** που περιέχει τουλάχιστον ***αρχή εκτέλεσης»,*** με την φράση : « αρχίζει ***να εκτελεί*** την περιγραφόμενη στον νόμο ***αξιόποινη πράξη»*** φαίνεται να δημιουργεί κάποια ζητήματα, ιδίως με την κρατούσα στη νομολογία έννοια του πρώτου στοιχείου της απόπειρας (αρχή εκτέλεσης), αλλά, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση « … προσδιορίζεται ειδικότερα με μεγαλύτερη σαφήνεια το περιεχόμενο της αρχής εκτέλεσης του εγκλήματος, ώστε να είναι πλέον σαφές ότι το έγκλημα μπορεί να θεωρηθεί ότι βρίσκεται σε απόπειρα μόνο όταν έχει πραγματωθεί ένα τμήμα της αντικειμενικής του υπόστασης. (ΑΠ 1176/2022, 1288/2020).

8. Με τον τρόπο αυτό, η ποινή της απόπειρας συναρτάται με ***την πράξη που έχει τελεστεί*** και όχι με τον δόλο του υπαιτίου». Η πραγμάτωση των όρων της αντικειμενικής υπόστασης είναι νοητή, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που στον νόμο περιγράφεται αναλυτικά ο τρόπος τέλεσης της πράξης ή της παράλειψης, όπως λ.χ. συμβαίνει στα εγκλήματα της κλοπής ή της απάτης ή στο υπόψη. Στις περιπτώσεις αυτές, αλλά και στις περιπτώσεις που ο ακριβής τρόπος τέλεσης δεν περιγράφεται

στον νόμο, όπως λ.χ. συμβαίνει στο έγκλημα της ανθρωποκτονίας, ή της σωματικής βλάβης, ο δράστης αρχίζει να εκτελεί την περιγραφόμενη στον νόμο πράξη, όταν έχει εξαπολύσει κατά του εννόμου αγαθού την αναγκαία ενέργεια, η οποία, κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, είναι ικανή να επιφέρει την αξιόποινη βλάβη, αν δεν ανακοπεί από άλλη πράξη του ιδίου ή τρίτου ή από επιγενόμενο τυχαίο γεγονός***. Έτσι, μεταξύ της προγενέστερης διατύπωσης και της ήδη ισχύουσας,*** δεν υπάρχει ουσιώδης μεταβολή από την διαφορετική περιγραφή του ίδιου ουσιαστικά πράγματος, δηλαδή της αρχής εκτέλεσης στην απόπειρα, που είναι η πράξη με την οποία αρχίζει η πραγμάτωση της αντικειμενικής υποστάσεως του εγκλήματος, καθώς και εκείνη η ενέργεια που τελεί σε τέτοια συνάφεια και οργανικό δεσμό με την πράξη, ώστε να θεωρείται κατά την κοινή αντίληψη, τμήμα αυτής, που αμέσως οδηγεί στην πράξη, αν από οποιοδήποτε λόγο δεν ανακοπεί (ΑΠ 1176/2022, 1288/2020).

9. **Απόπειρα. Συναυτουργία.** Είναι σαφές ότι κατά συναυτουργία μπορεί να διαπραχθεί όχι μόνο το τετελεσμένο έγκλημα, ***αλλά και η απόπειρα***, οπότε ο συμμέτοχος θα τιμωρηθεί με την μειωμένη ποινή του άρθρου 42 (ΑΠ 1289/2022,

Αποπλάνηση παιδιού

Στοιχεία νομοτυπικής μορφής αδικήματος. Η συναίνεση του ανηλίκου ή η παρ΄ αυτού πρωτοβουλία ή και πρόκληση δεν έχει σημασία *(ΑΠ 627/2022, 478/2020, ΑΠ 931/2012, 840/2011).*

Απόρρητο επικοινωνιών

1. **Άρση. Τυχαία ευρήματα (Ν 2225/1994).** Τα στοιχεία της επικοινωνίας, τα οποία έγιναν γνωστά από την προηγουμένως διαταχθείσα άρση του απορρήτου, καθώς και οποιοδήποτε άλλο σχετικό με αυτή στοιχείο, δεν επιτρέπεται μεν να αξιοποιηθούν αποδεικτικά σε άλλη ποινική, πολιτική,

διοικητική και πειθαρχική δίκη για σκοπό διαφορετικό από εκείνον που καθορίσθηκε με τη σχετική διάταξη, όμως, τα αποκαλούμενα στην περίπτωση αυτή «***τυχαία ευρήματα***» είναι δυνατόν να ληφθούν υπόψη και να τύχουν της προσήκουσας αποδεικτικής αξιοποίησης, όχι μόνο και σε άλλη ποινική δίκη, αλλά, ενόψει της διατύπωσης της συγκεκριμένης διάταξης και σε διοικητική ή πειθαρχική δίκη και διοικητική εν γένει διαδικασία, ιδίως όταν ο σκοπός δεν είναι διαφορετικός από αυτόν για τον οποίο διατάχθηκε η άρση του απορρήτου, με την προϋπόθεση βέβαια ότι έχει προηγηθεί σχετική επαρκώς ***αιτιολογημένη κρίση της δικαστικής αρχής*** που εξέδωσε την αρχική διάταξη (ΑΠ 1105/2022, 1014/2020).

2. **Η χρησιμοποίηση των απομαγνητοφωνημένων συνομιλιών,** οι οποίες είχαν προκύψει **από την άρση απορρήτου άλλης, διαφορετικής και μη συναφούς δικογραφίας,** χωρίς να έχει προηγηθεί σχετική επαρκώς αιτιολογημένη κρίση της δικαστικής αρχής που εξέδωσε την αρχική διάταξη περί του επιτρεπτού της αξιοποίησής τους σε έτερη ποινική δίκη(άρθρ.5 παρ.10 ν.2225/1994, 177 παρ.2 ΚΠΔ), **δεν συναπάγεται ακυρότητα** αν προκύψει ότι τα **εν λόγω αποδεικτικά μέσα αναγνώσθηκαν και λήφθηκαν υπόψη κατ'αίτημα του ιδίου του κατηγορουμένου** (ΑΠ 1411/2024).
3. Έννοια **ίδιας ποινικής δίκης:** ίδια είναι η ποινική δίκη, ακόμα κι αν μετά διατάχθηκε ο χωρισμός για δικονομικούς λόγους: « Ως **άλλη ποινική δίκη** νοείται στην ως άνω διάταξη **η ποινική δίκη η οποία δεν ταυτίζεται με την δίκη στο πλαίσιο της οποίας αποκτήθηκε νομίμως το αποδεικτικό μέσο.** Η ελληνική ποινική δίκη δε, και μάλιστα η stricto sensu ποινική δίκη … Ως εκ τούτου, η ποινική δίκη υφίσταται, και το εύρος του αντικειμένου της **διαμορφώνεται ήδη κατά την άσκηση της ποινικής**

δίωξης. Μάλιστα, υιοθετώντας μια διευρυμένη έννοια της ποινικής δίκης, μπορεί να υποστηριχθεί ότι **η ποινική δίκη αρχίζει ήδη από την παραγγελία για διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης ή από τη διενέργεια πράξεων της λεγομένης αστυνομικής προανάκρισης,** ήτοι, ήδη, προ της ασκήσεως ποινικής δίωξης. Σε κάθε περίπτωση πάντως, **ακόμη και υπό την στενότερη θεώρηση, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι από την άσκηση της ποινικής δίωξης υφίσταται πια ποινική δίκη**, η οποία ως δικονομικό μόρφωμα περιλαμβάνει όλα τα επιμέρους εγκλήματα του ιδίου ή περισσοτέρων προσώπων για τα οποία ασκήθηκε η ποινική δίωξη με την παραγγελία του Εισαγγελέα. Περαιτέρω, κατά το στάδιο της προδικασίας, αλλά και κατά το στάδιο της διαδικασίας στο ακροατήριο παρέχεται από το νόμο η δυνατότητα στα αρμόδια δικαστικά όργανα, να προβούν σε χωρισμό της υπόθεσης για λόγους που αφορούν στην ασφαλέστερη διάγνωση της αλήθειας ή την ταχύτερη εκδίκαση της υπόθεσης (άρθρο 130 παρ. 2 Κ.Π.Δ.). Στην περίπτωση δε που θεμελιώθηκε ποινική δίκη περιλαμβάνουσα περισσότερα εγκλήματα ενός ή περισσοτέρων κατηγορουμένων, με την άσκηση της ποινική δίωξης, **ο μετέπειτα χωρισμός της υπόθεσης, είτε στο στάδιο της προδικασίας, είτε κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο, δεν αναιρεί τον ενιαίο χαρακτήρα της δίκης η οποία άρχισε ως τέτοια παρόλο που πλέον διασπάται σε περισσότερες διαδικαστικές εκφάνσεις, ενώ το αποδεικτικό υλικό που έχει συλλεγεί μέχρι τον χωρισμό της υπόθεσης αποτελεί ταυτόχρονα αποδεικτικό υλικό όλων των εν συνεχεία διακριτών δικογραφιών** και όχι μόνον της πρώτης, αφού για τις χωρισθείσες δικογραφίες η μέχρι το χρονικό και διαδικαστικό αυτό σημείο διαδικασία παραμένει ενεργή, έγκυρη και τμήμα της διαδικαστικής τους πορείας, χωρίς να αποξενώνονται αναδρομικά από την μέχρι το σημείο αυτό διαδικασία και τα συλλεγέντα σε αυτήν αποδεικτικά μέσα. Για να πληρούται δηλαδή η προϋπόθεση του νόμου **περί άλλης δίκης**, πρέπει οι δύο

διαδικασίες, ήτοι αυτή κατά την οποία αποκτήθηκε νομίμως το αποδεικτικό μέσο και εκείνη στην οποία αξιοποιείται **να είναι διακριτές**, **ήδη, κατά την άσκηση ποινικής δίωξης**, διότι διαφορετικά και δια της ασκήσεως της ποινικής δίωξης ιδρύεται μία ποινική δίκη η οποία διατηρεί το χαρακτήρα της ως τέτοια μέχρι το τέλος της, παρά τις όποιες διαδικαστικές διασπάσεις ήθελαν λάβουν χώρα κατά την εξέλιξή της. Ότι **η έννοια της άλλης δίκης** είναι αυτή που προεκτέθηκε, προκύπτει και από τον σκοπό του νομοθέτη, ο οποίος **θέλησε να αποκλείσει την αξιοποίηση ενός εντελώς τυχαίου ευρήματος σε υπόθεση που δεν έχει κανένα συνεκτικό δεσμό και δη διαδικαστικό με την αρχική υπόθεση,** ώστε να αποφεύγεται η **αδικαιολόγητη τρώση του δικαιώματος του απορρήτου των επικοινωνιών**, και να αποφεύγονται φαινόμενα κατά τα οποία οι διωκτικές αρχές θα δημιουργούσαν μια δεξαμενή πληροφοριών και αποδεικτικών στοιχείων τα οποία θα μπορούσαν να χρησιμοποιούν σε οποιαδήποτε υπόθεση. **Δεν θέλησε όμως ο νομοθέτης να αποκλείσει την χρήση των ήδη νομίμως κτηθέντων αποδεικτικών μέσων για τις περιπτώσεις εκείνες που αποκαλύφθηκαν ήδη στο πλαίσιο της αρχικής διαδικασίας για την οποία διατάχθηκε η άρση του απορρήτου, και μάλιστα όταν οι αξιόποινες συμπεριφορές που αποκαλύφθηκαν εκδηλώθηκαν στο πλαίσιο του ίδιου συνεκτικού ιστού βιοτικών εκδηλώσεων και συμβάντων παρουσιάζοντας έτσι φυσική συνεκτικότητα ως αντικοινωνικές και αξιόποινες συμπεριφορές συγκροτώντας ένα ενιαίο εγκληματικό φαινόμενο, ανεξαρτήτως της δικονομικής τους σχέσης ως συναφή εγκλήματα ή μη.** Πάντως, **ακόμα καθαρότερα** είναι τα πράγματα όταν στο πλαίσιο των δικογραφιών που χωρίστηκαν **υπάρχουν κοινοί κατηγορούμενοι**, με αποτέλεσμα σε κάθε περίπτωση τα εγκλήματα που εντάσσονται στις δύο δικογραφίες και ακολουθούν από κάποιο σημείο και μετά διαφορετική διαδικαστική πορεία να **εξακολουθούν να είναι συναφή**, παρά

τον χωρισμό της πορείας τους, για λόγους οικονομίας της δίκης. Η απαγόρευση αυτή του άρθρου 5 παρ. 10 του Ν. 2225/1994, ασφαλώς, δεν ισχύει στην περίπτωση, κατά την οποίαν στην ίδια ακριβώς υπόθεση, με την βοήθεια νόμιμων αποδεικτικών μέσων, πέραν των ήδη γνωστών εγκλημάτων, **αποκαλύπτεται σταδιακά η τέλεση εκ μέρους των δραστών και άλλων πολλών, πάντοτε στο πλαίσιο της παράνομης δράστης της ίδιας εγκληματικής οργάνωσης** (Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Αθηνών 289/2015). Η ως άνω ερμηνεία της διάταξης του άρθρου 5 παρ. 10 του Ν. 2225/1994 **ευθυγραμμίζεται πλήρως με τον σκοπό του νόμου** για στάθμιση μεταξύ του **δικαιώματος του απορρήτου των επικοινωνιών** αφενός και της **αρχής αναζήτησης της ουσιαστικής αλήθειας** αφετέρου. Και τούτο διότι ο νομοθέτης με την συστηματική διάρθρωση των αποδεικτικών απαγορεύσεων στο Ν. 2225/1994, **επιδεικνύει διάθεση διαβάθμισης της στάθμισης των ως άνω μεγεθών ανάλογα με τις περιστάσεις υπό τις οποίες λαμβάνει χώρα η σύγκρουση των ως άνω συμφερόντων**. Η προσαρμοσμένη αυτή στάθμιση υλοποιείται με την πρόβλεψη αυστηρότατων προϋποθέσεων τόσο εξ απόψεως ουσιαστικού δικαίου όσο και εξ απόψεως διαδικαστικής, προκειμένου να αναγορεύσει ως ανεκτή την αρχική τρώση του δικαιώματος του απορρήτου των επικοινωνιών με την οριζόμενη ως νόμιμη κτήση του αποδεικτικού μέσου. Εν συνεχεία όμως, και εφόσον το δικαίωμα του ατόμου έχει ήδη δικαιολογημένα περιοριστεί συντρεχουσών των προϋποθέσεων του άρθρου 4 Ν. 2225/1994, **δεν προβάλλει η ανάγκη διαφύλαξης του ως άνω δικαιώματος με την ίδια ένταση, και τούτο διότι αφενός αυτό έχει ήδη τρωθεί, με την κτήση του αποδεικτικού μέσου, αφετέρου διότι πλέον υπάρχει άμεση αντίληψη και όχι απλώς προσδοκία των αρχών για το αν το συγκεκριμένο αποδεικτικό μέσο αποδεικνύει συγκεκριμένες αξιόποινες πράξεις,** με αποτέλεσμα η αναζήτηση της ουσιαστικής αλήθειας και η αρχή της νομιμότητας να διεκδικούν πολύ εντονότερα την

εφαρμογή τους (ΑΠ 736/2024). Από τα παραπάνω συνάγεται ότι δεν δημιουργούνται περισσότερες δίκες, ώστε μεταξύ τους να έχουν την σχέση άλλης δίκης, υπό την έννοια του νόμου, με την διαδικαστική-τεχνική διάσπαση μιας δικογραφίας σε περισσότερες, με την οποίαν υλοποιείται η διάταξη χωρισμού της υπόθεσης, η οποία λαμβάνει χώρα μετά την άσκηση της ποινικής δίωξης, για οποιονδήποτε λόγο και ιδίως, για λόγους που αφορούν στην ταχύτερη εκδίκαση της υπόθεσης **(ΑΠ 85/2025, 50/2025, 540/2024, 582/2021, 787/2020, 1518/2018, ΣυμβΕφΑθ 2024/2013).**

4. Η διάταξη του άρθρου 8 παρ.4 του ν.5002/2022 με την οποία ρυθμίζεται μόνον η διαδικασία άρσης του απορρήτου των επικοινωνιών, **δεν είναι ουσιαστική ποινική διάταξη, αλλά δικονομική διάταξη,** ούτε δε αποτελεί προϋπόθεση για την εφαρμογή της ουσιαστικής ποινικής διάταξης του άρθρου 235 παρ. 2-1 Π.Κ. και συνακόλουθα οποιαδήποτε εσφαλμένη ερμηνεία ή εφαρμογή της δεν συνιστά τον από το άρθρο 484 παρ. 1 περ. β΄ του ΚΠΔ προβλεπόμενο λόγο αναίρεσης, για εσφαλμένη ερμηνεία ή εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διάταξης (ΑΠ 1330/2023). Βλ. όμως την ΑΠ 839/2024, σύμφωνα με την οποία το βούλευμα του συμβουλίου πλημμελειοδικών που διέταξε την άρση του απορρήτου για χρονικό διάστημα από **1-3-2023 έως και την 31-10-2023**, που υπερέβαινε τους δύο(2) μήνες επίσης χωρίς έλεγχο ότι εξακολουθούσαν να υφίστανται οι λόγοι της άρσης για την καταφατική του αυτή κρίση, παραβίασε τη σχετική ανωτέρω νομοθετική ρύθμιση και υπερέβη την παρασχεθείσα σε αυτό εξουσία (*αναίρεσε **για υπέρβαση εξουσίας***). **Βλ. ήδη τις ΟλΑΠ 5/2024 και 4/2024 (επί αναιρέσεων υπέρ του νόμου- αναίρεσαν για υπέρβαση εξουσίας):** Η τήρηση του επιτρεπτού χρονικού διαστήματος διάρκειας της άρσης του απορρήτου των επικοινωνιών, που καθορίζεται από το νόμο, ως προς τα εξωτερικά στοιχεία της επικοινωνίας, σε δύο (2) μήνες, των τυχόν παρατάσεων αυτής σε δύο (2) μήνες εκάστη, και υπό τον όρο ότι εξακολουθούν να συντρέχουν οι λόγοι άρσης του απορρήτου, και του ανώτατου επιτρεπόμενου χρονικού διαστήματος άρσης του απορρήτου των επικοινωνιών σε δέκα (10)

μήνες, αφορά τόσο στο μέλλον, όσο και στο παρελθόν (με αντίθετη, εκτενώς αιτιολογημένη, μειοψηφία).

5. **Άρση απορρήτου επικοινωνιών – έκθεση ανάλυσης των απομαγνητοφωνημένων συνομιλιών** (στο πλαίσιο αστυνομικής προανάκρισης για τη διακρίβωση του αδικήματος της διακίνησης ναρκωτικών)**. Η έκθεση ανάλυσης των εκθέσεων απομαγνητοφώνησης,** που έγινε κατόπιν νόμιμης άρσης του απορρήτου των επικοινωνιών, **δεν περιλαμβάνει προσωπικές κρίσεις,** απόψεις και αυθαίρετα συμπεράσματα, του συντάκτη αυτής, αλλά **περιέχει την αναλυτική καταγραφή του περιεχομένου όλων των επικοινωνιών**, των αναφερόμενων τηλεφωνικών συνδέσεων των κατηγορουμένων, **χωρίς τούτο να δημιουργεί ακυρότητα** (άρθρ. 150 ΚΠΔ). ΑΠ 1044/2023).

6. Δεν τελείται **το αδίκημα του άρθρου 370 Α ΠΚ,** καθώς οι **προανακριτικοί υπάλληλοι ενήργησαν σύμφωνα με τις διατάξεις των εκδοθέντων βουλευμάτων - υπό τις εγγυήσεις και τη διαδικασία των άρθρων 4 και 5 του ν. 2225/1994**, με τα οποία διατάχθηκε η άρση του απορρήτου των τηλεφωνικών συνδέσεων κλήσης. Η έκθεση ανάλυσης συλλεχθέντος αποδεικτικού υλικού, **δεν είναι άκυρη**, **καθώς στους απομαγνητοφωνημένους διάλογους, που είναι στην αλβανική γλώσσα**, διορίσθηκε ως διερμηνέας – μεταφράσας που υπογράφει τη μετάφραση (ΑΠ 1044/2023).

Απόφαση καταδικαστική.

Στην περίπτωση που το δικαστήριο κηρύξει ένοχο τον κατηγορούμενο **χωρίς να του επιβάλλει ποινή, η απόφαση δεν είναι καταδικαστική κ**ατά την έννοια της διάταξης του άρθ. 504 παρ.1 του ΚΠΔ, αφού σαν τέτοια νοείται όχι μόνο η κηρύττουσα κάποιο ένοχο της τέλεσης κάποιας αξιόποινης πράξης, αλλά και η επιβάλλουσα την αρμόζουσα στην πράξη αυτή ποινή **(ΑΠ 1557/2022,** η οποία δέχθηκε ότι **εκ**

παραδρομής το δικαστήριο κήρυξε ένοχο τον κατηγορούμενο και στη συνέχεια έπαυσε υφ΄ όρον την ποινική δίωξη σε βάρος του **)**

Αποχή από την ποινική δίωξη (αρ. 48, 49 ΚΠΔ)

Έγκειται στην **κυριαρχική κρίση του εισαγγελέα** [μετά από την σύμφωνη γνώμη δικαστή (πρωτοδίκη)- για το άρθρο 48] η αναγκαιότητα και η καταλληλότητα τόσο της εφαρμογής της εν λόγω εναλλακτικής διαδικασίας όσο και της επιβολής των ενδεδειγμένων προς εκπλήρωση όρων. Κατά συνέπεια, **η τυχόν υποβολή σχετικού αιτήματος από τον ύποπτο ή κατηγορούμενο, δεν υποχρεώνει τον εισαγγελέα ούτε να αξιοποιήσει την εν λόγω διαδικασία ούτε να αιτιολογήσει τυχόν απόρριψη του υποβληθέντος αιτήματος.** Επομένως, ο εισαγγελέας δεν δεσμεύεται και διατηρεί το δικαίωμά του να ασκήσει ποινική δίωξη, παραπέμποντας τον εγκαλούμενο – μηνυόμενο στο ακροατήριο του αρμόδιου δικαστηρίου, ενώ το ίδιο ισχύει και για τις παρατηρήσεις του παθόντος, οι οποίες εκτιμώνται από τον εισαγγελέα ελεύθερα, χωρίς όμως να τον δεσμεύουν. …Η παραπομπή της παραγράφου 4 του άρθρου 49 του Κ.Ποιν.Δ. και στην παράγραφο 7 του άρθρου 48 του ίδιου κώδικα, μετά με την κατάργηση του τελευταίου εδαφίου της, με το άρθρο 7 παρ. 6 περ. β’ του Ν. 4637/2019, είναι άστοχη και καθίσταται άνευ αντικειμένου, λόγω της ασυμβατότητας του περιεχομένου των σχετικών διατάξεων (ΑΠ 113/2023).

Αποχή δικαστικού προσώπου (άρ. 23 ΚΠΔ)

1. Ο όρος "***ευπρέπεια"*** περιέχει ***κρίση*** αντικειμενική, ενώ "***ευθιξία"*** είναι ***ιδιότητα ατόμου***. Η εξαντλητική απαρίθμηση των σοβαρών λόγων ευπρέπειας είναι αδύνατη γιατί, εάν και πότε υπάρχουν τέτοιοι λόγοι, είναι ζήτημα ***πραγματικό***, για το οποίο θα κρίνει κάθε φορά το αρμόδιο δικαστήριο ή συμβούλιο, που επιλαμβάνεται του θέματος,

κατά τις κρατούσες δεοντολογικές αντιλήψεις. Γενικά τέτοιοι λόγοι ευπρέπειας συντρέχουν, όταν η συμμετοχή του δικαστικού λειτουργού στην εκδίκαση συγκεκριμένης υποθέσεως μπορεί να δώσει αφορμή σε δυσμενές γι' αυτόν σχόλιο για την αντικειμενική και ανεπηρέαστη, από οτιδήποτε και απ' οποιονδήποτε διευρεύνησή της, σε τρόπο ώστε να τίθεται σε αμφιβολία η ελεύθερη και μη προκατειλημμένη κρίση του (ΑΠ 1580/2023, 1675/2022, 1615/2022).

2. ***Δεν υφίσταται σοβαρός λόγος ευπρέπειας***, με την έννοια της αμφισβήτησης της αντικειμενικότητας και αμεροληψίας του δικαστικού ή εισαγγελικού λειτουργού, όταν ο Εισαγγελέας ή ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου, έχει ασκήσει υπό την ανωτέρω ιδιότητά του, το ένδικο μέσο της αιτήσεως αναιρέσεως κατά ορισμένης ποινικής αποφάσεως και στη συνέχεια συμμετέχει ως Εισαγγελέας της έδρας στην εκδίκαση της ίδιας αιτήσεως αναιρέσεως , στο Δικαστήριο του Αρείου Πάγου. ***Η συμμετοχή του στην ίδια υπόθεση***, δεν συνάγεται βλάβη του συμφέροντος της δικαιοσύνης και της διασφάλισης του κύρους της, και ότι δεν θα ασκήσει απροκατάληπτα το υπηρεσιακό του καθήκον. Ως εκ τούτου δεν προκύπτει κίνδυνος δημιουργίας υπονοιών μεροληψίας στο πρόσωπό του, αφού επιπλέον ούτε έχει οποιαδήποτε σχέση με τα διάδικα μέρη. (ΑΠ 187/2024, 40/2023).
3. Η ***λεκτική επίθεση της δικηγόρου κατά της δικαστή δεν*** συνιστά λόγο αποκλεισμού ή εξαίρεσης, ούτε από αυτήν προκύπτει ότι η δικαστής δεν θα ασκήσει αμερόλυπτα και απροκάλυπτα τα καθήκοντά της (ΑΠ 1580/2023).

Αποκλεισμός δικαστικού προσώπου (αρ. 14 ΚΠΔ)

1. (Αρ. 14 παρ. 2 στ ΚΠΔ) Αποκλείεται από την εκδίκαση της υπόθεσης και ο δικαστής, που έχει επιληφθεί ενδίκου μέσου ***κατά του παραπεμπτικού βουλεύματος,*** εφόσον, όμως, εξέφερε ***ουσιαστική*** (όχι απλώς νομική) κρίση για την υπόθεση, δηλαδή, στην περίπτωση που το δευτεροβάθμιο

συμβούλιο υπεισήλθε στην ***ουσιαστική έρευνα*** της υπόθεσης και αποφάσισε την παραπομπή του κατηγορουμένου στο αρμόδιο δικαστήριο λόγω της ύπαρξης επαρκών ενδείξεων ενοχής του (ΑΠ 1124/2023).

2. Αρ. 14 παρ. 3: από την τελευταία αυτή διάταξη σε συνδυασμό με τις λοιπές διατάξεις των παρ. 1 και 2 του ίδιου άρθρου, προκύπτει ότι **δεν αποκλείεται ο δικαστής** από την άσκηση των δικαστικών του καθηκόντων σε ποινική υπόθεση, **όταν έχει δικάσει σε πρώτο ή σε δεύτερο βαθμό άλλες συναφείς με αυτή υποθέσεις, που έχουν την ίδια ιστορική αιτία, έστω και αν αφορούν τον ίδιο κατηγορούμενο**. Ο σχετικός λόγος αποκλεισμού δημιουργείται, κατά το άρθρο 14 παρ. 3, όταν πρόκειται να δικάσει την έφεση ή την αναίρεση, που ασκήθηκε κατά της απόφασης, **στην έκδοση της οποίας συνέπραξε** (ΑΠ 504/2025).
3. **Κατ' εξαίρεση** όμως, για τη μη παρέλκυση της διεξαγωγής των δικών, με την παραπάνω διάταξη παρέχεται η δυνατότητα συμμετοχής στην εκδίκαση της υπόθεσης του δικαστή, που είχε συμπράξει, κατά τα ανωτέρω, στην έκδοση του παραπεμπτικού βουλεύματος, εφόσον **δεν είναι εφικτή** η συγκρότηση του δικαστηρίου από άλλα πρόσωπα. Όμως, στην περίπτωση αυτή, πρέπει να **αναφέρεται** το γεγονός αυτό στην εκδιδόμενη απόφαση (ΑΠ 1124/2023).

Αρμοδιότητα κατά παραπομπή (άρθρο 135 ΚΠΔ)

1. Συντρέχει όχι μόνο στο στάδιο της **κύριας διαδικασίας**, αλλά και σε αυτό **της προδικασίας,** που περιλαμβάνει και την προκαταρκτική εξέταση, όταν **δεν έχει ακόμα ασκηθεί ποινική δίωξη** (ΑΠ 449/2024, 446/2024, 250/2024, 114/2024, 833/2023, 513/2023, 512/2023, 366/2023, 289/2023, 195/2023, 194/2023, 193/2023, 166/2023, 165/2023, 34/2023, 1564/2022, 1523/2022, 1316/2022).

2. **Συντρέχει αρμοδιότητα του Αρείου Πάγου και όταν πρόκειται για παραπομπή από έναν εισαγγελέα εφετών σε άλλον ομοιόβαθμο** (ΑΠ 351/2025, 1854/2019, 1400/2019).
3. **(άρθρο 135 ΚΠΔ).** Επί μηνύσεως ή εγκλήσεως κατά μέλους **του Εφετείου ή Εισαγγελέως Εφετών ή Αντεισαγγελέως Εφετών, δεν συντρέχει** περίπτωση παραπομπής, διότι η δίωξη και η ανάκριση γίνεται από τον Εισαγγελέα και τις ανακριτικές αρχές του Πλημ/κείου και όταν τούτο υπάγεται στο αυτό Εφετείο. Τοιαύτη περίπτωση θα προκύψει μόνον **επί προσφυγής** ενώπιον του Εισαγγελέως Εφετών **ή Εφέσεως** κατά του Πρωτοδίκου βουλεύματος, ή για την εκδίκαση της υπόθεσης αν τελικά παραπεμφθούν στο Τριμελές Εφετείο οι ως άνω Δικαστικοί Λειτουργοί (ΑΠ 833/2023, 783/2023, 512/2023) ή όταν η υπόθεση αρχειοθετηθεί (ΑΠ 833/2023, 832/2023).

Αρμοδιότητα κατά τόπον

1.Αν η κατά τόπο αναρμοδιότητα του δικαστηρίου δεν προταθεί από κάποιο διάδικο ή τον εισαγγελέα ή δεν γίνει αντιληπτή από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο μέχρι την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας, **καλύπτεται** και δεν μπορεί να προταθεί το πρώτον ενώπιον του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου. Επίσης, αν ο κατηγορούμενος καταδικασθεί, ερήμην, στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο και **δεν προβάλλει με λόγο εφέσεως την κατά τόπο αναρμοδιότητα** του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου η αναρμοδιότητα αυτή **καλύπτεται κ**αι δεν ιδρύεται ο ανωτέρω λόγος αναιρέσεως (ΑΠ 1096/2022, 490/2015.

Αρμοδιότητα καθ'ύλην (αρ. 111, 112, 499 ΚΠΔ).

1. Η αρμοδιότητα του τριμελούς πλημμελειοδικείου προς εκδίκαση των εφέσεων κατ' αποφάσεων του μονομελούς πλημμελειοδικείου **στηρίζεται αποκλειστικώς και μόνον στο γεγονός ότι η υπόθεση εισήχθη πρωτοδίκως στο τελευταίο αυτό δικαστήριο και δεν επηρεάζεται από το γεγονός ότι ο κατηγορούμενος, μετά την εκδίκαση της υποθέσεως σε πρώτο βαθμό, υπήχθη σε καθεστώς ιδιάζουσας δωσιδικίας, εκ του νόμου ή εκ των πραγμάτων**, της οποίας αν απελάμβανε κατά το χρόνο τελέσεως της αξιόποινης πράξης ή κατά το χρόνο εκδικάσεώς της σε πρώτο βαθμό, τούτο θα είχε ως συνέπεια την εισαγωγή της υπόθεσης στο τριμελές εφετείο και, μετά από άσκηση έφεσης, στο πενταμελές εφετείο. Και τούτο, διότι αφενός δεν υπάρχει σχετική ρύθμιση και αφετέρου δεν προβλέπεται σε καμία περίπτωση η εκδίκαση έφεσης κατά απόφασης του μονομελούς πλημμελειοδικείου από το πενταμελές εφετείο (ΑΠ 974/2023, 2430/2008).
2. Όταν οποιοδήποτε ποινικό δικαστήριο (μονομελές ή πολυμελές) κρίνει ότι είναι αναρμόδιο καθ' ύλη να δικάσει την υπόθεση, που έχει παραπεμφθεί ενώπιόν του, οφείλει να κηρύξει εαυτό αναρμόδιο και να παραπέμψει την υπόθεση στο κρινόμενο απ' αυτό ως αρμόδιο δικαστήριο, η **δε σχετική απόφασή του επέχει, στην περίπτωση αυτή, θέση παραπεμπτικού βουλεύματος** και **υπόκειται σε έφεση, εκτός αν, όπως απαγγέλθηκε, δεν προσβάλλεται με έφεση, οπότε υπόκειται σε αναίρεση κατ' άρθρο 504 παρ. 2 ΚΠΔ** (ΑΠ 962/2024).
3. **Τριμελές εφετείο και τριμελές εφετείο β΄βαθμού. Έννοια ανώτερου δικαστηρίου:** ουδεμία παραβίαση του άρθρου 2 παρ. 1 του 7ου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, που κυρώθηκε με τον ν. 1705/1987, και ορίζει ότι «κάθε πρόσωπο που καταδικάστηκε για αξιόποινη πράξη από δικαστήριο, έχει το

δικαίωμα της επανεξέτασης από ανώτερο δικαστήριο της απόφασης με την οποία κηρύχθηκε ένοχος ή της απόφασης με την οποία του επιβλήθηκε ποινή» καθώς και το άρθρο 14 παρ. 5 του ΔΣΑΠΔ, που κυρώθηκε με τον ν. 2462/1997, και ορίζει ότι «κάθε πρόσωπο που κρίνεται ένοχο για παράβαση έχει δικαίωμα η απόφαση περί ενοχής και καταδίκης του **να εξεταστεί από ανώτερο δικαστήριο**» επήλθε εκ του ότι άσκησαν καθήκοντα μέλους της σύνθεσης του ανωτέρω δικαστηρίου που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση οι προαναφερόμενοι τακτικοί δικαστές (πρόεδρος εφετών και εφέτες), οι οποίοι είχαν κληρωθεί νόμιμα για να ασκήσουν τα παραπάνω καθήκοντα στο ως άνω δευτεροβάθμιο δικαστήριο της ουσίας που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση, εφόσον η συμμετοχή τους στη σύνθεσή του ρητά προβλέπεται από το νόμο, το δικαστήριο δε αυτό, συγκεκριμένα το Τριμελές Εφετείο Θεσσαλονίκης (Β' Βαθμού), που δίκασε ύστερα από έφεσή της αναιρεσείουσας- κατηγορούμενης, **είναι ανώτερο in abstracto από εκείνο που εξέδωσε την προσβαλλόμενη με την έφεσή της απόφαση δηλαδή από το Τριμελές Εφετείο Θεσσαλονίκης** κατ΄ άρθρο 111 παρ.8 ΚΠΔ, **ανεξαρτήτως του ότι στη σύνθεση του πρώτου (Τριμελούς Εφετείου Θεσσαλονίκης (Β' Βαθμού) συμμετείχαν και δικαστές ιεραρχικώς κατώτεροι του δεύτερου** (Τριμελές Εφετείο Θεσσαλονίκης), **αφού ήσαν από τους αρχαιότερους που υπηρετούσαν στο εν λόγω δικαστήριο και πιο συγκεκριμένα από τους αρχαιότερους που υπηρετούσαν στο ποινικό τμήμα του εν λόγω δικαστηρίου κατά το επίδικο δικαστικό έτος** οι οποίοι μπορούσαν κατόπιν κλήρωσης να συμμετέχουν στην σύνθεση του δικαστηρίου αυτού. Επομένως, **δεν παραβιάστηκε το άρθρο 2 παρ.1 του 7ου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ που καθιερώνει την αρχή της επανεξέτασης σε δεύτερο βαθμό της υπόθεσης από ανώτερο δικαστήριο, ούτε η από το**

άρθρο 6 παρ.1 της ΕΣΔΑ καθιερούμενη αρχή της δίκαιης δίκης, αφού σύμφωνα με τα πρακτικά και το προαναφερθέν αιτιολογικό, **έγινε επανεξέταση της υπόθεσης από δικαστήριο in abstracto ανώτερο ως συγκροτούμενο κατά τα οριζόμενα ανωτέρω από πρόεδρο εφετών εκ των αρχαιότερων προέδρων εφετών που υπηρετούσαν στο ως άνω δικαστήριο Β΄ βαθμού και εφέτες εκ των αρχαιότερων εφετών που υπηρετούσαν στο ίδιο δικαστήριο** (ΑΠ 1069/2025).

Αρνητικοί της κατηγορίας ισχυρισμοί

Δεν υφίσταται υποχρέωση του δικαστηρίου να απαντήσει αιτιολογημένα (*ΑΠ 780/2022, 726/2022, 310/2022, 132/2022).*

2.Όταν ο ισχυρισμός που προβάλλει κατηγορούμενος στην πραγματικότητα συνιστά άρνηση της κατηγορίας, τότε το δικαστήριο δεν έχει υποχρέωση να απαντήσει ούτε πολύ περισσότερο (έχει υποχρέωση) να διαλάβει στην απόφασή του ειδική αιτιολογία γι' αυτόν (*ΑΠ 616/2022, 719/2019).*

Αρπαγή

1. Το αδίκημα της αρπαγής προσώπου αποσκοπεί ***στην προστασία του ατόμου*** από την αυθαίρετη στέρηση της ελευθερίας και την αδυναμία παροχής βοήθειας εκ μέρους των πολιτειακών οργάνων, στα οποία έχει ανατεθεί η διαφύλαξη και προστασία των πολιτών, χάριν της απρόσκοπτης λειτουργίας των κοινωνικών θεσμών και επιτεύξεως των σκοπών της πολιτείας (ΑΠ 962/2023).
2. Ως κατακράτηση νοείται η παρεμπόδιση κάποιου να απομακρυνθεί αυτοβούλως από το σημείο, στο οποίο κρατείται. Ως αποστέρηση της προστασίας της πολιτείας νοείται

η κατάσταση όπου κάποιος θέτει ένα άλλο πρόσωπο υπό τη δική του αυθαίρετη εξουσία, κατά τρόπο, που τον αποκόπτει από την ομαλή συνθήκη βίου, όπου τελικά δεν μπορεί να ασκηθεί η προστασία του νόμου. Τέλος δε, περιαγωγή σε κατάσταση στέρησης της ελευθερίας νοείται η κατακράτηση διάρκειας στη διάθεση του δράστη, προκειμένου να επιτευχθούν οι όροι, που τέθηκαν από το δράστη. (ΑΠ 1110/2023, 362/2023, 1416/2022, 1259/2022

3. Αιτιολογημένη η καταδικαστική απόφαση του δικαστηρίου που δέχθηκε ότι στο αδίκημα της αρπαγής, επειδή το προστατευόμενο έννομο αγαθ**ό είναι προσωποπαγές**, όταν οι παθόντες της αρπαγής είναι περισσότεροι (όπως επί αρπαγής πολλών προσώπων, τα οποία ο δράστης τα κλειδώνει σε ένα χώρο και τα κρατά κλειδωμένα εκεί), τ**ο έγκλημα τελείται κατά συρροή και όχι κατ΄εξακολούθηση, ενώ εφαρμόζεται η παρ. 1 του άρθρου 94 ΠΚ και όχι η παρ. 2, ανεξάρτητα αν τα εγκλήματα τελέσθηκαν με μία πράξη.** Δηλαδή πρόκειται **για πραγματική συρροή και όχι κατ΄ιδέαν ,** αφού κρίσιμο σημείο είναι η αρπαγή κάθε προσώπου χωριστά **(**ΑΠ 1074/2022).

Αρχαιότητες (Ν 3028/2002, 4858/2021)

1. Από τη σύγκριση των ανωτέρω διατάξεων των άρθρων 3, 10, **56 τ**ου **ν. 3028/2002** που εφαρμόσθηκαν στην προκείμενη περίπτωση με τις αντίστοιχες του **ν. 4858/2021**, προκύπτει ότι αυτές δεν διαφοροποιούνται κατά το περιεχόμενό τους. Ειδικότερα δε η διάταξη του άρθρου 56 παρ. 1 εδ. α του ν. 4858/2021 προκύπτει ότι ταυτίζεται με την αντίστοιχη διάταξη του άρθρου 56 παρ. 1 εδ. α του ν.3028/2002, τόσο ως προς τη νομοτυπική μορφή της πράξης της φθοράς μνημείου , όσο και ως προς την απειλούμενη ποινή. Ως εκ τούτου είναι εφαρμοστέα στην προκείμενη περίπτωση η διάταξη του άρθρου 56 παρ.1 εδ. α του ν. 3028/2002, καθόσον από την ερμηνεία του άρθρου 2 παρ. 1 του ισχύοντος από 1-7-2019 ΠΚ, προκύπτει ότι αν από την τέλεση

της πράξης ως την αμετάκλητη εκδίκασή της ίσχυσαν περισσότερες διατάξεις νόμων και από τη σύγκριση αυτών προκύψει ότι ο κατηγορούμενος, όπως κατηγορείται, ***επιβαρύνεται το ίδιο από όλους τους νόμους***, τότε εφαρμοστέος είναι ο νόμος που ίσχυσε ***κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης.*** (ΑΠ 1550/2022) .

2. **Ως ακίνητα μνημεία,** που προστατεύονται από τις διατάξεις του ως άνω νόμου, νοούνται και τα μνημεία που υπήρξαν συνδεδεμένα με το έδαφος και παραμένουν σε αυτό και δεν είναι δυνατόν να μετακινηθούν χωρίς βλάβη της αξίας τους ως μαρτυριών, στα ακίνητα δε αυτά μνημεία συμπεριλαμβάνονται οι εγκαταστάσεις, οι κατασκευές και τα διακοσμητικά και λοιπά στοιχεία που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα τους, καθώς και το άμεσο περιβάλλον τους. (ΑΠ 1550/2022) .
3. ***Το έγκλημα της φθοράς μνημείου*** που προβλέπεται στη διάταξη του άρθρου 56 παρ. 1 εδ. α του ως άνω νόμου είναι ***υπαλλακτικώς μικτό*** και μπορεί να τελεστεί με οποιονδήποτε από τους περιγραφόμενους στη διάταξη τρόπους (καταστροφή, βλάβη, ρύπανση, αλλοίωση κλπ),ενώ υποκειμενικά απαιτείται δόλος. (ΑΠ 1550/2022) .
4. Για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος ***της παράνομης επέμβασης ή εκτέλεσης έργου σε μνημείο,*** που προβλέπεται στη διάταξη του άρθρου ***66 τ***ου ίδιου νόμου, απαιτούνται πράξεις διαφορετικές από αυτές που περιγράφονται στην παρ. 1 του άρθρου 10 του ίδιου νόμου, ήτοι καταστροφή, βλάβη, ρύπανση ή αλλοίωση της μορφής του ακίνητου μνημείου, όπως τούτο συνάγεται από τη γραμματική διατύπωση του άρθρου 66, που ορίζει την έννοια της πράξης αυτής, στην οποία δεν περιλαμβάνεται η παρ. 1 του άρθρου 10, αλλά οι ήσσονες επεμβάσεις των διατάξεων που ρητά αναφέρονται (ΑΠ 1550/2022) .
5. **Αρχαιότητες.-Συρροή.** Εκείνος ο οποίος καθίσταται ***κάτοχος αρχαίου*** αντικειμένου, εκτός από τη διάπραξη του αδικήματος από ***τη μη δήλωση της κατοχής*** του εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας (αρ. 58 Ν

3028/2002), τελεί και το έγκλημα ***της υπεξαίρεσης***, εφόσον εκδηλώνει πρόθεση παράνομης ιδιοποίησης με την ενσωμάτωση του αρχαίου κινητού πράγματος στην ατομική του περιουσία, ενώ ***ως χρόνος τέλεσης*** της υπεξαίρεσης θεωρείται ο χρόνος κατά τον οποίο πραγματώνεται η παράνομη αυτή ιδιοποίηση του αρχαίου.

6. **Αρχαιότητες.-Υπεξαίρεση.** Ο πιο πάνω νόμος 3028/2002 ***δεν καθιερώνει αυτοτελώς το αξιόποινο,*** ούτε μεταβάλλει τους όρους και τα στοιχεία των εγκλημάτων που περιλαμβάνονται στο άρθρο 54 αυτού (νόμου), αλλά ***επαυξάνει*** υπό ορισμένες προϋποθέσεις τις προβλεπόμενες για τα εν λόγω εγκλήματα ποινές, όπως στην περίπτωση που η πράξη της ***υπεξαίρεσης*** έχει αντικείμενο αρχαίο μνημείο με ιδιαίτερα μεγάλη αξία ή ο δράστης τελεί την πράξη της υπεξαίρεσης μνημείων ***κατ' επάγγελμα*** ή ***κατά συνήθεια***, οπότε το συγκεκριμένο έγκλημα προσλαμβάνει διακεκριμένο, ήτοι κακουργηματικό χαρακτήρα (ΑΠ105/2023, 1425/2019, 1490/2018).

7. **Αρχαιότητες. Υπεξαίρεση αρχαιων μνημείων (αρ. 54 Ν 3028/2002 σε συνδ. με αρ. 1 Ν 1608/1950, 54 Ν 4858/2021)** Η παράγραφος 3 του άρθρου 375 του νέου ΠΚ είναι ευμενέστερη αυτής του άρθρου 1 του ν. 1608/1950, αφού προβλέπει, κατ' άρθρο 52 παρ. 2 του ισχύοντος Π.Κ., χαμηλότερο ανώτατο όριο ποινής, ήτοι δεκαπέντε έτη, ενώ η διάταξη του άρθρου 1 του ν. 1608/1950 προέβλεπε κάθειρξη έως είκοσι έτη **(**ΑΠ 1113/2023, 93/2020, 1919/2016).

Αρχή της αναλογικότητας

1. Ένα μέτρο που προβλέπεται από διάταξη νόμου ως κύρωση για παράβαση διατάξεως αντίκειται στην αρχή της αναλογικότητας, όταν από το είδος του ή τη φύση του είναι προδήλως ακατάλληλο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού ή όταν οι

δυσμενείς συνέπειες του μέτρου τελούν σε προφανή δυσαναλογία ή υπερακοντίζουν τον επιδιωκόμενο σκοπό. ***Τα υπερασπιστικά δικαιώματα*** του εκζητουμένου (δίκαιης δίκης, μη αυτοενοχοποίησης), δεν μπορεί να ελέγχονται από το Κράτος που εκτελεί το Ευρωπαϊκό Ενταλμα Σύλληψης, αλλά εμπίπτει στον έλεγχο των δικαστικών αρχών του κράτους που ζήτησε την έκδοσή του, δηλαδή η παροχή δυνατότητας ασκήσεως ή η παραβίαση αυτών των υπερασπιστικών δικαιωμάτων του εκζητουμένου προσώπου, ως κατηγορουμένου, μετά την παράδοσή του στο κράτος που εξέδωσε το ΕΕΣ, εναπόκειται στο τελευταίο *(ΑΠ 427/2022).*

2. ***Αρχή αναλογικότητας***. Εφαρμόζεται ***και στην επιμέτρηση της ποινής*** (ΑΠ *726/2022).*

Αρχή της άπαξ άσκησης ενδίκου μέσου

1. Δεν επιτρέπεται δεύτερη αίτηση αναιρέσεως κατά της ίδιας απόφασης, από τον ίδιο διάδικο, ανεξάρτητα αν αυτή που ασκήθηκε προηγουμένως απορρίφθηκε ως αβάσιμη, απαράδεκτη ή ανυποστήρικτη, αφού ο νόμος δεν διακρίνει. Ως κριθέν ένδικο μέσο νοείται και το απορριφθέν ως απαράδεκτο (*ΟλΑΠ 1/2000, 701/2022, ΑΠ 329/2022).*
2. Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 466 παρ. 3 και 514 εδ. γ΄ του Κ.Ποιν.Δ., προκύπτει ότι ***δεν επιτρέπεται δεύτερη αίτηση αναίρεσης*** κατά της ίδιας απόφασης. Κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, προϋπόθεση για την απαγόρευση άσκησης δεύτερης αίτησης αναίρεσης είναι να έχει προηγηθεί κρίση επί της πρώτης. Στην αντίθετη περίπτωση που η πρώτη εκκρεμεί, παραδεκτώς ασκείται εντός της νόμιμης προθεσμίας δεύτερη αναίρεση, η οποία είναι συμπληρωματική της πρώτης και ***συνεξετάζεται*** με αυτή (ΑΠ 1074/2022, *877/2022,*
3. ***Δεν επιτρέπεται δεύτερη αίτηση αναίρεσης*** κατά της ίδιας απόφασης από τον ίδιο διάδικο, ανεξάρτητα από το αν εκείνη που ασκήθηκε προηγουμένως απορρίφθηκε ως αβάσιμη ή απαράδεκτη. Στην περίπτωση αυτή ο Άρειος Πάγος δεν μπορεί πλέον να

εξετάσει δεύτερη αίτηση αναίρεσης, διότι διαφορετικά υπερβαίνει την εξουσία του (ΑΠ Ολομ. 1/2000). Όταν όμως η δεύτερη αίτηση αναίρεσης, κατά της ίδιας απόφασης, ασκηθεί εντός της νόμιμης προθεσμίας και πριν προηγηθεί η κρίση της πρώτης η δεύτερη αίτηση αναίρεσης θεωρείται συμπληρωματική της πρώτης και συνεξετάζεται με αυτή. Αντίθετα, αν έχει κριθεί η πρώτη αναίρεση, δεν είναι επιτρεπτή η άσκηση νέας αναίρεσης κατά της ίδιας απόφασης (ΑΠ 1560/2022, 1382/2022).

Αρχή της δημοσιότητας (αρ. 329 ΚΠΔ)

1. Η εφαρμογή από το δικαστήριο της ΚΥΑ λόγω της ανάγκης προστασίας της δημόσιας υγείας έναντι του κορονοϊού COVID19, με τη λήψη αναγκαίων προς αποφυγή του συγχρωτισμού μέτρων και την παρουσία στο ακροατήριο συγκεκριμένου αριθμού ατόμων (ακροατών), που οδηγεί στην αποβολή των υπερβαινόντων το ανώτατο καθοριζόμενο όριο ατόμων, όπως εν προκειμένω συνέβη, **δεν προσκρούει** στις διατάξεις του άρθρου 93 παρ. 2 του Συντάγματος και 329 του ΚΠΔ (**αρχή της δημοσιότητας),** ενόψει της συνταγματικής προστασίας του αγαθού **της ανθρώπινης ζωής και υγείας** των πολιτών, που υπερτερεί πάσης άλλης συνταγματικής αξίας (ΑΠ 1062/2023).
2. **Στις έννοιες της δημοσιότητας**, που καθιερώνεται με τις διατάξεις των άρθρων 329, 330 και 331 του ΚΠΔ, **περιλαμβάνονται και οι έννοιες της προφορικότητας, της αμεσότητας και της κατ' αντιδικία διεξαγωγής της δίκης**. Η δημοσιότητα περιλαμβάνει τη συζήτηση στο ακροατήριο με ανοικτές θύρες και την απαγγελία της απόφασης δημόσια (ΑΠ 1247/2023, 1798/2010, 789/2009, 1854/2008, 1255/2006).
3. Επίσης, η λήψη υπόψη από το δικαστήριο της ουσίας, για το σχηματισμό της κρίσης του ως προς την ενοχή του κατηγορουμένου, εγγράφων που δεν αναγνώσθηκαν στο ακροατήριο, εκτός από **απόλυτη ακυρότητα** της διαδικασίας, ιδρύουσα του εκ του

άρθρου 510 παρ.1 στοιχ. Α΄ ΚΠΔ λόγο αναίρεσης, **επάγεται και παραβίαση των περί προφορικότητας** της συζήτησης στο ακροατήριο και **κατ' αντιμωλία διεξαγωγή της δίκης**, **αρχών, οι οποίες περιλαμβάνονται στην έννοια της δημοσιότητας της διαδικασίας,** εκ της οποίας δημιουργείται ο εκ του άρθρου 510 παρ.1 στοιχ. Γ΄ ΚΠΔ λόγος αναίρεσης (ΑΠ 1247/2023, 8/2013, 1108/2010, 279/2010).

4. Η επιβαλλόμενη δημοσιότητα των συνεδριάσεων των δικαστηρίων, νοείται όταν υπάρχει **η δυνατότητα της ελεύθερης εισόδου** στην αίθουσα της συνεδρίασης του δικαστηρίου και η κατά τρόπο ανεμπόδιστο παρακολούθηση της διαδικασίας στο ακροατήριο. Ετσι, η διεξαγωγή της δίκης σε χώρο, του οποίου οι πύλες κλείνουν ύστερα από την είσοδο ή την έξοδο κάθε ενδιαφερόμενου, **για λόγους ευταξίας της συνεδρίασης**, δεν καταλύει τη δημοσιότητα, αφού γνώρισμα της ύπαρξής της δεν είναι η ανοικτή θύρα, στην κυριολεξία, αλλά η παροχή της δυνατότητας εισόδου στην αίθουσα του ακροατηρίου, χωρίς διακρίσεις((ΑΠ 468/2024). ΑΠ 1413/2010,

Αρχή της ηθικής απόδειξης (αρ. 177 ΚΠΔ)

Η αρχή της ηθικής απόδειξης, όπως τυποποιείται ιστορικά στο άρθρο 177 Κ.Π.Δ., συνιστά κεντρική αρχή που διέπει τη ***διαχείριση του αποδεικτικού υλικού*** κατά το σχηματισμό δικανικής πεποίθησης. Η διάταξη του άρθρου 177 παρ. 1 Κ.Π.Δ. συνυφαινόμενη με αυτή του άρθρου ***139 Κ.Π.Δ. για την αιτιολογία***, διαμορφώνουν μια αξιακή σταθερά στο πλαίσιο της ποινικής δίκης που συνδέει την πεποίθηση με την αμερόληπτη αιτιολογημένη κρίση ως αποτέλεσμα της αλήθειας των πραγματικών περιστατικών και της αξιοπιστίας των αποδείξεων (ΑΠ 1449/29023).

Αρχή της προφορικότητας (αρ. 331 ΚΠΔ).

1. **Στις έννοιες της δημοσιότητας**, που καθιερώνεται με τις διατάξεις των άρθρων 329, 330 και 331 του ΚΠΔ, **περιλαμβάνονται και οι έννοιες της προφορικότητας, της αμεσότητας και της κατ' αντιδικία διεξαγωγής της δίκης**. Η δημοσιότητα περιλαμβάνει τη συζήτηση στο ακροατήριο με ανοικτές θύρες και την απαγγελία της απόφασης δημόσια (ΑΠ 1247/2023, 1798/2010, 789/2009, 1854/2008, 1255/2006).
2. Επίσης, η λήψη υπόψη από το δικαστήριο της ουσίας, για το σχηματισμό της κρίσης του ως **προς την ενοχή του κατηγορουμένου, εγγράφων που *δεν αναγνώσθηκαν*** στο ακροατήριο, εκτός από ***απόλυτη ακυρότητα*** της διαδικασίας, ιδρύουσα του εκ του άρθρου 510 παρ.1 στοιχ. Α΄ ΚΠΔ λόγο αναίρεσης, **επάγεται και παραβίαση των περί προφορικότητας** της συζήτησης στο ακροατήριο και **κατ' αντιμωλία διεξαγωγή της δίκης**, **αρχών, οι οποίες περιλαμβάνονται στην έννοια της δημοσιότητας της διαδικασίας,** εκ της οποίας δημιουργείται ο εκ του άρθρου 510 παρ.1 στοιχ. Γ΄ ΚΠΔ λόγος αναίρεσης (ΑΠ 1247/2023, 8/2013, 1108/2010, 279/2010).

Αρχή του ενιαίου και αδιαιρέτου της εισαγγελικής αρχής

Εφόσον ο αναπληρωτής εισαγγελέας παρέστη από την έναρξη της συζήτησης της συγκεκριμένης υπόθεσης και μέχρι πέρατος της δίκης αυτής και όχι κατά την εξέλιξη της συζήτησής της ενώπιον του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου, **η παράστασή του ήταν καθόλα νόμιμη και σύμφωνη με την αρχή του αδιαίρετου της εισαγγελικής αρχής** (ΑΠ 1084/2022).

Αρχή της επιείκειας

1. Η παραβίαση της διάταξης του άρθρου 6 παρ.1 της Ε.Σ.Δ.Α., που καθιερώνει την αρχή της δίκαιης δίκης, δε δημιουργεί ιδιαίτερο λόγο αναιρέσεως της ποινικής αποφάσεως, πέρα από τους λόγους που περιοριστικά αναφέρονται στο άρθρο 510 του Κ.Ποιν.Δ.,

εκτός εάν συνδυάζεται με άλλη πλημμέλεια που υπάγεται στους προβλεπόμενους από την εν λόγω διάταξη λόγους αναιρέσεως, σε συνδυασμό με όσα ορίζονται στη διάταξη του άρθρου 171 παρ.1 στοιχ. δ΄ του Κ.Ποιν.Δ.(ΑΠ 417/2020). Έννοια ***δίκαιης δίκης***, από την οποία απορρέει το τεκμήριο της αθωότητας και συνακόλουθα η αρχή της επιείκειας *(ΑΠ 757/2022).*

2. Η παραβίαση της αρχής της επιείκειας, η οποία απορρέει από το τεκμήριο αθωότητας και επιβάλλει στο δικαστήριο, εν αμφιβολία, να αποφανθεί υπέρ του κατηγορουμένου, επάγεται, εκτός από την αναίρεση της απόφασης για έλλειψη ειδικής και εμπεριστατωμένης ***αιτιολογίας, απόλυτη ακυρότητα*** της διαδικασίας *(ΑΠ 789/2022)*

Ασελγής πράξη

1. Είναι όχι μόνον η συνουσία και η παρά φύση ασέλγεια, αλλά και η ψαύση και οι θωπείες των γεννητικών οργάνων ή άλλων απόκρυφων μερών του σώματος, η επαφή των γεννητικών οργάνων του δράστη στα γεννητικά όργανα του ανήλικου, η προστριβή του γεννητικού μορίου του στο σώμα του θύματος, ο εναγκαλισμός και ο ασπασμός στο πρόσωπο και το σώμα του παιδιού, εφόσον κατατείνουν στη διέγερση ή ικανοποίηση της γενετήσιας επιθυμίας του δράστη. *ΑΠ 627/2022, 478/2020,*
2. Στον όρο **«γενετήσια πράξη»** περιλαμβάνεται η συνουσία και άλλες πράξεις με την ίδια βαρύτητα από πλευράς προσβολής του εννόμου αγαθού της γενετήσιας ελευθερίας, όπως είναι η «παρά φύσιν συνεύρεση…». Πράξεις με έντονο γενετήσιο και ηδονιστικό χαρακτήρα, όπως είναι η ψαύση και οι θωπείες των γεννητικών οργάνων του ανηλίκου, οι οποίες κατατείνουν στην διέγερση και γενετήσια ικανοποίηση της γενετήσιας επιθυμίας του δράστη και την προσβολή της γενετήσιας ελευθερίας του θύματος, θεωρούνται γενετήσιες πράξεις κατά το νέο ΠΚ. Ο όρος της «γενετήσιας πράξης» δεν παρεκκλίνει ουσιωδώς από τον προαναφερθέντα ορισμό της «ασελγούς πράξης», όπως ερμηνευόταν, υπό την αυστηρή της εκδοχή, από τη

μέχρι τώρα νομολογία των δικαστηρίων στα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας (*ΑΠ 627/2022, 478/2020, ΑΠ 715/2020).* Στην έννοια της ασελγούς πράξεως υπάγονται ***οι θωπείες -καταφίληση*** στα γεννητικά όργανα και πεολειχία στον ανήλικο παθόντα, με σκοπό την ικανοποίηση της γενετήσιας επιθυμίας του δράστη (ΑΠ 1011/2022).

3. Έννοιες ***ασελγούς***, ***γενετήσιας πράξης***, ***χειρονομίας*** γενετήσιου χαρακτήρα (ΑΠ 1156/2023).

Αυθαίρετη δόμηση (Ν 4495/2017).

Η διάταξη του άρθρου 105 παρ. 2 Ν 4495/2017 ***δεν*** αναφέρεται σε αναστολή της ασκηθείσας ποινικής δίωξης αλλά ***σε αναστολή προστίμων*** και κάθε διαδικασίας ***επιβολής κυρώσεων***. **(**ΑΠ 1550/2022)

Αυτοδικία (αρθρο 331 ΠΚ)

1. Ο νόμος απαγορεύει την αυθαίρετη και κατά οικεία κρίση ικανοποίηση της αξίωσης, κατά παράκαμψη της δικαστικής λειτουργίας, αφού, έτσι, καταλύεται ή μεταβάλλεται ουσιωδώς ο νόμιμος τρόπος ικανοποίησης της αξίωσης έναντι τρίτου, με συνέπεια να δημιουργούνται αμφισβητήσεις, έριδες και διαπληκτισμοί, προς βλάβη της κοινωνικής ειρήνης (ΑΠ 1160/2023).
2. Ως **αυθαίρετη ενέργεια,** νοείται οποιαδήποτε υλική πράξη που τείνει στην ικανοποίηση της αξίωσης, κατά παράλειψη της δικαστικής οδού, μέσω της οποίας ρυθμίζεται, κατά το νόμο, η αμφισβήτηση που ανέκυψε (ΑΠ 607/2024, 1160/2023)..
3. Κοινό χαρακτηριστικό και περιεχόμενο και των δύο αναφερόμενων στη διάταξη αυτή λόγων, είναι η πεποίθηση τούτου, ότι είναι δικαιούχος του δικαιώματος, από το οποίο ασκεί ο ίδιος την αξίωση, πεποίθηση που υπάρχει αναμφίβολα και στην πρώτη περίπτωση που ο δράστης έχει το δικαίωμα πραγματικά και στη δεύτερη περίπτωση

που αυτός από πεποίθηση το οικειοποιείται, δηλαδή και όταν ανήκει στο δράστη το δικαίωμα και όταν δεν ανήκει (ΑΠ 607/2024, 893/2018, 213/2012).

Αυτοτελείς ισχυρισμοί

1. Πρέπει να προβάλλονται **κατά τρόπο σαφή και ορισμένο**, δηλαδή ε**γγράφως** και με **προφορική ανάπτυξή** τους κατά τα **ουσιώδη στοιχεία** της νομικής και πραγματικής θεμελίωσής τους, αλλιώς το δικαστήριο της ουσίας δεν έχει υποχρέωση να απαντήσει επί των ισχυρισμών αυτών και, συνεπώς, ούτε να αιτιολογήσει ειδικώς την απόρριψή τους. Μόνη η **επίκληση της νομικής διάταξης** που προβλέπει την **ελαφρυντική** περίσταση ή το χαρακτηρισμό με τον οποίον είναι αυτή γνωστή στη νομική ορολογία, καθιστά το σχετικό **ισχυρισμό αόριστο,** στον οποίο, ως τέτοιο, το δικαστήριο της ουσίας **δεν** έχει υποχρέωση να απαντήσει ή να δικαιολογήσει ειδικά τη σιωπηρή ή ρητή απόρριψή του (ΑΠ 5/2023).
2. Ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία της απόρριψης των αυτοτελών ισχυρισμών απαιτείται μόνο εφόσον αυτοί προβάλλονται κατά τρόπο σαφή και ορισμένο, με όλα δηλαδή τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία είναι αναγκαία κατά την οικεία διάταξη για τη θεμελίωση τους. (ΑΠ 673/2024, 1199/2023, 307/2023, 268/2023, 60/2023, 46/2023, 1709/2022, 1706/2022, 1219/2022, 1124/2022, 1097/2022, 1073/2022, 1053/2022, 1051/2022, 953/2022,). Αυτοτελής ο ισχυρισμός **περί ελαφρυντικών περιστάσεων** (ΑΠ 673/2024). Αυτοτελής ο ισχυρισμός περί ύπαρξης ***δεδικασμένου*** *(ΑΠ 821/2022, 721/2022).* Αυτοτελής ο ισχυρισμός περί ***ενάσκησης δικαιώματος***, κατ΄άρθρο 20 ΠΚ (ΑΠ 631/2022). Αυτοτελής ο ισχυρισμός ***περί πραγματικής πλάνης*** *(ΑΠ 268/2023, 1053/2022, 688/2022)*
3. **Αυτοτελείς ισχυρισμοί. Έννοια.** Πρέπει να προβάλλονται **παραδεκτώς και ορισμένως**. Η **πρόταση του εισαγγελέα επί της ενοχής** εμπεριέχει και την πρότασή του για απόρριψη των αυτοτελών ισχυρισμών και δεν προκαλείται ακυρότητα της

διαδικασίας στο ακροατήριο, από την παράλειψη του εισαγγελέα να προτείνει ειδικώς επ΄αυτών (ΑΠ 544/2025, 310/2022).

4. Τέτοιοι αυτοτελείς ισχυρισμοί, η απόρριψη των οποίων πρέπει να αιτιολογείται ιδιαίτερα, είναι και ο ισχυρισμός ***περί εκουσίας υπαναχώρησης*** από μη πεπερασμένη από πείρα (αρ. 44 παρ. 1 ΠΚ), καθώς και οι ισχυρισμοί του κατηγορουμένου περί συνδρομής στο πρόσωπο του ελαφρυντικών περιστάσεων (*ΑΠ 791/2022, 635/2022).*

5. **Δεν είναι αυτοτελείς όσοι ισχυρισμοί απλώς αρνούνται (γενικά ή ειδικά) ή αποκρούουν στοιχεία της κατηγορίας, οι οποίοι, λόγω της φύσης τους, αντιμετωπίζονται με την κύρια αιτιολογία της απόφασης για την ενοχή.** Η μη απάντηση του δικαστηρίου σε αυτοτελή ισχυρισμό συνιστά **έλλειψη ακρόασης** κατά το άρθρο 170 παρ. 2 ΚΠΔ, που επιφέρει σχετική ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο και στοιχειοθετεί το λόγο αναίρεσης από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Β` ΚΠΔ, ενώ, όταν δεν αιτιολογείται ειδικά η απόρριψη αυτοτελούς ισχυρισμού, στοιχειοθετείται ο λόγος αναίρεσης από το άρθρο **510 παρ. 1 στοιχ. Δ`** ΚΠΔ. (ΑΠ 1251/2023, 1219/2022, 957/2019, 323/2017).

6. **Αυτοτελής ισχυρισμός και νομικός χαρακτηρισμός της πράξης.** Η ***αμφισβήτηση*** από τον κατηγορούμενο ***του νομικού χαρακτηρισμού*** της πράξης που αποδίδεται σε βάρος του και η επίκληση από μέρους του διαπρακτικού (ηπιότερου) νομικού χαρακτηρισμού δεν συνιστά αυτοτελή ισχυρισμό, αλλά ***άρνηση της κατηγορίας***, όπως αυτή εξειδικεύεται στο κατηγορητήριο ως προς τα αντικειμενικά και υποκειμενικά στοιχεία της (ΑΠ 1/2022) και επομένως το δικαστήριο δεν υποχρεούται να απαντήσει, ούτε πολύ περισσότερο να διαλάβει ειδική αιτιολογία στην απόφασή του, καθόσον στην κύρια αιτιολογία αυτής για την ενοχή εμπεριέχεται και η

αιτιολογία για τους αρνητικούς της κατηγορίας ισχυρισμούς (ΑΠ 1173/2023, 313/2023, 1698/2022, 1669/2022, 1071/2022).

7. Η μη απάντηση του δικαστηρίου σε αυτοτελή ισχυρισμό συνιστά **έλλειψη ακρόασης** κατά το άρθρο 170 παρ. 2 ΚΠΔ, που επιφέρει σχετική ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο και στοιχειοθετεί το λόγο αναίρεσης από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Β` ΚΠΔ, ενώ, όταν δεν αιτιολογείται ειδικά η απόρριψη αυτοτελούς ισχυρισμού, στοιχειοθετείται ο λόγος αναίρεσης από το **άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ` ΚΠΔ** (ΑΠ 142/2025, 126/2025, 361/2023, 290/2022).

8. **Αυτοτελής ισχυρισμός** του κατηγορουμένου, ο οποίος περιλαμβάνεται σε έγγραφο υπόμνημα που δόθηκε στον διευθύνοντα τη συζήτηση και καταχωρίστηκε στα πρακτικά, θεωρείται ότι έχει προβληθεί παραδεκτώς, **εφόσον από τα ίδια τα πρακτικά προκύπτει, ότι έγινε και προφορική ανάπτυξή του κατά τα ουσιώδη στοιχεία της νομικής και πραγματικής θεμελίωσής του.** Διαφορετικά, ο ισχυρισμός αυτός θεωρείται ότι δεν έχει προβληθεί παραδεκτώς και το δικαστήριο δεν έχει υποχρέωση να απαντήσει σε αυτόν, και συνεπώς ούτε και να αιτιολογήσει ειδικώς την απόρριψή του *(ΟλΑΠ 2/2005, ΑΠ 332/2023, 1067/2022, 617/2021)*

9. **Αυτοτελής ισχυρισμός. Καταχώρηση.** Αν ζητήθηκε η κατάθεση αυτοτελών ισχυρισμών από τον κατηγορούμενο ή τον συνήγορο του, η τυχόν ***άρνηση από τον διευθύνοντα*** τη συζήτηση για καταχώρηση στα πρακτικά, παρέχει στον κατηγορούμενο, σύμφωνα με το άρθρο 335 παρ. 2 ΚΠΔ, ***δικαίωμα προσφυγής*** στο δικαστήριο προς άσκηση του δικαιώματος κατάθεσης αυτών και σε περίπτωση ***άρνησης απόφασης*** από το δικαστήριο, στο οποίο προσέφυγε ή παρά το νόμο απόρριψης του σχετικού αιτήματος του κατηγορούμενου, πράγμα που πρέπει να προκύπτει αποκλειστικά από τα πρακτικά συνεδρίασης, υφίσταται

έλλειψη ακρόασης και δημιουργείται ***λόγος αναίρεσης*** κατά τα άρθρα 170 παρ. 2 και 510 παρ.1 στοιχ. Β΄ ΚΠΔ (ΑΠ 147/2023).

10. **Αυτοτελής ισχυρισμός και προβολή στο εφετείο:** το εφετείο **δεν** είναι υποχρεωμένο να απαντήσει σε αυτοτελή ισχυρισμό, που υποβλήθηκε στην πρωτοβάθμια δίκη, **εφόσον αυτός δεν επαναλήφθηκε στο εφετείο.** (ΑΠ 148/2024, 1417/2017,

11. Τούτο ισχύει ανεξαρτήτως του ότι ο κατηγορούμενος είχε συμπεριλάβει σχετικά ειδικό ***λόγο στην έκθεση έφεσής του*** και, συνακόλουθα, το εφετείο δεν είναι υποχρεωμένο να τον εξετάσει αυτεπαγγέλτως, εάν δεν υποβληθεί ενώπιόν του κατά τρόπο ***π***αραδεκτό και ορισμένο, όπως όταν περιλαμβάνεται σε έγγραφο υπόμνημα, που δόθηκε στον διευθύνοντα τη συζήτηση και καταχωρίσθηκε στα πρακτικά, χωρίς να γίνει και ***προφορική ανάπτυξή*** του κατά τα ουσιώδη στοιχεία της νομικής και πραγματικής θεμελίωσής του (***Ολ. ΑΠ 2/2005***) ή, αν έχει προταθεί κατά τρόπο ***αόριστο***, οπότε, στις περιπτώσεις αυτές δεν υποχρεούται το δικαστήριο να απαντήσει, ούτε να περιλάβει ειδική αιτιολογία για την απόρριψή του (ΑΠ 148/2024, 1417/2017, 843/2014).

Αυτόφωρο αδίκημα και κατ'εξακολούθηση έγκλημα

Εφόσον για την τελευταία από τις μερικότερες πράξεις, συντρέχουν τα στοιχεία του αυτοφώρου εγκλήματος, μπορεί να ακολουθηθεί η αυτόφωρη διαδικασία για όλες τις μερικότερες πράξεις, καθώς, λόγω της ενότητας του δόλου, το κατ' εξακολούθηση έγκλημα αυτό δικάζεται ως ενιαία πράξη, ενώ και στην επ' αυτοφώρω διαδικασία διασφαλίζονται, και δεν παραβιάζονται τα υπερασπιστικά δικαιώματα του εκάστοτε κατηγορουμένου, σύμφωνα με τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. *(ΑΠ 675/2022, 470/2011).*

Αυτοψία

1. ***Δεν απαιτείται ιδιαίτερη μνεία*** στο αιτιολογικό της απόφασης, της έκθεσης αυτοψίας, καθόσον αυτή διενεργήθηκε κατά τη διαδικασία ***της αστυνομικής προανάκρισης*** και κατά τον χρόνο ***της αστυνομικής διερεύνησης*** των εγκλημάτων και δεν διατάχθηκε από το Δικαστήριο ώστε να αποτελεί ιδιαίτερο αποδεικτικό μέσο (ΑΠ 768/2022, 290/2016).
2. **Η αυτοψία,** η οποία διατάσσεται κατά τα άρθρα 180 επ. ΚΠΔ με τη συνδρομή των προβλεπόμενων στις σχετικές διατάξεις, προϋποθέσεων, από ***ανακριτικό υπάλληλο***, το ***Δικαστικό Συμβούλιο*** ή το ***Δικαστήριο,*** αποτελεί ι***διαίτερο*** και αυτοτελές είδος αποδεικτικού μέσου, διακρινόμενο των εγγράφων και πρέπει για τη δημιουργία βεβαιότητας ότι έλαβε και αυτήν υπόψη του το Δικαστήριο, να αναφέρεται ειδικά στην αιτιολογία, μεταξύ των αποδεικτικών μέσων που λήφθηκαν υπόψη του (ΑΠ 679/2023).
3. Το προβλεπόμενο από τη διάταξη του άρθρου 178 παρ.1 στοιχ.β του ΚΠΔ αποδεικτικό μέσο της **αυτοψίας,** η οποία διενεργείται, από ανακριτικό υπάλληλο, το δικαστικό συμβούλιο ή το δικαστήριο, όταν υπάρχουν ενδείξεις (άρθρο 179 ΚΠΔ) για την τέλεση κάποιου εγκλήματος, κατά τα άρθρα 180 επ. του ίδιου Κώδικα σε τόπους, πράγματα ή ανθρώπους για να βεβαιωθούν η τέλεση και οι περιστάσεις του εγκλήματος, **αποτελεί ιδιαίτερο και αυτοτελές είδος αποδεικτικού μέσου, διακρινόμενο των εγγράφων** και ως εκ τούτου, πρέπει για τη δημιουργία βεβαιότητας ότι έλαβε και την έκθεση αυτοψίας υπόψη του **το δικαστήριο, να αναφέρεται ειδικά στην αιτιολογία**, μεταξύ των αποδεικτικών μέσων που αξιολογήθηκαν ή να προκύπτει από τα εκτιθέμενα περιστατικά ότι το δικαστήριο την έλαβε υπόψη του και τη συνεκτίμησε με τα άλλα αποδεικτικά μέσα, κατά τρόπο

αναμφισβήτητο .Διαφορετικά, **αν δηλαδή δεν μνημονεύεται μεταξύ των αποδεικτικών μέσων,** δεν προκύπτει βεβαιότητα ότι το δικαστήριο έλαβε υπόψη του και το ιδιαίτερο αυτό αποδεικτικό μέσο, χωρίς να αρκεί η αναφορά στα έγγραφα, και ιδρύεται ο προαναφερόμενος λόγος αναιρέσεως. ΑΠ 523/2024). (ΑΠ 569/2015,

4. **Δεν ισχύει όμως, το ίδιο και για την «έκθεση έρευνας ιδιωτικού χώρου κατά την ημέρα» που δεν αποτελεί ιδιαίτερο και αυτοτελές είδος αποδεικτικού μέσου**, αφού την συντάσσει ο ανακριτής που διενήργησε την ανακριτική πράξη της έρευνας, **κατ΄άρθρο 253 ΚΠΔ,** με σκοπό τη συλλογή και διατήρηση των αποδείξεων και την εξασφάλιση των ιχνών του εγκλήματος και αποτελεί απλό έγγραφο της δικογραφίας και ως εκ τούτου, αρκεί η αναφορά των εγγράφων στα κατ΄είδος μνημονευόμενα αποδεικτικά μέσα, για την απόδειξη ότι λήφθηκε και η «έκθεση έρευνας» υπόψη από το δικαστήριο της ουσίας για τον σχηματισμό της κρίσης του (ΑΠ 523/2024).

Αφαίρεση άδειας ικανότητας οδήγησης

Η αφαίρεση άδειας ικανότητας οδήγησης, που προβλέπεται στη διάταξη του άρθρου ***25 παρ. 1 Ν 4139*/2013, η οποία περιλαμβάνεται πλέον στις παρεπόμενες ποινές του άρθρου 59 ΠΚ, αναστέλλεται** μαζί με την κύρια ποινή, κατά το ***άρθρο 104 παρ. 2 ΠΚ,*** καθώς προβλέπεται σε ειδικό ποινικό νόμο και άρα πρόκειται για **ρύθμιση διαφορετική από αυτήν του άρθρου 66 παρ. 2 ΠΚ** (ΑΠ 1369/2022).

Βαριά σωματική βλάβη (αρ. 310 ΠΚ)

1. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. ***Διαχρονικό δίκαιο***. Η βαρεία μη σκοπούμενη σωματική βλάβη, μετά την τροποποίηση με το Ν 4855/2021, αφενός μεν στην παρ. 1 τυποποιήθηκε πάλι ως έγκλημα εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο, κατ' άρθρο 29 του νέου Π.Κ., αν το βαρύτερο αποτέλεσμα αποδίδεται σε αμέλεια του υπαιτίου, αφετέρου δε στην παρ. 2 τιμωρείται με βαρύτερη (πλημμεληματική) ποινή, όταν το

βαρύτερο αποτέλεσμα αποδίδεται σε ενδεχόμενο ή άμεσο δόλο β΄ βαθμού του υπαιτίου (βλ. ***και Αιτιολογική Έκθεση***, άρθρο 66 του ν. 4855/2021 βλ. ΑΠ 1590/2022).).

2. Για τη στοιχειοθέτηση **του κακουργήματος**, απαιτείται: α) αντικειμενικά να προκλήθηκε οποιαδήποτε από τις ενδεικτικά μνημονευόμενες στην παρ. 2 του άρθρου 310 ΠΚ περιπτώσεις βαριάς σωματικής βλάβης και β) υποκειμενικά ο δράστης **να επιδίωκε** την πραγμάτωση της βαριάς σωματικής βλάβης, να σκόπευε στην πρόκλησή της, δηλαδή να είχε άμεσο δόλο, κατ' άρθρο 27 παρ. 1 εδ.α΄ του ΠΚ (πρώτου βαθμού), ο οποίος, αφού ενυπάρχει στα στοιχεία πραγμάτωσης του εγκλήματος αυτού, δεν έχει ανάγκη ειδικής αιτιολογίας (ΑΠ 152/2022). Σε περίπτωση πρόκλησης **τόσο κινδύνου ζωής όσο και βαριάς σωματικής βλάβης**, **η σωρευτική** αναφορά αυτών **ουδεμία αντίφαση δημιουργεί** (ΑΠ 674/2024, 2441/2008).

3. Από τα προεκτεθέντα συνάγεται ότι ***η ευμενέστερη*** για τον υπαίτιο διάταξη είναι η ενδιάμεση, ισχύσασα από 01-07-2019 έως 11-11-2021, αφού αν το βαρύτερο αποτέλεσμα αποδίδεται σε αμέλεια του υπαιτίου, αυτός τιμωρείται στα πλαίσια του άρθρου 309 νέου Π.Κ. (φυλάκιση έως 3 έτη ή χρηματική ποινή), ενώ αν αυτό αποδίδεται σε ενδεχόμενο ή άμεσο δόλο β΄ βαθμού του δράστη, αυτός τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους (ΑΠ 1480/2023, 1168/2022).

4. Σε περίπτωση δε που ο δράστης ενήργησε με τον **διαζευκτικό δόλο *της βαριάς σκοπούμενης σωματικής βλάβης*** του παθόντος ή της ***θανάτωσης*** αυτού με ***ενδεχόμενο δόλο,*** ως επακόλουθο των προκληθεισών σωματικών βλαβών, ευθύνεται αυτός ως υπαίτιος του βαρύτερου εγκλήματος, που τελέσθηκε, ήτοι της ***ανθρωποκτονίας,*** ενώ το έγκλημα της σκοπούμενης πρόκλησης σωματικών απορροφάται από το τελευταίο (ΑΠ 33/2024, 1772/2010).

Βασανιστήρια (αρ. 137^{A} ΠΚ)

1. **Στοιχεία αδικήματος.** Το προστατευόμενο έννομο αγαθό είναι κυρίως η αξία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και ιδιαίτερα η ατομική υπόσταση του πολίτη αλλά και το δημοκρατικό πολίτευμα που θίγεται από τέτοιες διστροφικές υπερβάσεις των οργάνων του (ΑΠ 638/2023).
2. Στην έννοια των προσβολών της ανθρώπινης αξιοπρέπειας υπάγεται και η πρόκληση σωματικής κάκωσης ή βλάβης της υγείας όσο και η χρήση σωματικής ή ψυχολογικής βίας, μολονότι, βέβαια κάθε σωματική βλάβη ή πράξη βίας δε συνιστά ταυτόχρονα και προσβολή της αξιοπρέπειας (ΑΠ 638/2023).

Βελτίωση της κατηγορίας (αρ. 343 παρ. 2 ΚΠΔ).

Το δευτεροβάθμιο Δικαστήριο ***δεν είχε υποχρέωση προηγούμενης ενημέρωσης*** των κατηγορουμένων και ήδη αναιρεσειόντων σύμφωνα με την παρ.2 του άρθρου 343 ΚΠοινΔ ***για τον χαρακτηρισμό της πράξης*** στον οποίο προέβη κατά την διάσκεψή του, καθόσον η ταυτότητα της πράξης ως ιστορικό γεγονός δεν μεταβλήθηκε και συνακόλουθα δεν προέκυψαν νέες περιστάσεις όπως ορίζεται στην εν λόγω διάταξη, ούτε υποβλήθηκε σχετικό αίτημα από τους τελευταίους πέραν του ότι, η ως άνω μεταβολή της κατηγορίας είχε ως συνέπεια την ***ευνοϊκότερη*** μεταχείριση των κατηγορουμένων (ΑΠ 1274/2022).

Βία κατά υπαλλήλων (αρ. 167 ΠΚ)

1. Η διάταξη αυτή, παρά τις λεκτικές διαφοροποιήσεις της, έχει την ***ίδια αντικειμενική*** και υποκειμενική υπόσταση με την ταυτάριθμη ρύθμιση του προγενέστερου ΠΚ, που είχε τον τίτλο “αντίσταση”. Διαφοροποιείται μόνο ως προς την ***ποινική της κύρωση***, καθόσον η πράξη αυτή τιμωρείται πλέον ηπιότερα, ήτοι με φυλάκιση έως τρία έτη ή

χρηματική ποινή, ενώ, υπό τον προϊσχύσαντα ΠΚ, η απειλούμενη ποινή ήταν φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους, γι' αυτό, στην προκειμένη περίπτωση εφαρμόσθηκε η νεότερη διάταξη, ως ευμενέστερη. (ΑΠ 208/2025, 558/2024, 304/2024, 29/2021).

2. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι, για τη στοιχειοθέτηση της αξιόποινης πράξης της βίας κατά υπαλλήλων (αντίστασης), στην περίπτωση που η ενέργεια του δράστη τείνει στην παράλειψη νόμιμης πράξης της αρχής ή του υπαλλήλου, απαιτείται η πράξη, σε παράλειψη της οποίας τείνει ο εξαναγκασμός, να είναι νόμιμη, δηλαδή να βρίσκεται ***μέσα στον κύκλο της*** κατά νόμο αρμοδιότητας της αρχής ή του υπαλλήλου και να συντρέχουν οι ουσιώδες τύποι που τάσσονται γι' αυτήν. (ΑΠ 208/2025, 304/2024, 29/2021).

3. Επίσης, απαιτείται ***η χρήση βίας ή απειλή βίας ή βιαιοπραγία*** κατά του υπαλλήλου, στην έννοια δε της βίας περιλαμβάνεται τόσο η σωματική όσο και η ψυχολογική, αλλά και κάθε είδους ενέργεια, που να μπορεί να διεγείρει στον υπάλληλο φόβο και να τον παρεμποδίσει στην εκτέλεση της υπηρεσιακής πράξης (ΑΠ 208/2025, 558/2024, 304/2024, 29/2021).

4. Στην έννοια της βίας εμπίπτει και **η βίαιη απώθηση του υπαλλήλου**, η οποία είναι τρόπος άσκησης σωματικής βίας (ΑΠ 558/2024 ΑΠ 46/2018, ΑΠ 1121/2017, ΑΠ 2/2017), κατά τη διάταξη δε του άρθρου 13 στοιχ. α' του Π.Κ., υπάλληλος είναι εκείνος στον οποίο νόμιμα έχει ανατεθεί, έστω και προσωρινά, η άσκηση υπηρεσίας δημόσιας, δημοτικής ή κοινοτικής ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, κατά την ανωτέρω δε έννοια **υπάλληλοι είναι και οι δικαστικοί επιμελητές** (ΑΠ 760/2015, ΑΠ 808/2010, ΑΠ 2366/2008) οι οποίοι αποτελούν άμισθοι δημόσιοι λειτουργοί το καθεστώς των οποίων διέπεται από τον ισχύοντα Κώδικα Δικαστικών Επιμελητών (ν.2318/1995), ενεργούν ως όργανα της πολιτείας και η κύρια αποστολή τους συνίσταται στην επίδοση δικογράφων και εξώδικων εγγράφων, σύμφωνα με τα

άρθρα 122 επ. ΚΠολΔ, καθώς και η κοινοποίηση, γνωστοποίηση, διαβίβαση ή άλλη συναφής διαδικαστική πράξη με φυσικό τρόπο ή με ηλεκτρονικά μέσα, η εκτέλεση των εκτελεστών τίτλων που αναφέρονται στην παρ. 2 του άρθρου 904 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, η σύνταξη διαπιστωτικών εκθέσεων για πραγματικά περιστατικά, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, με βάση νόμο ή δικαστική απόφαση και η εκτέλεση κάθε άλλου καθήκοντος, που τους ανατίθεται με νόμο (ΑΠ 208/2025).

Βιασμός

1. **Στοιχεία αδικήματος.** Για την κατάφαση του **εξαναγκασμού**, δεν απαιτείται κατ' ανάγκη το θύμα να αντιστάθηκε ενεργά, αλλά πρέπει η συνουσία ή άλλη γενετήσια πράξη να τελείται παρά την αντίθετη βούλησή του. (ΑΠ 866/2025, 325/2205, 397/2024, 98/2024, 862/2023, 307/2023).
2. Για την κατάφαση της άσκησης σωματικής βίας στο έγκλημα του βιασμού, είναι αδιάφορη τόσο η έντασή της, όσο και η ειδικότερη μορφή υπό την οποία αυτή ασκήθηκε, αρκεί, λαμβανομένων υπόψη των ειδικότερων χαρακτηριστικών του θύματος (λ.χ. ηλικία, σωματική διάπλαση, συναισθηματική φόρτιση, σχέση με το δράστη κ.λ.π.), να έχει εξαναγκαστική δύναμη, να είναι δηλαδή πρόσφορη, στη συγκεκριμένη περίπτωση, να επιφέρει το επιδιωκόμενο από το δράστη αποτέλεσμα, ήτοι τον εξαναγκασμό του θύματος σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή, δεδομένου ότι κυρίαρχο ρόλο στην αντίσταση του θύματος διαδραματίζει η προσωπικότητά του, καθόσον δεν υπάρχει «κοινό μέτρο» στις αντιδράσεις κάθε ατόμου, υπό τα ίδια πραγματικά περιστατικά και περιστάσεις (ΑΠ 325/2025).

3. Υπάρχει **βιασμός** και όταν το θύμα λόγω του αιφνιδιασμού ή του φόβου των συνεπειών προβολής αντίστασης ή των ασθενών σωματικών του δυνάμεων ή άλλων περιστάσεων, θεώρησε εύλογα ανέφικτη ή μάταιη την αντίσταση **και δεν αντιστάθηκε** καθόλου στη σωματική βία του δράστη. Κατά μείζονα λόγο, δεν απαιτείται η σωματική βία και αντίστοιχα η αντίσταση σε αυτήν να είναι διαρκής, δηλαδή μέχρι την αποπεράτωση της πράξης**.** **(**ΑΠ 866/2025, 397/2024, 98/2024, 1281/2023, 862/2023, 307/2023).
4. **Η απειλή (ψυχική βία)** είναι εκείνη που ενέχει απειλή ενωμένη με επικείμενο κίνδυνο ζωής ή άλλου ουσιώδους δικαιώματος, ο δε κίνδυνος πρέπει να είναι "άμεσος" και "σοβαρός", δηλαδή το επαπειλούμενο κακό να μπορεί να επέλθει σε σύντομο χρονικό διάστημα και να ενέχει σοβαρότητα και βαρύτητα ικανή να οδηγήσει τον εξαναγκαζόμενο να υποστεί συνουσία ή να ανεχθεί ή επιχειρήσει άλλη γενετήσια πράξη, προς δε, **μπορεί να αφορά την ζωή ή την υγεία ή την περιουσία του παθόντος ή των οικείων του.** (ΑΠ 866/2025, η οποία ταυτόχρονα δέχεται ότι η απειλή σοβαρού και **άμεσου κινδύνου αφορά τη ζωή ή τη σωματική ακεραιότητα** , ΑΠ 397/2024, 862/2023). Βλ. όμως **αντιθ.** την ΑΠ 325/2025: ο εξαναγκασμός αυτός πρέπει να γίνεται με σωματική βία ή με απειλή σο**βαρού και άμεσου κινδύνου ζωής ή σωματικής ακεραιότητας** ή και δι' αμφοτέρων. Απειλή σοβαρού και άμεσου κινδύνου ζωής ή σωματικής ακεραιότητας, είναι κάθε απειλή άμεσου και σοβαρού κινδύνου που στρέφεται κατά του σώματος ή της ζωής του υφιστάμενου την απειλή βίας. Η σπουδαιότητα του κινδύνου κρίνεται με το συνδυασμό αντικειμενικού και υποκειμενικού κριτηρίου.
5. **Απειλή βίας** συνιστά και αυτή που μπορεί να εμποιήσει στον απειλούμενο φόβο περί επικειμένου κινδύνου κατ' αυτού, έστω και αν αντικειμενικά και υπό άλλες συνθήκες η

απειλή αυτή κρίνεται ως αστήρικτη ή ακόμη και μη δυναμένη να δημιουργήσει τις καταστάσεις που ο απειλούμενος υπέλαβε κατά τον χρόνο της απειλής, αρκεί ο απειλούμενος, κατά τον χρόνο που υφίσταται την απειλή, να πιστέψει ότι η απειλή αυτή είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί (ΑΠ 866/2025, 325/2025, 397/2024, 98/2024, 862/2023).

6. **Υπαλλακτικώς μικτό έγκλημα. Ευμενέστερες οι διατάξεις του άρθρου 336 του νΠΚ,** καθώς ως μέσο τέλεσης του εγκλήματος διατηρείται μεν η σωματική βία, ωστόσο εξειδικεύεται το περιεχόμενο της απειλής, η οποία δεν αρκεί να αφορά σπουδαίο και άμεσο εν γένει κίνδυνο, αλλά σοβαρό και άμεσο κίνδυνο για τη ζωή ή τη σωματική ακεραιότητα. (ΑΠ 866/2025, 397/2024, 98/2024, 635/2022).
7. Περαιτέρω όμως, ως προς την **προβλεπόμενη ποινή ευμενέστερη** είναι η διάταξη του άρθ. 336 παρ. 1 και 2 του Ποινικού Κώδικα, όπως αυτή ίσχυσε από την 1.7.2019 έως τις 18.11.2019, και πριν την τροποποίησή της με τον ως άνω ν. 4637/2019, καθόσον οδηγεί στην ευμενέστερη μεταχείριση του κατηγορουμένου, αφού με αυτήν προβλέπεται πλαίσιο ποινής κάθειρξης, χωρίς ελάχιστο όριο, δηλ. από πέντε (5) έτη έως δέκα πέντε (15) έτη (άρθρ. 52 παρ. 2 του νέου ΠΚ), ενώ η μεν προηγούμενη διάταξη, που ίσχυε κατά τον χρόνο τέλεσης της πράξης, προέβλεπε κάθειρξη από πέντε (5) έως είκοσι (20) έτη, η, δε μετά την τροποποίηση δια του άρθρου 12 του νόμου 4637/2019 και νυν ισχύουσα, προβλέπεται κάθειρξη τουλάχιστον από δέκα (10) έως δέκα πέντε (15) έτη. (ΑΠ 307/2023, 1507/2022).
8. Μεταξύ **του βιασμού** και **της γενετήσιας πράξης με ανηλίκους ή ενώπιον τους**, υπάρχει **αληθής** κατ' ιδέαν συρροή, στο μεν έγκλημα του βιασμού προσβάλλεται το έννομο αγαθό της ***γενετήσιας ελευθερίας***, ενώ στο έγκλημα της διενέργειας γενετήσιας πράξης με ανηλίκους ή ενώπιον τους προσβάλλεται η ***αγνότητα της παιδικής*** ηλικίας από γενετήσιες προσβολές (ΑΠ 98/2024, 317/2021, 1949/2019).

Γενετήσια πράξη

Στην έννοια αυτή περιλαμβάνεται η συνουσία, καθώς και άλλες πράξεις με την ίδια, από πλευράς προσβολής του εννόμου αγαθού της γενετήσιας ελευθερίας, βαρύτητα, όπως είναι, ενδεικτικά, η «παρά φύσιν» συνεύρεση, ο ετεροαυνανισμός, η πεολειξία, η αιδιολειξία, ο ετεροαυνανισμός ή η χρήση υποκατάσταστων μέσων, αλλά και κάθε πράξη με έντονο γενετήσιο και ηδονιστικό χαρακτήρα, που κατατείνει στη διέγερση και ικανοποίηση της γενετήσιας επιθυμίας του και η οποία προσβάλλει το κοινό αίσθημα της αιδούς και των ηθών, αλλά και την ακώλυτη γενετήσια εξέλιξη του παθόντος, όχι όμως μια ήσσονος σημασίας ερωτική πράξη (όπως στιγμιαίος εναγκαλισμός και ασπασμός) (ΑΠ 635/2022).

Γενετήσια πράξη με ανήλικο (άρθρο 339 ΠΚ)

1. Για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος απαιτείται η τέλεση ασελγούς, από γενετήσια άποψη, πράξης με πρόσωπο νεότερο … …. Με την έννοια αυτή, αποτελεί **ασελγή πράξη** όχι μόνον η συνουσία και η παρά φύση ασέλγεια, αλλά και η ψαύση και οι θωπείες των γεννητικών οργάνων ή άλλων απόκρυφων μερών του σώματος, η επαφή των γεννητικών οργάνων του δράστη στα γεννητικά όργανα του ανήλικου, ο εναγκαλισμός και ο ασπασμός στο πρόσωπο και το σώμα του παιδιού, εφόσον κατατείνουν στη διέγερση ή ικανοποίηση της γενετήσιας επιθυμίας του δράστη, αφού και αυτές προσβάλλουν την αγνότητα της παιδικής ηλικίας… (ΑΠ 1397/2023, 307/2023, 1679/2022).
2. Πράξεις με έντονο σεξουαλικό χαρακτήρα, όπως είναι **η ψαύση και οι θωπείες των γεννητικών οργάνων** του ανηλίκου, οι οποίες κατατείνουν στην γενετήσια ικανοποίηση του δράστη και την προσβολή της

γενετήσιας ελευθερίας του θύματος, θεωρούνται γενετήσιες πράξεις κατά τον νέο ΠΚ (ΑΠ 1251/2023, 839/2023).

3. Η ως άνω διάταξη του ισχύοντος από 1.7.2019 Π.Κ., είναι **ευμενέστερη** της προϊσχύσασας ως προς την προβλεπόμενη ποινή, καθόσον με αυτή προβλέπεται πλαίσιο ποινής κάθειρξης πέντε (5) ετών έως δεκαπέντε (15) ετών (άρθρο 52 του ισχύοντος Π.Κ) ενώ η προηγούμενη προέβλεπε πλαίσιο ποινής κάθειρξης δέκα (10) ετών έως είκοσι (20) ετών (άρθρο 52 του προϊσχύσαντος Π.Κ.) (ΑΠ 1397/2023, 1679/2022).
4. Η **συναίνεση** του ανηλίκου ή η παρ' αυτού **πρωτοβουλί**α ή και πρόκληση δεν έχει σημασία (ΑΠ 866/2025, 98/2024, 478/2020, ΑΠ 931/2012, 840/2011). Αν οι περισσότερες διακεκριμένες πράξεις του δράστη στρέφονται κατά του ιδίου ανηλίκου, πρόκειται για **έγκλημα κατ' εξακολούθηση** (ΑΠ 307/2023).
5. Αν οι περισσότερες διακεκριμένες πράξεις του δράστη στρέφονται κατά **του ιδίου ανηλίκου**, πρόκειται για έγκλημα **κατ' εξακολούθηση** (ΑΠ 396/2025, 261/2025, 1486/2024, 1397/2023, 478/2020).
6. Μεταξύ του **βιασμού** και της **γενετήσιας πράξης** με ανηλίκους ή ενώπιον τους, υπάρχει αληθής κατ' ιδέαν συρροή, στο μεν έγκλημα του βιασμού προσβάλλεται το έννομο αγαθό της ***γενετήσιας ελευθερίας***, ενώ στο έγκλημα της διενέργειας γενετήσιας πράξης με ανηλίκους ή ενώπιον τους προσβάλλεται η **αγνότητα της** παιδικής ηλικίας από γενετήσιες προσβολές (ΑΠ 866/ 2025, 98/2024, 317/2021, 1949/2019).
7. **Διαχρονικό δίκαιο αν ο παθών δεν είχε συμπληρώσει τα 12 έτη:** ευμενέστερη, ως προς την απειλούμενη ποινή, είναι η διάταξη του άρθ. 339 παρ. 1 περ. α΄ του ισχύσαντος από 01.07.2019 ΠΚ (Ν. 4619/2019), πριν την τροποποίησή του με το άρθ. 74 Ν. 4855/2021 (ΦΕΚ Α' 215/12.11.2021) (ΑΠ 1337/2022, ΑΠ 887/2020), αφού,

καθόσον αφορά την περ. α΄ κατά την οποία ο παθών δεν είχε συμπληρώσει τα 12 έτη, ο δράστης τιμωρείτο με κάθειρξη (ήτοι από πέντε {5} έως δέκα πέντε {15} έτη), ενώ κατά την ταυτάριθμη διάταξη του προϊσχύσαντος ΠΚ, όπως και κατά την ταυτόσημη διάταξη, μετά την άνω τροποποίηση με το άρθρο 74 του Ν.4855/2021, τιμωρείται πλέον με κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών (έως 15 έτη). (ήτοι από δέκα {10} έως δέκα πέντε {15} έτη) (ΑΠ 866/2025, 397/2024).

Γενετήσια πράξη με ανήλικο έναντι αμοιβής (άρθρο 351 Α ΠΚ)

1. Έννοια γενετήσιας πράξης. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Η συναίνεση του ανηλίκου και η παρ΄ αυτού αμφιβολία ή και πρόκληση δεν έχει σημασία *(ΑΠ 1507/2022, 1090/2022, 887/2020,*
2. Ο χαρακτηρισμός της πράξης ως ***γενετήσιας*** εξαρτάται και από τις ***ειδικές περιστάσεις*** αυτής, του τόπου, χρόνου και τρόπου τέλεσής της αλλά και των ιδιοτήτων των προσώπων μεταξύ των οποίων αυτή τελέστηκε, ενώ πρέπει η πράξη να τελέστηκε με την παροχή αμοιβής ή άλλου υλικού ανταλλάγματος (χρήματα, δώρα, υποσχέσεις δώρων) δηλαδή το θύμα ή το πρόσωπο που καθοδηγεί ή ελέγχει ο δράστης, να έλαβε κάποια από τις εν λόγω παροχές από αυτόν , ***υποκειμενικώς*** δε απαιτείται η γενετήσια πράξη να κατευθύνεται στην ικανοποίηση ή διέγερση της γενετήσιας επιθυμίας του δράστη ***και δόλος*** αυτού άμεσος ή ενδεχόμενος που πρέπει να καταλαμβάνει όλα τα ως άνω αντικειμενικά στοιχεία της πράξης και να εκτείνεται και στη γνώση του ότι το πρόσωπο κατά του οποίου κατευθύνεται η πράξη του έχει ηλικία κατώτερη των δεκαπέντε ετών, αρκούντος ως προς το στοιχείο αυτό, του ότι ο δράστης αμφιβάλλει ως προς την ηλικία του παθόντος. (ΑΠ 1507/2022, 288/2021, ΑΠ 1231/2019, ΑΠ 1550/2012).

3. Η κατάχρηση ανηλίκων (άρθ. 342 ΠΚ), **μπορεί να συρρέει αληθώς κατ' ιδέαν με την τέλεση γενετήσιας πράξης με ανήλικο, με αμοιβή, (άρθ. 351Α)** αφού, στην προαναφερόμενη περίπτωση, προσβάλλονται, κατά τα προεκτιθέμενα, ***δύο αυτοτελή έννομα αγαθά***, ήτοι αφενός ο οφειλόμενος σεβασμός προς το νεότερο από 18 ετών ανήλικο και η διαφύλαξη της αγνότητας του και η σχέση εμπιστοσύνης που υπάρχει μεταξύ δράστη και θύματος και αφετέρου, το αδίκημα της τέλεσης γενετήσιας πράξης με ανήλικο έναντι αμοιβής, σκοπό έχει τον αυστηρό κολασμό της αμειβόμενης γενετήσιας πράξης με ανήλικο, στο πλαίσιο της προστασίας της γενετήσιας ελευθερίας, σε ευρεία έννοια, στην οποία διαλαμβάνονται και τα εγκλήματα της γενετήσιας ζωής, αλλά συγχρόνως και της σωματικής και ψυχικής υγείας του ανηλίκου και τη μη υποβολή του σώματος αυτού σε οικονομική συναλλαγή (ΑΠ 1507/2022, 288/2021, ΑΠ 1231/2019,

Δασικά

1. Για να πληρούται η αντικειμενική υπόσταση του αδικήματος του άρθρου **70 παρ. 1 Ν. 998/1979** πρέπει η δημόσια ή ιδιωτική δασική έκταση να έχει κηρυχθεί αναδασωτέα με απόφαση του Νομάρχη (ήδη Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, η οποία, μαζί με το σχετικό σχεδιάγραμμα να έχει δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (ΑΠ 1146/2023, 188/2023, 271/2021, 657/2020, 624/2020, 340/2019).
2. **(αρ. 71 Ν 998/79).** Κρίσιμη, για την έννοια του δάσους και της δασικής έκτασης, είναι η οργανική ενότητα της δασικής (δενδρώδους ή θαμνώδους) βλάστησης, η οποία, με τη συνύπαρξη της όλης δασογενούς χλωρίδας και πανίδας, προσδίδει μόνη σ` αυτό την ιδιαίτερη ταυτότητα ως δασικού οικοσυστήματος. ΑΠ 394/2024).
3. Εφόσον υπάρχει η ενότητα αυτή, υφίσταται η αντικειμενική προϋπόθεση της έννοιας του δάσους ή της δασικής έκτασης, τεκμαίρεται δε ως

αυτονόητη και αυταπόδεικτη η συνυπάρχουσα θεμελιώδης λειτουργία κάθε δασικού οικοσυστήματος που συμβάλλει στην ισορροπία του φυσικού περιβάλλοντος (ΑΕΔ 27/1999, Ολ ΣτΕ 32/2013, ΣτΕ 1495/2015) (ΑΠ 394/2024).

4. Το δικαστήριο, που επιλαμβάνεται της κατηγορίας για ***παράνομη εκχέρσωση δάσους ή δασικής έκτασης ή της πρόκλησης βλάβης καθ' οιονδήποτε τρόπο της κατά προορισμό χρήσης του δάσους ή της δασικής έκτασης,*** οφείλει να ερευνήσει τη συνδρομή των ως άνω όρων, αφού, εάν ελλείπει έστω και ένας, αποκλείεται η στοιχειοθέτηση του πιο πάνω εγκλήματος, (ΑΠ 394/2024, 1525/2022).
5. **Δεν αποτελεί στοιχείο** της έννοιας **του δάσους** και της **δασικής εκτάσεως** το ότι μπορεί να προσφέρει προϊόντα εξαγόμενα από τα αναφερόμενα ανωτέρω φυτά ή ότι αποτελεί ιδιαίτερη δασοβιοκοινότητα και ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον ή ότι μπορεί να συμβάλει στη διατήρηση της φυσικής και βιολογικής ισορροπίας ή να εξυπηρετεί τη διαβίωση του ανθρώπου μέσα στο φυσικό περιβάλλον. Κατ' ακολουθίαν, τα στοιχεία αυτά δεν είναι από εκείνα που συγκροτούν την αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος (ΑΠ 394/2024, 66/2016).

Δεδικασμένο

1. Για την ύπαρξη δεδικασμένου πρέπει να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις: **1) αμετάκλητη απόφαση (ή βούλευμα**), που αποφαίνεται για τη βασιμότητα ή μη της κατηγορίας ή παύει οριστικά την ποινική δίωξη για μια αξιόποινη πράξη, **2) ταυτότητα προσώπου,** ήτοι του κατηγορουμένου και του δικασθέντος με την απόφαση, που στηρίζει το δεδικασμένο, και 3**) ταυτότητα πράξης**, ως ιστορικού γεγονότος στο σύνολό του, που περιλαμβάνει όχι μόνο την ενέργεια ή παράλειψη του δράστη, αλλά

και το αξιόποινο αποτέλεσμα, που προκλήθηκε από αυτήν. (ΑΠ 79/2025, 1018/2024, 100/2024, 1197/2023, 1145/2023, 1103/2023).

2. **Ως τέτοια πράξη,** δηλαδή, νοείται **το ίδιο ιστορικό γεγονός στο σύνολό του**, το οποίο περιλαμβάνει, όχι μόνο την ενέργεια ή την παράλειψη του δράστη, αλλά επί ουσιαστικών εγκλημάτων και το ανήκον στην αντικειμενική τους υπόσταση **αποτέλεσμα,** για την οποία αμετακλήτως καταδικάστηκε ή αθωώθηκε ο κατηγορούμενος ή έπαυσε η ποινική δίωξη προηγουμένως (ΑΠ 1103/2023).
3. Η **ένωση όμως και συνεκδίκαση από το δικαστήριο της ουσίας, δύο δικογραφιών, που σχηματίστηκαν με άσκηση ποινικής δίωξης από τον ίδιο εισαγγελέα δύο φορές κατά του ίδιου προσώπου για την ίδια πράξη, αντί της κηρύξεως απαράδεκτης της μιας διώξεως, συνάδει προς την παραπάνω λειτουργία της εκκρεμοδικίας και δεν δημιουργεί απόλυτη ακυρότητα** ή άλλο λόγο αναίρεσης της αποφάσεως, αφού στην περίπτωση αυτή **θεωρούνται από το δικάζον δικαστήριο ως ένα και ενιαίο** και ο κατηγορούμενος **δικάζεται άπαξ** για την πράξη για την οποία ασκήθηκαν περισσότερες ποινικές κατ'αυτού διώξεις και σε περίπτωση ενοχής του επιβάλλεται μία ποινή (ΑΠ 21/2025, 1225/1996).
4. **Ταυτότητα πράξης** υφίσταται, όταν το αντικείμενο της νέας δίωξης είναι η ίδια αξιόποινη πράξη ως προς τα πραγματικά περιστατικά (ίδιος χρόνος και τόπος τέλεσης ιστορικών γεγονότων) και προκύπτει μόνο από το διατακτικό και όχι από τις αιτιολογίες των αποφάσεων (ΑΠ 100/2024, 721/2022).
5. **Ταυτότητα πράξης** υπάρχει, όταν η νέα κατηγορία συγκροτείται εξ αντικειμένου από τα ίδια πραγματικά περιστατικά, από τα οποία απαρτίζεται κατά τα ουσιώδη αντικειμενικά στοιχεία της και η προηγούμενη κατηγορία (ΑΠ 208/2025, 1262/2022).
6. **Ταυτότητα πράξης** ως ιστορικού γεγονότος στο σύνολο του, που περιλαμβάνει όχι μόνο την ενέργεια ή παράλειψη του δράστη, αλλά και

το αξιόποινο αποτέλεσμα που προκλήθηκε από αυτή (ΑΠ 1068/2023, 47/2023, 1525/2022).

7. Για την ταυτότητα της πράξης απαιτείται **ταυτότητα τόπου και χρόνου**, ενώ ο χρόνος δεν επηρεάζει την ταυτότητα της πράξης, μόνον όταν είναι αποδεδειγμένο ότι αυτή άπαξ τελέστηκε. Συνεπώς το δεδικασμένο εξαντλείται, όχι στην ταυτότητα του εγκλήματος, αλλά στην ταυτότητα **της αξιόποινης πράξης,** για την οποία ασκήθηκε η ποινική δίωξη και δεν εμποδίζει νέα δίωξη για άλλη αξιόποινη πράξη, που δεν κρίθηκε, έστω και αν στα στοιχεία της πράξης αυτής περιλαμβάνεται και εκείνο που επίσης αποτέλεσε στοιχείο του εγκλήματος, το οποίο έχει κριθεί (ΑΠ 1103/2023).
8. **Το δεδικασμένο** εξαντλείται, **όχι στην ταυτότητα του εγκλήματος**, αλλά στην **ταυτότητα στις αξιόποινης πράξης**, για την οποία ασκήθηκε η ποινική δίωξη και δεν εμποδίζει νέα δίωξη για άλλη αξιόποινη πράξη, που δεν κρίθηκε, έστω και αν στα στοιχεία στις πράξης στις περιλαμβάνεται και εκείνο που στις απετέλεσε στοιχείο του εγκλήματος, το οποίο έχει κριθεί. **Δεν υφίσταται ταυτότητα πράξης** και ως εκ τούτου δεδικασμένο, οσάκις τα περισσότερα αποτελέσματα μιας φυσικής πράξης **έχουν αυτοτελή υλική υπόσταση και αποτελούν εξωτερικά καθένα ίδιο έγκλημα,** το οποίο **δε**ν τέθηκε υπό την κρίση του δικαστηρίου (ΑΠ 1018/2024, 100/2024, 1068/2023, 544/2023, ΑΠ 415/2023..ΑΠ 1022/2022,).
9. **Αυτοτελής ο ισχυρισμός περί ύπαρξης δεδικασμένου** (ΑΠ 100/2024), τον οποίο ο επικαλούμενος οφείλει να αποδείξει εγγράφως, δηλαδή με την προσκομιδή του αντιγράφου της απόφασης από την οποία απορρέει και επιπροσθέτως της βεβαίωσης του αρμοδίου γραμματέα περί του αμετακλήτου αυτής (ΑΠ 79/2025).
10. Η παραβίαση του δεδικασμένου, μπορεί να προταθεί, όπως ειδικά προβλέφθηκε στο άρθρο 510 παρ. 2 του ΚΠοινΔ, το **πρώτον και ενώπιον του Αρείου Πάγου** ως λόγος αναίρεσης κατ` απόφασης, κατά την παρ.1 στοιχ. ΣΤ' του ίδιου άρθρου, έστω και αν

τα πραγματικά περιστατικά που τον θεμελιώνουν δεν προτάθηκαν στο δικαστήριο της ουσίας, ενώ εξετάζεται, σύμφωνα με το άρθρο 511 εδ. α΄ ΚΠΔ και αυτεπαγγέλτως (ΑΠ 79/2025, 420/2023, 721/2022, 1955/2019, 1090/2019, 16/2018, 957/2016).

11. Το δεδικασμένο **δεν** εκτείνεται **στους αυτοτελείς ισχυρισμούς**, όπως οι ελαφρυντικές περιστάσεις (ΑΠ 1051/2022).

12. **Δεδικασμένο** παράγεται **μόνο από το διατακτικό** των αποφάσεων ως προς την ενοχή και καταδίκη ή την αθωότητα του κατηγορουμένου και όχι από το σκεπτικό ή αιτιολογικό αυτών, το οποίο χρησιμεύει μόνο προς ερμηνεία ή διασάφηση του πρώτου (ΑΠ 1018/2024, 1197/2023, 1145/2023, 391/2023).

13. **Δεν** παράγουν δεδικασμένο **οι εισαγγελικές διατάξεις** που εκδίδονται στο πλαίσιο των άρθρων **43 παρ. 3 και 51 παρ.2** του ισχύοντος Κ.Ποιν.Δ., παρά μόνον οιονεί (προσωρινό) δεδικασμένο (ΑΠ 1068/2023).

14. Το δεδικασμένο να είναι, κατ` αρχήν, δεσμευτικό μόνον εντός της οικείας δικαιοδοσίας, με αποτέλεσμα οι αποφάσεις των πολιτικών δικαστηρίων να μην αποτελούν δεδικασμένο για την ποινική δίκη και αντιστρόφως (ΟλΑΠ 4/2020, ΑΠ 79/2025).

15. Στην περίπτωση της **αληθινής κατ'ιδέα συρροής,** οπότε με την ίδια ενέργεια ή παράλειψη του δράστη, τελούνται περισσότερα εγκλήματα, το δεδικασμένο ή η εκκρεμοδικία εξαντλείται στην αξιόποινη πράξη, για την οποία ασκήθηκε η ποινική δίωξη και **δεν κωλύεται** νέα ποινική δίωξη για την άλλη πράξη, που συρρέει κατ' ιδέα με την πρώτη και δεν έχει κριθεί (ΟλΑΠ 1110/1982, ΑΠ 208/2025, 1254/2023, 180/2018).

16. Η παραβίαση του δεδικασμένου, που διαπιστώνεται από τη σύγκριση **των διατακτικών των αποφάσεων,** ιδρύει τον από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. ΣΤ΄ ΚΠΔ λόγο αναιρέσεως, μπορεί δε να προταθεί το πρώτον και ενώπιον του Αρείου Πάγου

ως λόγος αναιρέσεως κατ' αποφάσεως, εξεταζόμενος κατ' άρθρο 511 εδ. α΄ ΚΠΔ και **αυτεπαγγέλτως** (ΑΠ 1122/2023, 1090/2019, 16/2018,

Δεδουλευμένων καταβολή

1. Η καταδικαστική, για παράβαση της διάταξης του άρθρου 28 παρ. 1 του Ν. 3996/2011, σε συνδυασμό με εκείνη του άρθρου μόνου του Α.Ν. 690/1945, απόφαση στερείται της απαιτούμενης ***αιτιολογίας,*** όταν δεν εκτίθενται σ' αυτή, με πληρότητα και σαφήνεια, ενόψει του περιεχομένου των ως άνω ουσιαστικού δικαίου διατάξεων, τα κρίσιμα για τη θεμελίωση του προβλεπόμενου από αυτές εγκλήματος περιστατικά, που είναι ο ***χρόνος*** κατά τον οποίο διήρκεσε η σύμβαση εργασίας, οι μηνιαίες τακτικές ***αποδοχές***, καθώς και οι έκτακτες, το σύνολο αυτών, το ποσό που καταβλήθηκε στον εργαζόμενο έναντι αυτών και ***ο χρόνος*** κατά τον οποίο έπρεπε να καταβληθούν οι οφειλόμενες από τον κατηγορούμενο αποδοχές στον εργαζόμενο και αν το ύψος των αποδοχών και ο χρόνος καταβολής τους είχε ορισθεί από ατομική ***σύμβαση εργασίας*** ή διαιτητική απόφαση ή από το νόμο ή από το έθιμο (Α.Π. 135/2019).
2. Από τις παραπάνω διατάξεις προκύπτει ότι το προβλεπόμενο από αυτές πλημμέλημα τιμωρείται ως ***γνήσιο έγκλημα παράλειψης***, το οποίο συντελείται ευθύς ως ο υπόχρεος παραλείψει να καταβάλει στον δικαιούχο μισθωτό τις οφειλόμενες σ' αυτόν αποδοχές ή άλλης φύσης χορηγίες, μέσα στην προθεσμία που ορίζεται είτε από τη σύμβαση, είτε από το νόμο ή το έθιμο είτε από διοικητικές πράξεις (ΑΠ 799/2024, 568/2024, 714/2023, 626/2022, 6/2022, 1157/2020).
3. Περαιτέρω, ***επί νομικού προσώπου***, φερομένου ως εργοδότη, πρέπει να προσδιορίζεται ***η μορφή*** του νομικού προσώπου και, αν πρόκειται για εταιρεία, και η εταιρική ***μορφή*** αυτής, καθώς και τα πραγματικά

περιστατικά, από τα οποία προκύπτει η θέση και η ιδιότητα, την οποία είχε ο κατηγορούμενος στην εταιρία αυτή κατά τον κρίσιμο χρόνο, ώστε να ανακύπτει η υποχρέωσή του για την καταβολή των αποδοχών. Δεν αρκεί, δηλαδή, ο χαρακτηρισμός του κατηγορουμένου ***ως εργοδότη*** ή ως νόμιμου ***εκπροσώπου*** της εταιρικής επιχείρησης (ΑΠ 799/2024, 868/2023, 744/2023, 684/2023, 1045/2022, 6/2022, 948/2020).

4. Επί ανώνυμης εταιρείας μπορεί να ευθύνονται και οι εν τοις πράγμασι νόμιμοι εκπρόσωποι (ΑΠ 595/2023).
5. Κατά τον **α.ν.690/1945** τιμωρείται μόνο η καθυστέρηση καταβολής των αποδοχών αυτών, προκειμένου να διασφαλιστεί η έγκαιρη καταβολή αυτών στους δικαιούχους χωρίς να δημιουργείται πρωτογενής αξίωση των εργαζομένων για πληρωμή των αποδοχών τους Το έγκλημα αυτό, συνεπώς, τελείται με την καθυστέρηση καταβολής των συμφωνημένων αποδοχών των εργαζομένων και για το λόγο αυτόν ο ισχυρισμός του εργοδότη **περί μεταγενέστερης εξόφλησης** των καθυστερουμένων μισθών του εργαζόμενου του, **δεν αίρει το αξιόποινο** της καθυστέρησης πληρωμής τους σύμφωνα με την εν λόγω ουσιαστικού ποινικού δικαίου διάταξη του α.ν.690/1945 (ΑΠ 684/2023, 948/2020).
6. **Κλητήριο θέσπισμα:** για την εγκυρότητά του **δεν είναι απαραίτητο να αναγράφεται σε αυτό πώς προκύπτουν τα στοιχεία σε σχέση με τον καθορισμό από τη σύμβαση ή το νόμο κλπ του ύψους των αποδοχών**, τον χρόνο που έπρεπε να καταβληθούν οι αποδοχές και τον τρόπο υπολογισμού των μηνιαίων αποδοχών, των δώρων κλπ της εργαζόμενης **(ΑΠ 1058/2024, 1167/2019, 1018/2014).**
7. **Παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας:** στην περίπτωση τέλεσης του αδικήματος του άρθρου 28 παρ.1 του ν. 3996/2011, η νομιμοποίηση του

προβαίνοντος σε δήλωση παράστασης προς υποστήριξη της κατηγορίας, κρίνεται απλώς και μόνο από την αναφερόμενη στο κατηγορητήριο ιδιότητά του ως εργαζομένου στην επιχείρηση του κατηγορουμένου, στον οποίο οφείλονται οι αναφερόμενες σ' αυτό (κατηγορητήριο) δεδουλευμένες αποδοχές, χωρίς να απαιτείται, άλλη εξειδίκευση από τον δηλούντα της σχετικής απαιτήσεώς του (ΑΠ 1288/2024).

Δέσμευση λογαριασμών (Ν 4557/2018)

Μετά από **την παραπομπή** του κατηγορουμένου σε δίκη, **το δικαστήριο** που δικάζει την υπόθεση είναι αποκλειστικά αρμόδιο κατά τη διάρκεια της εκδίκασης ή σε περίπτωση ***αναβολής*** να αποφασίσει και για τις αιτήσεις αποδέσμευσης περιουσιακών στοιχείων ή χρηματικών ποσών, που επιβλήθηκαν κατά τις διατάξεις του Ν 4557/2018, ενώ σε κάθε άλλη περίπτωση παραμένει **αρμόδιο το δικαστικό συμβούλιο**. **(**ΑΠ 473/2024).

Δέσμευση από εισαγγελέα οικονομικού εγκλήματος

Αρμοδιότητα για την άρση αυτής. Εάν την προκαταρκτική εξέταση διενεργεί ο εισαγγελέας οικονομικού εγκλήματος και εκδίδει την σχετική διάταξη δεσμεύσεως αρμόδιο τυγχάνει το συμβούλιο εφετών. Εάν όμως την προκαταρκτική εξέταση διενεργεί ο επίκουρος εισαγγελικός λειτουργός και αυτός εκδίδει την σχετική διάταξη δεσμεύσεως αρμόδιο τυγχάνει το συμβούλιο πλημμελειοδικών *(ΑΠ 1236/2022)..*

Δήλωση συνέχισης διαδικασίας (αρ. 464 νΠΚ)

1. Εάν είχε υποβληθεί ***έγκληση*** από τον παθόντα ενόσω ίσχυε ο πΠΚ, ***δεν*** απαιτείται η υποβολή, απλής άλλωστε, δήλωσης συνέχισης, κατ΄άρθρο 464 νΠΚ (ΑΠ

796/2023, 543/2023, 524/2023, 335/2023, 817/2022), έστω κι αν η έγκληση είχε υποβληθεί **πέραν του τριμήνου** (ΑΠ 1028/2023, 924/2023, 911/2023, 653/2023, 601/2023, 62/2023, 1440/2022, 1009/2022).

2. Αναπλήρωση της δήλωσης επιθυμίας προόδου της ποινικής διαδικασίας επέρχεται, σε περίπτωση υποβολής μήνυσης από τον παθόντα, κατά το χρόνο κατά τον οποίο η πράξη διωκόταν αυτεπαγγέλτως, η οποία επέχει θέση έγκλησης, σύμφωνα με τα άρθρα 51 και 42 του ΚΠοινΔ (ΑΠ 673/2024, 658/2024, 1153/2022, 557/2020).
3. **Η δήλωση βούλησης** του εγκαλούντος για την τιμωρία του δράστη **δεν** απαιτείται να είναι **ρητή και πανηγυρική** αλλά αρκεί να συνάγεται από το όλο περιεχόμενο της έγκλησης και εφόσον, σύμφωνα με την μεταβατική διάταξη του **άρθρου 464 ΠΚ**, αρκεί μία απλή δήλωση για την πρόοδο της ποινικής διαδικασίας, ακόμη και η συναφής αναφορά στον εισαγγελέα επέχει θέση εγκλήσεως, σύμφωνα με τα άρθρα 51 και 42 ΚΠΔ (ΑΠ557/2020), η οποία μάλιστα θεωρείται ότι έχει ασκηθεί εμπροθέσμως (ΑΠ 2010/2019), εφόσον έχει υποβληθεί , υπό το προγενεστέρως ισχύον δίκαιο, από τον δικαιούμενο προς τούτο **(**ΑΠ 1215/2023, 756/2022, 346/2021, 47/2021, 773/2020, 2010/2019).
4. Ομοίως και η **κατάθεση του παθόντος ότι επιθυμεί την ποινική δίωξη** του δράστη της υπεξαίρεσης, ***κατά την ένορκη κατάθεσή του***, η οποία έγινε μετά παρέλευση τριμήνου από την τέλεση της πράξης της υπεξαίρεσης, σε χρόνο που αυτή διωκόταν αυτεπαγγέλτως (ΑΠ 83/2023)
5. Ομοίως και αν ακόμα δεν είχε κάν υποβάλλει τέτοια μηνυτήρια αναφορά, αλλά πριν την ισχύ των νέων κωδίκων (1-7-19) είχε **δηλώσει παράσταση πολιτικής αγωγής**, έστω και αν μετά την ισχύ αυτών ***δεν*** δήλωσε ***εμπρόθεσμα*** κατ' άρ. 464 ν.Π.Κ, ότι επιθυμεί την πρόοδο της διαδικασίας, παρά ταύτα εγκύρως συνεχίζεται η τελευταία,

διότι η υποβολή της μηνυτήριας αναφοράς ή της δήλωσης παράστασης πολιτικής αγωγής σαφώς ***υποκαθιστά*** την μεταγενέστερη και προβλεπόμενη από την μεταβατική διάταξη του άρ. 464 ν. Π.Κ. απλή δήλωση προόδου της διαδικασίας και προδήλως εκπληρώνει τον σκοπό της τελευταίας (ΑΠ 911/2023, 796/2023, 335/2023, 136/2023, 62/2023, 1067/21, 1043/21, 346/21, 138/21).

6. **ΑΝΤΙΘΕΤΗ:** Αναπλήρωση της δήλωσης επιθυμίας προόδου της ποινικής διαδικασίας με τη δήλωση παράστασης προς υποστήριξη της κατηγορίας ή παράστασης πολιτικής αγωγής **δεν είναι δυνατή,** αφού κατά τις ταυτάριθμές και ρητές διατάξεις των άρθρων 82 παρ. 3 του ισχύοντος και του προϊσχύσαντος ΚΠοινΔ, η δήλωση υποστήριξης της κατηγορίας και η δήλωση παράστασης του πολιτικώς ενάγοντος δεν αναπληρώνουν την έγκληση (ΑΠ 543/2023, 58/2020).
7. **Δήλωση επιθυμίας προόδου της ποινικής διαδικασίας (αρ. 464 ΠΚ).** Η **δήλωση επιθυμίας προόδου της ποινικής διαδικασίας**, εξομοιώνεται με την έγκληση και **συνιστά και πράξη ουσιαστικού δικαίου,** η δε προθεσμία δήλωσης επιθυμίας προόδου της ποινικής διαδικασίας **δεν περιλαμβάνεται στις νόμιμες και δικαστικές προθεσμίες διενέργειας διαδικαστικών πράξεων** για τις οποίος προβλέφθηκε αναστολή κατά το χρονικό διάστημα από 13-3-2020 έως 31-5-2020, με βάση τις Υπουργικές Αποφάσεις «περί ……. του κορωνοϊού COVID-19», κατ' άρθρο 44 παρ. 1 του Συντάγματος, και κυρώθηκε με το άρθρο 2 του Ν. 4682/2020 **και έπρεπε να έχει υποβληθεί μέχρι τις 18-3-2020** (ΑΠ 1153/2022).
8. **Αδιαίρετο της δήλωσης συνέχισης της ποινικής διαδικασίας:** η προβλεπόμενη από την διάταξη του άρθρου 464 ΠΚ δήλωση του δικαιούμενου σε έγκληση ότι επιθυμεί την πρόοδο της εκκρεμούς ποινικής διαδικασίας **ισοδυναμεί με την υποβολή έγκλησης (Ολ.ΑΠ 4/2006).** Συνακόλουθα ως προς αυτή **ισχύει αναλόγως**

η ρύθμιση της διάταξης του άρθρου 116 του ΠΚ, ως προς το αδιαίρετο της έγκλησης. Ετσι εφόσον η ποινική δίωξη ασκείται εναντίον όλων των συμμετόχων του εγκλήματος ακόμη και αν η έγκληση που υποβλήθηκε στρέφεται μόνο εναντίον ενός εξ αυτών, το **ίδιο θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι ισχύει και για την δήλωση συνέχισης της ποινικής διαδικασίας του άρθρου 464 του ΠΚ,** εφόσον αυτή επέχει θέση έγκλησης και επομένως, εφόσον λάβει χώρα δήλωση συνέχισης έστω και κατά ενός των συμμέτοχων, αυτή επεκτείνεται και στους υπόλοιπους (ΑΠ 50/2025, 653/2023).

Δήμευση

1. **Έφεση κατά της απόφασης που διέταξε δήμευση. (αρ. 504 παρ.1, 368, 492 ήδη 495 ΚΠΔ).** Η απόφαση του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου κατά το μέρος που διέταξε ***τη δήμευση πειστηρίων***, προσβάλλεται με ***έφεση*** και επομένως δεν επιτρέπεται αίτηση αναιρέσεως κατ' αυτής. (ΑΠ 278/2023, 598/2015).
2. Η δήμευση ως ***μέτρο ασφαλείας*** είναι α) υποχρεωτική, β) επιβάλλεται και χωρίς καταδίκη ορισμένου προσώπου, γ) επιβάλλεται υπό προϋποθέσεις και κατά των κληρονόμων, δ) επιβάλλεται υποχρεωτικά κατά παντός τρίτου κατόχου και ε) επιβάλλεται υποχρεωτικά μόνον αν από τα κατασχεθέντα αντικείμενα προκύπτει κίνδυνος δημόσιας τάξης, με την έννοια όχι μόνον του κινδύνου επανάληψης αξιόποινων πράξεων, αλλά και του κινδύνου της δημόσιας υγείας, της κοινής ειρήνης, της ασφάλειας ή της δημόσιας πίστης (ΑΠ 818/2022, 1244/2018).
3. Η δήμευση του άρθρου ***16 Ν. 2168/1993*** αποτελεί ***μέτρο ασφαλείας*** και επιβάλλεται υποχρεωτικά, καθώς ο νόμος θέσπισε ένα τεκμήριο απόλυτης επικινδυνότητας των όπλων για τη δημόσια τάξη, το οποίο δεν μπορεί να ανατραπεί με μόνη την επίκληση των συνοδευτικών περιστάσεων κατοχής του όπλου, που μειώνουν τον κίνδυνο

προσβολής εννόμων αγαθών, παρά μόνο όταν από τον ίδιο το νόμο ισχύει αντίθετο τεκμήριο έλλειψης κινδύνου, όπως όταν μετά την κατάσχεση και πριν από την απόφαση δήμευσης εκδίδεται άδεια από την αρμόδια αρχή (ΑΠ 818/2022).

4. **Δήμευση- κατάσχεση (αρ. 373 ΚΠΔ).** Το ποινικό δικαστήριο έχει δικαιοδοσία να κρίνει για την τύχη των κατασχεθέντων και δεσμευθέντων πραγμάτων και όσων κρίνει ότι πρέπει να κατασχεθούν, καθώς επίσης για τα ζητήματα αστικής φύσης, που προκύπτουν κατά τη διάρκεια της δίκης. (ΑΠ 858/2023).
5. **Δήμευση- κατάσχεση (αρ. 373 ΚΠΔ).** Υποχρεούται δε αυτεπαγγέλτως το δικαστήριο, με την τελειωτική απόφασή του, να διατάξει την επικύρωση της κατάσχεσης ή την κατάσχεση ή την άρση της κατάσχεσης και την απόδοση των μη υποχρεωτικώς κατά νόμο δημευτέων πραγμάτων, που αφαιρέθηκαν και των πειστηρίων και όσων κατασχέθηκαν και δεν έγινε άρση της κατάσχεσής τους, στον αποδεικνυόμενο από τη διαδικασία ιδιοκτήτη τους. Σε περίπτωση δε καταδίκης, αν τα δεσμευθέντα περιουσιακά στοιχεία προέρχονται άμεσα ή έμμεσα από την αξιόποινη πράξη και συνιστούν την περιουσιακή ζημία που υπέστη το θύμα, το δικαστήριο τα αποδίδει στο τελευταίο (ΑΠ 858/2023).
6. **Δήμευση προϊόντων εγκλήματος** πρέπει να αιτιολογείται ειδικώς ότι αυτά αποτελούν προϊόντα κτηθέντα από τη διάπραξη του βασικού αδικήματος **(ΑΠ 1009/2022).**

Δημόσια κτήματα (αρ. 23 ΑΝ 1539/1938)

1.Για την πραγμάτωση του ανωτέρω εγκλήματος απαιτείται : α) αυθαίρετη κατάληψη δημοσίου κτήματος (ή δημοτικού ή κοινοτικού), β) η κατάληψη να έγινε εν γνώσει του δράστη, αρκούντος και του ενδεχομένου δόλου ότι πρόκειται για τέτοιο κτήμα και γ) το κτήμα να τελεί υπό την αναμφισβήτητη κατοχή του Δημοσίου (Δήμου ή Κοινότητος). (ΑΠ 517/2024, 538/2022, 589/2020).

2.Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 967 του ΑΚ, πράγματα κοινής χρήσεως είναι ιδίως τα νερά με ελεύθερη και αέναη ροή, οι δρόμοι, οι πλατείες, οι γιαλοί, τα λιμάνια, οι όρμοι, οι όχθες πλεύσιμων ποταμών, οι μεγάλες λίμνες και οι όχθες τους. Τέτοιοι δε τρόποι δημιουργικοί της κοινοχρησίας ακινήτων που βρίσκονται στην περιφέρεια δήμου ή κοινότητας και ανήκουν κατά κυριότητα σ' αυτούς είναι α) η διοικητική διαδικασία της εγκρίσεως και εφαρμογής σχεδίου πόλεως, κώμης ή συνοικισμού του Κράτους, β) η ιδιωτική βούληση και γ) η αμνημονεύτου χρόνου αρχαιότητα (ΑΠ 517/2024, 538/2022, 589/2020).

Δημόσια υποκίνηση βίας και μίσους (αρ. 1 παρ. 1 Ν 927/1979).

1. Η αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος αυτού πληρώνεται όταν κάποιος δημόσια προτρέπει άλλον ή άλλους σε πράξεις ή ενέργειες που μπορούν να προκαλέσουν διακρίσεις, μίσος ή βία εναντίον των ως άνω προσώπων. Η «προτροπή» αυτή πρέπει να είναι δημόσια, με την έννοια ότι μπορεί να εισακουστεί και να επηρεάσει οποιονδήποτε δέκτη, ανεξαρτήτως αν τελείται σε δημόσιο ή ιδιωτικό χώρο, με δημόσιο ή ιδιωτικό μέσο, οπωσδήποτε μπορεί να συμβεί μέσω του διαδικτύου. Δεν συνιστά «προτροπή» η απλή έκφραση γνώμης, κριτικής έστω και δυσάρεστης ή επικριτικής για τα ως άνω πρόσωπα (ΑΠ 1025/2024, 1691/2022, 858/2020).
2. Οι πράξεις και οι ενέργειες, στις οποίες προτρέπει το υποκείμενο του εγκλήματος, πρέπει να είναι ικανές και πρόσφορες να προκαλέσουν «διακρίσεις, μίσος ή βία», χωρίς να απαιτείται και να προκληθούν. Το αποτέλεσμα της πρόσφορης πρόκλησης «διακρίσεων, μίσους ή βίας» πρέπει να έχει ως μοναδική αιτία και λόγο και να συνδέσει αποκλειστικά με τα ως άνω πρόσωπα που διαχειρίζονται από την εθνική τους καταγωγή, την σεξουαλική τους προτίμηση, στα οποία περιλαμβάνονται οι

ομοφυλόφιλοι, οι οποίοι έλκονται ερωτικά από τα άτομα του ιδίου φύλου. (ΑΠ 1025/2024, 1691/2022, 858/2020).

3. Το έννομο αγαθό που προστατεύεται με τις διατάξεις του ν. 927/1979….. είναι το και συνταγματικά, άλλωστε, κατοχυρωμένο, δικαίωμα κάθε Έλληνα προς ίση μεταχείριση, ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του και απαγόρευση κάθε διάκρισης που αφορά το άτομό του, καθώς και αυτή ταύτη τη «δημόσια ευταξία ή τάξη», αφού ο ρατσιστικός λόγος ή λόγος μίσους αποτελεί μία κατάσταση που εγκυμονεί κινδύνους για τα ατομικά έννομα αγαθά των μελών της κοινωνίας και ειδικά των μελών εκείνων των πληθυσμιακών ομάδων, τις οποίες στοχοποιεί. (ΑΠ 1025/2024, 1691/2022, 858/2020).

Δημόσιο έγγραφο.

1. Η έννοια **του δημοσίου εγγράφου δεν προσδιορίζεται σε διάταξη του Ποινικού Κώδικα**, γι` αυτό έχει εφαρμογή και στο Ποινικό Δίκαιο το άρθρο 438 Κ.Πολ.Δ., κατά την έννοια του οποίου δημόσιο έγγραφο είναι αυτό που συντάχθηκε από αρμόδιο καθ` ύλην και κατά τόπο δημόσιο υπάλληλο ή λειτουργό και **προορίζεται για εξωτερική κυκλοφορία** προς πλήρη απόδειξη έναντι πάντων κάθε γεγονότος που βεβαιώνεται με αυτό **(**ΑΠ 1037/2022).
2. Η έννοια του ***δημοσίου εγγράφου*** δεν προσδιορίζεται σε διάταξη του Ποινικού Κώδικα, γι΄αυτό έχει εφαρμογή και στο Ποινικό Δίκαιο ***το άρθρο 438 του ΚΠολΔ***, κατά την έννοια του οποίου δημόσιο έγγραφο είναι αυτό που συντάχθηκε κατά τους ***νόμιμους τύπους*** από ***δημόσιο*** υπάλληλο ή δημόσιο λειτουργό, ο οποίος ασκεί τα καθήκοντά του στο πλαίσιο της ***λειτουργικής, υλικής και τοπικής*** του αρμοδιότητας,

σύμφωνα με τις προϋποθέσεις, τις οποίες θέτουν οι σχετικές διατάξεις του νόμου (ΑΠ 1374/2023, ΑΠ 2000/2018,

3. ***Δεν*** θεωρούνται έγγραφα, και ***δη δημόσια*** τοιαύτα, τα διάφορα ***σχέδια*** εγγράφων, καθώς και ***τα πληροφοριακά έγγραφα*** δημοσίων υπηρεσιών, εκτός αν μέσω αυτών ασκείται δημόσια εξουσία ή λειτούργημα , όπως είναι εκείνα που είναι κατατεθειμένα στο αρχείο δημόσιας υπηρεσίας και βάσει αυτών εκδίδονται αντίγραφα (ΑΠ 1374/2023).

Διακοπή της κύησης (αρ. 304 ΠΚ)

1.Η τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης ανήλικης, με **τη συναίνεσή της,** χωρίς όμως τη συναίνεση των ασκούντων την γονική μέριμνα αυτής (ανήλικης), στοιχειοθετεί αξιόποινη πράξη για τον ιατρό που προέβη σ' αυτήν, τόσο κατά τον προϊσχύσαντα μέχρι 30-6-2019 όσο και κατά τον ισχύοντα από 1-7-2019 Π.Κ., εφαρμοστέα όμως στην κρινόμενη υπόθεση, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1 του ισχύοντος Π.Κ., για την ως άνω αξιόποινη πράξη, εφόσον αυτή **δεν τ**ελείται κατ' **επάγγελμα**, είναι οι ρυθμίσεις του τελευταίου, δηλαδή του **ισχύοντος Π.Κ., καθόσον προβλέπουν ευμενέστερη ποινική μεταχείριση** του υπαιτίου, συγκεκριμένα δε, σύμφωνα με τις διατάξεις του ισχύοντος Π.Κ., η απειλούμενη ποινή είναι φυλάκιση έως τρία (3) έτη ή χρηματική ποινή, σε αντίθεση με εκείνες του προϊσχύσαντος μέχρι 30-6-2019 Π.Κ. που προβλέπουν ποινή φυλάκισης τουλάχιστον έξι (6) μηνών. ΑΠ 665/2024).

2. Για **να μη είναι άδικη η τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης σε ανήλικη**, δηλαδή κάτω των δεκαοκτώ (18) ετών, απαιτείται, **εκτός από την προσωπική απόφαση της ανήλικης, η συναίνεση ενός από τα πρόσωπα που ασκούν τη γονική μέριμνα**

αυτής, ρύθμιση που υποδηλώνει την επιθυμία και προσδοκία του νομοθέτη ότι μία τόσο σημαντική απόφαση θα είναι το αποτέλεσμα συνεργασίας των γονέων με την ανήλικη, δεν μπορεί δε η συναίνεση αυτή να λειτουργήσει ως στείρα αντίδραση των γονέων. ΑΠ 665/2024).

3.Αντικείμενο της ανωτέρω αξιόποινης πράξης της τεχνητής διακοπής εγκυμοσύνης ανήλικης, με τη συναίνεσή της, χωρίς όμως τη συναίνεση των ασκούντων την γονική μέριμνα αυτής, **δεν είναι η έγκυος, αλλά το κυοφορούμενο έμβρυο, παράλληλα όμως, βεβαίως, προστατεύεται η υγεία της ανήλικης γυναίκας,** η ζωή της, αλλά και η κοινωνική της πρόοδος και η ελευθερία της διάθεσης της προσωπικότητάς της. ΑΠ 665/2024).

4.Η **ικανότητα για συναίνεση** συνίσταται στην ουσιαστική ικανότητα του φορέα του αγαθού ν**α μπορεί να εκτιμήσει σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση τη σημασία και τις συνέπειες της συναίνεσής του,** ως εκ τούτου δε την εν λόγω ικανότητα μπορούν να έχουν, σε ορισμένες περιπτώσεις, και οι ανήλικοι. Η συναίνεση όμως της ανήλικης, για την τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης της, **για να είναι ισχυρή, πρέπει να είναι σοβαρή, να ανταποκρίνεται πράγματι προς την αληθινή βούλησή της και να μη είναι προϊόν πλάνης, βίας ή απειλής** (ΑΠ 665/2024).

Διαμονή άγνωστη.

Κατ' ορθή ερμηνεία των διατάξεων των άρθρων ***156 παρ. 1 και 2 και 273 παρ.1 του ΚΠΔ,*** στην περίπτωση που ***δεν έχει ενεργηθεί προανάκριση*** ή ο κατηγορούμενος δεν εμφανίστηκε κατ' αυτήν και δεν έχει δηλώσει διεύθυνση κατοικίας, κατά το άρθρο 273 του ΚΠΔ, **δεν μπορεί άνευ ετέρου να θεωρείται ως κατοικία του η αναγραφόμενη, στην έγκληση ή τη μήνυση, διεύθυνση κατοικίας, όπου αναζητήθηκε και δεν βρέθηκε** (ΑΠ 1202/2022)

Διατάραξη κοινής ησυχίας

Το όριο των 80 db δεν έχει έννομη επιρροή για την τέλεση της παράβασης της ΑΔ 3/1996, διότι κρίσιμο εν προκειμένω δεν είναι η υπέρβαση του ορίου των 80 db (ως απαιτείται για την παραβίαση της ΥΑ Α5///1985 διατάξεως, κατά το άρθρο 6 αυτής), αλλά το ότι κατά τη θερινή περίοδο (από 1 Απριλίου έως 30 Σεπτεμβρίου) και από ώρες 15,00 έως 17,30 απαγορεύεται πάσης φύσεως δραστηριότητα που δημιουργεί θόρυβο σε δημόσιους χώρους [είτε με μηχανικό μέσο είτε ακόμα και με φωνασκίες], χωρίς να είναι απαραίτητο κατά τις συγκεκριμένες ώρες να προκύπτει υπέρβαση του γενικώς ισχύοντος ορίου των 80 db (ΑΠ 1572/2025).

Διερμηνέας (άρθρο 233, 236, 171 ΚΠΔ)

1. Για να διοριστεί **διερμηνέας,** πρέπει ο κατηγορούμενος να δηλώσει **τη μη επαρκή** γνώση της ελληνικής γλώσσας ή εκείνος που διευθύνει τη συζήτηση να το διαπιστώσει με οποιονδήποτε τρόπο, η δε περί τούτου κρίση του **δεν υπόκειται** στον έλεγχο του Αρείου Πάγου (ΑΠ 647/2024, 1002/2021, 1266/2006).
2. **Η μη όρκιση** ή η **παράτυπη** ή ατελής ή μη προσήκουσα όρκιση του διερμηνέα **δεν** έχει ταχθεί, κατά το άρθρο 236 του ΚΠΔ ή κατ΄ άλλη διάταξη, **με ποινή ακυρότητας** (ΑΠ 2545/2005) και συνεπώς η παρατυπία στην όρκιση της διερμηνέα δεν μπορεί να αποτελέσει λόγο ακυρότητας (απόλυτης ή σχετικής) αφού κάτι τέτοιο δεν απαγγέλεται ούτε συνάγεται από καμμία νομική διάταξη (ΑΠ 1418/2022).
3. **Διερμηνέας (αρ. 233 παρ. 2 ΚΠΔ).** Ο ισχυρισμός ότι το δικαστήριο αξιοποίησε **απομαγνητοφωνημένες συνομιλίες** των κατηγορουμένων (κατόπιν νόμιμης άρσης του απορρήτου των επικοινωνιών), που έγιναν στην αλβανική γλώσσα και μεταφράστηκαν στην ελληνική από διερμηνέα ,που δεν διορίστηκε κατ΄άρθρο 233

παρ. 2 ΚΠΔ, είναι **αβάσιμος,** αφού αφορά σε ακυρότητα της προδικασίας, η οποία **καλύφθηκε, εφόσον δεν προτάθηκε νομίμως** ως την αμετάκλητη παραπομπή στο ακροατήριο (ΑΠ 3/2023).

4. **Διερμηνέας (αρ. 233 ΚΠΔ).** Στην περίπτωση που αλλοδαπός κατηγορούμενος **δεν δηλώσει ότι δεν γνωρίζει επαρκώς την ελληνική γλώσσα**, το δικαστήριο **πρέπει να διερευνήσει** αν αυτός ομιλεί και κατανοεί επαρκώς την ελληνική γλώσσα και κατόπιν αυτού, εναπόκειται στην, αναιρετικώς **ανέλεγκτη,** κυριαρχική κρίση του διευθύνοντος ο διορισμός ή μη διερμηνέως. Η παράλειψη της υποχρέωσης αυτής επιφέρει **απόλυτη ακυρότητα,** κατά το άρθρο 171 παρ. 1 εδ. δ΄ του ΚΠοινΔ, διότι αφορά την εμφάνιση και υπεράσπιση του κατηγορουμένου, για την οποία (παράβαση), ιδρύεται λόγος αναίρεσης της απόφασης, σύμφωνα με το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α' του ΚΠοινΔ (ΑΠ 221/2023, 729/2020).
5. **Διερμηνέας (αρ. 233 ΚΠΔ):** αν διοριστεί **εκτός του καταλόγου** των διερμηνέων που καταρτίζεται από το πρωτοδικείο, τότε πρέπει **να δοθεί προηγουμένως ο λόγος** στον εισαγγελέα και τον κατηγορούμενο διότι αυτό συνιστά διάταξη κατ΄άρθρο 138 ΚΠΔ και απαιτείται ειδική αιτιολογία¨ **αν δε δοθεί ο λόγος**, υφίσταται **απόλυτη ακυρότητα** κατ΄άρθρο 171 παρ. 1 β, δ ΚΠΔ. **Αντίθετα**, η **διάταξη του διευθύνοντος** τη συζήτηση, με την οποία ορίζεται απλώς διερμηνέας **από τον οικείο πίνακα *διερμηνέων***, δεν συνιστά διάταξη κατά την έννοια του άρθρου 138 του ΚΠΔ και επομένως ***δεν*** χρειάζεται να δοθεί προηγουμένως ***ο λόγος*** στον εισαγγελέα ή τον κατηγορούμενο, ούτε απαιτείται κάποια αιτιολογία αυτής (ΑΠ 850/2025, 1122/2023, 143/2023). Βλ και τις ΑΠ 1122/2023, 1083/2023: η διάταξη του διευθύνοντος, με την οποία διορίζεται ως διερμηνέας πρόσωπο, **μη περιλαμβανόμενο στον οικείο πίνακα**, υπόκειται στον έλεγχο του Αρείου Πάγου, αν περιέχει την επιβαλλόμενη αιτιολογία, ότι συνέτρεχαν συγκεκριμένοι λόγοι ***αδυναμίας εξεύρεσης*** και διορισμού

διερμηνέα εκ του υπάρχοντος οικείου πίνακα διερμηνέων του συμβουλίου πλημμελειοδικών.

Δικαστική άφεση της ποινής (αρ. 104Β ΠΚ)

Στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 104 Β του ισχύοντος Π.Κ. προβλέπονται ***λόγοι δυνητικής άφεσης της ποινής*** από το Δικαστήριο, ενώ στη δεύτερη παράγραφό του προστίθεται, για πρώτη φορά, ένας ***υποχρεωτικός*** λόγος δικαστικής άφεσης της ποινής, που συναρτάται με την εισαγωγή στο ποινικό μας σύστημα του θεσμού ***της αποκαταστατικής δικαιοσύνης***. Η έρευνα του αιτήματος για δικαστική άφεση της ποινής **έπεται** της απόφασης του Δικαστηρίου περί ενοχής του υπαιτίου, καθόσον σε περίπτωση απαλλαγής του δεν υφίσταται ζήτημα ποινής για να κριθεί ότι πρέπει να μην επιβληθεί αυτή (ΑΠ 481/2023, 10/2022, 505/2021). Αν το δικαστήριο ερευνήσει τον σχετικό ισχυρισμό ***πριν*** από την περί ενοχής κρίση του, υποπίπτει σε ***υπέρβαση εξουσίας*** (ΑΠ 481/2023).

Δικαστικά έξοδα

Ψευδής καταμήνυση. **580 νΚΠΔ, 585 πΚΠΔ –**Η κρίση του εισαγγελέα πρωτοδικών, κατά ***την αρχειοθέτηση*** της σχετικής μήνυσης, περί απαλλαγής του μηνυτή από την καταβολή δικαστικών εξόδων κατά τη διάταξη του άρθρου 585 του προϊσχύσαντος ΚΠΔ, , ***δεν δεσμεύει*** το Δικαστήριο ως προς τη ***μη ύπαρξη δόλου*** στο πρόσωπο του κατηγορουμένου ***για ψευδή καταμήνυση*** *ΑΠ 621/2022,*

Δικαστική προστασία

Δικαίωμα παροχής δικαστικής προστασίας. Η επιβαλλόμενη από το άρθρο 514 α ΚΠΔ υποχρέωση του αναιρεσείοντος να παρίσταται στον Άρειο Πάγο ***μετά ή δια πληρεξούσιου δικηγόρου*** δεν είναι υπέρμετρη, διασφαλίζει την ορθή λειτουργία της δικαιοσύνης στο ανώτατο αυτό επίπεδο αναιρετικού ελέγχου των αποφάσεων και δεν παρεμποδίζει την ελεύθερη πρόσβαση του κατηγορουμένου στον Άρειο Πάγο και ως εκ τούτου ***δεν αντιβαίνει*** στις διατάξεις των άρθρων ***20 παρ. 1*** του Συντάγματος και ***6 παρ. 3 της*** Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου ***(ΕΣΔΑ),*** οι οποίες εξασφαλίζουν σε κάθε πρόσωπο το δικαίωμα παροχής δικαστικής προστασίας, η δε τελευταία και το συνακόλουθο δικαίωμα να δικάζεται αυτό δίκαια, δημόσια και αμερόληπτα, αφού από τις τελευταίες υπερνομοθετικές διατάξεις δεν κωλύεται κοινός νομοθέτης να θέτει όρους και περιορισμούς, υπό τους οποίους ασκείται το κατοχυρούμενο από τις διατάξεις αυτές δικαίωμα παροχής έννομης προστασίας, αρκεί οι περιορισμοί αυτοί να μην περιστέλλουν τη δυνατότητα προσφυγής στα δικαστήρια, με τέτοιο τρόπο ή σε τέτοιο βαθμό, ώστε το ως άνω δικαίωμα να προσβάλλεται στον ίδιο τον πυρήνα του ΟλΑΠ 724/1992, ΑΠ 1023/2022, 1635/2019,

Δίκαιη δίκη

1. Η παραβίαση της διάταξης του άρθρου 6 παρ.1 της Ε.Σ.Δ.Α., που καθιερώνει την αρχή της δίκαιης δίκης, δε δημιουργεί ιδιαίτερο λόγο αναιρέσεως της ποινικής αποφάσεως, πέρα από τους λόγους που περιοριστικά αναφέρονται στο άρθρο 510 του Κ.Ποιν.Δ., εκτός εάν συνδυάζεται με άλλη πλημμέλεια που υπάγεται στους προβλεπόμενους από την εν λόγω διάταξη λόγους αναιρέσεως, σε συνδυασμό με όσα ορίζονται στη διάταξη του άρθρου 171 παρ.1 στοιχ. δ΄ του Κ.Ποιν.Δ.*(ΑΠ 1202/2022, 417/2020).* Έννοια

δίκαιης δίκης, από την οποία απορρέει το ***τεκμήριο της αθωότητας*** και συνακόλουθα η αρχή της επιείκειας (*ΑΠ 757/2022).*

2. **Έννοια δίκαιης δίκης**. Η πολιτεία, μέσω των οργάνων της, οφείλει να απαντά ***σε όλα τα επιχειρήματα του κατηγορουμένου*** και να εξετάζονται αυτά κατά τρόπο πραγματικό από το Δικαστήριο, δηλαδή το Δικαστήριο να προβαίνει σε αποτελεσματική εξέταση των παρατηρήσεων, επιχειρημάτων και αποδείξεων, που επικαλούνται **οι διάδικοι** *(ΑΠ 733/2022).*

Δικαίωμα μη αυτοενοχοποίησης.

1.Το αυτό αποτέλεσμα, με τον εξαναγκασμό του κατηγορουμένου να καταθέσει εναντίον του, επάγεται η λήψη υπόψη ***ολόκληρης της απολογίας*** του κατά την ***ανάκριση*** και η μετά την κτήση της ιδιότητας του κατηγορουμένου λήψη υπόψη, χωρίς τη συναίνεσή του, όσων ***επιβαρυντικών*** για τον ίδιο στοιχείων είχε αυτός καταθέσει σε χρόνο προγενέστερο της κτήσης της ιδιότητας αυτής (Ολ. Α.Π. 1/2004,ΟλΑΠ 2/2021, ΑΠ 1603/2023, ΑΠ 681/2023, ΑΠ 1665/2022,).

2. Παραβίαση, όμως, της πιο πάνω αρχής της μη αυτοενοχοποίησης του κατηγορουμένου επέρχεται ***μόνο*** με την κατά τον προαναφερόμενο τρόπο ***αξιοποίηση*** αποδεικτικώς εκ μέρους του δικαστηρίου των ως άνω εγγράφων (απολογίας και μαρτυρικών αυτού καταθέσεων) ***και όχι με την αξιοποίηση*** **α)** του υποβληθέντος από τον ίδιο, αμέσως μετά την προφορική του απολογία κατά την ανάκριση, ***απολογητικού υπομνήματος,*** διότι το υπόμνημα αυτό αποτελεί τμήμα αυτής (απολογίας), υποβάλλεται από αυτόν με την θέλησή του και προς υπεράσπισή του, δεν εξαναγκάζεται προς τούτο και δεν περιέχει επιβαρυντικά στοιχεία σε σχέση με τα επίδικα αδικήματα και ***β)*** του υποβληθέντος από τον ίδιο υπομνήματος

εγγράφων εξηγήσεων κατά τη διάρκεια προανακριτικής εξέτασης, διότι το υπόμνημα αυτό υποβάλλεται από αυτόν με τη θέλησή του και προς υπεράσπισή του, δεν εξαναγκάζεται προς τούτο και ***δεν*** περιέχει ***επιβαρυντικά στοιχεία*** σε σχέση με τα επίδικα αδικήματα. (ΟλΑΠ 2/2021, ΑΠ 1603/2023, ΑΠ 681/2023, ΑΠ 1665/2022,).

3.Ειδικότερα, στις περιπτώσεις αυτές, με την ανάγνωση και τη λήψη υπόψη για τη διαμόρφωση της κρίσης του δικαστηρίου των μη περιεχόντων επιβαρυντικά για τον κατηγορούμενο στοιχεία ως άνω εγγράφων, δεν επέρχεται παραβίαση του δικαιώματος του μη αυτοενοχοποίησης, ούτε παραβίαση οποιουδήποτε υπερασπιστικού δικαιώματος, αφού η αξιολόγησή τους δεν γίνεται σε βάρος του και έτσι δεν προκαλείται απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο (ΟλΑΠ 2/2021, ΑΠ 1603/2023, ΑΠ 681/2023, ΑΠ 1665/2022,).

Δικαίωμα σιωπής του κατηγορουμένου (αρ. 104 ΚΠΔ)

Το δικαίωμα σιωπής του κατηγορουμένου – αναιρεσείοντος ενυπάρχει στο από το νόμο παρεχόμενο δικαίωμά του να αρνηθεί να απολογηθεί και να απαντήσει σε ερώτηση και η Διευθύνουσα τη συζήτηση δεν είχε υποχρέωση να γνωστοποιήσει τούτο ιδιαιτέρως, ώστε από την παράλειψή της αυτή να παραβιάζονται οι διατάξεις που αφορούν την υπεράσπισή του και να προκαλείται ακυρότητα της διαδικασίας (ΑΠ 1583/2022, 924/2009,

Δικηγόρος. Κώδικας περί δικηγόρων

1. **Κώδικας περί δικηγόρων. Απώλεια δικηγορικής ιδιότητας λόγω ποινικής καταδίκης για υπεξαίρεση.** Διαπιστωτική πράξη του Υπουργού Δικαιοσύνης ανεξαρτήτως εάν η ποινή είχε ανασταλεί και παρήλθε επιτυχώς το διάστημα της αναστολής (ΑΠ 149/2023) .

2. **Δικηγόρος. Παράσταση κατά την εκδίκαση της αναίρεσης.** Από το άρθρο 61 Ν.4194/2013 «Κώδικας Δικηγόρων», συνάγεται ότι αν ο δικηγόρος που παρίσταται κατά τη συζήτηση αίτησης αναίρεσης εντολέα του, ***δεν έχει καταθέσει το σχετικό γραμμάτιο,*** η παράστασή του δεν γίνεται δεκτή και ο αναιρεσείων θεωρείται ότι δεν έχει εμφανισθεί και η αίτησή του ***απορρίπτεται κ***ατ' άρθρο 514 εδ. α του ΚΠοινΔ, εφόσον έχει κλητευθεί νομότυπα από τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου (άρθρ. 512 παρ. 1 εδ. γ του ΚΠοινΔ), σύμφωνα με τα άρθρα 155-161 και μέσα στην προθεσμία του άρθρου 166 του ίδιου Κώδικα (ΑΠ 116/2023, 1603/2016).

Διόρθωση- συμπλήρωση απόφασης- πρακτικών (αρ. 145 ΚΠΔ)

1. ***Ως διόρθωση της απόφασης*** νοείται η αποκατάσταση της αληθινής βούλησης του δικαστηρίου, με την απάλειψη στοιχείων που παρεισέφρησαν αθέλητα στο κείμενο της ή με την παράθεση σ` αυτό στοιχείων, που είναι αναγκαία για την απόδοση της αληθινής βούλησης του δικαστηρίου και έχουν παραλειφθεί από παραδρομή, αβλεψία ή άλλη παρόμοια αιτία, και **όχι η άρση νομικών πλημμελειών της απόφασης που δημιουργούν ακυρότητα ή ουσιαστικών σφαλμάτων αυτής, που εμπίπτουν στο δικαιοδοτικό πεδίο του ανώτερου δικαστηρίου, το οποίο θα αποφανθεί μετά από άσκηση σχετικού ενδίκου μέσου.** (Ολ. ΑΠ 365/1982, ΑΠ 333/2023, 375/2019,
2. Ως διόρθωση της απόφασης νοείται η αποκατάσταση της πραγματικής βούλησης του δικαστηρίου, με την παράθεση σε αυτήν στοιχείων αναγκαίων, τα οποία παραλείφθηκαν ή διατυπώθηκαν εσφαλμένα από παραδρομή ή αβλεψία ή από άλλη παρόμοια αιτία και όχι η άρση σφαλμάτων, που δημιουργούν ακυρότητα ή των ουσιαστικών σφαλμάτων, τα οποία είναι αντικείμενο της κρίσης του ανώτερου δικαστηρίου, το οποίο επιλαμβάνεται της υπόθεσης, κατόπιν άσκησης ένδικου μέσου. (ΑΠ 526/2023).

3. Κατά βάση λαμβάνεται υπόψη για τη διόρθωση η απόφαση όπως απαγγέλθηκε δημόσια στο ακροατήριο και με σημείωση του διευθύνοντος τη συζήτηση επί του φακέλου της δικογραφίας ή στο ιδιαίτερο χειρόγραφο σημείωμά του, σε συνδυασμό και με την καταχώριση από τον γραμματέα στο οικείο βιβλίο ή από τον εισαγγελέα στο πινάκιο του εισαγγελέα (ΑΠ 30/2013, ΑΠ 1108/2011, ΑΠ 1331/2009). Δεν ορίζεται χρόνος μέσα στον οποίο πρέπει να γίνει η συμπλήρωση ή διόρθωση απόφασης, η οποία, καταρχήν, μπορεί να γίνει οποτεδήποτε και ανατρέχει στον χρόνο έκδοσης της συμπληρούμενης ή διορθούμενης απόφασης (ΑΠ 1973/2009) (ΑΠ 526/2023).
4. Αν ασκηθεί αίτηση αναίρεσης κατά απόφασης και αυτή δεν απορρίφθηκε ως απαράδεκτη, ***ο Άρειος Πάγος*** είναι αρμόδιος να ***διατάξει τη διόρθωση*** ή τη συμπλήρωση της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, εφόσον συντρέχουν γι` αυτό και οι λοιποί όροι και εφόσον η σχετική διόρθωση ή συμπλήρωση **δεν προϋποθέτει αξιολόγηση αποδεικτικών στοιχείων και εκφορά ουσιαστικής κρίσης**, δηλαδή δικαιοδοτική λειτουργία που ανήκει στα δικαστήρια ουσίας, και όχι στην ακυρωτική αρμοδιότητα και αποστολή του Αρείου Πάγου (Ολ. ΑΠ 365/1982, ΑΠ 333/2023, 375/2019)
5. ***Αρμόδιος ο ΑΠ*** να προβεί στη διόρθωση ή συμπλήρωση της προσβαλλόμενης απόφασης, επί άσκησης αναίρεσης που δεν απορρίφθηκε ως απαράδεκτη, ***μόνο εφόσον υπεισέρχεται στην έρευνα των αναιρετικών λόγων***. Αν όμως η διόρθωση ή η συμπλήρωση αφορά κεφάλαιο της απόφασης που δεν προσβάλλεται με την αναίρεση, αρμόδιο είναι το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση, στο οποίο και ο ΑΠ παραπέμπει την υπόθεση (ΑΠ 405/2025, 848/2024, 432/2022, 132/2022).

6. Χωρεί συμπλήρωση της απόφασης για το κεφάλαιο της τύχης των κατασχεμένων που δεν κρίθηκε (ΑΠ 405/2025, 945/2022, 986/2019).
7. **Ένδικο μέσο. -*προθεσμία αναίρεσης*** Επειδή η απόφαση που δέχεται ή απορρίπτει αίτηση διόρθωσης ή συμπλήρωσης της απόφασης δεν προσβάλλεται αυτοτελώς με αίτηση αναίρεσης, αλλά αυτή ***συμπροσβάλλεται*** με την απόφαση που διορθώθηκε ή συμπληρώθηκε (ΟλΑΠ 1/2000), η ***προθεσμία αναίρεσης*** στην περίπτωση αυτή αρχίζει από την επομένη της καταχώρησης στο παραπάνω ειδικό βιβλίο της ***αρχικής απόφασης*** και όχι από την ημέρα που καταχωρίστηκε σε αυτό η συμπληρωματική απόφαση (ΑΠ 35/2023 746/2018).
8. Επί άσκησης αναίρεσης κατά απόφασης, εφόσον δεν απορρίπτεται ***ως απαράδεκτη***, ο Άρειος Πάγος είναι αρμόδιος να προβεί, , στη ***διόρθωση ή συμπλήρωση*** της καθ' ης η αίτηση αναίρεσης απόφασης (Ολ. Α.Π. 365/1982, Α.Π. 1509/2019), ακόμη και αυτεπαγγέλτως, χωρίς την υποβολή σχετικής αίτησης (Α.Π. 865/2014), σε περίπτωση όμως που αναιρείται η προσβαλλόμενη απόφαση, ακόμη και αν διαπιστώνονται από τον Άρειο Πάγο σφάλματά της, οφειλόμενα σε ***προφανή παραδρομή ή αβλεψία*** κατά τη θεώρησή της, που δεν στοιχειοθετούν αναιρετικές πλημμέλειες, ***παρέλκει*** η διόρθωση ή συμπλήρωσή της, ως αλυσιτελής (ΑΠ 1504/2023).
9. Αρμόδιο για τη **διόρθωση των πρακτικών** δικαστήριο είναι πάντοτε, δηλαδή και στην περίπτωση ασκήσεως ενδίκου μέσου, **το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση** (ΑΠ 75/2024, 1345/2015, 265/2011).
10. Εφαρμογή και στον Αρείο Πάγο (ΑΠ 389/2024).

Διπλή μείωση της ποινής (αρ 85 ΠΚ)

Δεν είναι υποχρεωμένο το δικαστήριο να αναφέρει στην απόφασή του το ποσοστό μείωσης της ποινής με την καθεμία ελαφρυντική περίσταση που αναγνωρίζει στον κατηγορούμενο, εφόσον η ποινή που επιβλήθηκε ήταν εντός των ορίων, όπως αυτά

διαμορφώνονται από το νόμο (επιβλήθηκε φυλάκιση 2 ετών με πλαίσιο ποινής φυλάκισης τουλάχιστον έξι (6) μηνών έως κάθειρξη έξι (6) ετών) (*ΑΠ 413/2022).*

Δόλος

- Αιτιολόγηση του δόλου μόνο αν αξιώνονται πρόσθετα στοιχεία, όπως η εν γνώσει τέλεση της πράξης (*ΑΠ 787/2022).*
- **Ενδεχόμενος δόλος:** η συνδρομή του στοιχείου της αποδοχής, που αποτελεί το κυρίαρχο στοιχείο της έννοιας του ενδεχόμενου δόλου είναι ζήτημα απόδειξης και δεν προκαθορίζεται από το βαθμό της πιθανότητας, με την οποία προβλέφθηκε το εγκληματικό αποτέλεσμα, ούτε από τη διαπίστωση ότι ο δράστης, αν και προείδε τούτο ως δυνατό, προχώρησε στην πράξη του ή αποδέχθηκε την παράλειψή του, δίχως να λάβει υπόψη του μία τέτοια προειδοποίηση, δεδομένου ότι η έννοια του δόλου, είτε άμεσου είτε ενδεχόμενου, συντίθεται από το γνωστικό και το βουλητικό στοιχείο του εγκληματικού αποτελέσματος και τα δύο δε αυτά στοιχεία είναι ισότιμα μεταξύ τους, οπότε δεν αρκεί μόνο η γνώση του υψηλού κινδύνου επέλευσης του εγκληματικού αποτελέσματος από τυχόν ενέργειες ή παραλείψεις του δράστη, για να μεταβάλει σε ενδεχόμενο δόλο μια βαριά ή ελαφρά παράβαση του οικείου καθήκοντος επιμέλειας, αλλά προσαπαιτείται και η διαπίστωση ότι ο υπαίτιος κατά τον κρίσιμο χρόνο τέλεσης της πράξης, δεν απώθησε από τη συνείδησή του την παράσταση του δυναμένου να επέλθει από την πράξη του εγκληματικού αποτελέσματος και εντεύθεν το επιδοκίμασε (ΑΠ 1234/2024, 132/2020, ΑΠ 133/2019).

Δωροδοκία δικαστή(αρ. 237 ΠΚ)

Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Η ενέργεια ή παράλειψη του δικαστή πρέπει να αφορά σε ***νόμιμη πράξη*** που περιλαμβάνεται ***στον κύκλο της αρμοδιότητάς του***, την οποία αυτός να μπορεί να ενεργήσει ή παραλείψει κατά την άσκηση της από το λειτούργημά του αρμοδιότητας και να ανάγεται αυτή στην υπηρεσία του ή να αντίκειται στα καθήκοντά του, όπως αυτά διαγράφονται από το νόμο ή έχουν ανατεθεί σ'αυτόν βάσει υπηρεσιακών κανονισμών ή διαταγών ή οδηγιών των προϊσταμένων του εξαιτίας της υπηρεσιακής του σχέσεως ή προκύπτουν από τη φύση της υπηρεσίας του. (ΑΠ 1020/2023)

Η παθητική δωροδοκία δικαστή είναι ***υπαλλακτικώς*** μικτό έγκλημα και μπορεί να τελεστεί με περισσότερους τρόπους πραγματώσεώς του, οι οποίοι αποτελούν εκφάνσεις της ίδιας εγκληματικής δραστηριότητας, δηλαδή τελείται ένα μόνο έγκλημα, στο οποίο ο κάθε τρόπος τέλεσης είναι αυτοτελής και μπορεί να εναλλαχθεί, σε περίπτωση δε συνδρομής περισσότερων τρόπων τέλεσης, το έγκλημα τελείται με την πραγμάτωση του πρώτου χρονικά τρόπου τέλεσης (ΑΠ 1020/2023)

Έγγραφο (άρθρο 13γ ΠΚ)- Εγγράφων ανάγνωση (άρθρο 362 ΚΠΔ)

1. Στην έννοια του εγγράφου περιλαμβάνεται και κάθε μέσο, το οποίο χρησιμοποιείται από υπολογιστή ή περιφερειακή μνήμη υπολογιστή, με ηλεκτρονικό, μαγνητικό ή άλλο τρόπο, για εγγραφή, αποθήκευση, παραγωγή ή αναπαραγωγή στοιχείων, που δεν μπορούν να διαβαστούν άμεσα, όπως επίσης και κάθε μαγνητικό, ηλεκτρονικό ή άλλο υλικό στο οποίο εγγράφεται οποιαδήποτε πληροφορία, εικόνα, σύμβολο ή ήχος, αυτοτελώς ή σε συνδυασμό, εφόσον τα μέσα και τα υλικά αυτά προορίζονται ή είναι πρόσφορα να αποδείξουν γεγονότα που έχουν έννομη σημασία.(ΑΠ 365/2023, 113/2023).

2. **Έγγραφο. Ενορκη βεβαίωση (αρ. 362,363 ΚΠΔ).**Ως έγγραφο που περιέχει την εκτός δίκης μαρτυρία τρίτου θεωρείται ***και η ένορκη βεβαίωση*** τούτου, η οποία δίδεται ενώπιον του ειρηνοδίκη ή συμβολαιογράφου κατά τις προβλέπουσες αυτήν διατάξεις. Γι' αυτό άλλωστε και οι ένορκες βεβαιώσεις διαβάζονται στο ακροατήριο κατά το άρθρο ***362 ΚΠΔ*** ως ***«υπόλοιπα»*** (λοιπά) έγγραφα ***και όχι ως ένορκες καταθέσεις μαρτύρων κατά το άρθρο 363*** του ίδιου Κώδικα (ΑΠ 1661/2022, 451/2016,
3. **Έγγραφα (άρθρα 362, 171 ΚΠΔ).**:Η λήψη υπόψη από το δικαστήριο εγγράφου, μη αναγνωσθέντος στην κύρια διαδικασία, προκαλεί απόλυτη ακυρότητα (171 παρ. 1 δ) ***εκτός αν*** το έγγραφο αποτελεί στοιχείο του κατηγορητηρίου ή αποτελεί υλικό αντικείμενο του εγκλήματος ή είναι διαδικαστικό έγγραφο ή αναφέρεται ιστορικά ή διηγηματικά στην απόφαση ή προκύπτει από άλλο αποδεικτικό μέσο (ΑΠ 529/2022), διότι, στην περίπτωση αυτή, γνωρίζει ο κατηγορούμενος την κατηγορία, προκειμένου να αντιτάξει την υπεράσπιση του κατ΄ αυτής και κατ΄ ακολουθίαν το περιεχόμενο των εγγράφων αυτών και μπορούσε, αν το ήθελε, να ασκήσει τα κατ΄ άρθρο 358 δικαιώματά του (ΑΠ 522/2024, 837/2023, 764/2023, για την έκθεση ελέγχου ΦΠΑ, η οποία δεν αναγνώσθηκε στο ακροατήριο, πλην όμως αναγράφεται στο κλητήριο θέσπισμα, ΑΠ 558/2023, 190/2023, 62/2023, 1493/2022, 1439/2022, 1179/2022, 1059/2022, 100/2022, 1378/2020, 585/2020).
4. Η ανάγνωση στο ακροατήριο από το δικαστήριο οποιουδήποτε εγγράφου που συμπεριλαμβάνεται στη δικογραφία, είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατά πρόταση του εισαγγελέα **και αν αυτό δεν αναφέρεται στο κατηγορητήριο**, **χωρίς να αμφισβητηθεί η γνησιότητά του και χωρίς να εναντιωθεί ο κατηγορούμενος στην ανάγνωσή του, δεν επιφέρει ουδεμία ακυρότητα της διαδικασίας**, ούτε

ιδρύει λόγο αναίρεσης από τους περιοριστικά αναφερόμενους στο άρθρο 510 του ΚΠΔ (ΑΠ 1328/2019, 394/2016, 1005/2013, 1049/2013, 928/2015). Για να επέλθει ακυρότητα από την ανάγνωση εγγράφου, **πρέπει να υποβλήθηκε αντίρρηση, την οποία είτε αρνήθηκε να ακούσει το δικαστήριο είτε την απέρριψε παρά το βάσιμο αυτής** (ΑΠ 24/2025, 184/2013, 909/2007).

5. Τα ανωτέρω, όμως, δεν ισχύουν (και η ως άνω ακυρότητα αποτρέπεται), μεταξύ άλλων, για τα έγγραφα, που αποτελούν ***στοιχεία του κατηγορητηρίου ή το υλικό αντικείμενο του εγκλήματος ή είναι έγγραφα διαδικαστικά,*** που υπάρχουν στη δικογραφία (π.χ. μήνυση, έγκληση, αποδεικτικά επιδόσεως, αναβλητική απόφαση) και λαμβάνονται υπόψη αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο ή αναφέρεται απλώς διηγηματικά στην απόφαση ή το περιεχόμενο του προκύπτει από άλλα αποδεικτικά μέσα. (ΑΠ 1021/2024, 1272/2023, 1221/2023, 1463/2016).
6. Η λήψη υπόψη και η συνεκτίμηση από το δικαστήριο της ουσίας, ως αποδεικτικού στοιχείου, εγγράφου που ***δεν αναγνώσθηκε*** κατά τη συζήτηση στο ακροατήριο, συνιστά απόλυτη ακυρότητα, ***διότι έτσι παραβιάζεται η αρχή της προφορικότητας*** και το δικαίωμα του κατηγορουμένου να προβαίνει σε δηλώσεις, παρατηρήσεις και εξηγήσεις σχετικά με το αποδεικτικό μέσο. Αν δεν αναφέρεται το συγκεκριμένο έγγραφο στα πρακτικά, προκύπτει όμως από το σκεπτικό της απόφασης και από το όλο περιεχόμενο της, ότι το έγγραφο αναγνώσθηκε, πληρούται ο σκοπός των ανωτέρω διατάξεων και δεν ιδρύεται ο ως άνω λόγος αναίρεσης (ΑΠ 1156/2023, 928/2023, 998/2022, 837/2023, 694/2022, 628/ 2020).
7. **Τα έγγραφα** κατά την έννοια του άρθρου 13 γ ΠΚ «διαβάζονται» στην αποδεικτική διαδικασία, **κατά τον τεχνικά πρόσφορο τρόπο για έκαστο από αυτά, ήτοι οι φωτογραφίες επισκοπούνται, βιντεοδίσκοι προβάλλονται κ.ο.κ.** (ΑΠ 365/2023).

8. **Έγγραφα Αναγνωστέα** είναι τα έγγραφα, τα οποία, είτε έχει συμπεριλάβει ο εισαγγελέας που συνέταξε το κατηγορητήριο ή επιμελήθηκε την εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο, είτε υποβλήθηκαν κατά τη διάρκεια της αποδεικτικής διαδικασίας, από τους **διαδίκους, τον εισαγγελέα ή και από κάποιον μάρτυρα** (ΑΠ 365/2023).
9. Οι **φωτογραφίες ή άλλες απεικονίσεις** επισκοπούνται από το δικαστήριο κι επιδεικνύονται από τον διευθύνοντα στους διαδίκους και η αναγραφή στα πρακτικά της απόφασης ότι αναγνώσθηκαν έχει την **πρόδηλη έννοια ότι αυτές επισκοπήθηκαν από τους διαδίκους** (ΑΠ 8/2025, 747/2024, 767/2022, 686/2021, 505/2020) οι οποίοι, έτσι, έλαβαν γνώση του περιεχομένου τους και τους παρασχέθηκε η δυνατότητα να προβούν σε δηλώσεις και εξηγήσεις, σχετικά με το περιεχόμενό τους (ΑΠ 1270/2024, 686/2021, 505/2020).
10. **Εκθέσεις απομαγνητοφώνησης:** η μη τήρηση της διαδικασίας κατ'αρθρο 148 επ. ΚΠΔ για την κατάρτιση των εκθέσεων απομαγνητοφώνησης και η **διενέργεια τους από αναρμοδίους προς τούτο αστυνομικούς** και όχι από ειδικό προς τούτο κατά τα άρθρα 183 επ. Κ.Π.Δ πραγματογνώμονα, διορισμένο από τον ανακριτικό υπάλληλο, όπως και **η επιλεκτική απομαγνητοφώνηση των καταγεγραμμένων τηλεφωνικών συνομιλιών** από τους ίδιους, αφορούν **απόλυτες ακυρότητες του άρθρου 171 του ίδιου κώδικα, που αναφέρονται στην προδικασία**, οι οποίες, εφόσον δεν προτάθηκαν μέχρι την αμετάκλητη παραπομπή στο ακροατήριο **έχουν καλυφθεί**, και, η ενώπιον του δικαστηρίου της ουσίας **προβολή τους είναι απαράδεκτη**. Συνεπώς, ουδεμία ακυρότητα προκλήθηκε κατά την επ' ακροατηρίου διαδικασία του δικαστηρίου της ουσίας και ουδέν δικαίωμα του αναιρεσείοντα ως κατηγορουμένου εθίγη (ΑΠ 365/2023).

11. Έγγραφα **(άρθρα 362 , 171 παρ. 1 δ ΚΠΔ).** Αν το έγγραφο συνεκτιμήθηκε **μόνο για την απόρριψη της αιτηθείσας ελαφρυντικής περίστασης και όχι για την ενοχή** του αναιρεσείοντος, ως προς την οποία άλλωστε η αναιρεσιβληθείσα απόφαση είχε καταστεί αμετάκλητη, δεν πρόκειται περί ανεπίτρεπτης αποδεικτικής αξιοποίησης αυτού σε βάρος του αναιρεσείοντος (ΑΠ 1418/2022, 96/2021)
12. Ο **ψηφιακός δίσκος (CD)** πρέπει **να επισκοπηθεί κατά τη δημόσια και προφορική συζήτηση** της υπόθεσης και δεν αρκεί η επισκόπησή του στον ειδικά διαμορφωμένο χώρο διάσκεψης του δικαστηρίου από τα μέλη αυτού (ΑΠ 42/2023, 1096/2022).
13. **Τα έγγραφα** με γραφικές παραστάσεις, όπως είναι οι χάρτες, απεικονίσεις, φωτογραφίες και σχεδιαγράμματα ***δεν «αναγιγνώσκονται»*** κατά κυριολεξία, ***αλλά επισκοπούνται*** από τους παράγοντες της δίκης, προς τους οποίους επιδεικνύονται για το σκοπό αυτόν από τον διευθύνοντα τη συζήτηση. Συνεπώς όταν στα πρακτικά της δίκης αναγράφεται ότι «αναγνώσθηκε» φωτογραφία ή σχεδιάγραμμα, η αναγραφή αυτή δεν τίθεται κατά κυριολεξία, αλλά με τη παραπάνω έννοια ***της επισκοπήσεως*** του εγγράφου αυτού από τους παράγοντες της δίκης, μετά προηγούμενη επίδειξή του εκ μέρους του διευθύνοντος τη συζήτηση της υποθέσεως (ΑΠ 1312/2022,).
14. Από τη διάταξη του άρθρου 362 ΚΠΔ, σε συνδυασμό και προς τις διατάξεις των άρθρων 170, 171 και 177 ΚΠΔ, προκύπτει ότι το δικάζον ποινικό δικαστήριο, αναζητώντας την ουσιαστική αλήθεια για τη διαμόρφωση της κρίσης του ως προς την ενοχή ή μη του κατηγορουμένου, προβαίνει στην ανάγνωση και ουσιαστική αξιολόγηση οποιουδήποτε χρήσιμου εγγράφου, αποδεικτικού ή διαδικαστικού, εφόσον δεν αμφιβάλλει για τη γνησιότητα του, **έστω και αν το έγγραφο προέρχεται από άλλη ποινική ή πολιτική δίκη, στην οποία δεν έχει εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση ή πρόκειται για απόφαση που δεν είναι αμετάκλητη,** ενόψει του ότι η τήρηση της διάταξης του άρθρου 362 ΚΠΔ, δεν τάσσεται με ποινή ακυρότητας της

σχετικής ποινικής διαδικασίας, και συνεπώς ουδεμίας μορφής ακυρότητα επιφέρει η ανάγνωση και λήψη υπόψη εγγράφων, τα οποία υποβάλλονται από τους διαδίκους χωρίς αμφισβήτηση της γνησιότητάς τους, καθώς και η ανάγνωση (ΑΠ 1207/2023), ***έστω και με την εναντίωση του κατηγορούμενου,*** εγγράφων άλλης δίκης ή και απόφασης εκδοθείσας επί άλλης δίκης, η οποία δεν έχει καταστεί αμετάκλητη, διότι δεν θίγονται τα δικαιώματα υπεράσπισης και ακρόασης του κατηγορούμενου και δεν παραβιάζεται το από το άρθρο 171 §1 στοιχ. δ΄ του ΚΠΔ δικαίωμα υπεράσπισης, αφού ο κατηγορούμενος έχει πάντοτε τη δυνατότητα, κατά τη διάταξη του άρθρου 358 του ίδιου ως άνω Κώδικα, να εκθέσει τις απόψεις του, να κάνει παρατηρήσεις και να προβαίνει σε δηλώσεις και εξηγήσεις σχετικά με τα αποδεικτικά μέσα που εξετάσθηκαν (ΑΠ 1408/2022, 1179/2022, 101/2022).

15. Έγγραφα. Στα **πρακτικά** της δημόσιας συζήτησης, που συντάσσονται, **δεν είναι απαραίτητο να αναφέρεται για ποιο αποδεικτικό θέμα αφορά το κάθε έγγραφο, ούτε να καταχωρίζεται το περιεχόμενο του εγγράφου που αναγνώσθηκε.** Αρκεί μόνο να αναφέρονται στα πρακτικά τα στοιχεία που προσδιορίζουν **την ταυτότητά του** σε τρόπο που μπορεί να διαγνωσθεί, ότι αναγνώσθηκε όλο το περιεχόμενο του και ο κατηγορούμενος, γνωρίζοντας πλήρως την ταυτότητά του, να έχει κάθε ευχέρεια να ασκήσει τα από το άρθρο **358 ΚΠΔ δικαιώματά** του. Διαφορετικό είναι το ζήτημα εάν από **την αόριστη** αναφορά της ταυτότητας ενός εγγράφου, που αναγνώσθηκε, δημιουργείται α**σάφεια** από το αιτιολογικό της απόφασης, ως προς το εάν το δικαστήριο της ουσίας **έλαβε υπόψη του το έγγραφο** αυτό που αναγνώσθηκε και αν στήριξε ή όχι σε αυτό την κρίση του, οπότε, όμως, δημιουργείται ο από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ' ΚΠΔ λόγος αναίρεσης **για έλλειψη αιτιολογίας**. Το περιεχόμενο του εγγράφου δεν είναι αναγκαίο να αναφέρεται στα πρακτικά, είναι όμως αναγκαίο να αναφέρονται τα στοιχεία εκ των οποίων προσδιορίζεται **με επάρκεια η ταυτότητά**

του, τα οποία δεν συμπίπτουν πάντοτε με τα στοιχεία του πλήρους τίτλου του. (ΑΠ 1081/2023, 190/2023, 1710/2022, 1493/2022, 998/2022,

16. Η **ταυτότητα του εγγράφου** πρέπει να προσδιορίζεται επαρκώς, **αλλά όχι** απαραίτητα από τον **συντάκτη** ή **τη χρονολογία** ή το **περιεχόμενό του** (ΑΠ 1323/2024, 1218/2024, 1128/2024, 1020/2024, 1600/2023, 1557/2023, 1292/2023, 1710/2022) **.** Οι **φωτογραφίες** επισκοπούνται και η αναγραφή στα πρακτικά της απόφασης ότι αναγνώσθηκαν έχει την πρόδηλη έννοια ότι αυτές επισκοπήθηκαν από τους διαδίκους (ΑΠ 767/2022).

17. **Έγγραφο** είναι και **το σήμα** που προορίζεται, κατ' άρθρο 1 του καταργηθέντος Α.Ν. 1998/1939 και ήδη άρθρο 1 του Ν. 4679/2020, για τον προσδιορισμό της προέλευσης των εμπορευμάτων από ορισμένη επιχείρηση (ΑΠ 775/2022, 302/2021) **ή η ζελατίνα ή η ετικέτα, που επικολλάται σε προϊόν και προσδιορίζει την προέλευσή του από ορισμένη επιχείρηση** ΑΠ 130/2024).

18. **.** Εν όψει δε του ότι **το σήμα ή η ζελατίνα ή η ετικέτα**, που προορίζεται να διακρίνει την προέλευση ενός προϊόντος από ορισμένη επιχείρηση, **αποτελείται συνήθως από συνδυασμό εντύπου κειμένου και έντυπης απεικόνισης**, η κατάρτισή τους ως πλαστών δεν γίνεται ιδιοχείρως, αλλά γίνεται σχεδόν πάντα, με μηχανικό τρόπο (εκτύπωση, φωτοτυπία κλπ), ο οποίος είναι ποινικά αδιάφορος, ώστε κατά το δυνατόν, να προσιδιάζει με το πρωτότυπο, προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός (υπερχειλής δόλος) του δράστη να παραπλανήσει τον καταναλωτή περί του ότι το προϊόν που φέρει το πλαστό σήμα ή την πλαστή ετικέτα προέρχεται από ορισμένη επιχείρηση και να επιτύχει έτσι, το επιδιωκόμενο όφελος και την αντίστοιχη ζημία του τρίτου, καθώς συνήθως η πλαστογραφία σήματος είναι κακουργηματικής φύσεως, λόγω του ύψους (άνω των **120.000 ευρώ**) του σκοπούμενου συνολικού οφέλους ή της σκοπούμενης συνολικής ζημίας (ΑΠ 130/2024).

19. Έγγραφο αποτελούν οι **πλαστές ετικέτες**, οι οποίες φέρουν τις προβλεπόμενες από τη νομοθεσία πληροφορίες στην ελληνική γλώσσα και **είναι απομίμηση των γνησίων ετικετών,** που υφίστανται στις φιάλες των αλκοολούχων ποτών, που παραλαμβάνονται – εισάγονται και κυκλοφορούν νόμιμα στην Ελλάδα. ΑΠ 516/2024, 1374/2017,).

20. **Καθεμία πλαστή ετικέτα συνιστά πλαστογραφημένο έγγραφο** αποτελούσα το υλικό αντικείμενο καθεμίας πράξης πλαστογραφίας, **ανεξαρτήτως εάν αυτή ήταν επικολλημένη σε φιάλη.** Η κατάρτιση των πλαστών ετικετών συνιστά την πράξη της πλαστογραφίας **χωρίς να απαιτείται και η τοποθέτησή τους επί των φιαλών των περιεχουσών αλκοολούχου ποτά** (ΑΠ 516/2024, 1374/2017,).

21. **Έγγραφο αποτελούν και οι επισημάνσεις που τίθενται τόσο στα χαρτοκιβώτια που περιέχουν φιάλες αλκοολούχων ποτών, όσο και στις φιάλες των αλκοολούχων αυτών ποτών**, που αναφέρουν την ημερομηνία λήξης και τον αριθμό παρτίδας παραγωγής του ποτού (ΑΠ 265/2024).

22. Η **υπεύθυνη δήλωση του άρθρου 8 του Ν. 1599/1986**, που έδωσε στην προδικασία κάποιος μάρτυρας, ο οποίος δεν εμφανίστηκε στο ακροατήριο, **δεν συνιστά προανακριτική μαρτυρική κατάθεση**, του άρθρου 363 ΚΠΔ, για την ανάγνωσή της οποίας, σε περίπτωση απουσίας του μάρτυρα, απαιτείται η διακρίβωση της αδυναμίας εμφανίσεώς του, αλλά **έγγραφο, κατ'άρθρο 178 παρ.1 στ΄ΚΠΔ** ,το οποίο **νομίμως διαβάζεται** στο ακροατήριο, **ανεξαρτήτως της παρουσίας ή της απουσίας του μάρτυρα που την υπέβαλε** και νομίμως εκτιμάται ως έγγραφο, σύμφωνα με την αρχή της ηθικής απόδειξης που καθιερώνεται από το άρθρο 177 του ΚΠΔ και από την ανάγνωσή της, δεν παραβιάζεται κανένα υπερασπιστικό δικαίωμα του κατηγορουμένου, ούτε προκύπτει οποιαδήποτε ακυρότητα (ΑΠ 633/2025).

23. **Υποβλητική αναφορά:** στο σκεπτικό της απόφασης εκτίθενται τα γεγονότα που ο κατηγορούμενος ανέφερε στους αστυνομικούς προσερχόμενος, με δική του πρωτοβουλία, αναφορικά με την επίμαχη ληστεία, τα οποία αποτελούν το περιεχόμενο **της υποβλητικής αναφοράς** του Τμήματος Ασφάλειας , η οποία ρητά μνημονεύεται. Η αναφορά αυτή, ωστόσο, αναγνώσθηκε στο ακροατήριο του δικαστηρίου, **χωρίς να υποβληθεί αντίρρηση από τον κατηγορούμενο** και τους συνηγόρους του, επομένως δεν παραβιάστηκε η αρχή της δημοσιότητας της ποινικής διαδικασίας και δεν δημιουργήθηκε απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο. Σύμφωνα με το άρθρο 37 παρ.3 ΚΠοινΔ η ανακοίνωση αξιόποινης πράξης (υποβλητική αναφορά) πρέπει να γίνεται εγγράφως και να περιέχει όλα τα στοιχεία που αφορούν την αξιόποινη πράξη, τους δράστες και τις αποδείξεις. Η έγγραφη αυτή ανακοίνωση (“αναφορά αξιόποινης πράξης”) **δεν έχει το χαρακτήρα μαρτυρικής κατάθεσης** και για το λόγο αυτό είναι επιτρεπτή η ανάγνωσή της κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο, **χωρίς την τήρηση των προϋποθέσεων του άρθρου 363 ΚΠΔ** (ΑΠ 714/2020).

Έγκλημα ημεδαπού στην αλλοδαπή (αρ. 6 ΠΚ)

1. **Δεν ενδιαφέρει** αν κατά το αλλοδαπό επισύρει επιεικέστερη ή αυστηρότερη ποινή, ούτε η διαβάθμισή της σε κακούργημα, πλημμέλημα, ούτε ο κατά το αλλοδαπό δίκαιο νομικός της χαρακτηρισμός, ο οποίος γίνεται κατά το ελληνικό δίκαιο (ΑΠ 499/2024, 2353/2005).

2. Αν δεν συντρέχει ο όρος **του διπλού**, κατά τα ανωτέρω, **αξιοποίνου** αθωώνεται ο κατηγορούμενος, η δε συνδρομή ή μη αυτού διερευνάται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο (ΑΠ 499/2024, 318/2019, 227/2018, 2228/2005).

3. **Άρθρο 6 παρ. 3:** η έγκληση υπόκειται στους όρους των άρθρων 114 επ. ΠΚ και συνεπώς ισχύει **η τρίμηνη προθεσμία** υποβολής της, μετά την άπρακτη πάροδο της οποίας εξαλείφεται το αξιόποινο λόγω σιωπηρής παραίτησης του δικαιούχου (ΑΠ 499/2024, 135/2022).
4. Αν η έγκληση υποβλήθηκε ε***μπρόθεσμα*** και αυτό εξάγεται ημερολογιακά σε σχέση με την ημέρα τέλεσης της πράξης, ***δεν*** απαιτείται η αναφορά του χρόνου της υποβολής της έγκλησης στην αιτιολογία, αλλά αρκεί να προκύπτει το εμπρόθεσμο από τη δικογραφία. ΑΠ 499/2024, 957/2019, 307/2018).
5. Αν, όμως, η έγκληση υποβλήθηκε ***μετά την πάροδο του τριμήνου*** από την τέλεση της πράξης, είναι αναγκαίο να προσδιορίζεται και ***αιτιολογείται ειδικά*** ο χρόνος κατά τον οποίο ο παθών έλαβε γνώση της πράξης και του προσώπου του δράστη. ΑΠ 499/2024, 957/2019, 307/2018).
6. Αν η απόφαση στερείται τέτοιας ειδικής αιτιολογίας, καθίσταται ανέφικτος ο έλεγχος της ορθής ή μη εφαρμογής του νόμου, οπότε η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδρύονται οι από το άρθρο 510 παρ.1 στοιχ. Δ΄ και Ε΄ του ΚΠΔ λόγοι αναίρεσης , ενώ αν παραλείφθηκε η έρευνα υποβολής της έγκλησης ή της αίτησης της ξένης κυβέρνησης και το δικαστήριο καταδίκασε τον κατηγορούμενο, συντρέχει ο αναιρετικός λόγος της ***υπέρβασης***, κατ' άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Θ΄ εδ. γ' ΚΠοινΔ, εξουσίας (ΑΠ 499/2024, 957/2019, 307/2018).

Εγκληματική οργάνωση (αρ. 187 παρ. 1 ΠΚ)

1. ***Στοιχεία νομοτυπικής μορφής*** (ΑΠ 468/2024, 308/2024, 263/2024, 33/2024, 12/2024, 1122/2023, 1038/2023, 871/2023).

2. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. ***Ο κοινός σκοπός*** μπορεί να έχει ***οποιοδή***ποτε ***κίνητρο, οικονομικό αλλά και ιδεολογικό ή άλλο***, και πρέπει να αναφέρεται στην τέλεση κάποιου ή κάποιων από τα κακουργήματα, που απαριθμούνται περιοριστικά σ' αυτή. Έτσι, για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος της συγκρότησης και ένταξης σε εγκληματική οργάνωση πρέπει να πληρούνται ***τρία κριτήρια***, ένα ποιοτικό (***δομημένη ομάδα***), ένα ποσοτικό (***τρία ή περισσότερα πρόσωπα***) και ένα χρονικό (***διάρκεια δράσης)***. ***Συγκρότηση*** της εγκληματικής οργάνωσης είναι η καθοδηγητική και κατευθυντήρια συμβολή στη δημιουργία της. ***Μέλος της οργάνωσης*** αυτής είναι εκείνος, που υποτάσσει τη βούλησή του στην οργάνωση, χωρίς να είναι αναγκαία και η προσωπική συμμετοχή του στις κατ' ιδίαν πράξεις της οργάνωσης. ***Δομημένη ομάδα*** είναι εκείνη, που δεν σχηματίζεται περιστασιακά για τη διάπραξη ενός εγκλήματος, αλλά συγκροτείται για να έχει ***διαρκή δράση,*** ενώ ***υποκειμενικώς απαιτείται δόλος*** ... (ΑΠ 128/2023).
3. Η σ***υγκρότηση*** εγκληματικής ομάδας αποτελεί ***στιγμιαίο έγκλημα***. Η ***ένταξη*** σε ήδη δομημένη ομάδα αποτελεί ***διαρκές*** (ΑΠ 468/2024, 263/2024). Αν πληρωθούν και οι δύο τρόποι τέλεσης, υφίσταται φαινομενική πραγματική συρροή (ΑΠ 767/2022).
4. **Εγκληματική οργάνωση .**Η ισχύουσα διάταξη του άρθρου 187 παρ. 1 του νέου ΠΚ, ως προς τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης της πράξης είναι εν μέρει ***δυσμενέστερη,*** αφού για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος αρκεί η επιδίωξη τέλεσης οποιουδήποτε κακουργήματος και όχι ορισμένων που αναφέρονται στην αντίστοιχη διάταξη του προϊσχύσαντος ΠΚ και ***εν μέρει ευμενέστερη***, αφού για την πλήρωση της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος α) δεν αρκεί η συγκρότηση ή ένταξη σε " δομημένη ομάδα" αλλά απαιτείται η συγκρότηση ή ένταξη σε "***επιχειρησιακά***

δομημένη οργάνωση " και β) δεν αρκεί η οργάνωση να έχει οποιαδήποτε διαρκή δράση αλλά απαιτείται να διακρίνεται για ***διαρκή εγκληματική δράση.*** (βλ Αιτιολογική έκθεση του ν. 4619/2019) (ΑΠ 468/2024, 1250/2023, 1122/2023, 1038/2023, 220/2023).

5. Το έγκλημα της συγκρότησης ή ένταξης σε εγκληματική οργάνωση του άρθρου 187 παρ. 1 του ΠΚ, τελεί σε ***αληθινή πραγματική συρροή*** με ***τα εγκλήματα*** που διαπράττουν τα μέλη της εγκληματικής ομάδας για υλοποίηση των σκοπών της (ΑΠ 468/2024, 263/2024, 33/2024, 12/2024, 1122/2023, 1038/2023, 220/2023, 597/2022,

6. Εφόσον στον νόμο αναφέρεται ότι ο δράστης πρέπει να επιδιώκει, γενικώς, την τέλεση περισσότερων κακουργημάτων αυτά μπορεί να τελούνται ***με οποιασδήποτε μορφής δόλο,*** που, κατά τον νόμο, απαιτείται για τη στοιχειοθέτηση των σχετικών παράνομων συμπεριφορών ως κακουργημάτων, καθόσον η προβλεπόμενη στον νόμο επιδίωξη (σκοπός) αναφέρεται στην ***τέλεση (διάπραξη)*** και ***όχι στο είδος*** του δόλου των σχεδιαζόμενων κακουργημάτων. ΑΠ 33/2024

7. Για παράδειγμα, εάν η εγκληματική οργάνωση επιδιώκει την τέλεση ***βαριών σωματικών βλαβών,*** ο υπερχειλής δόλος του δράστη του ανωτέρω αδικήματος μπορεί να περιλαμβάνει μόνο την τέλεση εγκλημάτων βαριάς σκοπούμενης σωματικής βλάβης, που τελούνται, δηλαδή, ***με άμεσο δόλο*** α' βαθμού (άρθρ. 310 παρ. 1 εδ. α' και β' ΠΚ). ΑΠ 33/2024

8. Όμως, αν επιδιώκεται από την οργάνωση η τέλεση εγκλημάτων ***ανθρωποκτονίας,*** αδικήματος που λαμβάνει κακουργηματικό χαρακτήρα όταν τελείται με ***δόλο οποιασδήποτε μορφής*** (άρθρο 299 ΠΚ), η αξιόποινη πράξη του άρθρου 187 παρ. 1 ΠΚ στοιχειοθετείται όχι μόνο όταν σκοπήθηκε η τέλεση ανθρωποκτονιών με άμεσο δόλο α' βαθμού, αλλά και όταν επιδιώχθηκε η τέλεσή τους υπό περιστάσεις ***αναγκαίου δόλου*** (δόλου β' βαθμού), ακόμη όμως και όταν, κατά τον σχεδιαζόμενο

τρόπο δράσης (modus operandi) της οργάνωσης, συνακόλουθα δε και του δράστη – μέλους της οργάνωσης, καθίσταται ***ενδεχόμενη*** η πραγμάτωση της αντικειμενικής υπόστασης εγκλημάτων ανθρωποκτονίας και αυτός την αποδέχεται (ΑΠ 33/2024).

9. Με την διάταξη του **αρ. 187 παρ. 3 ΠΚ** καθιερώνεται αυτοτελής αξιόποινη αυτουργική συμπεριφορά, που διαφοροποιείται ποιοτικά από τις μορφές συμμετοχικής δράσης του άρθρου 187 παρ. 1 του ΠΚ. **Ο διευθύνων την εγκληματική οργάνωση** είναι ο "αρχηγός", **ο "ιθύνων νους"** της, εκείνος που ορίζει δεσμευτικά τον σκοπό και την ταυτότητά της, που επιλέγει και καθορίζει την εκάστοτε μορφή δραστηριοποίησης της ώστε να λειτουργεί σε βάθος χρόνου και που δίνει το ευρύτερο εγκληματικό νόημα στις επιμέρους πράξεις των μελών της οργάνωσης ΑΠ 263/2024).ΑΠ 1058/2022, ΑΠ 640/2020, ΑΠ 978/2019,

Έγκληση

1. Η διάταξη του άρθρου 405 παρ. 1 εδ. β' του ΠΚ, με την οποία προβλέπεται η δίωξη της κακουργηματικής απιστίας, που στρέφεται άμεσα κατά πιστωτικού ή χρηματοδοτικού ιδρύματος ή επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα, μετά από **έγκληση** δεν εξαλείφει το αξιόποινο της εν λόγω απιστίας, αλλά απλώς **θέτει πρόσθετο όρο,** δηλαδή την υποβολή έγκλησης, για τη δίωξη της αξιόποινης αυτής πράξης και συνεπώς **ως μη υποκρύπτουσα συγκεκαλυμμένη αμνηστία,**δεν αντίκειται στις διατάξεις του άρθρου 47 παρ. 3 και 4 του Συντάγματος.(ΑΠ 243/2023).
2. **Προθεσμία (αρ. 114 ΠΚ).** Η **τρίμηνη προθεσμία** για την υποβολή της έγκλησης (που είναι ανεξάρτητη από την κατά το άρθρ. 111 ΠΚ παραγραφή των εγκλημάτων), σύμφωνα με τις διατάξεις των **άρθρων 243 εδ. β' του ΑΚ και 145 παρ. 2** του **ΚΠολΔ**, οι οποίες έχουν εφαρμογή και εν προκειμένω, λόγω της **ενότητας της έννομης τάξης,**

λήγει μόλις **περάσει η ημέρα του τελευταίου μήνα**, που αντιστοιχεί σε αριθμό με την ημέρα που άρχισε, δηλαδή με την ημέρα, κατά την οποία ο δικαιούμενος σε υποβολή έγκλησης έλαβε γνώση της τέλεσης της πράξης και του προσώπου που την τέλεσε ή κάποιου από τους συμμετόχου**ς** (ΑΠ 480/2023, ΑΠ399/2023).

3. **Υποβολή πέραν τριμήνου.** Άν η έγκληση υποβλήθηκε **μετά την πάροδο του τριμήνου** από την τέλεση της πράξης, είναι αναγκαίο να **αιτιολογείται ο χρόνος της γνώσης** της πράξης και του δράστη από τον παθόντα. Εκκινεί από την ημέρα της γνώσης. **Ως γνώση** θεωρείται η πληροφόρηση του δικαιούχου σε έγκληση κατά τρόπο πλήρη, σαφή και συγκεκριμένο περί των πραγματικών περιστατικών, με βάση τα οποία κατόρθωσε να μορφώσει πλήρη γνώμη για την πράξη, δηλαδή μόλις ο δικαιούμενος λάβει γνώση όλων των στοιχείων που απαιτούνται για την τελεσθείσα πράξη. (ΑΠ 151/2024, 399/2023).
4. Αν με **νομοθετική μεταβολή** καθιερώνεται η κατ' **έγκληση** δίωξη για κάποιο έγκλημα, το οποίο προηγουμένως διωκόταν **αυτεπάγγελτα**, αν η γνώση για το έγκλημα και το πρόσωπο του δράστη τοποθετείται χρονικά **μετά τη δημοσίευση** του νέου νόμου, η προθεσμία αρχίζει από αυτό. Αν όμως τοποθετείται πριν, η προθεσμία αρχίζει να τρέχει **από τη δημοσίευση** του νέου νόμου (ΑΠ 653/2023).
5. **Δεν απαιτείται στην έγκληση να αναφέρεται η ταυτότητα του δράστη,** εφόσον αυτή δεν είναι γνωστή στον εγκαλούντα ή διατηρεί αμφιβολίες για την ταυτότητά του, ούτε, σε περίπτωση πλειόνων συμμετόχων, (απαιτείται να αναφέρεται) **ο τρόπος συμμετοχής του κάθε δράστη**, ως εκ τούτου είναι έγκυρη η έγκληση που στρέφεται και «κατ' αγνώστου ή αγνώστων δραστών» ή «κατά παντός υπαιτίου», οπότε **είναι έργο της ανάκρισης η ανακάλυψη αυτών.** Προκειμένου για έγκλημα κατ' έγκληση διωκόμενο, η ύπαρξη της έγκλησης ερευνάται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο, το

οποίο **αν διαπιστώσει ότι δεν υποβλήθηκε έγκληση οφείλει να κηρύξει την ποινική δίωξη απαράδεκτη, διαφορετικά υπερβαίνει την εξουσία του** (ΑΠ 1531/25).

6. **Αποτελεί έγκληση** η δήλωση του παθόντος, εξεταζόμεν**ου κατά τη διάρκεια της αστυνομικής προανάκρισης, ότι επιθυμεί την ποινική δίωξη** του υπαιτίου **(**ΑΠ 728/2025).

7. **Ανάκληση.** Η ανάκληση της υποβληθείσης έγκλησης καθιερούται από τον νόμο ως λόγος εξάλειψης του αξιοποίνου (άρθρο 117 παρ. 1 του ΠΚ), ένεκα του οποίου παύει οριστικά η ποινική δίωξη [(άρθρο 117 παρ. 3 του ΠΚ σε συνδυασμό με το άρθρο 368 περ. β΄ του ΚΠοινΔ **(Ολ ΑΠ 1/2007, Ολ ΑΠ 2/2007)],** απαγγελία, δε, καταδίκης για κατ' έγκληση διωκόμενο έγκλημα, παρά τη γενομένη σύννομη ανάκλησή της**, συνιστά υπέρβαση εξουσίας.** Αποδοχή της ανάκλησης, ενυπάρχει και υπό το σχήμα της ***σιωπής*** ((ΑΠ 1680/2022).**ΑΠ 554/2015).**

8. **Η ανάκληση ,** ενώ ήταν νομικώς αδιάφορη όταν έλαβε χώρα, εξαιτίας του χαρακτήρα της αξιόποινης πράξης της απάτης, ως αυτεπαγγέλτως διωκομένης, **ανεβίωσε** και προσέλαβε έννομη σημασία, μετά την τροπή του εγκλήματος σε διωκόμενο κατ' έγκληση, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου **405 παρ. 1** του νέου Ποινικού Κώδικα. (ΑΠ 1680/2022).

9. **Απόρριψη έγκλησης (αρ. 51 ΚΠΔ).** Η εισαγγελική πράξη αρχειοθέτησης της υπόθεσης παράγει μόνον περιορισμένο «***οιονεί δεδικασμένο»,*** υπό την έννοια ότι παρέχεται στον εισαγγελέα πρωτοδικών το δικαίωμα ν' απορρίψει, κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου ***57*** του Κ.Ποιν.Δ., κάθε νέα καταγγελία κατά του ιδίου προσώπου που βασίζεται στα ίδια πραγματικά περιστατικά ή σε επουσιώδη παραλλαγή ή συμπλήρωση αυτών, σε σχέση με εκείνα που διαλαμβάνονταν στην υπόθεση που αρχειοθετήθηκε (ΑΠ 1068/2023,.ΑΠ.484/2020).

10. Ο αρμόδιος εισαγγελέας **ανασύρει τ**ην υπόθεση από το αρχείο **μόνον αν** διαπιστώνονται νέα πραγματικά περιστατικά, που θεμελιώνουν τα καταγγελλόμενα με την μήνυση, αναφορά ή έγκληση που αρχειοθετήθηκε, ή αναδεικνύονται νέα στοιχεία ή γίνεται επίκληση αυτών, που δικαιολογούν, κατά την κρίση του, την επανεξέταση της υπόθεσης, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 43 παρ. 6 και 51 παρ. 4 του Κ.Ποιν.Δ., καλώντας όμως υποχρεωτικά τον μηνυόμενο ή εγκαλούμενο ή εκείνον σε βάρος του οποίου διατάχθηκε η διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης**, για παροχή εξηγήσεων**. (ΑΠ 1068/2023).

11. Τούτο δε διότι η ανάσυρση της δικογραφίας που αρχειοθετήθηκε αποτελεί αιφνιδιασμό για τον εμπλεκόμενο, που επιβάλλει την κλήση του για παροχή συμπληρωματικών εξηγήσεων, μετά τη θέση υπόψη του των νέων περιστατικών ή στοιχείων, διαδικασία που εξασφαλίζει την ουσιαστική ανάπτυξη του δικαιώματος ακρόασής του. Σε περίπτωση ανάσυρσης της δικογραφίας που είχε αρχειοθετηθεί, η παράλειψη κλήσης του εμπλεκομένου να παράσχει συμπληρωματικές εξηγήσεις δημιουργεί **απόλυτη ακυρότητα**, κατ' άρθρο 171 παρ. 1 περ. δ' του Κ.Ποιν.Δ., κατά την προδικασία, καθόσον παραβιάζεται διάταξη που καθορίζει τα δικαιώματα υπεράσπισής του (ΑΠ 1068/2023).

12. **Οιονεί δεδικασμένο των εισαγγελικών διατάξεων:** οι διατάξεις που εκδίδονται από τον εισαγγελέα πρωτοδικών, με τις οποίες **απορρίπτονται οι μηνύσεις και εγκλήσεις** σύμφωνα με τα άρθρα **43 και 51 του ΚΠΔ, δεν παράγουν δεδικασμένο**, κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 57 του ΚΠΔ, αλλά **παράγουν αποτέλεσμα παρεμφερές προς το δεδικασμένο**. Δηλαδή έχουν **οιονεί δικαστικό χαρακτήρα** και παράγουν, **περιορισμένο οιονεί δεδικασμένο** που ισχύει **μόνο**

στην προδιωκτική διαδικασία και που παρέχει στον εισαγγελέα το δικαίωμα να απορρίπτει κάθε νέα καταγγελία, κατά των ίδιων προσώπων που **βασίζεται στα ίδια πραγματικά περιστατικά ή με επουσιώδη παραλλαγή ή συμπλήρωση και στα ίδια αποδεικτικά στοιχεία ή και σε ασήμαντη προσθήκη αυτών**, σαν **νομικά αστήρικτη.** Το οιονεί αυτό δεδικασμένο που προκύπτει δεσμευτικό από τις παραπάνω διατάξεις, που έχουν δικαστικό και όχι διοικητικό χαρακτήρα, και μάλιστα **οιονεί δικαιοδοτικό**, γίνεται δεκτό πως **κάμπτεται μόνον εάν ήθελε προκύψουν νεώτερα ουσιώδη ή άγνωστα στον, κρίναντα έτσι εισαγγελέα πραγματικά περιστατικά ή συμπληρωθούν οι διαδικαστικές προϋποθέσεις**, που δικαιολογούν κατά την κρίση του την επανεξέταση της υπόθεσης κατά τα οριζόμενα στην διάταξη της παραγράφου 6 του άρθρου 43 του ΚΠΔ (ΑΠ 749/2025, 420/2023, 609/2019, 1120/2018, 672/2017, 675/2014, 1053/2013, 1144/2012, 903/2009, 408/2008).

13. **Έγκληση. Μη καταβολή παραβόλου.** Επί αξιόποινης πράξεως που διώκονταν αυτεπαγγέλτως, κατά τον πΠΚ, δεν υφίστατο υποχρέωση υποβολής παράβολου. Σε κάθε περίπτωση, εφόσον η ανωτέρω, αναγόμενη **στην προδικασία,** ακυρότητα δεν προτάθηκε μέχρι την αμετάκλητη παραπομπή των κατηγορουμένων-αναιρεσειουσών στο ακροατήριο, καλύφθηκε (ΑΠ 1102/2023).

14. **Έγκληση από ΕΠΕ:** αν παθόν από το έγκλημα είναι το νομικό πρόσωπο της **ΕΠΕ,** δικαιούμενο σε έγκληση, είναι αυτό τούτο **το νομικό πρόσωπο** και όχι τα μέλη του, όπως είναι οι μέτοχοι της εταιρείας περιορισμένης ευθύνης, τα οποία μέλη έμμεση μόνο ζημία υφίστανται ΑΠ 1261/2019, ενώ η διάλυση νομικού προσώπου εταιρείας περιορισμένης ευθύνης από οποιοδήποτε λόγο και αν επήλθε, δεν θίγει την ικανότητα αυτής να είναι υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Γι' αυτό και μετά **την διάλυση** του νομικού προσώπου, η εταιρεία αυτή λογίζεται ότι υπάρχει μέχρι του πέρατος της εκκαθάρισής της, που επέρχεται με την κατάρτιση από τους εκκαθαριστές

του τελικού ισολογισμού, ο οποίος πρέπει να **δημοσιευθεί** στο Δελτίο ΑΕ και ΕΠΕ της Εφημερίδας της Κυβέρνησης και τη διανομή του προϊόντος της εκκαθάρισης της εταιρικής περιουσίας στους εταίρους ανάλογα με τη μερίδα συμμετοχής του καθενός. Κατά το στάδιο δε της **εκκαθάρισης** η εταιρεία αντιπροσωπεύεται από τους εκκαθαριστές, οι οποίοι είναι οι διαχειριστές, αν δεν ορίζεται διαφορετικά από το καταστατικό της ή αν δεν αποφάσισε αλλιώς η γενική συνέλευση των εταίρων της (ΑΠ 769/2023, 556/2020, ΑΠ 27/2017).

15. **Έγκληση για ανήλικο παθόντα:** η υποβολή εγκλήσεως για αξιόποινη πράξη σε βάρος ανηλίκου, ως περιλαμβανόμενη στην επιμέλεια αυτού, από τη φύση και το χαρακτήρα της, μπορεί να γίνει και μόνον από τον ένα γονέα (ΑΠ 1156/2023, 1690/2007, ΑΠ 1535/2007, ΑΠ 1001/2007, ΑΠ 894/2009).

16. **Η έγκληση,** που είναι η **δήλωση βουλήσεως** του παθόντος προς την αρμόδια δικαστική αρχή ότι επιθυμεί την δίωξη της κατ' αυτού τελεσθείσης αξιοποίνου πράξεως, **αφενός** αποτελεί θεσμό **του ουσιαστικού ποινικού δικαίου**, γιατί η παραμέληση υποβολής της εντός της ανωτέρω τρίμηνης προθεσμίας οδηγεί στην εξάλειψη του αξιοποίνου της πράξης η οποία διώκεται κατ' έγκληση, **αφετέρου** συνιστά **δικονομικό θεσμό**, γιατί αποτελεί δικονομική προϋπόθεση για την έγκυρη γένεση της ποινικής δίκης, και εξετάζεται αυτεπαγγέλτως η έλλειψή της (Ολ. ΑΠ 1/2007, ΑΠ 658/2024, 521/2024, 399/2023, 288/2022).

17. Έναρξη της προθεσμίας προς υποβολή έγκλησης: ως **γνώση θεωρείται η πληροφόρηση του δικαιούχου σε έγκληση κατά τρόπο πλήρη, σαφή και συγκεκριμένο περί των πραγματικών περιστατικών,** με βάση τα οποία κατόρθωσε να μορφώσει πλήρη γνώμη για την πράξη, δηλαδή μόλις ο δικαιούμενος λάβει γνώση όλων των στοιχείων που απαιτούνται για την τελεσθείσα πράξη. Η τρίμηνη προθεσμία είναι αποκλειστική και για τον υπολογισμό της λαμβάνεται υπόψη

και η ημέρα της γνώσεως, **λήγει δε όταν παρέλθει η τελευταία ημέρα του τρίτου μηνός που αντιστοιχεί αριθμητικώς με την ημέρα ενάρξεως** (ΑΠ 1159/2024).

18. Για την πληρότητα της αιτιολογίας της καταδικαστικής αποφάσεως για αδίκημα, για το οποίο η ποινική δίωξη ασκείται μόνον κατόπιν εγκλήσεως, όπως εις την περίπτωση της συκοφαντικής δυσφημήσεως, πρέπει να αναφέρεται ο χρόνος της γνώσεως της πράξεως και του δράστου από τον παθόντα ως και τα πραγματικά περιστατικά που θεμελιώνουν την γνώση αυτή, όταν η έγκληση υπεβλήθη μετά την πάροδο του τριμήνου από την τέλεση της πράξης (ή εάν προβάλλεται ένσταση απαραδέκτου της ποινικής διώξεως, λόγω μη εμπροθέσμου υποβολής της εγκλήσεως). Αρκεί η άνω αιτιολόγηση, διότι η κρίση του δικαστηρίου της ουσίας περί του χρόνου γνώσεως είναι αναιρετικώς ανέλεγκτη (ΑΠ 1159/2024, 1044/2010).
19. **Άρθρο 590 παρ. 1 ΚΠΔ:** για το παραδεκτό των εγκλήσεων που υποβλήθηκαν προ της 1-7-2019,σε υποθέσεις που είναι εκκρεμείς κατά την έναρξη ισχύος του νέου ΚΠΔ, **δεν** απαιτείται η κατάθεση **παραβόλου** (ΑΠ 556/2024, 42/2022).
20. Η έγκληση αφενός υποβάλλεται κατά τα οριζόμενα στο 42 παρ.2,3 και 4 ΚΠΔ και αφετέρου πρέπει να περιέχει τα πραγματικά περιστατικά της αντικειμενικής υπόστασης του καταγγελθέντος εγκλήματος, **έστω και χωρίς νομικό χαρακτηρισμό,** αφού αυτό είναι έργο του Εισαγγελέα, και τελικώς του Δικαστικού Συμβουλίου, του Δικαστηρίου, κ.λ.π (ΑΠ 1463/2004, ΣυμβΑΠ 1505/2005), ενώ δεν απαιτείται όπως η δήλωση βουλήσεως του εγκαλούντος για την τιμωρία του δράστη να είναι ρητή και πανηγυρική, αλλά αρκεί **να συνάγεται με σαφήνεια από το όλο περιεχόμενο της έγκλησης** (ΑΠ 568/2025, 1442/2023, 903/2024, 737/2020).
21. Κατ' εξαίρεση από τον κανόνα του άμεσα παθόντος, ως δικαιούχου για την υποβολή έγκλησης, το άρθρο 115 παρ.1 ΠΚ επιφυλάσσει και σε άλλα πρόσωπα πέρα από τον παθόντα, το δικαίωμα για την υποβολή έγκλησης. Τέτοιου είδους, κατ'εξαίρεση,

επέκταση του δικαιούχου έγκλησης συνιστά η περίπτωση που ο παθών έχει τεθεί σε καθεστώς πλήρους δικαστικής συμπαράστασης. Στην περίπτωση αυτή, **από την έκδοση της σχετικής απόφασης περί θέσεως αυτού σε δικαστική συμπαράσταση, το δικαίωμα για την υποβολή έγκλησης έχει ο δικαστικός συμπαραστάτης του** (ΑΠ 458/2020, ΑΠ 814/2006), **η δε τρίμηνη προθεσμία για την υποβολή της έγκλησης (άρθρ.114 ΠΚ) αφετηριάζεται από την έκδοση της απόφασης που διορίζει τον δικαστικό συμπαραστάτη, ενώ μέχρι τότε η ως άνω προθεσμία τελεί σε αναστολή** (ΑΠ 568/2025, 353/2003).

22. Από τις διατάξεις των άρθρων 51 παρ.1 και 42 παρ. 2 του ισχύοντος ΚΠΔ, προκύπτει ότι η υποβολή (της μήνυσης ή) της έγκλησης από τον παθόντα που θέλει να ζητήσει τη δίωξη αξιόποινης πράξης, γίνεται απευθείας στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών αλλά και στους άλλους ανακριτικούς υπαλλήλους, είτε από τον ίδιο (επί νομικών προσώπων από το νόμιμο εκπρόσωπό τους) είτε από ειδικό πληρεξούσιο (που δεν είναι απαραίτητο να είναι δικηγόρος), οπότε **το έγγραφο της πληρεξουσιότητας, που μπορεί να δοθεί και με απλή έγγραφη δήλωση με βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής από οποιαδήποτε δημόσια, δημοτική ή κοινοτική αρχή ή δικηγόρο**, προσαρτάται στην έκθεση για την υποβολή της έγκλησης. Με την πληρεξουσιότητα πρέπει **να παρέχεται ειδική εντολή** όπως ο πληρεξούσιος υποβάλει έγκληση για ορισμένη αξιόποινη πράξη, η οποία πρέπει να εξατομικεύεται κατά τρόπο που να μην καταλείπεται αμφιβολία για την ταυτότητα της πράξης και τη βούληση του εντολέα για τη δίωξη του εγκλήματος που τελέστηκε σε βάρος του, και δεν αρκεί η γενική και αόριστη εντολή προς τον πληρεξούσιο να καταθέσει έγκληση. **Δεν υπάρχει δε ανάγκη να χρησιμοποιείται νομική ορολογία** ή να κατονομάζεται ο υπαίτιος, ένας ή περισσότεροι. **Μπορεί η πληρεξουσιότητα να αφορά στην κατάθεση μόνο της έγκλησης, οπότε δεν απαιτείται και η περιγραφή της πράξης**

στην πληρεξουσιότητα. Αν το πληρεξούσιο δεν είναι ειδικό, αλλά γενικό ή δεν εξατομικεύεται σ' αυτό ή στην έγγραφη δήλωση πληρεξουσιότητας και δεν προσδιορίζεται η αξιόποινη πράξη, με τον τρόπο που αναφέρθηκε, **δεν υπάρχει νόμιμη υποβολή έγκλησης** και σε περίπτωση που το δικαστήριο χωρήσει, παρά την έλλειψη αυτή, στην έκδοση καταδικαστικής απόφασης, για έγκλημα που διώκεται κατ' έγκληση, **υπερβαίνει την εξουσία του** και ιδρύεται λόγος αναιρέσεως από το άρθρο 510 παρ. 1 περ. Θ' περ. γ΄ του ΚΠΔ. Εφόσον η εξουσιοδότηση αφορά στην υποβολή μόνο της μήνυσης, δ**εν είναι αναγκαία η περιγραφή της διωκόμενης πράξης** στην εξουσιοδότηση ούτε αναφορά περαιτέρω στοιχείων **(ΑΠ 420/2025).**

Έθιμο

Και μετά την ισχύ του ΑΚ (23-2-1964) μπορεί να γεννηθεί έθιμο ως Κανών Δικαίου είτε προς συμπλήρωση, είτε προς κατάργηση του γραπτού και του εθιμικού Δικαίου, επιφυλασσομένης της απαγορεύσεως δημιουργίας εθίμου αντιτιθεμένου σε κανόνες δημοσίας τάξεως. Για την δημιουργία εθίμου, το οποίο συνιστά αυτοτελή πηγή κανόνων δικαίου (άρθρο 1 ΑΚ), απαιτείται μακρά, αδιάκοπη και ομοιόμορφη άσκηση με συνείδηση δικαίου, δηλαδή με την πεποίθηση των ασκούντων αυτό ότι εφαρμόζουν κανόνα δικαίου και δη, είτε των πολιτών ολοκλήρου του κράτους ή τμήματος αυτού, είτε των ανηκόντων σε μία τάξη ή επάγγελμα προσώπων. Το ασκούμενο έθιμο δεν πρέπει να αντίκειται στον ορθό λόγο, ούτε να προσκρούει στις παραδεδεγμένες δικαιϊκές αρχές, τα χρηστά ήθη ή τη δημόσια τάξη. (ΑΠ 8/2023, 697/2020).

Εισαγγελέας

1. Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 30 παρ. 2, 138 παρ. 1 και 2 και 367 παρ. 1 ΚΠΔ προκύπτει ότι **αν δεν δοθεί ο λόγος στον εισαγγελέα** και δεν διατυπώσει αυτός πρόταση πριν την έκδοση της απόφασης του δικαστηρίου, με

την οποία απορρίπτεται αίτηση του κατηγορουμένου, **επέρχεται απόλυτη ακυρότητα** ιδρύουσα λόγο αναίρεσης κατά το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α` και 171 παρ. 1 περ. β` ΚΠΔ. Προκειμένου, όμως, **περί αυτοτελών ισχυρισμών**, που προτείνονται σύμφωνα με το άρθρο 333 παρ.2 ΚΠΔ από τον κατηγορούμενο ή το συνήγορο του κατά το στάδιο που ακολουθεί την αποδεικτική διαδικασία, **δεν είναι αναγκαίο να δοθεί και πάλι, μετά την πρότασή του επί της ενοχής, ο λόγος στον εισαγγελέα, εκτός αν ζητήσει ο ίδιος το λόγο για να δευτερολογήσει,** οπότε και μπορεί να προτείνει επί του υποβληθέντος ως άνω αυτοτελούς ισχυρισμού (ΑΠ 1430/2024, 100/2021).

2. Η **πρόταση του εισαγγελέα επί της κατηγορίας** στο τέλος, μετά το πέρας της αποδεικτικής διαδικασίας, όταν ζητεί την ενοχή του κατηγορουμένου, **εμπεριέχει** οπωσδήποτε και την πρότασή του για απόρριψη των αυτοτελών ισχυρισμών του κατηγορουμένου και η παράλειψή του να προτείνει ειδικώς επί των προβληθέντων αυτοτελών ισχυρισμών και αιτημάτων του κατηγορουμένου καλύπτεται με τη συνολική του πρόταση επί της ενοχής και δεν δημιουργείται καμία ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο (ΑΠ 585/2024, 1383/2022, 780/2022).
3. Η αρχή του **ενιαίου και αδιαιρέτου** της εισαγγελικής αρχής κάμπτεται και δεν εφαρμόζεται μόνο στην περίπτωση αναπλήρωσης κατά τη διάρκεια και εφόσον εξελίσσεται η διαδικασία στο ακροατήριο για συγκεκριμένη υπόθεση, με αποτέλεσμα να μην μπορεί κατά τη διάρκεια της συζήτησης της ίδιας υπόθεσης να αναπληρωθεί ο εισαγγελέας της έδρας με άλλον εισαγγελέα (ΑΠ 1236/2022, 555/2005). Βλ και την ΑΠ 1222/2022 , η οποία δέχθηκε **απόλυτη ακυρότητα**, εφόσον ο εισαγγελέας, μετά την **λήψη στοιχείων** ταυτότητας του κατηγορουμένου και τον διορισμό διερμηνέα, **αντικαταστάθηκε** από άλλον εισαγγελέα, χωρίς η δικη να ξεκινήσει από την αρχή.

4. **Η διάταξη** του εισαγγελέα πλημμελειοδικών, η οποία εκδίδεται σύμφωνα με το άρθρο 43 παρ. 3 ΚΠΔ και τίθεται **στο αρχείο** μήνυση ή αναφορά που δεν στηρίζεται στον νόμο ή είναι προφανώς αβάσιμη στην ουσία της ή ανεπίδεκτη δικαστικής εκτίμησης, με υποβολή της αντίστοιχης δικογραφίας στον εισαγγελέα εφετών και σχετικής αναφοράς για τους λόγους τους οποίους δεν άσκησε ποινική δίωξη, **δεν φέρει τον χαρακτήρα βουλεύματος ή απόφασης** (ΑΠ 795/2023, 251/2016).
5. **Δεν** επιτρέπεται **αίτηση αναίρεσης** κατά της διάταξης του εισαγγελέα πρωτοδικών, με την οποία τέθηκε στο αρχείο η μήνυση ή αναφορά (ΑΠ 795/2023, 1301/2012).

Εκβίαση (αρ. 385 ΠΚ).

1. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Ο σκοπός του δράστη να αποκομίσει ο ίδιος ή άλλος παράνομο περιουσιακό όφελος ***(υπερχειλής δόλος***) είναι ανεξάρτητος της επίτευξης ή μη οφέλους, ενώ τέτοιος σκοπός υπάρχει, όταν ο υπαίτιος γνωρίζει ότι το περιουσιακό όφελος που επιδιώκει δεν αποτελεί αντικείμενο νόμιμης απαίτησης, καθώς επίσης και όταν στη συγκεκριμένη περίπτωση η εφαρμογή του μέσου της βίας ή της απειλής προς πραγμάτωση νόμιμης απαίτησης αποδοκιμάζεται από το δίκαιο, εμφανιζόμενη ως άξια μομφής. Ειδικότερα, πρέπει το επιδιωκόμενο όφελος να είναι «παράνομο», δηλαδή να μην αποτελεί νόμιμη απαίτηση του δράστη ή του άλλου και να τελεί σε σχέση υλικής αντιστοιχίας με την επελθούσα περιουσιακή ζημία, έτσι ώστε να αποτελεί αυτό την αντίστροφη όψη της ζημίας (ΑΠ 1000/2023, 794/2023, 433/2023, 100/2023, 1603/2022, 952/2022,).
2. Ο εξαναγκασμός, ως στοιχείο του εγκλήματος της εκβίασης, έγκειται …… (***Α.Π. 38/2022).*** Η απειλή μπορεί να είναι ρητή και άμεση, να έχει διατυπωθεί προφορικώς ή εγγράφως ή και εμμέσως, να έχει μεταβιβαστεί με άλλον ή ακόμη και

να είναι σιωπηρή, ***…….(Α.Π. 917/2020).*** Περαιτέρω, για την κακουργηματική μορφή της εκβίασης, που προβλέπεται στη διάταξη του άρθρου 385 παρ. 1 στοιχ. β' περ. α' του προϊσχύσαντος Π.Κ., η οποία είναι εφαρμοστέα στην κρινόμενη υπόθεση, κατά τα προαναφερόμενα, απαιτείται ο υπαίτιος να μεταχειρίσθηκε, μεταξύ άλλων απειλή βλάβης της επιχείρησης ή του επαγγέλματος που ασκεί ο εξαναγκαζόμενος και η ανωτέρω πράξη να τελέστηκε από πρόσωπο που διαπράττει τέτοιες πράξεις κατ' επάγγελμα. Το έγκλημα της εκβίασης είναι ***τετελεσμένο*** με την επέλευση της περιουσιακής ζημίας στον παθόντα, ο οποίος μπορεί να είναι πρόσωπο διαφορετικό από εκείνο που εξαναγκάσθηκε να προβεί στην επιζήμια συμπεριφορά, αλλιώς, αν δηλαδή δεν επέλθει η ζημία και εφόσον συντρέχουν και οι λοιποί όροι, το έγκλημα είναι σε απόπειρα (ΑΠ 1699/2022, 1488/2022, 1302/2022).

3. Ο εξαναγκασμός ως στοιχείο του εγκλήματος της εκβίασης έγκειται στην άσκηση ***βίας ή απειλής***, δια της οποίας περιάγεται ο άλλος σε τρόμο ή ανησυχία, στρέφεται δε η βία ή η απειλή κατά της ελευθερίας της περιουσιακής διάθεσης με σκοπό να καμφθεί η θέληση του εξαναγκαζόμενου και να οδηγηθεί σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή, ενώ η επαπειλούμενη σε βάρος του εξαναγκαζόμενου ενέργεια ***δεν*** απαιτείται να είναι ***παράνομη,*** διότι εκβίαση συνιστά όχι αυτή καθ' εαυτή η άσκηση εξουσίας ή δικαιώματος, αλλά η απειλή άσκησής τους προς επίτευξη του σκοπού που αναφέρεται στο άρθρο 385 Π.Κ. (ΑΠ 1327/2023, 1081/2023, 945/2023, 446/2023, 1699/2022,).
4. ***Η απειλή*** μπορεί να είναι ***ρητή και άμεση***, να έχει διατυπωθεί ***προφορικώς*** ή ***εγγράφως,*** αμέσως από τον δράστη ή μέσω τρίτου προσώπου. Δεν αποκλείεται και μία ***προειδοποίηση ή σύσταση*** να περιέχει μία υποκρυπτόμενη απειλή. Είναι αδιάφορο, αν αυτός που διατύπωσε την απειλή ήταν αποφασισμένος να την πραγματοποιήσει, ή αν ήταν πραγματοποιήσιμη ή όχι, αρκεί ότι δια της απειλής

εξαναγκάσθηκε σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή εκείνος κατά του οποίου στράφηκε στη συγκεκριμένη περίπτωση η απειλή (ΑΠ 1110/2023, 794/2023, 100/2023, 1699/2022,

5. Για την κακουργηματική πράξη της εκβίασης που τελέστηκε με σωματική βία εναντίον προσώπου ή με απειλές ενωμένες με επικείμενο κίνδυνο σώματος ή ζωής, η νέα διάταξη του ισχύοντος ΠΚ είναι επιεικέστερη ως προς την απειλούμενη στερητική της ελευθερίας ποινή, αφού με αυτήν προβλέπεται ανώτερο όριο κάθειρξης δεκαπέντε (15) ετών (άρθρα 380 παρ. 1 σε συνδυασμό με άρθρο 52 του ίδιου κώδικα), ενώ η προηγούμενη προέβλεπε ανώτερο όριο κάθειρξης είκοσι (20) ετών, η απειλή δε με τη νέα διάταξη και χρηματικής ποινής δεν την καθιστά δυσμενέστερη (ΑΠ 794/2023, 561/2023, 728/2021, 501/2020, 434/2020).
6. Παρά την διαφορετική από νομοτεχνικής φύσης διαμόρφωση της νέας διάταξης, τα στοιχεία της αντικειμενικής και υποκειμενικής υπόστασης του εν λόγω εγκλήματος, δηλαδή της εκβίασης, δεν έχουν μεταβληθεί (ΑΠ 561/2023).
7. **Απειλή βλάβης της επιχείρησης. 385 ΠΚ** Για την εφαρμογή της παρούσας περίπτωση η βία ή απειλή πρέπει να στρέφεται ειδικώς ***σε βλάβης της επιχείρησης***. ***Ως επιχείρηση*** νοείται, κατά τις ΑΚ 479, 959 και ΚΠολΔ 483, το σύνολο πραγμάτων, δικαιωμάτων, άυλων αγαθών και καταστάσεων, ως φήμη και πελατεία που οργανώθηκαν σε επιχειρηματική ενότητα για την επίτευξη κερδοσκοπίας. Εξάλλου, ***ως βλάβη της επιχειρήσεως*** νοείται, πέρα από την υλική (χρηματική) και η ηθική ζημία (λ.χ. στην καλή της φήμη), η οποία μακροπρόθεσμα δύναται να εξελιχθεί σε περιουσιακή ζημία, αυτό ωστόσο δεν είναι αποτιμητό μέγεθος κατά το χρόνο της προσβολής (ΑΠ 1000/2023, 1699/2022, 1296/2019)
8. ***Η εκβίαση επιχειρήσεων*** τελείται και με προσφορά παροχής προστασίας ή παροχή προστασίας από το δράστη προκειμένου να αποτραπεί βλάβη της επιχείρησης από τρίτο πρόσωπο. ***Η προσφορά***

πρέπει να είναι σοβαρή να κατευθύνεται στην κάμψη της ελεύθερης βούλησης του θύματος και να περιέλθει σε γνώση εκείνου προς τον οποίον απευθύνεται. ***Η προστασία*** και η προσφορά παροχής της μπορεί να γίνει ρητά και άμεσα με οποιονδήποτε τρόπο προφορικά, εγγράφως, με σαφή νεύματα και χειρονομίες να διατυπώνεται ευθέως ή τηλεφωνικά ή έμμεσα και σιωπηρά συναγόμενη από τη συνολική συμπεριφορά του δράστης (ΑΠ 1000/2023).

Έκδοση ακάλυπτης επιταγής(αρ. 79 παρ. 1 Ν 5960/1933)

1. **Στοιχεία αδικήματος** (ΑΠ 1408/2022).
2. **Το αξιόποινο** του τυπικού εγκλήματος της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής **δεν επηρεάζεται** από την έλλειψη οποιασδήποτε **αιτίας ή οφειλής** του εκδότη, γιατί το έγκλημα αυτό, ενόψει της φύσης της επιταγής ως χρηματικού μέσου πληρωμής και της **ανάγκης προστασίας των συναλλαγών**, πραγματώνεται με μόνη την έκδοση ή μη πληρωμή της ακάλυπτης επιταγής, χωρίς να ασκεί επιρροή **η εσωτερική σχέση** μεταξύ εκδότη και λήπτη της επιταγής, δεδομένου ότι στο πεδίο του ποινικού δικαίου **δεν ερευνάται η αιτία έκδοσης**. Κάθε ισχυρισμός, που ανάγεται στην αιτία έκδοσης και μεταβίβασης της επιταγής δεν επηρεάζει το αξιόποινο της πράξης της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής. Αρκεί ότι η επιταγή, ως αξιόγραφο, έχει τα τυπικά στοιχεία της εγκυρότητας (ΑΠ 633/2020). (ΑΠ 898/2022).
3. ***Δράστης (αυτουργός)*** του εγκλήματος της εκδόσεως ακάλυπτης επιταγής μπορεί να είναι μόνο ***ο "εκδίδων"*** επιταγή χωρίς αντίκρισμα, δηλαδή αυτός που πραγματοποιεί την επί του τίτλου δήλωση βουλήσεως υπογράφοντας το έγγραφο της επιταγής και θέτει αυτό σε κυκλοφορία, α***νεξάρτητα*** από το πρόσωπο, για το οποίο επέρχονται οι

έννομες συνέπειες που απορρέουν από αυτή (ΑΠ 737/2024, 761/2023, 1150/2022, ΑΠ 709/2020).

4. **Δράστης (αυτουργός)** του εγκλήματος της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής μπορεί να είναι μόνον **ο «εκδίδων»** επιταγή χωρίς αντίκρισμα, δηλαδή αυτός που πραγματοποιεί την επί του τίτλου δήλωση βούλησης (υπογράφει το έγγραφο της επιταγής) και θέτει αυτό σε κυκλοφορία, ανεξάρτητα από το πρόσωπο, για το οποίο επέρχονται οι έννομες συνέπειες, που απορρέουν από αυτή. ΑΠ 737/2024, 322/2023, 46/2023, 646/2021,
5. Ως εκ τούτου, επί εκδότη **νομικού προσώπου,** το **φυσικό πρόσωπο**, που εκδίδει με την υπογραφή του επί του τίτλου την ακάλυπτη επιταγή στο όνομα και για λογαριασμό της εταιρείας που εκπροσωπεί, υπέχει **ατομική ποινική ευθύνη** για την έκδοση και τη μη πληρωμή της επιταγής αυτής από το λογαριασμό της εταιρείας (ΑΠ 737/2024, 322/2023, 46/2023, 646/2021, 709/2020, 633/2020).
6. Απαιτείται έκδοση ***τυπικά έγκυρης επιταγής και υπογραφή του εκδότη***, στην οικεία θέση, ***αδιάφορα*** αν η επιταγή εκδίδεται για ατομικό του χρέος και σύρεται επί προσωπικού του λογαριασμού ή για χρέος άλλου και εταιρίας που εκπροσωπείται από αυτόν και σύρεται επί λογαριασμού του άλλου ή της εταιρίας. Κατά συνέπεια, αν κάποιος εκδώσει ακάλυπτη επιταγή ως ***νόμιμος εκπρόσωπος*** νομικού προσώπου για λογαριασμό του τελευταίου, δράστης του αδικήματος αυτού είναι ***ο ενεργών ως όργανο*** του νομικού προσώπου (ΑΠ 322/2023).
7. **Μεταχρονολογημένη επιταγή:** το προβλεπόμενο έγκλημα συντελείται όταν η μεταχρονολογημένη επιταγή εμφανιστεί προς πληρωμή και δεν πληρωθεί, λόγω έλλειψης αντίστοιχων διαθέσιμων κεφαλαίων, σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο ανάμεσα ***στην ημέρα της πραγματικής έκδοσης*** και μέχρι ***και την όγδοη ημέρα***

από την επομένη της ημέρας που αναγράφεται σε αυτήν ως ημέρα έκδοσης (ΟλΑΠ 123/1981, ΟλΑΠ 46/1980, ΑΠ 322/2023).

8. **Χρόνος τέλεσης του εγκλήματος** της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής, η οποία είναι **μεταχρονολογημένη,** είναι ο χρόνος της εμφάνισης της επιταγής και μη πληρωμής της, που προκύπτει από το σώμα του τίτλου, ανεξαρτήτως του πότε εκδόθηκε αυτή (ΑΠ 737/2024, 988/2018, 1922/2016, 836/2015) .
9. Το αξιόποινο του εγκλήματος της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής **δεν** επηρεάζεται από την έλλειψη οποιασδήποτε **αιτίας ή οφειλής** του εκδότη, γιατί το έγκλημα αυτό, ενόψει της φύσης της επιταγής ως χρηματικού μέσου πληρωμής και της ανάγκης προστασίας των συναλλαγών, πραγματώνεται με μόνη την έκδοση ή μη πληρωμής της ακάλυπτης επιταγής, χωρίς να ασκεί επιρροή η εσωτερική σχέση μεταξύ εκδότη και λήπτη της επιταγής, δεδομένου ότι στο πεδίο του ποινικού δικαίου δεν ερευνάται η αιτία έκδοσης. ΑΠ 737/2024, 322/2023, 898/2022, 633/2020,
10. Ούτε αίρεται το άδικο της πράξης, αν η ενσωματωμένη στην επιταγή απαίτηση δεν είναι αγώγιμη ή δεν μπορεί να αντιταχθεί κατά του εκδότη, λόγω της ανύπαρκτης ή της παράνομης αιτίας. Αρκεί ότι η επιταγή, ως αξιόγραφο, έχει τα τυπικά στοιχεία εγκυρότητας (ΑΠ 737/2024, 322/2023, 898/2022, 792/2019).

Έκδοση αλλοδαπού.

1. **Έκδοση στις ΗΠΑ:** έχει εφαρμογή **η από 6-5-1931 διμερής** συνθήκη μεταξύ Ελλάδος και Η.Π.Α. "περί αμοιβαίας εκδόσεως εγκληματιών", κυρωθείσα δια του Ν. 5554/1932, που εξακολουθεί να ισχύει, εφόσον δεν καταγγέλθηκε από τα συμβαλλόμενα μέρη μετά την πάροδο πενταετίας και το σχετικό Ερμηνευτικό Πρωτόκολλο αυτής, που υπογράφηκε στις 2-9-1937 και κυρώθηκε με τον Α.Ν. 1115/1938, καθώς και το Πρωτόκολλο που υπογράφηκε στις 18-1-2006 στην Ουάσιγκτον μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και των Η.Π.Α., σε εκτέλεση της

Συμφωνίας Έκδοσης μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) και Η.Π.Α. που υπογράφηκε στις 25-6-2003, το οποίο Πρωτόκολλο κυρώθηκε με το Ν. 3770/2009 και ισχύει από 1-2-2010 (βλ. άρθρο 22 (1) της Συμφωνίας Έκδοσης μεταξύ Ε.Ε. και Η.Π.Α. και το άρθρο τρίτο του Ν. 3770/2009) (ΑΠ 623/2024).

2. ***Έκδοση στις ΗΠΑ***- το Δικαστήριο που εξετάζει την αίτηση για έκδοση, θα κρίνει μόνο επί του ζητήματος ***της επάρκειας των αποδείξεων κατηγορίας***, που υποβλήθηκαν από την εκζητούσα αρχή του αιτούντος Κράτους για να δικαιολογήσουν τη σύλληψη και την παραπομπή σε δίκη του κατηγορούμενου, δηλαδή θα κρίνει κατά πόσον οι υποβληθείσες αποδείξεις παρέχουν ***πιθανότητα ενοχής*** του εκζητούμενου (κατηγορούμενου) για τα εγκλήματα για τα οποία ζητείται η έκδοσή του (ΑΠ 623/2024, 1059/2023).

3. **Ne bis in idem:** στη διαδικασία **της έκδοσης** από το δικαστήριο του κράτους εκτέλεσης του σχετικού αιτήματος **δεν εφαρμόζεται η αρχή του ne bis in idem** και **δεν δεσμεύεται αυτό από προηγούμενη απόφαση δικαστηρίου άλλου κράτους που αποφάσισε αρνητικώς επί ομοίου αιτήματος** για την έκδοση στο ίδιο αιτούν κράτος του αυτού προσώπου ως εκζητουμένου (ΑΠ 1234/2023, 799/2016, 727/2012).

4. Έκδοση αλλοδαπού στο ***Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας***. Εφαρμογή της Συμφωνίας Εμπορίου και Συνεργασίας μεταξύ ΕΕ και ΗΒ, καθώς και των διατάξεων του ΚΠΔ (ΑΠ 158/2024, 1520/2023).

5. Αίτημα έκδοσης από Κίνα: εφαρμόζονται οι διατάξεις του ΚΠΔ, καθώς η σύμβαση δικαστικής αρωγής σε αστικές και ποινικές υποθέσεις μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, η οποία κυρώθηκε με το Ν. 2358/1995, δεν περιέχει διατάξεις για την έκδοση εγκληματιών (ΑΠ 492/2025).

6. **Δεν μπορεί να γίνει έκδοση αλλοδαπού** σε ξένη χώρα, όπου **μπορεί να επιβληθεί θανατική ποινή,** αφού δεν είναι συμβατή με τον Ελληνικό ποινικό νόμο. Τέτοια ποινή προβλέπεται στο άρθρο 48 του Ποινικού Δικαίου της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, κατά το οποίο «η θανατική ποινή εφαρμόζεται μόνο σε εγκληματίες που έχουν διαπράξει εξαιρετικά σοβαρά εγκλήματα» Επιτρέπεται η έκδοση εφόσον οι **κινεζικές αρχές ρητά διαβεβαίωσαν** ότι δεν θα διωχθεί για αδίκημα, για το οποίο προβλέπεται θανατική ποινή (ΑΠ 492/2025, 485/2021, 124/2020).
7. **Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα εφεσης (αρ. 468 ΚΠΔ)** : εφαρμόζεται και στην διαδικασία της έκδοσης αλλοδαπού (ΑΠ 492/2025, 769/2024, 623/2024, 366/2024).
8. **Ερήμην εκδίκαση και αίτημα έκδοσης από Αλβανία:** το άρθρο 26 παρ.2 περ. β' της Σύμβασης Δικαστικής Αρωγής **Ελλάδας-Αλβανίας [Ν. 2311/1995], π**ου αφορά στα έγγραφα που συνοδεύουν την αίτηση εκτέλεσης, ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι αυτή πρέπει να συνοδεύεται από **πιστοποιητικό** που να βεβαιώνει, ότι ο διάδικος που ερημοδίκησε και που δεν μετέσχε στη διαδικασία, εκλήθη εμπρόθεσμα και με τον προσήκοντα τρόπο και ότι στην περίπτωση, που δεν είχε την ικανότητα να παρίσταται σε δικαστήριο, αντιπροσωπεύθηκε νόμιμα. ΑΠ 645/2024, 303/2023, 172/2022,
9. Η εκδίκαση της υπόθεσης απόντος του κατηγορουμένου δικαιολογείται μόνον, εφόσον έχει προηγηθεί **νόμιμη κλήτευσή του** να παραστεί στο δικαστήριο για την εκδίκαση της υπόθεσής του, σε ορισμένη δικάσιμο και παρά ταύτα δεν εμφανίζεται. Η ύπαρξη δε της προϋπόθεσης αυτής ερευνάται και για την καταδικαστική απόφαση, βάσει της οποίας ζητείται η έκδοση αλλοδαπού, σύμφωνα με τις προαναφερθείσες διατάξεις των άρθρων 438 περ. η' και 450 παρ.3 του Κ.Ποιν.Δ. (ΑΠ 645/2024, 303/2023, 172/2022, 573/2020).

10. **Ερήμην καταδίκη και αίτημα έκδοσης από Αλβανία:** η παράλειψη **κλήτευσης** του καταδικασθέντος εκζητουμένου στην δίκη επί της οποίας εκδόθηκε η καταδικαστική απόφαση, δεν αναπληρώνεται με την παράσταση στη δίκη ως συνηγόρου υπεράσπισης της κατηγορουμένης, δικηγόρου, την οποία, εν αγνοία της, διόρισε αυτεπαγγέλτως το ως άνω Αλβανικό Δικαστήριο (ΑΠ 645/2024).

Έκδοση αλλοδαπού. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Έκδοσης (Ν 4165/1961)

1. Το αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο, που αποφαίνεται για την έκδοση, δεν έχει εξουσία να ερευνήσει τη **βασιμότητα** ή μη της κατηγορίας, για την οποία καταδικάστηκε ο εκζητούμενος ή τη **νομιμότητα της** διαδικασίας, που τηρήθηκε στην προδικασία ή στο ακροατήριο του αλλοδαπού δικαστηρίου, αφού ούτε από τη διάταξη του άρθρου **12** παρ. 2 της Ε.Σ.Ε., ούτε από άλλη διάταξη της Ε.Σ.Ε. προβλέπεται και η επισύναψη αποδεικτικών στοιχείων της ενοχής του εκζητουμένου (ΑΠ 440/2024, 366/2024, 462/2023, 303/2023).
2. Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 436 επ. του ΚΠΔ και 12 της Ε.Σ.Ε.,προκύπτει ότι, στην περίπτωση, κατά την οποία ζητείται η έκδοση αλλοδαπού προσώπου **για έκτιση ποινής** που επιβλήθηκε με δικαστική απόφαση του αιτούντος Κράτους, **δεν συγχωρείται**, το αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο που επιλαμβάνεται της σχετικής αιτήσεως να προβεί **στην έρευνα περί υπάρξεως ή όχι στοιχείων ενοχής** του εκζητουμένου, ως προς την αποδιδόμενη σ` αυτόν κατηγορία, επειδή η επισύναψη στην αίτηση εκδόσεως εγγράφων για βεβαίωση ενδείξεων ενοχής και η έρευνα για τη βασιμότητα της κατηγορίας προβλέπεται, από τα άρθρα 437, 443 § 1 και 450 § 2 ΚΠΔ, **μόνο όταν ζητείται η έκδοση για την παραπομπή του εκζητουμένου σε δίκη και όχι για την εκτέλεση ποινής**, που επιβλήθηκε σε βάρος του (ΑΠ 1269/2023, 516/2023, 476/2023, 462/2023, 790/2020,

3. Όταν η έκδοση ζητείται στο πλαίσιο της Ε.Σ.Ε. **για την εκτέλεση ποινής**, η σχετική καταδικαστική απόφαση αρκεί **να είναι εκτελεστή** κατά το δίκαιο του κράτους που ζητεί την έκδοση και **δεν είν**αι ανάγκη να **είναι αμετάκλητη** (ΑΠ 440/2024, 366/2024, 1235/2023, 1269/2023, 516/2023, 476/2023, 462/2023, 2193/2018,
4. **Αίτημα έκδοσης προς έκτιση υπολοίπου ποινής:** όταν η έκδοση ζητείται με βάση την ΕΣΕ, προκειμένου να εκτίσει ο εκζητούμενος εν όλω ή εν μέρει ποινή επιβληθείσα με καταδικαστική απόφαση του εκζητούντος κράτους, **δεν ερευνάται το μέγεθος του υπολοίπου της προς έκτιση ποινής.** Τέτοια έρευνα ούτε από την από 13-12-1957 Ευρωπαϊκή Σύμβαση Εκδόσεως ούτε από τον ΚΠΔ προβλέπεται και μόνον εάν τίθεται θέμα ολοσχερούς απότισης πρέπει να ερευνηθεί αν πράγματι υφίσταται προς έκτιση υπόλοιπο ποινής, διότι σε αντίθετη περίπτωση, ήτοι αν η ποινή αποτίθηκε ολοσχερώς, η απόφαση δεν είναι πλέον εκτελεστή (ΑΠ 366/2024, 516/2023, 909/2021, 499/2021, 334/2021)
5. Το **μεταβιβαστικό αποτέλεσμα τ**ης έφεσης (άρ. 502 παρ. 2 ΚΠΔ) ισχύει και επί του ενδίκου μέσου της έφεσης ενώπιον του αρμόδιου, κατ' άρθρ. **451 παρ. 1 ΚΠΔ,** Τμήματος του Αρείου Πάγου εναντίον της περί έκδοσης αλλοδαπού απόφασης του Συμβουλίου Εφετών. (ΑΠ 356/2025, 366/2024, 516/2023, 476/2003, 462/2023, 380/2023, 303/2023, 254/2023, 1658/2022).
6. **Έκδοση αλλοδαπού (έκδοση σε Τουρκία με βάση την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Έκδοσης).** Το αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο, που αποφαίνεται για την έκδοση, **δεν** έχει εξουσία να ερευνήσει **την συνδρομή ή μη στοιχείων ενοχής** του εκζητουμένου ούτε τη νομιμότητα των εσωτερικών δικονομικών διαδικασιών του εκζητούντος κράτους, αφού ούτε από τη διάταξη του άρθρου 12 παρ. 2 της Ε.Σ.Ε., που ορίζει εξαντλητικά τα συγκεκριμένα στοιχεία και δικαιολογητικά, που πρέπει να συνοδεύουν την αίτηση για τη στήριξη και τη δικαστική αξιολόγησή της, ούτε από άλλη διάταξη της

Ε.Σ.Ε. προβλέπεται και η επισύναψη αποδεικτικών στοιχείων της ενοχής του εκζητουμένου (ΑΠ 532/2019, ΑΠ 1487/2019, ΑΠ 1324/2017), όπως απαιτείται από τις αντικείμενες στη Σύμβαση αυτή διατάξεις των άρθρων **443 παρ. 1 και 450 παρ. 2 του ΚΠΔ** (ΑΠ 104/2012) . (ΑΠ 1658/2022).

7. **Έκδοση αλλοδαπού και ερήμην εκδίκαση (ΕΣΕ και αρ. 438 στοιχ. η ΚΠΔ).** Εκδίκαση της υπόθεσης απόντος του κατηγορουμένου δικαιολογείται μόνον εφόσον έχει προηγηθεί **νόμιμη κλήση** του να παραστεί στο δικαστήριο για την εκδίκαση της υποθέσεώς του, σε ορισμένη δικάσιμο και παρά ταύτα δεν εμφανίζεται. Η ύπαρξη δε της προϋπόθεσης αυτής **ερευνάτα**ι και για την καταδικαστική απόφαση, βάσει της οποίας ζητείται η έκδοση αλλοδαπού, σύμφωνα με τις προαναφερθείσες διατάξεις των άρθρων 438 περ.η΄και 450 παρ.3 Κ.Ποιν.Δ. (ΑΠ 462/2023).
8. **Έκδοση αλλοδαπού και αναβολή έκδοσης (αρ. 441 ΚΠΔ) .** Η αναβολή της έκδοσης, σύμφωνα με τις παραπάνω διατάξεις, στην περίπτωση δίωξης ή καταδίκης του εκζητούμενου για άλλη πράξη στην Ελλάδα, δεν έχει την έννοια, ότι αναβάλλεται η διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου Εφετών και του Αρείου Πάγου κατά τα άρθρα 450 επ. ΚΠΔ, για να αποφανθούν για την έκδοση σε πρώτο και δεύτερο βαθμό, αλλά ότι αναβάλλεται μόνον η δεύτερη διοικητική φάση, ήτοι η **απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης,** Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ο οποίος είναι κατά το άρθρο **452 ΚΠΔ,** ο μόνος αρμόδιος να διατάξει την έκδοση(ΑΠ 440/2024, 516/2023).
9. **Έκδοση (αρ. 438 στοιχ. γ ΚΠΔ).** Από το συνδυασμό των διατάξεων του άρθρου 438 περ. γ΄ προκύπτει με σαφήνεια ότι η έκδοση απαγορεύεται αν πρόκειται για έγκλημα που κατά το ελληνικό δίκαιο διώκεται μόνο ύστερα **από έγκληση** και δεν έχει υποβληθεί τέτοια από τον παθόντα, οπότε υφίσταται νόμιμος λόγος που εξαλείφει το αξιόποινο, εξαιρουμένων όμως των εγκλημάτων που στρέφονται κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας, όπως είναι, εν προκειμένω, η απάτη, για τα οποία επιτρέπεται

πάντα η έκδοση, ήτοι ανεξαρτήτως υποβολής ή μη εγκλήσεως από τον παθόντα (ΑΠ 380/2023).

10. **Φορολογικά αδικήματα. Έκδοση στο Ισραήλ για λαθρεμπορία:** κατά το άρθρο 5 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Έκδοσης, ορίζεται ότι: «Προκειμένου περί τελών και φόρων τελωνείων, συναλλάγματος, η έκδοσις, υπό τους δια της παρούσης Συμβάσεως προβλεπόμενους όρους, χωρεί μόνον εφ`όσον συνεφωνήθη ούτω μεταξύ των Συμβαλλομένων Μερών δι` εκάστην παράβασιν ή κατηγορίαν πράξεων». Από την εν λόγω διάταξη σαφώς προκύπτει ότι **δεν επιτρέπεται η έκδοση προσώπων για τις παραβάσεις που προβλέπονται από αυτή, και δη για φορολογικές παραβάσεις, εκτός εάν τούτο συμφωνήθηκε με ειδική Διμερή Σύμβαση μεταξύ των ενδιαφερομένων Κρατών,** ενώ με το άρθρο 63 της Διεθνούς Σύμβασης Schengen, στην οποία έχει προσχωρήσει η Ελλάδα (Ν. 2514/1997), σε συνδυασμό με το άρθρο 50 παρ. 1 αυτής, τα συμβαλλόμενα μέρη ανέλαβαν την υποχρέωση να εκδίδουν μεταξύ τους τα πρόσωπα που διώκονται ποινικώς και για τις αξιόποινες πράξεις παραβιάσεως των διατάξεων εν γένει περί φόρων καταναλώσεως, φόρων προστιθέμενης αξίας και τελωνειακών δασμών, πλην όμως **το Ισραήλ, που ενδιαφέρει εν προκειμένω, δεν έχει υπογράψει την Σύμβαση Schengen, ενώ δεν ισχύει για το θέμα αυτό κάποια άλλη διμερής σύμβαση μεταξύ Ελλάδας και Ισραήλ. Στις εξαιρούμενες ως άνω πράξεις ανήκει και η λαθρεμπορία, για την οποία απαγορεύεται η έκδοση προσώπων στο Ισραήλ, αφού μεταξύ αυτού και της Ελλάδας δεν υπάρχει σε ισχύ ειδική Διμερής Σύμβαση που να την επιτρέπει** (ΑΠ 1382/25, 1387/2023, 100/2014, 415/2010, 1289/1999, 1200/1998).

11. Κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 438 στοιχ. γ' Κ.Π.Δ., **πολιτικό είναι το έγκλημα** που απευθύνεται αμέσως κατά της Πολιτείας και τείνει στην ανατροπή ή αλλοίωση της νόμιμης κοινωνικοοικονομικής τάξης κατά το πολίτευμά της, ενώ

πολιτικοί είναι οι λόγοι, όταν με την έκδοση η κυβέρνηση του εκζητούντος κράτους επιδιώκει να εκδικηθεί ή να καταστείλει την αντίδραση πολιτικού της αντιπάλου, λόγω της αντίθεσής του προς αυτή (ΑΠ 1382/25, 499/2021, 1487/2019).

12. **Η αρχή της ειδικότητας (και άρθρο 440 ΚΠΔ)** που θεωρείται γενικά καθορισμένος κανόνας του διεθνούς δικαίου και καθιερώνει σχετική υποχρέωση των κρατών που έχουν κυρώσει την Ευρωπαική Σύμβαση Έκδοσης, αποσκοπεί και στο να αποκλείσει το ενδεχόμενο να τιμωρηθεί ο εκζητούμενος **και για πολιτικά εγκλήματα**, αφού χωρίς αυτήν η καταστρατήγηση των παρ. 1 και 2 του άρθρου 3 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως Εκδόσεως θα ήταν ευχερής (ΑΠ 1382/2025, 1269/2023, 1324/2017).
13. **Η αναβολή της έκδοσης (αρ. 442 ΚΠΔ)** στην περίπτωση δίωξης ή καταδίκης του εκζητουμένου για άλλη πράξη στην Ελλάδα, δεν έχει την έννοια ότι αναβάλλεται η διαδικασία ενώπιον του αρμόδιου συμβουλίου για να γνωμοδοτήσει αυτό για την έκδοση, **αλλά ότι αναβάλλεται μόνο η παράδοση** του εκζητουμένου και ειδικότερα η απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, ο οποίος είναι κατά το άρθρο 452 του ΚΠΔ μόνος αρμόδιος να διατάξει την έκδοση, δηλαδή την παράδοση του εκζητουμένου προσώπου ή να την επιτρέψει υπό όρους, αφού, βεβαίως, έχει προηγηθεί α**μετάκλητη** γνωμοδότηση του δικαστικού συμβουλίου που επιτρέπει την έκδοση (ΑΠ 1269/2023, 909/2021, 2195/2018, 1674/2018).

Έκθεση (άρθρο 306 ΠΚ)

1. Η έννοια των φράσεων του νόμου "***καθιστά αβοήθητο"*** και "***αφήνει αβοήθητο"*** σημαίνει ότι και στις δύο αυτές περιπτώσεις δημιουργείται κατάσταση κινδύνου για τη ζωή ή την υγεία του παθόντος ή κατάσταση επίτασης του επισυμβάντος κινδύνου. Ειδικότερα, ***ο πρώτος τρόπος*** του εγκλήματος της ***έκθεσης, σε στενή έννοια,*** υπάρχει, όταν με μία θετική ενέργεια (ή παράλειψη) του δράστη το θύμα μεταφέρεται από μία σχετικά ασφαλή θέση σε μία ανασφαλή και έτσι εκτίθεται σε κίνδυνο η ζωή

ή η υγεία του. ***Η αβοήθητη θέση***, στην οποία περιάγεται το θύμα, συνίσταται στη δημιουργία όρων, με τους οποίους αρχίζει μια αυτοδύναμη διαδικασία που θα οδηγήσει σε βλάβη του εννόμου αγαθού της ζωής, αν δεν ανακοπεί με οποιονδήποτε τρόπο. Επομένως, είναι αδιάφορο, εάν το θύμα τελικά διασωθεί με την παρέμβαση τρίτων ή από τύχη. Από την όμοια διάταξη του άρθρου 306 παρ. 1 του νέου Π.Κ., προκύπτει ότι ***δεν έχει*** μεταβληθεί ***ούτε η νομοτυπική μορφή*** της πράξης ***ούτε η απειλούμενη ποινή***, με συνέπεια να είναι εφαρμοστέα η διάταξη που ίσχυσε κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης (ΑΠ 1138/2022, 838/2020).

2. **Αρθρο 306 ΠΚ παρ. 2:** πρόκειται για έγκλημα **εκ του αποτελέσματος** (άρθρο 29 του Π.Κ.) και υποκειμενικά απαιτείται, δόλος μεν για το βασικό έγκλημα της έκθεσης, αμέλεια δε του δράστη για την επέλευση του βαρύτερου αποτελέσματος του θανάτου. ΑΠ 1554/2023).
3. Περαιτέρω, η πρόκληση του συγκεκριμένου κινδύνου με ενέργεια ή με παράλειψη {έκθεση εν στενή εννοία} ή η επίταση του ήδη υπάρχοντος κινδύνου με παράλειψη της άρσης του (της αποτροπής του) του {έκθεση εν ευρεία εννοία} πρέπει να είναι το αποτέλεσμα της πράξης ή παράλειψης του δράστη και μάλιστα σε χρονική συνοχή με την πράξη ή την παράλειψη. Απαιτείται και **αιτιώδης σύνδεσμος** μεταξύ της έκθεσης (εν στενή ή εν ευρεία εννοία) και του θανάτου (ΑΠ 1554/2023).

Εκπροσώπηση αναιρεσείοντος

Ο διορισμός παρέχει στο συνήγορο την εξουσία να εκπροσωπεί το διάδικο σε όλες τις διαδικαστικές πράξεις που αφορούν τη συγκεκριμένη ποινική υπόθεση, εκτός αν η πληρεξουσιότητα παρέχεται για ορισμένες μόνον από τις πράξεις αυτές . Απορριπτέο το αίτημα της αναβολής, που υποβάλλεται από δικηγόρο, προκειμένου να προσκομίσει εξουσιοδότηση του κατηγορουμένου προς εκπροσώπησή του, ***λόγω επικείμενου κινδύνου παραγραφής.*** Απόρριψη της αναίρεσης ως ανυποστήρικτης

λόγω μη εκπροσώπησης του αναιρεσείοντος ενώπιον του Αρείου Πάγου *(ΑΠ 721/2022).*

Έκρηξη (αρ. 270 ΠΚ)

Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Ως ***κοινός κίνδυνος*** νοείται εκείνος, ο οποίος αφορά σε ευρύτερο κύκλο έννομων αγαθών, σε έκταση που είναι ανεπίδεκτη προσδιορισμού εκ των προτέρων, είτε και σε ένα μόνο, που είναι όμως ακαθόριστο ως μέρος της ολότητας. Ο κίνδυνος δε αυτός μπορεί να αφορά έστω και έναν μη κατά πρόσωπο προσδιορισμένο άνθρωπο, Για τον λόγο αυτόν δεν απαιτείται ο ειδικός καθορισμός των κινδυνευόντων προσώπων Για τη θεμελίωση κοινού κινδύνου, δεν μπορεί να περιλαμβάνεται ο δράστης στα κινδυνεύοντα πρόσωπα (ΑΠ 922/2023).

Εκκρεμοδικία

1. Εκκρεμοδικία υπάρχει όταν προκύπτουν όλες οι προϋποθέσεις του δεδικασμένου, **πλην του αμετακλήτου** της απόφασης ή του βουλεύματος, όταν δηλαδή ασκηθεί νέα ποινική δίωξη σε βάρος του ίδιου προσώπου για την ίδια πράξη (ΑΠ 1140/2023,ΑΠ 887/2020.
2. Ο **ισχυρισμός ε**ίναι ορισμένος όταν προσδιορίζεται η προηγούμενη εκκρεμής κατηγορία και προσκομίζεται η αντίστοιχη προηγούμενη απόφαση ή το κλητήριο θέσπισμα, από τα οποία προκύπτει η εκκρεμοδικία, καθώς και βεβαίωση για το χρόνο άσκησης κάθε μιας από τις υπό σύγκριση ποινικές διώξεις ΑΠ 1140/2023.
3. Για να είναι πλήρης και ορισμένος τέτοιος **αυτοτελής ισχυρισμός** είναι αναγκαία η αναφορά των πραγματικών περιστατικών που είναι απαραίτητα για τη θεμελίωσή του, χωρίς να αρκεί μόνο η επίκληση της νομικής διατάξεως που τον προβλέπει ή του χαρακτηρισμού με τον οποίο είναι γνωστός στη νομική ορολογία και να αποδεικνύεται η πρότασή του και η περαιτέρω προφορική ανάπτυξή του κατά την ακροαματική διαδικασία από τα οικεία πρακτικά (ΑΠ 1254/2023).

4. Στην περίπτωση της **αληθινής κατ'ιδέα συρροής**, οπότε με την ίδια ενέργεια ή παράλειψη του δράστη, τελούνται περισσότερα εγκλήματα, το δεδικασμένο ή η εκκρεμοδικία εξαντλείται στην αξιόποινη πράξη, για την οποία ασκήθηκε η ποινική δίωξη και δεν κωλύεται νέα ποινική δίωξη για την άλλη πράξη, που συρρέει κατ' ιδέα με την πρώτη και δεν έχει κριθεί (ΟλΑΠ 1110/1982, ΑΠ 1254/2023, 180/2018).

Ελαφρυντικές περιστάσεις (αρ. 84 ΠΚ).

Γενικά

Την τυχόν συνδρομή ελαφρυντικών περιστάσεων το δικαστήριο της ουσίας κατά τον ακροαματικό έλεγχο κάθε υπόθεσης ερευνά ***και αυτεπαγγέλτως***, ***χωρίς*** όμως να είναι υποχρεωμένο να προβεί ***οίκοθεν στην αιτιολόγηση της μη συνδρομής*** κάθε τέτοιας περιστάσεως (ΑΠ 595/2023, 622/2019, 130/2017)

Η προβολή των ελαφρυντικών περιστάσεων πρέπει να προκύπτει από ***τα πρακτικά*** της συνεδρίασης, χωρίς να επιτρέπεται αμφισβήτηση της ακρίβειας αυτών, παρά μόνο προσβολή τους για πλαστότητα (άρθρο 141 παρ. 1 και 3 του ΚΠοινΔ) ή διόρθωσή τους κατά τη διαδικασία του άρθρου 145 του ΚΠοινΔ (ΑΠ 595/2023, 254/2022, 1024/2018).

Πρότερος σύννομος βίος (αρ. 84 παρ. 2 α ΠΚ).

1. Η ύπαρξη του λευκού ποινικού μητρώου συνιστά αναμφίβολα ένα ισχυρό (μαχητό) τεκμήριο προηγούμενης σύννομης ζωής, ωστόσο δεν αποτελεί το μοναδικό κριτήριο για την ουσιαστική αξιολόγηση του βίου ως σύννομου, αφού η σύννομη ζωή δεν ταυτίζεται με το λευκό ποινικό μητρώο, αλλά με τον πραγματικό σεβασμό των εννόμων αγαθών στον καθημερινό βίο (*ΑΠ 6/2024, 1097/2023, 1051/2023, 1015/2023, 949/2022, 49/2022)..*

2. **Ο σύννομος βίος (αρ. 84 παρ. 2 α ΠΚ)** δεν ταυτίζεται με το λευκό ποινικό μητρώο, το οποίο απλά συνεκτιμάται, αλλά με την από πεποίθηση υποταγή στη νομιμότητα ως προς όλες τις εκφάνσεις της καθημερινότητάς του, κατάσταση που δεν εξασφαλίζεται με την ανυπαρξία καταδίκης του για αξιόποινη πράξη, αλλά και από τον σεβασμό και την τήρηση αστικών κανόνων, ώστε το έγκλημα που έχει τελέσει ο δράστης να εμφανίζεται ως εξαίρεση σε αυτή τη σταθερή στάση της ζωής του, ως **δυσάρεστη έκπληξη, ως μοναδική παραφωνία,** ως γεγονός που ουδείς περίμενε από τον συγκεκριμένο δράστη (ΟΛΑΠ 2/2022, ΑΠ 674/2024, 447/2023, 317/2023, 227/2023, 1663/2022, 1135/2022, 1086/2022,
3. Συνακόλουθα αν κάποιος παραβιάζει ή δεν σέβεται, ***αστικούς κανόνες*** η συνδρομή στο πρόσωπό του της εν λόγω ελαφρυντικής περίστασης δεν έχει έρεισμα στο νόμο, το δε ***λευκό ποινικό μητρώο*** απλά ***συνεκτιμάται*** από το Δικαστήριο στα πλαίσια που ορίζονται από τις διατάξεις των άρθρων 177 και 178 ΚΠΔ, για τον σχηματισμό της δικανικής του κρίσης για την ύπαρξη του σύννομου βίου προκειμένου να αποφανθεί επί του αυτοτελούς αυτού ισχυρισμού (ΑΠ 674/2024, 827/2023, 805/2023, 623/2023, 447/2023, 338/2023, 317/2023, 307/2023, 1691/2022, 1663/2022, 1518/2022, 1379/2022, 1135/2022).
4. **Σύννομος βίος. (αρ. 84 παρ. 2 α ΠΚ).** Οι μεμονωμένες, ευκαιριακού χαρακτήρα ***καταδίκες για εγκλήματα ήσσονος σημασίας,*** όπως αυτά που τελέσθηκαν από ***αμέλεια,*** μπορεί να μην ληφθούν υπόψη και ***να χορηγηθεί*** το ελαφρυντικό, ενώ κρίσιμο είναι να συνάγεται ***ο σεβασμός*** από πλευράς του κατηγορουμένου ***των εννόμων αγαθών***, ο οποίος εκδηλώνεται με την τήρηση των δικαιϊκών κανόνων που τα προστατεύουν, οπότε μπορούν να ληφθούν υπόψη για ***την μη χορήγηση*** του ελαφρυντικού αποφάσεις πολιτικών δικαστηρίων ***(λ.χ επί αγωγών αδικοπραξίας)*** ή διοικητικών δικαστηρίων (λ.χ επί ***προστίμων)*** ή διοικητικών αρχών (λ.χ ***επί***

πειθαρχικών παραπτωμάτων), από τις οποίες προκύπτει η κατ' επανάληψη παραβίαση επιτακτικών κανόνων δικαίου αυξημένης σπουδαιότητας (ΑΠ 1289/2022).

5. **Σύννομος βίος. (αρ. 84 παρ. 2 α ΠΚ).**Η σύννομη ζωή ***δεν ταυτίζεται με το λευκό ποινικό μητρώο***, αλλά με τον πραγματικό σεβασμό των κατά τα ως άνω προστατευόμενων στο κράτος δικαίου εννόμων αγαθών. Τούτο προκύπτει και εξ αντιδιαστολής από την ίδια την ανωτέρω διάταξη του άρθρου ***84 παρ. 1 στοιχ. α` του ΠΚ.,*** κατά την οποία ***δεν αποκλείεται*** η αναγνώριση της συγκεκριμένης ελαφρυντικής περίστασης από μόνη την προηγούμενη καταδίκη του υπαιτίου για ελαφρό πλημμέλημα, αλλά εναπόκειται στην κρίση του δικάζοντος δικαστηρίου να αξιολογήσει το τελεσθέν πλημμέλημα ***ως ελαφρό ή μη,*** συνεκτιμώντας παράλληλα και τις περιστάσεις τέλεσης του δικαζόμενου εγκλήματος και τη χρονική της παλαιότερης καταδίκης από τη νέα εκδικαζόμενη πράξη (ΑΠ 561/2023, 1484/2022, 127/2022).
6. **Σύννομος βίος. *Το ποινικό μητρώο*** δεν είναι εκ των εγγράφων εκείνων, που σύμφωνα με το άρθρο 362 ΚΠΔ, πρέπει ***να αναγνωσθεί*** στο ακροατήριο, προκειμένου να κριθεί η βασιμότητα της από το άρθρο 84 παρ. 2α ΠΚ ελαφρυντικής περίστασης, όταν μάλιστα ***δεν υπάρχει και σχετικό αίτημα*** του κατηγορουμένου, αφού η ύπαρξη ή ανυπαρξία των στοιχείων που καταχωρούνται στο έγγραφο αυτό, ***δεν είναι*** από εκείνα που μπορούν να στηρίξουν κρίση του δικαστηρίου, αναφορικά με τη συνδρομή οποιουδήποτε από τους όρους που θέτει η διάταξη του άρθρου 84 παρ. 2α ΠΚ, προκειμένου να δικαιολογηθεί η επιβολή μειωμένης ποινής στον κατηγορούμενο (ΑΠ 1663/2022).
7. **Ευμενέστερη η διάταξη** του αρ. 84 παρ. 2 α νΠΚ έναντι της αντίστοιχης του πΠΚ (ΑΠ 1123/2023).

Ταπεινά αίτια **(**αρ. 84 παρ. 2 β ΠΚ).

1. Η ελαφρυντική αυτή περίσταση θεμελιώνεται ***είτε στην ψυχολογική σχέση*** του δράστη της αξιόποινης πράξης με τρίτο πρόσωπο (τρεις τελευταίες υποπεριπτώσεις), είτε στην κακοβουλία ***(ταπεινά αίτια),*** είτε στην άσχημη οικονομική κατάσταση του υπαιτίου ***(μεγάλη ένδεια)*** (ΑΠ 191/2024, 998/2022, 1555/2019).
2. **Ως ταπεινά αίτια** νοούνται τα μη αντίθετα προς την κοινή περί ηθικής ή κοινωνικής τάξης, συνείδηση και τα μη μαρτυρούντα διαστροφή χαρακτήρα και κακοβουλία του δράστη για δε το ορισμένο αυτού απαιτείται να εκτίθενται και τα αίτια που ώθησαν τον κατηγορούμενο στην πράξη του .***Η μη ταπεινότητα*** των αιτίων από τα οποία ο δράστης ωθήθηκε στην πράξη που του αποδίδεται, θα κριθεί όχι υποκειμενικά, δηλαδή κατά την αντίληψη του δράστη, ***αλλά αντικειμενικά***, δηλαδή κατά την αντίληψη της κοινωνίας (ΑΠ 1199/2023, 1196/2023, 812/2023, 721/2023, 551/2023, 1691/2022,1688/2022, 1556/2022,

Σοβαρή απειλή (αρ. 84 παρ. 2 β ΠΚ)

Η απειλή πρέπει να μην υπάγεται στο άρθρο 21 του ΠΚ ή να μη συνιστά ψυχολογική βία που περιάγει τον δράστη σε κατάσταση ανάγκης ή άμυνας (άρθρ. 25 και 22 του ΠΚ), διότι τότε αίρεται ο άδικος χαρακτήρας της πράξης. Η σοβαρότητα της απειλής πρέπει να κρίνεται με κριτήριο τις υποκειμενικές περιστάσεις του δράστη και να έχει γνώμονα τον μέσο άνθρωπο. Αρκεί ότι ο δράστης αισθάνθηκε πράγματι ότι ήταν σε κίνδυνο συνεπεία της απειλής (ΑΠ 1179/2023).

Ανάρμοστη συμπεριφορά παθόντος (αρ. 84 παρ. 2 γ ΠΚ).

1. Η ελαφρυντική περίσταση από το άρθρο 84 παρ. 2γ΄ του ΠΚ, βρίσκει εφαρμογή εκεί όπου το άμεσο ή τουλάχιστον το αποφασιστικό κίνητρο της πράξης υπήρξε ακριβώς η ανάρμοστη συμπεριφορά του παθόντος, που μπορεί να συνίσταται σε προκλητική, χλευαστική, απρεπή κτλ συμπεριφορά, χωρίς την οποία ο δράστης δεν θα ενεργούσε. (ΑΠ 1179/2023, 1688/2022, 1555/2019).
2. Επίσης, το συναίσθημα οργής ή βίαιης θλίψης πρέπει να προκλήθηκε από άδικη πράξη που στρέφεται εναντίον του δράστη, η οποία όμως πρέπει σε κάθε περίπτωση να συνδέεται με τη συμπεριφορά του παθόντος (ΑΠ 1688/2022, 1555/2019).
3. Η δε ανάρμοστη συμπεριφορά του παθόντος κατά του δράστη πρέπει, καταρχήν, να τελεί σε χρονική εγγύτητα (υπηρετική της αιτιώδους σχέσης) και, οπωσδήποτε, σε αιτιώδη σχέση με την εγκληματική πράξη του δράστη, δηλαδή να αποδεικνύεται ότι ο τελευταίος δεν θα δρούσε χωρίς αυτή και να διαρκεί κατά το χρόνο της πράξης (ΑΠ 1179/2023, 190/2023, 104/2023, 1372/2020, 1190/2017)

Ειλικρινής μεταμέλεια (αρ. 84 παρ. 2 δ ΠΚ).

1. Έννοια της ελαφρυντικής περίστασης της **ειλικρινούς μεταμέλειας.** Δεν πρέπει να γίνεται προσχηματικά και δεν αρκεί η απλή έκφραση συγγνώμης ή η ομολογία για την τέλεση της πράξης ή η παράδοσή του στις αρχές μετά την πράξη (ΑΠ 1302/2023, 190/2023, 1556/2022, 1087/2022).

2. **Η ειλικρινής μετάνοια** προϋποθέτει έμπρακτη έκδηλη συμπεριφορά ***εκούσια και αυθόρμητη*** η οποία υπερβαίνει την προηγηθείσα παράνομη ενέργεια ή τουλάχιστον

εξισορροπεί τις δύο αντιτιθέμενες τάσεις (εγκληματική και αγαθοποιό) οι οποίες εμφανίστηκαν σε δύο διαφορετικά χρονικά διαστήματα (ΑΠ 1557/2023).

3. **Ειλικρινής μετάνοια. (αρ. 84 παρ. 2 δ ΠΚ).** Για τη θεμελίωση της ελαφρυντικής αυτής περίστασης απαιτείται αληθινή και θετική ψυχοβουλητική μεταστροφή του υπαιτίου προς την έννομη τάξη και την πλευρά του παθόντος, η οποία προϋποθέτει, **κατ` ελάχιστο, την ειλικρινή ομολογία τέλεσης της πράξης** και η οποία πρέπει να εκδηλώνεται με συγκεκριμένο τρόπο και σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο, ενώ απαιτείται ο υπαίτιος να έχει επιδιώξει με συγκεκριμένο τρόπο να άρει ή να μειώσει τις συνέπειες της πράξης του. Δεν συνιστά ειλικρινή μετάνοια η απλή δήλωση συγγνώμης από τον δράστη ή η καλή διαγωγή αυτού ή η δήλωση ομολογίας της πράξης κατά τη διεξαγωγή της δίκης ή η παράδοσή του στις αρμόδιες αρχές μετά την πράξη (ΑΠ 1302/2023, 190/2023, 716/2020).
4. ***Η ομολογία της πράξης και η καλή διαγωγή στο ΚΚ* δεν** συνιστούν ***ειλικρινή μετάνοια*** (ΑΠ 959/2022), ούτε η μετά τη σύλληψή του υπαιτίου ***ομολογία*** της πράξης του ***ή η διευκόλυνση τ***ου έργου των αστυνομικών δια μόνης της ομολογίας του (ΑΠ 1193/2022).
5. Για να στοιχειοθετηθεί η ελαφρυντική αυτή περίσταση πρέπει η μεταμέλεια του υπαιτίου **όχι μόνο να είναι ειλικρινής, αλλά και να εκδηλώνεται εμπράκτως,** δηλαδή να συνδυάζεται με συγκεκριμένα περιστατικά, τα οποία δείχνουν ότι αυτός μεταμελήθηκε και για το λόγο αυτό επιζήτησε ειλικρινά και όχι προσχηματικά, να άρει ή να μειώσει τις συνέπειες της πράξης του, **χωρίς να αρκεί η απλή έκφραση συγγνώμης ή η ομολογία για την τέλεση της πράξης** (ΑΠ 928/2023, 817/2023, 447/2023, 391/2023, 365/2023, 1569/2022, 1341/2022, 912/2020, ΑΠ 1156/2019,
6. Ο κατηγορούμενος, που δεν αποδέχεται ότι τέλεσε την ένδικη πράξη, προδήλως, δεν έχει επίγνωση των συνεπειών αυτής και επομένως, **δεν δείχνει ότι μεταμελήθηκε**,

άρα **δεν συντρέχουν τα στοιχεία της έμπρακτης και ειλικρινούς μεταμέλειας** που απαιτεί η ως άνω διάταξη για την αναγνώριση του εν λόγω ελαφρυντικού (ΑΠ 1447/2022).

7. ***Η έμπρακτη μετάνοια*** ως ***ελαφρυντική περίσταση***, έναντι εκείνης που προβλέπεται σε ορισμένα μόνο εγκλήματα ***ως λόγος εξάλειψης του αξιόποινου***, διαθέτει ιδιότητες λιγότερες, και επομένως, είναι δυνατόν η μετάνοια αυτή ***να μην*** αναγνωρισθεί για εξάλειψη του αξιόποινου, αλλά να θεωρηθεί ότι η αποκαταστατική συμπεριφορά του δράστη, που διαθέτει μόνο το ψυχολογικό στοιχείο της ατιμώρητης έμπρακτης μετάνοιας, συντρέχει ως ελαφρυντική περίσταση, όχι δε και το αντίθετο. Υπάρχει περίπτωση να μη συντρέχει η έμπρακτη μετάνοια ως ελαφρυντική περίσταση και να μην αναγνωρισθεί για εξάλειψη του αξιόποινου, αλλά να ληφθεί υπόψη κατά την επιμέτρηση της ποινής, ιδίως όταν εκδηλώνεται η επιθυμία αποκατάστασης των συνεπειών υπό του δράστη ή όταν υπάρχει μερική αποκατάσταση του θύματος (ΑΠ 1341/2022, 912/2020).

Μεταγενέστερη καλή συμπεριφορά (αρ. 84 παρ. 2 ε ΠΚ)

Έννοια της ελαφρυντικής περίστασης της μετέπειτα καλής συμπεριφοράς. (αρ. **84 παρ. 2 ε ΠΚ).**

1. Προϋποθέτει επίκληση και απόδειξη θετικής ατομικής και κοινωνικής συμπεριφοράς του υπαιτίου, ως αποτέλεσμα πραγματικής επίγνωσης από αυτόν των συνεπειών της πράξης του και σταθερού εναρμονισμού του προς τις επιταγές της έννομης τάξης και δεν εννοείται ως παθητική καλή διαγωγή ή μόνον ως απουσία παραβατικότητας αλλά περιλαμβάνει και την θετική δραστηριότητα του υπαιτίου, η οποία εκδηλώνεται αυτοβούλως και όχι ως αποτέλεσμα φόβου ή καταναγκασμού. Απαιτείται ***ηθική και ψυχική μεταστροφή***, αλλά δεν ταυτίζεται με την απαίτηση για μία εξαιρετική υπερδιακεκριμένη καλή συμπεριφορά (ΑΠ 721/2023, 1370/2022, 791/2022,

416/2022) .

2. Απαιτείται συγκεκριμένη, μετά την πράξη, θετική προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική συμπεριφορά, η οποία να είναι ενδεικτική όχι μόνο της έλλειψης παραβατικότητας, διότι σε τέτοια περίπτωση αυτός που δεν τέλεσε κάποια αξιόποινη πράξη μετά την αποκάλυψη της παράνομης δραστηριότητάς του, θα είχε εξασφαλισμένη την αναγνώριση της ελαφρυντικής αυτής περίστασης, αλλά ατόμου, το οποίο αποτίναξε το παρελθόν και άλλαξε τρόπο ζωής, πράγμα το οποίο δεν συμβαίνει, όταν εξακολουθεί να ζει όπως και πριν, με εξαίρεση την παραβίαση των νόμων και ιδιαίτερα του Ποινικού Κώδικα (ΑΠ 1543/2025, 674/2024, 495/2024, 1097/2023, 928/2023, 551/2023, 1556/2022, 1193/2022, 1137/2022, 1084/2022, 912/2022, 28/2021, ΑΠ 23/2020, Η έλλειψη παραβατικότητας και η επαγγελματική δραστηριότητα δεν αρκούν για τη θεμελίωση αυτής της ελαφρυντικής περίστασης *(ΑΠ 49/2022).*
3. Προϋποθέτει επίκληση και απόδειξη θετικής ατομικής και κοινωνικής συμπεριφοράς του υπαιτίου, με κριτήριο τη στάση του μέσου συνετού και νομοταγούς πολίτη, για σχετικά μεγάλο χρονικό διάστημα μετά την αξιόποινη πράξη, ως αποτέλεσμα πραγματικής επίγνωσης από αυτόν των συνεπειών της πράξης του και σταθερού εναρμονισμού του προς τις επιταγές της έννομης τάξης, ακόμα και κατά την κράτησή του, ενώ δεν αρκεί η καλή και συνήθης συμπεριφορά, αλλά απαιτούνται πραγματικά περιστατικά θετικά και δηλωτικά της αρμονικής κοινωνικής διαβίωσης από τα οποία να προκύπτει **σαφής μεταστροφή του χαρακτήρα του** και μάλιστα για μεγάλο χρονικό διάστημα (ΑΠ 191/2024, 6/2024, 1415/2023, 931/2023, 374/2023, 233/2023, 1709/2022, 1097/2022, 1051/2022, 949/2022, 983/2020).
4. Απαιτείται, δηλαδή, για την αναγνώριση του ανωτέρω ελαφρυντικού, συγκεκριμένη, μετά την πράξη, **θετική προσωπική, κοινωνική και**

επαγγελματική συμπεριφορά, η οποία να είναι ενδεικτική όχι μόνον έλλειψης έκνομης συμπεριφοράς, διότι σε τέτοια περίπτωση αυτός που δεν τέλεσε κάποια αξιόποινη πράξη μετά την αποκάλυψη της παράνομης δραστηριότητάς του, θα είχε εξασφαλισμένη την αναγνώριση της ελαφρυντικής αυτής περίστασης, αλλά ατόμου, το οποίο αποτίναξε το παρελθόν, άλλαξε τρόπο ζωής, πράγμα το οποίο δεν συμβαίνει, όταν εξακολουθεί να ζει όπως και πριν, εξαιρουμένης της παραβίασης των νόμων και ιδιαίτερα του Ποινικού Κώδικα (ΑΠ 564/2023, 143/2023, 142/2023).

5. Για να είναι ***ορισμένος ο σχετικός ισχυρισμός***, πρέπει να γίνεται επίκληση θετικών περιστατικών από τα οποία να προκύπτει ότι ο κατηγορούμενος έχει μεταστραφεί ηθικά και ψυχικά και έχει αντιληφθεί τις συνέπειες της αξιόποινης πράξης του. Η επίκληση μόνης της επιτυχημένης επαγγελματικής δραστηριότητας αυτού και της άριστης οικογενειακής συμπεριφοράς του δεν αρκεί (ΑΠ 1415/3023, 1601/2022).
6. Για το παραδεκτό του σχετικού ισχυρισμού και τη θεμελίωσή του στη διάταξη αυτή απαιτείται η επίκληση συγκεκριμένων περιστατικών καλής συμπεριφοράς του κατηγορουμένου για σχετικά μεγάλο χρονικό διάστημα από την τέλεση της πράξεως, μέχρι το χρόνο της επίκλησής του (ΑΠ *726/2022, 527/2020)),* έχοντας αντιληφθεί τις επιπτώσεις της αξιόποινης πράξεως του και απέχοντας για σχετικά μεγάλο διάστημα, από οποιασδήποτε φύσης επιλήψιμη ενέργεια και συμπεριφορά. Η καλή συμπεριφορά εντός του ΚΚ και η πραγματοποίηση ημερομισθιών δεν αρκούν *(ΑΠ 912/2022, 780/2022).*
7. Η συνήθης ***καλή συμπεριφορά και η μορφωτική ανέλιξη*** **(αρ. 84 παρ. 2 ε ΠΚ)** του αναιρεσείοντος μέσα στη φυλακή δεν αποτελούν αυθεντική μαρτυρία για την ψυχική και ηθική μεταστροφή του *(ΑΠ 143/2023, 627/2022).* Τέτοια δε ***καλή συμπεριφορά***

κατά την έννοια του ***στοιχ. ε*** οπωσδήποτε ***δεν συνιστά*** η από μέρους του κρατουμένου ***συμμόρφωση*** στους σωφρονιστικούς κανόνες και η από μέρους του αποφυγή ***τέλεσης πειθαρχικού*** παραπτώματος, αφού ***η έλλειψη παραβατικής συμπεριφοράς*** κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού του συνιστά ***κύρια και αυτονόητη προϋπόθεση για τον σωφρονισμό*** του (ΑΠ 548/2023, 143/2023, 1709/2022, 1276/2022, 1251/2022).

8. Η παραδοχή, όμως, της συνδρομής της ελαφρυντικής αυτής περίστασης του άρθρου 84 παρ. 2 περ. ε' του ΠΚ, αναμφίβολα, τελεί υπό την αυτονόητη προϋπόθεση ότι η συμπεριφορά του εντός του σωφρονιστικού καταστήματος είναι **προδήλως διακριτή της συνήθους συμπεριφοράς του κρατουμένου** και συνέχεται με την εξαιρετική οπωσδήποτε βελτίωση της συμπεριφοράς του. Η καλή, δηλαδή, συμπεριφορά δεν εννοείται ***ως παθητικά*** καλή διαγωγή ή ως μη κακή ή μόνο ως απουσία παραβατικότητας, αλλά περιλαμβάνει και τη θετική δραστηριότητα του υπαιτίου, η οποία εκδηλώνεται αυτοβούλως και όχι ως αποτέλεσμα φόβου ή καταναγκασμού και οπωσδήποτε πρέπει να συνέχεται με εξαιρετική βελτίωση της συμπεριφοράς του (ΑΠ 548/2023, 1093/2022, 382/2019).
9. Η συνήθης συμπεριφορά του μέσου συνετού ανθρώπου, η οποία δεν υποδηλώνει πραγματική ψυχική και ηθική μεταστροφή του χαρακτήρα του και **η τυπική και συνήθης συμμόρφωση αυτού στο εξαναγκαστικό ρυθμιστικό πλαίσιο του σωφρονιστικού καταστήματος (φοίτηση σε σχολείο, πραγματοποίηση ημερομισθίων, θετική εκτίμηση της κοινωνικής λειτουργού) δεν αρκεί για τη χορήγηση του εν λόγω ελαφρυντικό** (ΑΠ 931/2023).

Υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της διαδικασίας(αρ. 84 παρ. 3 ΠΚ)

1. Μόνη η πάροδος σχετικά μεγάλου χρονικού διαστήματος από την τέλεση της πράξης δεν αρκεί για την στοιχειοθέτηση του ισχυρισμού αυτού,κατ΄ άρθρο 84 παρ. 3 ΠΚ *(ΑΠ 791/2022).*
2. Η ελαφρυντική περίσταση από το άρθρο 84 παρ.3 κριτήριο δεν είναι μόνο η παρέλευση δυσανάλογα μεγάλου χρονικού διαστήματος από την τέλεση του εγκλήματος, αλλά συνεκτιμώνται η καταχρηστική ή παρελκυστική συμπεριφορά των διαδίκων κατά την εξέλιξη της δίκης, η πολυπλοκότητα των πραγματικών και νομικών ζητημάτων, το διακύβευμα της υπόθεσης για τον κατηγορούμενο, η στάση των αρμόδιων κρατικών αρχών (ΑΠ 464/2023, 365/2023, 1556/2022, 1059/2022).
3. Για να είναι ορισμένος ο αυτοτελής ισχυρισμός, πρέπει να αναφέρονται περιστατικά για την ***έλλειψη υπαιτιότητας*** του καταδικασθέντος ως προς την διάρκεια της ποινικής διαδικασίας (ΑΠ 1601/2022).
4. Για την αναγνώριση της ελαφρυντικής περίστασης της ***μη εύλογης διάρκειας της διαδικασίας (άρθρο 84 παρ.3 ΠΚ) ,*** πέραν της μη υπαιτιότητας του κατηγορουμένου, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι χρονικές καθυστερήσεις, που οφείλονται στην κακή λειτουργία των δικαστικών υπηρεσιών και στους εμπλεκόμενους δικαστές, δηλαδή ***λόγο***ι αναγόμενοι στο ***σύστημα απονομής της δικαιοσύνης*** και όχι σε γεγονότα ανώτερης βίας. (ΔΕΚ C-704/218.12.4/2020, ΑΠ 1557/2023, 104/2023, 1583/2022)..
5. Τα ***κριτήρια*** που συνεκτιμώνται για τη διαπίστωση της υπέρβασης της εύλογης διάρκειας της δίκης, ορίζονται από το ***Ν.4239/2014*** «Υπέρβαση Εύλογης Διάρκειας της Δίκης», που ρυθμίζει τους δικαιούμενους δίκαιης ικανοποίησης, την ***αρμοδιότητα*** και τη ***διαδικασία*** προς τούτο και ο οποίος στο άρθρο 5 παρ.1 ορίζει ότι «Το δικαστήριο αποφαίνεται για το αν συντρέχει υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης συνεκτιμώντας ιδίως: α) την ***καταχρηστική ή παρελκυστική*** συμπεριφορά των

διαδίκων κατά την εξέλιξη της δίκης για τη διάρκεια της οποίας διατυπώνεται παράπονο ότι υπερέβη την εύλογη διάρκεια, β) ***την πολυπλοκότητα*** των τιθεμένων πραγματικών και νομικών ζητημάτων, γ) ***τη στάση*** των αρμόδιων κρατικών αρχών και δ) το ***διακύβευμα*** της υπόθεσης για τον αιτούντα» (ΑΠ 1255/2023).

6. Ο καθορισμός της εύλογης διάρκειας της διαδικασίας δεν μπορεί να γίνει βάσει ενός ακριβούς ανώτατου ορίου προσδιοριζόμενου κατά τρόπο αφηρημένο, αλλά πρέπει να εκτιμάται κατά περίπτωση με γνώμονα τις ιδιαίτερες περιστάσεις κάθε υπόθεσης, όπως το ***διακύβευμα*** και η ***πολυπλοκότητα*** της διαφοράς ή ακόμη η συμπεριφορά των αρμόδιων αρχών και των διαδίκων, ***ο αριθμός*** των κατηγορουμένων, καθώς και η διάρκεια και η βαρύτητα των ***πράξεω***ν που προσάπτονται στα πρόσωπα αυτά, καθόσον η ***πολυπλοκότητα*** της διαφοράς ή η ***πα***ρελκυστική συμπεριφορά της υπεράσπισης μπορούν να δικαιολογήσουν κατ΄ αρχήν υπερβολικά μακρά διάρκεια (ΔΕΚ C-704/218.12.4/2020, ΑΠ 1583/2022)..

7. ***Κριτήρια*** αποτελούν η πολυπλοκότητα της υπόθεσης, ο αριθμός των κατηγορουμένων που εμπλέκονται σ΄αυτή, ο αριθμός των κατηγοριών που αποδόθηκαν σ΄αυτούς (ΑΠ 626/2023).

Διπλή μείωση της ποινής **Άρθρο (αρ.85 παρ. 2 ΠΚ) :**

1. για να εφαρμοστεί η διάταξη αυτή πρέπει να συνδυάζεται ***με κάποιο άλλο λόγο μείωσης ποινής ή ελαφρυντική περίσταση.*** Έλλειψη νόμιμης βάσης. Ορθή και αιτιολογημένη α***πόρριψη*** των ελαφρυντικών περιστάσεων, καθώς η ***ομολογία*** της κατηγορουμένης μετά παρέλευση 13 μηνών από την τέλεση της ληστείας και των δύο ανθρωποκτονιών συνιστούσε προσπάθεια μείωσης της αληθινής εγκληματικής της δραστηριότητας, για την οποία δεν ζήτησε ***ούτε συγγνώμη*** στο ακροατήριο, περαιτέρω δε η επικαλούμενη από αυτήν μεταγενέστερη καλή συμπεριφορά οφειλόταν στην προσπάθειά της για μείωση της ποινής της και σωματική αδυναμία να

αντιπαρατεθεί με τις συγκροτούμενες της και το προσωπικό του καταστήματος κράτησης, χωρίς να έχει δείξει οποιαδήποτε μεταμέλεια για τα ανυπεράσπιστα και ηλικιωμένα θύματά της, ενώ προσπάθησε να αποδομήσει την κατηγορία σε βάρος της *(ΑΠ 416/2022).*

2. **85 παρ. 2 ΠΚ :** Η διάταξη είναι ***ευμενέστερη*** της προϊσχύσασας, ενώ απλή ομολογία δεν αρκεί, αλλά θα πρέπει η δοθείσα ομολογία να ***έχει συμβάλει*** στην έγκαιρη απονομή τη δικαιοσύνης (ΑΠ 953/2022).
3. Το δικαστήριο δεν έχει υποχρέωση να αναφέρει στην απόφασή του ***το ποσοστό μείωσης της ποινής*** για κάθε μία ελαφρυντική περίσταση που αναγνωρίζει στον κατηγορούμενο (ΑΠ 974/2023, 413/2022).

Μετεφηβική ηλικία **(άρθρο 133 ΠΚ)**

1. Για την αναγνώριση της ελαφρυντικής περίστασης απαιτείται η διαπίστωση ότι η εγκληματική συμπεριφορά συνδέεται με τη νεανική ανωριμότητα του δράστη, ώστε να δικαιολογείται η επιεικής μεταχείρισή του (ΑΠ 1281/2023, 63/2023, 1495/2022, 1370/2022, 1090/2022).
2. Αιτιολογημένη η απόρριψη του ελαφρυντικού, καθώς το δικαστήριο δέχθηκε ότι ο κατηγορούμενος **δεν επηρεάστηκε από την τυχόν ανωριμότητα της μετεφηβικής ηλικίας ούτε τα εν λόγω εγκλήματα που τέλεσε ανάγονται σε παραβατική συμπεριφορά που χαρακτηρίζει νέους μετεφηβικής ηλικίας, αντίθετα αυτός ενήργησε κατόπιν συνειδητής απόφασης και με βάση επιμελώς καταστρωθέν σχέδιο προς εύκολο πλουτισμό (**ΑΠ 768/2022).

Ελαφόνησος

Κυριότητα. Δεν υπάγεται στην Επτάνησο Πολιτεία. (ΑΠ 1149/2022).

Έλλειψη ακρόασης

1. Απόλυτη ακυρότητα κατά το νΚΠΔ, ενώ κατά τον πΚΠΔ σχετική (ΑΠ 409/2023, 383/2023).

2. Για να επέλθει όμως η από το άρθρο 171 παρ. 2 ΚΠΔ και 510 παρ. 1 στοιχ. Α' του ΚΠΔ ***απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας*** απαιτείται να υποβληθεί ***σαφές και ορισμένο αίτημα*** από τον κατηγορούμενο ή τον συνήγορο του και επί πλέον, σε περίπτωση μη αποδοχής τούτου από τον διευθύνοντα τη συζήτηση, ***άμεση προσφυγή τους σε ολόκληρο το δικαστήριο*** (κατά το ***άρθρο 335*** παρ. 2 ΚΠΔ) και απόρριψη παρά το νόμο υπό τούτου της προσφυγής ή παράλειψη του δικαστηρίου να αποφανθεί ***(ΑΠ 916/2014).*** Η υποβολή δε αυτή πρέπει να προκύπτει από τα πρακτικά της συνεδριάσεως, χωρίς να επιτρέπεται αμφισβήτηση της ακριβείας αυτών, παρά μόνο η προσβολή τους για πλαστότητα ή διόρθωσή τους, κατά τη διαδικασία του άρθρου 145 παρ.3 ΚΠοινΔ (ΑΠ 1211/2023, 1178/2022, *ΑΠ1157/2022 ΑΠ*301/2020).

Έλλειψη ειδικής και εμπεριστατωμένης αιτιολογίας.

(ΑΠ 787/2022, 310/2022). Η εσφαλμένη ερμηνεία ουσιαστικής ποινικής διάταξης, δηλαδή ***η ευθεία παράβαση*** αυτής, προϋποθέτει <u>εσφαλμένη μείζονα</u> πρόταση στο συλλογισμό, συνέπεια της οποίας είναι <u>το εσφαλμένο πόρισμα</u>, ανεξάρτητα από το αν τα πραγματικά περιστατικά υπήχθησαν ορθά ή εσφαλμένα, από άποψη τυπικής λογικής, στο λόγο της μείζονος πρότασης του συλλογισμού. ***Η εκ πλαγίου παράβαση*** προϋποθέτει <u>αληθή μείζονα</u> πρόταση με <u>εσφαλμένη υπαγωγή</u>, ***ενώ στην έλλειψη νόμιμης βάσης***, που συνιστά περίπτωση της εκ πλαγίου παράβασης, υπάρχει <u>ασαφής περιγραφή περιστατικών</u>, η οποία καθιστά ανέφικτο τον έλεγχο της ορθής ή μη υπαγωγής αυτών στο πραγματικό του εφαρμοσθέντος κανόνα δικαίου *(ΑΠ 621/2022) .*

Εμμεση αυτουργία

Έμμεσος αυτουργός: ως αυτουργός της πράξεως τιμωρείται όχι μόνον εκείνος που πραγματώνει την αντικειμενική υπόσταση ορισμένου εγκλήματος **(άμεσος αυτουργός),** αλλά και εκείνος ο οποίος επιχειρεί την πράξη **με άλλο πρόσωπο** που δρα ως όργανό του **(έμμεσος αυτουργός)**, υπό την προϋπόθεση όμως ότι η πράξη του παρεμβαλλόμενου προσώπου δεν συγκεντρώνει πλήρως τους όρους της αντικειμενικής υπόστασης του οικείου εγκλήματος ή συγκεντρώνει μεν αυτούς αλλά συντρέχουν λόγοι οι οποίοι αποκλείουν ως προς τον πράττοντα **τον άδικο χαρακτήρα της πράξεώς του** (ΑΠ 1156/2023, 103/2013, 579/1992).

Εμπορία ανθρώπων

1. Ως εμπορία ανθρώπων λογίζεται η εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο, η δε δυνατότητα της εκμετάλλευσης αυτής μετατρέπει τον άνθρωπο σε εμπορεύσιμο αντικείμενο, που υφίσταται απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση, χάνοντας ουσιαστικά κάθε δικαίωμα σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειάς του, ενώ ταυτόχρονα προσβάλλεται το δικαίωμά του στην ελευθερία στις διάφορες ειδικότερες μορφές του, όπως το δικαίωμα στον αυτοπροσδιορισμό και την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας, το δικαίωμα της σεξουαλικής ελευθερίας, το δικαίωμα της ελεύθερης διακίνησης, κυκλοφορίας και επιλογής τόπου κατοικίας, το δικαίωμα επιλογής εργασίας και μη εκτέλεσης αναγκαστικής εργασίας. Από τη γραμματική διατύπωση του άρθρου αυτού συνάγεται ότι πρόκειται για ***διαζευκτικώς ή υπαλλακτικώς*** μικτό έγκλημα με την έννοια ότι οι περισσότεροι τρόποι τέλεσής του που το άρθρο αυτό προβλέπει, μπορούν να εναλλαχθούν μεταξύ τους (ΑΠ 1205/2022). .
2. **Εμπορία ανθρώπων. Σωματεμπορία.** Στοιχεία νομοτυπικής μορφής εγκλημάτων.

Οι διατάξεις του αρθρου 323 Α παρ. 1 , 2, 3 α , 5 στ νΠΚ προ της τροποποίησής τους με άρθρο 69 Ν 4855/2021, είναι ***επιεικέστερες*** από τις αντίστοιχες του άρθρου 351 παρ. 1 , 2, 4 δ πΠΚ ως προς το πλαίσιο της απειλούμενης ποινής *(ΑΠ 967/2022).*

Εμπορία επιρροής- μεσάζοντες(αρ. 237 Α ΠΚ).

Με τη διάταξη αυτή ποινικοποιείται μία ***τριπρόσωπη*** (με την έννοια ότι προϋποθέτει τρία πρόσωπα για να λάβει ύπαρξη) και ***διμερής (***με την έννοια ότι υφίσταται μεταξύ δύο εξ αυτών) σχέση, στην οποία κάποιος, έχοντας πραγματική ή υποτιθέμενη επιρροή σε υπάλληλο, ***προσφέρει*** αυτή την επιρροή έναντι ανταλλάγματος σε κάποιον που την επιζητά, με σκοπό ο αρμόδιος φορέας ορισμένης λειτουργίας να επηρεαστεί με αθέμιτο τρόπο ως προς την άσκηση της λειτουργίας του αυτής. Το αν η δυνατότητα άσκησης επιρροής πράγματι υφίσταται, αν αυτή ***πράγματι*** ασκήθηκε και αν μπορεί να οδηγήσει στο σκοπούμενο αποτέλεσμα, είναι αδιάφορο για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος. Ο ***«πωλητής»*** επιρροής, χωρίς να αποκλείεται το να έχει κι αυτός την ιδιότητα του υπαλλήλου, είναι τρίτος σε σχέση με την υπηρεσιακή ενέργεια την οποία επαίρεται ότι μπορεί ή αναλαμβάνει να επηρεάσει. Το αδίκημα του άρθρου 237Α ΠΚ είναι έγκλημα ***υπαλλακτικώς*** μικτό (ΑΠ 1027/2023).

Εμπορικά σήματα **(αρ. 156 Ν 4072/2012, 45 Ν 4679/2020).**

Το αξιόποινο της πράξεως του άρθρου 156 παρ. 1 περ. γ΄ και 2 του Ν. 4072/2012 δεν διαφοροποιήθηκε κατά την αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση καθώς και ως προς την ποινική μεταχείριση του δράστη.

Για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος της κατοχής και θέσης σε

κυκλοφορία προϊόντων που φέρουν αλλότρια σήματα, απαιτείται, α) ο υπαίτιος να κατέχει και να θέτει σε κυκλοφορία προϊόντα, τα οποία φέρουν σήματα επί των οποίων τρίτοι έχουν αποκλειστικά δικαιώματα και β) να υφίσταται άμεσος δόλος του, που συνίσταται στη γνώση αυτού ότι κατέχει και να θέτει σε κυκλοφορία προϊόντα, που φέρουν αλλότρια σήματα και γ) προσβολή σήματος με ίδιο διακριτικό γνώρισμα και ταυτότητα ή ομοιότητα προϊόντων και το όφελος που επιδιώχθηκε ή η ζημία που απειλήθηκε από τις ανωτέρω πράξεις είναι ιδιαίτερα μεγάλη και συντρέχει εκμετάλλευση σε εμπορική κλίμακα (ΑΠ 399/2023, 579/2022, 252/2021,

Έμπρακτη μετάνοια **(άρθρο 381 ΠΚ).**

Με την ανωτέρω διάταξη θεσπίζεται η λεγόμενη έμπρακτη μετάνοια ως λόγος εξάλειψης του αξιοποίνου, στην περίπτωση που ο υπαίτιος του εγκλήματος ικανοποιήσει με τη θέλησή του τον ζημιωθέντα πλήρως ή μερικά πριν ακόμα εξετασθεί από τις αρχές. Ο συγκεκριμένος λόγος εξάλειψης του αξιοποίνου είναι υποχρεωτικός για το Δικαστήριο, το οποίο αν αντιληφθεί ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του οφείλει να τον λάβει υπόψη αυτεπαγγέλτως και δεν χρειάζεται να προταθεί με τη μορφή αυτοτελούς ισχυρισμού (ΑΠ 1268/2022).

Εμπρησμός **(αρ. 264 ΠΚ)**

1. Αν τα στοιχεία του πραγματικού συγκεκριμένης πράξης εκ προθέσεως εμπρησμού, που τελέσθηκε υπό το καθεστώς πΠΚ, εμπίπτουν στη νομοτυπική μορφή του εκ προθέσεως εμπρησμού του άρθορυ 264 νΠΚ, ως εγκλήματος συγκεκριμένης διακινδύνευσης (σημ. προ του Ν 4855/2021), πληρούν δλδ τα στοιχεία της αντικ.

υπόστασης αυτού, τότε η πράξη δεν έχει καταστεί ανέγκλητη (μη αξιόποινη) (ΑΠ 695/2022).

2. Από τη σύγκριση και αντιπαραβολή των διατάξεων του άρθρου 264 του προϊσχύοντος μέχρι 30-6-2019 Π.Κ. και του του νέου Π.Κ. προκύπτει ότι **επιεικέστερη για τον δράστη, ως προς την πρόβλεψη της ποινής, είναι η ήδη ισχύουσα**, από την 12-11-2021, ως προς την στοιχειοθέτηση όμως της αντικειμενικής υπόστασης του προβλεπόμενου σ' αυτήν εγκλήματος **επιεικέστερη είναι εκείνη που ίσχυσε από 1-7-2019 έως και 11-11-2021,** αφού απαιτούσε να προκύψει κοινός κίνδυνος (έγκλημα συγκεκριμένης διακινδύνευσης), ενώ κατά τον χρόνο τέλεσής του αρκούσε η δυνατότητα να προκύψει ο ανωτέρω κίνδυνος (έγκλημα δυνητικής διακινδύνευσης), ρύθμιση που προβλέπεται και από την ήδη ισχύουσα διάταξη (ΑΠ 131/2024, 865/2023, 535/2023).

Εμπρησμός δάσους
(αρ. 265 ΠΚ).

Επιεικέστερη για τον δράστη είναι η **ισχύσασα** από 1-7-2019 έως 11-11-2021 διάταξη, καθόσον με αυτήν απειλείται φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) ετών και χρηματική ποινή, αντί της αυστηρότερης ποινής κάθειρξης μέχρι δέκα (10) έτη και χρηματικής ποινής από δεκαπέντε χιλιάδες ευρώ (15.000,00 €) έως εκατό σαράντα επτά χιλιάδες ευρώ (147.000,00 €), που απειλείται με εκείνην που ίσχυε κατά τον χρόνο τέλεσης των αποδιδόμενων στον αναιρεσείοντα – κατηγορούμενο μερικότερων πράξεων του εγκλήματος του εμπρησμού σε δάση (27-9-2010, 2-9-2012, 25-7-2016 και 18-9-2016), καθώς και της επίσης αυστηρότερης ποινής κάθειρξης έως οκτώ (8) έτη και χρηματικής ποινής, που απειλείται με την ήδη ισχύουσα διάταξη (ΑΠ 865/2023).

Έναρξη εκδίκασης

(αρ. 339 ΚΠΔ) .

Η έναρξη της εκδίκασης της υπόθεσης συντελείται ***με τη συγκρότηση του δικαστηρίου*** και την ***εκφώνηση του ονόματος*** του κατηγορουμένου, διαρκεί δε ***μέχρι τ***ην έκδοση της οριστικής απόφασης, οπότε απεκδύεται το δικαστήριο κάθε εξουσίας επί της εκδικαζόμενης υπόθεσης. (ΑΠ 400/2023).

Ενδεχόμενος δόλος **(αρ. 27 παρ. 1 ΠΚ)**

1. Κατά τον προσδιορισμό της μορφής αυτής υπαιτιότητας, ο Ποινικός Κώδικας υιοθέτησε ***τη θεωρία της εγκληματικής επιδοκιμασίας,*** σύμφωνα με την οποία, για την ύπαρξη ενδεχόμενου δόλου πρέπει να διακριβωθεί, αφενός μεν ότι ο δράστης προέβλεψε ως δυνατό το εγκληματικό αποτέλεσμα, εξαιτίας της ενέργειας ή παράλειψής του (διανοητικό - ***γνωστικό στοιχείο του δόλου)***, αφετέρου δε ότι το αποδέχθηκε (***βουλητικό στοιχείο του δόλου)***. (Ολ. ΑΠ 4/2010, ΑΠ 1214/2023, 311/2023, 755/2022, 290/2016, ΑΠ 1496/2018, 217/2018).
2. ***Κριτήρια*** που λειτουργούν προς την κατεύθυνση του ***ενδεχόμενου δόλου είναι***, μεταξύ άλλων, το υψηλό αντικειμενικό ποσοστό επικινδυνότητας της πράξης, η τυχόν ιδιοτέλεια του σκοπού που επιδίωκε ο δράστης με τη συμπεριφορά του, οι δηλώσεις του δράστη πριν κατά ή μετά την πράξη, οι προηγούμενες σχέσεις μεταξύ δράστη και θύματος, η λήψη μέτρων από το δράστη για την αυτοπροστασία του και η μετέπειτα συμπεριφορά του. (Ολ. ΑΠ 4/2010, ΑΠ 311/2023, 755/2022, ΑΠ 1496/2018,

Ενδείξεις

Οι **ενδείξεις** αποτελούν, κατ΄ άρθρο 178 παρ. 1 περ. α΄ του ΚΠΔ, νόμιμο αποδεικτικό μέσο, όταν το Δικαστήριο στηρίζει την κρίση του σε αποδειχθέντα πραγματικά

περιστατικά και σε **λογικούς συλλογισμούς** βασιζόμενους στα περιστατικά αυτά και όχι σε υποθετικά συμπεράσματα (ΑΠ 1089/2022).

Ένδικο μέσο

1. Το δικαίωμα πρόσβασης στο δικαστήριο **δεν είναι απόλυτο αλλά υπόκειται σε περιορισμούς, ιδίως όσον αφορά τις προϋποθέσεις του παραδεκτού του ενδίκου μέσου**, αφού απαιτείται από τη φύση του η ρύθμιση του από το κράτος, το οποίο έχει τη διακριτική ευχέρεια, αρκεί μόνο οι τιθέμενοι περιορισμοί και προϋποθέσεις να μην περιορίζουν την πρόσβαση του διαδίκου κατά τέτοιο τρόπο ή σε τέτοιο βαθμό ώστε το δικαίωμα της προσφυγής στο δικαστήριο να πλήττεται στον ίδιο τον πυρήνα του **(**ΟλΑΠ 2/2008, ΑΠ 636/2023, 532/21).
2. **Ένδικο μέσο (έφεση) και αιτιολογημένη απόρριψή του.** (ΑΠ 1681/2022).
3. **Ένδικο μεσο και αρχή της άπαξ άσκησης ενδίκου μέσου (αρ. 466 ΚΠΔ).** Δεν επιτρέπεται **δεύτερη** αίτηση αναιρέσεως κατά της ίδιας απόφασης, από τον ίδιο διάδικο, ανεξάρτητα αν αυτή που ασκήθηκε προηγουμένως απορρίφθηκε **ως αβάσιμη, απαράδεκτη ή ανυποστήρικτη,** αφού ο νόμος δεν διακρίνει. Ως κριθέν ένδικο μέσο νοείται **και το απορριφθέν ως απαράδεκτο (**ΟλΑΠ 1/2000, 877/2022, 701/2022, ΑΠ 329/2022).
4. Προϋπόθεση για την απαγόρευση ασκήσεως **για δεύτερη φορά** του ίδιου ένδικου μέσου κατά του ίδιου βουλεύματος ή της ίδιας αποφάσεως είναι να έχει προηγηθεί **κρίση** επί του ασκηθέντος για πρώτη φορά ενδίκου μέσου. Αν τέτοια κρίση δεν έχει προηγηθεί, παραδεκτώς ασκείται, μέσα στη νόμιμη προθεσμία, για δεύτερη φορά το ίδιο ένδικο κατά του ιδίου βουλεύματος ή της ίδιας απόφασης, το οποίο *είναι συμπληρωματικό* του πρώτου ασκηθέντος και συνεξετάζεται με αυτό (ΑΠ 1041/2023, 959/2023, 131/2023, 1634/2022

5. **Ένδικο μέσο και δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο.** Ο κοινός νομοθέτης δεν κωλύεται να θεσπίζει προϋποθέσεις και περιορισμούς στην άσκηση ενδίκου μέσου εναντίον καταδικαστικής αποφάσεως, αρκεί οι συνέπειες που επισύρει η παράβασή τους να μην είναι υπέρμετρες σε σημείο, ώστε να αναιρούν την ελεύθερη πρόσβαση στο δικαστήριο ή να αντιβαίνουν στην αρχή της ***αναλογικότητος,*** πράγμα που συμβαίνει όταν η προβλεπομένη από το νόμο κύρωση είναι στη συγκεκριμένη περίπτωση δυσανάλογη προς την παράβαση της διατάξεως του νόμου *(ΑΠ 726/2022). .*
6. Τα ένδικα μέσα **μπορεί κατ' αρχήν να προβλέπονται ή όχι και να καταργούνται ή να περιορίζονται** από τον κοινό εθνικό νομοθέτη, σε ορισμένες κατηγορίες υποθέσεων, με σκοπό την ταχύτερη διεξαγωγή των δικών και την αποτελεσματικότερη λειτουργία της δικαιοσύνης **(**ΑΠ 27/2025, 1214/2024, 1975/2017, 313/2016, 140/2009).
7. **Ένδικο μέσο και έννομο συμφέρον**. Κρίσιμο για την ύπαρξη ή μη σχετικού έννομου συμφέροντος είναι **το διατακτικό** της απόφασης και όχι η αιτιολογία αυτής. Η ανυπαρξία έννομου συμφέροντος για το ένδικο μέσο το καθιστά **απαράδεκτο**, έστω **και αν είναι αληθείς οι λόγοι αναίρεσης** (ΑΠ 1153/2022, 1568/2018, 539/2018).
8. **Ένδικο μέσο και έννομο συμφέρον.** Σύμφωνα με την αρχή που καθιερώνεται με τη ρητή διάταξη του άρθρου 464 του Κ.Ποιν.Δ., το ένδικο μέσο μπορεί να ασκήσει μόνον εκείνος, στον οποίο ρητά παρέχεται αυτό από το νόμο και ο οποίος ***έχει έννομο συμφέρον*** να ασκήσει αυτό στη συγκεκριμένη περίπτωση. Η ίδια αρχή ισχύει και για την προβολή κάθε λόγου του ένδικου μέσου. Έτσι, ο λόγος αναίρεσης είναι απαράδεκτος, όταν λείπει ***το έννομο συμφέρον,*** ιδίως όταν ***είναι αλυσιτελής***, διότι η προβαλλόμενη πλημμέλεια δεν επιδρά κατά το νόμο στο διατακτικό της

αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης. Ειδικότερα, ***επί επάλληλων αιτιολογιών (κύριων ή επικουρικών),*** κάθε μία από τις οποίες στηρίζει αυτοτελώς το διατακτικό της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, αν έστω και μία δεν πλήττεται ή πλήττεται ανεπιτυχώς με λόγο αναίρεσης, διότι οι κατ' αυτής λόγοι αναίρεσης απορρίπτονται, οι λόγοι που πλήττουν τις υπόλοιπες (αιτιολογίες) είναι αλυσιτελείς (ΑΠ 1318/2022, 1115/2021, 1568/2018).

9. **Ένδικο μέσο και έννομο συμφέρον.** Κατά το άρθρο 464 εδ. β' ν. ΚΠΔ (όμοιο με το άρθρο 463 του προϊσχύσαντος ΚΠΔ) είναι απαραίτητο ο δικαιούμενος να έχει έννομο συμφέρον για την άσκηση του ενδίκου μέσου. Δηλαδή αφενός μεν πρέπει να υφίσταται **βλάβη**, όχι απλώς ηθική (Ολ ΑΠ 1244/1986, ΑΠ 539/2018, 226/2018), αφετέρου δε να **επιδιώκει ορισμένο όφελος δικονομικό ή ουσιαστικό** από την παραδοχή του ενδίκου μέσου, αναμένοντας βελτίωση της θέσης του από την ευδοκίμησή του και εν τέλει το έννομο συμφέρον **πρέπει να είναι ατομικό**, να συνάπτεται δηλαδή με το πρόσωπο του ασκούντος το ένδικο μέσο και όχι άλλου διαδίκου, όπως συμμέτοχου (ΑΠ 386/2024, 502/2019, 998/2016). Μάλιστα το έννομο συμφέρον απαιτείται για την προβολή εκάστου αναιρετικού λόγου (ΑΠ 1568/2018) και αυτό πρέπει να προσδιορίζεται σαφώς και ορισμένα στην έκθεση άσκησης του ενδίκου μέσου, διαφορετικά αυτό κηρύσσεται απαράδεκτο (ΑΠ 998/2016). Έτσι είναι σαφές, ότι **δεν έχει έννομο συμφέρον ο αναιρεσείων που επικαλείται απόλυτη ακυρότητα της απόφασης για κακή παράσταση πολιτικής αγωγής, εφόσον η σχετική δήλωση έγινε μόνο εναντίον του συμμέτοχου συγκατηγορουμένου του** (ΑΠ 858/2023, 600/2023, 865/2022, 359/2016).

10. Δεν αρκεί, ***για το παραδεκτό του ενδίκου μέσου***, μόνη η επίκληση νομικής ή ουσιαστικής πλημμέλειας, αφού τέτοια εξουσία ελέγχου της νομικής ορθότητας των αποφάσεων, χωρίς να επηρεάζεται η θέση των διαδίκων, παρέχεται εξαιρετικά και κατ΄

αποκλειστικότητα μόνο στον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, κατ΄άρθρο 505 παρ.2 ΚΠΔ (ΑΠ 502/2019). Η ίδια αρχή ισχύει και για την προβολή κάθε λόγου του ενδίκου μέσου (Ολ ΑΠ 1244/1986,). Αν το έννομο συμφέρον, όπως προσδιορίζεται παραπάνω, ελλείπει, το ένδικο μέσο ή ο επιμέρους λόγος του, κατά περίπτωση, απορρίπτονται ως απαράδεκτα (ΑΠ 1082/2023, 455/2022, 805/2020, 1203/2019).

11. Ένδικο μέσο και έννομο συμφέρον. Το έννομο συμφέρον πρέπει να είναι ενεργό και κατά τον χρόνο της κρίσης του ένδικου μέσου και κατά την έκδοση της σχετικής απόφασης, γιατί, διαφορετικά, στερείται έννομων συνεπειών η ανατροπή της προσβαλλόμενης απόφασης (ΑΠ 601/2020,) και πρέπει να προσδιορίζεται σαφώς και ορισμένως στην έκθεση άσκησης του ένδικου μέσου, διαφορετικά κηρύσσεται απαράδεκτο (ΑΠ 1209/2023, 865/2022,).
12. Το συμφέρον πρέπει να είναι **ατομικό,** να αναφέρεται δηλαδή στον δικαιούμενο στην άσκηση του ενδίκου μέσου και όχι σε άλλο διάδικο (ΑΠ 1138/2023, 988/2023).
13. Δεν υπάρχει δε έννομο συμφέρον, όταν ο ασκών το ένδικο μέσο αθωώθηκε λόγω αμφιβολιών, με αιτιολογία που δεν θίγει την υπόληψή του (ΑΠ 1156/2023, 2269/2008).
14. Σε αντίθεση με τους διαδίκους, η άσκηση ένδικου μέσου ***από τον Εισαγγελέα*** είναι αποσυνδεδεμένη από την απόδειξη συνδρομής έννομου συμφέροντος, καθώς ο Εισαγγελέας λειτουργεί ως εκπρόσωπος της Πολιτείας και το συμφέρον του απορρέει από τη νομική του θέση στην ποινική δίκη, δηλαδή από την ιδιότητά του ως οργάνου της δικαιοσύνης. Ωστόσο, και στην περίπτωση της άσκησης ένδικου μέσου από τον Εισαγγελέα, απαιτείται η επιδιωκόμενη ανατροπή της προσβαλλομένης απόφασης να μην στερείται ουσιαστικών συνεπειών. Δηλαδή, πρέπει το ένδικο μέσο, τόσο κατά τον χρόνο άσκησής του, όσο και κατά τον χρόνο συζήτησής του να είναι ικανό να επιφέρει, κατόπιν διόρθωσης της προσβαλλόμενης νομικής ή ουσιαστικής πλημμέλειας, την

επιδιωκόμενη ***νομική μεταβολή***, επιδρώντας με άμεσο τρόπο στη θέση των διαδίκων (ΑΠ 1209/2023).

15. **Άσκηση ενδίκου μέσου από τον εισαγγελέα:** ο Εισαγγελέας, εκτός από τη δυνατότητα που έχει να ασκήσει το ένδικο μέσο και με τηλεομοιοτυπία ή ηλεκτρονική αλληλογραφία, μπορεί να ασκήσει αυτό ***και με δήλωση στο γραμματέα του Ειρηνοδικείου*** στην περιφέρεια του οποίου κατοικεί ως εκ της υπηρεσίας του (ΑΠ 1352/2023, 285/2015).

16. **Ένδικο μέσο. Πληρεξουσιότητα.** Για το παραδεκτό της άσκησης ενδίκου μέσου αναιρέσεως ή και προσθέτων λόγων, δι' αντιπροσώπου (δικηγόρου ή μη***) απαιτείται να υπάρχει, κατά το χρόνο άσκησής του η σχετική προς τούτο ειδική εντολή.*** Στην πληρεξουσιότητα προς το δικηγόρο πρέπει να μνημονεύεται ρητά και η εντολή προς άσκηση ενδίκων μέσων και ιδίως του ενδίκου μέσου της αναίρεσης. ***Τους προσθέτους λόγους*** ασκεί ο ίδιος ο αναιρεσείων, ο παραστάς κατά τη συζήτηση συνήγορός του, ή ο πληρεξούσιός ή αντιπρόσωπός του, δικηγόρος, ασκούμενος δικηγόρος ή μη δικηγόρος, ***βάσει όμως ειδικού πληρεξουσίου, το οποίο προσαρτάται στην έκθεση του ένδικου μέσου,*** κατά τη διάταξη του άρθρου 466 παρ. 1 (ότι η προσάρτηση του πληρεξουσίου στη σχετική έκθεση αποτελεί τον αποκλειστικό τρόπο απόδειξης της εντολής που είχε δοθεί, με συνέπεια την απόρριψη του ένδικου μέσου, αν δεν έχει γίνει η προσάρτηση) υπερακοντίζει το σκοπό του νομοθέτη και προκαλεί δυσανάλογα επιβαρυντικές συνέπειες στον καταδικασθέντα, ο οποίος, έτσι, στερείται του δικαιώματος της επανεξέτασης της απόφασης από ανώτερο δικαστήριο, προσκρούει δε στην ***αρχή της αναλογικότητας.*** Εφόσον το πληρεξούσιο ***προσκομίζεται κατά την συζήτηση της υπόθεσης***, ώστε να προκύπτει ότι η εντολή προς άσκηση του ενδίκου μέσου είχε δοθεί κατά το χρόνο άσκησής του, ***δεν απορρίπτεται ως απαράδεκτο*** *(ΑΠ 856/2022).*

17. Ένδικο μέσο και πληρεξουσιότητα- μεταπληρεξουσιότητα: για το παραδεκτό της άσκησης του ένδικου μέσου της έφεσης, **δι' αντιπροσώπου** (δικηγόρου ή μη) απαιτείται να υπάρχει, **κατά τον χρόνο άσκησής** της (έφεσης) η σχετική προς τούτο ειδική εντολή, για την οποία αρκεί η γενική πληρεξουσιότητα προς το δικηγόρο, για να περιλαμβάνει όμως και το δικαίωμα προς άσκηση ένδικων μέσων, δεν αρκεί μόνον να αναφέρεται η συγκεκριμένη ποινική υπόθεση, αλλά απαιτείται να μνημονεύεται ρητά και **η εντολή** προς άσκηση ενδίκων μέσων. Εξάλλου, υποκατάσταση του πληρεξουσίου, ήτοι **μεταπληρεξουσιότητα,** δεν χωρεί, καθόσον η πληρεξουσιότητα στηρίζεται στην προσωπική εμπιστοσύνη, δηλαδή ο πληρεξούσιος δεν μπορεί να υποκαταστήσει και να διορίσει άλλον δικηγόρο, ώστε ο τελευταίος να μπορεί να επιχειρήσει την άσκηση του ενδίκου μέσου, μπορεί όμως αυτή να είναι έγκυρη από τον μεταπληρεξούσιο, αν τέτοια υποκατάσταση έχει επιτραπεί ρητά από τον αρχικό πληρεξούσιο που αντιπροσωπεύεται ή αν προκύπτει κάτι τέτοιο από το σκοπό της δοθείσας πληρεξουσιότητας ή και από τις περιστάσεις ΑΠ 322/2024, 796/2014 (Α.Π. 1530/2013).

18. Η εξουσιοδότηση αυτή, στην οποία δεν προβλέπεται μεταπληρεξουσιότητα, δεν πληροί τις προϋποθέσεις του νόμου για το έγκυρο της πληρεξουσιότητας και συνεπώς το ένδικο μέσο, εφόσον ασκήθηκε χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις που ορίζονται στο νόμο, είναι εκ του λόγου αυτού απαράδεκτο (ΑΠ 322/2024, 796/2014).

19. Ένδικο μέσο και περιορισμοί στην άσκησή του . Ο κοινός νομοθέτης δεν κωλύεται να θεσπίζει προϋποθέσεις και περιορισμούς στην άσκηση ενδίκου μέσου εναντίον καταδικαστικής αποφάσεως, αρκεί οι συνέπειες που επισύρει η παράβασή τους να μην είναι υπέρμετρες σε τέτοιο σημείο, ώστε να αναιρείται η ελεύθερη πρόσβαση στο δικαστήριο.

20. Η παραβίαση της διάταξης του ***άρθρου 6 παρ.1 της ΕΣΔΑ,*** που καθιερώνει ***την αρχή της δίκαιης δίκης***, δε δημιουργεί ιδιαίτερο λόγο αναίρεσης της ποινικής απόφασης, πέρα από τους λόγους που περιοριστικά αναφέρονται στο άρθρο 510 παρ. 1 του Κ.Π.Δ., ***εκτός εάν*** συνδυάζεται με άλλη πλημμέλεια που υπάγεται στους προβλεπόμενους από την εν λόγω διάταξη λόγους αναίρεσης (*Ολ. ΑΠ 2/2014, ΑΠ 405/2022).*

21. **Ένδικο μέσο και άσκηση ενώπιον του γραμματέα του ειρηνοδικείου:** για να ασκηθεί το ένδικο μέσο με δήλωση στο **γραμματέα του ειρηνοδικείου**, πρέπει εκείνος που δικαιούται στην άσκηση αυτού να **κατοικεί ή να διαμένει προσωρινά κατά το χρόνο της ασκήσεως, στην περιφέρεια ή την έδρα του ειρηνοδικείου** αυτού, γεγονός το οποίο πρέπει **να αναφέρεται στη σχετική έκθεση του ενδίκου μέσου**. Εάν το ένδικο μέσο ασκηθεί **στο γραμματέα του ειρηνοδικείου**, χωρίς τη συνδρομή της ως άνω προϋποθέσεως τότε **απορρίπτεται ως απαράδεκτο,** σύμφωνα με το άρθρο 476 παρ.1 και 513 παρ.1 του ΚΠΔ (ΑΠ 994/2024, 326/2015).

22. **Ένδικο μέσο και παραίτηση.** Η παραίτηση μπορεί να γίνει κατ΄ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 466 παρ. 1 ΚΠοινΔ και μέσω αντιπροσώπου του δικαιουμένου. Η προς τούτο πληρεξουσιότητα από άποψη τύπου υπόκειται στους κανόνες που διέπουν τη χορήγηση πληρεξουσιότητας για άσκηση ενδίκου μέσου, ήτοι μπορεί να χορηγηθεί και με απλή έγγραφη δήλωση με βεβαιωμένη τη γνησιότητα της υπογραφής του δηλούντος (άρθρ. 89 παρ.2 και 42 παρ.2β,γ ΚΠοινΔ), ενώ από άποψη περιεχομένου η πληρεξουσιότητα πρέπει να είναι ειδική, ήτοι να εξατομικεύεται το ένδικο μέσο από το οποίο θα γίνει η παραίτηση. Περαιτέρω, όταν η παραίτηση από το ένδικο μέσο της αναίρεσης κατ' απόφασης ή βουλεύματος είναι νομότυπη, αυτό απορρίπτεται ως απαράδεκτο λόγω της παραίτησης, ***χωρίς προηγουμένως να ερευνηθεί, αν τηρήθηκαν ή όχι οι νόμιμες διατυπώσεις για την άσκησή του, αφού, κατά την***

έννοια του άρθρου 476 παρ. 1 του ΚΠοινΔ, η νόμιμη παραίτηση από το ένδικο μέσο τάσσεται ως αυτοτελής, διαζευκτικός και ισότιμος λόγος επέλευσης της προβλεπόμενης από αυτό έννομης συνέπειας σε σχέση με τη μη εμπρόθεσμη και μη νομότυπη άσκησή του και τις λοιπές μνημονευόμενες σ' αυτό περιπτώσεις, που καθιστούν απαράδεκτο το ένδικο μέσο (ΟλΑΠ 6/2005, ΑΠ 1467/2022, 812/2022, 1163/2020, 746/2015, 397/2009).

23. **Το επιτρεπτό του ένδικου μέσου και οι σχετικές πλημμέλειες** της απόφασης ή του βουλεύματος, για τις οποίες παρέχεται η άσκηση του, κρίνονται με βάση το νόμο που ισχύει ***κατά το χρόνο της δημοσίευσης της απόφασης*** ή της έκδοσης του βουλεύματος, ***ενώ το παραδεκτό του ένδικου μέσου, δ***ηλαδή η συνδρομή των όρων της νομότυπης και της εμπρόθεσμης άσκησής του, κρίνεται με βάση το νόμο που ισχύει ***κατά το χρόνο της άσκησης αυτού*** (ΑΠ 241/2024, 1532/2023, 908/2023, 596/2023, 1167/2022, 486/2022) .
24. **Αναίρεση και λόγοι αναίρεσης:** σύμφωνα με το άρθρο 474 παρ. 4 του ΚΠΔ οι περιεχόμενοι στην έκθεση περί ασκήσεως του ενδίκου μέσου της αίτησης αναίρεσης κατά αποφάσεων λόγοι, πρέ**πει να περιλαμβάνονται στο σώμα της συντασσόμενης κατά τις διατάξεις του άρθρου 148 του αυτού κώδικα σχετικής έκθεσης**, από το δικαστικό γραμματέα ή, επί κρατουμένου αναιρεσείοντος, από τον διευθυντή των φυλακών (ΑΠ 248/2025, 941/2023, 923/2021, 474/2019).
25. **Ένδικο μέσο και αναστολή της προθεσμία άσκησης:** στην με αριθμό 22079οικ/2-5-2023 εγκύκλιο περί αναστολής των εργασιών των δικαστηρίων **για τις εκλογές** της 21ης/5/2023 **δεν** περιλαμβάνονται **και οι δικονομικές προθεσμίες** (ΑΠ 459/2024).
26. **Ένδικο μέσο και εκπρόθεσμη άσκηση.** Το επιτρεπτό του ένδικου μέσου και οι σχετικές πλημμέλειες της απόφασης ή του βουλεύματος, για τις οποίες παρέχεται η άσκηση του, κρίνονται με βάση το νόμο που ισχύει κατά το ***χρόνο της δημοσίευσης***

της απόφασης ή της έκδοσης του βουλεύματος, ενώ το παραδεκτό του ένδικου μέσου, δηλαδή η συνδρομή των όρων της νομότυπης και της εμπρόθεσμης άσκησής του, κρίνεται με βάση το νόμο που ισχύει κατά το χρόνο της άσκησης αυτού.

27. Σύμφωνα με τη γενική αρχή του δικαίου, κατά την οποία **κανένας δεν υποχρεούται στα αδύνατα,** συγχωρείται η εκπρόθεσμη άσκηση του ένδικου μέσου, όταν συντρέχει λόγος ανώτερης βίας ή ανυπέρβλητου κωλύματος, μέσα όμως στη νόμιμη προθεσμία, που αρχίζει για την περίπτωση αυτή από **τότε που θα παύσει ο λόγος της ανώτερης βίας ή θα εξαλειφθεί το ανυπέρβλητο κώλυμα**. Στην εξαιρετική αυτή περίπτωση, όπως από το άρθρο 474 παρ. 4 ΚΠΔ συνάγεται, εκείνος που ασκεί το ένδικο μέσο, οφείλει να αναφέρει στη δήλωση άσκησής του το λόγο που δικαιολογεί την εκπρόθεσμη άσκησή του, δηλαδή τα περιστατικά της ανώτερης βίας ή του ανυπέρβλητου κωλύματος, εξαιτίας των οποίων δεν μπόρεσε ν' ασκήσει εμπρόθεσμα αυτό, καθώς και τα αποδεικτικά μέσα που αποδεικνύουν τη βασιμότητα τους, διαφορετικά, σύμφωνα και με τα οριζόμενα στο άρθρο 476 ΚΠΔ, το ένδικο μέσο απορρίπτεται ως απαράδεκτο (ΑΠ 594/2023).

28. Η εκπρόθεσμη άσκηση του ενδίκου μέσου, που οφείλεται **σε ανωτέρα βία ή ανυπέρβλητο κώλυμα**, τότε μόνο συγχωρείται, όταν στην έκθεση άσκησης του ένδικου μέσου, η οποία συντάσσεται κατά τις διατάξεις του άρθρου 474 του ΚΠοινΔ, γίνεται επίκληση των περιστατικών, τα οποία συνιστούν ανώτερη βία ή ανυπέρβλητο κώλυμα, που κατέστησαν αδύνατη την εμπρόθεσμη άσκηση αυτού, καθώς και των αποδεικνυόντων τα περιστατικά αυτά αποδεικτικών μέσων, αλλιώς το ένδικο μέσο απορρίπτεται ως απαράδεκτο (ΑΠ 619/2024, 459/2024, 328/2024, 241/2024, 164/2024, 1553/2023, 1223/2023, 877/2023, 875/2023, 872/2023, 853/2023, 791/2023, 678/2023, 35/2023, 1479/2022, 1427/2022, 1399/2022, 1340/2022, 827/2022,

29. Στην έννοια, όμως, **της ανώτερης βίας**, από την οποία παρακωλύθηκε (ο εκκαλών) στην εμπρόθεσμη άσκηση της έφεσης, **δεν εμπίπτει και ο ισχυρισμός για ακυρότητα της επιδόσεως** σε διεύθυνση στην οποία επικαλείται ο ασκών το ένδικο μέσο, ότι δεν διέμενε κατά τον χρόνο που έγινε αυτή, γιατί στην περίπτωση αυτή ο ενδιαφερόμενος μάχεται κατά του κύρους της επιδόσεως και δεν επικαλείται λόγο ανώτερης βίας προς δικαιολόγηση της εκπρόθεσμης άσκησης της εφέσεως (ΑΠ 1200/2022, 956/2022).

30. **Δεν συνιστούν λόγους ανωτέρας βίας**: α) η **αμελής παράλειψη του συνηγόρου** του αναιρεσείοντος να ασκήσει αναίρεση ενώ είχε λάβει σχετική εντολή (Α.Π. 1065/2020, Α.Π. 940/2018), β) η **απουσία** στο εξωτερικό ή **η ασθένεια** του συνηγόρου του αναιρεσείοντος (Α.Π. 1276/2011, Α.Π. 847/2008) και γ) η **μη ενημέρωση** του συνηγόρου για την ημερομηνία καταχωρήσεως της αποφάσεως (ΑΠ 732/2013) καθώς και η μη αναζήτησή της (ΑΠ 1138/2010) (ΑΠ 823/2023).

31. Σύμφωνα με τη γενική αρχή του δικαίου κανένας **δεν υποχρεούται στα αδύνατα**, η εκπρόθεσμη άσκηση του ενδίκου μέσου δικαιολογείται, όταν συντρέχει λόγος ανώτερης βίας ή ανυπέρβλητου κωλύματος, μέσα όμως στη νόμιμη προθεσμία, που αρχίζει, για την περίπτωση αυτή, από τότε που θα παύσει ο λόγος της ανώτερης βίας ή θα εξαλειφθεί το ανυπέρβλητο κώλυμα. **Ως ανώτερη βία νοείται** κάθε απρόβλεπτο και εξαιρετικό γεγονός είτε αντικειμενικό είτε σχετικό με το πρόσωπο του δικαιούχου, το οποίο στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν μπορεί να αποτραπεί και με μέτρα εξαιρετικής επιμέλειας και σύνεσης. **Ανυπέρβλητο δε κώλυμα** θεωρείται εκείνο, το οποίο, οπωσδήποτε, δεν οφείλεται σε υπαιτιότητα του διαδίκου που ασκεί το ένδικο μέσο και δεν μπορούσε να υπερνικηθεί απ' αυτόν με κανένα τρόπο (ΑΠ 1252/2024, 1553/2023, 1157/2023, 636/2023, 597/2023, 596/2023, 308/2023, 175/2023, 35/2023, 1566/2022, 1140/2022, 830/2022, 827/2022)

32. Όποιος ασκεί **εκπρόθεσμα** το ένδικο μέσο οφείλει να διαλάβει υποχρεωτικά στη σχετική έκθεση έφεσης και, αν δεν προβάλει λόγο ακυρότητας της προς αυτόν επίδοσης της ερήμην του εκδοθείσας πρωτοβάθμιας καταδικαστικής απόφασης, το λόγο ανώτερης βίας ή ανυπέρβλητου κωλύματος και τα αποδεικτικά μέσα από τα οποία αυτά προκύπτουν, άλλως το ένδικο μέσο είναι απαράδεκτο, ενώ αναπλήρωση των ανωτέρω με λόγους και περιστατικά που προβάλλονται μεταγενέστερα, κατά τη συζήτηση της έφεσης στο ακροατήριο, **είναι απαράδεκτη** (ΑΠ 1479/2022, 1129/2022, 1126/2022, 331/2022).

33. **Η επικαλούμενη οικονομική αδυναμία του** ασκήσαντος εκπρόθεσμη αίτηση αναίρεσης και αληθής υποτιθέμενη, **δεν συνιστά κατά την έννοια του νόμου ανώτερη βία** (ΟλΑΠ 4/1995, ΑΠ 678/2023, 162,436/2011,

34. Στην έννοια της ανώτερης βίας ή του ανυπέρβλητου κωλύματος δεν περιλαμβάνεται η από αμέλεια ή από άγνοια των σχετικών δικονομικών διατάξεων μη άσκηση του ένδικου μέσου από τον πληρεξούσιο δικηγόρο του κατηγορουμένου (ΑΠ 636/2023, 594/2023, 209/2022)

35. **Δεν συνιστά λόγο ανώτερης βίας** ο **εγκλεισμός στις φυλακές** και ως εκ τούτου η προβαλλόμενη αδυναμία του αιτούντος να πληροφορηθεί την δημοσίευση της απόφασης στο οικείο βιβλίο , **ούτε η έλλειψη δικηγόρου** (ΑΠ 1869/10), όπως και η υποβολή εκπρόθεσμης αίτησης προς το Τριμ. Συμβούλιο του Εφετείου να ορίσει συνήγορο για την άσκηση αναίρεσης, **η οικονομική αδυναμία του δικαιούχου** του ενδίκου μέσου ΑΠ 1157/2023.

36. Πρέπει το **ανυπέρβλητο κώλυμα ή η ανώτερη βία** να εξακολούθησε καθ' όλη την διάρκεια της προθεσμίας, στην οποία ήταν αδύνατο να ασκηθεί η αναίρεση και, μετά την άρση της κατάστασης αυτής, να μην παρέλθει άπρακτη η πιο πάνω προθεσμία. ΑΠ 1157/2023

37. Σε καμία περίπτωση δεν νοείται ούτε νέος υπολογισμός της προθεσμίας άσκησης του ενδίκου μέσου, ούτε παροχή στον δικαιούμενο διάδικο χρονικού διαστήματος για την άσκηση του ενδίκου μέσου αντίστοιχου με την διάρκεια της ανώτερης βίας. ΑΠ 1157/2023

38. **Δεν** δικαιολογείται το εκπρόθεσμο εάν δεν ασκηθεί το ένδικο μέσο με την άρση του κωλύματος ή έστω εντός ευλόγου, κατά την κρίση του Δικαστηρίου, χρονικού διαστήματος από της άρσης αυτής. (ΑΠ 1157/2023).

39. Ο εκκαλών οφείλει να προβάλει ότι η εκπρόθεσμη άσκηση της εφέσεως οφείλεται σε γεγονός ανωτέρας βίας ή σε άλλο ανυπέρβλητο κώλυμα **στη δήλωση ασκήσεώς** της να διαλάβει, με τρόπο σαφή και ορισμένο, τα συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά που συνιστούν τον προβαλλόμενο λόγο και δικαιολογούν την εκπρόθεσμη άσκηση της εφέσεως, καθώς **και τα μέσα αποδείξεως** των περιστατικών αυτών. Επίσης όταν ο ασκών το ένδικο μέσον της έφεσης αμφισβητεί ότι **η επίδοση** έγινε στον τόπο της κατοικίας του πρέπει να διαλαμβάνει στην έφεσή του το συγκεκριμένο τόπο και την ακριβή διεύθυνση της κατοικίας του (πρβ Ολ. ΑΠ 2/2014).Αν δεν διαλαμβάνονται τα ανωτέρω στην έκθεση ασκήσεως του ενδίκου μέσου και ειδικότερα της εφέσεως, το ένδικο αυτό μέσο απορρίπτεται ως εκπρόθεσμο και συνεπώς **απαράδεκτο**. Αναπλήρωση των ανωτέρω με λόγους και περιστατικά που προβάλλονται μεταγενέστερα και ειδικότερα, επί εφέσεως κατά τη συζήτηση στο ακροατήριο, είναι **απαράδεκτα** (ΑΠ 1252/2024, 1254/2022, 1184/2022, 405/2022, 515/2019, ΑΠ 1549/2017) **όπως και με υπόμνημα μεταγενέστερα** (ΑΠ 1553/2023, 1479/2022, 831/2022, 830/2022, 905/2019). Βλ την ΑΠ 1183/2022, με την οποία απερρίφθη ως απαράδεκτη(εκπρόθεσμη) η αίτηση αναίρεσης, στην οποία **δεν αναφέρονταν τα αποδεικτικά μέσα** , που αποδείκνυαν τον ισχυρισμό ανωτέρας βίας (ασθένεια) που επικαλείτο ο αναιρεσείων.

40. **Εφεση και εκπρόθεσμη άσκηση: εξαιρετικό και απρόβλεπτο γεγονός ανωτέρας βίας**, συνιστά και **η μη παραμονή της δικογραφίας στο οικείο δικαστικό γραφείο** κατά τις εργάσιμες ώρες, ώστε να έχει πρόσβαση σε αυτήν ο καταδικασθείς κατηγορούμενος, ως εκκαλών, προκειμένου να ασκήσει αποτελεσματικά το τυχόν δικαίωμα ενδίκου μέσου (εφέσεως) κατά της καταδικαστικής απόφασης (ΑΠ 1252/2024).

41. **Αρθρο 476 παρ. 2^{Α}:** η **επικαλούμενη ενώπιον του Αρείου Πάγου, μη αναγραφή των λόγων που δικαιολογούσαν το εκπρόθεσμο της άσκησης έφεσης**, τους οποίους επικαλείται ότι δήλωσε ο εκκαλών-αναιρεσείων κατά την άσκηση αυτής, λόγω παράλειψης του γραμματέως που συνέταξε την σχετική έκθεση εφέσεως, **δεν μπορεί να ενταχθεί στις ελλείψεις και στα τυπικά σφάλματα της έκθεσης στα οποία αναφέρεται η ως άνω διάταξη του άρθρου 476 παρ.2Α του ΚΠΔ** (ΑΠ 905/2023).

42. **Ένδικο μέσο. Προθεσμία. Αναστολή κατά μήνα Αύγουστο (αρ. 473 παρ. 4 ΚΠΔ).** Η αναστολή ισχύει και για τον εισαγγελέα (ΑΠ 840/2023).

43. **Ένδικο μέσο. Προθεσμία αναίρεσης. (473 παρ. 3 ΚΠΔ).** Η προθεσμία άσκησης του ένδικου μέσου της αναίρεσης κατά οποιασδήποτε δικαστικής απόφασης από τον κατηγορούμενο, αν **έχει γνωστή διαμονή** στην ημεδαπή και είναι **παρών** κατά την απαγγελία της απόφασης, είναι **πάντοτε εικοσαήμερη**, είτε ασκείται με δήλωση στον γραμματέα του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση ή σ' εκείνον που διευθύνει τη φυλακή, αν ο κατηγορούμενος κρατείται, είτε ασκείται με δήλωση που επιδίδεται στον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, χωρίς να αρχίζει η εν λόγω προθεσμία πριν από την καταχώριση της τελεσίδικης

καθαρογραμμένης απόφασης στο κατ' άρθρο 473 παρ. 3 ΚΠΔ, ειδικό βιβλίο. (ΑΠ 1521/2022, 1140/2022, 1021/2020).

44. Σε περίπτωση, όμως, που ο κατηγορούμενος **δεν ήταν παρών** κατά την απαγγελία της απόφασης, η ως άνω προθεσμία αρχίζει είτε από την ως άνω **καταχώρησή** της στο ειδικό βιβλίο είτε από την **επίδοση** αυτής στον κατηγορούμενο, αναλόγως ποία ενέργεια έλαβε χώρα **αργότερα** (ΑΠ 1140/2022, 1021/2020).

45. **Ένδικο μέσο . Προθεσμία αναίρεσης.** Η προθεσμία για την άσκηση αιτήσεως αναιρέσεως αρχίζει από **την καταχώριση** της αποφάσεως στο ειδικό βιβλίο που τηρείται από τη γραμματεία του ποινικού δικαστηρίου, ενώ τυχόν εκπρόθεσμη άσκησή του συγχωρείται μόνο, όταν στην έκθεση ασκήσεως του ενδίκου μέσου γίνεται επίκληση κατά τρόπο ορισμένο των περιστατικών, τα οποία συνιστούν **την ανωτέρω βία ή το ανυπέρβλητο κώλυμα** που κατέστησε αδύνατη την εμπρόθεσμη άσκηση, καθώς και των αποδεικνυόντων τα περιστατικά αυτά αποδεικτικών μέσων, άλλως η αναίρεση απορρίπτεται ως απαράδεκτη. **Ως ανωτέρα βία** θεωρείται κάθε απρόβλεπτο και εξαιρετικό γεγονός, είτε αντικειμενικό είτε σχετικό με το πρόσωπο του δικαιούχου, το οποίο, στη συγκεκριμένη περίπτωση, δεν μπορούσε να αποτραπεί και με μέτρα άκρας επιμέλειας και συνέσεως, **ανυπέρβλητο δε κώλυμα** θεωρείται εκείνο, το οποίο δεν οφείλεται οπωσδήποτε σε υπαιτιότητα του ασκούντος το ένδικο μέσο και δεν μπορούσε να υπερνικηθεί απ' αυτόν με κανένα τρόπο (ΑΠ 860/2023, 816/2022).

46. **Η υποχρέωση του αρμοδίου υπαλλήλου** γνωστοποίησης του **χρόνου καταχώρισης της απόφασης** στο ως άνω βιβλίο δεν υφίσταται, εφόσον δεν είχε γνωστοποιήσει αμέσως μετά την έκδοση της απόφασης, ο συνήγορος που εκπροσώπησε τον κατηγορούμενο στο δικαστήριο, **τη διεύθυνση του ηλεκτρονικού του ταχυδρομείου** (ΑΠ 877/2023, 816/2022,ΑΠ 526/2013, ΑΠ 1004/1998). Αν όμως

είχε γίνει γνωστοποίηση της διεύθυνσης του ηλεκτρονικού του ταχυδρομείου, η προθεσμία για την άσκηση της αναίρεσης αρχίζει μετά τη σχετική ενημέρωση από τον γραμματέα του δικαστηρίου ***με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου*** αναφορικά με την καταχώριση της απόφασης ως καθαρογραμμένης (ΑΠ 1212/2022).

Ενδοοικογενειακή απειλή

(αρ. 333 παρ. 2 ΠΚ).

1. Η ενδοοικογενειακή απειλή είναι αυτεπαγγέλτως διωκόμενο (άρθρο 17 παρ. 1 του Ν. 3500/2006) μη γνήσιο ιδιαίτερο έγκλημα και αποτελεί διακεκριμένη παραλλαγή του κατ' άρθρο 333 παρ. 1 του Π.Κ. αδικήματος (ΑΠ 1132/2023).
2. Στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης του πλημμελήματος της ενδοοικογενειακής απειλής είναι όχι η άσκηση βίας ή παράνομης πράξης εναντίον των προαναφερόμενων προσώπων, αλλά η απειλή άσκησης βίας ή τέλεσης άλλης παράνομης πράξης ή παράλειψης, εναντίον αυτών, η οποία να περιήγαγε τους τελευταίους σε τρόμο ή ανησυχία. (ΑΠ 771/2023, 1438/2022, 288/2020).
3. Η απειλή δε αυτή μπορεί να γίνει με οποιοδήποτε τρόπο, ήτοι προφορικώς, εγγράφως, με νεύματα ή άλλες απειλητικές κινήσεις και με οποιαδήποτε γενικώς ενέργεια, με την οποία ο δράστης εξωτερικεύει τη θέλησή του να απειλήσει όχι εν προκειμένω οποιονδήποτε τρίτο αλλά τα αναφερόμενα ως άνω πρόσωπα, μεταξύ των οποίων η σύζυγος κατά τη διάρκεια του γάμου. (ΑΠ 1132/2023, 771/2023, 1438/2022, 288/2020).

Ενδοοικογενειακή βία

1. Μετά την τροποποίηση του άρθρου 1 Ν 3500/2006 με το άρθρο 3 παρ. 2 Ν 4531/2018, στην περίπτωση, κατά την οποία θύμα της ενδοοικογενειακής βίας είναι ο μόνιμος σύντροφος του δράστη, δεν απαιτείται πλέον η συνοίκηση με αυτόν (ΑΠ 615/2022).

2. Η μεταγενέστερη διάταξη του άρθρου 312 του νέου ΠΚ, όσον αφορά την πράξη της απλής σωματικής βλάβης σε βάρος τελούσης σε κατάσταση εγκυμοσύνης συζύγου, κατά τη διάρκεια του γάμου, ή συντρόφου, κατά τη διάρκεια της συμβίωσης, **είναι ευμενέστερη της προγενέστερης διάταξης του άρθ. 6 παρ. 3 Ν. 3500/2006, καθόσον προβλέπει μικρότερο ελάχιστο όριο ποινής, ήτοι τουλάχιστον ενός έτους**, έναντι ελαχίστου ορίου ποινής δύο ετών, της διάταξης του άρθ. 6 Ν. 3500/2006. Και στις δύο όμως διατάξεις η νομοτυπική μορφή του εγκλήματος, **όσον αφορά την πράξη της απλής σωματικής βλάβης του άρθ. 308 παρ. εδ. α΄ ΠΚ, ταυτίζεται, με τη διαφοροποίηση μόνο** ότι αντικείμενο της αξιόποινης πράξης στην μεν πρώτη περίπτωση του άρθρου 6 παρ. 3 Ν. 3500/2006 είναι μέλος της οικογένειας, όπως αυτή ορίζεται στο άρθ. 1 του ιδίου νόμου, όπως αντικ. με άρθ. 3 παρ.2 Ν. 4531/2018, ενώ στη δεύτερη περίπτωση του άρθ. 312 του Π.Κ., παθών του αδικήματος μπορεί να είναι ευρύτερος κύκλος προσώπων, ήτοι, ανήλικος ή πρόσωπο που δεν μπορεί να υπερασπίσει τον εαυτό του, εφόσον τα πρόσωπα αυτά βρίσκονται υπό την επιμέλεια ή την προστασία του δράστη βάσει νόμου, δικαστικής απόφασης ή πραγματικής κατάστασης, συνοικούν με τον δράστη ή έχουν μαζί του σχέση εργασίας ή υπηρεσίας, καθώς και σύζυγος κατά τη διάρκεια του γάμου ή σύντροφος κατά τη διάρκεια της συμβίωσης, ενώ η τέλεση της πράξης σε βάρος εγκύου συνιστά επιβαρυντική περίπτωση. (ΑΠ 1245/2022).
3. Τόσο με τον Ν. 3500/2006, **ο οποίος συνεχίζει να ισχύει και μετά την θέσπιση των διατάξεων του άρθρου 312 του νέου ΠΚ** (που τυποποιεί τη σωματική βλάβη αδύναμων ατόμων), όσο και με τις διατάξεις του εν λόγω άρθρου (312 παρ.2 νέου ΠΚ), εφαρμοστέου εφεξής ως ειδικού λόγω του ότι αφορά στα περιοριστικά αναφερόμενα πρόσωπα (σύζυγο και σύντροφο), ποινικοποιείται η ενδοοικογενειακή σωματική βλάβη, υπό την έννοια της πρόκλησης από μέλος της οικογένειας σε άλλο

μέλος σωματικής κάκωσης ή βλάβης της υγείας, **χωρίς μάλιστα να θεωρείται πλέον αναγκαία η διαπίστωση συνεχούς σκληρής συμπεριφοράς** (ΑΠ 870/2024, 1020/2022)

Ενδοοικογενειακή παράνομη βία (αρ. 7 παρ.1 Ν 3500/2006)

Με αυτή τη διάταξη χαρακτηρίζεται **ως ιδιώνυμο έγκλημα** η παράνομη βία, όταν δράστες και παθόντες είναι **μέλη της ίδιας οικογένειας**, ενώ, επιπλέον, λόγω της σοβαρότερης απαξίας της, ενόψει του οικογενειακού δεσμού μεταξύ του δράστη και του θύματος, αποτελεί διακεκριμένη παραλλαγή, του κατ' άρθρο 330 ΠΚ αδικήματος, και υπερισχύει αυτού ως ειδικότερο (ΑΠ 607/2024, 905/2018).

Ενδοοικογενειακή προσβολή γενετησιας αξιοπρέπειας

Απο το άρθρο 9 του Ν. 3500/2006, προκύπτει ότι ο νομοθέτης προβλέπει και τυποποιεί τις σοβαρότερες και απεχθέστερες πράξεις προσβολής της αξιοπρέπειας κάποιου μέλους της οικογένειας, αναγνωρίζοντας ακριβώς ότι στις περιπτώσεις αυτές το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας παύει πλέον να αφορά το χώρο της συγκεκριμένης κάθε φορά οικογένειας, αλλά αποκτά απαξία που ενδιαφέρει την πολιτεία. Για το λόγο αυτό στην ανωτέρω διάταξη δεν εντάχθηκαν όλες, ακόμη και οι απλούστερες συμπεριφορές, για τις οποίες συνεχίζουν να ισχύουν οι κοινές διατάξεις του ποινικού κώδικα (ΑΠ 1438/2022, 1294/2016).

Ενδοοικογενειακή βία- Ποινική διαμεσολάβηση

Η προηγούμενη διερεύνηση από τον αρμόδιο εισαγγελέα της δυνατότητας ποινικής διαμεσολάβησης, πριν ακολουθήσει την ποινική διαδικασία, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, έχει αναχθεί από τον νόμο σε ειδική δικονομική προϋπόθεση, για

την έγκυρη άσκηση της προβλεπόμενης επί των ανωτέρω παραβάσεων ποινικής δίωξης. (ΑΠ 756/2024, 2055/2019,

Αν δεν τηρηθεί η διαδικασία αυτή, δεν μπορεί να ασκηθεί ποινική δίωξη και **η τυχόν ασκηθείσα πάσχει από απόλυτη ακυρότητα** (άρθρ. 171 παρ. 1 περ. β΄ ΚΠΔ), η οποία αφορά στην προδικασία και πρέπει, κατά την ανωτέρω διάταξη του άρθρου 174 παρ. 1 ΚΠΔ, να **προτείνεται μέχρι να καταστεί αμετάκλητη η παραπομπή** (ΑΠ 756/2024, 2055/2019, ΑΠ 497/2019).

Ένορκες βεβαιώσεις

1. **Ως έγγραφο** που περιέχει την εκτός δίκης μαρτυρία τρίτου **θεωρείται και η ένορκη βεβαίωση** τούτου, η οποία δίδεται ενώπιον του ειρηνοδίκη ή του συμβολαιογράφου κατά τις προβλέπουσες αυτήν διατάξεις.. Οι καταθέσεις μαρτύρων υποβάλλονται με τον τύπο της ένορκης βεβαίωσης που έχει δοθεί ενώπιον ειρηνοδίκη ή συμβολαιογράφου, χωρίς κλήση του καθ' ου στρέφεται η έγκληση. ***Οι ένορκες αυτές βεβαιώσεις*** που υποβλήθηκαν ως αποδεικτικά στοιχεία με την έγκληση αποτελούν ***έγγραφα*** και όχι ένορκες καταθέσεις μαρτύρων κατ΄ άρθρο 363 ΚΠΔ και, επομένως, των εγγράφων αυτών γίνεται ανάγνωση στο ακροατήριο, κατ' άρθρο ***362 Κ.Π.Δ.*** (ΑΠ 1071/2022, 73/2021)
2. Ο **ειρηνοδίκης είναι αρμόδιος** να λαμβάνει ένορκες καταθέσεις μαρτύρων, εφόσον αυτές πρόκειται να χρησιμοποιηθούν ως νόμιμο αποδεικτικό μέσο, όπως σε δίκη ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου ή και ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου, οπότε, αν τα βεβαιούμενα σε αυτές είναι ψευδή,

πραγματώνεται η αντικειμενική υπόσταση του ανωτέρω εγκλήματος. Πρέπει όμως, **για την πληρότητα της αιτιολογίας της αποφάσεως**, με την οποία καταδικάστηκε κάποιος για ψευδορκία μάρτυρος, για να μπορούν αυτές οι ένορκες βεβαιώσεις μαρτύρων να ληφθούν υπόψη, **να αναφέρεται στην απόφαση,** εκτός των άλλων, η διαπίστωση από το δικαστήριο της ουσίας **ότι έχει προηγηθεί εκ μέρους του διαδίκου, με επιμέλεια του οποίου έχουν ληφθεί, νόμιμη και εμπρόθεσμη κλήτευση του αντιδίκου του να παραστεί κατά την μαρτυρική εξέταση,** η έλλειψη της οποίας καλύπτεται με την παράσταση του αντιδίκου κατά την κατάρτιση αυτής, ώστε να δοθεί η δυνατότητα σ' αυτόν (αντίδικο) να παραστεί κατά τη λήψη της ενόρκου καταθέσεως, να λάβει γνώση του περιεχομένου αυτής και να αποκρούσει αυτήν δια προσαγωγής κατά τη σχετική συζήτηση της υποθέσεως περί του αντιθέτου αποδεικτικών στοιχείων. Διαφορετικά, οι εξετάσεις αυτές **είναι ανύπαρκτες**, δεν αποτελούν νόμιμο αποδεικτικό μέσο και ως τοιαύτες δεν ασκούν επιρροή στη δίκη που προορίζονται να χρησιμοποιηθούν και δεν μπορεί να στοιχειοθετηθεί το έγκλημα της ψευδορκίας μάρτυρος για όσα περιστατικά περιέχονται σ' αυτές, **εκτός εάν πρόκειται να χρησιμοποιηθούν σε διαδικασία ασφαλιστικών μέτρων, όπου δεν απαιτείται κλήτευση του αντιδίκου** του επιμελουμένου τη σύνταξη της ένορκης βεβαιώσεως, διότι στη διαδικασία αυτή ισχύουν ιδιαίτεροι κανόνες ως προς την απόδειξη, τη συγκέντρωση των αποδεικτικών μέσων και την εν γένει διαδικασία συζητήσεως της αιτήσεως (ΑΠ 513/2025, 1080/2023, 300/2017).

Ένορκοι

Με τις διατάξεις των αρ. 394, 395 ΚΠΔ η συγκρότηση του δικαστηρίου των ενόρκων **θεμελιώνεται επί της τύχης**, η δε παραβίασή τους και ειδικότερα εκείνης για τη **θέση**

στην κληρωτίδα του νόμιμου αριθμού ονομάτων ενόρκων, που βρέθηκαν παρόντες κατά την εκφώνησή τους με τη σειρά του καταλόγου και μέχρι τη συμπλήρωση του αριθμού των δέκα, επιφέρει, σύμφωνα με το άνω άρθρο **171 παρ. 1 εδ α` ΚΠοινΔ, απόλυτη ακυρότητα** για μη τήρηση των διατάξεων που καθορίζουν τη σύνθεση του δικαστηρίου, η οποία ιδρύει τον από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ Α` ΚΠοινΔ λόγο αναίρεσης (ΑΠ 8/2025, 1311/2020, 1122/2019).

Εξαίρεση δικαστικού προσώπου

1. **(αρ.18 ΚΠΔ).** Αν η αίτηση εξαίρεσης είναι ***απαράδεκτη*** (επειδή πχ αφορά όλα τα μέλη του δικαστηρίου και δεν υπεβλήθη 8 ημέρες πριν τη δικάσιμο με την εγχείρισή της στον αρμόδιο εισαγγελέα, αλλά υπεβλήθη με ***ηλεκτρονική αλληλογραφία*** στη Διεύθυνση του δικαστηρίου), το δικαστήριο ***δεν έχει*** την υποχρέωση να απαντήσει (ΑΠ 1085/2022).
2. **Εξαίρεση δικαστικού προσώπου (αρ. 22 ΚΠΔ).-** ***Αναίρεση ι*** Κατά της απόφασης του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου, το οποίο κατά την εκδίκαση ***έφεσης*** δέχθηκε ή απέρριψε αίτηση εξαίρεσης μέλους του δικαστηρίου, ***δεν*** επιτρέπεται στους διαδίκους να ασκήσουν το ένδικο μέσο ***της αναιρέσεως*** και αν ακόμη η οριστική επί της κατηγορίας απόφαση υπόκειται σε αναίρεση ή αν ασκήθηκε κατ' αυτής ταυτόχρονα αναίρεση (ΑΠ 603/2024, 151/2023, 1701/2019, 914/2014, 987/2013, 422/2012, 168/2011, 1106/2***0***08).
3. **Οι υπόνοιες μεροληψίας** πρέπει να στηρίζονται σε συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά, ικανά να δικαιολογήσουν αντικειμενικά και μάλιστα εμφανώς και όχι υποκειμενικά, κατά την αντίληψη του αιτούμενου την εξαίρεση, **δυσπιστία** για την **αμεροληψία** του δικαστικού προσώπου (ΑΠ 215/2024, 459/2021).

Εξ αμελείας έγκλημα, διά παραλείψεως

1. Η παράλειψη, που αποτελεί την αρνητική εκδήλωση της ανθρώπινης συμπεριφοράς, με την οποία μπορεί να τελεσθεί η ανθρωποκτονία από αμέλεια, **ενυπάρχει σε κάθε είδος αμέλειας**, αφού το ένα σκέλος της ευθύνης συνίσταται στη μη καταβολή της προσήκουσας προσοχής. (ΑΠ 811/2022)
2. Όταν όμως η αμέλεια συνίσταται σε **σύνολο συμπεριφοράς** που προηγήθηκε του αποτελέσματος, για τη θεμελίωση του παραπάνω εγκλήματος ως εγκλήματος που τελείται με παράλειψη, απαιτείται η συνδρομή και των όρων του άρθρου **15 του ΠΚ.** Κατά τη διάταξη αυτή, όπου ο νόμος για την ύπαρξη αξιόποινης πράξης απαιτεί να έχει επέλθει ορισμένο αποτέλεσμα, η μη αποτροπή του τιμωρείται όπως και η πρόκλησή του με ενέργεια, αν ο υπαίτιος της παράλειψης είχε ιδιαίτερη (δηλαδή ειδική και όχι γενική) νομική υποχρέωση να παρεμποδίσει την επέλευση του αποτελέσματος. **Η ιδιαίτερη αυτή νομική υποχρέωση** μπορεί να πηγάζει από ρητή διάταξη νόμου ή από σύμπλεγμα νομικών καθηκόντων που συνδέονται με ορισμένη έννομη σχέση του υποχρέου ή από σύμβαση ή από ορισμένη προηγούμενη συμπεριφορά του, από την οποία δημιουργήθηκε ο κίνδυνος επέλευσης του εγκληματικού αποτελέσματος (βλ. (ΑΠ 1115/2022, 811/2022, ΑΠ 1396/20, 799/2019).
3. Όταν το εξ αμελείας έγκλημα είναι απότοκο της συνδρομής (**συγκλίνουσας) αμέλειας πολλών προσώπων**, το καθένα από αυτά υπέχει **ευθύνη αυτοτελώς και χωριστά από τα άλλα** κατά τα λόγω της αμέλειας που επέδειξε και εφόσον το επελθόν αποτέλεσμα τελεί σε αιτιώδη σύνδεσμο προς αυτήν. Η πράξη ή η παράλειψη του δράστη απαιτείται να τελεί σε αιτιώδη σύνδεσμο με το επελθόν αποτέλεσμα, δηλαδή πρέπει κατά την κοινή αντίληψη να είναι εκείνη που από μόνη της ή μαζί με τη συμπεριφορά άλλου προσώπου βρίσκεται σε άμεση αιτιότητα προς το αποτέλεσμα. Αρκεί δηλαδή προς θεμελίωση της ευθύνης η πράξη, ή, η παράλειψη να ήταν ένας

από τους παραγωγικούς όρους του αποτελέσματος, χωρίς τον οποίο δεν θα επερχόταν αυτό, αδιαφόρως αν για την πρόκλησή του συνέβαλαν και άλλοι όροι αμέσως ή εμμέσως (λ.χ. αμέλεια του παθόντος ή τρίτου). (ΑΠ 1051/2023, 811/2022)

4. Στα μη γνήσια δια παραλείψεως τελούμενα εγκλήματα ενεργείας (άρ. 15 Π.Κ) θεωρείται ότι υπάρχει **αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της παράλειψης και του επελθόντος εγκληματικού αποτελέσματος** στην περίπτωση που, αν δεν είχε συντρέξει η αμελής συμπεριφορά (παράλειψη) του υπαιτίου, αν γινόταν δηλαδή η επιβεβλημένη ενέργεια που τελικά δεν έγινε, τότε με μεγάλη πιθανότητα (η οποία εγγίζει τα όρια της βεβαιότητας) θα αποτρεπόταν το συγκεκριμένο εγκληματικό αποτέλεσμα (βλ. (ΑΠ 1051/2023, 811/2022, ΑΠ 1396/20, 1041/2019,
5. Ο **χρόνος τέλεσης των εξ αμελείας εγκλημάτων**, όπου η επέλευση του αποτελέσματος αφίσταται συχνά σημαντικά της συμπεριφοράς, **εκτείνεται μέχρι του τελευταίου χρονικού σημείου** του διαστήματος της διαρκούς μη γνήσιας παράλειψης αποτροπής του κινδύνου που προκάλεσε η αμελής συμπεριφορά παρά την σχετική νομική υποχρέωση που υπέχει ο δράστης, δηλ. αφότου αυτός έπρεπε το βραδύτερο να επιχειρήσει την οφειλόμενη ενέργεια, μέχρις ότου έπαυσε η προς ενέργεια υποχρέωσή του (βλ. Α.Π. 1059/2019, ΑΠ 790/2007). Στις περιπτώσεις αυτές για μεν την έναρξη της παραγραφής και τον καθορισμό των χρονικών ορίων των ποινικών νόμων, **σημασία έχει η τελευταία στιγμή** του χρονικού διαστήματος, το οποίο συνιστά το χρόνο τέλεσης της πράξης, όσον δε αφορά στο θέμα της υπαιτιότητος, της ικανότητας προς καταλογισμό, της συναίνεσης του παθόντος αυτά πρέπει να υπάρχουν μέσα στο χρόνο, ο οποίος εμπίπτει στο ανωτέρω χρονικό διάστημα (ΑΠ 811/2022, 1421/2009).

Επανάληψη της διαδικασίας

1. **Παραίτηση.** Αν ο αιτών **παραιτηθεί,** η αίτηση επανάληψης διαδικασίας κηρύσσεται απαράδεκτη, κατ΄άρθρο 476 παρ. 1 α ΚΠΔ (ΑΠ 1394/2022).
2. Η περίπτωση αυτή της **επανάληψης διαδικασίας** απαιτεί σύγκριση αμετάκλητων αποφάσεων ημεδαπών ποινικών δικαστηρίων, ήτοι αποφάσεων που δεν υπόκεινται σε τακτικά ή έκτακτα ένδικα μέσα (ΑΠ 1503/2017, ΑΠ 1409/2013), πράγμα **που δεν** συμβαίνει με τις αλλοδαπές ποινικές δικαστικές αποφάσεις, καθόσον οι τελευταίες- εκτός αν υπάρχει διεθνής συνθήκη που να το προβλέπει- δεν παράγουν δεδικασμένο ή ανάλογη δέσμευση στην εσωτερική έννομη τάξη της Ελλάδος, με βάση τη διάταξη του άρθρου 14 παρ.4 του Διεθνούς Συμφώνου του ΟΗΕ για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα που υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση (Γ.Σ.) των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) στις 16.12.1966, κυρώθηκε από την Ελλάδα με το ν. 2462/1997 και ισχύει από 5.8.1997 (ΑΠ 1349/2023).
3. Έννοια **νέων αποδείξεων**. Δεν αποτελεί ένδικο μέσο, αλλά έκτακτη διαδικασία. Οι ψευδείς καταθέσεις μαρτύρων ή γνωμοδοτήσεις πραγματογνωμόνων ή πλαστά αποδεικτικά έγγραφα ή πειστήρια, τα οποία είχαν προσαχθεί ή ληφθεί υπόψη στη διαδικασία του ακροατήριου, ή δωροληψία ή άλλη από πρόθεση παράβαση καθήκοντος του δικαστή ή του ενόρκου που μετείχε στο δικαστήριο που απάγγειλε την καταδίκη, θα πρέπει, επί ποινή απαραδέκτου, να αποδεικνύονται «με αμετάκλητη δικαστική απόφαση» εκτός αν δεν εκδόθηκε απόφαση επειδή υπήρχαν νόμιμοι λόγοι που εμπόδιζαν την εκδίκαση της υπόθεσης στην ουσία της ή ανέστειλαν την ποινική δίωξη. Απαράδεκτη η αίτηση, κατ΄ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 476 παρ. 1 και 57 ΚΠΔ, εάν στηρίζεται σε ίδιους λόγους, που ήδη έχουν κριθεί σε προγενέστερη αίτηση, η οποία έχει απορριφθεί. Οι σχετικές διατάξεις ισχύουν και για τις **αποφάσεις στρατιωτικών δικαστηρίων** (*ΑΠ 586/2022)* .

4. Η ***κακή εκτίμηση των αποδείξεων δεν*** αποτελεί λόγο επανάληψης της διαδικασίας (ΑΠ 979/2022).
5. Το συμβούλιο δεν είναι υποχρεωμένο να παραπέμψει οπωσδήποτε την υπόθεση, αλλά κρίνει ελεύθερα αν υπάρχει ανάγκη παραπομπής. Επομένως, δεν υπάρχει ανάγκη παραπομπής, όταν από τις προσαγόμενες βέβαιες αποδείξεις ή από τα νέα στοιχεία είναι **πρόδηλη η αθωότητα του αιτούντος**, διότι στην περίπτωση αυτή η νέα συζήτηση της κατηγορίας είναι περιττή και ανώφελη (ΑΠ 872/2022, 1027/2020, 1247/2020, 547/2020, 1336/2017)
6. **Δεν επιτρέπεται** κατά απόφασης που απέρριψε την έφεση **ως ανυποστήρικτη** (ΑΠ 84/2023, 876/2022).
7. **Δεν υπόκειται σε προθεσμία** (ΑΠ 964/2023).
8. Αν με απόφαση του εφετείου έχει **απορριφθεί ως ανυποστήρικτη η έφεση** κατά απόφασης του πλημμελειοδικείου, **αρμόδιο συμβούλιο είναι αυτό των εφετών, αφού καταδικαστική παρέμεινε η απόφαση του πλημμελειοδικείου, σε τέτοια δε περίπτωση αν η αίτηση υποβλήθηκε στον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου και όχι των εφετών, απορρίπτεται ως απαράδεκτη και δεν παραπέμπεται** (ΑΠ 1570/2022, 1996/2008).
9. Συντρέχει περίπτωση από πρόθεση παράβασης δικαστικού καθήκοντος, όταν ο δικαστής από πρόθεση ***αποσιώπησε λόγο αποκλεισμού ή εξαίρεσής*** του από εκείνους που αναφέρονται στα άρθρα 14 και 15 ΚΠΔ (ΑΠ 73/2023, 272/2018, 1240/1984).
10. Έννοια **νέων αποδείξεων**. Νέες αποδείξεις μπορεί να είναι οποιεσδήποτε, όπως **καταθέσεις** συμπληρωματικές, διευκρινιστικές ή και τροποποιητικές εκείνων που τέθηκαν υπόψη του δικαστηρίου, καταθέσεις νέων μαρτύρων, νέα έγγραφα ή δικαστικές αποφάσεις και πρακτικά, υπό την προϋπόθεση ότι οι αποδείξεις αυτές,

εκτιμώμενες από μόνες τους, είτε σε συνδυασμό με εκείνες που είχαν προσκομισθεί στο δικαστήριο, καθιστούν φανερό, δηλαδή σε σημείο που εγγίζει τη βεβαιότητα και όχι απλώς πιθανό, ότι ο καταδικασμένος είναι αθώος ή καταδικάσθηκε άδικα για έγκλημα βαρύτερο από εκείνο που πραγματικά τέλεσε (ΑΠ 1511/2025, 745/2024, 665/2023).

11. Αποτελεί νέο στοιχείο η απόφαση ***του Ελεγκτικού Συνεδρίου***, εκδοθείσα μετά την αμετάκλητη καταδίκη του αιτούντος για ***μη καταβολή χρεών προς το Δημόσιο***, με την οποία ακυρώνεται η πράξη ταμειακής βεβαίωσης της προϊσταμένης της Δ.Ο.Υ και έτσι καθίσταται φανερό ότι ο αιτών είναι αθώος της πράξης,, για την οποία είχε καταδικαστεί. Δέχεται αίτηση, ακυρώνει απόφαση και κηρύσσει αθώο τον αιτούντα *(ΑΠ 192/2022).*

12. Δεν μπορούν να αποτελέσουν λόγο επαναλήψεως της διαδικασίας γεγονότα, τα οποία δεν ήταν άγνωστα στους δικαστές που εξέδωσαν την καταδικαστική απόφαση, αλλά αντιθέτως ερευνήθηκαν αμέσως ή εμμέσως και απορρίφθηκαν από αυτούς, ***έστω και κατ' εσφαλμένη εκτίμηση τ***ων τεθέντων υπόψη τους αποδεικτικών στοιχείων, ή, παρόλο που είχαν υποβληθεί, δεν λήφθηκαν υπόψη από αυτούς, καθώς και εκείνα με τα οποία επιδιώκεται ο από ουσιαστικής ή νομικής πλευράς έλεγχος της προσβαλλόμενης αποφάσεως, με βάση το αποδεικτικό υλικό που έλαβαν υπόψη τους οι εκδόσαντες αυτήν δικαστές (ΑΠ 1220/2023, 1238/2022, 1215/2022).

13. Τα νέα, άγνωστα στους καταδικάσαντες δικαστές, γεγονότα ή αποδείξεις που αποκαλύφθηκαν, πρέπει να αφορούν ***στα πραγματικά στοιχεία της υπόθεσης,*** τα οποία συγκροτούν το συλλογισμό του δικαστηρίου, με τον

οποίο δέχεται αυτό ότι συντρέχουν οι αντικειμενικοί ή υποκειμενικοί όροι τέλεσης ορισμένου εγκλήματος.(ΑΠ 1215/2022, 1046/2022).

14. Τα νέα, άγνωστα στους καταδικάσαντες δικαστές, γεγονότα ή αποδείξεις που αποκαλύφθηκαν, **απαιτείται να ήταν άγνωστες στον καταδικασθέντα, διότι διαφορετικά θα μπορούσε να τις είχε προσκομίσει,** πρέπει δε να αφορούν τα πραγματικά στοιχεία της υπόθεσης, τα οποία συγκροτούν το συλλογισμό του δικαστηρίου, με τον οποίο δέχεται ότι συντρέχουν οι αντικειμενικοί ή υποκειμενικοί όροι τέλεσης ορισμένου εγκλήματος (ΑΠ 745/2024, 575/2024, 218/2023, 1660/2022, 1459/2018).

15. ***Δεν είναι νέα γεγονότα*** και δεν θεμελιώνουν λόγο επανάληψης διαδικασίας, ***η εσφαλμένη ερμηνεία ή εφαρμογή νόμου*** ή νέες ερμηνευτικές εκδοχές, ακόμη και νομολογιακές, ως προς την έννοια και το χαρακτήρα της κατά περίπτωση εφαρμοσθείσης ποινικής διάταξης, ***ούτε*** η ***εσφαλμένη εκτίμηση ή αξιολόγηση*** αποδεικτικών στοιχείων, όπως και παραλείψεις ή πλημμέλειες που έλαβαν χώρα κατά την κύρια διαδικασία, κατά την οποία εκδόθηκε η καταδικαστική απόφαση (ΑΠ 1511/2025, 665/2023, 519/2023, 518/2023, 218/2023, 1644/2022, 1356/2022, 1308/2022,

16. Ο ***μεταγενέστερος*** της αμετάκλητης καταδίκης ουσιαστικός ποινικός νόμος, έστω και ***ευμενέστερος***, δεν αποτελεί νέο γεγονός (ΑΠ 1253/2023, 1644/2022, 862/2021, 1270/2016).

17. **Η ανάκληση ή τροποποίηση των καταθέσεων των μαρτύρων** που εξετάσθηκαν στο ακροατήριο, δεν συνιστά αμάχητο τεκμήριο περί του ότι οι παλιότερες καταθέσεις τους (στο ακροατήριο ή την προδικασία) είναι ψευδείς, η αξιοπιστία όμως των νεοτέρων αυτών καταθέσεων θα κριθεί από την αξιολόγησή τους σε συνδυασμό με τις προηγούμενες καθώς και τα υπόλοιπα στοιχεία της δικογραφίας *(ΑΠ 854/2022)*.

18. **Επανάληψη της διαδικασίας.** Την επανάληψη της **διαδικασίας εναντίον** του κατηγορουμένου που αθωώθηκε μπορεί να ζητήσει **μόνον ο εισαγγελέας** του δικαστηρίου που απάγγειλε την αθώωση **Αν τρίτο πρόσωπο**, εκτός του ως άνω εισαγγελέα, ασκήσει την ειρημένη αίτηση, η τελευταία θα απορριφθεί **ως απαράδεκτη** (ΑΠ 397/2015), με την καταδίκη του αιτούντος στα έξοδα (ΑΠ 98/2025, 915/2022).
19. Επί της αιτήσεως επαναλήψεως δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις περί ενδίκων μέσων, η υποβολή της αιτήσεως πρέπει να θεωρηθεί ότι συνιστά ***διοικητική ενέργεια,*** για την οποία δεν προβλέπεται, από τις διατάξεις των άρθ. 527 επ. κύρωση, σε περίπτωση ατάκτου υποβολής της (ΑΠ 1660/2022, 825/2021, 50/2019).
20. **Παραβίαση του δίκαιου χαρακτήρα της διαδικασίας:** αν υπήρξαν διαδικαστικές παραβιάσεις της ΕΣΔΑ, που είτε «θεραπεύτηκαν» και δεν επέδρασαν στη τελική δικαστική κρίση (π.χ. κατά παραβίαση της ΕΣΔΑ ληφθείσα ομολογία του κατηγορουμένου στην προδικασία, που όμως δεν λήφθηκε υπόψη στην καταδικαστική απόφαση), είτε εκ των πραγμάτων δεν άσκησαν επιρροή στην καταδικαστική κρίση του ελληνικού ποινικού δικαστηρίου (π.χ. υπερβολική διάρκεια της προσωρινής κράτησης, υπέρβαση του εύλογου χρόνου διεξαγωγής της δίκης), δεν υπάρχει δυνατότητα «αποκαταστατικής» παρέμβασης και, συνακόλουθα, δεν συντρέχει νόμιμος λόγος επανάληψης της διαδικασίας (ΑΠ 926/2023).
21. **Αθωωτικό δεδικασμένο μεταξύ του αδικήματος της μη καταβολής χρεών προς το δημόσιο (αρ. 25 Ν 1882/1990) και της φοροδιαφυγής (μη καταβολή ΦΠΑ και φόρου εισοδήματος):** δεν υφίσταται δεδικασμένο αν υπάρξει καταδίκη για τη μία εκ των δύο πράξεων (ΑΠ 508/2023).
22. Στο άρθρο 525 ΚΠΔ δεν περιλαμβάνεται ως λόγος επανάληψης της διαδικασίας η ύπαρξη δεδικασμένου από προηγούμενη αμετάκλητη απόφαση, καθόσον, η

περίπτωση αυτή συνιστά λόγο αναίρεσης κατ' άρθρο 510 παρ.1 στοιχ. ΣΤ' ΚΠΔ (ΑΠ 1005/2023, 1007/1987).

23. Αρ. 525 παρ. 1 αρ. 5: κατά την έννοια της διάταξης αυτής, όταν υπάρχουν **δύο αντιφατικές αποφάσεις** για την ίδια όμως κατηγορία και για το ίδιο έγκλημα του ίδιου δράστη ,προκειμένου να αρθεί η αβεβαιότητα που δημιουργείται ως προς την ορθότητα της καταδίκης, **ακυρώνονται** οι αποφάσεις αυτές και **διατάσσεται η επανάληψη της διαδικασίας**, και η παραπομπή της υπόθεσης σε άλλο ομοιόβαθμο δικαστήριο με αυτό που δίκασε, αν αυτό είναι αναγκαίο. (ΑΠ 1574/2023)

24. Αντιθέτως στην περίπτωση που **προηγήθηκε η αθωωτική απόφαση,** δηλαδή έγινε αυτή αμετάκλητη πριν την έκδοση της καταδικαστικής, το Συμβούλιο περιορίζεται στην ακύρωση μόνο της μεταγενέστερης καταδικαστικής απόφασης χωρίς να διατάξει νέα συζήτηση της υπόθεσης, δηλαδή η αθωωτική απόφαση αποκτά πλήρως την ισχύ της από σεβασμό προς το δεδικασμένο της αθωωτικής απόφασης (ΑΠ 1574/2023).

25. Η απαίτηση συγκεκριμένης απόφασης του ΕΔΔΑ που να διαπιστώνει ορισμένη παραβίαση δικαιώματος και να εκδόθηκε κατόπιν **προσφυγής του αιτούντα** και όχι απόφαση του ΕΔΔΑ, που εκδόθηκε μετά από προσφυγή **τρίτου** προσώπου η καταδικαστική απόφαση του οποίου έπασχε από τα ίδια διαδικαστικά σφάλματα με αυτή του αιτούντος **την επανάληψη της διαδικασίας** (ΑΠ 1040/2023).

26. Η αίτηση που στηρίζεται στη δεύτερη περίπτωση του άρθρου 525 παρ. 1 του ΚΠΔ **είναι απαράδεκτη, εάν ο αιτών δεν εκθέτει με πληρότητα και σαφήνεια τα νέα στοιχεία που είναι σχετικά με την πράξη,** για την οποία καταδικάστηκε, καθώς και το περιεχόμενό τους, εάν δε στηρίζεται στην τρίτη περίπτωση του ως άνω άρθρου, **είναι απαράδεκτη αν δεν υπάρχει αμετάκλητη δικαστική απόφαση περί των εκεί αδικημάτων** (ΑΠ 745/2024).

27. Ο **κατ' άρθρο 528 παρ. 3 εδ. β ΚΠΔ έλεγχος βασιμότητας της αίτησης από τον Εισαγγελέα,** πριν την εισαγωγή στο Συμβούλιο, **δεν έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα.** Σκοπός του παραπάνω ελέγχου είναι η διευκρίνιση ή η συμπλήρωση των προσαγομένων στοιχείων, ούτως ώστε να είναι δυνατή η εισαγωγή της υπόθεσης στο Συμβούλιο. Εξάλλου, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 529 εδ. γ ΚΠΔ, παρέχεται στο Συμβούλιο η δυνατότητα να διατάξει συμπληρωματική έρευνα για να βεβαιωθούν οι λόγοι της αίτησης, εφόσον η συγκεκριμένη έρευνα κρίνεται ως σκόπιμη και αναγκαία, ανεξαρτήτως της προηγούμενης διεξαγωγής του ελέγχου βασιμότητας της αίτησης εκ μέρους του Εισαγγελέα, διότι συνιστά αυτοτελή δικαιοδοτική ενέργεια του Συμβουλίου (ΑΠ 1511/25, Λ. Μαργαρίτης, ό. π. σελ. 1972 και 1977).

28. Η αίτηση επανάληψης ασκείται **παραδεκτώς,** παρά το γεγονός ότι κατατέθηκε ενώπιον του Διευθυντή του Αγροτικού Σωφρονιστικού **Καταστήματος Κασσάνδρας**, ενώ, σύμφωνα με το άρθρο 528 παρ. 3 ΚΠΔ, έπρεπε να υποβληθεί στον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου και αυτό γιατί, με την άνω κατάθεση δεν δημιουργείται απαράδεκτο, αφού επί της αίτησης επανάληψης δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις περί ενδίκων μέσων, η υποβολή της αίτησης πρέπει να θεωρηθεί ότι **συνιστά διοικητική ενέργεια**, για την οποία δεν προβλέπεται από τις διατάξεις των άρθρων 528 επ. ΚΠΔ, κύρωση, σε περίπτωση ατάκτου υποβολής της (ΑΠ 785/2024, 825/2021).

29. **Αναστολή εκτέλεσης της ποινής (αρ. 531 ΚΠΔ).** Η παραδοχή της αίτησης αναστολής προϋποθέτει ασκηθείσα, ***τυπικά παραδεκτή*** αίτηση επανάληψης της διαδικασίας. Επίσης, νόμιμα με την αίτηση αυτή (επανάληψης της διαδικασίας) ασκείται ***και αυτοτελής αίτηση*** για αναστολή εκτέλεσης της επιβληθείσας και εκτιόμενης ποινής (ΑΠ 1344/2023, 250/2023, 603/2022, 200/2021).

30. **Αναστολή εκτέλεσης της ποινής (αρ. 531 ΚΠΔ).** ***Προϋπόθεση*** για να χορηγηθεί αναστολή στην εκτέλεση ποινής, που εκτίεται με βάση αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση, όταν αυτή ζητείται μετά την υποβολή αιτήσεως για επανάληψη της διαδικασίας, είναι, κατά κύριο λόγο, ***η πιθανολόγηση της ευδοκίμησης της τελευταίας*** (ΑΠ 1644/2022).
31. **Αναστολή εκτέλεσης της ποινής (αρ. 531 ΚΠΔ) .** Βασική προϋπόθεση για τη χορήγησή της (αναστολής εκτέλεσης) είναι να εκτίει ο καταδικασθείς την ποινή του (ΑΠ 1017/2023).

Επανεξέταση λόγων αναίρεσης
(αρ. 523 ΚΠΔ)

1. Με τη διάταξη του άρθρου 523, το οποίο προστέθηκε στο νέο ΚΠΔ, ο Άρειος Πάγος επανέρχεται για αποκατάσταση της παραδρομής ή για κρίση του **μη εξετασθέντος λόγου** δίδοντας τη λύση που είχε καθιερωθεί στην πράξη από τη νομολογία του Αρείου Πάγου δια της ερμηνευτικής προσέγγισης των άρθρων 370, 514, 511 και 476 παρ.1 του προϊσχύσαντος ΚΠΔ σε συνδυασμό με το άρθρο 6 παρ. εδ. α΄της ΕΣΔΑ (ΑΠ 192/2024, 853/2023, 6/2021).
2. Στην περίπτωση που ο Άρειος Πάγος παρέλειψε ***από παραδρομή*** να ερευνήσει προταθέντα παραδεκτά λόγο αναιρέσεως, μπορεί να επανέλθει και να τον εξετάσει, . Η δυνατότητα αυτή προϋποθέτει ότι ο λόγος αυτός είχε προταθεί παραδεκτά και είναι αυτοτελής και διαφορετικός από άλλους απορριφθέντες λόγους αναίρεσης, ΑΠ 1294/2022, 708/2021, 611/2021, .
3. Το ίδιο όμως δεν ισχύει και στην περίπτωση που ο Άρειος Πάγος, εκ παραδρομής, παρέλειψε να εξετάσει λόγο αναιρέσεως αυτεπαγγέλτως

ερευνώμενο, κατ' άρθρο 511 Κ.Π.Δ., ο οποίος δεν προτάθηκε, , ανεξαρτήτως του αν ο αναιρεσείων με υποβληθέν υπόμνημά του στη συζήτηση της αιτήσεως αναιρέσεως επεσήμανε την ύπαρξη τοιούτου λόγου και εζήτησε την αυτεπάγγελτη έρευνά του καθόσον ο Άρειος Πάγος, μετά την εξέταση όλων των παραδεκτώς προβληθέντων αναιρετικών λόγων, απεκδύεται της εξουσίας του και δεν έχει δικαιοδοσία να επανέλθει εκ νέου προς εξέταση της υποθέσεως. (ΑΠ 1294/2022, 708/2021, 611/2021).

4. Ετσι ο Άρειος Πάγος ***δεν*** μπορεί να επανεξετάσει λόγο αναιρέσεως, τον οποίο ερεύνησε ***και απέρριψε έστω και εσφαλμένα,*** είτε ως ***απαράδεκτο*** είτε ***ως αβάσιμο***, ούτε βεβαίως να προβεί σε επανέλεγχο των προϋποθέσεων παραδεκτού της αιτήσεως αναιρέσεως, τις οποίες είχε ελέγξει και κρίνει με την απόφασή του. Και τούτο διότι εκείνο που αποτελεί αντικείμενο της σχετικής δίκης δεν είναι η ορθότητα ή μη της απορριπτικής κρίσεως του Δικαστηρίου, αλλά αν παραλείφθηκε ***από παραδρομή*** ο έλεγχος συνδρομής των προϋποθέσεων του παραδεκτού της αιτήσεως αναιρέσεως ή η έρευνα της νομίμου ή μη παραστάσεως του ασκήσαντος την αίτηση αναιρέσεως κατηγορουμένου κατά την συζήτηση αυτής ή τέλος η εξέταση κάποιου από τους λόγους αναιρέσεως του κυρίως δικογράφου ή των προσθέτων λόγων και συνεπώς δεν υπήρξε απόφαση επ'αυτού. ***(***ΑΠ 192/2024, 144/2023).

5. Ωστόσο, σε περίπτωση κατά την οποία ο Άρειος Πάγος ***παρέλειψε*** να εφαρμόσει ***αυτεπαγγέλτως***, όπως επιβάλλεται από τα άρθρα ***511 και 514 ΚΠΔ,*** νεότερο ***επιεικέστερο*** για τον καταδικασθέντα αναιρεσείοντα νόμο, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ μετά την άσκηση αίτησης αναίρεσης, κατά της καταδικαστικής απόφασης και μετά τη συζήτησή της, αλλά πριν από τη δημοσίευση της απόφασης του Ακυρωτικού

Δικαστηρίου επί του ως άνω ενδίκου μέσου και ανεξαρτήτως από το εάν είχε περιέλθει ή όχι σε γνώση των δικαστών, που δίκασαν την αίτηση αναίρεσης ο νεότερος αυτός, ευμενέστερος για τον κατηγορούμενο νόμος, επιτρέπεται, κατόπιν μεταγενέστερης αίτησης του αναιρεσείοντος κατηγορουμένου, ***η επανεξέταση της υπόθεσης*** προκειμένου να τύχει εφαρμογής ο νεότερος νόμος (ΑΠ 1064/2023, 563/2022, 450/2014, 917/2012).

Επεκτατικό αποτέλεσμα.

(αρ. 469 ΚΠΔ)

1. Στηρίζεται στην αρχή της ισότητας και την εναρμόνιση των ευνοϊκών αποτελεσμάτων για όλους τους συμμέτοχους. Προϋποθέσεις είναι: α) να ασκηθεί το ένδικο μέσο από συγκατηγορούμενο που δικαιούται να ασκήσει αυτό και δεν κρίθηκε για οποιοδήποτε λόγο απαράδεκτο, β) οι προβαλλόμενοι από αυτόν λόγοι να μην αρμόζουν αποκλειστικά στο πρόσωπό του και γ) οι υπόλοιποι κατηγορούμενοι, είτε δεν δικαιούνται να ασκήσουν το ένδικο μέσο, είτε δικαιούνται μεν, αλλά δεν το άσκησαν εντός της νόμιμης προθεσμίας ή το άσκησαν και τούτο απορρίφθηκε ως απαράδεκτο ή ανυποστήρικτο (Ολ. ΑΠ 1/2011, ΑΠ 282/2024, 1121/2023, 871/2023, 952/2022, 272/2022, 100/2022).
2. Μπορεί ***να συμπληρωθεί η απόφαση ή το βούλευμα***, κατ΄αρ. 145 παρ. 1 , προκειμένου ***να επεκταθεί το αποτέλεσμα*** που ωφελεί τον συγκατηγορούμενο (ΑΠ 282/2024).
3. Εφόσον με το ασκηθέν ένδικο μέσο βελτιώθηκε η θέση αυτού που το άσκησε, ωφελούνται και οι υπόλοιποι κατηγορούμενοι, αλλά μόνο για ***αντικειμενικούς λόγους*** που δεν αρμόζουν αποκλειστικά στο πρόσωπο του ασκήσαντος το ένδικο μέσο και όχι για λόγους προσωπικούς. Οι ωφελούμενοι κατά τα παραπάνω από το επεκτατικό

αποτέλεσμα, δικαιούνται και ***δεν υποχρεούνται*** να συμμετάσχουν στη δίκη ως διάδικοι, κατά τη συζήτηση του ενδίκου μέσου του άλλου και να ζητήσουν εφαρμογή του επεκτατικού αποτελέσματος και σε αυτούς, χωρίς να δικαιούνται να προβάλουν άλλους ίδιους λόγους, κυρίους ή προσθέτους, ***το δε δικαστήριο*** επεκτείνει και σε αυτούς ***αυτεπαγγέλτως*** το ευεργετικό αποτέλεσμα που προέκυψε από το ένδικο μέσο του αναιρεσείοντος (ΑΠ 1121/2023, 400/2023, 594/2022, 1392/2020).

4. Οι ***ωφελούμενοι*** από το επεκτατικό αποτέλεσμα, ***δικαιούνται: α) να συμμετάσχουν*** στη δίκη ως διάδικοι, κατά τη συζήτηση του ένδικου μέσου του άλλου και να ζητήσουν εφαρμογή του επεκτατικού αποτελέσματος και σε αυτούς, χωρίς να δικαιούνται να προβάλλουν ίδιους λόγους, κύριους ή πρόσθετους ΑΠ 1164/2023, 687/2017 και
5. ***β) αν δεν συμμετείχαν*** στη διαδικασία ή στη δίκη επί του ενδίκου μέσου του άλλου ή αν το δικαστήριο δεν επεξέτεινε και σε αυτούς αυτεπάγγελτα, όπως μπορούσε, το ευεργετικό αποτέλεσμα, να ασκήσουν μεταγενέστερα ***αυτοτελή αίτηση*** στο δικάσαν το ένδικο μέσο και να ζητήσουν ***συμπλήρωση*** της εκδοθείσας απόφασης ή του βουλεύματος, ώστε να ωφεληθούν από το τυχόν ευεργετικό αποτέλεσμα που προέκυψε από το ένδικο μέσο του άλλου (ΑΠ 1164/2023, 687/2017).
6. Όποιος ***ωφελείται από το επεκτατικό αποτέλεσμα*** ένδικου μέσου μπορεί να λάβει μέρος, για να ακουστεί ως προς αυτό, στη σχετική δίκη ενώπιον του Εφετείου ή του Αρείου Πάγου, χωρίς να αποκτά την ιδιότητα του εκκαλούντος ή του αναιρεσείοντος. Εάν δεν έλαβε μέρος στην εφετειακή δίκη, δεν δικαιούται να ασκήσει αναίρεση κατά της εκδοθείσης αποφάσεως, αλλά δικαιούται να ζητήσει να αποφανθεί το Εφετείο για το επεκτατικό αποτέλεσμα συμπληρώνοντας την απόφασή του. Ενώ, εάν εμφανίστηκε (αυτόκλητος ή μετά από κλήση) στο ακροατήριο του Εφετείου, για να ακουστεί ως προς το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, νομιμοποιείται να ζητήσει την αναίρεση της εφετειακής αποφάσεως, ως προς το μέρος που έκρινε τη μη επέκταση του

ευεργετικού αποτελέσματος και σ' αυτόν. (Ολ ΑΠ 1/2011, ΑΠ 282/2024, 470/2023, 455/2023,

7. Δηλαδή, καθιερώνεται υπέρ του συγκατηγορουμένου του ασκήσαντος το ένδικο μέσο της αναίρεσης, επέκταση της ευνοϊκής κρίσης του Αρείου Πάγου, αν οι λόγοι που έγιναν δεκτοί, δεν αρμόζουν αποκλειστικά στο πρόσωπο αυτού που άσκησε παραδεκτά το ένδικο μέσο, το οποίο τελικά έγινε δεκτό και ως βάσιμο (Ολ ΑΠ 1/2011, ΑΠ 282/2024, 470/2023, 455/2023, 952/2022, 807/2020, 391/2020).

Επιδόσεις

(ΑΠ 1113/2022):

1. Η μη αναγραφή στο αποδεικτικό επίδοσης της κλήσης ***του έτους της επίδοσης***, δεν επιφέρει ακυρότητα της επίδοσης, εφόσον αυτό προκύπτει από τα λοιπά διακριτικά αυτής στοιχεία **(ΑΠ 2116/2003)** ή εξ άλλων παρεμφερών, εξ απόψεως περιεχομένου, εγγράφων στοιχείων της δικογραφίας **(ΑΠ 474/2008).** (ΑΠ 1113/2022):
2. Αν αυτός που κάνει την επίδοση του εγγράφου, ευρίσκει τον ενδιαφερόμενο στην κατοικία του ή σε τόπο εκτός αυτής, παραδίδει το έγγραφο στα χέρια του οπουδήποτε τον ευρίσκει. Αφού, όμως, η επίδοση μπορεί έγκυρα να γίνει οπουδήποτε ευρεθεί ο ενδιαφερόμενος, η μνεία στο αποδεικτικό της επίδοσης διάφορου τόπου, σε σχέση με τον τόπο κατοικίας του, στον οποίον βρέθηκε ο ενδιαφερόμενος διάδικος και παραδόθηκε το έγγραφο στα χέρια του, δεν δημιουργεί ακυρότητα της επίδοσης **(ΑΠ 250/1998).** (ΑΠ 1113/2022).
3. Το παραμένον στη δικογραφία αντίτυπο της κλήσης έχει αποδεικτική μόνο ισχύ, η δε τυχόν έλλειψη των στοιχείων που πρέπει κατά το νόμο να περιέχει, δεν επάγεται ακυρότητα της κλήτευσης στο ακροατήριο, εάν το επιδοθέν στον κατηγορούμενο αντίτυπο είναι πλήρες **(ΑΠ 22/2007).** Σε κάθε περίπτωση, η μη αναγραφή στην κλήση του τόπου ***της έδρας*** του Πενταμελούς Εφετείου, στο οποίο καλείτο ο αναιρεσείων να

εμφανισθεί, δεν δημιουργεί, εν προκειμένω, ακυρότητα της επίδοσης, καθώς αφενός μεν το στοιχείο τούτο προέκυπτε από την υπογραφή της εισαγγελέας στην κλήση, κάτω από την ένδειξη «ο Εισαγγελέας Εφετών Πατρών», αφετέρου ο αναιρεσείων γνώριζε ότι εκκρεμούσε ενώπιον του Πενταμελούς Εφετείου Πατρών η εκδίκαση της έφεσης, που ο ίδιος είχε ασκήσει κατά της προαναφερόμενης απόφασης του Τριμελούς Εφετείου (Κακουργημάτων) Πατρών, κατόπιν της υπ΄ αρ. 12/2017 αποφάσεως του Πενταμελούς Εφετείου Πατρών, με την οποία είχε γίνει δεκτή η αίτηση ακύρωσης διαδικασίας που είχε ασκήσει ενώ δεν επικαλείται ότι εκκρεμούσε προς εκδίκαση και άλλη υπόθεσή του ενώπιον Πενταμελούς Εφετείου. (ΑΠ 1113/2022).

4. Σε κάθε περίπτωση επίδοσης εγγράφου, πρέπει στο αποδεικτικό επίδοσης να αναφέρονται το ονοματεπώνυμο του προσώπου στο οποίο παραδόθηκε το έγγραφο, όπως και η υπογραφή του εγγράφου αυτού από το πρόσωπο που το παρέλαβε, διαφορετικά η επίδοση είναι άκυρη (αρ. 154 παρ.2 και 162 ΚΠΔ), η ακυρότητα δε αυτή, συνιστά διαδικαστική προϋπόθεση, η οποία ερευνάται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο, επισκοπώντας το περιεχόμενο του σχετικού αποδεικτικού επίδοσης και των λοιπών σχετικών εγγράφων της δικογραφίας, προκειμένου να αξιολογήσει την εγκυρότητά της (επίδοσης) και συνακόλουθα το παραδεκτό της συζήτησης της υπόθεσης (ΑΠ 938/2023, 942/2022, 827/2021).
5. Αν είναι **άκυρη** η βασική επίδοση στον εκκαλούντα, η επίδοση στον αντίκλητο δεν καλύπτει την ακυρότητα της βασικής επίδοσης (ΑΠ 938/2023).
6. Η επίδοση οποιουδήποτε εγγράφου της ποινικής διαδικασίας γίνεται έγκυρα με **θυροκόλληση,** αν εκείνος, στον οποίο πρόκειται να γίνει, δεν βρεθεί σε έναν από τους διαζευκτικά αναφερόμενους παραπάνω τόπους, αδιακρίτως σειράς, χωρίς να είναι ανάγκη να αναζητηθεί στους άλλους τόπους, που δηλώνονται ως κατοικία του και μάλιστα στους κατά σειρά

προηγουμένους και, συνεπώς, δεν παρίσταται ανάγκη να αιτιολογηθεί μία τέτοια αλλαγή (ΑΠ 748/2023, 385/1985).

7. **Τόπος κατοικίας** νοείται εκείνος, που έχει δηλώσει ο κατηγορούμενος, κατά το άρθρο 273 παρ.1 Κ.Ποιν.Δ., κατά την προανάκριση που τυχόν έχει ενεργηθεί (ΑΠ516/2019) και σε περίπτωση αλλαγής κατοικίας, εκείνος που έχει δηλώσει στην αρμόδια εισαγγελική αρχή και, αν δεν έχει ενεργηθεί προανάκριση ή ο κατηγορούμενος δεν έχει εμφανισθεί κατ' αυτήν, ως τόπος κατοικίας θεωρείται εκείνος, που αναφέρεται στη μήνυση ή στην έγκληση (ΑΠ 748/2023, 255/2015, 820/2013, 405/2013).
8. Η επίδοση με **θυροκόλληση** είναι έγκυρη μόνον όταν επακολουθήσει νομότυπη κλήτευση και του τυχόν διορισθέντος αντικλήτου του ενδιαφερομένου διαδίκου, ανεξάρτητα αν ο διορισμός του ήταν ή όχι υποχρεωτικός από τον νόμο, σε αυτή δε την περίπτωση τα αποτελέσματα αρχίζουν από την τελευταία χρονικά επίδοση (ΑΠ 5/2024, 1532/2023, 763/2023, 476/2021),
9. Η μη τήρηση των παραπάνω διατυπώσεων κατά την επίδοση συνεπάγεται ***ακυρότητα*** αυτής, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 154 παρ. 2 του Κ.Ποιν.Δ. (Α.Π. 942/2022), συνιστά δε διαδικαστική προϋπόθεση, η οποία ερευνάται ***αυτεπαγγέλτως*** από το δικαστήριο, επισκοπώντας το περιεχόμενο του σχετικού αποδεικτικού επίδοσης και των λοιπών σχετικών εγγράφων της δικογραφίας, προκειμένου να αξιολογήσει την εγκυρότητά της (επίδοσης) και συνακόλουθα το παραδεκτό της συζήτησης της υπόθεσης (Α.Π. 859/2022, Α.Π. 827/2021) ή το ***παραδεκτό (ε***μπρόθεσμο) της άσκησης του ένδικου μέσου (ΑΠ 1532/2023).
10. Αν δεν γίνει νομότυπη επίδοση της κλήσης **και στον αντίκλητο** του ενδιαφερομένου διαδίκου η επίδοση στον τελευταίο, με θυροκόλληση, δεν παράγει έννομα αποτελέσματα, ενώ δεν απαιτείται επίδοση της κλήσης, για το νομότυπο της κλήτευσης του ενδιαφερομένου διαδίκου, στον τυχόν διορισθέντα αντίκλητό του, όταν

η επίδοση της κλήσης δεν έγινε με θυροκόλληση, αλλά με παράδοσή της στον ενδιαφερόμενο ή σύνοικο ή οικιακό βοηθό ή θυρωρό της κατοικίας του (ΑΠ 881/2023, 1341/2015, 476/2021).

Επιεικέστερη διάταξη ουσιαστικού ποινικού νόμου

Επιεικέστερη διάταξη (*ΑΠ 949/2022, 787/2022).*

1. Αν κριθεί π***αραδεκτή*** η αίτηση αναίρεσης, ο Άρειος Πάγος εφαρμόζει αυτεπαγγέλτως τον νέο επιεικέστερο νόμο, ο οποίος ισχύει μετά τη δημοσίευση της προσβαλλομένης απόφασης, ανεξάρτητα από την εμφάνιση του κατηγορουμένου κατά τη συζήτηση της αναίρεσης, δηλαδή και όταν αυτός απολείπεται (*ΟλΑΠ 3/1995 , ΑΠ 927/2022).*
2. Η διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1 ΠΚ αναφέρεται ***στους ουσιαστικούς ποινικούς νόμους,*** καθόσον οι δικονομικοί νόμοι έχουν αναδρομική ισχύ και ρυθμίζουν τις εκκρεμείς δίκες κατά το ατέλεστο, στον χρόνο της έκδοσής τους, μέρος αυτών, εκτός αν ορίζουν διαφορετικά (ΟλΑΠ 1/2014, ΑΠ 1475/2022).

Επιεικέστερος νόμος.

1. Επιεικέστερος είναι ο νόμος, που στη συγκεκριμένη κάθε φορά περίπτωση ***και όχι αφηρημένα*** οδηγεί στην ευμενέστερη μεταχείριση του κατηγορουμένου, αυτό δε που ενδιαφέρει δεν είναι, εάν ο νόμος στο σύνολο του είναι επιεικέστερος για τον κατηγορούμενο αλλά εάν περιέχει διατάξεις που είναι επιεικέστερες γι' αυτόν, δεν αποκλείεται δε σε συγκεκριμένη περίπτωση να εφαρμοσθεί ***εν μέρει*** ο προηγούμενος και ***εν μέρει*** ο νεότερος νόμος, με επιλογή των ευμενέστερων διατάξεων καθενός από αυτούς και έτσι να εφαρμόζεται, αφενός ένας νόμος ως προς τα στοιχεία που συγκροτούν την αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση του εγκλήματος και αφετέρου άλλος νόμος ως προς την απειλούμενη ποινή. (ΑΠ 1546/2022).

2. Ως ***επιεικέστερος νόμος*** θεωρείται εκείνος που περιέχει τις ευμενέστερες για τον κατηγορούμενο διατάξεις. Προς τούτο γίνεται σύγκριση των περισσότερων σχετικών διατάξεων στο σύνολο των προϋποθέσεων που προβλέπονται από καθεμιά από αυτές. Αν από τη σύγκριση αυτή προκύψει ότι ο κατηγορούμενος, όπως κατηγορείται, ***επιβαρύνεται το ίδιο από όλους τους νόμους,*** τότε εφαρμοστέος είναι ο νόμος που ίσχυε ***κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης***, διαφορετικά εφαρμόζεται ***ο νεότερος επιεικέστερος νόμος*** (ΑΠ 537/2024, 1345/2023, 961/2023, 241/2023).
3. ***Επιεικέστερος είναι ο νόμος***, που προβλέπει το ***χαμηλότερο ανώτατο*** όριο του είδους της ποινής και αν το ανώτατο όριο είναι ***το ίδιο,*** επιεικέστερος είναι εκείνος που προβλέπει το ***μικρότερο κατώτατο όριο.*** Για το χαρακτηρισμό ενός νόμου ως επιεικέστερου ή μη, λαμβάνεται κατ' αρχάς υπόψη το ύψος της απειλούμενης ***στερητικής της ελευθερίας*** ποινής, που θεωρείται ***βαρύτερη της χρηματικής***, ενώ επί ίσων ποινών στερητικών της ελευθερίας, λαμβάνεται υπόψη ***και η χρηματική ποινή*** (ΑΠ 537/2024, 1345/2023). Πολύ περισσότερο επιεικέστερος τυγχάνει ο νόμος, όταν με σχετική διάταξη αυτού μεταβάλλεται το αξιόποινο μιας πράξεως από ***κακούργημα*** σε ***πλημμέλημα***, με αποτέλεσμα την ευμενέστερη μεταχείριση του δράστη ως προς την προβλεπόμενη ***ποινή*** αλλά και τη σμίκρυνση του χρόνου ***παραγραφής*** ή ***αξιώνονται περισσότερα στοιχεία για την αντικειμενική ή υποκειμενική υπόστασή της*** (ΑΠ 147/2023, 640/2020, 130/2020).
4. Αυτό που ενδιαφέρει δεν είναι εάν ο νόμος στο σύνολό του είναι επιεικέστερος για τον κατηγορούμενο, αλλά **εάν περιέχει διατάξεις** που

είναι επιεικέστερες γι' αυτόν, δεν αποκλείεται δε σε συγκεκριμένη περίπτωση να εφαρμοσθεί εν μέρει ο **προηγούμενος** και εν μέρει ο **νεότερος** νόμος, με επιλογή των ευμενέστερων διατάξεων καθενός από αυτούς και έτσι να εφαρμόζεται αφενός ένας νόμος ως προς τα στοιχεία που συγκροτούν την αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση του εγκλήματος και αφετέρου άλλος νόμος ως προς την απειλούμενη **ποινή** (ΑΠ 961/2023).

Επικίνδυνες παρεμβάσεις στην οδική συγκοινωνία
(αρ. 290 ΠΚ)

1. Η εν λόγω διάταξη περιορίζει το αξιόποινο σε συμπεριφορές που ***αποτελούν ουσιωδώς επικίνδυνες πράξεις*** και δεν καταλαμβάνει οποιαδήποτε συμπεριφορά θα κρινόταν ως διατάραξη της ασφάλειας της συγκοινωνίας στους δρόμους. Η απαρίθμηση των τριών πρώτων κατηγοριών πράξεων διατάραξης (στην παρ.1) βοηθά τον εφαρμοστή του δικαίου να ερμηνεύσει ***και την τελευταία***, μάλλον ***αόριστη έννοια***, των παρομοίων πράξεων, αφού αυτές πρέπει κατά νόμο να ***είναι εξίσου επικίνδυνες*** με τις προηγούμενες, στοιχείο που παραπέμπει σε μία αμεσότητα κινδύνου που οι συγκεκριμένες πράξεις πρέπει να δημιουργούν για την ασφάλεια της συγκοινωνίας (Αιτ. Εκθ. του νέου ΠΚ) (ΑΠ 391/2024, 691/2023).

2. Για τη στοιχειοθέτηση της αντικειμενικής υποστάσεως του ανωτέρω εγκλήματος, που έχει μορφή συγκεκριμένης διακινδυνεύσεως, απαιτείται διατάραξη της ασφάλειας της συγκοινωνίας, που γίνεται καθ' οιονδήποτε τρόπο, κυρίως με ανθρώπινη υλική εμφανή ενέργεια σε κάθε μορφής οδό, από την οποία προκύπτει κίνδυνος σε ανθρώπους. (ΑΠ 391/2024, 1050/2019,

3. Η διατάραξη εκλαμβάνεται υπό ευρεία έννοια, συμπεριλαμβάνεται δε σε αυτή κάθε ενέργεια, αναφερόμενη στην επέλευση ανωμάλου καταστάσεως, από την οποία με ασφάλεια βεβαιώνεται ο κίνδυνος στον άνθρωπο. Η διατάραξη της ασφάλειας των συγκοινωνιών πρέπει να συνέχεται με κίνδυνο, ήτοι με επικείμενη επέλευση βλάβης, χωρίς να είναι αναγκαία, η πραγμάτωσή της, αρκεί η κρίση περί διακινδυνεύσεως του ανθρώπου. (ΑΠ 391/2024, 1050/2019,
4. Είναι δυνατόν η υπό έλεγχο πράξη να υπάγεται σε υποχρεωτική ρυθμιστική κυκλοφοριακή κίνηση ή και αντιθέτως να μην υπάρχει νομοθετική αναγκαία πρόβλεψη, αρκεί να κρίνεται, ότι η πράξη, στη συγκεκριμένη περίπτωση, θεωρείται ως πρόσφορη και ικανή, ως εκ της εντάσεως, ποιότητας και μορφής της, να προκαλέσει κίνδυνο ανθρώπου. Το έγκλημα αυτό συντελείται με μόνη τη δημιουργία της δυνατότητας επελεύσεως του κινδύνου χωρίς να απαιτείται και η πραγματική επέλευσή του (ΑΠ 391/2024, 1050/2019, 446/2019, 2121/2018).
5. Στην περίπτωση τέλεσης του ανωτέρω εγκλήματος, είναι δυνατή η **πραγματική συρροή** με την πράξη **της σωματικής βλάβης** από αμέλεια ή **της ανθρωποκτονίας** από αμέλεια, της τελευταίας αξιοποίνου πράξεως **μη απορροφωμένης** από την πρώτη, υποκειμένης σε αυτοτελή ποινική αξιολόγηση (ΑΠ 691/2023).

Επικίνδυνη σωματική βλάβη
(αρ. 309 ΠΚ)

1. Στοιχεία νομοτυπικής υπόστασης (ΑΠ 520/2024, 1582/2022, 639/2022).
2. Η επικίνδυνη σωματική βλάβη είναι ***έγκλημα βλάβης*** αλλά και διακινδύνευσης, διότι είτε δρομολογεί μία διαδικασία η οποία οδηγεί αυτοδύναμα σε βλάβη της ζωής ή βαριά σωματική, είτε θέτει τους όρους κινδύνου των εννόμων αυτών αγαθών (ΑΠ 1104/2024).

3. Για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος της επικίνδυνης σωματικής βλάβης, που αποτελεί **επιβαρυντική περίπτωση της σωματικής βλάβης** του άρθρου 308 ΠΚ, απαιτείται, αντικειμενικώς, πρόκληση της σωματικής βλάβης του ως άνω άρθρου, ακόμα **και όλως ελαφράς** (ΑΠ 999/2022). Αξιολογείται όχι το επελθόν αποτέλεσμα, αλλά το χρησιμοποιηθέν μέσο, ο τρόπος ενέργειας, το ευπαθές ή μη του πληγέντος τμήματος του ανθρωπίνου σώματος, η προσφορότητα του μέσου που χρησιμοποιήθηκε κτλ (ΑΠ 663/2025, 277/2025, 1133/2022, 68/2022 ΑΠ 537/2018, ΑΠ 1070/2017).

4. Στην καταδικαστική απόφαση για επικίνδυνη σωματική βλάβη πρέπει να καθορίζεται ***ποια από τις δύο διακινδυνεύσεις*** δέχεται το δικαστήριο ότι συνέτρεξε στην συγκεκριμένη περίπτωση, δηλαδή διακινδύνευση για τη ζωή ή για βαριά σωματική βλάβη, διότι η παραδοχή της μιας ή της άλλης περίπτωσης, αν και στις δύο περιπτώσεις η πράξη τιμωρείται με τα αυτά όρια ποινής (για την αξιόποινη πράξη της βαριάς σωματικής βλάβης που θεσπίζεται με την παραπάνω διάταξη του άρθρου 309 ΠΚ, προβλέπεται ήδη φυλάκιση έως τριών (3) ετών ή χρηματική ποινή), πρακτικώς άγει σε διαφοροποίηση της ποινικής μεταχείρισης του δράστη, αφού στην πρώτη πλήττεται έννομο αγαθό υπέρτερο από τη σωματική υγεία και ακεραιότητα και η ποινή θα καθορισθεί με βάση τα προβλεπόμενα στο άρθρο 79 ΠΚ κριτήρια (ΑΠ 277/2025, 1104/2024, 565/2024, 520/2024, 1605/2023, 470/2023, 383/2023, 1605/2022, 1582/2022, 1578/2022, 1417/2022, 1366/2022, 1072/2022, 792/2022).

5. Δεν δημιουργεί όμως αντίφαση ***η σωρευτική*** στο σκεπτικό και στο διατακτικό αναφορά ***κινδύνου ζωής*** και ***βαριάς σωματικής βλάβης*** (ΑΠ 277/2025, 863/2023, 542/2023, 92/2017, 1431/2002).

6. Δεν δημιουργεί βεβαίως αντίφαση ***η σωρευτική αναφορά*** και κινδύνου ζωής και βαριάς σωματικής βλάβης, εκτός αν στο σκεπτικό καθορίζεται η

μία μορφή και στο διατακτικό η άλλη ή στο σκεπτικό καθορίζεται η ως άνω σωρευτική αναφορά και στο διατακτικό η διαζευκτική τοιαύτη ή και αντιστρόφως. Επίσης, για την ταυτότητα του νομικού λόγου πρέπει να γίνει δεκτό ότι ***δημιουργείται αντίφαση*** και όταν στο σκεπτικό καθορίζεται η διαζευκτική αναφορά και στο διατακτικό υφίσταται τόσο διαζευκτική όσο και σωρευτική αναφορά (ΑΠ 1104/2024, 857/2023).

7. **Απόπειρα** στο άνω έγκλημα της επικίνδυνης σωματικής βλάβης είναι νοητή, όταν αρχίζει να τελείται μία πράξη που μπορεί να προκαλέσει σωματική βλάβη και εμπεριέχει κίνδυνο πρόκλησης βαριάς σωματικής βλάβης ή έστω δυνατότητας πρόκλησης κινδύνου ζωής, έστω και αν εν τέλει δεν επέλθει σωματική βλάβη (ΑΠ 383/2023, 819/2022, 59/2017).

Επιμέτρηση της ποινής(αρ. 79 ΠΚ)

1. Το δικαστήριο ***δεν έχει υποχρέωση*** να διαλάβει στην περί ποινής απόφασή του ειδικότερη αιτιολογία για κριτήρια επιμέτρησης, όπως η βαρύτητα και οι ειδικότερες περιστάσεις του εγκλήματος *(ΑΠ 726/2022, 1229/2019, 2064/2019*), αφού αυτά προκύπτουν από τα πραγματικά περιστατικά που έγιναν δεκτά (ΑΠ 767/2022, 96/2020, 534/2019)
2. Οι όροι που λειτουργούν υπέρ ή κατά του υπαιτίου κατά την επιμέτρηση της ποινής μνημονεύονται ενδεικτικά στη διάταξη του άρθρου 79, ενώ η σχετική αιτιολογία προκύπτει από το σύνολο των παραδοχών της απόφασης για την ενοχή του κατηγορουμένου (ΑΠ 953/2022).
3. ***Ευμενέστερη*** όλων διάταξη (αρ. ***79 παρ. 1***) είναι εκείνη που ίσχυσε κατά το χρονικό διάστημα ***από 1-7-2019 έως 17-11-2019***, καθώς η συνεκτίμηση του κριτηρίου των συνεπειών της ποινής στον υπαίτιο και τους οικείους του, είναι ευμενέστερη έναντι των διατάξεων του ίδιου

άρθρου του προϊσχύσαντος ***ΠΚ,*** στο οποίο δεν προβλεπόταν τέτοιο κριτήριο (ΑΠ 1218/2023).

Επιταγή

Έκδοση ακάλυπτης επιταγής (άρθρο 79 Ν 5960/1933).

1. Δράστης (αυτουργός) του εγκλήματος της εκδόσεως ακάλυπτης επιταγής μπορεί να είναι μόνο ο **"εκδίδων"** επιταγή χωρίς αντίκρισμα, δηλαδή αυτός που πραγματοποιεί την επί του τίτλου δήλωση βουλήσεως υπογράφοντας το έγγραφο της επιταγής και θέτει αυτό σε κυκλοφορία, ανεξάρτητα από το πρόσωπο, για το οποίο επέρχονται οι έννομες συνέπειες που απορρέουν από αυτή (ΑΠ 1088/2023, 1480/2022).
2. Απαιτείται ***υπογραφή του εκδότη***, στη θέση υπογραφής του εκδότη, αδιάφορα αν η επιταγή εκδίδεται για ατομικό του χρέος και σύρεται επί προσωπικού του λογαριασμού ή για χρέος άλλου ή εταιρίας που εκπροσωπείται από αυτόν και σύρεται επί λογαριασμού του άλλου ή εταιρίας (ΑΠ 1324/2023, 1088/2023).

Εργοδοτικές – εργατικές εισφορές. Μη καταβολή (άρθρο 1 ΑΝ 86/67)

1. Για τη στοιχειοθέτηση των εγκλημάτων της μη έγκαιρης καταβολής των εργοδοτικών και εργατικών εισφορών απαιτείται να προσδιορίζεται η συγκεκριμένη **οφειλή** του εργοδότη που απασχολεί προσωπικό, για ασφαλιστικές εισφορές, οι οποίες βαρύνουν τον ίδιο και η συγκεκριμένη οφειλή αυτού από παρακράτηση ασφαλιστικών εισφορών, οι οποίες βαρύνουν τους εργαζομένους σ΄ αυτόν, και η μη καταβολή των σχετικών ποσών εντός μηνός αφότου κατέστησαν απαιτητά στον ασφαλιστικό οργανισμό, που είναι ασφαλισμένο το απασχολούμενο προσωπικό. Πρόκειται, δηλαδή, **για γνήσια εγκλήματα παραλείψεως,** τα οποία τελούνται με την παράλειψη της εμπρόθεσμης καταβολής των παραπάνω εισφορών, **μέσα σε τριάντα (30) ημέρες** από το ημερολογιακό τέλος κάθε μήνα, κατά τον οποίο παρασχέθηκε η εργασία.(ΑΠ

890/2025, 482/2025, 343/2025, 284/2025, 1211/2024, 598/2024, 268/2023, 229/2023 228/2023, 102/2023, 855/2022).

2. Εάν πρόκειται για εργοδότη **ανώνυμη εταιρία**, πρέπει να διευκρινίζεται στην απόφαση η **ιδιότητα και η θέση** που ο κατηγορούμενος και ήδη αναιρεσείων είχε στην ως άνω εταιρία, ώστε να ανακύπτει η νομική υποχρέωσή του (ΑΠ 890/2025, 268/2023, 229/2023, 228/2023, 102/2023). **Δεν εί**ναι όμως αναγκαία η αναφορά στο σκεπτικό της προσβαλλόμενης απόφασης **του αριθμού** των εργαζόμενων, των απ**ολαβών** και του **χρονικού διαστήματος** εργασίας καθενός, αφού αυτά τα στοιχεία δεν ανήκουν στην αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος (ΑΠ 482/2025, 268/2023, 102/2023).

3. Επί εργοδότη **νομικού προσώπου** με τη μορφή εταιρείας περιορισμένης ευθύνης **(Ε.Π.Ε.),** υπεύθυνος για την καταβολή των εν λόγω εισφορών είναι **ο διαχειριστής** της (άρθρα 16, 17, 18 του Ν. 3190/1955), που μπορεί να είναι **και τρίτος**, δηλαδή μη εταίρος, ο οποίος, στην περίπτωση αυτή, δεν είναι απλός πληρεξούσιος αλλά όργανο της εταιρείας, έχει δηλαδή την ίδια νομική θέση που έχουν οι εταίροι διαχειριστές (ΑΠ 598/2024).

4. **Κατ΄εξακολούθηση τέλεση του αδικήματος κατ΄ άρθρο 98 παρ. 1 ΠΚ.** Στα αδικήματα **του ΑΝ 86/1967** η τέλεσή τους μπορεί να έχει τη μορφή του κατ' εξακολούθηση εγκλήματος, εφόσον αυτή ανάγεται σε χρονικό διάστημα περισσότερων του ενός μηνών (ΑΠ 705/2018). Στην περίπτωση, όμως, αυτή, για να στοιχειοθετείται η αξιόποινη πράξη του άρθρου 1 του α.ν. 86/1967, θα πρέπει **το σύνολο** των οφειλόμενων ασφαλιστικών εισφορών (και όχι των κατά μήνα οφειλόμενων) **να υπερβαίνει** το ποσό των **20.000 ευρώ**, όσον αφορά στις

εργοδοτικές εισφορές και το ποσό των **10.000 ευρώ**, όσον αφορά στις εργατικές εισφορές. (ΑΠ 482/2025, 620/2023, 1316/2012, ΑΠ 322/2011).

5. Σε σχέση με το **χρόνο τέλεσης της πράξης,** η αναφορά του είναι αναγκαία, ο δε χρόνος απασχόλησης και καταβολής των μηνιαίων αποδοχών του προσωπικού, ασφαλισμένου σε υπαγόμενους στο Υπουργείο Εργασίας ασφαλιστικούς οργανισμούς με σχέση εξαρτημένης εργασίας, από τον οποίο (χρόνο απασχόλησης) προκύπτει και ο χρόνος τέλεσης της πράξης και τα χρηματικά ποσά, που βάσει των τακτικών αποδοχών του προσωπικού όφειλε ο κατηγορούμενος εργοδότης να καταβάλει στον ασφαλιστικό οργανισμό ως εργοδοτικές ή ως εργατικές εισφορές, και δεν κατέβαλε ή παρακράτησε είναι **κρίσιμος, μόνον όταν ασκεί επιρροή στην διακρίβωση της ενδεχόμενης εξάλειψης του αξιοποίνου** των πράξεων αυτών, **λόγω παραγραφής** (ΑΠ 482/2025, 645/2021, 260/2020, 2037/2017).

6. Το ανωτέρω αδίκημα, λόγω του πλημμεληματικού χαρακτήρα του, υπόκειται σε πενταετή παραγραφή, που αρχίζει, κατ' άρθρα 17 και 112 ΠΚ και 1 παρ.1 και 2 του Α.Ν.86/1967, **από την πάροδο 30 ημερών από το τέλος του μηνός κατά τον οποίο παρασχέθηκε η εργασία**, χρονικό διάστημα κατά το οποίο ο οφειλέτης εργοδότης όφειλε να ενεργήσει καταβάλλοντας αυτές (ΑΠ 890/2025, 482/2025, 898/2023), εκτός της παραπάνω **εξαίρεσης της παραγράφου 6 του άρθρου 1** του Α.Ν. 86/1967, όπως αυτή προστέθηκε με το άρθρο 22 του Ν. 4038/2012 (ΑΠ 890/2025, 1317/2023, 620/2023, 228/2023, 1089/2018).

7. Συνεπώς, ***οι μερικότερες πράξεις*** των ως άνω αδικημάτων του α.ν. 86/1967 υπόκεινται στην προαναφερόμενη παραγραφή των άρθρων 111, 112 και 113 του Π.Κ [με την επιφύλαξη της μακρότερης παραγραφής, επί σοβαρών περιπτώσεων μη έγκαιρης καταβολής ασφαλιστικών εισφορών, άνω των 150.000 ευρώ, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 6 εδ. α' του α.ν. 86/1967 (ΑΠ 1090/2018)], οπότε, μετά την οριστική

παύση της ποινικής δίωξης για τις επιμέρους αυτές πράξεις, στην οποία προβαίνει το Δικαστήριο (ΑΠ 188/2020, ΑΠ 120/2019), πλέον, το αξιόποινο των ως άνω αδικημάτων κρίνεται ***από το ύψος των υπολειπόμενων*** οφειλόμενων ποσών, ήτοι αν υπερβαίνουν τα ποσά των 20.000 ευρώ και των 10.000 ευρώ αντιστοίχως. Εάν τα οφειλόμενα ποσά, που απομένουν, υπολείπονται των ανωτέρω ελάχιστων ορίων, οι πράξεις καθίστανται ανέγκλητες και το Δικαστήριο πρέπει να κηρύξει **αθώο** τον κατηγορούμενο (ΑΠ 620/2023, 1316/2012, ΑΠ 322/2011).

8. Για ασφαλιστικές εισφορές που γεννήθηκαν **μέχρι τις 11-4-2012**, οπότε θεσπίστηκε η παρ. 7 του άρθρου 1 του Α.Ν. 86/1967 και οφείλονται από ημεδαπή ανώνυμη εταιρία, υπόχρεος για την καταβολή τους είναι **μόνο ο διευθύνων σύμβουλος α**υτής, ενώ, για ασφαλιστικές εισφορές που γεννήθηκαν **μετά τις 11-4-2012** και οφείλονται από ανώνυμη ημεδαπή εταιρία, αρχικά και κυρίως υπόχρεοι για την καταβολή τους είναι όσοι ορίζονται στην παρ. 7 του άρθρου 1 του Α.Ν. 86/1967, όπως αυτή προστέθηκε με το άρθρο 25 παρ. 1 Ν 4075/2012 (**οι πρόεδροι των διοικητικών συμβουλίων,** (ανεξαρτήτως του αν χαρακτηρίζονται **μη εκτελεστικοί,** εφόσον δεν προβλέπεται αντίστοιχη ρύθμιση στην παρ. 7 του άρθρου 1 του Α.Ν. 86/1967, όπως αυτή προστέθηκε με το άρθρο 25 παρ. 1 του Ν. 4075/11-4-2012), **οι διευθύνοντες ή εντεταλμένοι ή συμπράττοντες σύμβουλοι, οι διοικητές, οι γενικοί διευθυντές και, γενικά, κάθε πρόσωπο εντεταλμένο** είτε άμεσα από τον νόμο είτε από ιδιωτική βούληση είτε με δικαστική απόφαση στη διοίκηση της Α.Ε.), ενώ τα μέλη των διοικητικών συμβουλίων (αντιπρόεδροι και σύμβουλοι) **ευθύνονται, μόνο, αν λείπουν όλα τα αμέσως παραπάνω πρόσωπα** και εφόσον αυτά (μέλη Δ.Σ.) ασκούν, πράγματι, διαρκώς ή προσωρινά, τα καθήκοντα των

αρχικών και κυρίως υπόχρεων, δηλαδή η ευθύνη τους είναι επικουρική (ΑΠ 353/2025, 1211/2024, 567/2024, 345/2023, 343/2023).

9. Ποινική ευθύνη για την μη έγκαιρη καταβολή των εισφορών αυτών υπέχει **και ο αντιπρόεδρος του ΔΣ ΑΕ** εκτός από τον διευθυντή και άλλους και όταν **εν τοις πράγμασι** είχε ενεργό συμμετοχή στη διοίκηση και γενικά στις υποθέσεις της εταιρείας (ΑΠ 846/2023, 1609/2018, 1405/2018).

10. **Εργατικές – εργοδοτικές εισφορές και άρθρο 106 γ παρ. 3 β Πτωχ.Κώδικα (Ν 3588/2007)** (ΑΠ 11/2023, 10/2023).

11. **Εργατικές – εργοδοτικές εισφορές άνω των 150.000 ευρώ:** Δια του άρθρου 22 του Ν. 4038/2012 (ΦΕΚ Α 14/02.02.2012), προστέθηκε παρ. 6, στο τέλος του άρθρου 1 του Α.Ν. 86/1967 με την οποία ορίζεται: '***χρόνος τέλεσης του αδικήματος*** των παραγράφων 1 και 2 για όσους οφείλουν ασφαλιστικές εισφορές άνω των 150.000 ευρώ, είναι το χρονικό διάστημα από την παρέλευση του μηνός από τότε που οι ασφαλιστικές εισφορές κατέστησαν απαιτητές μέχρι τη συμπλήρωση χρόνου αντιστοίχου με το 1/3 της προθεσμίας παραγραφής'.ΑΠ 228/2023. Είναι προφανές ότι η ως άνω διάταξη της παρ. 6 εδ. α' του άρθρου 1 του Α.Ν. 86/1967, επιμηκύνει το χρόνο έναρξης και συμπλήρωσης της παραγραφής επί σοβαρών περιπτώσεων μη έγκαιρης καταβολής ασφαλιστικών εισφορών και ορίζει ότι στην περίπτωση αυτή η πενταετής παραγραφή ***αρχίζει*** από την πάροδο του ανωτέρω χρονικού διαστήματος του 1/3 της προθεσμίας των 5 ετών ή 60 μηνών και συγκεκριμένα, από την πάροδο των 20 μηνών από την παρέλευση του μηνός από τότε που οι ασφαλιστικές εισφορές άνω των 150.000 ευρώ κατέστησαν απαιτητές, συμπληρώνεται δε μετά πέντε έτη από τη λήξη της ανωτέρω προθεσμίας.

ΑΠ 228/2023 ,ΑΠ 1089/2018. Είναι, δε, σαφές ότι, εφόσον ο νομοθέτης αρκείται σε εν γένει ασφαλιστικές εισφορές, χωρίς να διακρίνει αν το άνω όριο αφορά μόνο εργοδοτικές και μόνο εργατικές εισφορές, η διάταξη εφαρμόζεται όταν το σύνολο των οφειλόμενων εργοδοτικών και εργατικών εισφορών υπερβαίνει (μαζί) το ποσό των 150.000 Ευρώ (ΑΠ 1211/2024). Σημειώνεται ότι για τα αδικήματα που τελέστηκαν μέχρι την ημερομηνία ισχύος του Ν. 4038/2012 (02.02.2012), έστω και αν αφορούν οφειλόμενες ασφαλιστικές εισφορές άνω των 150.000 ευρώ, η παραγραφή τους συμπληρώνεται με την πάροδο πέντε ετών από τον χρόνο τέλεσής τους, που συμπίπτει με την πάροδο μηνός από τότε που οι ασφαλιστικές εισφορές κατέστησαν απαιτητές ΑΠ 228/2023.

12. Περίπτωση εφαρμογής της διάταξης του άρθρου ***28 παρ. 15 του Ν. 4321/2015,*** όπως η παρ. 15 διαμορφώθηκε με το άρθρο ***33 του Ν. 4745/2020*** και επιμήκυνε την αναστολή της προθεσμίας παραγραφής του άρθρου ***113 παρ. 2 εδ. α΄ ΠΚ***, κατά τη διάρκεια της ρύθμισης των οφειλών ***από ασφαλιστικές εισφορές*** και εφόσον τηρούνται οι όροι αυτής, δεν συντρέχει, καθόσον η εφαρμογή της ανωτέρω διάταξης του άρθρου 28 παρ. 15 του Ν. 4321/2015, ενόψει του χρόνου τέλεσης των επιδίκων αδικημάτων προσκρούσει στην ***αρχή της αναδρομικότητας*** ισχύος του ηπιότερου νόμου, που καθιερώνεται με το άρθρο 2 παρ. 1 ΠΚ (ΑΠ 1317/2023).

ΕΣΔΑ

Η παραβίαση των διατάξεων της ΕΣΔΑ ***δεν δημιουργεί*** ιδιαίτερο λόγο αναίρεσης της απόφασης πέραν εκείνων που αναφέρονται περιοριστικά στο άρθρο 510 παρ.1 του Κ.Ποιν.Δ., ***εκτός αν*** συνδυάζεται με άλλη πλημμέλεια που υπάγεται στους προβλεπόμενους πιο πάνω λόγους *(ΑΠ 616/2022, 1218/2019, 354/2019).*

Εσφαλμένη ερμηνεία και εσφαλμένη εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διάταξης

1. *(ΑΠ 1168/2022, 675/2022, 587/2022, 310/2022).*

2. **Εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διάταξης. Έλλειψη νόμιμης βάσης**. Η εσφαλμένη ερμηνεία μπορεί να αναφέρεται και σε άλλη διάταξη νόμου, η οποία αποτελεί προϋπόθεση για την εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διάταξης *(ΟλΑΠ 3/1998) (ΑΠ 959/2022, 782/2022, 757/2022, 310/2022).*

Εύλογη διάρκεια δίκης (Αρ. 84 παρ. 3 ΠΚ)

Υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης.

1. Η διάταξη του άρθρου 7 παρ. 3 Ν 4239/2014 δεν αναφέρεται στην αιτιολογία της απόφασης, όταν το δικαστήριο ***δεν διαπιστώνει υπέρβαση*** της εύλογης διάρκειας της διαδικασίας, καθώς η εφαρμογή της εν λόγω διάταξης τελεί υπό την αυτονόητη προϋπόθεση ότι πράγματι έχει διαγνωσθεί η υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης, κριτήριο δε για ***την κατάφαση της υπέρβασης*** αυτής δεν είναι μόνο η παρέλευση δυσανάλογα μεγάλου χρονικού διαστήματος από την τέλεση του εγκλήματος, αλλά, κατά το νόμο (***άρθρο 5 παρ. 1 Ν.4239/2014***), αλλά συνεκτιμώνται η ***καταχρηστική ή παρελκυστική συμπεριφορά*** των διαδίκων κατά την εξέλιξη της δίκης, ***η πολυπλοκότητα*** των πραγματικών και νομικών ζητημάτων, η στάση των αρμόδιων κρατικών αρχών και το διακύβευμα της υπόθεσης για τον κατηγορούμενο (ΑΠ 320/2023, 1138/2022, 589/2022).

2. Με τη ρύθμιση του άρ. **84 παρ. 3 ΠΚ** η νομοθεσία μας εναρμονίζεται προς τη νομολογία του ΕΔΔΑ, σε σχέση με τα πρόσφορα μέτρα θεραπείας της παραβίασης του θεμελιώδους δικαιώματος του κατηγορουμένου να δικάζεται η υπόθεσή του εντός λογικής προθεσμίας (άρθρο 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ). ΑΠ 1513/2023).

3. Ο καθορισμός **της εύλογης διάρκειας της διαδικασίας** δεν μπορεί να γίνει βάσει ενός ακριβούς ανώτατου ορίου προσδιοριζόμενου κατά τρόπο αφηρημένο, αλλά

πρέπει να εκτιμάται κατά περίπτωση με γνώμονα τις ιδιαίτερες περιστάσεις κάθε υπόθεσης, όπως το διακύβευμα και η πολυπλοκότητα της διαφοράς ή ακόμη η συμπεριφορά των αρμόδιων αρχών και των διαδίκων, ο αριθμός των κατηγορουμένων, καθώς και η διάρκεια και η βαρύτητα των πράξεων που προσάπτονται στα πρόσωπα αυτά, καθόσον η πολυπλοκότητα της διαφοράς ή η παρελκυστική συμπεριφορά της υπεράσπισης μπορούν να δικαιολογήσουν κατ' αρχήν υπερβολικά μακρά διάρκεια (ΔΕΚ C-704/218.12.4/2020) (ΑΠ 1513/2023).

Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης.

1. Με τα στοιχεία που απαιτούνται κατά νομο ως τυπικό περιεχόμενο του ΕΕΣ, σκοπείται να εξασφαλισθεί ότι πρόκειται για αμιγώς δικαστική απόφαση από δικαστική αρχή, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η απ΄ ευθείας συνεργασία μεταξύ των δικαστικών αρχών των κρατών-μελών της ΕΕ, στα πλαίσια της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων στον ενιαίο χώρο του εδάφους της ΕΕ, που είναι στόχευση του ΕΕΣ και να μην αλλοιώνεται η συνεργασία αυτή με την παρεμβολή πολιτικών αρχών, όπως, αντιθέτως, συμβαίνει με τον θεσμό της έκδοσης, στην οποία δεν υφίσταται απ΄ ευθείας επικοινωνία μεταξύ δικαστικών αρχών (ΑΠ 1060/2023).
2. Η έλλειψη της ταχυδρομικής διεύθυνσης, του αριθμού τηλεφωνικής και τηλεομοιοτυπικής σύνδεσης και της ηλεκτρονικής διεύθυνσης της δικαστικής αρχής έκδοσης του ΕΕΣ δεν επιδρά στην εγκυρότητα αυτού (ΑΠ 1060/2023).
3. Στη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης η προθεσμία της έφεσης είναι πενθήμερη. Στη διαδικασία αυτή προβλέπεται μόνον **τυπικός έλεγχος** εκ μέρους του Συμβουλίου και **όχι η έρευνα της ουσιαστικής βασιμότητας** της σε βάρος του

εκζητουμένου κατηγορίας και των εις βάρος του ενδείξεων ενοχής, καθώς ο έλεγχος αυτός ανήκει στην αρμοδιότητα του κράτους εκδόσεως, αντίκειται δε στις αρχές της αμοιβαίας αναγνωρίσεως και εμπιστοσύνης, αλλά και να αντιμάχεται την έννοια του μηχανισμού του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης, ενώ υποχρέωση ελέγχου της ουσιαστικής βασιμότητος της κατηγορίας και των ενδείξεων ενοχής σε βάρος του εκζητουμένου δεν απορρέει ούτε από τη διάταξη του άρθρου 5 παρ. 1 στοιχ. Υ1 της ΕΣΔΑ (ΑΠ 530/2024, 1101/2023, 381/2023, 240/2023, 114/2023, 1553/2022, 1501/2022, 1264/2022, 1263/2022,

4. **Η αξιολόγηση της ουσίας της υπόθεσης** ανήκει στην αρμοδιότητα των αρχών έκδοσης του ΕΕΣ (ΑΠ 530/2024, 104/2024, 1060/2023, 975/2022).
5. **Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης.** Σύμφωνα με τα άρθρα 5 και 10 παρ. 1 εδ. β΄ του Ν. 3251/2004 προϋπόθεση εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος, σε περίπτωση καταδίκης του εκζητουμένου, είναι να έχει επιβληθεί σε βάρος του ποινή ή μέτρο ασφαλείας, στερητικό της ελευθερίας, ***τουλάχιστον τεσσάρων (4) μηνών*** για αξιόποινη πράξη, την οποία και οι ελληνικοί νόμοι χαρακτηρίζουν ως τέτοια και στην προκειμένη περίπτωση έχει επιβληθεί ποινή φυλάκισης τριών (3) ετών. ***Είναι δε αδιάφορο***, για την εκτέλεση του εντάλματος ***αν πρόκειται για μία ποινή***, ***η συγχώνευση περισσοτέρων*** ποινών (ΑΠ 1508/2022).
6. Επιτρέπεται η παράδοση **και ημεδαπού (ΑΠ 1418/2024, 987/2024).** Από το Σύνταγμα, δεν απαγορεύεται η έκδοση ή παράδοση ημεδαπών σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, ενώ **η ρύθμιση του νεότερου ν. 3251/2014 είναι ειδική έναντι της απαγόρευσης που θεσπίζει η διάταξη του άρθρου 438 περ. α' του ΚΠΔ,** δεδομένου, μάλιστα, του ότι έχουν αναπτυχθεί μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης **σχέσεις αμοιβαίας εμπιστοσύνης,** που στηρίζονται στο **σεβασμό των θεμελιωδών ελευθεριών και των αρχών του κράτους δικαίου,** ενώ

οι **ιστορικοί λόγοι στήριξης της απαγόρευσης,** δηλαδή η υποχρέωση προστασίας του κράτους προς τους πολίτες του και συγκεκριμένα, η προστασία τους από τις αντιξοότητες που **σημαίνει γι΄ αυτούς μια δίκη σε ξένο μη οικείο νομικό περιβάλλον,** καθώς και η υπάρχουσα δυσπιστία στις αλλοδαπές δικαστικές αρχές **είναι πλέον αδικαιολόγητοι και ιδίως στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης** (ΑΠ 1551/2025, 274/2025, 1567/2023, 381/2023, 1451/2023).

7. Η απαγόρευση της έκδοσης ή παράδοσης **ημεδαπών σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν προκύπτει από το Σύνταγμα**, ούτε έχει πλέον σήμερα κανένα λόγο ύπαρξης μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ούτε ισχύει η απαγόρευση του άρθρου 438 περ. α' του Κ.Π.Δ., καθόσον **η ρύθμιση του νόμου είναι ειδική** και στα πλαίσια της τελευταίας (Ε.Ε.) έχουν αναπτυχθεί, μεταξύ των κρατών μελών, **αρχές αμοιβαίας εμπιστοσύνης** που στηρίζονται στο σεβασμό των θεμελιωδών ελευθεριών και των αρχών του κράτους δικαίου, ενώ οι ιστορικοί λόγοι στήριξης της απαγόρευσης, δηλαδή η υποχρέωση προστασίας του κράτους προς τους πολίτες του και συγκεκριμένα η προστασία τους από τις αντιξοότητες που σημαίνει για αυτούς μια δίκη σε ξένο μη οικείο νομικό περιβάλλον, καθώς και η υπάρχουσα δυσπιστία στις αλλοδαπές δικαστικές αρχές είναι πλέον αδικαιολόγητοι και ιδίως στα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΑΠ 1551/2025, 1154/2023, 381/2023).

8. **Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης.** Σε περίπτωση εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, **για την άσκηση ποινικής δίωξης** και όχι για εκτέλεση ποινής ή μέτρου ασφαλείας, εναντίον του εκζητουμένου, το ένταλμα εκτελείται και εάν ακόμη ο τελευταίος, δηλαδή ο εκζητούμενος, **είναι ημεδαπός**: α) με την προϋπόθεση ότι δεν διώκεται στην Ελλάδα για την ίδια πράξη και β) με την επιφύλαξη της διασφάλισης **«διαμεταγωγής»** του, στην Ελλάδα, για να εκτίσει τη στερητική της ελευθερίας ποινή

ή το μέτρο ασφαλείας που ενδεχομένως θα του επιβληθεί στο κράτος έκδοσης του εντάλματος. Η διασφάλιση «διαμεταγωγής» του ημεδαπού στην Ελλάδα, για να εκτίσει τη στερητική της ελευθερίας ποινή ή το επιβληθέν σ' αυτόν μέτρο ασφαλείας, **δεν προϋποθέτει εγγύηση δικαστικής αρχής, αλλά εγγύηση της αρμόδιας αρχής, που μπορεί να είναι και διοικητική** (ΑΠ 1553/2022, 1050/2021).

9. Πενθήμερη η προθεσμία της έφεσης (ΑΠ 274/2025, 139/2025, 1275/2024)
10. Το **μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης** εφαρμόζεται και στην έφεση κατά απόφασης του συμβουλίου εφετών στη διαδικασία **εκτέλεσης ΕΕΣ.** (ΑΠ 1508/2023, 1264/2022).
11. **Η διάταξη του άρ. 501 παρ. 1 α ΚΠΔ εφαρμόζεται και στη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης και στη διαδικασία της έκδοσης** (ΑΠ 1058/2023, 1643/2022, 641/2021, 1074/2020)
12. **Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης. Ως διωκόμενος στην Ελλάδα δεν μπορεί να θεωρηθεί ο μηνυόμενος, ούτε εκείνος εις βάρος του οποίου ενεργείται προκαταρκτική εξέταση,** αφού η τελευταία, προκειμένου ειδικότερα για κακούργημα (ή πλημμέλημα αρμοδιότητας τριμελούς πλημμελειοδικείου) διεξάγεται ακριβώς, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 243 παρ. 1 του Κ.Π.Δ., προκειμένου να διερευνηθεί η ύπαρξη επαρκών ενδείξεων για να κινηθεί η ποινική δίωξη και μπορεί να οδηγήσει και στην μη άσκηση ποινικής διώξεως. Αν δεν έχει ασκηθεί εις βάρος του εκζητούμενου ποινική δίωξη, η εκτέλεση **του ΕΕΣ** μπορεί να εξαρτηθεί από την προϋπόθεση ότι ο εκζητούμενος, μετά από ακρόασή του, θα διαμεταχθεί στο ελληνικό κράτος, προς έκτιση της ποινής που τυχόν θα του επιβληθεί από το κράτος εκδόσεως του εντάλματος (άρθρο 13 παρ. 3 του Ν.3251/2004, όπως ισχύει), ενώ και **η διασφάλιση της διαμεταγωγής του ημεδαπού** στην Ελλάδα, για να εκτίσει την στερητική της ελευθερίας ποινή ή το στερητικό της ελευθερίας μέτρο ασφαλείας που

τυχόν θα του επιβληθεί στο κράτος εκδόσεως του εντάλματος, **δεν προϋποθέτει εγγύηση δικαστικής αρχής, αλλά εγγύηση της αρμόδιας αλλοδαπής αρχής που μπορεί να μην είναι και δικαστική.** Πάντως, το ένταλμα εκτελείται δυνητικά, ακόμη και αν η ποινική δίωξη στην Ελλάδα έχει ασκηθεί μεταγενέστερα, δηλαδή μετά την έκδοση του σχετικού ΕΕΣ, **απαιτείται όμως να έχει πράγματι ασκηθεί τουλάχιστον έως την ημέρα της συζητήσεως στο εφετείο η ποινική δίωξη και όχι απλώς να έχει το Ελληνικό κράτος την δυνατότητα να ασκήσει ποινική δίωξη με τα αρμόδια όργανά του για την ίδια πράξη** (ΑΠ 381/2023, 578/2019, 280/2017,

13. **Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης.** Προθεσμία έφεσης. Είναι πλέον πενθήμερη (ΑΠ 1551/2025, 504/2024, 322/2024, 1271/2023, 1101/2023, 240/2023).
14. **Ευρωπαικό Ένταλμα Σύλληψης για αδίκημα φοροδιαφυγής** (ΑΠ 104/2024, 738/2023).
15. **Κατοικία ή διαμονή στην Ελλάδα:** ένας εκζητούμενος «κατοικεί» στην Ελλάδα, αν έχει εδώ την πραγματική κατοικία του και «**διαμένει»** σ' αυτήν εφόσον, μετά από σταθερή παραμονή ορισμένης διαρκείας, δημιούργησε δεσμούς παρομοίους προς εκείνους που δημιουργεί ένας κάτοικος. Για να διαπιστωθεί αν στη συγκεκριμένη περίπτωση υφίστανται μεταξύ του εκζητουμένου και της Ελλάδας δεσμοί που να οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το πρόσωπο αυτό «διαμένει» στο Κράτος, η δικαστική αρχή εκτέλεσης απαιτείται να προβεί σε συνολική εκτίμηση διαφόρων αντικειμενικών στοιχείων, που χαρακτηρίζουν την περίπτωση του προσώπου αυτού, στα οποία συγκαταλέγονται, μεταξύ άλλων, η διάρκεια, η φύση και οι συνθήκες παραμονής του εκζητουμένου, καθώς και οι οικογενειακοί και οικονομικοί δεσμοί του με το κράτος - μέλος εκτέλεσης (Ελλάδα). (ΑΠ 1152/2023, 800/2023).
16. Δεν είναι απαραίτητη προηγούμενη σχετική απόφαση ή συναίνεση για την έκτιση της ποινής στην Ελλάδα, του Ελληνικού Υπουργείου Δικαιοσύνης ή του κατά τόπο

αρμοδίου για την εκτέλεση του εντάλματος Εισαγγελέα Εφετών (ΑΠ 800/2023, 303/2022, 1826/2019, 1327/2014).

17. Όταν **διατάσσεται η εκτέλεση του ΕΕΣ, διατηρείται η κράτηση** του εκζητουμένου και δεν συντρέχει λόγος να αρθεί ή να αντικατασταθεί με περιοριστικούς όρους (ΑΠ 104/2024, 1060/2023).

18. Κατά τη έννοια των διατάξεων του άρθρου 27 του ν. 3251/2004, με τις οποίες ρυθμίζονται τα ζητήματα προσαγωγής του εκζητουμένου, μετά την έκδοση τελεσίδικης απόφασης του εντάλματος, στις αρμόδιες Αρχές του Κράτους που το εξέδωσε, **όταν εκδοθεί τελεσίδικη απόφαση του Συμβουλίου, με την οποία διατάσσεται η εκτέλεση του εντάλματος, ο εκζητούμενος, και αν, ακόμη, κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 16 παρ. 3 του ίδιου νόμου, είχε αντικατασταθεί η προσωρινή του κράτηση με όρους, συλλαμβάνεται προς το σκοπό της διαμεταγωγής του στο εκζητούν Κράτος** (ΑΠ 1551/2025).

19. **Αναβολή προσαγωγής (αρ. 28 Ν 3252/2004) :** οι εκκρεμείς ποινικές δίκες στο Ελληνικό Κράτος δεν εμποδίζουν την εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως, **αλλά είναι δυνητική** είτε η κατά την παρ. 1 αναβολή της προσαγωγής του εκζητουμένου, για να περατωθεί η δίκη του, που εκκρεμεί στο ελληνικό κράτος είτε η κατά την παρ. 2 προσαγωγή του εκζητουμένου προσωρινά στο κράτος εκδόσεως του εντάλματος υπό όρους (Συμβ. Α.Π. 1154/2023, 62/2020).

20. **Μετάφραση του ΕΕΣ**:το γεγονός ότι η μετάφραση του ένδικου ΕΕΣ δεν έχει λάβει χώρα στην Ελλάδα και, μάλιστα, σύμφωνα με τις διατάξεις του επικαλούμενου από τον εκκαλούντα-εκζητούμενο νόμου, ουδόλως επιδρά στην εγκυρότητά του, αφού αυτό μεταφράστηκε στην Πολωνία-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ζητά την εκτέλεσή του, και μάλιστα από επίσημο μεταφραστή αυτής, συνάδει δε, ενόψει της,

κατά τα ανωτέρω, αναπτυχθείσας αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προς την απλοποίηση της διαδικασίας έκδοσης, που, όπως αναφέρθηκε, αποτελεί στόχο της προαναφερόμενης απόφασης-πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΑΠ 1508/2023).

21. **Νέα στοιχεία (σχετ. αρ. 454 ΚΠΔ).** Η **προηγούμενη δικαστική απόφαση του συμβουλίου ΑΠ περί μη εκτέλεσης** του ΕΕΣ, διότι δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις επανεκδίκασης της υπόθεσής του, λόγω ερημοδικίας του κατά την διαδικασία στο κράτος έκδοσης, **δεν εμποδίζει την εκτέλεση δεύτερου ΕΕΣ,** βασιζόμενου στην ίδια καταδικαστική απόφαση, **εφόσον στο τελευταίο αυτό ΕΕΣ παρέχονται τα στοιχεία που απαιτούνται σύμφωνα με το άρθρο 12 παρ. 2 δ Ν 3251/2004** (ότι η απόφαση δεν επιδόθηκε στον εκζητούμενο, αλλά θα του επιδοθεί αυτοπροσώπως και θα ενημερωθεί για το δικαίωμά του να δικασθεί εκ νέου ή να ασκήσει ένδικό μέσο) (ΑΠ 345/2025).

Εφεση

1. **Παράνομη απόρριψη αυτής.**
2. Συντρέχει ο λόγος της **παράνομης απόρριψης της έφεσης ως απαράδεκτης (εκπρόθεσμης) (άρθρο 510 παρ. 1 Η),** όταν το δευτεροβάθμιο δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη του την **αναστολή των προθεσμιών άσκησης των ενδίκων μέσων λόγω covid** (με την από 11/3/2020 ΠΝΠ που κυρώθηκε με το άρθορ 2 Ν 4682/2020 και των ΚΥΑ) και την απέρριψε ως εκπρόθεσμη, **δεχόμενο ότι ο εκκαλών δεν επικαλέστηκε την αναστολή της προθεσμίας λόγω ρυθμίσεων για τον covid, ως λόγο ανωτέρας βίας.**Παραπέμπει στο δευτεροβάθμιο προς κρίση του παραδεκτού της έφεσης, καθώς ο ΑΠ δεν έχει δικαιοδοσία να κρίνει επί του παραδεκτού ή όχι **(**ΑΠ 1636/2022).

3. Η απόφαση με την οποία απορρίπτεται το ένδικο μέσο της έφεσης ως απαράδεκτο, λόγω εκπρόθεσμης άσκησής του, για να έχει την απαιτούμενη από τις διατάξεις των άρθρων 93 παρ. 3 του Συντάγματος και 139 του ΚΠοινΔ, ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία, η έλλειψη της οποίας ιδρύει τον από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ' του ΚΠοινΔ, λόγο αναίρεσης (ΑΠ 1270/2019) πρέπει να διαλαμβάνει **το χρόνο επίδοσης** στον εκκαλούντα της προσβαλλομένης, με την έφεση, απόφασης αν απαγγέλθηκε απόντος τούτου κατά το χρόνο ασκήσεως της εφέσεως, το χρόνο ασκήσεως του ενδίκου μέσου, καθώς και το αποδεικτικό από το οποίο προκύπτει η επίδοση, χωρίς ειδικότερο προσδιορισμό των στοιχείων εγκυρότητας του αποδεικτικού και της επίδοσης (ΑΠ 619/2023, ΑΠ 359/2022).
4. Σε περίπτωση όμως που με την έφεση προβάλλεται **λόγος ακυρότητας ή ανώτερης βίας,** από την οποία παρακωλύθηκε ο εκκαλών για την εντός της προθεσμίας του άρθρου 473 παρ. 1 του ΚΠοινΔ, άσκησή της, πρέπει η αιτιολογία της απόφασης που απορρίπτει την έφεση να επεκτείνεται και στα πιο πάνω ζητήματα (ΑΠ 619/2023, 1147/2019, 1674/2019).
5. Η προϋπόθεση της έγκυρης επίδοσης, ως διαδικαστική, εξετάζεται από το δικαστήριο και αυτεπαγγέλτως για να κριθεί το εμπρόθεσμο ή μη της έφεσης. Εάν δε το δευτεροβάθμιο δικαστήριο κρίνει εκπρόθεσμη την άσκηση της έφεσης και κηρύξει αυτή απαράδεκτη, αντί να την δεχθεί τυπικά ως εμπρόθεσμη εξαιτίας της ακυρότητας της επίδοσης της απόφασης προς τον εκκαλούντα, τότε δημιουργείται ο από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Η' ΚΠΔ λόγος αναίρεσης (ΑΠ 881/2023).
6. **Έφεση.** Η προθεσμία άσκησης της έφεσης μετά την υποβολή εμπρόθεσμης άσκησης ***αίτησης ακύρωσης της διαδικασίας*** και απόρριψη αυτής είναι ***δέκα (10) ημέρες*** και αρχίζει από την επομένη της ημέρας απόρριψης της αίτησης ακύρωσης ***χωρίς να απαιτείται και επίδοση*** της ερήμην εκδοθείσας απόφασης για την έναρξη

προθεσμίας της έφεσης, αφού ο κατηγορούμενος που ασκεί αίτηση ακύρωσης σαφώς γνωρίζει την καταδικαστική σε βάρος του απόφαση *(Α.Π. 331/2022, ΑΠ 1892/2016).*

7. **Έφεση. Απόφαση με την οποία γίνεται τυπικά δεκτή.** Η απόφαση με την **οποία γίνεται τυπικά δεκτή η έφεση και αναβάλλεται η έκδοση οριστικής επί της κατηγορίας** απόφασης για κρείσσονες αποδείξεις, ως οριστική επί του παραδεκτού της έφεσης απόφαση **δεν μπορεί να ανακληθεί και ως μη «τελειωτική» επί της κατηγορίας απόφαση δεν υπόκειται σε αναίρεση αυτοτελώς.** Αν όμως ζητηθεί η αναίρεση της τελειωτικής αποφάσεως σύμφωνα με τις παραγρ. 1 και 2 του άρθρου 504 του ΚΠΔ, **θεωρείται ότι προσβάλλεται με αυτήν και η μη γνήσια προπαρασκευαστική απόφαση,** με την οποία κρίθηκε οριστικά το ζήτημα του παραδεκτού της έφεσης ΑΠ 917/2023, 307/2018.

8. **Έφεση και ακυρότητα.** Μετά την ***τυπική παραδοχή*** της εφέσεως, με την οποία προσβλήθηκε στο σύνολό της η πρωτόδικη απόφαση, η υπόθεση επανέρχεται στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο για κατ' ουσίαν συζήτηση στην πριν από την έκδοση της πρωτόδικης αποφάσεως στάση, με την έννοια ότι το Εφετείο έχει την εξουσία να κρίνει, όπως και το πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Επομένως, ***κάθε ακυρότητα*** της πρωτόδικης αποφάσεως καλύπτεται με την έκδοση της επί της ουσίας αποφάσεως του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου, αφού μετά την τυπική παραδοχή της εφέσεως, η πρωτόδικη απόφαση ατονεί και αποβάλλει την ισχύ της, το δε δευτεροβάθμιο Δικαστήριο επανεξετάζει την υπόθεση, τόσο ως προς τη νομική, όσο και ως προς την ουσιαστική της βάση. Έτσι, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο δεν είναι υποχρεωμένο να απαντήσει σε σχετικό ισχυρισμό του εκκαλούντος κατηγορουμένου ***για ακυρότητα (απόλυτη ή σχετική) της διαδικασίας ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου*** *(ΑΠ 633/2022, 44/2017, ΑΠ774/2010, ΑΠ 2075/2008,*

9. **Έφεση ανυποστήρικτη και ακυρότητα.** Εάν δεν συντρέχει περίπτωση της παρ. 3 του άρθρου 501 και άρα συντρέχει περίπτωση απόρριψης της έφεσης ως **ανυποστήρικτης**, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο δεν έχει εξουσία να ερευνήσει αυτεπαγγέλτως τυχόν **ακυρότητες** που εμφιλοχώρησαν κατά τη διαδικασία της πρωτοβάθμιας δίκης (ΑΠ 695/2022).
10. **Έφεση ανυποστήρικτη (αρ. 501 παρ. 4 ΚΠΔ).** Εάν είχε λάβει χώρα προηγουμένως ***διακοπή ή αναβολή της δίκης***, η έφεση δεν απορρίπτεται, αλλά ο εκκαλών δικάζεται ***σαν να ήταν παρών*** (ΑΠ 248/2023, 226/2021).

Έφεση εισαγγελέα κατά αθωωτικής απόφασης

1. Η αξιούμενη αιτιολογία της ασκούμενης από τον Εισαγγελέα έφεσης κατά αθωωτικής απόφασης αποτελεί ***πρόσθετο τυπικό όρο*** του κύρους του ένδικου αυτού μέσου και απαιτείται ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία των λόγων της έφεσης, δηλαδή πρέπει να εκτίθενται σ' αυτή με σαφήνεια και πληρότητα οι συγκεκριμένες ***πραγματικές ή νομικές πλημμέλειες*** που αποδίδονται στην προσβαλλόμενη αθωωτική απόφαση (ΑΠ 845/2024, 1081/2023, 932/2023).
2. Αιτιολογημένη. ***Μόνη*** η παράθεση στην έκθεση έφεσης των αποδεικτικών στοιχείων, από τα οποία προκύπτει ενοχή του κατηγορουμένου και εντεύθεν εσφαλμένη εκτίμηση των αποδείξεων δεν αρκεί, εφόσον δεν αντικρούει με συλλογισμούς και σε συνδυασμό με τα αποδεικτικά μέσα την κρίση του δικαστηρίου περί της αθωότητας του κατηγορουμένου (Ολ. ΑΠ 9/2005). Η έφεση του εισαγγελέα στερείται της ειδικής και εμπεριστατωμένης αιτιολογίας, όταν δεν μνημονεύονται σ' αυτήν τα αποδεικτικά μέσα, που λήφθηκαν υπόψη για το σχηματισμό της κρίσης του περί της ενοχής του κατηγορουμένου, ενώ η επιλεκτική παράθεση ορισμένων, από την οποία δημιουργείται αμφιβολία για το αν συνεκτιμήθηκαν και τα λοιπά αποδεικτικά μέσα, τα οποία ούτε κατά κατηγορία μνημονεύονται, συνιστά έλλειψη αιτιολογίας, εκτός εάν,

από το όλο περιεχόμενο της αιτιολογίας της έφεσης, προκύπτει κατά τρόπο αναμφισβήτητο ότι λήφθηκαν υπόψη όλα (ΑΠ 845/2024, 1081/2023, 923/2023 646/2023, 241/2023, 1662/2022, 1588/2022,

3. Όταν **η εισαγγελική έφεση** δεν έχει την κατά τα προεκτεθέντα απαιτούμενη αιτιολογία και το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, αντί να την απορρίψει ως απαράδεκτη, την κρίνει παραδεκτή και, ακολούθως, εξετάζοντας την ουσία της υπόθεσης, καταλήξει στην καταδίκη του κατηγορουμένου, υποπίπτει σε ***θετική υπέρβαση της εξουσίας του.*** (ΑΠ 1081/2023, 923/2023, 646/2023, 1588/2022, 1230/2022, 963/2022, 632/2022) ενώ, αν η έφεση του εισαγγελέα είναι πλήρως αιτιολογημένη, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο όμως την απορρίψει ως απαράδεκτη, ιδρύεται ο από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Η' λόγος αναίρεσης, ταυτόχρονα δε υποπίπτει σε αρνητική υπέρβαση εξουσίας, που ιδρύει και τον από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Θ' του Κ.Ποιν.Δ. λόγο αναίρεσης (ΑΠ 845/2024, 646/2023, 741/2020).
4. Η προϋπόθεση του ειδικά και εμπεριστατωμένου της ***αιτιολογίας της εισαγγελικής έφεση***ς, ως ***όρος*** του παραδεκτού αυτής, είναι ***μέγεθος ποιοτικά διαφορετικό*** από την ειδική και εμπεριστατωμένη ***αιτιολογία μιας δικαστικής απόφασης***, ως αντικείμενο ***αναιρετικού*** ελέγχου (ΑΠ 646/2023).
5. Οποιαδήποτε αιτίαση εκ μέρους του αναιρεσείοντος με περιεχόμενο τη διαφορετική άποψη ως εισαγγελέως της έδρας, του ασκήσαντος την επίμαχη έφεση κατά της αθωωτικής απόφασης εισαγγελέα, δεν ασκεί έννομη επιρροή (ΑΠ 923/2023).

Εφεση εισαγγελέα εφετών κατά βουλεύματος

(του συμβουλίου πλημμελειοδικών που δέχθηκε δήλωση αποχής δικαστικού λειτουργού) (αρ. 23, 479 ΚΠΔ).

Ο εισαγγελέας εφετών, που δεν είναι διάδικος στην ποινική διαδικασία επιτρέπεται να ασκήσει έφεση κατά οποιουδήποτε βουλεύματος του συμβουλίου πλημμελειοδικών

συμπεριλαμβανομένου και αυτού που δέχεται **τη δήλωση αποχής** δικαστικού λειτουργού (ΑΠ 242/2023).

Εφεση από πολιτικώς ενάγοντα

(κατά απόφασης Τριμελούς Εφετείου που δικάζει κακουργήματα) (προϊσχύσας ΚΠΔ***). Προϋποθέσεις παραδεκτού***.

Όταν απορριφθεί η πολιτική αγωγή **γιατί δεν στηρίζεται στο νόμο** και ο πολιτικώς ενάγων δεν ασκήσει, δεν μπορεί, όταν ασκήσει έφεση ο κατηγορούμενος κατά της ίδιας καταδικαστικής ως προς τον τελευταίο απόφασης, να παραστεί στο εφετείο, διότι δεν έχει, μετά την αποδοχή της απόφασης, συμφέρον να υποστηρίξει την κατηγορία. **(ΑΠ 908/2023).**

Αν όμως, όταν απορριφθεί η πολιτική αγωγή ως **μη στηριζόμενη στο νόμο,** ο πολιτικώς ενάγων ασκήσει έφεση κατά της καταδικαστικής απόφασης ως προς τη διάταξη με την οποία απορρίφθηκε η πολιτική αγωγή ***ως νόμω αβάσιμη (μη στηριζόμενη στο νόμο),*** γεγονός που υποδηλώνει μη αποδοχή της απόφασης του πρωτόδικου δικαστηρίου, μπορεί να παραστεί **στο εφετείο**. Δεν παραβιάζεται η αρχή της μη χειροτέρευσης της θέσης του κατηγορουμένου – αρ. 470 ΚΠΔ.Οι αστικές αξιώσεις του πολιτικώς ενάγοντα θα παραπεμφθούν τα πολιτικά δικαστήρια κατάτις διατάξεις του νΚΠΔ . **(ΑΠ 908/2023).**

Έφεση. Προθεσμία.Ακύρωση Διαδικασίας

(άρθρο 435 ΚΠΔ-Κακούργημα)

Προθεσμία έφεσης μετά από απόρριψη εμπρόθεσμης αίτησης ακύρωσης διαδικασίας σε κακούργημα (άρθρο 435 παρ. 2 ΚΠΔ) Η διάταξη αυτή ως ειδική, κατισχύει της γενικής ως προς αυτήν προαναφερθείσας διάταξης του άρθρου 473

παρ. 1 Κ.Ποιν.Δ. Έτσι η προθεσμία άσκησης της έφεσης μετά την υποβολή εμπρόθεσμης άσκησης αίτησης ακύρωσης της διαδικασίας και απόρριψη αυτής **είναι δέκα (10) ημέρες και αρχίζει από την επομένη της ημέρας απόρριψης της αίτησης ακύρωσης χωρίς να απαιτείται και επίδοση της ερήμην εκδοθείσας απόφασης για την έναρξη προθεσμίας της έφεσης**, αφού ο κατηγορούμενος που ασκεί αίτηση ακύρωσης σαφώς γνωρίζει την καταδικαστική σε βάρος του απόφαση (Α.Π. 331/2022, ΑΠ 1892/2016).

Ζώα. Κακοποίηση
(Ν 4039/2012 και 4830/2021).

Τα άρθρα 1 έως 23 του Ν. 4039/2012 καταργήθηκαν με τη διάταξη του άρθρου 47 παρ. 6 του Ν. 4830/2021, πλην όμως η παρατεθείσα πράξη της ***κακοποίησης ή κακής και βάναυσης*** μεταχείρισης οποιουδήποτε είδους ζώου ***ουδέποτε*** κατέστη ***ανέγκλητη,*** προβλεπόμενη ήδη από τις διατάξεις των ***άρθρων 24 παρ. 1*** περίπτωση α΄ και ***34 παρ. 2 του Ν. 4830/2021*** ως πλημμέλημα, απειλούμενο με φυλάκιση τουλάχιστον ενός (1) έτους και με χρηματική ποινή προσαρμοσμένη στο σύστημα ποινών του ήδη ισχύοντος Ποινικού Κώδικος (Ν. 4619/2019) και συγκεκριμένα χρηματική ποινή μέχρι τριακόσιες εξήντα (360) ημερήσιες μονάδες, το ύψος εκάστης των οποίων ορίζεται από δέκα (10) έως πενήντα (50) ευρώ (ΑΠ 1405/2022).

Ζωοκλοπή- Ζωοκτονία (Ν 1300/1982)

1. Η ζωοκλοπή αποτελεί **ιδιώνυμο αδίκημα** (ΑΠ 460/2025, 355/2023).
2. Η ζωοκλοπή προσλαμβάνει ***κακουργηματικό*** χαρακτήρα, όταν διαπράττεται ***από κοινού από δύο*** ή περισσότερα άτομα, ενώ για την ύπαρξη ***συναυτουργίας*** απαιτείται ***κοινός δόλος*** των προσώπων που συμπράττουν και αυτοπρόσωπη και άμεση σύμπραξή τους, που μπορεί να είναι ***ταυτόχρονη***

ή διαδοχική κατά την ενέργεια από τον καθένα των επί μέρους πράξεων, οι οποίες άμεσα συντελούν στην ολοκλήρωση του εγκληματικού αποτελέσματος. Είναι δε αδιάφορο, αν η πραγμάτωση της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος τελείται από όλους κατά τον αυτό τρόπο και με την αυτή ενέργεια. Αρκεί ότι όλοι τελούν εν γνώσει της πρόθεσης μεταξύ τους για την τέλεση του ιδίου εγκλήματος. (ΑΠ 355/2023).

3. Όσον αφορά ειδικότερα, την **κλοπή κυψελών μελισσών ή του περιεχομένου τους,** ζωοκλοπή, κατά την έννοια της ως άνω διάταξης, συνιστά **τόσο η αφαίρεση του ξύλινου κιβωτίου της κυψέλης με το σμήνος των μελισσών**, το οποίο έχει εγκατασταθεί σε αυτό, **όσο και η αφαίρεση μόνο του περιεχομένου της κυψέλης,** ήτοι η αφαίρεση των πλαισίων κηρύθρας ή μελιού μαζί με τη βασίλισσα, τον γόνο και τις προνύμφες και τις νύμφες, έστω και εάν δεν έχουν εξελιχθεί σε τέλεια έντομα ή η αφαίρεση του συνόλου του σμήνους (ΑΠ 460/2025, 1410/2013).

Ηθική αυτουργία

1. Όμοια η ισχύουσα διάταξη με την αντίστοιχη του πΠΚ *(ΑΠ 481/2022, 132/2022).* Το αξιόποινο, ως προς τον ηθικό αυτουργό, είναι ανεξάρτητο από το αξιόποινο του αυτουργού και αρκεί να στοιχειοθετείται η αντικειμενική υπόσταση του ανωτέρω εγκλήματος, καθώς, αν δεν έχει τελεστεί αντικειμενικώς το εν λόγω έγκλημα, δεν μπορεί να γίνει λόγος για ηθική αυτουργία στην πράξη αυτή, λόγω του παρακολουθηματικού χαρακτήρα της ηθικής αυτουργίας (ΑΠ 836/2024, 1076/2023, 912/2022, 481/2022).

2. Απαιτείται η πράξη του φυσικού αυτουργού να πραγματώνει την αντικειμενική υπόσταση ενός εγκλήματος, έστω και σε απόπειρα και να μην αίρεται από κάποιο λόγο ο άδικος χαρακτήρας του τελευταίου (ΑΠ 561/2023).
3. Απαιτείται να συντρέχουν αντικειμενικώς: α) πρόκληση από τον ηθικό αυτουργό σε άλλον της απόφασης να τελέσει ορισμένη αξιόποινη πράξη, ……., και β) τέλεση από τον άλλον (αυτουργό) της πράξης αυτής κατά την αντικειμενική της υπόσταση, μη απαιτουμένου να την τελέσει και κατά την υποκειμενική της υπόσταση, καθόσον κατά τη διάταξη του άρθρου 48 του Π.Κ. το αξιόποινο του ηθικού αυτουργού είναι **ανεξάρτητο** από το αξιόποινο του αυτουργού, αφού ο τελευταίος αρκεί να τελέσει την πράξη μόνον κατά την αντικειμενική της υπόσταση και όχι και κατά την υποκειμενική της υπόσταση, λόγω έλλειψης δόλου από μέρους του, όπως όταν παραπλανήθηκε στο να τελέσει την πράξη (Α.Π. 1711/2022, 2000/2018).
4. Για την ύπαρξη ηθικής αυτουργίας αρκεί να συντρέχουν οι ανωτέρω προϋποθέσεις, χωρίς να εξετάζεται αν ο φυσικός αυτουργός είναι ικανός προς καταλογισμό, αν πράττει εκ δόλου ή αν συντρέχει ως προς αυτόν λόγος που αποκλείει τον καταλογισμό. Από αυτά παρέπεται ότι δεν αποκλείεται η ύπαρξη ηθικής αυτουργίας για το λόγο ότι απαλλάχθηκε ο φυσικός αυτουργός για έλλειψη δόλου ή ικανότητας προς καταλογισμό ή για το ότι βρισκόταν σε πραγματική ή συγγνωστή νομική πλάνη. (ΑΠ 836/2024, 433/2023, 78/2021).
5. Είναι δυνατή η ύπαρξη ηθικής αυτουργίας κατά συναυτουργία, όταν περισσότεροι από κοινού παρήγαγαν εκ προθέσεως την απόφαση της εκτελέσεως ορισμένου εγκλήματος, ο δε ηθικός αυτουργός του ηθικού αυτουργού, είναι και αυτός ηθικός αυτουργός του φυσικού αυτουργού (ΑΠ 63/2023, 1233/2019, 461/2011,

6. Η πρόκληση και παραγωγή της αποφάσεως αυτής μπορεί να γίνει με οποιονδήποτε ***τρόπο ή μέσο***, όπως με συμβουλές, απειλή ή με εκμετάλλευση οποιασδήποτε πλάνης, πραγματικής ή νομικής ή περί τα παραγωγικά της βουλήσεως αίτια ή με τη διέγερση μίσους κατά του παθόντος, με πειθώ, φορτικότητα ή προτροπές (παρακίνηση, παρόρμηση, ενθάρρυνση) ή με την επιβολή ή την επιρροή προσώπου, λόγω της ιδιότητος και της θέσεώς του ή και της σχέσεώς του με τον φυσικό αυτουργό (ΑΠ 1345/2023, 836/2023, 526/2023, 9/2023, 190/2023), χωρίς να είναι αναγκαίος ο καθορισμός της πράξης αυτής μέχρις λεπτομερειών (ΑΠ 268/2025, 836/2024, 1198/2023, 930/2023, 836/2023, 616/2023, 1711/2022).
7. ***Δεν είναι αναγκαίο***, για την πληρότητα της αιτιολογίας, να αναφέρεται εξειδικευμένα στην απόφαση περαιτέρω σε τι συνίσταντο οι προτροπές, η πειθώ, η φορτικότητα και η υπόσχεση οικονομικών ανταλλαγμάτων, αλλ` αρκεί ότι πρόκειται για συμπεριφορά ***πρόσφορη*** (με την έννοια της πειστικότητας) να αποτελέσει ηθική αυτουργία και ότι συνδεόταν, ως εκ του ότι συνέβαλε στη λήψη της απόφασης, αιτιωδώς με την ανωτέρω άδικη πράξη που τέλεσε ο φυσικός αυτουργός (ΑΠ 1568/2022). Βλ. όμως την ΑΠ 9/2023:
8. Στην περίπτωση της ηθικής αυτουργίας, για να έχει η καταδικαστική απόφαση την απαιτούμενη από τα άρθρα 93 §3 του Συντάγματος και 139 του ΚΠΔ ειδική και εμπεριστατωμένη ***αιτιολογία***, πρέπει να αναφέρονται σ' αυτήν ***ο τρόπος και τα μέσα***, με τα οποία ο ηθικός αυτουργός προκάλεσε στο φυσικό αυτουργό την απόφαση να εκτελέσει την άδικη πράξη που διέπραξε, καθώς και τα πραγματικά περιστατικά, από τα οποία το δικαστήριο συνήγαγε ότι ο ηθικός αυτουργός παρήγαγε με τον

τρόπο και τα μέσα αυτά στο φυσικό αυτουργό την απόφαση, να εκτελέσει την άδικη πράξη που διέπραξε. ((ΑΠ 1568/2022). Βλ. όμως την ΑΠ 9/2023: ΑΠ 465 / 2010)

9. **Υποκειμενικώς** απαιτείται **δόλος *του ηθικού αυτουργού***, δηλαδή, ηθελημένη πρόκληση της απόφασης για την διάπραξη από τον άλλο της αντικειμενικής υπόστασης ορισμένου εγκλήματος με θέληση και γνώση ή αποδοχή της συγκεκριμένης εγκληματικής πράξης, χωρίς να είναι αναγκαίος ο καθορισμός της πράξης αυτής μέχρις λεπτομερειών**, αρκεί δε και ο ενδεχόμενος δόλος,** εκτός αν για την υποκειμενική θεμελίωση του οικείου εγκλήματος απαιτείται άμεσος ή υπερχειλής δόλος (ΑΠ 930/2023, 9/2023, 1133/2022) , πράγμα που δεν συμβαίνει επί του εγκλήματος ***της ψευδούς βεβαίωσης***, αφού όπως προαναφέρθηκε για τη στοιχειοθέτησή του υποκειμενικά αρκεί και ενδεχόμενος δόλος του δράστη (ΑΠ 1221/2022, 811/2022, 1586/2016).

Θανατηφόρα σωματική βλάβη (αρ. 311 ΠΚ)

Στοιχεία νομοτυπικής μορφής (ΑΠ 1480/2023)

Θάνατος αναιρεσείοντος.

(αρ. 368 β ΚΠΔ). Από τη διάταξη αυτή, που εφαρμόζεται αναλόγως ***και στη μετ΄ αναίρεση δίκη,*** προκύπτει, ότι αν ο κατηγορούμενος αποβιώσει μετά την άσκηση από αυτόν αίτησης αναίρεσης, ο Άρειος Πάγος ***παύει οριστικώς*** την ποινική δίωξη, αφού προηγουμένως ***αναιρέσει*** την προσβαλλόμενη απόφαση ως προς όλες τις διατάξεις της (ΑΠ 136/2023, 362/2020).

Ιατρική αμέλεια

Ο ιατρός ενεργεί με αμέλεια, αν από επιπολαιότητα ή άγνοια των πραγμάτων, που όφειλε να γνωρίζει, ή από απρονοησία **δεν ακολούθησε γενικά παραδεκτές αρχές της ιατρικής επιστήμης.** Έτσι ελέγχεται ο κατηγορούμενος ιατρός για κάθε ενέργεια ή παράλειψή του υπό την ανωτέρω ιδιότητά του ως προς την παρακολούθηση της πορείας του ασθενούς, δηλαδή εάν ενήργησε την ακολουθητέα ιατρική αγωγή και τις επιβαλλόμενες εξετάσεις ή και άλλες επεμβατικές ιατρικές πράξεις προς αντιμετώπιση της παρενέργειας ή επιπλοκής που θα ήταν κίνδυνος να επιφέρει βλάβη της υγείας του ασθενούς, όπως κάθε μέσος ιατρός της ειδικότητας του θα έπραττε υπό τις ίδιες περιστάσεις, όντας σε γνώση του ιστορικού και των συμπτωμάτων του ασθενούς και έχοντας τη δυνατότητα και την εμπειρία να προβλέψει τα δυσμενή αυτά συμπτώματα και τις ακολουθούσες βλάβες που εμφανίζουν ασθενείς υποβαλλόμενοι σε ιατρική επέμβαση *(ΑΠ 632/2022, 1057/2016).*

Ιατρική ευθύνη

1. Όταν πρόκειται περί θεράποντος χειρουργού ιατρού, αντικείμενο της ευθύνης του είναι **η καλή έκβαση της χειρουργικής επέμβασης**, στην οποία περιλαμβάνεται **εκτός από τον προεγχειρητικό έλεγχο και το στάδιο της χειρουργικής επέμβασης, καθώς και το μετεγχειρητικό στάδιο**, που αποτελούν μία ολότητα που οργανώνεται και κατευθύνεται από αυτόν, ελεγχόμενο για κάθε ενέργεια ή παράλειψή του, υπό την ανωτέρω ιδιότητά του, ως προς την παρακολούθηση της πορείας της υγείας του ασθενούς και μετά την εγχείρηση, δηλαδή **εάν ενήργησε την ακολουθητέα ιατρική αγωγή και τις επιβαλλόμενες εξετάσεις ή άλλες επεμβατικές ιατρικές πράξεις προς αντιμετώπιση της παρενέργειας ή επιπλοκής που θα μπορούσε να επιφέρει βλάβη της υγείας του χειρουργηθέντος ασθενούς ή και επιδείνωσή της, όπως κάθε μέσος συνετός ιατρός χειρουργός της ειδικότητάς του θα έπραττε υπό τις ίδιες περιστάσεις**, έχοντας γνώση του ιστορικού του ασθενούς και τη

δυνατότητα και την εμπειρία να προβλέψει τα δυσμενή συμπτώματα που εμφανίζουν ασθενείς, υποβαλλόμενοι σε τέτοια χειρουργική επέμβαση, παράλειψη που αποδίδεται στην κρινόμενη υπόθεση στον αναιρεσίβλητο – κατηγορούμενο (ΑΠ 1575/2022).

2. **Ιδιαίτερη νομική υποχρέωση (αρ. 15 ΠΚ).**Ιδιαίτερη νομική υποχρέωση έχουν **και οι ιατροί έναντι των ασθενών**, η δε ιδιαίτερη αυτή νομική τους υποχρέωση να αποτρέψουν το αξιόποινο αποτέλεσμα του θανάτου ή της σωματικής βλάβης του ασθενούς απορρέει από το νόμο και **τον Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας,** καθώς και από την **εγγυητική θέση** του ιατρού απέναντι στην ασφάλεια της ζωής ή της υγείας του ασθενούς, που δημιουργείται κατά την εκτέλεση της ιατρικής πράξης (ΑΠ 480/2025, 648/2024, 646/2023, 130/2023, 1128/2022).

3. Θεμελιώνεται ειδικότερα ποινική ευθύνη του ιατρού για ανθρωποκτονία από αμέλεια, όταν το ζημιογόνο αποτέλεσμα οφείλεται σε παράβαση από αυτόν **των κοινώς αναγνωρισμένων κανόνων της ιατρικής επιστήμης,** για τους οποίους δεν μπορεί να γεννηθεί αμφισβήτηση, εφόσον η αντίστοιχη ενέργεια ή παράλειψή του δεν ήταν σύμφωνη με το αντικειμενικά επιβαλλόμενο καθήκον επιμέλειας, που απορρέει από **την άσκηση του επαγγέλματός** του και ανάγεται σε νομική υποχρέωσή του με επιτακτικούς κανόνες, καθώς **και από την εγγυητική θέση** αυτού απέναντι στην ασφάλεια της ζωής ή της υγείας του ασθενούς, η οποία δημιουργείται κατά την εκτέλεση της ιατρικής πράξης (ΑΠ 480/2025, 50/2023, 1506/2022, 1310/2022).

4. Επομένως ο ιατρός ενεργεί **με αμέλεια**, αν από επιπολαιότητα ή άγνοια των πραγμάτων, που όφειλε να γνωρίζει ή από απρονοησία δεν ακολούθησε γενικά παραδεκτές αρχές της ιατρικής επιστήμης ή σύγχρονες μεθόδους και η σχετική επιπολαιότητα, άγνοια ή απρονοησία τον οδήγησαν σε εσφαλμένη διάγνωση ή θεραπευτική αγωγή ή επέμβαση για την αποτροπή προσβολών ή κινδύνων κατά της

σωματικής ακεραιότητας, της υγείας ή της ζωής (ΑΠ 1255/2022, 321/2021, 259/2021, 37/2020, 1213/2019,

5. Το μέτρο της οφειλόμενης από τις περιστάσεις **περίσκεψης** του συγκεκριμένου ιατρού πρέπει να είναι η προσοχή που δείχνει κάθε μέσος ιατρός αν βρεθεί, αν όχι κάτω από τις ίδιες, σε παρόμοιες συνθήκες με αυτές που βρέθηκε και ενήργησε ο κρινόμενος ιατρός (ΑΠ 130/2023, 122/2019).

Ιδιαίτερες ιδιότητες

1. **(αρ. 49 παρ. 1 ΠΚ).**

2. Το περιεχόμενό των διατάξεων νΠΚ και πΠΚ είναι όμοιο, πλην όμως, η νέα διάταξη είναι επιεικέστερη, καθόσον η επιβολή ***ελαττωμένης*** ποινής στο συμμέτοχο, που δεν φέρει τις ιδιαίτερες ιδιότητες ή σχέσεις που απαιτεί ο νόμος για να είναι αξιόποινη η πράξη του, είναι ***υποχρεωτική***, ενώ κατά την προϊσχύσασα ήταν δυνητική (ΑΠ 446/2023, 113/2023, 717/2020).

3. **(αρ. 49 παρ. 2 ΠΚ).** Από τη διάταξη αυτή συνάγεται, ότι οι ιδιαίτερες ιδιότητες ή σχέσεις ή άλλες περιστάσεις εξαιτίας των οποίων αλλάζει ο χαρακτήρας της πράξης από πλημμέλημα σε κακούργημα πρέπει να υπάρχουν ***και στον συμμέτοχο***, διότι διαφορετικά αυτός θα κριθεί ως τέτοιος στο βασικό έγκλημα, έστω και αν γνώριζε, ότι αυτές υφίσταντο στον αυτουργό (ΑΠ 446/2023, 184/2002, 318/2022).

Ιδιαίτερη νομική υποχρέωση

(αρ. 15 ΠΚ)

1. Συνιστά ***πρόσθετο στοιχείο του εγκλήματος*** που τελείται ***με παράλειψη*** και δύναται να πηγάζει κυρίως: α) από ρητή, επιτακτικού χαρακτήρα, διάταξη του νόμου, β) από σύμπλεγμα νομικών καθηκόντων, που συνδέονται με ορισμένη έννομη σχέση του υπόχρεου προς ενέργεια, γ) από ειδική σχέση, που θεμελιώνεται είτε σε συμβατικό δεσμό, είτε και σε προηγουμένη ενέργεια του υπαιτίου της παράλειψης, δια της οποίας αυτός αναδέχθηκε εκουσίως την αποτροπή κινδύνων στο μέλλον, δ) από ορισμένη προηγηθείσα συμπεριφορά του υπαιτίου, από την οποία δημιουργήθηκε ο κίνδυνος επέλευσης του εγκληματικού αποτελέσματος (ΑΠ 384/2024, 1138/2023, 130/2023, 1301/2022, 1115/2022, 811/2022).

2. Στην αιτιολογία της καταδικαστικής απόφασης πρέπει να αναφέρεται και η συνδρομή αυτής της υποχρέωσης, ενώ, εάν **η ιδιαίτερη αυτή νομική**

υποχρέωση προκύπτει από την **ιδιότητα του υπαιτίου**, δεν είναι αναγκαίος ο προσδιορισμός αυτής από ειδική διάταξη νόμου (ΑΠ 480/2025, 384/2024, 1182/2023, 130/2023, 1548/2022, 1255/2022, 1128/2022).

3. Ο εννοιολογικός προσδιορισμός ***του μη γνησίου εγκλήματος παράλειψης,*** στο εδάφιο α' του άρθρου 15 του ισχύοντος (νέου) ΠΚ, **παρέμεινε αμετάβλητος**, όπως αυτός είχε πραγματοποιηθεί, νομοθετικά, με το άρθρο 15 του προϊσχύσαντος ΠΚ και αποκρυσταλλωθεί δογματικά με τη σχετική επαρκή νομολογία, στο πλαίσιο ισχύος του παλαιού ΠΚ. ΑΠ 1020/2024, 1365/2020).
4. Η απλή διαφορά, στη γραμματική διατύπωση της διάταξης, για τον ειδικότερο προσδιορισμό του περιεχομένου της ιδιαίτερης νομικής υποχρέωσης, προς ενέργεια, από τη φράση του άρθρου 15 του προϊσχύσαντος ΠΚ «να παρεμποδίσει την επέλευση του αποτελέσματος», στη φράση του άρθρου 15 του ισχύοντος ΠΚ «να προβεί σε ενέργεια για την αποτροπή του αποτελέσματος», **δεν έχει καμία απολύτως ουσιαστική δογματική σημασία,** αναφορικά με το εν λόγω κρίσιμο ζήτημα, εφόσον η ιδιαίτερη νομική υποχρέωση του παραλείποντος αφορά πάντοτε την πραγματοποίηση ορισμένης ενέργειας (ή ενεργειών), είτε ακόμη και κάθε απαραίτητης (στην εκάστοτε κρινόμενη περίπτωση) ενέργειας, προκειμένου να διασωθεί το απειλούμενο έννομο αγαθό. ΑΠ 1020/2024, 1365/2020).
5. Επιπλέον, η πραγματωθείσα, για πρώτη φορά, με τη διάταξη του άρθρου 15§1 του ισχύοντος (νέου) ΠΚ, νομοθετική αναγνώριση, ως πηγών της ιδιαίτερης νομικής υποχρέωσης του παραλείποντος, προς ενέργεια, διασωστική του απειλούμενου εννόμου αγαθού, του νόμου, της σύμβασης και της προηγούμενης επικίνδυνης ενέργειας του υπαιτίου, **δεν αποτελεί τίποτε περισσότερο, παρά νομοθετική**

αναγνώριση των ήδη, επί μακρό χρονικό διάστημα, παγιωμένων σχετικών πορισμάτων της ποινικής θεωρίας και νομολογίας (ΑΠ 1020/2024, 1365/2020).

6. ***Η ιδιαίτερη αυτή νομική υποχρέωση του ιατρού*** να αποτρέψει το αξιόποινο αποτέλεσμα του θανάτου του ασθενούς απορρέει από το νόμο, τον κώδικα ιατρικής δεοντολογίας (ν. 3418/2005) και από την ***εγγυητική θέση*** αυτού απέναντι στην ασφάλεια της ζωής ή της υγείας του ασθενούς, που δημιουργείται κατά την εκτέλεση της ιατρικής πράξης. *(ΑΠ 270/2023, 1255/2022, 1128/2022, 632/2022).*
7. Η διάταξη του νΠΚ είναι ευμενέστερη, αφού προβλέπει δυνητικά την επιβολή μειωμένης ποινής (ΑΠ 6912023, 130/2023, 1476/2022, 1128/2022).
8. Το εδαφ. β της ισχύουσας από 1/7/2019 διάταξης του άρθρου 15 του νέουΠΚ, στο οποίο προσδιορίζονται πλέον από τον νόμο οι πηγές της νομικής υποχρέωσης, **δεν υπήρχε στον προϊσχύσαντα ΠΚ,** τα οριζόμενα όμως στην ως άνω νέα διάταξη, ως πηγές της νομικής υποχρέωσης εί**χαν ήδη παγιωθεί κατά τη νομολογία και θεωρία (ΟλΑΠ 4/2010), έτσι ώστε με την ως άνω νέα διάταξη, εν τοις πράγμασι, έλαβαν τη μορφή νόμου, τα μέχρι τότε νομολογιακώς ισχύοντα, αναφορικά με την νομική υποχρέωση** (ΑΠ 480/2025).
9. Όταν η αμελής πράξη δεν συνίσταται μόνο σε ορισμένη ενέργεια ή παράλειψη, αλλά **αποτελεί σύνολο συμπεριφοράς** που προηγήθηκε του εγκληματικού αποτελέσματος, για την ανθρωποκτονία από αμέλεια που διαπράττεται με αυτόν τον τρόπο και συνιστά έγκλημα που τελείται με παράλειψη, απαιτείται (επιπλέον των όρων του άρθρου 28 ΠΚ) και η συνδρομή των όρων του άρθρου 15 παρ. 1 α του ΠΚ (ΑΠ 384/2024, 1138/2023, 130/2023, 50/2023, 1128/2022).
10. **Στα μη γνήσια δια παραλείψεως** τελούμενα εγκλήματα ενεργείας (άρθρο 15 ΠΚ) θεωρείται ότι υπάρχει **αιτιώδης συνάφεια** μεταξύ της παράλειψης και του επελθόντος εγκληματικού αποτελέσματος στην

περίπτωση που αν δεν είχε συντρέξει η αμελής συμπεριφορά (παράλειψη) του υπαιτίου, αν γινόταν δηλαδή η επιβεβλημένη ενέργεια που τελικά δεν έγινε, τότε με μεγάλη πιθανότητα (η οποία εγγίζει τα όρια της βεβαιότητας) **θ**α αποτρεπόταν το συγκεκριμένο εγκληματικό αποτέλεσμα (ΑΠ 1020/2024, 384/2024, 846/2021, 1396/2020, .

Ισχυρισμοί ουσιώδεις του κατηγορουμένου

1. Από τη διάταξη του άρθρου 6 παρ. 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), που κυρώθηκε αρχικά με τον Ν. 2329/1953 και εκ νέου με το ΝΔ 53/1974, που αποτελεί εγχώριο δίκαιο και κατά το άρθρο 28 του Συντάγματος, έχει αυξημένη ισχύ έναντι των κοινών νόμων, προκύπτει ότι η πολιτεία, μέσω των οργάνων της, οφείλει να απαντά σε όλα τα επιχειρήματα του κατηγορουμένου και να εξετάζονται αυτά κατά τρόπο πραγματικό από το Δικαστήριο, δηλαδή το Δικαστήριο οφείλει να προβαίνει σε αποτελεσματική εξέταση των παρατηρήσεων, επιχειρημάτων και αποδείξεων που επικαλούνται οι διάδικοι (ΑΠ 861/2022, ΑΠ 1363/2020). Αν το δικαστήριο δεν προβεί σε αποτελεσματική εξέταση των παρατηρήσεων, επιχειρημάτων και αποδείξεων που επικαλούνται οι διάδικοι, όπως επιβάλλεται από την αρχή της δίκαιης δίκης, πέραν της αναίρεσης για έλλειψη ειδικής και εμπεριστατωμένης αιτιολογίας, επάγεται απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας κατά το άρθρο 171 παρ.1 εδ. δ` του Κ.Π.Δ (ΑΠ 142/2025, 857/2023, 712/2023, 561/2023, 313/2023, 128/2023, 1711/2022, 1710/2022, 1592/2022, 1568/2022, 1547/2022, 1051/2022).
2. Όταν ο **αρνητικός της κατηγορίας** ισχυρισμός του κατηγορουμένου είναι ουσιώδης και καίριας – κεφαλαιώδους σημασίας για την κατηγορία, το δικαστήριο υποχρεούται να απαντήσει ειδικά σ΄αυτόν, άλλως υφίσταται έλλειψη ειδικής και εμπεριστατωμένης

αιτιολογίας και απόλυτη ακυρότητα κατ΄άρθρο 171 παρ. 1 δ (ΑΠ 1503/2023, 542/2023, 190, 173, 121/2021, 766/2020).

3. ***Η άρνηση*** από τον κατηγορούμενο ***του νομικού χαρακτηρισμού της πράξης***, που του αποδίδεται, ***δεν*** συνιστά ***αυτοτελή ισχυρισμό*** αλλά άρνηση της κατηγορίας, όπως κατά τα αντικειμενικά και υποκειμενικά της στοιχεία εξειδικεύεται στην απόφαση (ΑΠ 593/2023, 653/2020).
4. Από την **αρχή της δίκαιης δίκης**, προκύπτει, ότι η πολιτεία μέσω των οργάνων της οφείλει να απαντά σε όλα τα επιχειρήματα του κατηγορουμένου και να εξετάζονται αυτά κατά τρόπο πραγματικό από το δικαστήριο, δηλαδή το δικαστήριο να προβαίνει σε αποτελεσματική εξέταση των παρατηρήσεων, επιχειρημάτων και αποδείξεων που επικαλούνται οι διάδικοι (ΑΠ 1204/2023, 769/2023).

Καθαρογραφή απόφασης

(αρ. 142 ΚΠΔ)

Η συγχωνευτική απόφαση δεν καθαρογράφεται. Καταχωρίζεται ***στο ειδικό βιβλίο*** και επιδίδεται στον καταδικασθέντα, ο οποίος ήταν απών κατά τη συζήτηση στο ακροατήριο, απόσπασμα της απόφασης. Η προθεσμία για την άσκηση της αναίρεσης αρχίζει να τρέχει από την ***μεταγενέστερη*** από τις δύο ανωτέρω ημερομηνίες ***(καταχώρισης*** ή ***επίδοσης***). Αν όμως, στη συνέχεια για οποιοδήποτε λόγο καθαρογραφεί και θεωρηθεί, τούτο σημειώνεται στο ειδικό βιβλίο και από την ημερομηνία της ***σημείωσης*** αυτής, η οποία ουσιαστικά ισοδυναμεί με την καταχώριση της καθαρογραμμένης απόφασης στο ειδικό βιβλίο, αρχίζει να τρέχει η εικοσαήμερη προθεσμία άσκησης αναίρεσης (ΑΠ 966/2023).

Κακή σύνθεση δικαστηρίου

(αρ. 171παρ. 1 α , 369 παρ. 2 α ΚΠΔ)

1. Δεν επιτρέπεται αναπλήρωση ή αντικατάσταση δικαστή που συμμετείχε στην αρχική συγκρότηση του δικαστηρίου με άλλον, μετά την έναρξη της εκδίκασης της υπόθεσης και πριν από την έκδοση της οριστικής επί της ουσίας απόφασης (ΑΠ 321/2015) και αν, για οποιοδήποτε λόγο, φυσικό (ασθένεια, θάνατος ή άλλο ανυπέρβλητο κώλυμα) ή νομικό (εξαίρεση ή αποχή δικαστού κ.λπ.), **αντικατασταθεί δικαστής της σύνθεσης στο ακροατήριο, στην περίπτωση αυτή το δικαστήριο, υπό την νέα του σύνθεση, πρέπει να επαναλάβει τη δίκη από την αρχή, διαφορετικά η συνέχιση της διαδικασίας από το σημείο, κατά το οποίο έλαβε χώρα η αντικατάσταση του δικαστή, επιφέρει απόλυτη ακυρότητα** της διαδικασίας στο ακροατήριο, λόγω κακής σύνθεσής του (ΑΠ 674/2024, 862/2023, 400/2023, 391/2012). Εφόσον όμως, το ανυπέρβλητο κώλυμα, κατά τη διάρκεια της εκδίκασης της υπόθεσης, η οποία εκτείνεται σε πολλές συνεδριάσεις, παρουσιαστεί στο πρόσωπο κάποιου δικαστή, **το δικαστήριο στη συζήτηση για τη διακοπή της δίκης μπορεί να συγκροτηθεί και από άλλους δικαστές που αναπληρώνουν τους κωλυομένους (ΑΠ 1313/2006).** (ΑΠ 113/2023).
2. Σε περίπτωση που ανακύψει **σημαντικό αίτιο μετά τη** συγκρότηση του δικαστηρίου στο πρόσωπο ενόρκου και αφενός δεν έχουν κληρωθεί αναπληρωματικοί ένορκοι και αφετέρου δεν είναι δυνατή η πραγματοποίηση νέας κλήρωσης λόγω λήξης της συνόδου, ανακύπτει διαδικαστικό ζήτημα που αφορά τη διεξαγωγή της διαδικασίας στο ακροατήριο, για το οποίο ανήκει στην **αρμοδιότητα των τακτικών δικαστών** του Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου να αποφασίσουν, χωρίς τη σύμπραξη των ενόρκων, κατά τη διάταξη του άρθρου 405 περ. δ΄ του ΚΠΔ (ΑΠ 674/2024).
3. Κακή σύνθεση του δικαστηρίου της ουσίας, η ύπαρξη της οποίας ιδρύει τον από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α' ΚΠΔ λόγο αναίρεσης, **δεν υφίσταται** όταν στο **δευτεροβάθμιο δικαστήριο**, που δικάζει έφεση του κατηγορουμένου, **εκτελεί**

καθήκοντα εισαγγελέα ο ίδιος, ο οποίος με την αυτή ιδιότητα, είχε ασκήσει καθήκοντα εισαγγελέα κατά την εκδίκαση της ίδιας υπόθεσης στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο, που εξέδωσε την εκκαλούμενη απόφαση. (ΑΠ 215/2023, 822/2020, 930/2019, 176/2017).

4. Ο κατά την παράγραφο 3 του άρθρου 14 του ΚΠΔ αποκλεισμός του δικαστή στην εκδίκαση υπόθεσης κατ' έφεση προϋποθέτει ότι αυτός έχει συμπράξει στην έκδοση της εκκαλούμενης απόφασης. Ο εισαγγελέας, όμως, ο οποίος **είναι μεν δικαστικός λειτουργός, πλην όμως με την συμμετοχή του στη σύνθεση του δικαστηρίου, όπου, αναφορικά με την εκδιδομένη από αυτό απόφαση, περιορίζεται απλώς να αναπτύσσει την κατηγορία και να προτείνει την ενοχή ή την αθωότητα του κατηγορουμένου, δεν συμπράττει στην έκδοση της απόφασης, η οποία προϋποθέτει ψήφο του δικαστή**. (ΑΠ 215/2023, 822/2020, 930/2019, 176/2017).
5. Επιπλέον, η συμμετοχή του ίδιου εισαγγελικού λειτουργού κατά την εκδίκαση έφεσης, σε υπόθεση στην οποία ο ίδιος είχε ασκήσει εισαγγελικά καθήκοντα κατά την πρωτοβάθμια δίκη, δεν αντιβαίνει στη διάταξη του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, σε τρόπο που να δημιουργεί απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο για κακή σύνθεση του δικαστηρίου. Η τυχόν δυσπιστία για το αμερόληπτο του εισαγγελικού αυτού λειτουργού, κατά την εκδίκαση της έφεσης, μπορεί, σύμφωνα με το άρθρο 15 του Κ.Π.Δ., να προταθεί ως λόγος εξαίρεσής του και έτσι εξασφαλίζεται το δικαίωμα του προσώπου να δικασθεί η υπόθεσή του με δίκαιο τρόπο από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο (ΑΠ 215/2023, 822/2020, 930/2019, 176/2017).
6. **Κακή σύνθεση και κλήρωση μελών δικαστηρίου:** (άρθρο 4 παρ.1 στοιχ. γ' και 5 παρ.1 περ. Α' εδ. δ' και 2, άρθρο 17 στοιχ. Β΄ παρ. 7 εδ. β΄ και 10 Ν 1756/1988 "Κώδικας Οργανισμού δικαστηρίων ..."). Η μνεία της πράξης αναπλήρωσης στην

απόφαση, και μάλιστα στο προοίμιο αυτής κάτω από το όνομα του δικαστή, που αναπληρώνει τον τακτικό δικαστή, υποδηλώνει τη συνδρομή νόμιμου προς αναπλήρωση λόγου, που ερευνήθηκε από τον διευθύνοντα δικαστή και αναφέρεται στη πράξη του, **δεν είναι δε απαραίτητο ο λόγος αυτός αναπλήρωσης να αναφέρεται και στην απόφαση**. (ΑΠ 652/2023, 215/2023).

7. Επίσης, **δεν είναι απαραίτητο να αναφέρεται στην απόφαση σε τί συνίσταται το κώλυμα του αναπληρούμενου δικαστή.** Αν δεν αναφέρεται στην απόφαση η πράξη αναπλήρωσης, προκαλείται απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο, λόγω κακής σύνθεσης του δικαστηρίου, κατά το άρθρο 171 παρ.1 περ. α΄ του ΚΠΔ και ιδρύεται ο από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α΄ του ίδιου κώδικα λόγος αναίρεσης (ΑΠ 499/2020, ΑΠ 1123/2019), **εκτός αν η ακυρότητα αυτή, λόγω κακής σύνθεσης, καλύφθηκε, διότι δεν προτάθηκε πριν αρχίσει η αποδεικτική διαδικασία**, όπως ορίζεται στο ως άνω άρθρο 17 στοιχείο Β' παρ. 10 του ν. 1756/1988, το οποίο εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση αναλογικά και όταν η σύνθεση του δικαστηρίου δεν ορίζεται με κλήρωση (ΑΠ 215/2023, 1146/2018, 1339/2017).
8. Καμιά ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο δεν προκλήθηκε από το ότι δεν μνημονεύεται εάν κωλύονταν αρχαιότεροι της αντεισαγγελέως, που μετείχε της συνθέσεως, ούτε από το γεγονός ότι δεν αναφέρεται ο αριθμός της πράξεως του διευθύνοντος το πρωτοδικείο και την εισαγγελία , με την οποία καταρτίσθηκε η σύνθεση του δικαστηρίου (ΑΠ 215/2023). Σε κάθε δε περίπτωση, **η ακυρότητα αυτή, λόγω κακής σύνθεσης, καλύφθηκε,** διότι **δεν προτάθηκε από τον κατηγορούμενο πριν αρχίσει η αποδεικτική διαδικασία**, όπως προβλέπεται στη διάταξη του άρθρου 20 παρ.10 του Ν.4938/2022 , η οποία διάταξη, πέραν του ότι αναφέρεται και στο εδ. β' της παρ. 7 του ίδιου άρθρου («Όπου δεν διενεργείται κλήρωση,...»),σε κάθε περίπτωση **εφαρμόζεται αναλογικά** και στην περίπτωση που

η σύνθεση του δικαστηρίου **δεν ορίζεται με κλήρωση** (ΑΠ 482/2025, 1045/2021, 499/2020, 1182/2019, 1146/2018, 203/2017, 442/2010).

9. Δεν είναι αναγκαίο να αναγράφεται το κώλυμα, συνεπεία του οποίου γίνεται **αναπλήρωση του εισαγγελέα** από αντεισαγγελέα, αρκεί η μνεία ότι κωλύεται ο εισαγγελέας. Αλλά και η παράλειψη της μνείας αυτής **δεν δημιουργεί ακυρότητα,** διότι θεωρείται αυτονόητο το κώλυμα, η δε αναπλήρωση του εισαγγελέα από αντεισαγγελέα, σύμφωνα με το άρθρο 17 στοιχ. Β' παρ. 7 εδ. β' του ν. 1756/1988, **γίνεται δυνάμει του αδιαιρέτου της εισαγγελικής αρχής** (ΑΠ 215/2023.ΑΠ 378/2015)
10. **Τα στοιχεία της διαδικαστικής ενέργειας του διευθύνοντος το δικαστήριο**, με την οποία αυτός, στα πλαίσια των καθηκόντων του, καταρτίζει τις συνθέσεις των Δικαστηρίων (στις περιπτώσεις που αυτό δεν γίνεται κατόπιν κληρώσεως, σύμφωνα με το άρθρ. 17 στοιχ. Β΄ του ν. 1756/1988 "Κώδικας Οργανισμού δικαστηρίων ..."), που είναι **θέμα αναγόμενο στην εσωτερική υπηρεσία του Δικαστηρίου, δεν είναι αναγκαίο να αναγράφονται στις εκδιδόμενες από τις συνθέσεις αυτές αποφάσεις, καθόσον ο νόμος δεν αξιώνει κάτι τέτοιο** (ΑΠ 482/2025, 215/2023) .
11. **Κακή σύνθεση. Πρόταση ακυρότητας 9αρ. 20 παρ. 10 ΚΟΔΚΔΛ – Ν 4938/2022):** εφόσον δεν προκύπτει από τα πρακτικά της δίκης ότι η ακυρότητα προτάθηκε πριν την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας, καλύφθηκε (ΑΠ 1222/2023).
12. **Αρ. 394 ΚΠΔ.** Αν στη σύνθεση του ΜΟΕ συμμετέχει **ένορκος, του οποίου το όνομα δεν εκφωνήθηκε από τη γραμματέα της έδρας και δεν προκύπτει ότι τέθηκε στην κληρωτίδα, εμφιλοχωρεί απόλυτη ακυρότητα, εξαιτίας κακής σύνθεσης** (ΑΠ 1075/2023).
13. Η συμμετοχή στη **σύνθεση δικαστικού συμβουλίου δικαστή, ο οποίος σε προγενέστερο στάδιο της ίδιας υπόθεσης, άσκησε δικαιοδοτικά καθήκοντα,**

δημιουργεί **απόλυτη ακυρότητα**, κατ'άρθρο 171 παρ.1 περ.α΄ΚΠΔ, λόγω **κακής σύνθεσης** του δικαστικού συμβουλίου ΑΠ 1613/2023, η οποία δέχθηκε ότι η πρόεδρος πρωτοδικών, η οποία συμμετείχε ως πρόεδρος, στη **σύνθεση του συμβουλίου που εξέδωσε το απαλλακτικό βούλευμα,** άσκησε σε **προγενέστερο στάδιο δικαιοδοτικά καθήκοντα για την ίδια υπόθεση**, αφού εξέδωσε απόφαση της **προσωρινής ρύθμισης της επικοινωνίας του κατηγορουμένου** με την ανήλικη κόρη του και προκειμένου η ανωτέρω δικαστής να αποφασίσει επί του **αντικειμένου της αστικής αυτής δίκης**, **έκρινε, έστω και κατά πιθανολόγηση, για τα ίδια ποινικά αδικήματα, που αναφέρονται στο βούλευμα** και εκ του λόγου τούτου υφίσταται **κακή σύνθεση του συμβουλίου που εξέδωσε το προσβαλλόμενο βούλευμα**, η οποία επιφέρει απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας και ιδρύει τον εκ του άρθρου 484 παρ. 1 περ.α΄ ΚΠΔ λόγο αναιρέσεως.)

Κανονισμός αρμοδιότητας
(αρ. 132 ΚΠΔ)

1. Μεταξύ ***τακτικών και στρατιωτικών δικαστηρίων***: επί εγκλήματος εξ ***αμελείας*** που φέρεται ότι οφείλεται στη συγκλίνουσα αμελή συμπεριφορά περισσότερων προσώπων και συγκεκριμένα στρατιωτικών και ιδιωτών, οι μεν στρατιωτικοί υπάγονται στην δικαιοδοσία ***των στρατιωτικών δικαστηρίων*** οι δε ιδιώτες στην δικαιοδοσία ***των κοινών ποινικών δικαστηρίων*** ενόψει του ότι δεν νοείται συμμετοχή (συναπόφαση) κατά την εκτέλεση του εγκλήματος αυτού (ΑΠ 895/2023, 767/2015, 1373/2000, 1860/2017).
2. Οι διατάξεις αυτές είναι **αναλογικά εφαρμοστέες** και σε εκείνες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες **αμφισβητείται η αρμοδιότητα μεταξύ πλειόνων δικαστικών συμβουλίων, όταν αυτά ενεργούν ως δικαστήρια εκτέλεσης ποινών** και

καλούνται να επιλύσουν ζητήματα που αναφύονται κατά την εφαρμογή των διατάξεων του Σωφρονιστικού Κώδικα (Ν. 2776/1999 όπως ισχύει), (ΑΠ 1514/2024, 372/2018, 1656/2017, 1364/2017).

Καταδολίευση δανειστών

(αρ. 397 ΠΚ)

1. Στοιχεία **νομοτυπικής μορφής**. Το έγκλημα της καταδολίευσης δανειστών μπορεί να τελεστεί με τέσσερις τρόπους, ήτοι: α) με βλάβη, καταστροφή ή εκμηδένιση της αξίας οποιουδήποτε περιουσιακού στοιχείου, β) με απόκρυψη τέτοιου στοιχείου, γ) με απαλλοτρίωση χωρίς ισάξιο και αξιόχρεο αντάλλαγμα και δ) με δημιουργία ψευδών χρεών ή ψευδών δικαιοπραξιών από τον οφειλέτη. Οι πιο πάνω τρόποι τέλεσης δεν πρέπει να αντιφάσκουν μεταξύ τους. Μεταξύ δράστη και παθόντος πρέπει να υπάρχει σχέση δανειστή και οφειλέτη από κάποια νόμιμη αιτία, αρκεί να είναι βάσιμη, αληθινή και δικαστικά επιδιώξιμη, χωρίς να απαιτείται να είναι ληξιπρόθεσμη, εκκαθαρισμένη, δικαστικά αναγνωρισμένη ή να έχει επιδοθεί στον οφειλέτη αγωγή περί αυτής. Σύγκριση διατάξεων στο νΠΚ και πΠΚ (ΑΠ 480/2023, 199/2022).
2. ***Απαλλοτρίωση*** είναι κάθε νομική διάθεση, με την οποία αποχωρίζεται από τον οφειλέτη μια περιουσιακή αξία, χωρίς πλήρες εξισωτικό αντάλλαγμα και έτσι αποστερείται ο δανειστής από τη δυνατότητα ικανοποίησης της απαίτησης του ή μειώνονται οι δυνατότητες ικανοποίησής τ***ου*** (ΑΠ 480/2023).
3. Η απαίτηση του δανειστή πρέπει να είναι ***βέβαιη*** και ***εκκαθαρισμένη*** κατά τους όρους των άρθρων 915 και 916 ΚΠολΔ, δηλαδή να είναι ορισμένη κατά ποσό και ποιόν και να μην εξαρτάται από αίρεση, προθεσμία ή άλλο όρο, ***χωρίς*** όμως να είναι αναγκαίο να είναι δικαστικά

αναγνωρισμένη ή να έχει επιδοθεί στον οφειλέτη σχετική αγωγή ή να επισπεύδεται αναγκαστική εκτέλεση. ***Α***Π 928/2023

4. ***Ως επικείμενη εκπλήρωση*** της υποχρέωσης του οφειλέτη νοείται εκείνη η περίπτωση κατά την οποία η απαίτηση του οφειλέτη ***δεν έχει ακόμη καταστεί ληξιπρόθεσμη,*** αλλά επίκειται η ικανοποίησή της σε χρονική εγγύτητα, ήτοι όταν δεν υπάρχει μεγάλη χρονική απόσταση μεταξύ του χρόνου που τελούνται οι καταδολιευτικές πράξεις και του χρόνου που ο οφειλέτης υποχρεούται να εκπληρώσει την υποχρέωσή του, αφού άλλως ο νόμος θα αναφερόταν σε "επικείμενη αναγκαστική ικανοποίηση" και όχι σε "επικείμενη εκπλήρωση της υποχρέωσης", η οποία βέβαια προηγείται του ληξιπροθέσμου της απαίτησης (***Α***Π 928/2023).

Καταθέσεις μαρτύρων. Ανάγνωση .

1. Ακυρότητα της διαδικασίας, η οποία ιδρύει τον από το άρθρο 510 παρ.1 στοιχ. Α΄ Κ.Π.Δ. λόγο αναίρεσης της απόφασης, προκαλείται, όταν **παρά την υποβολή σχετικής αίτησης από τον εισαγγελέα ή τον κατηγορούμενο, δεν αναγνωσθεί** η ληφθείσα κατά την προδικασία ένορκη κατάθεση μάρτυρα, του οποίου η εμφάνιση στο ακροατήριο ***είναι αδύνατη*** για τους παραπάνω λόγους που ενδεικτικώς αναφέρονται στη διάταξη **και όχι όταν το δικαστήριο αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από αίτηση αναγνώσει στο ακροατήριο κατάθεση** και δη τέτοια που ελήφθη ανωμοτί κατά την προδικασία **και αν ακόμη δεν συνέτρεχε νόμιμη περίπτωση ή εναντιώθηκε προς τούτο ο κατηγορούμενος** Ειδικότερα, ***η εναντίωση*** του κατηγορουμένου αποτελεί μεν βουλητική εκδήλωση της υπεράσπισής του, όμως ***δεν αρκεί*** να εκδηλώνεται ρηματικά και μόνον, αλλά πρέπει να εξειδικεύεται και να προσδιορίζεται ***σε τι συνίστανται οι αντιρρήσεις*** του και ακόμη ***κατά τι παραβλάπτονται τα***

υπερασπιστικά του δικαιώματα από την ανάγνωση τέτοιας μαρτυρικής κατάθεσης. ***Δεν δημιουργείται ακυρότητα***, εάν ο κατηγορούμενος δεν συνοδεύει την άρνηση ανάγνωσης της κατάθεσης με έκθεση ισχυρισμών από τους οποίους προκύπτει, ότι η ανάγνωση βλάπτει τα υπερασπιστικά δικαιώματά του *(ΑΠ 1139/2022, 2494/2008).*

2. Δεν δημιουργείται, όμως, καμία ακυρότητα, όταν το δικαστήριο αυτεπαγγέλτως ή μετά από αίτηση, αναγνώσει και λάβει υπόψη του κατά την προδικασία ληφθείσα ένορκη κατάθεση μάρτυρα, ακόμη και χωρίς να βεβαιώσει την αδυναμία εμφανίσεώς του, εφόσον ο κατηγορούμενος ή ο συνήγορος του ***δεν εναντιώθηκαν*** σχετικά (ΑΠ 963/2023, 1073/2021).
3. Όταν, όμως, συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παρ. ***1 του άρθρου 363*** του ΚΠοινΔ και εφόσον η κατάθεση κρίθηκε εντελώς αναγκαία για την εξακρίβωση της αλήθειας, η εναντίωση του κατηγορούμενου ως προς την ανάγνωση τέτοιας κατάθεσης αντιβαίνει στις διατάξεις των άρθρων 17-18 της ΕΣΔΑ, αφού απολήγει στην παρεμπόδιση της διεξαγωγής δίκαιης και ουσιαστικής δίκης (ΑΠ 1205/2022, 714/2020, 1016/2020).
4. Υπό την ισχύ του άρθρου **363 παρ. 2 ΚΠΔ,** αν δεν βεβαιώνεται η αδυναμία εμφάνισης του μάρτυρα και το δικαστήριο προχωρήσει στην ανάγνωση της κατάθεσής του, ***δεν προκαλείται ακυρότητα***, μόνο εφόσον ο κατηγορούμενος ***συναινεί*** ρητά στην ανάγνωση (ΑΠ 681/2023).

Καταθέσεις μαρτύρων ανηλίκων (αρ. 227 ΚΠΔ)

1. Η προκαλούμενη **απόλυτη ακυρότητα** των καταθέσεων των ανηλίκων κατά την προδικασία, **ανάγεται στην προδικασία** και, ως τέτοια, έπρεπε να προταθεί μέχρι την αμετάκλητη παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο, αφού η ακυρότητα αυτή, κατά το άρθρο 174 παρ.1 εδ.β΄ και 175 του ΚΠΔ, **έχει πλέον καλυφθεί** (ΑΠ 785/2023**).**

2. Ουδεμία ακυρότητα προκαλείται από τη **μη καταχώριση των επίμαχων καταθέσεων σε ηλεκτρονικό οπτικοακουστικό μέσο (**ΑΠ 785/2023**,** η οποία πάντως έκρινε περίπτωση όπου ίσχυε και εφαρμόστηκε το αρ. 226Α πΚΠΔ.

Καταλογισμός. Ανικανότητα για καταλογισμό (αρ. 34 ΠΚ).

1. **Ως διανοητική διαταραχή** νοείται κάθε μορφής παραφροσύνη ή φρενοπάθεια ή ολιγοφρενία που προέρχεται από παθολογική κατάσταση του εγκεφάλου, ως ψυχική διαταραχή νοείται κάθε μορφής διαταραχή, η οποία δεν συνδέεται με παθολογική κατάσταση του εγκεφάλου και ως διατάραξη της συνείδησης νοείται κάθε μορφής ψυχική διατάραξη, η οποία δεν συνδέεται με παθολογική κατάσταση του εγκεφάλου, εμφανίζεται σε ψυχικώς υγιή άτομα και είναι από τη φύση της παροδική (ΑΠ 882/2023).
2. Η κατά το άρθρο 30 παρ. 1 του ν. 4139/2013 **εξάρτηση (τοξικομανία) από μόνη της δεν αποτελεί στοιχείο για να θεωρηθεί ο δράστης ότι έχει ελαττωμένη ικανότητα καταλογισμού (άρθρο 36 του Π.Κ.) ή και έλλειψη καταλογισμού (άρθρο 34 Π.Κ.)** μπορεί, όμως να θεμελιώσει τέτοιο ισχυρισμό, αν ο εξαρτημένος συνεπεία της χρήσεως ή της κατάχρησης ναρκωτικών ουσιών, εμφανίζει ψυχιατρικές διαταραχές, παρανοϊκές εκδηλώσεις ή ψυχωσικά επεισόδια **που του φέρουν τέτοια διατάραξη των πνευματικών λειτουργιών ή της συνείδησής του που τον εμποδίζουν να έχει την ικανότητα να αντιληφθεί το άδικο της πράξης** του ή να ενεργήσει σύμφωνα με την αντίληψή του για το άδικο αυτό ή τον καθιστούν μειωμένου καταλογισμού. ΑΠ 626/2023, 1200/2020, 354/2019).
3. **Η τοξικομανία καθαυτή δεν οδηγεί σε έλλειψη ικανότητας προς καταλογισμό, αν δεν συντρέχει μία από τις περιπτώσεις της διάταξης του άρθρου 34 Π.Κ.,** αφετέρου ούτε το δικαστήριο οφείλει να θεωρήσει τον τοξικομανή ως ελαττωμένου καταλογισμού, αφού δεν προτείνονται ορισμένως, πολλώ μάλλον δεν αποδεικνύονται πραγματικά περιστατικά, στα οποία μπορεί να στηριχθεί κρίση περί πλήρους ή μειωμένου καταλογισμού του, ένεκα της ιδιότητάς του αυτής (ΑΠ 626/2023, 1200/2020, 354/2019).

Κατασκοπεία

(αρ. 148 παρ. 1 ΠΚ).

Στοιχεία του εγκλήματος της απλής κατασκοπείας είναι: α) Η επίτευξη από το δράστη να περιέλθουν **στην κατοχή** του ή γνώση του αντικείμενα ή ειδήσεις από αυτά που αναφέρονται στο άρθρο 146 του ίδιου κώδικα παράνομα. **Κατάσκοπος** λοιπόν είναι αυτός που κατορθώνει να περιέλθουν στην κατοχή ή γνώση του τέτοια αντικείμενα ή ειδήσεις.Η κατοχή του κρατικού μυστικού αναφέρεται στην απόκτηση του σώματος αυτού, η δε γνώση στην απόκτηση του πνευματικού περιεχομένου του. Ο τρόπος της γνώσης είναι αδιάφορος. Μπορεί να είναι και απαγορευμένη πράξη, λ.χ. με κλοπή, υπεξαγωγή εγγράφων, διάρρηξη, φωτογράφηση, υπεξαίρεση κ.λ.π. δηλαδή απαιτείται η πρωτοβουλία ή η ενεργητική συμπεριφορά του δράστη από δική του αυτόνομη δραστηριότητα ή με σύμπραξη με τον κάτοχο ή γνώστη του μυστικού και δεν αρκεί η συμπτωματική ή τυχαία γνώση. Παράνομη είναι η ενέργεια ή παράλειψη του δράστη, όταν δεν συναντά στο σκοπό της την ικανοποίηση μια αναγκαιότητας του ίδιου του κράτους. Και **β) Δόλος του δράστη εγκείμενος** …… Είναι αδιάφορο δε για το έγκλημα της παρούσας παραγράφου σε ποιο σκοπό αποβλέπει ο δράστης, δεν απαιτείται δηλαδή σκοπός βλάβης (ΑΠ 1109/2023).

Κατάσταση ανάγκης (που αίρει το άδικο- αρ. 25 ΠΚ)

1. Αν η βλάβη που επάγεται στον άλλο είναι ανάλογη κατ` **είδος** και **σπουδαιότητα** προς αυτή που απειλήθηκε, τότε ο άδικος χαρακτήρας της πράξης παραμένει. Αν στη συγκεκριμένη περίπτωση, υπάρχει άλλος τρόπος σωτηρίας του κινδυνεύοντος αγαθού, χωρίς την προσβολή του ξένου αγαθού, **δεν** υφίσταται κατάσταση ανάγκης ως λόγος άρσης του άδικου χαρακτήρα της πράξης (ΑΠ 142/2025, 1556/2022, 659/2020)

2. **Προϋποθέσεις της κατάστασης ανάγκης (αρ. 25 ΠΚ)** αποτελούν: **α) παρών κίνδυνος,** τέτοιος δε είναι ο αντικειμενικά υπαρκτός που άρχισε ή επίκειται αμέσως, β) **κίνδυνος άλλως αναπότρεπτος**, δηλαδή κίνδυνος ο οποίος υπό τις συνθήκες της συγκεκριμένης περίπτωσης δεν μπορεί να αποτραπεί από τον απειλούμενο με άλλο τρόπο, αλλά μόνο με την προσβολή του αλλότριου έννομου αγαθού, γ) κίνδυνος στρεφόμενος κατά του **προσώπου και της περιουσίας** του, δ) **αναίτια** κατάσταση ανάγκης, ε**) να μην υπάρχει καθήκον έκθεσης στον κίνδυνο**, στ) **σκοπός** αποτροπής του κινδύνου και ζ) **η βλάβη ή προσβολή** στο αλλότριο έννομο αγαθό να είναι σημαντικά κατώτερη **κ**ατ' είδος και σπουδαιότητα από την απειληθείσα στο έννομο αγαθό που κινδύνευσε (ΑΠ 1329/2023, 1068/2023).
3. Αν η προσβολή που επάγεται στον άλλο είναι ανάλογη κατ` είδος και σπουδαιότητα προς αυτή που απειλήθηκε, τότε ο άδικος χαρακτήρας της πράξης παραμένει. Συγκεκριμένα, κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου **25 παρ. 1 Π.Κ. για** τον αποκλεισμό του άδικου χαρακτήρα της πράξης, απαιτείται να υπάρχει, εκτός άλλων, **κίνδυνος παρών και αναπότρεπτος** κατ` άλλο τρόπο, παρά μόνο με την προσβολή ξένου αγαθού (ΑΠ 834/2024).
4. Αν στη συγκεκριμένη περίπτωση, υπάρχει άλλος τρόπος σωτηρίας του κινδυνεύοντος αγαθού, χωρίς την προσβολή του ξένου αγαθού**, δεν υφίσταται** κατάσταση ανάγκης ως λόγος άρσης του άδικου χαρακτήρα της πράξης (ΑΠ 142/2025, 834/2024, 252/2021, 659/2020)

Κατάσταση ανάγκης (που αποκλείει τον καταλογισμό- αρ. 32 ΠΚ)

1. Προϋποθέσεις: α) κίνδυνος παρών και αναπότρεπτος, δηλαδή κίνδυνος που ο απειλούμενος αδυνατεί να τον αποτρέψει με άλλο τρόπο, παρά μόνο με την προσβολή ξένου αγαθού ανάλογης αξίας σε σχέση με την απειληθείσα βλάβη,

β) ο κίνδυνος να απειλεί το πρόσωπο ή την περιουσία του ίδιου ή στενού συγγενούς, γ) ο βλάπτων το ξένο αγαθό να μην περιήλθε στην κατάσταση αυτή από υπαιτιότητα του, δηλαδή από δόλο ή αμέλεια και να μην έχει καθήκον από το νόμο, τη σύμβαση ή το ασκούμενο επάγγελμα να εκτεθεί στον κίνδυνο και δ) εξ υποκειμένου απαιτείται σκοπός αποτροπής του κινδύνου (ΑΠ 1278/2024, 1329/2023,ΑΠ 1556/2022, 815/2017).

2. Από τη σύγκριση των διατάξεων των άρθρων 32 πΠκ και νΠΚ προκύπτει ότι η μόνη αλλαγή που επήλθε στη διάταξη του άρθρου 32 ΠΚ είναι ότι αντικαταστάθηκε ο όρος " ***βλάβη"*** από τον όρο "***προσβολή"*** ώστε να είναι σαφές ότι και στην περίπτωση αυτή ο καταλογισμός μπορεί να αρθεί όχι μόνο στα εγκλήματα βλάβης αλλά και διακινδύνευσης (ΑΠ 1329/2023, 252/2021, 732/2020).

Κατάσχεση

1. Κατά του μέρους της απόφασης, **με την οποία διατάσσεται η συνέχιση της κατάσχεσης**, δεν προβλέπεται η άσκηση του ενδίκου μέσου **ούτε της έφεσης**, αφού το άρθρο 495 δεν δίνει στον κατηγορούμενο το δικαίωμα αυτό, αλλά **ούτε και της αναίρεσης**, διότι η απόφαση, ως προς το μέρος αυτό, δεν είναι οριστική (ΑΠ 977/2022).
2. **Κατάσχεση. Απόδοση κατασχεθέντων (αρ. 372 ΚΠΔ).** Αν από τη διαδικασία **δεν** προκύπτει ποιος συγκεκριμένα είναι **ο ιδιοκτήτης τους**, το δικαστήριο δεν μπορεί να διατάξει αορίστως την εις τον ιδιοκτήμονα απόδοση, αλλ' οφείλει **ν' απόσχει** όπως αποφανθεί περί της αποδόσεως, διατάσσοντας μόνο την εξακολούθηση της κατασχέσεως και της φυλάξεως μέχρις ότου το ζήτημα της κυριότητας λυθεί από το αρμόδιο **πολιτικό δικαστήριο,** στο οποίο και πρέπει να προσφύγει εκείνος που αξιώνει τον εαυτό του ως κύριο (ΑΠ 225/2023)..

3. Αν το δικαστήριο παρέλειψε ν' αποφανθεί για την τύχη των κατασχεθέντων ή διέταξε αορίστως την εις τον ιδιοκτήμονα απόδοσή τους, χωρεί παραδεκτώς συμπλήρωση της αποφάσεώς του, κατ' άρθρο **145 ΚΠΔ**. (ΑΠ 225/2023).
4. Κατά της σχετικής αποφάσεως του δικαστηρίου για απόδοση των κατασχεθέντων στον ιδιοκτήμονα, για διατήρηση της κατασχέσεως τους μέχρις ότου το θέμα της κυριότητάς τους λυθεί από το αρμόδιο πολιτικό δικαστήριο επιτρέπεται **αναίρεση** στους διαδίκους και τον τρίτο, του οποίου τις αξιώσεις έκρινε το δικαστήριο, για τους εις το άρθρο 510 παρ. 1 ΚΠΔ λόγους (ΑΠ 225/2023, 449/2002).

Κατάσχεση- δήμευση

(αρ. 373 ΚΠΔ).

Το ποινικό δικαστήριο έχει δικαιοδοσία να κρίνει για την τύχη των κατασχεθέντων και δεσμευθέντων πραγμάτων και όσων κρίνει ότι πρέπει να κατασχεθούν, καθώς επίσης για τα ζητήματα αστικής φύσης, που προκύπτουν κατά τη διάρκεια της δίκης. ΑΠ 858/2023).

Υποχρεούται **δε αυτεπαγγέλτως,** με την τελειωτική απόφασή του, να διατάξει την επικύρωση της κατάσχεσης ή την κατάσχεση ή την άρση της κατάσχεσης και την απόδοση των μη υποχρεωτικώς κατά νόμο δημευτέων πραγμάτων, που αφαιρέθηκαν και των πειστηρίων και όσων κατασχέθηκαν και δεν έγινε άρση της κατάσχεσής τους, στον αποδεικνυόμενο από τη διαδικασία ιδιοκτήτη τους. Σε περίπτωση δε καταδίκης, αν τα δεσμευθέντα περιουσιακά στοιχεία προέρχονται άμεσα ή έμμεσα από την αξιόποινη πράξη και συνιστούν την περιουσιακή ζημία που υπέστη το θύμα, το δικαστήριο τα αποδίδει στο τελευταίο (ΑΠ 858/2023).

Καταχραστές δημοσίου

1. Ταυτόχρονα με την κατάργηση του ισχύσαντος μέχρι 30-6-2019 ΠΚ καταργήθηκε και ο ν. 1608/1950. Ο νόμος αυτός (1608/1950) δεν καθιέρωνε αυτοτελώς το αξιόποινο, ούτε μετέβαλλε τους όρους και τα στοιχεία που ορίζονται από τις οικείες διατάξεις του ΠΚ για τα εγκλήματα που αναφέρονται στο άρθρο 1 παρ. 1 αυτού, αλλά απλώς επαύξανε, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, την ποινή. ***Οι ιδιαίτερα διακεκριμένες μορφές*** των εγκλημάτων της απάτης, της ψευδούς βεβαίωσης και νόθευσης εγγράφου, των άρθρων 386 παρ.2 και 242 παρ.5 του ισχύοντος ΠΚ, που στρέφονται άμεσα κατά του νομικού προσώπου του ελληνικού δημοσίου κτλ, εισήχθησαν προς αντικατάσταση των διατάξεων των άρθρων 386 παρ. 3β-1, 242 παρ. 3-1-2 του προϊσχύσαντος ΠΚ, όταν συνέτρεχαν όμως οι επιβαρυντικές περιστάσεις του ν. 1608/1950, ο οποίος ίσχυε μέχρι την έναρξη ισχύος του νέου ΠΚ και καταργήθηκε όχι προγενέστερα αλλά ταυτόχρονα με τον ισχύσαντα μέχρι 30-6-2019 παλαιό ΠΚ. (ΑΠ 8/2024, 1035/2022).

2. Ο ανωτέρω Νόμος (***1608/1950)*** και κάθε διάταξη που τον τροποποιούσε, δεν καθιέρωνε αυτοτελώς το αξιόποινο, ούτε μετέβαλλε τους όρους και τα στοιχεία που ορίζονται από τις οικείες διατάξεις για τα εγκλήματα που αναφέρονται στο άρθρο 1 παρ. 1 αυτού, αλλά, με τη συνδρομή ζημίας ανώτερης των 150.000 ευρώ σε βάρος του Δημοσίου και των λοιπών νομικών προσώπων του άρθρου 263Α του ΠΚ, επαύξανε την ποινή και καθιστούσε την πράξη ***κακουργηματική.*** ΑΠ 1256/2023

3. Επιπλέον, δεν ήταν αναγκαία η επέλευση της ζημίας (***αρκούσε η απειλή ζημίας***) και, όταν επρόκειτο για έγκλημα κατ' εξακολούθηση, για τον προσδιορισμό του οφέλους που επιδιώχθηκε ή της ζημίας που απειλήθηκε, καθώς και για τον προσδιορισμό του αντικειμένου του εγκλήματος ως ***ιδιαίτερα μεγάλης αξίας***, λαμβανόταν υπόψη το ***συνολικό περιεχόμενο των μερικότερων πράξεων***, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 16 παρ. 2 του Ν.Δ. ***2576/1953,*** η οποία αφορούσε μόνο τα εγκλήματα του

άρθρου 1 του Ν. 1608/1950, δεν είχε καταργηθεί ρητά ή σιωπηρά από καμία διάταξη νόμου και, ως ειδική, κατίσχυε της νεότερης και γενικής διάταξης του άρθρου 98 παρ. 2του ΠΚ, (που είχε προστεθεί με το άρθρο 14 παρ. 1 του Ν. 2721/1999), κατά την οποία, η αξία του αντικειμένου της πράξης και η περιουσιακή βλάβη ή το περιουσιακό όφελος που προέκυπταν από την κατ' εξακολούθηση τέλεση του εγκλήματος λαμβανόταν συνολικά υπόψη, αν ο δράστης απέβλεπε με τις μερικότερες πράξεις του, στο αποτέλεσμα αυτό. ΑΠ 1256/2023

4. Επί εγκλήματος **κατ' εξακολούθηση**, επί του οποίου είχε εφαρμογή το άρθρο 1 παρ. 1 Ν. 1608/1950 δεν ανέκυπτε ζήτημα επιεικέστερου νόμου, αφού, σ' αυτή την περίπτωση, ίσχυε και μετά τη θέσπιση του Ν. 2721/1999 ***η διάταξη του άρθρου 16 παρ. 2 του Ν.Δ. 2576/1953*** και όχι εκείνη του άρθρου 98 παρ. 2 του Π.Κ ΑΠ 1256/2023

5. **Καταχραστές δημοσίου *-Ευμενέστερες οι αντίστοιχες διατάξεις του νΠΚ,*** αφού προβλέπουν μικρότερο ανώτατο όριο ποινής. Για την εύρεση της ευμενέστερης διάταξης ως προς το ζήτημα της παραγραφής, και με δεδομένο ότι η απειλούμενη ποινή για την ιδιαζόντως επιβαρυντική περίσταση του άρθρου 1 παρ.1 περ. β' του ν. 1608/1950 ήταν αυτή της ισόβιας κάθειρξης, τίθενται σε σύγκριση αφενός η διάταξη του άρθρου 111 παρ.2 περ. α του προϊσχύσαντος ΠΚ, κατά την οποία τα κακουργήματα παραγράφονται μετά είκοσι έτη, αν ο νόμος προβλέπει γι' αυτά την ποινή της ισόβιας κάθειρξης, και αφετέρου οι διατάξεις των άρθρων 386 παρ.2 εδ. β' και 242 παρ.5 εδ.β' του ισχύοντος ΠΚ, κατά τις οποίες οι πράξεις αυτές παραγράφονται μετά είκοσι έτη. Τόσο οι διατάξεις του προϊσχύσαντος ΠΚ όσο και αυτές του νέου ΠΚ προβλέπουν εικοσαετή παραγραφή και συνεπώς δεν τίθεται ζήτημα εφαρμογής στη συγκεκριμένη περίπτωση ευνοϊκότερης διάταξης***, αφού η παραγραφή ήταν και είναι εικοσαετής*** (ΑΠ 8/2024, 1035/2022).

6. **Καταχραστές δημοσίου και ψευδής βεβαίωση (αρ. 242 παρ. 5 ΠΚ και Ν 108/1950):** από τη σύγκριση των διατάξεων του άρθρου 242 παρ. 3 του προϊσχύσαντος ΠΚ, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 1608/1950, με αυτές του άρθρου 242 παρ. 5 του ισχύοντος ΠΚ, προκύπτει ότι **η διάταξη του νέου ΠΚ είναι ηπιότερη ως προς την απειλή της στερητικής της προσωπικής ελευθερίας ποινής**, αφού οι διατάξεις του προϊσχύσαντος ΠΚ σε συνδυασμό με τις ήδη καταργηθείσες διατάξεις του Ν. 1608/1950 προέβλεπαν την ποινή της ισόβιας κάθειρξης, **είναι όμως αυστηρότερη ως προς την απειλή της χρηματικής ποινής, που δεν προβλεπόταν στην προϊσχύσασα διάταξη (ΑΠ 113/2023).**

Κατάχρηση ανηλίκων σε ασέλγεια
(αρ. 342 ΠΚ)

1. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής αδικήματος. *(ΑΠ 627/2022) .*
2. ***Η κατάχρηση ανηλίκων σε ασέλγεια*** μπορεί να συρρέει ***αληθώς*** με ***την αποπλάνηση παιδιών,*** αφού, προσβάλλονται δύο αυτοτελή έννομα αγαθά, ήτοι αφενός ο οφειλόμενος σεβασμός προς το νεότερο από 15 ετών ανήλικο και αφετέρου η σχέση εμπιστοσύνης που υπάρχει μεταξύ δράστη και θύματος (ΑΠ 478/2020, ΑΠ 715/2020, ΑΠ 1231/2019, ΑΠ 1550/2012). Η σχέση της εμπιστοσύνης προς επίβλεψη ή φύλαξη του ανηλίκου, την οποία καταχράται ο δράστης, δεν είναι αναγκαίο να είναι μακράς διάρκειας, αρκεί δε και προσωρινή ανάθεση προς επίβλεψη ή φύλαξη του ανηλίκου *(ΑΠ 627/2022) .*
3. Η κατάχρηση ανηλίκων **(άρθ. 342 ΠΚ),** μπορεί ν**α συρρέει αληθώς κατ' ιδέαν με την τέλεση γενετήσιας πράξης με ανήλικο, με αμοιβή, (άρθ. 351Α)** αφού, στην προαναφερόμενη περίπτωση, προσβάλλονται, κατά τα προεκτιθέμενα, ***δύο αυτοτελή έννομα αγαθά***, ήτοι αφενός ο οφειλόμενος ***σεβασμός προς το νεότερο*** από 18 ετών

ανήλικο και ***η διαφύλαξη της αγνότητας του και η σχέση εμπιστοσύνης*** που υπάρχει μεταξύ δράστη και θύματος και αφετέρου, το αδίκημα της τέλεσης γενετήσιας πράξης με ανήλικο έναντι αμοιβής, σκοπό έχει τον αυστηρό κολασμό της αμειβόμενης γενετήσιας πράξης με ανήλικο, στο πλαίσιο της προστασίας της γενετήσιας ελευθερίας, σε ευρεία έννοια, στην οποία διαλαμβάνονται και τα εγκλήματα της γενετήσιας ζωής, αλλά συγχρόνως και της σωματικής και ψυχικής υγείας του ανηλίκου και τη μη υποβολή του σώματος αυτού σε οικονομική συναλλαγή (ΑΠ 1507/2022, 288/2021, ΑΠ 1231/2019, ΑΠ 1550/2012).

4. **Κατάχρηση ανηλίκων-Επιεικέστερη.** Η διάταξη του άρθρου 342 του ΠΚ, κατά το μέρος που με αυτή καταργείται ***η επιβαρυντική περίσταση*** της παρ. 2 περ. β` του άρθρου 342 του προϊσχύσαντος ΠΚ ήτοι της τέλεσης της πράξης από πρόσωπο που διατηρεί φιλικές σχέσεις με τους οικείους του ανηλίκου, είναι ***ευμενέστερη*** της προϊσχύσασας. (ΑΠ 785/2023, 1679/2022).

5. Ευμενέστερη της προγενέστερης είναι επί πλέον ***και ως προς την προβλεπόμενη ποινή,*** καθόσον με αυτή προβλέπεται πλαίσιο ποινής κάθειρξης δέκα (10) ετών έως δεκαπέντε (15) ετών (άρθρο 52 του ισχύοντος Π.Κ), ενώ η προηγούμενη προέβλεπε πλαίσιο ποινής κάθειρξης δέκα (10) ετών έως είκοσι (20) ετών (άρθρο 52 του προϊσχύσαντος ΠΚ). (ΑΠ 785/2023, 1679/2022).

6. Επίσης, οι διατάξεις του ισχύοντος από 1-7-2019 ΠΚ είναι ***ευμενέστερες*** από τις ισχύουσες διατάξεις των άρθρων 339 παρ. 1 και 342 παρ. 1 όπως τροπ. με τα άρθρα 74 και 76 του ν. 4855/2021. (ΑΠ 1679/2022).

7. Η **σχέση της εμπιστοσύνης** προς επίβλεψη ή φύλαξη του ανηλίκου, την οποία καταχράται ο δράστης, δεν είναι αναγκαίο να είναι μακράς διάρκειας, αρκεί δε και προσωρινή ανάθεση προς επίβλεψη ή φύλαξη του ανηλίκου (ΑΠ 1165/2023).

Κατάχρηση σε ασέλγεια

Κατάχρηση ανικάνου προς αντίσταση σε γενετήσια πράξη (αρ. 338 ΠΚ)

1. Ως **«παραφροσύνη» (υπό τον πΠΚ)** νοείται κάθε μορφής διανοητική ατέλεια ή ολιγοφρένεια, που εμποδίζει το θύμα ν' αντιληφθεί τον κοινωνικό χαρακτήρα της εναντίον του πράξεως με τα μέτρα σκέψεως του φυσιολογικού ανθρώπου. Ακολούθως, **«ανικανότητα προς αντίσταση»** υπάρχει όταν το θύμα, από αίτια ψυχικά ή σωματικά, **δεν μπορεί να σχηματίσει, εξωτερικεύσει ή ενεργοποιήσει την άμυνά του για επαρκή βούληση αντίστασης,** όταν δέχεται την σε βάρος της γενετήσιας ελευθερίας του επίθεση του δράστη. Η ανικανότητα για αντίσταση πρέπει να υπάρχει κατά το χρόνο της πράξεως, έστω κατά την έναρξη αυτής, και **μπορεί να είναι και παροδική**, επειδή λ.χ. το άτομο ευρίσκεται σε **κατάσταση ζάλης, μέθης, σωματικής εξαντλήσεως, κοπώσεως, τρόμου. Η συναίνεση του θύματος δεν αναιρεί την αξιόποινη συμπεριφορά** σε βάρος του από το δράστη (ΑΠ 241/2023, 19/2014).
2. Το έννομο αγαθό που προστατεύεται με το άρθρο 338 παρ.1 του ν. ΠΚ είναι η **γενετήσια ελευθερία**, όπως και στον προϊσχύσαντα ΠΚ, και συγκεκριμένα **προστατεύονται από σεξουαλική εκμετάλλευση αδύναμα άτομα, τα οποία κωλύονται να συναινέσουν ή να αντιδράσουν σε ορισμένη γενετήσια πράξη** (ΑΠ 241/2023).
3. Το άρθρο 338 παρ.1 του προϊσχύσαντος ΠΚ, προϋποθέτει, μεταξύ των άλλων στοιχείων που προαναφέρθηκαν, συνουσία ή άλλη ασελγή πράξη που **ο δράστης ενεργεί «επί» του παθόντος («επ' αυτού), χωρίς να περιλαμβάνεται η επιχείρηση πράξεων από τον παθόντα στον δράστη, με συνέπεια η παθητική στάση του δράστη (ανοχή) να αποκλείει τη θεμελίωση του εν λόγω εγκλήματος**. Το ίδιο άρθρο, όπως έχει διατυπωθεί στο νέο ΠΚ, , απαιτεί, μεταξύ των άλλων στοιχείων που προαναφέρθηκαν, **γενετήσια πράξη που ο δράστης ενεργεί «με**

αυτόν», δηλ. με τον παθόντα, με συνέπεια να περιλαμβάνονται όλες οι γενετήσιες πράξεις μεταξύ δράστη και παθόντος, ασχέτως από ποιόν ή σε ποιόν ενεργούνται, και με ποιο ρόλο (ενεργητικό ή παθητικό). Συνεπώς, από τη σύγκριση των ως άνω διατάξεων του προϊσχύσαντος και του νέου Ποινικού Κώδικα, συνάγεται ότι στην ένδικη υπόθεση, ως εκ του χρόνου τελέσεως αυτής (αρχές Ιανουαρίου 2003 έως καλοκαίρι του 2006) και της διάταξης του άρ. 2 παρ.1 ΠΚ, εφαρμοστέα ως ευμενέστερη ως προς τη νομοτυπική μορφή του αδικήματος - και την απειλούμενη ποινή είναι η διάταξη του άρθρου 338 παρ.1 του προϊσχύσαντος ΠΚ, όπως αυτή ίσχυε από 15-10-2002 έως 23-1-2007 (ΑΠ 241/2023).

Κατάχρηση σε γενετήσια πράξη (αρ. 343 ΠΚ)

Η κατάχρηση θέσης εξουσίας συνιστά ευρύτερη έννοια της κατάχρησης υπηρεσιακής εξάρτησης και διαπιστώνεται όταν ο δράστης για τη γενετήσια πράξη χρησιμοποιεί, κατά παράνομο τρόπο ή κατά παράβαση των υπηρεσιακών του καθηκόντων – υποχρεώσεων, την ευκαιρία που του δίνεται λόγω της θέσης εξουσίας που διαθέτει. Όσο η θέση εξουσίας του δράστη δημιουργεί στενότερη σχέση με το θύμα, ανοίγει μεγαλύτερα περιθώρια δράσης και αντίστοιχα καθήκοντα <<υπακοής>> του θύματος, τόσο λιγότερο χρειάζεται απόδειξη των ειδικών περιστάσεων κατάχρησης της θέσης εξουσίας (ΑΠ 1538/2023).

Κατ᾽εξακολούθηση έγκλημα .

1. Κατ' εξακολούθηση έγκλημα είναι εκείνο που τελείται από το ίδιο πρόσωπο και απαρτίζεται από περισσότερες ομοειδείς πράξεις διακρινόμενες χρονικά μεταξύ τους, που προσβάλλουν το **ίδιο έννομο αγαθό** και **κάθε μία περιέχει πλήρη τα στοιχεία ενός και του αυτού εγκλήματος**, συνδεόμενες μεταξύ τους με την **ταυτότητα της προς εκτέλεση αποφάσεως** (ΑΠ 728/2025, 561/2018).

2. **Κατ΄εξακολούθηση έγκλημα και αυτόφωρο αδίκημα.** Εφόσον για την ***τελευταία από τις μερικότερες πράξεις,*** συντρέχουν τα στοιχεία του αυτοφώρου εγκλήματος, μπορεί να ακολουθηθεί ***η αυτόφωρη διαδικασία*** για όλες τις μερικότερες πράξεις, καθώς, λόγω της ενότητας του δόλου, το κατ' εξακολούθηση έγκλημα αυτό δικάζεται ως ενιαία πράξη, ενώ και στην επ' αυτοφώρω διαδικασία διασφαλίζονται, και δεν παραβιάζονται τα υπερασπιστικά δικαιώματα του εκάστοτε κατηγορουμένου, σύμφωνα με τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. *(ΑΠ 675/2022, 470/2011).*
3. **Κατ΄εξακολούθηση έγκλημα και δυσμενέστερος νόμος.** Σε περίπτωση μεταβολής του ποινικού νόμου κατά την διάρκεια τέλεσης εγκλήματος κατ' εξακολούθηση, εφαρμοστέος είναι ο νόμος που ισχύει κατά την τέλεση της τελευταίας μερικότερης πράξης, έστω και αν αυτός είναι αυστηρότερος, εφόσον βέβαια και οι προγενέστερες από αυτόν πράξεις ήταν τιμωρητές, ενώ για τον χαρακτηρισμό του κατ' εξακολούθηση εγκλήματος ως κακουργήματος ή πλημμελήματος λαμβάνονται υπόψη όλες οι μερικότερες πράξεις (ΑΠ 513/2025, 437/2025, 834/2024, 12/2024, 1610/2023, 1076/2023, 847/2023, 27/2023, 1637/2022, 1475/2022, 1250/2022, 1249/2022, 692/2020).
4. **Κατ΄εξακολούθηση έγκλημα**: σύμφωνα με την διάταξη της **πρώτης παραγράφου**, που έχει θεσπιστεί **προς το σκοπό επιεικέστερης μεταχείρισης του κατηγορουμένου**, προκύπτει ότι το κατ' εξακολούθηση έγκλημα είναι μια **ιδιάζουσα περίπτωση ομοειδούς πραγματικής συρροής** εγκλημάτων, που συνέχονται μεταξύ τους λόγω της ενότητας του δόλου του δράστη και της μορφής του αδικήματος που επαναλαμβάνεται από τον ίδιο αυτουργό, στην οποία (συρροή), όμως, το δικαστήριο μπορεί ,αντί να καταγνώσει στον δράστη συνολική ποινή, να επιβάλει μία (ενιαία) ποινή, λαμβάνοντας υπόψη το όλο περιεχόμενο των μερικότερων πράξεων, μέσα στα πλαίσια της ποινής του οικείου εγκλήματος. Συνεπώς, η καθεμία από τις μερικότερες

πράξεις που συγκροτούν το κατ' εξακολούθηση έγκλημα **διατηρεί την αυτοτέλειά της ως προς την παραγραφή και το χαρακτηρισμό της ως πλημμελήματος ή κακουργήματος αναλόγως του ποσού οφέλους ή βλάβης**. Αντίθετα **επί του κατ' εξακολούθηση εγκλήματος, που ορίζεται με την δεύτερη παράγραφο του άρθρου 98 ΠΚ**, ο δράστης αποβλέπει στο συνολικό αποτέλεσμα των πράξεών του, που συνίσταται στην τελική συνολική αξία του αντικειμένου της αξιόποινης πράξης, βάσει της οποίας διαμορφώνεται ο ποινικός χαρακτηρισμός της. Στην περίπτωση αυτή, το κατ' εξακολούθηση έγκλημα **αντιμετωπίζεται ως ενιαίο έγκλημα**, με συνέπεια οι επί μέρους πράξεις **να χάνουν την αυτοτέλεια τους, ο χρόνος της παραγραφής είναι ενιαίος και αρχίζει από την τέλεση της τελευταίας πράξης του δράστη.** Σημειώνεται ότι στην **αιτιολογική έκθεση του νέου ΠΚ** (Ν.4619/2019) αναφέρονται τα ακόλουθα υπό το άρθρο 98 «Στο άρθρο 98 παρ. 1 περιγράφεται το κατ΄ εξακολούθηση έγκλημα ως απλός τρόπος επιμέτρησης της ποινής που οδηγεί σε ευνοϊκότερη μεταχείριση του υπαιτίου (βλ. σχετικά Κ. Σταμάτη, ΣυστΕρμΠΚ, άρθρο 98.3 επ.), με την επιβολή ενιαίας και όχι συνολικής ποινής, μέσα στο πλαίσιο ποινής του ενός εγκλήματος, όπως ακριβώς προβλεπόταν από τη θέσπιση του ισχύοντος ΠΚ. Στην επιτροπή συζητήθηκε εκτενώς αν θα έπρεπε να διατηρηθεί και η δεύτερη παράγραφος του άρθρου, που προστέθηκε με τον νόμο 2721/1999, και αντιμετωπίζει το κατ' εξακολούθηση έγκλημα ως νέο είδος εγκλήματος, για τη διαμόρφωση του οποίου διατυπώθηκαν έντονες επιφυλάξεις από τη θεωρία. Τελικώς, η κρατήσασα στην επιτροπή άποψη έκρινε ότι **πιθανή κατάργηση θα δημιουργούσε ένα κενό, καθόσον θα επέτρεπε τον σχεδιασμό εξακολουθητικής εγκληματικής δραστηριότητας που θα παρέμενε πλημμεληματική, εφόσον κάθε επιμέρους πράξη δεν υπερέβαινε το αριθμητικό χρηματικό όριο που τροποποιεί τον**

χαρακτήρα των επιμέρους εγκλημάτων» (ΑΠ 1449/25, 1162/2025, 212/2022, 101/2022).

5. Ομοειδής πραγματική συρροή εγκλημάτων**. Η κάθε επιμέρους πράξη διατηρεί την αυτοτέλειά της ως προς την παραγραφή** και το χαρακτηρισμό της ως **κακουργήματος ή πλημμελήματος**. (ΑΠ 1073/2023, 751/2023, 689/2023). Η χρονική απόσταση των μερικότερων πράξεων του κατ' εξακολούθηση τελούντος εγκλήματος, που απαρτίζεται από χρονικώς χωρισμένες μεταξύ τους ομοειδείς μερικότερες πράξεις, οι οποίες τελέστηκαν από το ίδιο πρόσωπο, καθεμία δε πράξη εμπεριέχει τα στοιχεία ενός και του αυτού εγκλήματος, μπορεί να είναι και σχετικώς ***μεγάλη,*** χωρίς να αποδομείται η έννοια της ενότητας του δόλου του δράστη, αν οι χωρισμένες ενέργειες συνδέονται μεταξύ τους δια της ταυτότητας της προς εκτέλεση απόφασης *(ΑΠ 529/2022).*
6. Οι μερικότερες πράξεις που συγκροτούν το κατ' εξακολούθηση έγκλημα διατηρούν την αυτοτέλειά τους και **η παραγραφή των κατ' ιδίαν μερικότερων πράξεων επί του ανωτέρω εγκλήματος της παραγράφου 1 είναι αυτοτελής**, έναντι των άλλων και παύει η δίωξη μόνο ως προς τις πράξεις που παραγράφηκαν. ΑΠ 1397/2023).
7. Στο κατ' εξακολούθηση έγκλημα, σύμφωνα με την **διάταξη της παρ. 2 του** άρθρου 98 ΠΚ, η αξία του αντικειμένου της πράξης και η περιουσιακή βλάβη ή το περιουσιακό όφελος που προκύπτουν από την κατ' εξακολούθηση τέλεση του εγκλήματος λαμβάνονται **συνολικά υπόψη** αν ο δράστης **απέβλεψε** με τις μερικότερες πράξεις στο **αποτέλεσμα** αυτό, στις περιπτώσεις δε αυτές ο ποινικός χαρακτήρας της πράξης προσδιορίζεται με βάση **τη συνολική περιουσιακή βλάβη** ή το συνολικό περιουσιακό όφελος, που ανάλογα με το έγκλημα επήλθε ή σκοπήθηκε. (ΑΠ 728/2025, 1397/2023).

8. **Σκοπός της παρ. 2 του άρθρου 98 ΠΚ, η οποία αντιμετωπίζει το κατ' εξακολούθηση έγκλημα ως νέο είδος εγκλήματος**, είναι το **αυξημένο άδικο** της εξακολουθητικής εγκληματικής συμπεριφοράς να αξιολογείται βάσει της **συνολικής βλάβης** που προκλήθηκε από τις μερικότερες πράξεις και όχι βάσει του αντικειμένου εκάστης εξ αυτών. Πρόκειται για ρύθμιση που αφορά τη βαρύτητα του αδίκου των πράξεων, ανεξαρτήτως του εάν προβλέπεται διακεκριμένη παραλλαγή του οικείου εγκλήματος επί τη βάσει ποσοτικού κριτηρίου (ΑΠ 1397/2023).

9. **Κατ΄εξακολούθηση έγκλημα του άρθρου 98 παρ. 2 ΠΚ και παραγραφή.** Η παραπάνω διάταξη καταλαμβάνει όλα τα εγκλήματα που περιέχουν στην αντικειμενική τους υπόσταση ως στοιχείο την **περιουσιακή βλάβη ή το περιουσιακό όφελος**, αφού αναφέρεται αδιακρίτως στο **«έγκλημα»** και συνακόλουθα έχει εφαρμογή στις περιπτώσεις περιουσιακών εγκλημάτων, όπως αυτό της **απάτη**ς κακουργηματικού χαρακτήρα, εφόσον βέβαια ο υπαίτιος απέβλεψε στο συνολικό περιουσιακό όφελος ή στην περιουσιακή βλάβη, που προέκυψε από την κατ΄εξακολούθηση τέλεση του εγκλήματος. Εξάλλου, επί του εγκλήματος **της παρ.2 του άρθρου 98 ΠΚ** ο χρόνος παραγραφής είναι **ενιαίος και αρχίζει από την τέλεση της τελευταίας επί μέρους πράξης.** (ΑΠ 1532/2025, 1464/2023, 1073/2023, 751/2023, 689/2023, 524/2023, 1371/2022, 1149/2022).

10. **Η μετά την πρώτη εξέταση του δράστη, μερική ικανοποίηση του παθόντος (κατ΄άρθρο 381 ΠΚ) από άδικη πράξη τελεσθείσα κατ' εξακολούθηση κατ' άρθρο 98 παρ. 2 ΠΚ, ώστε το απομένον ποσό να είναι μικρότερο των 120.000,00 ευρώ**, **δεν μεταβάλλει το νομικό χαρακτηρισμό της πράξης σε πλημμέλημα**, ώστε να προκύπτει περίπτωση εξάλειψης του αξιοποίνου, λόγω παραγραφής της πλημμεληματικής πράξης (ΑΠ 1532/2025).

Κατ' επάγγελμα τέλεση

Κατ΄επάγγελμα τέλεση του εγκλήματος,

κατά το άρθρο 13 εδ. στ' του προϊσχύσαντος ΠΚ, και εδ. ε' του ν. ΠΚ, συντρέχει, όταν από την επανειλημμένη τέλεση της πράξης, ***χωρίς*** απαραιτήτως ***να έχει προηγηθεί και καταδίκη*** του δράστη, ή από την υποδομή που έχει διαμορφώσει ο δράστης με πρόθεση επανειλημμένης τέλεσης της πράξης, προκύπτει σκοπός του υπαιτίου για πορισμό εισοδήματος. Το στοιχείο ***της επανειλημμένης τέλεσης*** ενυπάρχει (και) στη **φύση** εγκλήματος που τελείται κατ' εξακολούθηση (άρ.98 ΠΚ) , το οποίο αποτελείται από περισσότερες αυτοτελείς ομοειδείς μερικότερες πράξεις (ΑΠ 1488/2022, 500/2020).

Κατηγορούμενος/ύποπτος

1. **Στοιχεία ταυτότητας κατηγορουμένου/υπόπτου:** κατά την **προκαταρκτική εξέταση, προανάκριση ή κύρια ανάκριση**, θα πρέπει να επισυνάπτεται στη δικογραφία και **αντίγραφο ταυτοποιητικού εγγράφου (δελτίου ταυτότητας, διαβατηρίου) του υπόπτου ή του κατηγορουμένου, από το οποίο να προκύπτει ο τόπος γέννησης αυτού** (προκειμένου να αντληθούν στοιχεία για την σύνταξη δελτίου ποινικού μητρώου). Ομοίως κατά το στάδιο της **παραπομπής** στο ακροατήριο και, στη συνέχεια, μετά την άσκηση ενδίκου μέσου, **ο αρμόδιος γραμματέας θα συντάσσει έγγραφο με τα ταυτοποιητικά στοιχεία του κατηγορουμένου** και τον τόπο γέννησης αυτού, αν είναι γνωστός (ΕγκΕισΑΠ 2/2025).
2. **Δικαίωμα σιωπής (αρ. 104 ΚΠΔ).**Το δικαίωμα σιωπής του κατηγορουμένου – αναιρεσείοντος ενυπάρχει στο από το νόμο παρεχόμενο δικαίωμά του να αρνηθεί να

απολογηθεί και να απαντήσει σε ερώτηση και η Διευθύνουσα τη συζήτηση δεν είχε υποχρέωση να γνωστοποιήσει τούτο ιδιαιτέρως, ώστε από την παράλειψή της αυτή να παραβιάζονται οι διατάξεις που αφορούν την υπεράσπισή του και να προκαλείται ακυρότητα της διαδικασίας (ΑΠ 1583/2022, 924/2009, 1724/2007).

3. **Κατηγορούμενος.** Η κατά παράβαση της απαγόρευσης του άρθρου 244 παρ. 3 ΚΠΔ αποδεικτική αξιοποίηση **σε βάρος** εκείνου που κατέθεσε και στη συνέχεια κατέστη κατηγορούμενος της ως άνω κατάθεσής του, είτε στην προδικασία είτε κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο, επάγεται απόλυτη ακυρότητα, κατά το άρθρο 171 παρ. 1 περ. δ' του ΚΠΔ και θεμελιώνει έτσι τον από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α' του ιδίου Κώδικα λόγο αναίρεσης, υπό την προϋπόθεση ότι η κατάθεση αυτή περιέχει επιβαρυντικά στοιχεία για τον κατηγορούμενο τα οποία λήφθηκαν υπόψη από το δικαστήριο για την καταδικαστική κρίση (ΑΠ 1147/2022, 1383/2020, 469/2018,
4. **Αγορεύσεις (αρ. 367 ΚΠΔ). Δικαίωμα απολογίας.** Αν ο απών κατηγορούμενος εκπροσωπείται ***από συνήγορο (340 ΚΠΔ)*** ο συνήγορος τον εκπροσωπεί πλήρως ***σαν να ήταν παρών, εκτός από το δικαίωμα της απολογίας***, και πρέπει να προκύπτει από τα πρακτικά ότι δόθηκε ο λόγος στο συνήγορο και αν δεν ζητήθηκε (ΑΠ 520/2023, 266/2014).
5. **Κατοικία κατηγορουμένου.** ***Τόπος κατοικίας*** θεωρείται εκείνος, τον οποίο έχει δηλώσει ο κατηγορούμενος κατά την προανάκριση που τυχόν έχει ενεργηθεί και, σε περίπτωση αλλαγής κατοικίας, εκείνος που έχει δηλώσει στην αρμόδια Εισαγγελική Αρχή ***και, αν δεν έχει ενεργηθεί*** προανάκριση ή ο κατηγορούμενος δεν εμφανίσθηκε κατ' αυτήν, ως τόπος κατοικίας θεωρείται εκείνος που αναφέρεται στη μήνυση ή την έγκληση ή την αίτηση ποινικής δίωξης της αρμόδιας Αρχής (ΑΠ 405/2022) .
6. ***Τόπος κατοικίας.*** Κατά την ορθή, όμως, ερμηνεία των διατάξεων των άρθρων 156 παρ. 1 και 2 του προϊσχύσαντος ***(ήδη 157 παρ. 1 και 2 του ισχύοντος) και 273 παρ.***

1 του Κ.Ποιν.Δ., στην περίπτωση που δεν έχει διενεργηθεί κύρια ανάκριση, προανάκριση ή προκαταρκτική εξέταση ή ο κατηγορούμενος δεν εμφανίσθηκε κατ' αυτές και δεν έχει δηλώσει διεύθυνση κατοικίας, κατά το άρθρο 273 του Κ.Ποιν.Δ., δεν μπορεί άνευ ετέρου να θεωρείται ως κατοικία του η αναγραφόμενη στην έγκληση ή τη μήνυση διεύθυνση κατοικίας, όπου αναζητήθηκε και δεν βρέθηκε, διότι διαφορετικά, ενδέχεται η γνωστοποιηθείσα από το μηνυτή διεύθυνση κατοικίας του κατηγορουμένου να είναι εσφαλμένη, με συνέπεια ο τελευταίος να αγνοεί την σε βάρος του ποινική διαδικασία, η οποία έτσι διεξάγεται ερήμην του, δηλαδή ο κατηγορούμενος ***δεν μπορεί να θεωρηθεί ως άγνωστης διαμονής,*** από μόνο το γεγονός ότι αναζητήθηκε στην αναγραφόμενη στην έγκληση ή τη μήνυση διεύθυνση κατοικίας, από την οποία και απουσίαζε (ΑΠ 596/2023).

7. **Ανάγνωση περικοπών της απολογίας του (αρ. 365 παρ. 2 ΚΠΔ).** Η ανάγνωση των περικοπών και μόνον της έγγραφης απολογίας του κατηγορουμένου στην προδικασία, είναι επιτρεπτή, μόνο στην περίπτωση που στο ακροατήριο απαντά ο κατηγορούμενος κάτι διαφορετικό από εκείνο που έχει καταθέσει στην προδικασία και όχι όταν απλώς αρνείται να απαντήσει σε κάποια ερώτηση χάριν της πληρέστερης προστασίας του ως παραπάνω καθιερωμένου δικαιώματος σιωπής αυτού. ΑΠ 1167/2023).

8. Δυνατότητα ανάγνωσης της απολογίας προς υποβοήθηση της μνήμης του κατηγορουμένου δεν προβλέπεται από την παραπάνω διάταξη. Δεν επιτρέπεται η ανάγνωση και ειδικότερα, μαζί με τα άλλα αποδεικτικά έγγραφα της κατά την προδικασία ληφθείσας απολογίας του κατηγορουμένου και μάλιστα ολόκληρης ανεξάρτητα από την τυχόν προβολή ή μη αντιρρήσεων για την ανάγνωσή της, εκ μέρους του κατηγορουμένου, διότι παραβιάζεται το δικαίωμα σιωπής και η αρχή της αμεσότητας που πρέπει να διέπει την ποινική διαδικασία (ΑΠ 1167/2023).

9. **Εμφάνιση κατηγορουμένου.** Από τις διατάξεις των άρθρων 501 και 502 ΚΠΔ, σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 340 και 346 του ίδιου Κώδικα, στις οποίες παραπέμπει το άρθρο 502 παρ.1, προκύπτει ότι: α) αν ο εκκαλών κατηγορούμενος για κακούργημα, δεν εμφανιστεί κατά τη συζήτηση της έφεσης, ούτε εκπροσωπηθεί από πληρεξούσιο δικηγόρο, η έφεσή του απορρίπτεται ως ***ανυποστήρικτη***, β) αν ***μετά*** την έναρξη της συζήτησης της έφεσης (κατά την οποία ο κατηγορούμενος εμφανίστηκε ή εκπροσωπήθηκε από συνήγορο) λάβει χώρα ***διακοπή ή αναβολή*** αυτής και κατά τη νέα συζήτηση ο εκκαλών κατηγορούμενος αν και κλητεύθηκε νομίμως, δεν εμφανιστεί αυτοπροσώπως ή εκπροσωπούμενος από συνήγορο, ή αν στην τελευταία αυτή περίπτωση, ο συνήγορος του αποχωρήσει, το Δικαστήριο ***δεν*** διορίζει ***αυτεπαγγέλτως*** συνήγορο και ο κατηγορούμενος δικάζεται ***ωσεί παρών*** (ΑΠ 1020/2023).

10. **Κλήτευση κατηγορουμένου:** από τη διάταξη του άρθρου 340 παρ. 4 του ήδη ισχύοντος νΚΠΔ προκύπτει ότι, αν ο κατηγορούμενος δεν εμφανιστεί ή δεν εκπροσωπείται νομίμως από συνήγορο, δικάζεται σαν να ήταν παρών, εφόσον έχει νομίμως κλητευθεί και έχει ενημερωθεί ότι σε περίπτωση μη εμφάνισης ή μη εκπροσώπησής του θα δικαστεί ερήμην. ΑΠ 393/2024, 1016/2021).

11. Η προϋπόθεση της ενημέρωσης του κατηγορουμένου για να δικαστεί σαν να ήταν παρών προστέθηκε στον ισχύοντα ΚΠΔ προκειμένου, σε περίπτωση μη εμφάνισής του, να ερευνάται όχι μόνον η κλήτευσή του, αλλά και η ενημέρωσή του για τις συνέπειες της ερημοδικίας του, όπως επισημαίνεται στην εισηγητική έκθεση του εν λόγω ΚΠΔ, η παράλειψη της οποίας (ενημέρωσης) καθιστά την κλήτευσή του άκυρη (ΑΠ 393/2024, 1016/2021).

12. **Απομάκρυνση του κατηγορουμένου που θορυβεί(αρ. 347 ΚΠΔ):** Στον κατηγορούμενο, του οποίου με απόφαση του Δικαστηρίου διατάχθηκε η προσωρινή απομάκρυνση από τη συνεδρίαση διότι, παρά τις νουθεσίες του Προέδρου, θορυβούσε και δυσχέραινε τη διεξαγωγή της δίκης και του οποίου, μετά ταύτα, διατάχθηκε η επάνοδος στο ακροατήριο, πρέπει να αναγνωσθούν από το γραμματέα, με την υπόδειξη του διευθύνοντος τη συζήτηση, υποχρεωτικώς και απαραιτήτως, όσα έγιναν κατά τη διάρκεια της απουσίας του. Η παράλειψη της διατυπώσεως αυτής δημιουργεί τον από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ.Α' ΚΠΔ αναιρετικό λόγο, καθ'όσον **επέρχεται απόλυτη ακυρότητα της επ'ακροατηρίου διαδικασίας,** που ανάγεται στην παραβίαση των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου (ΑΠ 487/2024, 1688/2008, ΑΠ 1199/2002).

13. **Κατηγορούμενος /ενημέρωση:** από τη διάταξη του άρθρου 343 παρ.2 ΚΠΔ, συνάγεται ότι προϋπόθεση για να δοθεί ο αναγκαίος χρόνος προετοιμασίας στον κατηγορούμενο, στις περιπτώσεις επιτρεπτής μεταβολής της κατηγορίας, τυχόν βελτίωσης της κατηγορίας ή τυχόν ορθότερου νομικού χαρακτηρισμού της πράξης, είναι η υποβολή σχετικού αιτήματος εκ μέρους του κατηγορουμένου για παροχή του αναγκαίου χρόνου προετοιμασίας του, για τη περίπτωση τυχόν καταδίκης του, κατ' επιτρεπτή μεταβολή ή με βελτίωση της κατηγορίας ή με ορθότερο νομικό χαρακτηρισμό, ενώ δεν υπάρχει υποχρέωση του διευθύνοντος τη συζήτηση, μετά το πέρας της αποδεικτικής διαδικασίας και πριν την απαγγελία της απόφασης, να χορηγήσει στον κατηγορούμενο τον αναγκαίο χρόνο προετοιμασίας. Αυτονόητο είναι ότι το αίτημα αυτό του κατηγορουμένου δεν μπορεί να έχει ως περιεχόμενο την ενημέρωσή του, σχετικώς με τον "προσανατολισμό" του Δικαστηρίου αναφορικά με την κήρυξη ή μη της ενοχής του, κατ` επιτρεπτή μεταβολή της κατηγορίας ή με

βελτίωση της κατηγορίας ή με ορθότερο νομικό χαρακτηρισμό. Και τούτο, αφενός μεν, για πρακτικούς λόγους, διότι δηλαδή ο διευθύνων τη συζήτηση επί πολυμελών συνθέσεων δεν είναι σε θέση να γνωρίζει, μετά το πέρας της αποδεικτικής διαδικασίας και πριν από τη μυστική διάσκεψη (370 παρ.2 ΚΠΔ), σε ποια απόφαση "προσανατολίζεται" να καταλήξει το Δικαστήριο, ώστε να ενημερώσει σχετικώς στον κατηγορούμενο, στο παραπάνω στάδιο, πριν την απαγγελία της απόφασης, αφετέρου δε και προεχόντως, για νομικούς λόγους, διότι και αν ακόμη υποτεθεί ότι ο διευθύνων τη συζήτηση γνωρίζει την απόφαση του Δικαστηρίου, που καταρτίζεται μετά το πέρας της αποδεικτικής διαδικασίας και σε μυστική διάσκεψη (370 παρ.2 ΚΠΔ), θα παραβίαζε το δικαστικό απόρρητο, ενημερώνοντας στον κατηγορούμενο, ακόμη και μετά από σχετικό αίτημά του, πριν την απαγγελία της απόφασης, ότι το Δικαστήριο "προσανατολίζεται" στην καταδίκη του, κατ` επιτρεπτή μεταβολή της κατηγορίας, με βελτίωση της κατηγορίας ή με ορθότερο νομικό χαρακτηρισμό, διαπράττοντας έτσι, το αδίκημα της παραβίασης δικαστικού απορρήτου του άρθρου 251 του ΠΚ και δεν είναι δυνατόν το άρθρο 343 παρ.2 ΚΠΔ να επιβάλλει στον διευθύνοντα τη συζήτηση τη διάπραξη του πιο πάνω αδικήματος (ΑΠ 1533/2025, 425/2025,237/2025).

Κατ᾽οίκον έκτιση της ποινής.

1. **Αρμόδιο για την τροποποίηση ή την προσωρινή άρση του περιοριστικού όρου** της εμφάνισης στο ΑΤ του τόπου της κατοικίας, κατ΄ άρθρο 56 παρ. 3 του προϊσχύσαντος ΠΚ, ***είναι το δικαστήριο, το οποίο τον επέβαλε,*** κατ΄ ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 99 παρ. 3 του ισχύοντος ΠΚ, στο οποίο (άρθρο) παραπέμπει το προβλέπον την κατ΄ οίκον έκτιση της ποινής κατά το άρθρο 105 του ίδιου Κώδικα *(ΑΠ 854/2022).*

2. **Αρ. 105 ΠΚ.** Το δικάζον την ουσία της υπόθεσης δικαστήριο, μετά την απαγγελία της απόφασής του για την επιβολή της πρόσκαιρης στερητικής της ελευθερίας ποινής, ***υποχρεούται***, χωρίς να απαιτείται αίτημα ***για την κατ΄ οίκον έκτιση της ποινής*** από τον καταδικασθέντα, να ερευνήσει ***αυτεπαγγέλτως*** την προς τούτο συνδρομή των προϋποθέσεων εφαρμογής του άρθρου 105 παρ. 1 και 2 του ΠΚ και είτε να διατάξει την κατ΄ οίκον έκτιση της ποινής, είτε να μην τη διατάξει αιτιολογημένα, αν δε το δικαστήριο παραλείψει να αποφανθεί για την κατ΄ οίκον έκτιση της ποινής, μολονότι συντρέχουν οι σχετικές προϋποθέσεις, θεμελιώνεται ο από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Θ΄ του ΚΠΔ αναιρετικός λόγος για υπέρβαση εξουσίας (ΑΠ 261/2025, 655/2023, 1071/2021).

Κλήση προς συζήτηση

1. **Ακυρότητα. Άρθρα 314 και 319 παρ. 5 Κ.Ποιν.Δ**.
2. Η **μη έγκυρη επίδοση του παραπεμπτικού βουλεύματος** στον κατηγορούμενο συνεπάγεται και την **ακυρότητα της κλήσης** προς αυτόν στο ακροατήριο, σύμφωνα με το άρθρο 171 παρ. 1 Κ.Ποιν.Δ., η οποία, αν δεν ανακύπτει θέμα αναστολής της παραγραφής της πράξης, μπορεί να καλυφθεί, κατά το άρθρο 175 παρ. 2 του ίδιου Κώδικα, εφόσον ο κατηγορούμενος εμφανιστεί και δεν προβάλει αντιρρήσεις στην πρόοδο της δίκης. Τούτο, πολύ περισσότερο, ισχύει και στην περίπτωση που η κλήση στο ακροατήριο **επιδόθηκε πριν καταστεί αμετάκλητο το βούλευμα**, παρά τα οριζόμενα στα άρθρα 314 και 319 παρ. 5 Κ.Ποιν.Δ, οπότε και στην περίπτωση αυτή **η επίδοση τούτου είναι άκυρη**. (ΑΠ 1267/2022 και αντίθ. μειοψηφία ως προς την αναίρεση του ΕισΑΠ).
3. **Κλήση προς συζήτηση. Ακυρότητα -Σχετικώς αμετάκλητο -Άρθρα 314 και 319 παρ. 5 Κ.Ποιν.Δ**. Το αμετάκλητο, όμως, του βουλεύματος στις περιπτώσεις των

άρθρων 314 και 319 παρ. 5 Κ.Ποιν.Δ. τέθηκε με την έννοια του **σχετικώς αμετακλήτου**. Δηλαδή σε σχέση με κάθε κατηγορούμενο, για τον οποίον το παραπεμπτικό βούλευμα κατέστη αμετάκλητο, οπότε νομίμως επιδίδεται κατά τας διατάξεις των άρθρων 314 και 319 παρ. 5 Κ.Ποιν.Δ. η κλήση προς εμφάνιση αυτού στο ακροατήριο, χωρίς ο κατηγορούμενος αυτός που παραπέμπεται να δύναται να προβάλει αντιρρήσεις, ότι το βούλευμα αυτό δεν έχει καταστεί αμετάκλητο για τον εισαγγελέα, λόγω μη παρέλευσης της προθεσμίας άσκησης των ενδίκων μέσων από αυτόν, όταν, μάλιστα, σε σχέση με τον κατηγορούμενο αυτόν, επίκειται παραγραφή της αξιόποινης πράξης, για την οποίαν παραπέμπεται στο ακροατήριο Περαιτέρω, κατά την γνώμη **της πλειοψηφίας**, αφού, λοιπόν, γίνεται δεκτό ότι **η προθεσμία για την άσκηση αίτησης αναίρεσης από τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου δεν επηρεάζει το κύρος της κλήσης στο ακροατήριο του κατηγορουμένου για τον οποίο το βούλευμα έχει γίνει αμετάκλητο**, το ίδιο ισχύει **και για την περίπτωση που ασκηθεί αίτηση αναίρεσης από τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου** εντός της εν λόγω προθεσμίας ((ΑΠ 1267/2022 και αντίθ. μειοψηφία ως προς την αναίρεση του ΕισΑΠ,***ΑΠ 1166/2019, 2037/2018,.***

4. Αντίθετη ερμηνευτική εκδοχή θα οδηγούσε στο συμπέρασμα ότι το σχετικώς αμετάκλητο θα τελούσε υπό την ανεπίτρεπτη αίρεση μη άσκησης τυχόν μεταγενέστερης αίτησης αναίρεσης από τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, καθώς και στην επίσης ανεπίτρεπτη καταστρατήγηση της αρχής του ***«σχετικώς αμετακλήτου»,*** καθώς με αυτή την ερμηνευτική προσέγγιση δεν θα είχε νόημα η εν λόγω αρχή, αλλά θα έπρεπε σε κάθε περίπτωση να παρέλθει η προθεσμία για την άσκηση ενδίκων μέσων από τον Εισαγγελέα και ύστερα να επιδίδεται η κλήση προς συζήτηση, εφαρμοζομένης ουσιαστικά της αρχής του «***απολύτως αμετακλήτου».*** (ΑΠ 1267/2022 και αντίθ. μειοψηφία ως προς την αναίρεση του ΕισΑΠ).

5. Το Δικαστήριο, όμως, υπερβαίνει την εξουσία του, μόνο αν, συνεπεία αυτής της κλήσης και πριν την αμετάκλητη απόρριψη της αίτησης αναίρεσης του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, επιληφθεί και δικάσει την υπόθεση. Εξάλλου από τις διατάξεις των άρθρων 478 και 483 Κ.Ποιν.Δ. προκύπτει ότι το βούλευμα που παραπέμπει τον κατηγορούμενο στο δικαστήριο για πλημμέλημα δεν προσβάλλεται από τον κατηγορούμενο ούτε με έφεση, ούτε με αναίρεση, με αποτέλεσμα **ένα τέτοιο βούλευμα να γίνεται αμετάκλητο με την έκδοσή του, ως προς τον κατηγορούμενο** (ΑΠ 1267/2022 και αντίθ. μειοψηφία ως προς την αναίρεση του ΕισΑΠ).
6. **Κλήση- Κλητήριο θέσπισμα.** Αν η επίδοση της κλήσης ή του κλητηρίου θεσπίσματος είναι **άκυρη**, **δεν αρχίζει η κύρια διαδικασία, ούτε επέρχεται αναστολή της παραγραφής (**ΑΠ 792/2023, 564/2023, 1122/2020, 1213/2018).

Κλήτευση διαδίκων

1. Εάν, λόγω των ελλείψεων της επιδοθείσας κλήσης, δεν προκύπτει νομότυπη και εμπρόθεσμη κλήτευση του εκκαλούντος στο ακροατήριο του Εφετείου και τούτο, παρά την ακυρότητα, προχώρησε στην εκδίκαση της έφεσής του, αντί να κηρύξει απαράδεκτη τη συζήτηση, υποπίπτει στην πλημμέλεια της ***υπέρβασης εξουσίας***, διότι, παρά την έλλειψη νόμιμης κλήτευσης του κατηγορουμένου, προέβη στην εκδίκαση της έφεσής του και καταδίκασε τον κατηγορούμενο (ΑΠ 952/2023).
2. Ο ***υποστηρίζων την κατηγορία*** καλείται, για να παραστεί κατά τη συζήτηση της αίτησης αναίρεσης, εφόσον αυτός νόμιμα απέκτησε την ιδιότητα του διαδίκου ***και δεν αποβλήθηκε***, ούτε παραιτήθηκε από την ιδιότητα αυτή, ακόμη και στην περίπτωση που με την αίτηση αναίρεσης δεν προσβάλλεται η αφορώσα την πολιτική αγωγή διάταξη της απόφασης, καθώς και αν δεν παραστάθηκε στο δευτεροβάθμιο

δικαστήριο, είχε, όμως, νόμιμα παραστεί πρωτοδίκως. Επίδοση κλήσης. Η έλλειψη κλήτευσης ή η μη νόμιμη κλήτευση διαδίκων έχει ως συνέπεια την κήρυξη της συζήτησης της αίτησης αναίρεσης **ως απαράδεκτης** (*ΑΠ 592/2022).*

Κλητήριο θέσπισμα

1. Το **«αντίτυπο»** που επιδίδεται στον κατηγορούμενο δεν είναι τίποτε άλλο παρά πανομοιότυπο αντίγραφο πρωτότυπου εγγράφου, σύμφωνα με την έννοια της λέξης «αντίτυπο» που χρησιμοποιείται στο νόμο, η δε υπογραφή του εισαγγελέα στο αντίτυπο του κλητηρίου θεσπίσματος ή της κλήσης που επιδίδεται στον κατηγορούμενο μπορεί να τεθεί **και με μηχανικό μέσο** (ΑΠ 1524/2022).
2. **Κλητήριο θέσπισμα. Ακύρωση.** Στην περίπτωση κατά την οποία από παραδρομή ή εσφαλμένη κρίση ακυρωθεί από το δικαστήριο έγκυρο κλητήριο θέσπισμα, ακολούθως δε, λόγω ανατροπής της χωρήσασας με την επίδοσή του (κλητηρίου θεσπίσματος) αναστολής της παραγραφής, παύσει οριστικά την ασκηθείσα εναντίον του κατηγορουμένου ποινική δίωξη, επειδή είχε συμπληρωθεί ο από τον νόμο προβλεπόμενος χρόνος παραγραφής της αξιόποινης πράξης, ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου έχει δικαίωμα άσκησης αναίρεσης κατά της ανωτέρω περί οριστικής παύσης της ποινικής δίωξης, λόγω παραγραφής, απόφασης, αλλά και δικαίωμα να συμπροσβάλει και την προπαρασκευαστική περί ακύρωσης του κλητηρίου θεσπίσματος απόφαση, θα κριθεί δε από τον Άρειο Πάγο και η απόφαση αυτή από πλευράς ορθής ή εσφαλμένης ερμηνείας και εφαρμογής των διατάξεων των άρθρων 321 του Κ.Ποιν.Δ. και 113 του Π.Κ. (ΑΠ 1575/2022, 261/2013).
3. **Κλητήριο θέσπιμα και έγκλημα από αμέλεια διά παραλείψεως.** Για την εγκυρότητα του κλητηρίου θεσπίσματος, με το οποίο αποδίδεται στον κατηγορούμενο το έγκλημα της σωματικής βλάβης από αμέλεια που τελέστηκε με παράλειψη,

σύμφωνα με τα άρθρα 15, 28 και 314 παρ. 1 του Π.Κ., εκτός των προβλεπόμενων στο άρθρο 321 παρ. 1 του Κ.Ποιν.Δ. άλλων στοιχείων, πρέπει επιπλέον να αναφέρονται τα πραγματικά περιστατικά από τα οποία προσδιορίζεται **η ιδιαίτερη νομική υποχρέωση** του υπαίτιου προς ενέργεια, που τείνει στην παρεμπόδιση του αποτελέσματος, σε περίπτωση δε που αυτή πηγάζει από επιτακτικό κανόνα δικαίου να προσδιορίζεται αυτός (κανόνας δικαίου), ***ενώ,*** εάν η ιδιαίτερη αυτή νομική υποχρέωση προκύπτει ***από την ιδιότητα του υπαιτίου***, ***δεν είναι αναγκαίος*** ο προσδιορισμός αυτής ***από ειδική διάταξη νόμου*** (ΑΠ 1575/2022).

4. **Κλητήριο θέσπισμα σε ψευδή καταμήνυση.** Στο κλητήριο θέσπισμα απαιτείται να αναγράφονται ***ποια ήταν τα ψευδή*** περιστατικά ***και όχι και τα αληθή*** γεγονότα *(ΑΠ 1102/2022, 631/2022).* Επί κατηγοριών για ***ψευδή καταμήνυση και ψευδή κατάθεση*** στο κλητήριο θέσπισμα πρέπει να αναφέρονται ***τα καίρια και ουσιώδη σημεία*** της μήνυσης και της κατάθεσης που φέρονται ως ψευδείς και αναληθείς, ***χωρίς*** να αρκεί η απλή παραπομπή του κλητηρίου στη μήνυση(ΑΠ 546/2023).
5. Με την σύνταξη από τον αρμόδιο Εισαγγελέα νέου (**διορθωτικού ή συμπληρωματικού**) κλητηρίου θεσπίσματος για την ίδια πράξη, υφίσταται συνέχεια της κυρίας διαδικασίας, που άρχισε με την **επίδοση του πρώτου** κλητηρίου θεσπίσματος, αφού εκείνο δεν ακυρώθηκε, δοθέντος ότι μόνον επί ακυρώσεως τούτου υφίσταται ανατροπή των εννόμων συνεπειών της επιδόσεώς του, μεταξύ των οποίων και η ανατροπή της αναστολής της παραγραφής (ΑΠ 689/2023, 581/2022, 1580/2019, 771/2015).

Κλητήριο θέσπισμα και ακριβης καθορισμός της πράξης

1. Η διατύπωση στο κλητήριο θέσπισμα της αποδιδόμενης αξιόποινης πράξης **πρέπει να είναι λιτή, απαλλαγμένη από περιττά στοιχεία πλατειασμούς και**

σχοινοτενείς εκφράσεις που δυσκολεύουν τον κατηγορούμενο να εντοπίσει την πράξη για την οποία κατηγορείται (ΑΠ 1121/2024).

2. Ακριβής καθορισμός της αξιόποινης πράξης νοείται, σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη του άρθρου 321 παρ. 1 στοιχ. δ' του Κ.Ποιν.Δ., όταν παρατίθενται ***τα* πραγματικά περιστατικά** που συγκροτούν την ποινικά επιλήψιμη και διωκόμενη **πράξη,** κατά τα **αντικειμενικά** και **υποκειμενικά** στοιχεία της, όπως απαιτεί η οικεία και υποχρεωτικά παρατιθέμενη ποινική **διάταξη**, η οποία τυποποιεί το έγκλημα και καθορίζει τις προϋποθέσεις του αξιόποινου της πράξης και την απειλούμενη **ποινή, χωρίς** όμως, να απαιτείται η αναφορά περιστατικών και στοιχείων που προσιδιάζουν στα χαρακτηριστικά μιας αιτιολογημένης **δικαστικής απόφασης**, με την οποία **το κλητήριο θέσπισμα**, ως εισαγωγικό έγγραφο της δίκης, σε καμιά περίπτωση **δεν ταυτίζεται** . (ΑΠ 514/2025, 482/2025, 1603/2023, 1207/2023, 695/2023, 1575/2022, 1102/2022, 1048/2022, 1023/2019). Άλλα στοιχεία, για την εγκυρότητα αυτού, δεν απαιτούνται (ΑΠ 445/2023).
3. **Κλητήριο θέσπισμα και άρθρο 15 ΠΚ:** όταν η **ιδιαίτερη νομική υποχρέωση** προκύπτει από **την ιδιότητα του υπαιτίου**, η **επικινδυνότητα του επαγγέλματος** ή της **εργασίας** του οποίου επιβάλλει, ως εκ της φύσεως της, την λήψη μέτρων προς αποτροπή του αξιόποινου αποτελέσματος, **δεν είναι αναγκαία** η αναφορά επιτακτικού κανόνα δικαίου, από τον οποίο να πηγάζει η ιδιαίτερη νομική υποχρέωση προς παρεμπόδιση του αποτελέσματος αυτού (ΑΠ 1053/2016) και υφίσταται δυνατότητα παραλείψεως του κανόνα δικαίου, εφ' όσον αναφέρεται η **ιδιότητα** του κατηγορουμένου από την οποία εκπορεύεται η ευθύνη για την λήψη και τήρηση των απαραίτητων μέτρων ασφαλείας (ΑΠ 197/2024, 1132/2015).
4. Το κλητήριο θέσπισμα πρέπει να περιέχει, μεταξύ άλλων στοιχείων, τον ακριβή καθορισμό της πράξης για την οποία κατηγορείται ο κατηγορούμενος, **τα στοιχεία δε**

της πράξης, πρέπει να είναι τόσα, ώστε αυτός να λάβει σαφή και λεπτομερή γνώση της κατηγορίας που του αποδίδεται, για να μπορεί να προετοιμάσει την υπεράσπισή του. (ΑΠ 618/2023, 1102/2022).

5. Ανάλογη πρόβλεψη υπάρχει στο άρθρο **6 παρ. 3 περ. α΄ και β' της ΕΣΔΑ,** η οποία κυρώθηκε για πρώτη φορά από την Ελλάδα με το Ν. 2329/1953 και αποτελεί, κατά το άρθρο 28 του Συντάγματος, αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού Δικαίου και υπερισχύει κάθε άλλης αντίθετης διάταξης εσωτερικού νόμου, αλλά και στο άρθρο 14 παρ. 3 περ. α' και β' του ΔΣΑΠΔ, που κυρώθηκε με τον Ν. 2462/1997 και έχει ωσαύτως υπερνομοθετική ισχύ, το οποίο περιέχει παρόμοια ρύθμιση με εκείνη του άρθρου 6 παρ. 3 περ. α' και β' της ΕΣΔΑ. (ΑΠ 1102/2022).
6. Διαφορετικά, αν το κλητήριο θέσπισμα δεν περιέχει, μεταξύ άλλων στοιχείων, τον ακριβή καθορισμό της πράξης, **είναι άκυρο**, κατά το άρθρο 321 παρ. 4 ΚΠΔ και η σχετική έλλειψη **αποδεικνύεται και από το αντίτυπο** που επιδόθηκε στον κατηγορούμενο ή από το αντίτυπο που επισυνάπτεται στη δικογραφία (άρθρο 321 παρ. 5 ΚΠΔ). (ΑΠ 1102/2022).
7. Είναι **άκυρο το κλητηρίο θέσπισμα**, για τον λόγο ότι σε αυτό δεν αναγράφονταν τα άρθρα των ειδικών επιτακτικών κανόνων δικαίου, που επέβαλαν την ιδιαίτερη νομική υποχρέωση στον κατηγορούμενο να λαμβάνει μέτρα ασφαλείας εργαζομένων (ΒΔ της 19/2/1936 και ΒΔ 14/26.3.1938) (ΑΠ 793/2023).
8. Επί **περισσότερων κατηγορουμένων**, η **ακυρότητα** του κλητηρίου θεσπίσματος ως προς ορισμένο ή ορισμένους από αυτούς, **δεν επιδρά ως προς τους λοιπούς**, εφόσον η ακυρότητα αρμόζει αποκλειστικά **στο πρόσωπό τους.** (ΑΠ 1207/2023).

Κλητήριο θέσπισμα και ακυρότητα

1. **Την ακυρότητα** του κλητηρίου θεσπίσματος ή της επίδοσής του, η οποία είναι σχετική και αφορά σε πράξη προπαρασκευαστική της διαδικασίας στο ακροατήριο που κατ'

ανάγκην επιδρά στο κύρος της διαδικασίας στο ακροατήριο και στην καταδικαστική απόφαση που θα εκδοθεί (176 παρ.2 ΚΠΔ), αν δεν καλυφθεί, αν δηλαδή ο κατηγορούμενος εμφανιστεί στη δίκη και προβάλλει εγκαίρως αντίρρηση για την πρόοδο της, **μπορεί, εφόσον η σχετική ένστασή του απορρίφθηκε, να την προτείνει, επαναφέροντάς την με λόγο έφεσης ενώπιον του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου** (ΑΠ 1027/2016), το οποίο έχει υποχρέωση να αποφανθεί και επί του προβαλλόμενου αυτού συγκεκριμένου λόγου (ΑΠ 567/2025, 514/2025, 79/2025, 217/2024, 1264/2023, 1095/2023, 695/2023, 1084/2022, 97/2017).

2. Η **ανακριβής μνεία του χρόνου τελέσεως** της πράξεως στο κλητήριο θέσπισμα, αν δεν συνάπτεται με την αρμοδιότητα ή την παραγραφή, δεν παράγει ακυρότητα, καθ" όσον η εξ αυτής ουσιαστική ανακρίβεια της περιγραφής της πράξεως, είναι ζήτημα που θα κριθεί από το δικαστήριο κατά την εκδίκαση της υποθέσεως (ΑΠ 88/2025, 87/2025).
3. Όταν η **ιδιαίτερη νομική υποχρέωση** στα δια παραλείψεως τελούμενα εγκλήματα **προκύπτει από την ιδιότητα του υπαιτίου**, η επικινδυνότητα του επαγγέλματος ή της εργασίας του οποίου επιβάλλει, ως εκ της φύσεώς της, τη λήψη μέτρων προς αποτροπή του αξιόποινου αποτελέσματος, δεν είναι αναγκαία η αναφορά επιτακτικού κανόνα δικαίου, από τον οποίο να πηγάζει η ιδιαίτερη νομική υποχρέωση προς παρεμπόδιση του αποτελέσματος αυτού και οι σχετικές αυτές διατάξεις δεν περιέχουν ποινικές κυρώσεις και **δεν είναι αναγκαίο να αναφέρονται στο κλητήριο θέσπισμα, χωρίς αυτό να προκαλεί ακυρότητα του κλητηρίου θεσπίσματος** (ΑΠ 567/2025, 1414/2024, 157/2013).
4. **Κλητηρίου θεσπίσματος (αρ. 175 παρ. 2 ΚΠΔ):** η **ακυρότητα** της κλήσης στο ακροατήριο του κατηγορουμένου ή του κλητηρίου θεσπίσματος, η ακυρότητα της επίδοσης ή της κοινοποίησής τους, καθώς και κάθε ακυρότητα που αναφέρεται στη

μη τήρηση των προθεσμιών εμφάνισης στο ακροατήριο, είναι **σχετική** και αφορά σε διαδικαστική πράξη, που κατ' ανάγκη επιδρά στο κύρος της διαδικασίας στο ακροατήριο και στην καταδικαστική απόφαση που τυχόν εκδοθεί, αν δεν καλυφθεί και **καλύπτεται** αν ο κατηγορούμενος, που κλητεύθηκε στη δίκη, **εμφανισθεί** και δεν προβάλει αντιρρήσεις για την πρόοδό της (ΑΠ 756/2024).

5. **Αν ο κατηγορούμενος εμφανιστεί στη δίκη και δεν προβάλει**, κατά την έναρξη της πρωτοβάθμιας δίκης, αντιρρήσεις στην πρόοδο της, **η σχετική ακυρότητα καλύπτεται και το κλητήριο θέσπισμα θεωρείται έγκυρο και από την επίδοση αυτού αρχίζει η κύρια διαδικασία και αναστέλλεται η παραγραφή** (ΑΠ 896/2023, 473/2022, 385/2019, 1115/2019).
6. Αυτό όμως **προϋποθέτει ότι ο ισχυρισμός προβλήθηκε παραδεκτά** και κατά τρόπο ορισμένο στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο, διότι σε αντίθετη περίπτωση τούτο δεν είχε υποχρέωση να απαντήσει και, για τον ίδιο λόγο, **δεν έχει υποχρέωση να απαντήσει και το εφετείο στον σχετικό ειδικό λόγο της έφεσης, διότι αυτός ο ισχυρισμός, ως εκ του περιεχομένου του, τυγχάνει απαράδεκτος** (ΑΠ 1264/2023, 1084/2022, 66/2016).
7. Αν ο κατηγορούμενος **δεν εμφανισθεί κατά την πρωτοβάθμια δίκη και δικασθεί ερήμην,** η ως άνω ακυρότητα της επιδόσεως της κλήσεως ή του κλητηρίου θεσπίσματος, **δεν καλύπτεται και μπορεί να προταθεί στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο μόνο με ειδικό λόγο εφέσεως** (173 παρ.1β ΚΠΔ) κατά της εκκλητής αποφάσεως (και όχι το πρώτον στο εφετείο) **ή και με λόγο αναιρέσεως**, σε περίπτωση που η απόφαση του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου δεν υπόκειται σε έφεση (ΑΠ 482/2025).
8. Αν ο ισχυρισμός περί ακυρότητας του κλητηρίου θεσπίσματος προβάλλεται για πρώτη φορά στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο από κατηγορούμενο που είχε παραστεί στην

πρωτοβάθμια δίκη ή προβλήθηκε και απορρίφθηκε από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο **και δεν επαναφέρθηκε με ειδικό λόγο έφεσης ή επαναφέρθηκε με αόριστο λόγο έφεσης, τότε ο σχετικός ισχυρισμός είναι απαράδεκτος και το δευτεροβάθμιο δικαστήριο δεν έχει υποχρέωση να τον εξετάσει**, ούτε θεμελιώνεται γι΄ αυτό αναιρετικός λόγος (ΑΠ 615/2024, 1264/2023, 1437/2022, 1027/2016, ΑΠ 1296/2016, *ΑΠ 1084/2022)*..

9. Αν το Δικαστήριο απορρίψει την έφεση ως ***απαράδεκτη,*** δεν έχει δικαιοδοσία να ερευνήσει κατ'ουσίαν την έφεση και τον παραπάνω ειδικό λόγο αυτής (ΑΠ 1200/2022).
10. Απώτατο χρονικό σημείο, που μπορούσε ο κατηγορούμενος να προβάλει **ακυρότητα του κλητηρίου θεσπίσματος** στην πρωτοβάθμια δίκη και τις **αντιρρήσεις** του στην πρόοδο της δίκης, για να μην καλυφθεί η υπάρχουσα σχετική ακυρότητα, είναι **η έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας,** που γίνεται με **την έναρξη** εξέτασης στο ακροατήριο του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου οποιουδήποτε αποδεικτικού μέσου ή **την όρκιση του πρώτου μάρτυρ**α και **όχι με την απαγγελία της κατηγορίας** ή **την ανάπτυξη της έφεσης** (ΑΠ 217/2024, 546/2023).Βλ. την ΑΠ 653/2023: ως την έναρξη της εκδίκασης της υπόθεσης, ήτοι την ***εκφώνηση*** των ονομάτων των διαδίκων ***και την απαγγελί***α της κατηγορίας.
11. **Ακυρότητα κλητηρίου θεσπίσματος στο εφετείο:** αν προταθεί **εγκαίρως** ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου η μη επίδοση ή η ακυρότητα της κλήσης ή του **κλητηρίου θεσπίσματος** και, εκ του λόγου αυτού, προβληθεί αντίρρηση προόδου της διαδικασίας και το πρωτοβάθμιο δικαστήριο την **απορρίψει**, ο κατηγορούμενος, αν εμμένει σε αυτήν, πρέπει να επαναφέρει στο εφετείο την πρόταση της μη επίδοσης ή

της ακυρότητας και την αντίρρησή του κατά της προόδου της διαδικασίας ή να την προβάλει το πρώτον, αν καταδικάστηκε ερήμην στον πρώτο βαθμό, διαλαμβάνοντας στην τυχόν ασκηθείσα έφεσή του **ειδικό λόγο έφεσης** περί αυτού., διαφορετικά είναι **απαράδεκτος** (ΑΠ 756/2024, 425/2023, 1777/2017, 1341/2015).

12. Για την παραδεκτή επίκληση της τυχόν ακυρότητας της επίδοσης του κλητηρίου θεσπίσματος από τον πρωτοδίκως καταδικασθέντα κατηγορούμενο, ενώπιον του εφετείου, απαιτείται αυτός, **αφενός μεν να διαλάβει στην έφεσή του τον ειδικό λόγο έφεσης,** με τον οποίο θα προβάλλει ρητά την ακυρότητα αυτή, **αφετέρου δε να προτείνει ενώπιον του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου το σχετικό ισχυρισμό του έγκαιρα, δηλαδή πριν από την ανάπτυξη της έφεσής του από τον εισαγγελέα** και πριν από την εξέταση οποιουδήποτε αποδεικτικού μέσου, διαφορετικά η σχετική αυτή ακυρότητα θεραπεύεται και δεν μπορεί να προταθεί σε μεταγενέστερο στάδιο της κατ' έφεση δίκης (ΑΠ 79/2025, 941/2022, 385/2019, 1645/2019, 528/2019).

13. Επί περισσοτέρων κατηγορουμένων, η ακυρότητα της κλήσης ή του κλητηρίου θεσπίσματος, ως προς ορισμένο κατηγορούμενο ή ορισμένους από αυτούς, **δεν επιδρά ως προς τους λοιπούς,** εφόσον η ακυρότητα αρμόζει αποκλειστικά στο πρόσωπό του (ΑΠ 1109/2023).

14. Η αναγραφή στο κλητήριο θέσπισμα **του επωνύμου** του κατηγορουμένου **λανθασμένα** κατά ένα γράμμα σε συνδυασμό με τα άλλα στοιχεία ταυτότητάς του **δεν επισύρει ακυρότητα**, καθώς **δεν δημιουργεί αμφιβολία ως προς αυτή και δεν οδηγεί σε παραβίαση των δικαιωμάτων του αλλά είναι φανερό ότι το σφάλμα αυτό οφειλόταν σε πρόδηλη παραδρομή**. (ΑΠ 81/2024)

15. Περαιτέρω το γεγονός της **μη αναφοράς σ΄ αυτό ότι η μη εμφάνιση του θα έχει ως συνέπεια την ερήμην εκδίκαση της υπόθεσης, δεν προβλέπεται επί ποινή**

ακυρότητας και δεν υπέστη δικονομική βλάβη **δεδομένου ότι εμφανίστηκε** με πληρεξούσιο δικηγόρο (ΑΠ 81/2024).

Κλητήριο θέσπισμα – Προσφυγή κατά
(αρ. 322 ΚΠΔ)

Η προσφυγή κατά του κλητηρίου θεσπίσματος αποτελεί ***ειδικό ένδικο μέσο*** (Ολ. ΑΠ 1345/1988, ΑΠ 558/2010), επί του οποίου αποφαίνεται ο ιεραρχικά ***ανώτερος εισαγγελέας***, από τον εισαγγελέα που παρέπεμψε απ'ευθείας με κλητήριο θέσπισμα τον κατηγορούμενο στο ακροατήριο του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου, το οποίο σκοπό έχει την ανατροπή της παραπομπής στο ακροατήριο και ότι ο εισαγγελέας εφετών ή απορρίπτει την προσφυγή ή αντίθετα δέχεται την προσφυγή και διατάσσει την εισαγωγή της υπόθεσης στο δικαστικό συμβούλιο, οπότε στην τελευταία περίπτωση, το δικαστικό συμβούλιο κρίνει επί της υποθέσεως, δηλαδή επί της κατηγορίας, η οποία επανέρχεται στο ***στάδιο της προδικασίας*** και όχι επί της προσφυγής και με το τυχόν παραπεμπτικό βούλευμά του δεν επικυρώνει την αρχική παραπομπή δι' απ'ευθείας κλήσεως, που έχει ήδη ανατραπεί με τη θετική διάταξη του εισαγγελέα εφετών επί της προσφυγής επί εισαγωγής της υποθέσεως (κατηγορίας) στο δικαστικό συμβούλιο. (Ολ. ΑΠ 1345/1988, ΑΠ 170/2017, (ΑΠ 1170/2023).

Ως εκ τούτου, μόνο στην περίπτωση ***απόρριψης τ***ης προσφυγής από τον εισαγγελέα εφετών ***διατηρούνται*** οι συνέπειες της επίδοσης του κλητηρίου θεσπίσματος για την έναρξη της κύριας διαδικασίας και την ***αναστολή της παραγραφής***, ενώ όταν κατά ***παραδοχή της προσφυγής*** διαταχθεί από τον εισαγγελέα εφετών η εισαγωγή της

υπόθεσης στο δικαστικό συμβούλιο, μόνο με την κλήτευση του κατηγορουμένου μετά το παραπεμπτικό βούλευμα και τους όρους του άρθρου 320 ΚΠοινΔ αρχίζει η κύρια διαδικασία και ***επέρχεται η αναστολή της παραγραφής*** κατά το άρθρο 113 παρ.2 ΠΚ (Ολ. ΑΠ 1345/1988, ΑΠ 170/2017, (ΑΠ 1170/2023).

Κλοπή

1. Για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος της κλοπής απαιτείται να αφαιρέσει ο δράστης με θετική ενέργεια, από την κατοχή άλλου, ξένο, ολικά ή εν μέρει, **κινητό πράγμα**, με σκοπό να το ιδιοποιηθεί παράνομα. **Η κατοχή** λαμβάνεται **όχι** υπό τη νομική έννοια **του αστικού δικαίου**, αλλά υπό την έννοια της δυνατότητας **ασκήσεως φυσικής και πραγματικής** επί του πράγματος εξουσίας και διαθέσεως αυτού, κατά τον προορισμό του, ο σκοπός δε παράνομης ιδιοποιήσεως ταυτίζεται με τον σκοπό να έχει οριστικά το πράγμα ο υπαίτιος στην ιδιοκτησία του, δηλαδή να το οικειοποιηθεί, να το κατακρατήσει και να το διαθέτει ως κύριος. (ΑΠ 1035/2024, 117/2023, ΑΠ 31/2022).
2. Η αφαίρεση απαιτείται να έγινε ***αυτογνωμόνως*** και χωρίς τη συγκατάθεση του δικαιούχου του πράγματος ((ΑΠ 1323/2023, 1280/2023, 1193/2023, 1022/2023, 117/2023, 61/2023, 31/2022, 674/2021)
3. Έτσι, το έγκλημα της κλοπής θεωρείται τετελεσμένο ευθύς ως εκείνος που αφαίρεσε το ξένο πράγμα από την κατοχή του άλλου θέσει αυτό ολοκληρωτικά στη δική του φυσική εξουσία έστω και για ελάχιστο χρόνο(ΑΠ 1035/2024, 117/2023, 486/2019).
4. Στην καταδικαστική για κλοπή απόφαση δεν είναι αναγκαίο, για την πληρότητα της αιτιολογίας, να κατονομάζεται **και το πρόσωπο** στην κατοχή του οποίου βρισκόταν

το πράγμα που αφαιρέθηκε, αρκεί τούτο να προσδιορίζεται ως τρίτο έναντι του φερόμενου ως δράστη της κλοπής, δεδομένου ότι με τον ορισμό της κατοχής οριοθετείται η κλοπή από την υπεξαίρεση (ΑΠ 1205/2023, 1022/2023).

5. **Κλοπή.** Διαχρονικό δίκαιο. ***Απόπειρα.*** Στοιχεία. Η προσπάθεια να ανοίξουν οι δράστες το παράθυρο της οικίας με σκοπό να αφαιρέσουν πράγματα από το εσωτερικό αυτής, συνιστά ***αρχή εκτέλεσης*** και άρα στοιχειοθετείται απόπειρα κλοπής *(ΑΠ 949/2022).*
6. **Κλοπή ηλεκτρικής ενέργειας:** στοιχεία αντικειμενικής υπόστασης (ΑΠ 310/2022).Κλοπή ηλεκτρικής ενέργειας. Τέτοια κλοπή ενεργείας του ηλεκτρισμού, επιτυγχάνεται κυρίως και αμέσως **με τη μη αναγραφή** του αναλισκομένου ρεύματος στον μετρητή με την δια τεχνικών μέσων καθ' οιονδήποτε τρόπο επέμβαση σ' αυτόν, (μετρητή της Δ.Ε.Η.), η οποία ΔΕΗ παρέχει προνομιακώς ηλεκτρικό ρεύμα στους συμβαλλόμενους με αυτή, ώστε αυτός, (μετρητής), να δείχνει λιγότερες μονάδες αναλισκομένου ρεύματος καθ' εκάστη καταγραφόμενη χρονική περίοδο (ΑΠ 1532/2025, 1449/2025, 1162/2025, 1193/2023 1022/2023, 1003/2023, 1117/2022, 479/2020, 2056/2019, 846/2019, 689/2019).
7. **Κλοπή:** στοιχεία αντικειμενικής υπόστασης (*ΑΠ 529/2022, 587/2022).*
8. **Κλοπή ιδιαίτερα μεγάλης αξίας.** Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Αυτεπαγγέλτως διωκόμενη πράξη. ***Επιεικέστερη η διάταξη του νΠΚ*** ως προς την απειλούμενη ποινή. Ο χαρακτηρισμός του αντικειμένου της κλοπής ***ως ιδιαιτέρως μεγάλης αξίας*** ανήκει στην αναιρετικώς ***ανέλεγκτη*** κρίση του δικαστηρίου της ουσίας και δεν απαιτείται πρόσθετη αιτιολογία, εφόσον πρόκειται για συγκεκριμένο χρηματικό ποσό *(ΑΠ 633/2022) .*

9. ***Δεν*** είναι απαραίτητος ο προσδιορισμός ***της αξίας του αντικειμένου*** της κλοπής, αν αυτή ***δεν*** χαρακτηρίζεται ως ***ιδιαίτερα μεγάλης αξίας*** (ΑΠ 1323/2023,1280/2023, 1193/2023).

10. Για την αξία δε του αντικειμένου, της κλοπής, ***ως ιδιαίτερα μεγάλης***, κρίνει κυριαρχικά το δικαστήριο της ουσίας, καθόσον ό προσδιορισμός της αξίας ενός αντικειμένου, ως μεγάλης ή μικρής, αποτελεί ***ζήτημα π***ραγματικό και κρίνεται κυριαρχικά από το δικαστήριο της ουσίας, με βάση τις συνθήκες της αγοράς που διαμορφώνουν κάθε φορά την αντικειμενική αξία των πραγμάτων, από την απλή συναλλακτική σύγκριση των οποίων συνάγεται περαιτέρω ***η ουσιαστική κρίση,*** αν αυτή (αξία) είναι ή όχι ιδιαιτέρως μεγάλη ή ευτελής (ΑΠ 1323/2023, 185/2023, 425/2022, 707/2020).

11. Η **αξία του αντικειμένου της κλοπής** δεν αποτελεί στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασής της και **εφόσον αυτή δεν χαρακτηρίστηκε ως κλοπή με αντικείμενο ιδιαίτερης μεγάλης αξίας**, πράγμα του αποτελεί επιβαρυντική περίσταση του εγκλήματος αυτού και κρίνεται ανελέγκτως από το δικαστήριο της ουσίας, **δεν απαιτείται ειδικότερος προσδιορισμός της αξίας** του πράγματος που παράνομα αφαιρέθηκε (ΑΠ 1035/2024, 457/2024, 1084/2022, 658/2021, 459/2020).

12. **Συναυτουργία:** δεν νοείται **διαδοχική συναυτουργία** μετά την τυπική περάτωση του εγκλήματος δηλαδή μετά ολοκλήρωση της αφαίρεσης, ακόμη και αν η σύμπραξη πραγματοποιείται μετά την ουσιαστική αποπεράτωσή του **(ΑΠ 1035/2024).**

13. Για την πληρότητα της αιτιολογίας της καταδικαστικής απόφασης ***για συναυτουργική τέλεση κλοπής,*** αρκεί να αναφέρεται η πράξη και να εμπεριέχεται η διαπίστωση ότι το έγκλημα τελέσθηκε από κοινού με κοινό δόλο και με σκοπό την παράνομη ιδιοποίηση από όλους τους συμπράττοντες, ενώ **δεν απαιτείται να περιγράφονται στην εν λόγω απόφαση οι επιμέρους ενέργειες εκάστου συναυτουργού (ΑΠ 1035/2024, 1298/2020, 390/2020, 2064/2019).**

Κύρια διαδικασία

Η κύρια διαδικασία στο ακροατήριο αρχίζει, ***είτε με την επίδοση*** του κλητηρίου θεσπίσματος ή της κλήσης, με τα οποία καλείται αυτός στο ακροατήριο, αδιαφόρως αν η υπόθεση αναβλήθηκε ή εκδικάσθηκε, ***είτε με την εμφάνιση*** του κατηγορουμένου στο ακροατήριο και τη μη εναντίωσή του στη συζήτηση της υπόθεσης. Αν η επίδοση της κλήσης ή του κλητηρίου θεσπίσματος ***είναι άκυρη,*** δεν αρχίζει η κύρια διαδικασία, ***ούτε*** επέρχεται ***αναστολή της παραγραφής*** (ΑΠ 1207/2023, 1122/2020, 1213/2018).

Κώδικας οδικής κυκλοφορίας

Οδήγηση υπό την επίδραση αλκοόλης (αρ. 42 ΚΟΚ)- Μέτρηση αλκοόλης: οι αιτιάσεις του κατηγορουμένου, για **μη τήρηση της διαδικασίας** που ορίζονται από την υπ' αριθμ. 2500/15/135-1 (ΦΕΚ Β- 2077/19-9-2011) Υπουργική Απόφαση, για τη διαπίστωση της μέθης, μπορούν να θεμελιώσουν **λόγο απόλυτης ακυρότητας της διαδικασίας**, η οποία όμως ανάγεται στην προδικασία και πρέπει να προταθεί μέχρι την αμετάκλητη παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο, άλλως καλύπτεται (ΑΠ 844/2024).

Λαθρεμπορία

(αρ. 155, 157 Ν 2960/2001)

1. Έγκλημα λαθρεμπορίας υφίσταται και μόνο επί **κατοχής** ορισμένου λαθρεμπορεύματος, εφόσον ο κάτοχος **γνωρίζει** την λαθρεμπορική του προέλευση, χωρίς να απαιτείται άλλο στοιχείο (ΑΠ 747/2023, 565/2023, 1592/2022, 1588/2022, 650/2012).

2. **Η κατοχή** λαθρεμπορεύματος είναι έγκλημα διαρκές (ΑΠ 747/2023, 28/2022, 644/2020, 1956/2010).
3. **Λαθρεμπορία.** Προσδιορισμός της αξίας των λαθρεμπορευμάτων με βάση το ***κοινοτικό δίκαιο*** (ΑΠ 1588/2022).
4. **Λαθρεμπορία.** Στοιχεία αδικήματος (ΑΠ 1174/2022).
5. **Λαθρεμπορία. *Αληθινή πραγματική η συρροή*** μεταξύ των αδικημάτων ***της μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο*** και της ***λαθρεμπορίας,*** καθώς τα δύο εγκλήματα έχουν διαφορετικές νομοτυπικές υποστάσεις. Έτσι σε περίπτωση έκδοσης αμετάκλητης αθωωτικής ή καταδικαστικής απόφασης του ποινικού δικαστηρίου για την αξιόποινη (χρονικά πρότερη) πράξη της λαθρεμπορίας, ***δεν*** υφίσταται ***δεδικασμένο κατά την έννοια του άρθρου 57 του ΚΠΔ***, για την (δεύτερη χρονικά) πράξη της μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο, ακόμα και αν η τελευταία αφορά το πολλαπλό τέλος που καταλογίστηκε ως κύρωση λόγω της λαθρεμπορίας, γιατί δεν υπάρχει ταυτότητα πράξης. Συμβατή η ερμηνεία αυτή με τις διατάξεις του 7ου Πρωτοκόλλου ΕΣΔΑ και του ΔΣΑΠΔ *(ΑΠ 995/2023, 1519/2022, 589/2022).*
6. **Λαθρεμπορία.** Η καθ' οιονδήποτε τρόπο διαφυγή ή απόπειρα διαφυγής της καταβολής του οφειλόμενου ειδικού φόρου κατανάλωσης για τα είδη βιομηχανοποιημένων **καπνών** που παράγονται στην Ελλάδα, είναι πράξη ποινικά κολάσιμη και χαρακτηρίζεται ως λαθρεμπορία, η οποία τιμωρείται κατά τα οριζόμενα στο εδάφιο α΄ της παρ. 1 του άρθρου 157 του ανωτέρω νόμου με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών, εκτός αν το αντικείμενο της λαθρεμπορίας δεν έχει σημαντική αξία και προορίζεται για ατομική χρήση ή ανάλωση του υπαιτίου, οπότε το ελάχιστο της ποινής μειώνεται στο ένα έκτο (ΑΠ 958/2022, ΟλΑΠ 1/2019).
7. Ομοίως και για λαθραίο καπνό που εισάγεται από χώρα μέλος της ΕΕ (εισαγωγή καπνού από ***Βουλγαρία)*** (ΑΠ 1125/2022).

8. **Λαθρεμπορία. Κατοχή αιθυλικής αλκοόλης:** είναι **άνευ εννόμου σημασίας η χώρα προέλευσης ή εισαγωγής** της ποσότητας αιθυλικής αλκόολης, αφού οι φορολογικές επιβαρύνσεις οφείλονται στο Ελληνικό Δημόσιο, ***ανεξάρτητα*** αν η αιθυλική αλκοόλη προέρχεται από χώρα μέλος της ΕΕ ή από Τρίτη χώρα (ΑΠ 1155/2022).
9. Υπό την ισχύ του Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα η καθοιονδήποτε τρόπο διαφυγή ή απόπειρα διαφυγής της καταβολής του οφειλομένου για τα ***υγρά καύσιμα-βενζίνη*** ειδικού φόρου καταναλώσεως είναι πράξη ποινικώς κολάσιμη και χαρακτηρίζεται ως λαθρεμπορία, η οποία τιμωρείται κατά τα οριζόμενα στην διάταξη του άρθρου 157 του ανωτέρω νόμου(Ολ.ΑΠ1/2019, ΑΠ 1601/2022).
10. Από δε την συνδυασμένη εφαρμογή των άρθρων 119Α παρ. 2, 155 παρ. 2 περ. ζ' και 157 Ν. 2960/2001 συνάγεται ότι και η κατοχή προϊόντων που υπάγονται σε ***Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης*** ανεξαρτήτως της χώρας προέλευσης ή παραγωγής (***ακόμα και εάν παράγονται στην Ελλάδα***) και τα οποία κατέχονται με τέτοιον τρόπο ώστε να αποφεύγεται ή να επιχειρείται η αποφυγή καταβολής των οφειλόμενων φόρων και λοιπών επιβαρύνσεων, μεταξύ των οποίων και ο Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης χαρακτηρίζεται ως λαθρεμπορία και τιμωρείται και ποινικά ως τέτοια ***(***ΑΠ 949/2024, 1601/2022, 1058/2022, 1097/2019,
11. **Λαθρεμπορία αλκοολούχων ποτών. Εισαγωγή από χώρα μέλος της ΕΕ.** Υπό την ισχύ του Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα, ο ειδικός φόρος κατανάλωσης που προβλέπεται για τα προϊόντα που υπόκεινται σε ειδικό φόρο κατανάλωσης, μεταξύ των οποίων και τα αλκοολούχα ποτά, **ανεξαρτήτως του εάν παράγονται στο εσωτερικό της χώρας, προέρχονται από άλλα κράτη μέλη ή εισάγονται από τρίτες χώρες,** καθίσταται **απαιτητός, κατά την θέση των ειδών σε ανάλωση**, περίπτωση που συντρέχει εκτός των άλλων και επί πάσης εισαγωγής προϊόντων που

υπόκεινται σε ειδικό φόρο κατανάλωσης, ακόμη και αντικανονικής, εκτός εάν τα υποκείμενα σε ειδικό φόρο κατανάλωσης προϊόντα υπαχθούν αμέσως μετά την εισαγωγή σε καθεστώς αναστολής (αρθ.56 παρ.1 δ΄ του τελωνειακού κώδικα). Άλλως **και η εισαγωγή από κράτος μέλος της Ε.Ε. αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα,** χωρίς την τήρηση των διατυπώσεων που προβλέπονται από την προαναφερθείσα διάταξη του άρθρου 57 του ως άνω Τελωνειακού κώδικα, με σκοπό την μη καταβολή των ως άνω φόρων, **χαρακτηρίζεται και τιμωρείται διοικητικώς και ποινικώς ως λαθρεμπορία, κατά τα οριζόμενα στην διάταξη του άρθρου 119Α παρ. 2 του ως άνω κώδικα. (**ΑΠ 1635/2022).

12. **Λαθρεμπορία βιομηχανοποιημένων καπνών:** η κατοχή βιομηχανοποιημένων καπνών, με τρόπο ώστε να αποφεύγεται ή να επιχειρείται η αποφυγή καταβολής των οφειλομένων φόρων και λοιπών επιβαρύνσεων, μεταξύ των οποίων και ο ειδικός φόρος κατανάλωσης, **χαρακτηρίζεται ως λαθρεμπορία, είτε αυτά προέρχονται από χώρα της Ε.Ε. ή από χώρα εκτός της Ε.Ε., είτε παράγονται και κυκλοφορούν στην Ελλάδα** (ΑΠ 1030/2024).
13. **Λαθρεμπορία ηλεκτρικής ενέργειας** (ΑΠ 847/2023).
14. **Λαθρεμπορία.** Ορθή και αιτιολογημένη καταδίκη για λαθρεμπορία (**εισαγωγή ενδυμάτων από Τουρκία**) , ενώ ο τρόπος υπολογισμού των αναλογούντων διαφυγόντων φόρων έγινε με την **εφεδρική μέθοδο της αξίας που βασίζεται στην τιμή μονάδας ,** στα πλαίσια της οποίας λήφθηκαν υπόψη οι **τιμές «κατώφλια» που ορίζονται ως το 50% της «δίκαιης τιμής» ανά κιλό εμπορεύματος ,** αφού ο υπολογισμός δεν μπορούσε να γίνει βάσει της συναλλακτικής αξίας των προϊόντων, αφού αυτά **είχαν υποτιμολογηθεί**, αφετέρου κατά τη στιγμή του ελέγχου είχαν διαφύγει της κατάσχεσης και υπήρχε **αδυναμία φυσικού ελέγχου αυτών (**ΑΠ 1093/2022).

15. Ο τρόπος ***προσδιορισμού της δασμολογητέας αξίας*** των εμπορευμάτων και των σχετικών δασμοφορολογικών επιβαρύνσεων, που αποτελεί έργο της αρμόδιας τελωνειακής υπηρεσίας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στους σχετικούς ευρωπαϊκούς κανονισμούς, δεν αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για το αξιόποινο της συμπεριφοράς του δράστη (ΑΠ 1065/2023, 456/2022, 1992/2017).
16. **Ne bis in idem:** στην περίπτωση των προβλεπόμενων στον Τελωνειακό Κώδικα ποινών για το ποινικό αδίκημα της λαθρεμπορίας ανακύπτει ζήτημα εφαρμογής της αρχής ne bis in idem. Η εν λόγω **διοικητική κύρωση** έχει «ποινικό» χαρακτήρα (ΑΠ 1210/2023).
17. **Τα πολλαπλά τέλη** αποτελούν **ποινική κύρωση** σύμφωνα με τα κριτήρια Engel (ΑΠ 575/2024).
18. Η καθ' οιονδήποτε τρόπο διαφυγή ή απόπειρα διαφυγής της καταβολής του οφειλομένου για τα **υγρά καύσιμα-βενζίνη ειδικού φόρου κατανά**λωσης είναι πράξη ποινικώς κολάσιμη και **χαρακτηρίζεται ως λαθρεμπορία**, η οποία τιμωρείται κατά τα οριζόμενα στη διάταξη του άρθρου 157 του ανωτέρω νόμου (ΟλΑΠ 1/2019, ΑΠ 949/2024).

Ληστεία

1. **Έγκλημα σύνθετο**, αποτελούμενο από την αντικειμενική υπόσταση της κλοπής και της παράνομης βίας, η οποία, ως μέσον, άγει στην ικανοποίηση του σκοπού (ΑΠ 312/2025, 906/2024).
2. Στην περίπτωση της ληστείας του άρθρου 380 παρ. 1 Π Κ, **η παράνομη βία** μπορεί να συνίσταται είτε σε σωματική βία κατά του θύματος, είτε σε απειλές ενωμένες με επικείμενο κίνδυνο σώματος ή ζωής. **Ως σωματική βία** νοείται εκείνη που επιδρά κατά τρόπο άμεσο στο σώμα του εξαναγκαζομένου και υπερνικά την προβαλλόμενη ή

αναμενόμενη αντίστασή του. Αν η ληστεία τελείται με την άσκηση σωματικής βίας, δεν απαιτείται να προκαλείται επικείμενος κίνδυνος σώματος ή ζωής (ΑΠ 591/2024, 734/2023).

3. **Η απειλή,** ως ρητή ή σιωπηρή παράσταση εξαγγελλόμενου κακού, η επέλευση του οποίου εξαρτάται από το αν ο απειλούμενος δεν θα υποκύψει στη θέληση του απειλούντος, μπορεί να γίνει με οποιοδήποτε τρόπο, ήτοι προφορικά, με νεύματα, με τη στάση του σώματος ή με άλλες απειλητικές κινήσεις και με οποιαδήποτε γενικά ενέργεια, με την οποία ο δράστης εξωτερικεύει τη θέλησή του να κάμψει την προσωπική αυτενέργεια του απειλούμενου για να καταστεί δυνατή η αφαίρεση ή ο εξαναγκασμός παράδοσης του ξένου κινητού πράγματος (ΑΠ 1551/2022).
4. **Ληστεία. Επιεικέστερη ποινή (αρ. 380 παρ. 1 ΠΚ) .** Από τη σύγκριση της διάταξης του άρθρου 380 παρ.1 του προϊσχύσαντος Π.Κ με αυτή του άρθρου 380 παρ.1 του νέου Π.Κ, προκύπτει ότι για την πράξη της ληστείας, με τη νέα διάταξη προβλέπεται ανώτερο όριο κάθειρξης δεκαπέντε (15) ετών, ενώ η προηγούμενη προέβλεπε ανώτερο όριο κάθειρξης είκοσι(20) ετών (άρθρο 52 προϊσχύσαντος ΠΚ) και συνεπώς, συντρέχει περίπτωση επιεικέστερου νόμου ως προς ***την απειλούμενη στερητική της ελευθερίας ποινή*** για την ανωτέρω πράξη, (ΑΠ 734/2023, 311/2023).
5. Η απειλή με τη νέα διάταξη του Π.Κ ***και χρηματικής ποινής*** δεν την καθιστά δυσμενέστερη, καθόσον, κατά τα εκτιθέμενα στη μείζονα σκέψη, για το χαρακτηρισμό ενός νόμου ως επιεικέστερου ή μη λαμβάνεται κατ' αρχήν υπόψη **το ύψος της απειλούμενης στερητικής της ελευθερίας ποινής,** που θεωρείται βαρύτερη της χρηματικής, επί ίσων δε στερητικών της ελευθερίας ποινών (που όμως δεν συμβαίνει στην προκείμενη περίπτωση), λαμβάνεται υπόψη και η χρηματική ποινή (ΑΠ 311/2023).

6. **Επιεικέστερη η ποινή** του ισχύοντος ΠΚ ως προς το ύψος της ποινής κάθειρξης, δυσμενέστερη όμως κατά τη χρηματική ποινή, η οποία δεν λαμβάνεται υπόψη (ΑΠ 734/2023).
7. Με τη διάταξη του αρ. **380 παρ. 1 νΠΚ** ο δράστης **ληστείας** τιμωρείται με κάθειρξη και χρηματική ποινή και είναι, ως εκ τούτου, **επιεικέστερη**, αφού το ανώτατο ύψος της απειλούμενης στερητικής της ελευθερίας ποινής, που θεωρείται **βαρύτερη** της χρηματικής ποινής, είναι, κατ` άρθρο 52 του ισχύοντος ΠΚ, τα 15 έτη, ενώ με την προηγούμενη ταυτάριθμη διάταξη, που ίσχυε κατά τον χρόνο τέλεσης της πράξης, ήταν 20 έτη και, επομένως, **η νεότερη, ήδη ισχύουσα, ως άνω διάταξη τυγχάνει εφαρμοστέα στην προκειμένη περίπτωση.** (ΑΠ 591/2024).
8. **Παρ. 2:** στην εν λόγω αξιόποινη πράξη περιέχονται **τρία αυτοτελή εγκλήματα,** ήτοι παράνομη βία, κλοπή (ή εκβίαση) και ανθρωποκτονία ή βαριά σωματική βλάβη εξ αμελείας και από αυτά, το τρίτο συνιστά το επιβαρυντικό αποτέλεσμα του συνθέτου εγκλήματος. Μεταξύ αυτών και της παρ. 2 υπάρχει **απορρόφηση.** Απαιτείται **αιτιώδης σύνδεσμος** μεταξύ ληστείας και θανάτου ή βαριάς σωματικής βλάβης. Είναι **αδιάφορο αν ο θάνατος επήλθε αμέσως** από την ενέργεια του δράστη ή μετά πάροδο χρόνου από αυτήν, αρκεί ότι ο θάνατος επήλθε εξ αυτής ως μόνης ενεργού αιτίας (ΑΠ 312/2025, 1669/2022, 1200/2020, 664/2020).
9. Κατά την ΑΠ 1669/2022 **η ιδιαίτερη σκληρότητα** που περιγράφεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 380 ΠΚ, αποτελεί **στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης** του εν λόγω εγκλήματος και όχι λόγο που επιτείνει την ποινή κατά τη διάταξη του άρθρου 49 παρ. 2ΠΚ ώστε να ληφθεί υπόψη μόνο για εκείνο το συμμέτοχο στον οποίο υπάρχει. .(ΑΠ 1669/2022).
10. **Ιδιαίτερη σκληρότητα** συνιστά ο βασανισμός του θύματος, δηλαδή η επί μακρό χρόνο πρόκληση σ`αυτό ισχυρών σωματικών πόνων,

προερχομένων από μία βούληση στερημένη οιουδήποτε ανθρώπινου αισθήματος, χωρίς τα μέσα αυτά να είναι αναγκαία για την τέλεση της ληστείας. Οι παραδοχές της απόφασης ως προς τη συνδρομή των πραγματικών περιστατικών που θεμελιώνουν την κρίση ότι συνέτρεξε ιδιαίτερη σκληρότητα, **δεν ελέγχονται αναιρετικά**, όμως **η υπαγωγή** των περιστατικών αυτών στην έννοια της ιδιαίτερης σκληρότητας, υπόκειται σε **αναιρετικό έλεγχο**.(ΑΠ 1669/2022).

11. **Ληστεία με ιδιαίτερη σκληρότητα.** Ως **ιδιαίτερη σκληρότητα** θεωρείται η συμπεριφορά που αντικειμενικά μεν συνίσταται στην **πρόκληση ισχυρών σωματικών πόνων ή και έντονου ψυχικού τρόμου,** υποκειμενικά δε χαρακτηρίζεται από **έλλειψη οποιουδήποτε ανθρώπινου συναισθήματος (αναλγησία), όπως ο βασανισμός του θύματος, η οποία συμπεριφορά δεν είναι αναγκαίο να αποτελεί μέσο προς εκτέλεση της ληστείας** (ΑΠ 664/2020, 1176/2019, 1965/2017, 290/2016) και συνεπώς η σκληρότητα μπορεί να συνιστά **την βάναυση/ανάλγητη/υπέρμετρη βία προς εξουδετέρωση της αντίστασης** του θύματος (ΑΠ 1176, 1877/2009) **ή να εξακολουθήσει μετά την εξουδετέρωσή του ή ακόμη να εκδηλωθεί μετά από αυτήν** (ΑΠ 1038/2023, 1289/2022).

12. **Ιδιαίτερη σκληρότητα** συνιστά η πρόκληση βασάνων σε βάρος του θύματος δηλαδή η πρόκληση ισχυρών σωματικών πόνων, που προέρχονται από μια βούληση χωρίς την ύπαρξη ανθρωπίνων αισθημάτων. Η παραπάνω σκληρή συμπεριφορά του δράστη προς το θύμα δεν αποτελεί στοιχείο του εγκλήματος (ΑΠ 1073/2022). (ΑΠ 242/2017, ΑΠ 1565/2017).

13. **Ιδιαίτερη σκληρότητα** δράστη είναι αυτή που προέρχεται από **ανελέητη και στερημένη κάθε ανθρώπινου αισθήματος ενέργεια, χωρίς τούτο να είναι αναγκαίο** για την τέλεση της ληστείας (ΑΠ 312/2025).

14. **Ληστεία. Ανθρωποκτονία με πρόθεση . Συρροή.** Τα εγκλήματα της ανθρωποκτονίας από πρόθεση και της ληστείας **συρρέουν αληθώς**, όταν η θανάτωση του θύματος περιλαμβάνεται στο δόλο του δράστη και έγινε προς τον σκοπό αφαίρεσης των κινητών πραγμάτων που ανήκουν στο θύμα και η αφαίρεση αυτών συνδέεται αμέσως με τη θανάτωση, ήτοι η θανάτωση έγινε με σκοπό τη ληστεία και επακολουθεί η σε άμεσο σύνδεσμο με τη θανάτωση αφαίρεση των πραγμάτων **(**ΑΠ 1038/2023, 768/2022, 160/2019, 662/2012, 1629/2011).

15. **Ληστεία και ανθρωποκτονία:** τα αδικήματα των παραγράφων 1 και 3 (ληστεία/ ληστρική κλοπή) καθιερώνονται με την παράγραφο 2, δύο ξεχωριστές επιβαρυντικές περιστάσεις, με τη συνδρομή μιας εκ των οποίων, οι ως άνω πράξεις τιμωρούνται, αντιστοίχως, με την προβλεπόμενη από την παράγραφο αυτή βαρύτερη στερητική της ελευθερίας ποινή, της ισόβιας κάθειρξης ή της κάθειρξης τουλάχιστον δέκα ετών. Ειδικότερα, με την α΄ επιβαρυντική περίσταση της παραγράφου 2, καθιερώνεται **ευθύνη εκ του αποτελέσματος**, η οποία υπάρχει όταν κατά την τέλεση της πράξης η παράνομη βία που ασκήθηκε, επέφερε το θάνατο προσώπου ή βαριά σωματική του βλάβη και το βαρύτερο αυτό αποτέλεσμα μπορεί, κατ' άρθρο 29 ΠΚ, **να αποδοθεί σε αμέλεια του δράστη,** οπότε για την πράξη αυτή εφαρμόζεται **μόνο η διάταξη της παραγράφου 2 περ. α΄ του άρθρου 380** ΠΚ. Όταν όμως ο δράστης επιδίωξε το βαρύτερο αποτέλεσμα του θανάτου, το οποίο επήλθε από την παράνομη βία που άσκησε για την αφαίρεση των ξένων κινητών πραγμάτων ή για τη διατήρηση της κατοχής των αφαιρεθέντων, τότε η πράξη της ληστείας της παραγράφου 1 ή της ληστρικής κλοπής της παραγράφου 3, **συρρέει αληθώς με την πράξη της ανθρωποκτονίας από πρόθεση** (άρθρο 299 παρ. 1 του ισχύοντος ΠΚ, όπως ίσχυε πριν από την τροποποίησή του με το άρθρο 63 του Ν. 4855/2021, η οποία τιμωρείται με ισόβια κάθειρξη ή με κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών) και, αντί της διάταξης του

άρθρου 380 παρ. 2 περ. α΄ ΠΚ, εφαρμόζονται σωρευτικώς η διάταξη του άρθρου 299 παρ. 1 ΠΚ και η διάταξη του άρθρου 380 παρ. 1 ή 3 του ίδιου Κώδικα. Εξάλλου, η β΄επιβαρυντική περίσταση της παραγράφου 2 του άρθρου 380 ΠΚ, συντρέχει όταν η πράξη της ληστείας ή της ληστρικής κλοπής εκτελέστηκε με ιδιαίτερη σκληρότητα, δηλαδή με την πρόκληση πόνου στο θύμα, από ανελέητη και στερημένη κάθε ανθρώπινου αισθήματος ενέργεια. Έτσι, στην περίπτωση που ο δράστης της ληστείας ή της ληστρικής κλοπής, αφ**ενός επιδίωξε το βαρύτερο αποτέλεσμα του επελθόντος θανάτου προσώπου, αφετέρου εκτέλεσε την πράξη σε βάρος του με ιδιαίτερη σκληρότητα,** από την οποία ο παθών υπέφερε κατά τη θανάτωσή του, υπάρχει **αληθής συρροή των εγκλημάτων της ανθρωποκτονίας από πρόθεση και της ληστείας ή της ληστρικής κλοπής, με την επιβαρυντική περίσταση της ιδιαίτερης σκληρότητας** και εφαρμόζονται σωρευτικώς, η διάταξη του άρθρου 299 παρ. 1 ΠΚ και η διάταξη του άρθρο 380 παρ. 2 περ. β΄ του ίδιου Κώδικα (ΑΠ 1222/2024, 1685/2011, 1873/2002, 283/1988).

16. Σε περίπτωση **καταδίκης για την πράξη της ληστείας με την επιβαρυντική περίσταση ότι ο υπαίτιος ενήργησε με καλυμμένα χαρακτηριστικά** με απόφαση πρωτοβάθμιου δικαστηρίου η οποία εκδόθηκε υπό την ισχύ του προϊσχύσαντος ΠΚ και μετά την άσκηση έφεσης η απόφαση του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου εκδίδεται υπό την ισχύ του νέου ΠΚ, **η επιβολή από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο της ίδιας ποινής που είχε επιβληθεί και από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, για την πράξη της ληστείας, συνιστά χειροτέρευση της θέσης του κατηγορουμένου,** αφενός διότι κατά τον προϊσχύσαντα ΠΚ το ανώτερο όριο της ποινής ήταν αυξημένο κατά πέντε έτη και αφετέρου διότι κατά τον ισχύοντα ΠΚ δεν συνιστά επιβαρυντική περίστασης η τέλεση της πράξης της ληστείας με καλυμμένα χαρακτηριστικά (ΑΠ 826/2023).

17. **Ληστρική κλοπή (παρ. 3):** απαιτείται, μεταξύ άλλων, βία για τη διατήρηση του πράγματος, χωρίς όμως να μεταβάλλεται ο χαρακτήρας της πράξεως ως ληστρικής κλοπής από το ότι η χρήση της βίας απέβλεπε και στην αποτροπή της συλλήψεως του (ΑΠ 278/2025).

Λόγος αναίρεσης

Δεν συνιστά η εσφαλμένη εκτίμηση των αποδείξεων *(ΑΠ 587/2022).*

Μάρτυρες

1. **Διευκρινίσεις και ερωτήσεις στους μάρτυρες (αρ. 357 ΚΠΔ).**
2. Η παραβίαση των άνω διατάξεων του άρθρου 357 Κ.Ποιν.Δ. **δεν** τάσσεται με ποινή **ακυρότητας**, ούτε περιλαμβάνεται στις περιπτώσεις **απόλυτης ακυρότητας** του άρθρου 171 παρ. 1 και 365 παρ.1 του Κ.Ποιν.Δ, (μη κλήση του κατηγορουμένου για απολογία από τον διευθύνοντα τη συζήτηση) (ΑΠ 357/2023, 1011/2021)
3. Αν ο διευθύνων τη συζήτηση πολυμελούς δικαστηρίου δεν δώσει το λόγο στον συνήγορο του κατηγορουμένου, **για να υποβάλει ερωτήσει**ς στους μάρτυρες, για την ανακάλυψη της αλήθειας, **δεν** επέρχεται ούτε **ακυρότητα** της διαδικασίας **για έλλειψη ακρόασης**, από το άρθρο 510 παρ.1 στοιχ. Β' του Κ.Ποιν.Δ. **παρά μόνον αν ζητήθηκε** ο λόγος για υποβολή ερωτήσεων και σε περίπτωση ρητής ή σιωπηρής **άρνησης** του διευθύνοντος, αν έγινε αμέσως **προσφυγή** του συνηγόρου σε ολόκληρο το δικαστήριο για την άσκηση του ως άνω δικαιώματος και τούτο ***παρέλειψε*** να αποφανθεί επί της προσφυγής, ή παρά τον νόμο και ***αναιτιολόγητα*** την απέρριψε (ΑΠ 357/2023, 1011/2021)

4. Με εξαίρεση την περίπτωση του πέρατος της αποδεικτικής διαδικασίας, οπότε **ο διευθύνων τη συζήτηση** στην ποινική δίκη έχει οίκοθεν την υποχρέωση να δώσει το λόγο σε όλους τους παράγοντες της δίκης και τελευταία στον κατηγορούμενο, ο διευθύνων τη συζήτηση δεν έχει υποχρέωση να δίνει το λόγο στους διαδίκους αυτοβούλως **και χωρίς αίτησή τους**, για να κάνουν δηλώσεις, αιτήσεις ή ενστάσεις για οποιοδήποτε θέμα αφορά τη συζητούμενη υπόθεση, πλην όμως, εφόσον ο κατηγορούμενος ζητήσει το λόγο κατά την διάρκεια της διαδικασίας για οποιοδήποτε θέμα και δεν του δοθεί από το δικαστήριο, μετά **και από προσφυγή** του στο δικαστήριο κατά της άρνησης του διευθύνοντος τη συζήτηση να του δώσει το λόγο (**άρθρο 335 παρ. 2 ΚΠοινΔ),** τότε παραβιάζεται το υπερασπιστικό δικαίωμα του κατηγορουμένου να του δοθεί ο λόγος από το δικαστήριο και δημιουργείται ***απόλυτη ακυρότητα κατά το άρθρο 171 παρ.1 περ. δ' του ΚΠοινΔ***, εάν ο κατηγορούμενος δεν ζητήσει το λόγο από το δικαστήριο, απόλυτη ακυρότητα επέρχεται μόνον αν δεν του δοθεί οίκοθεν ο λόγος μετά το πέρας της αποδεικτικής διαδικασίας επί της ενοχής, σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 369 παρ. 1 του ΚΠοινΔ (ΑΠ 991/2023, 355/2020).

5. Μάρτυρες. Απόλυτη ακυρότητα αν ο κατηγορούμενος αντιλέξει στην εξέταση μαρτύρων που δεν κλητεύθηκαν ή δεν γνωστοποιήθηκαν και το δικαστήριο αρνηθεί να τον ακούσει ή παραλείψει ν' αποφανθεί *(ΑΠ 132/2022).*

6. Μάρτυρες. Ανάγνωση της κατάθεσης του μάρτυρα (αρ. 363 ΚΠΔ) . Δεν δημιουργείται ακυρότητα, σύμφωνα με το άρθρο 363 ΚΠοινΔ, όταν το δικαστήριο λάβει υπόψη κατάθεση μάρτυρα που δόθηκε στην προδικασία και αναγνώστηκε στο ακροατήριο, ***αν συναινεί*** ο ***κατηγορούμενος ή*** αν κρίνεται αιτιολογημένα ότι είναι αδύνατη η εμφάνιση του μάρτυρα στο ακροατήριο εξαιτίας θανάτου, γήρατος, μακράς και σοβαρής ασθένειας, μη ανεύρεσής του λόγω αδυναμίας εντοπισμού της

διεύθυνσης κατοικίας του ή σε όσες άλλες περιπτώσεις ορίζει ο νόμος. (ΑΠ 815/2023, 1494/2022).Αν ο κατηγορούμενος **δεν αντιλέξει ούτε εναντιωθεί στην ανάγνωση της μαρτυρικής κατάθεσης,** αντιθέτως δε **προβεί και στον σχολιασμό αυτής, κατ΄άρθρο 358 ΚΠΔ,** δεν προκαλείται απόλυτη ακυρότητα (ΑΠ 815/2023, 147/2023).

7. **Η κατά παράβαση** των ως άνω διατάξεων, ανάγνωση στο ακροατήριο ένορκων καταθέσεων απολειπόμενων μαρτύρων, οι οποίες δόθηκαν στην προδικασία, επιφέρει **απόλυτη ακυρότητα** της διαδικασίας κατά το άρθρο 171 παρ. 1 δ` ΚΠΔ και ιδρύει τον από το άρθρο 510 παρ. 1 Α` ΚΠΔ λόγο αναίρεσης, διότι έτσι παραβιάζεται το δικαίωμα που παρέχεται σε κάθε κατηγορούμενο από το άρθρο 6 παρ. 3 στοιχ. δ` της ΕΣΔΑ και το άρθρο 14 παρ. 3 στοιχ. ε` του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ν. 2462/1997), να θέτει ερωτήματα στους μάρτυρες, καθώς και η αρχή της προφορικότητας. ΑΠ 362/2023, 1016/2020.

8. **Δεν ισχύουν** όμως, τα προαναφερόμενα όταν πρόκειται για ένορκες καταθέσεις μαρτύρων οι οποίες περιέχουν τα αναγκαία περιστατικά **για τη στοιχειοθεσία της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος**, για το οποίο καταδικάσθηκε ο κατηγορούμενος, διότι, στις περιπτώσεις αυτές, ο τελευταίος (ή ο συνήγορος του) γνωρίζει την κατηγορία και συνεπώς παρέχεται σ΄ αυτόν η δυνατότητα προβολής υπερασπιστικών κατά της κατηγορίας ισχυρισμών, αλλά και της ασκήσεως των από το άρθρο 358 του ΚΠοινΔ υπερασπιστικών δικαιωμάτων ΑΠ 362/2023, 1016/2020.

9. **Μάρτυρες θύματα εμπορίας ανθρώπων .** Από τις διατάξεις των ***άρθρων 226 Α*** παρ. 1 , 2 πΚΠΔ και 227, 228 νΚΠΔ συνάγεται ότι η κατάθεση του ανηλίκου θύματος των πράξεων του άρθρου 323Α παρ. 4 πΠΚ αναγιγνώσκεται στο δικαστήριο, ανεξάρτητα από τη δυνατότητα του θύματος μετά το 18ο έτος της ηλικίας να παρίσταται αυτοπροσώπως κατά την ακροαματική διαδικασία Οι διατάξεις των άρθρων 227 παρ. 5 και 228 παρ. 5 ΚΠΔ είναι ***ειδικές*** και υπερισχύουν της γενικής

διάταξης του άρθρου 357 παρ. 4 ΚΠΔ και επομένως ορθά το δικαστήριο ανέγνωσε τις καταθέσεις της παθούσας που ελήφθησαν με βάση τις ειδικές αυτές διατάξεις, παρόλο που αυτή ήταν παρούσα στην ακροαματική διαδικασία (ΑΠ 1090/2022).

10. **Μάρτυρες (άρθρο 327 παρ. 2 ΚΠΔ).** ***Δεν*** παραβιάζεται το δικαίωμα υπεράσπισης του κατηγορούμενου, στην περίπτωση που η κλήτευση του εν λόγω μάρτυρα δεν κατέστη δυνατή στη δηλωθείσα από τον τελευταίο διεύθυνση, είτε διότι αναζητηθείς ***δεν βρέθηκε*** σ' αυτήν γιατί στο μεταξύ άλλαξε κατοικία, είτε γιατί η γνωστοποιηθείσα από τον κατηγορούμενο διεύθυνση του μάρτυρα είναι ***ανακριβής***. Αν ο μάρτυρας που προτάθηκε από τον κατηγορούμενο δεν προσέλθει στη δίκη, το δικαστήριο δεν υποχρεούται να εξετάσει οίκοθεν την ***αιτία της απουσίας του***, καθώς η υποχρέωση του δικαστηρίου να εξετάσει τους μάρτυρες εξαντλείται στους εμφανισθέντες στο ακροατήριο, ενώ για τους απολιπόμενους διατηρεί τη διακριτική ευχέρεια ***αναβολής της δίκης ή της διακοπής της.*** Η κρίση περί του ποιοι είναι ***ουσιώδεις μάρτυρες*** απόκειται στον καλούντα ***εισαγγελέα.***(ΑΠ 1556/2022).

11. **Μάρτυρες μη εξεταζόμενοι στο ακροατήριο (αρ. 210 α ΚΠΔ).** Δεν είναι ο υπάλληλος που ενήργησε στο πλαίσιο ένορκης ή μη διοικητικής εξέτασης (ΑΠ 113/2023). **Δεν** άσκησε προανακριτικά καθήκοντα **ο αστυνομικός** που συμμετείχε στη **διακριτική επιτήρηση του κατηγορουμένου και στην υλική πράξη της προσαγωγής αυτού** (ΑΠ 446/2023).

12. **Μη εξεταζόμενοι στο ακροατήριο (αρ. 210 α ΚΠΔ).** Ως **άσκηση ανακριτικών καθηκόντων** νοείται η διενέργεια οποιασδήποτε ανακριτικής ή προανακριτικής πράξεως από τακτικό ή ειδικό ανακριτή ή από γενικό ή ειδικό προανακριτικό υπάλληλο, κατά τη διάρκεια κυρίας ανακρίσεως ή προανακρίσεως (βλ. Ολ.ΑΠ 4/2008), που είναι τυπικές διαδικασίες (ΚΠοινΔ 241 εδ. α΄, 243 και 246 παρ.1) και **όχι οποιαδήποτε άλλη πράξη ή υλική ενέργεια υπαλλήλου,** η οποία γίνεται στο

πλαίσιο της άσκησης των γενικών υπηρεσιακών καθηκόντων αυτού και συνδέεται με τη διαπίστωση κάποιας αξιόποινης συμπεριφοράς, **χωρίς, όμως, να αποτελεί τυπική ανακριτική πράξη** και χωρίς να έχει επισυμβεί κατά την άσκηση τυπικών ανακριτικών ή προανακριτικών καθηκόντων (ΑΠ 483/2025, 638/2023).

13. Δεν άσκησε ανακριτικά καθήκοντα, με τη δικονομική ιδιότητα του προανακριτικού υπαλλήλου και συντάσσοντας σχετικές εκθέσεις, ο αστυνομικός ο οποίος προέβη στη **συλλογή των αναγκαίων στοιχείων για την εξιχνίαση και τη βεβαίωση των ερευνώμενων εγκλημάτων** (ΑΠ 483/2025).

13.Απαγόρευση επικοινωνίας μαρτύρων (αρ. 350 ΚΠΔ). Οι διατάξεις του άρθρου 350 του ΚΠΔ ***δεν*** απαγγέλουν ***ακυρότητα*** για τη μη απομάκρυνση των μαρτύρων από το ακροατήριο, ούτε αφορούν στην υπεράσπιση του κατηγορουμένου και στην άσκηση των προσηκόντων σ΄ αυτόν δικαιωμάτων, οπότε και δεν δημιουργείται καμία ακυρότητα, είτε απόλυτη είτε σχετική, από την παρουσία μάρτυρα κατά την εξέταση των λοιπών μαρτύρων στο ακροατήριο. (ΑΠ 1211/2023).

14.Προκειμένου για την ενώπιον ***του Εφετείου*** αποδεικτική διαδικασία, δεν έχει εφαρμογή η διάταξη αυτή, όπως αυτό προκύπτει από τη διάταξη του άρθρου 502 του ΚΠΔ, στην οποία, μεταξύ των διατάξεων που εφαρμόζονται κατά τη συζήτηση ενώπιον του Εφετείου, δεν περιλαμβάνεται και εκείνη του άρθρου 350 ΚΠΔ (ΑΠ 1211/2023).

Μαρτυρία συγκατηγορουμένου
(αρ. 211 ΚΠΔ)

1. Το άρθρο 211 ΚΠΔ **δεν εισάγει ευθεία αποδεικτική απαγόρευση,** ούτε άλλωστε απαγορεύει την αξιοποίηση της απολογίας ή της μαρτυρικής κατάθεσης του συγκατηγορουμένου, η οποία δεν παύει να αποτελεί αποδεικτικό μέσο, απλώς παρέχεται οδηγία στο δικαστήριο **να μην αρκείται στη μαρτυρία ή απολογία του**

συγκατηγορουμένου για την αναζήτηση της αληθείας, αλλά να επεκτείνει την αναζήτησή του και σε άλλα στοιχεία και να προσπαθεί να τεκμηριώσει όσο το δυνατό καλύτερα τη δικανική του πεποίθηση. (ΑΠ 210/2024, 1078/2023, 1076/2023, 836/2023, 447/2023, 63/2023, 9/2023, 1601/2022, 1357/2022, 1312/2022, 1143/2022, 1137/2022).

2. Στην πραγματικότητα είναι κανόνας **αξιολόγησης των αποδεικτικών στοιχείων**, ο οποίος λειτουργεί διευκρινιστικά και συμπληρωματικά στη βασική αρχή του άρθρου 177 του Κ.Π.Δ., την οποία δεν καταλύει (ΑΠ 908/2023).

3. Δεν παραβιάζεται, όμως, η ανωτέρω διάταξη, όταν το δικαστήριο, για το σχηματισμό της κρίσης του για την ενοχή του κατηγορουμένου, δεν στηρίζεται αποκλειστικά στη μαρτυρική κατάθεση ή την απολογία του συγκατηγορουμένου, ***αλλά συνδυαστικά τόσο*** σ΄ αυτή όσο και σε άλλα αποδεικτικά μέσα. (ΑΠ 1357/2022, 1143/2022, 1137/2022)

4. Η κατά παραβίαση της άνω διάταξης του άρθρου 211 του Κ.Π.Δ., κρίση του δικαστηρίου, που στηρίζεται σε μη επιτρεπόμενο κατά νόμο αποδεικτικό μέσο, οδηγεί επίσης ***σε ελλιπή αιτιολογία της*** απόφασης και την ίδρυση λόγου αναίρεσης ***για έλλειψη ειδικής και εμπεριστατωμένης αιτιολογίας (άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ΄ του ΚΠΔ)*** καθόσον με τον ως άνω λόγο αναίρεσης ***ελέγχεται αναιρετικώς το παραδεκτό των αποδεικτικών μέσων*** από τα οποία προέκυψαν τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία συγκροτούν την αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση του εγκλήματος. (ΑΠ 210/2024, 1357/2022, 1143/2022, που κάνει λόγο για απόλυτη ακυρότητα, 1137/2022, 1077/2022, 25/2020).

5. Ως **συγκατηγορούμενος** για την εφαρμογή της ανωτέρω διατάξεως πρέπει να θεωρηθεί όχι μόνον ο με την έννοια των άρθρων ***45 έως 49*** του Ποινικού Κώδικα συναυτουργός, ηθικός αυτουργός, συνεργός, ***αλλά*** και κάθε άλλος, του οποίου η αξιόποινη πράξη στηρίζεται ***στο ίδιο***

βιοτικό συμβάν, όπως η κατάθεση ή απολογία του κατηγορουμένου, οπότε ***ανεξάρτητα*** από το ***αν χωρίσθηκε η δίκη*** γι' αυτούς λόγω διαφορετικής αρμοδιότητας των δικαστηρίων, που είναι αρμόδια για να δικάσουν τις κατηγορίες εκάστου, δεν παύει η ιδιότητά τους ως συγκατηγορουμένων (ΑΠ 9/2023, 300/2014), κάθε άλλος, του οποίου η αξιόποινη πράξη που ακολούθησε, αν και αυτοτελής και διακεκριμένη, συνέχεται αμέσως με την προηγηθείσα αξιόποινη πράξη που τελέστηκε από άλλο πρόσωπο, επί της οποίας στηρίζεται αποκλειστικώς η μεταγενέστερη αξιόποινη συμπεριφορά του εν συνεχεία αυτουργού (ΑΠ 908/2023).

6. Εξ άλλου, δεν προκύπτει από διάταξη του Κ.Π.Δ., ότι δεν αξιοποιούνται αποδεικτικά οι καταθέσεις μαρτύρων αστυνομικών, στους οποίους ο συγκατηγορούμενος ελευθέρως ομολόγησε την πράξη του και ενοχοποίησε συγκατηγορούμενό του (ΑΠ 1312/2022, 878/2019).

Μαστροπεία
(αρ. 349 ΠΚ).

Προαγωγή στην πορνεία είναι η με οποιοδήποτε τρόπο (π.χ. με παροτρύνσεις, πιέσεις, άσκηση ψυχολογικής βίας, συστάσεις κλπ) παρακίνηση του παθόντος προσώπου, που δεν έχει ακόμη εκπορνευθεί, να τραπεί στην πορνεία, ήτοι να παρέχει κατά συνήθεια σαρκικές ηδονές σε αόριστο αριθμό προσώπων, άνευ εκλογής, αντί χρηματικής ή άλλης αμοιβής. ***Εξώθηση*** είναι η διέγερση αισθημάτων που διαφθείρουν την ηθική του ανηλίκου και προκαλούν πρόωρα την ροπή του στην πορνεία, ενώ ***υπόθαλψη*** ή ***διευκόλυνση*** της πορνείας υπάρχει όταν

δημιουργούνται με πράξη ή παράλειψη οι κατάλληλες συνθήκες για τη συνέχιση της εν λόγω κατάστασης (ΑΠ 147/2023).

Μειοψηφία

Η γνώμη της μειοψηφίας στην δικαστική απόφαση (άρθρο 370 ΚΠΔ) **δεν αποτελεί μέρος των παραδοχών της και δεν προσβάλλεται με ένδικα μέσα** (ΑΠ 312/2025).

Μεταβατικές διατάξεις

Η επιλογή του νομοθέτη να θεσπίζει με ειδική μεταβατική διάταξη τη μη αναδρομικότητα του επιεικέστερου νόμου είναι επιτρεπτή, χωρίς μάλιστα να τίθεται θέμα αντισυνταγματικότητας ή παραβίασης του άρθρου ***15 παρ. 1 του*** Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (Δ.Σ.Α.Π.Δ.), διότι η επιλογή αυτή του νομοθέτη αποσκοπεί στην ασφάλεια δικαίου και στην αποφυγή διακρίσεων μεταξύ των πολιτών (ΑΠ 95/2022, ΑΠ 594/2021, ΑΠ 810/2020). Ούτε από τη διάταξη του **άρθρου 7 παρ. 1 του** Συντάγματος, με την οποία ορίζεται ότι έγκλημα δεν υπάρχει ούτε ποινή επιβάλλεται, χωρίς νόμο που να ισχύει πριν από την τέλεση της πράξης και να ορίζει τα στοιχεία της και ότι ποτέ δεν επιβάλλεται ποινή βαρύτερη από εκείνη που προβλεπόταν κατά την τέλεση της πράξης, ούτε από κάποια άλλη διάταξη, κωλύεται ο κοινός νομοθέτης να ορίσει ότι ο νέος επιεικέστερος νόμος θα εφαρμόζεται μόνο σε μεταγενέστερες αυτού πράξεις, οπότε δεν ισχύει το άρθρο 2 παρ. 1 Π.Κ. Νόμος με τέτοιο περιεχόμενο ***δεν είναι αντισυνταγματικός***, διότι η αναδρομικότητα του νόμου δεν επιβάλλεται από το Σύνταγμα (ΑΠ 792/2023, 1033/1998, 704/1997

Μεταβολή κατηγορίας

(αρ. 171 παρ. 1 β ΚΠΔ)

1. ***Επιτρεπτή μεταβολή της κατηγορίας*** υπάρχει όταν, κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου ***369 παρ. 3 ΚΠΔ***, με την απόφαση του δικαστηρίου προσδιορίζονται με περισσότερη ***ακρίβεια και σαφήνεια***, βάσει των πραγματικών περιστατικών που προέκυψαν κατά την αποδεικτική διαδικασία ενώπιον αυτού, τα στοιχεία που συγκροτούν την υποκειμενική και αντικειμενική υπόσταση της εγκληματικής πράξης, για την οποία ασκήθηκε η ποινική δίωξη ή όταν ***διορθώνονται ή συμπληρώνονται και βελτιώνονται*** κάποια ιστορικά στοιχεία, ***χωρίς*** να μεταβάλλεται ουσιωδώς ***η ταυτότητα της σχετικής πράξης*** ή όταν απλώς δίδεται ***ο ορθός νομικός χαρακτηρισμός*** σ' αυτή από το δικάζον δικαστήριο, το οποίο οφείλει, κατά την άσκηση της εξουσίας του, να εξετάζει την πράξη υπό όλες τις μορφές που καλύπτει το δεδικασμένο της απόφασής του και να προβαίνει στον ορθό χαρακτηρισμό αυτής. Σε αυτές τις περιπτώσεις, δεν αποδίδεται στον κατηγορούμενο νέα και ***διαφορετική*** πράξη από εκείνη που έχει αποδοθεί σ αυτόν με την άσκηση της ποινικής δίωξης, ώστε να μπορεί να θεωρηθεί ότι παραβιάζεται, η διάταξη για άσκηση ***ποινικής δίωξης*** από τον εισαγγελέα (ΑΠ 564/2023, 402/2023, 147/2020).
2. Σε περίπτωση **κατ' εξακολούθηση εγκλήματος**, συνιστά **ανεπίτρεπτη μεταβολή** της κατηγορίας **η προσθήκη νέων πράξεων**, κατά την εκδίκαση αυτού στο ακροατήριο, για τις οποίες δεν είχε ασκηθεί ποινική δίωξη και δεν είχαν συμπεριληφθεί στο κλητήριο θέσπισμα ή στο παραπεμπτικό βούλευμα. **Προσθήκη νέων πράξεων** στο κατ' εξακολούθηση έγκλημα μπορεί να γίνει κατά το στάδιο της προδικασίας ή κατά το στάδιο της ανάκρισης με την απαγγελία κατηγορίας για αυτές (νέες πράξεις) και όχι για πρώτη φορά στο ακροατήριο (ΑΠ 1341/2023).
3. **Μεταβολή κατηγορίας** υπάρχει όταν με την **εφετειακή απόφαση** ο κατηγορούμενος καταδικάστηκε **για πράξη ουσιωδώς διαφορετική κατά τόπο, χρόνο και ιστορικές**

περιστάσεις από εκείνη για την οποία ασκήθηκε η σχετική ποινική δίωξη και παραπέμφθηκε αυτός στο ακροατήριο και όχι από εκείνη **που δέχτηκε το πρωτοβάθμιο δικαστήριο με την εκκαλούμενη απόφασή του,** η οποία **με την τυπική παραδοχή της έφεσης ατονεί και κάθε ακυρότητά της καλύπτεται από την απόφαση (της ουσίας) του εφετείου**, το οποίο επανεξετάζει την υπόθεση ως προς τη νομική και ουσιαστική της βάση, **δεσμευόμενο μόνο να μην εκδώσει επιβλαβέστερη απόφαση για τον εκκαλούντα κατηγορούμενο.** ΑΠ 1209/2023, 913/2015, 912/2015).

4. Αντίθετα, **δεν υπάρχει ανεπίτρεπτη μεταβολή κατηγορίας**, όταν, κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 369 παρ. 3 ΚΠΔ, με την εφετειακή απόφαση **προσδιορίζονται με περισσότερη ακρίβεια και σαφήνεια,** βάσει των πραγματικών περιστατικών, που προέκυψαν κατά την αποδεικτική διαδικασία ενώπιον του εφετείου, **τα στοιχεία που συγκροτούν** την υποκειμενική και αντικειμενική **υπόσταση της εγκληματικής πράξης,** για την οποία ασκήθηκε η ποινική δίωξη **ή όταν διορθώνονται ή συμπληρώνονται και βελτιώνονται κάποια ιστορικά στοιχεία, χωρίς να μεταβάλλεται ουσιωδώς η ταυτότητα της σχετικής πράξης ή όταν απλώς δίδεται ο ορθός νομικός χαρακτηρισμός σ' αυτήν** από το δικάζον δικαστήριο, το οποίο οφείλει, κατά την άσκηση της εξουσίας του, να εξετάζει την πράξη υπό όλες τις μορφές που καλύπτει **το δεδικασμένο της απόφασής του και να προβαίνει στον ορθό χαρακτηρισμό αυτής** (ΑΠ 1209/2023, 147/2020) **.**

5. Μεταβολή υπάρχει, όταν η πράξη, για την οποία επήλθε η καταδίκη του κατηγορουμένου, είναι **ουσιωδώς διαφορετική** από εκείνη, για την οποία ασκήθηκε ποινική δίωξη, κατά χρόνο, τόπο και λοιπές περιστάσεις, ώστε να αποτελεί αντικειμενικά διαφορετικό έγκλημα (ΑΠ 1023/2024).

6. Αντίθετα, **δεν υπάρχει** τέτοια μεταβολή, όταν το Δικαστήριο της ουσίας προσδιορίζει σαφέστερα τα πραγματικά περιστατικά που απαρτίζουν την πράξη, χωρίς να επηρεάζεται η ταυτότητα αυτής, ως ιστορικού γεγονότος (ΑΠ 1533/2025, 674/2024, 716/2019).
7. Δεν συνιστά ανεπίτρεπτη μεταβολή της κατηγορίας η καταδίκη **για σωματική κάκωση** διάφορη εκείνης για την οποία παραπέμφθηκε ο κατηγορούμενος, εφόσον προκλήθηκε από το ίδιο ιστορικό γεγονός, αλλά επιτρεπτή διευκρίνισή της (ΑΠ 1222/2023, 2054/2019).
8. Εάν το δικαστήριο δεν ασκήσει αυτήν την εξουσία του και αποφανθεί, αποκλειστικά βάσει του νομικού χαρακτηρισμού που δόθηκε στην πράξη από τον εισαγγελέα, ότι ο κατηγορούμενος είναι αθώος, τότε **υποπίπτει σε αρνητική υπέρβαση εξουσίας**, που στοιχειοθετεί λόγο αναίρεσης από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Θ' ΚΠΔ **(**ΑΠ 1209/2023,).
9. Από τη διάταξη του άρθρου 343 παρ.2 ΚΠΔ, συνάγεται ότι προϋπόθεση για να δοθεί ο αναγκαίος χρόνος προετοιμασίας στον κατηγορούμενο, στις περιπτώσεις επιτρεπτής μεταβολής της κατηγορίας, τυχόν βελτίωσης της κατηγορίας ή τυχόν ορθότερου νομικού χαρακτηρισμού της πράξης, είναι **η υποβολή σχετικού αιτήματος** εκ μέρους του κατηγορουμένου για παροχή του αναγκαίου χρόνου προετοιμασίας του, για τη περίπτωση τυχόν καταδίκης του, κατ' επιτρεπτή μεταβολή ή με βελτίωση της κατηγορίας ή με ορθότερο νομικό χαρακτηρισμό, ενώ δεν υπάρχει υποχρέωση του διευθύνοντος τη συζήτηση, μετά το πέρας της αποδεικτικής διαδικασίας και πριν την απαγγελία της απόφασης, να χορηγήσει στον κατηγορούμενο τον αναγκαίο χρόνο προετοιμασίας. Αυτονόητο είναι ότι **το αίτημα αυτό του κατηγορουμένου δεν μπορεί να έχει ως περιεχόμενο την ενημέρωσή του, σχετικώς με τον "προσανατολισμό" του Δικαστηρίου αναφορικά με την κήρυξη**

ή μη της ενοχής του, κατ` επιτρεπτή μεταβολή της κατηγορίας ή με βελτίωση της κατηγορίας ή με ορθότερο νομικό χαρακτηρισμό. Και τούτο, αφενός μεν, για πρακτικούς λόγους, διότι δηλαδή ο διευθύνων τη συζήτηση επί πολυμελών συνθέσεων δεν είναι σε θέση να γνωρίζει, μετά το πέρας της αποδεικτικής διαδικασίας και πριν από τη μυστική διάσκεψη (370 παρ.2 ΚΠΔ), σε ποια απόφαση "προσανατολίζεται" να καταλήξει το Δικαστήριο, ώστε να ενημερώσει σχετικώς στον κατηγορούμενο, στο παραπάνω στάδιο, πριν την απαγγελία της απόφασης, αφετέρου δε και προεχόντως, για νομικούς λόγους, διότι και αν ακόμη υποτεθεί ότι ο διευθύνων τη συζήτηση γνωρίζει την απόφαση του Δικαστηρίου, που καταρτίζεται μετά το πέρας της αποδεικτικής διαδικασίας και σε μυστική διάσκεψη (370 παρ.2 ΚΠΔ), **θα παραβίαζε το δικαστικό απόρρητο,** ενημερώνοντας στον κατηγορούμενο, ακόμη και μετά από σχετικό αίτημά του, πριν την απαγγελία της απόφασης, ότι το Δικαστήριο "προσανατολίζεται" στην καταδίκη του, κατ` επιτρεπτή μεταβολή της κατηγορίας, με βελτίωση της κατηγορίας ή με ορθότερο νομικό χαρακτηρισμό, διαπράττοντας έτσι, το αδίκημα της παραβίασης δικαστικού απορρήτου του άρθρου 251 του ΠΚ και δεν είναι δυνατόν το άρθρο 343 παρ.2 ΚΠΔ να επιβάλλει στον διευθύνοντα τη συζήτηση τη διάπραξη του πιο πάνω αδικήματος (ΑΠ 1533/2025, ΑΠ 425/2025,237/2025).

Μετατροπή της ποινής

Οι διατάξεις περί μετατροπής της ποινής φυλάκισης σε χρηματική, τόσο ως προς το όριο μετατροπής, όσο και ως προς το ποσό μετατροπής, είναι ουσιαστικού δικαίου, και συνεπώς εφαρμόζεται πάντοτε το ηπιότερο περί μετατροπής δίκαιο. (ΑΠ 1268/2022, 226/2018, 1338/2016,

Μετάφραση απόφασης

Άρθρο 237 ΚΠΔ.

Αρκεί η διερμηνεία στον εκζητούμενο της εκκαλούμενης απόφασης κατά τη δημοσίευσή της στο ακροατήριο του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, όπως προκύπτει από τα πρακτικά της εκκαλούμενης, ιδίως όταν το ζήτημα της μετάφρασης της εκκαλούμενης απόφασης θα μπορούσε να επιλυθεί με προφορική της μετάφραση και παροχή εύλογου χρόνου για την ανάπτυξη των επιχειρημάτων του εκζητουμένου. Η ***προφορική μετάφραση*** της εκκαλουμένης κρίνεται επαρκής και ανταποκρινόμενη στη φύση και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της διαδικασίας εκτέλεσης του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης, για τη διεξαγωγή και ολοκλήρωση της οποίας τάσσονται και εξαιρετικά βραχυπρόθεσμες προθεσμίες, από τη σύλληψη του εκζητουμένου, που προβλέπονται στα άρθρα 15 παρ. 3 και 21 παρ. 2, 3, 4 του Ν. 3251/2004, σε συνδυασμό και με την έλλειψη πολύπλοκων νομικών και ουσιαστικών παραδοχών της εκκαλουμένης, που καθιστούν την προφορική της μετάφραση ικανή για την διασφάλιση των δικαιωμάτων του εκζητουμένου *(ΑΠ 427/2022)..*

Μετάφραση κλήσης ή κλητηρίου θεσπίσματος

1. **Μετάφραση κλητηρίου θεσπίσματος** δεν απαιτειται αν έλαβε **γνώση** της κατηγορίας (ΑΠ 12/2024).
2. **Υποχρέωση χορηγήσεως γραπτής μετάφρασης των ουσιωδών εγγράφων** της διαδικασίας στον ύποπτο και τον κατηγορούμενο και κατ' επέκταση υποχρέωση επιδόσεως μεταφράσεως τ**ου κλητηρίου θεσπίσματος ή του παραπεμπτικού βουλεύματος,** υφίσταται όχι σε κάθε περίπτωση αλλοδαπού κατηγορουμένου, αλλά μόνον στην περίπτωση που αυτός (κατηγορούμενος ή ύποπτος) **δεν κατανοεί την ελληνική γλώσσα.** ΑΠ 1109/2023
3. Επί κατηγορουμένων που είναι εξ αρχής αγνώστου διαμονής και δεν έχουν εξεταστεί καθ' οιονδήποτε τρόπο από αρμόδια προς τούτο αρχή, ώστε να προκύψει η γνώση ή άγνοια εκ μέρους τους της ελληνικής γλώσσας, πρέπει να προκύπτει αφενός η

αδυναμία κατανόησης της ελληνικής γλώσσης εκ μέρους των ως άνω αλλοδαπών κατηγορουμένων, αφετέρου δε τα αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία τούτο προκύπτει και να προσδιορίζεται η γλώσσα, στην οποία έπρεπε να μεταφραστούν και να επιδοθούν σ' αυτούς η κλήση προς εμφάνιση (ΑΠ 1109/2023).

4. Το γεγονός ότι ο κατηγορούμενος που ***αγνοεί την ελληνική γλώσσα*** έχει ήδη απολογηθεί στον ανακριτή ***με συνήγορο και διερμηνέα*** στη γλώσσα που κατανοεί ***δεν*** δύναται να καλύψει την προκαλούμενη ακυρότητα σε περίπτωση επίδοσης του κλητηρίου θεσπίσματος ή του βουλεύματος (στις αντίστοιχες περιπτώσεις) χωρίς επίσημη μετάφραση τους στη γλώσσα που κατανοεί ο κατηγορούμενος, ενώ το γεγονός ότι ο αλλοδαπός και αγνοών την Ελληνική γλώσσα ***εκπροσωπήθηκε από 'Ελληνα δικηγόρο σε*** οποιοδήποτε στάδιο της ποινικής διαδικασίας ***δεν*** μπορεί να θεωρηθεί ότι συνεπάγεται παραίτηση από το δικαίωμά του να λάβει γνώση της κατηγορίας στη γλώσσα που κατανοεί. (ΑΠ 1109/2023, 1369/2018).

Μήνυση

Αρχειοθέτηση μήνυσης (αρ. 43 ΚΠΔ).

Η εισαγγελική πράξη αρχειοθέτησης της υπόθεσης παράγει μόνον περιορισμένο **«οιονεί δεδικασμένο»,** υπό την έννοια ότι παρέχεται στον εισαγγελέα πρωτοδικών το δικαίωμα ν' απορρίψει, κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 57 του Κ.Ποιν.Δ., κάθε νέα καταγγελία κατά του ιδίου προσώπου που βασίζεται στα ίδια πραγματικά περιστατικά ή σε επουσιώδη παραλλαγή ή συμπλήρωση αυτών, σε σχέση με εκείνα που διαλαμβάνονταν στην υπόθεση που αρχειοθετήθηκε ΑΠ 1068/2023 ,Α.Π. 484/2020).

Ο αρμόδιος **εισαγγελέας ανασύρει την** υπόθεση από το αρχείο μόνον αν διαπιστώνονται νέα πραγματικά περιστατικά, που θεμελιώνουν τα

καταγγελλόμενα με την μήνυση, αναφορά ή έγκληση που αρχειοθετήθηκε, ή αναδεικνύονται νέα στοιχεία ή γίνεται επίκληση αυτών, που δικαιολογούν, κατά την κρίση του, την επανεξέταση της υπόθεσης, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 43 παρ. 6 και 51 παρ. 4 του Κ.Ποιν.Δ., καλώντας όμως υποχρεωτικά τον μηνυόμενο ή εγκαλούμενο ή εκείνον σε βάρος του οποίου διατάχθηκε η διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης, για παροχή εξηγήσεων. ΑΠ 1068/2023

Τούτο δε διότι **η ανάσυρση** της δικογραφίας που αρχειοθετήθηκε αποτελεί αιφνιδιασμό για τον εμπλεκόμενο, που επιβάλλει την κλήση του για παροχή συμπληρωματικών εξηγήσεων, μετά τη θέση υπόψη του των νέων περιστατικών ή στοιχείων, διαδικασία που εξασφαλίζει την ουσιαστική ανάπτυξη του δικαιώματος ακρόασής του. Σε περίπτωση **ανάσυρσης** της δικογραφίας που είχε αρχειοθετηθεί, η παράλειψη κλήσης του εμπλεκομένου να παράσχει συμπληρωματικές εξηγήσεις δημιουργεί **απόλυτη ακυρότητα,** κατ' άρθρο 171 παρ. 1 περ. δ' του Κ.Ποιν.Δ., κατά την προδικασία, καθόσον παραβιάζεται διάταξη που καθορίζει τα δικαιώματα υπεράσπισής του (ΑΠ 1068/2023).

Μικτό Ορκωτο Δικαστήριο

1. **Αρ. 404 ΚΠΔ.** Σε κάθε περίπτωση που ανακύπτει **αμφιβολία ή δικονομικός δισταγμός** για το εάν ορισμένο ζήτημα υπάγεται στη λειτουργική αρμοδιότητα του μικτού ορκωτού δικαστηρίου ή των τακτικών δικαστών, **πρέπει να γίνεται δεκτή η λειτουργική αρμοδιότητα του μικτού ορκωτού δικαστηρίου.** Αν παραβιασθούν οι παραπάνω διατάξεις που καθορίζουν τις αρμοδιότητες, υπάρχει **υπέρβαση εξουσία**ς

και ιδρύεται λόγος αναίρεσης από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Θ΄ του ΚΠΔ. ΑΠ 1179/2023).

2. Πάντως, **στην περίπτωση που για ζήτημα υπαγόμενο στην αρμοδιότητα των τακτικών δικαστών αποφασίσει ομόφωνα** το μικτό ορκωτό δικαστήριο και, συνεπώς, και οι τρεις τακτικοί δικαστές ομού, τότε, ενόψει και του υπάρχοντος και λειτουργούντος και στην περίπτωση αυτή **τεκμηρίου αρμοδιότητας υπέρ του μικτού ορκωτού δικαστηρίου, η απόφαση δεν καθίσταται αναιρετέα** (ΑΠ 1179/2023).
3. **Αρ. 404 ΚΠΔ. Ορθά ολόκληρο το ΜΟΕ αποφάσισε για την ένσταση απόλυτης ακυρότητας** (από την διατύπωση γνώμης του παριστάμενου προς υπρστήριξη της κατηγορίας για τα ελαφρυντικά και την ποινή) (ΑΠ 1179/2023).

Ναρκωτικά

1. Στοιχεία αδικήματος διακίνησης ναρκωτικών (ΑΠ 871/2023).

2. **Κατ΄ επάγγελμα** διακίνηση ναρκωτικών ουσιών. Δεν απαιτείται η ύπαρξη προηγούμενης καταδίκης, ενώ μπορεί να συντρέχει και όταν η αξιόποινη πράξη τελείται για πρώτη φορά, όχι όμως ευκαιριακώς, αλλά βάσει σχεδίου, δηλαδή, όταν από την υποδομή που έχει διαμορφώσει ο δράστης και την οργανωμένη ετοιμότητά του με πρόθεση επανειλημμένης τέλεσης, προκύπτει σκοπός αυτού για πορισμό εισοδήματος. (ΑΠ 1495/2022, 959/2022, 28/2021, 744/2020).

3. Η προβλεπόμενη ποινή στην ιδιαίτερα διακεκριμένη περίπτωση **της κατ' επάγγελμα** διακινήσεως με προσδοκώμενο όφελος ανώτερο των (75.000) ευρώ, δεν διαφοροποιείται, ανεξάρτητα από το εάν ο υπαίτιος **είναι τοξικομανής** ή όχι, είναι δε αυτή η ποινή της ισόβιας καθείρξεως. Αντίθετα, ο εξαρτημένος διακινητής, έστω και αν ενεργεί κατ' επάγγελμα, εφόσον το προσδοκώμενο από τις πράξεις του όφελος **δεν υπερβαίνει το ποσό των (75.000) ευρώ**, τιμωρείται ως κοινός διακινητής, κατά το

άρθρο 30 παρ. 4 εδ. β΄ του ν. ν.4139/2013, σε βαθμό **πλημμελήματος,** δηλαδή με ποινή φυλακίσεως τουλάχιστον ενός έτους και μέχρι πέντε ετών (ΑΠ 1094/2022).

4. Για την θεμελίωση της τέλεσης του εγκλήματος της πώλησης, της αγοράς και της κατοχής ναρκωτικών ουσιών, **δεν απαιτείται ακριβής προσδιορισμός** 1) της ποσότητας (βάρους) των ναρκωτικών, αφού ο νόμος δεν συνδέει ούτε την τέλεσή τους , ούτε το ύψος της ποινής με την ποσότητα (βάρος) των ναρκωτικών, 2) του χρόνου τέλεσης της πράξης, αν δεν τίθεται θέμα παραγραφής, 3) του επιτευχθέντος τιμήματος 4) της ταυτότητας των πωλητών ή αγοραστών (ΑΠ 544/2025, 810/2024, 518/2024, 468/2024, 12/2024, 1142/2023, 1030/2023, 1007/2023, 679/2023, 5/2023, 1495/2022,).

5. Επί **κατ΄εξακολούθηση τέλεσης,** κατά το άρθρο 98 ΠΚ, **δεν απαιτείται καθορισμός των επί μέρους πράξεων** (ΑΠ 357/2023, 127/2022, 766/2020, 19/2019).

6. **Ναρκωτικά. Υποτροπή.** Εξακολουθεί να προβλέπεται ως διακεκριμένη μορφή του αδικηματος (ΑΠ 727/2022). (βλ και ΑΠ 355/2020, και ΑΠ 521/2020)

7. **ΑΝΤΙΘΕΤΑ**: καταργήθηκαν οι διατάξεις για την επιβαρυντική περίσταση της υποτροπής. (ΑΠ 636/2025, 217/2025, 1249/2023, 1243/2023, 1082/2023, 998/2023, 809/2023, 1581/2022, 1363/2022,ΑΠ 1354/2022,

8. **Ναρκωτικά . Διακίνηση (κατοχή, μεταφορά) .** Για την αιτιολόγηση της τέλεσης της πράξης της **κατοχής** ναρκωτικών ουσιών ***δεν απαιτείται*** ακριβής προσδιορισμός: α) της ***ποσότητας*** τούτων (βάρους), που είναι αδιάφορη για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος αυτού, αφού ο νόμος δεν συνδέει ούτε την τέλεσή του ούτε το ύψος της επιβλητέας ποινής με την ποσότητα (βάρος) των ναρκωτικών ουσιών, β) ***του χρόνου*** τελέσεως των επί μέρους πράξεων, αν δεν τίθεται θέμα παραγραφής τούτων, αφού ο μη επακριβής προσδιορισμός του χρόνου δεν δημιουργεί ασάφεια και συνεπώς έλλειψη αιτιολογίας, γ) **του ύψους** του επιτευχθέντος τιμήματος και δ) **της ταυτότητας**

των πωλητών ή αγοραστών (ΑΠ 173/2025, 78/2025, 1243/2023, 5/2023, 1193/2022, 19/2019). **Μεταφορά** ναρκωτικών ουσιών αποτελεί η μετακίνηση τέτοιων ουσιών, ανεξαρτήτως ποσότητας, μέσα στο ελληνικό έδαφος από τον ένα τόπο σε άλλον, αυτοπροσώπως **ή μέσω τρίτου** και με οποιονδήποτε τρόπο, εκτός αν πρόκειται για ατομική χρήση. (ΑΠ 544/2025, 1171/2022, ΑΠ 1193/2022, 735/2022).

9. **Ναρκωτικά . Κατοχή.** Ως **κατοχή** νοείται **η φυσική εξουσίαση** των ναρκωτικών από τον δράστη, κατά τρόπο που να μπορεί σε κάθε στιγμή να διαπιστώσει την ύπαρξή τους και να τις διαθέτει κατά την βούλησή του. Η φυσική εξουσίαση δε, δεν πληρούται μόνο με την σωματική επαφή του δράστη με τη ναρκωτική ουσία, αλλά αρκεί το γεγονός ότι ο δράστης βρέθηκε **σε τοπική εγγύτητα** προς την συγκεκριμένη ποσότητα των ναρκωτικών, η οποία του επέτρεπε να την διαθέτει κατά βούληση. (ΑΠ 217/2025, 422/2023, 1094/2022).

10. **Συγκατοχή ναρκωτικών ουσιών** υπάρχει, όταν υφίσταται μεταξύ των **δραστών κοινός δόλος φυσικής εξουσιάσεως** της συγκεκριμένης ποσότητας ναρκωτικής ουσίας, η οποία να είναι σαφώς προσδιορισμένη και να υφίσταται η δυνατότητα σε όλους τους συναυτουργούς ασκήσεως της φυσικής αυτής εξουσιάσεως **με τη δυνατότητα διαθέσεως** και διαπιστώσεως οποτεδήποτε της υπάρξεως αυτής (ΑΠ 1012/2024, 696/2024) .

11. Για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος **της εισαγωγής ναρκωτικών σε σωφρονιστικό κατάστημα,** απαιτείται η εισαγωγή των ναρκωτικών ουσιών **να τελείται προς διευκόλυνση ή πραγματοποίηση της κυκλοφορίας αυτών για οποιαδήποτε αιτία** από άτομο σε άτομο εντός των σωφρονιστικών καταστημάτων (ΑΠ 1039/2023, ΑΠ 1225/2020), ενώ για την τέλεση του αδικήματος της εισαγωγής σε φυλακές κλπ, **θα πρέπει η ποσότητα που εισάγεται να μην προορίζεται για αποκλειστική χρήση από τον ίδιο δράστη της εισαγωγής** (ΑΠ 544/2025)**.**

12. Η διακίνηση ναρκωτικών ουσιών προσλαμβάνει διακεκριμένο χαρακτήρα **ανεξαρτήτως αν τελέσθηκε κατά τη διάρκεια λειτουργίας της εκπαιδευτικής δομής ή ενόσω αυτή δεν λειτουργούσε** (ΑΠ 657/2025).

13. **Δήμευση χρηματικών ποσών που κατασχέθηκαν,** εφόσον αυτά σχετίζονται με τις πράξεις διακίνησης (ΑΠ 1684/2022, 483/2020).

14. **Άρθρο 27 Ν 4139/2023:** μόνη η συνδρομή και η συνεργασία του κατηγορουμένου με τις διωκτικές Αρχές ***δεν αρκεί***, ώστε να του αναγνωριστεί η από το άρθρο αυτό προβλεπόμενη ελαφρυντική περίσταση, όταν η ευθύνη του κατηγορουμένου και η βαρύτητα της πράξης του δεν είναι καταδήλως, όπως απαιτείται, μικρότερη, από την ευθύνη των προσώπων, στην ανακάλυψη και σύλληψη των οποίων αυτός συνετέλεσε, ούτε από τη βαρύτητα των πράξεων που τέλεσαν οι συλληφθέντες. Ο εν λόγω δε ισχυρισμός εντάσσεται στην ελαφρυντική περίσταση του άρθρου ***84 παρ 2 ε΄ ΠΚ*** και όχι άρθρου 84 παρ. 2 δ' ΠΚ (ΑΠ 965/2023, 399/2019).

15. Με την επιτυχή ολοκλήρωση εγκεκριμένου ***θεραπευτικού προγράμματος*** απεξάρτησης του άρθρου ***33 παρ. 1 γ Ν 4139/2013*** υ***ποχρεωτικά*** χορηγείται από το Δικαστήριο ***το ελαφρυντικό*** (και) στις περιπτώσεις ***διακεκριμένης διακίνησης*** ναρκωτικών ουσιών με την μορφή της αγοράς κατοχής ναρκωτικών από υπάλληλο σωφρονιστικού καταστήματος από δράστη εξαρτημένο (ΑΠ 1030/2023, 863/2022).

16. ***Άρθρο 28 Ν 4139/2013:*** υπό την προϋπόθεση ότι το όργανο αυτό ***δεν*** κατέστη,κατ' άρ. 46§§1,2 του ΠΚ, ***ηθικός αυτουργός ή προβοκάτορας*** της εν τελεί εκδηλωθείσας και επιχειρηθείσας κακουργηματικής πράξης, η ένορκη κατάθεσή του είναι νόμιμο αποδεικτικό μέσο για τα συμβάντα στο άνω προστάδιο, οπότε μπορεί να ληφθεί

υπόψη από το δικαστικό συμβούλιο, προκειμένου να αποφασίσει την ανακριτική διείσδυση, όπως βεβαίως επίσης και από το δικαστήριο (ΑΠ 1121/2023).

17. **Άρση απορρήτου επικοινωνιών – έκθεση ανάλυσης των απομαγνητοφωνημένων συνομιλιών** (στο πλαίσιο αστυνομικής προανάκρισης για τη διακρίβωση του αδικήματος της διακίνησης ναρκωτικών)**. Η έκθεση ανάλυσης των εκθέσεων απομαγνητοφώνησης,** που έγινε κατόπιν νόμιμης άρσης του απορρήτου των επικοινωνιών, **δεν περιλαμβάνει προσωπικές κρίσεις,** απόψεις και αυθαίρετα συμπεράσματα, του συντάκτη αυτής, αλλά **περιέχει την αναλυτική καταγραφή του περιεχομένου όλων των επικοινωνιών**, των αναφερόμενων τηλεφωνικών συνδέσεων των κατηγορουμένων, **χωρίς τούτο να δημιουργεί ακυρότητα** (άρθρ. 150 ΚΠΔ). ΑΠ 1044/2023).

18. Δεν τελείται **το αδίκημα του άρθρου 370 Α ΠΚ,** καθώς οι **προανακριτικοί υπάλληλοι ενήργησαν σύμφωνα με τις διατάξεις των εκδοθέντων βουλευμάτων - υπό τις εγγυήσεις και τη διαδικασία των άρθρων 4 και 5 του ν. 2225/1994**, με τα οποία διατάχθηκε η άρση του απορρήτου των τηλεφωνικών συνδέσεων κλήσης. Η έκθεση ανάλυσης συλλεχθέντος αποδεικτικού υλικού, **δεν είναι άκυρη**, **καθώς στους απομαγνητοφωνημένους διάλογους, που είναι στην αλβανική γλώσσα**, διορίσθηκε ως διερμηνέας – μεταφράσας που υπογράφει τη μετάφραση (ΑΠ 1044/2023).

Ναρκωτικά. Διακίνηση κατ' επάγγελμα άνω των 75.000 ευρώ

1. Το προσδοκώμενο όφελος, το οποίο υπερβαίνει το ποσό των 75.000 ευρώ, ***θα προσδιορισθεί μία φορά*** και θα αντιστοιχεί σε όλους μαζί τους δράστες, ***(ανεξάρτητα από τη μορφή της συμμετοχής*** εκάστου και ανεξάρτητα πόσοι εξ αυτών είναι γνωστής ταυτότητας σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση και πόσοι εξ αυτών έχουν συλληφθεί ή έχουν παραπεμφθεί σε δίκη), χωρίς το όφελος να επιμερίζεται μεταξύ

τους (ΟλΑΠ 1/2015, ΑΠ 65/2025, 696/2024, 1252/2023, 1204/2023, 422/2023, 321/2023, 1103/2022)

2. και χωρίς να είναι απαραίτητο να αναφερθούν και **το κόστος αγοράς,** εισαγωγής, μεταφοράς καθώς και η τιμή πώλησης ανά κιλό ή και η πρόθεση μεταπώλησης της ποσότητας στη λιανική ή χονδρική (ΑΠ 1012/2024, 1252/2023, 78/2021).
3. Από τη διάταξη του άρθρου ***30 παρ.4 του ν 4139/2013*** δεν προβλέπεται για την ***διακεκριμένη περίπτωση*** διακίνησης ναρκωτικών του άρθρου 23 ιδίου νόμου δυνατότητα ***ευνοϊκής μεταχείρισης*** εξαρτημένου από τα ναρκωτικά προσώπου (ΑΠ 1103/2022).
4. Δεν λαμβάνεται υπόψη το κόστος κτήσης των ναρκωτικών ουσιών (ΑΠ 422/2023, 321/2023, 1684/2022).
5. Η ουσιαστική κρίση του δικαστηρίου για το ότι το ***σωρευτικά***, με την ***κατ΄ επάγγελμα*** διακίνηση, απαιτούμενο από τη διάταξη αυτή ύψος του προσδοκώμενου οφέλους είναι ανώτερο του ποσού των ***75.000 ευρώ***, δεν μπορεί να ελεγχθεί μεν αναιρετικά από τον Άρειο Πάγο, π***λην*** η κρίση αυτή πρέπει να είναι ειδικά και εμπεριστατωμένα ***αιτιολογημένη***. Δεν αρκεί δηλαδή να εκτιμάται από το δικαστήριο, ότι το προσδοκώμενο όφελος του δράστη από τη διακίνηση των ναρκωτικών υπερβαίνει απλώς το άνω ποσό των 75.000 ευρώ, αλλά για την εξεύρεση του ύψους του προσδοκώμενου οφέλους του διακινητή ναρκωτικών ουσιών, το δικαστήριο είναι υποχρεωμένο να αιτιολογήσει ειδικά, ***με παράθεση*** πραγματικών περιστατικών, ***το προσδοκώμενο***, ήτοι το επιδιωκόμενο και αναμενόμενο όφελος, ***κέρδος ή αμοιβή,*** που αντικειμενικά είναι πρόσφορο να προσποριστεί στο συγκεκριμένο δράστη από τη διακίνηση

της συγκεκριμένης ποσότητας και είδους ναρκωτικών (ΑΠ 1204/2023, 357/2023).

6. Η ουσιαστική κρίση του δικαστηρίου για το ότι το σωρευτικά απαιτούμενο από τη διάταξη αυτή ύψος του προσδοκώμενου οφέλους υπερβαίνει το ποσό των 75.000 ευρώ, είναι **ανέλεγκτη αναιρετικά**, πλην όμως πρέπει να είναι ειδικά και εμπεριστατωμένα αιτιολογημένη. Δηλαδή **πρέπει να εκτίθενται πραγματικά περιστατικά, από τα οποία δικαιολογείται η προσδοκία κέρδους** (οφέλους, αμοιβής), ήτοι περιστατικά διακίνησης συγκεκριμένης ποσότητας και είδους ναρκωτικών, που αντικειμενικά είναι πρόσφορα να προσπορίσουν στον συγκεκριμένο δράστη το προσδοκώμενο από αυτόν όφελος, που ανέρχεται πάνω από 75.000 ευρώ, στο οποίο ο εν λόγω δράστης αποβλέπει, όπως τέτοιο περιστατικό είναι το αντίτιμο ανά γραμμάριο από την πώληση της διακινούμενης ποσότητας του συγκεκριμένου ναρκωτικού είδους στην παράνομη αγορά ναρκωτικών ουσιών, **χωρίς να είναι απαραίτητο για τον προσδιορισμό του εν λόγω προσδοκώμενου οφέλους, να αφαιρεθεί από την αγοραία αυτή τιμή πώλησης το κόστος αγοράς, εισαγωγής ή μεταφοράς της συγκεκριμένης διακινούμενης ποσότητας ναρκωτικών**, καθόσον πρόκειται για **παράνομο όφελος από εγκληματική δραστηριότητα**, η οποία μάλιστα τιμωρείται σε βαθμό κακουργήματος **και όχι για νόμιμο κέρδος από νόμιμη φορολογούμενη εμπορική δραστηριότητα,** που προσδιορίζεται, αφού αφαιρεθούν από την τιμή πώλησης οι δαπάνες κτήσης του νόμιμου εμπορεύματος, όπως είναι το κόστος αγοράς, εισαγωγής και μεταφοράς του, (ΑΠ 65/2025, 422/2023, 321/2023, 78/2021).

7. Για το έγκλημα της διακίνησης ναρκωτικής **ουσίας κατ' επάγγελμα** με προσδοκώμενο όφελος του δράστη που υπερβαίνει το ποσό των **75.000** ευρώ, η διάταξη του άρθρου 23 παρ. 2 α΄ του ως άνω Ν. 4139/2013

προβλέπει ποινή ισόβιας κάθειρξης και χρηματική ποινή από 50.000 έως 1.000.000 ευρώ, ενώ, μετά την εφαρμογή του άρθρου 463 παρ. 4 του ισχύοντος από 1-7-2019 νΠΚ, είναι **ευμενέστερη** και εφαρμοστέα κατά το άρθρο 2 παρ. 1 ΠΚ, καθώς πλέον απειλείται για την πράξη αυτή διαζευκτικά, εκτός από την στερητική της ελευθερίας ποινή της ισόβιας κάθειρξης, ποινή πρόσκαιρης κάθειρξης τουλάχιστον δέκα ετών (ΑΠ 1204/2023).

8. **Κατ` επάγγελμα τέλεση** συντρέχει και όταν η αξιόποινη πράξη τελείται **για πρώτη φορά,** όχι όμως ευκαιριακώς, αλλά βάσει σχεδίου, δηλαδή, όταν από την υποδομή που έχει διαμορφώσει ο δράστης και την οργανωμένη ετοιμότητά του με πρόθεση επανειλημμένης τέλεσης, προκύπτει σκοπός αυτού για πορισμό εισοδήματος (ΑΠ 1385/2023, 1043/2023, 1377/2020, 449/2022)
9. Το **προσδοκώμενο όφελος δεν αποτελεί στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης** της ιδιαίτερα διακεκριμένης περίπτωσης **διακίνησης ναρκωτικών** ή πρόσθετη επιβαρυντική περίσταση του άρθρου 23 παρ. 2 του Ν. 4139/2013, αλλά **διευκρίνιση προϋπόθεσης που προϋπήρχε σιωπηρά και στις περιπτώσεις της κατ' επάγγελμα διακίνησης ναρκωτικών των άρθρων 23 και 23Α του Ν. 3459/2005**, ενόψει του ότι ο σκοπός οφέλους αποτελεί κατά το άρθρο 13 εδ. στ΄ και ήδη ε΄ του ΠΚ βασικό στοιχείο της τέλεσης μιας πράξης κατ' επάγγελμα (ΟλΑΠ 1/2015, ΑΠ 65/2025, 1012/2024, 982/2024, 78/2021).
10. **Ποινή:** εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 463 παρ. 4 ΠΚ (ΑΠ 1121/2023).

Ναρκωτικά. Εξάρτηση

1. Αν η δικαστική πραγματογνωμοσύνη αποφαίνεται ***αρνητικά*** για την τοξικομανία κατηγορουμένου, το δικαστήριο ***δεν δεσμεύεται*** από τη θέση αυτή και οφείλει να

ερευνήσει και τα λοιπά εισφερόμενα στη διαδικασία αποδεικτικά μέσα, ιδίως άλλες εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης, συνταχθείσες σε- απώτατο ή και σε μεταγενέστερο χρόνο ή και ιδιωτικές εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης, αν ο κατηγορούμενος προβάλει σχετικό αυτοτελή ισχυρισμό, οπότε στην τελευταία αυτή περίπτωση το δικαστήριο, προκειμένου να απορρίψει τον αυτοτελή αυτό ισχυρισμό τοξικομανίας, πρέπει να αναφέρει ειδικά και συγκεκριμένα αρνητικά περιστατικά, που οδηγούν σε απορριπτική κρίση, αντικρούοντας τα αντίθετα συμπεράσματα (ΑΠ 217/2025, 1158/2022).

2. Για τη διάγνωση της εξάρτησης ενός προσώπου από ναρκωτικά, το δικαστήριο οφείλει να συνεκτιμά, ***εκτός από τη δικαστική πραγματογνωμοσύνη*** και τυχόν ***πιστοποιήσεις*** αναγνωρισμένων υπηρεσιών απεξάρτησης, χορήγησης υποκαταστάτων ή ανταγωνιστικών στα οπιοειδή ουσιών, περίθαλψης για παθήσεις συνδεόμενες με τη χρήση ουσιών, ψυχολογικά και κοινωνικά δεδομένα που αφορούν τον κατηγορούμενο, ευρήματα εργαστηριακών εξετάσεων που αποκαλύπτουν χρήση ναρκωτικών για μακρόχρονες περιόδους (ΑΠ 217/2025, 1249/2023, 1204/2023, 548/2023, 1701/2022).

3. **Άρθρο 29 Ν 4139/2013.** Η διαπίστωση του σκοπού εξυπηρέτησης της δικής του αποκλειστικά χρήσης γίνεται με συνεκτίμηση του ***είδους***, της ***καθαρότητας*** και της ***ποσότητας*** του συγκεκριμένου ναρκωτικού, σε συνδυασμό με τη συχνότητα χρήσης, το χρόνο χρήσης, την ημερήσια δόση και τις ιδιαίτερες ανάγκες χρήσης του συγκεκριμένου χρήστη (ΑΠ 1383/2022).

4. Η κατά το άρθρο 30 παρ. 1 του ν. 4139/2013 **εξάρτηση (τοξικομανία) από μόνη της δεν αποτελεί στοιχείο** για να θεωρηθεί ο δράστης ότι **έχει ελαττωμένη ικανότητα καταλογισμού (άρθρο 36 του Π.Κ.) ή και έλλειψη καταλογισμού (άρθρο 34 Π.Κ.)** μπορεί, όμως να θεμελιώσει τέτοιο ισχυρισμό, αν ο εξαρτημένος συνεπεία της χρήσεως ή της κατάχρησης ναρκωτικών ουσιών, εμφανίζει ψυχιατρικές διαταραχές,

παρανοϊκές εκδηλώσεις ή ψυχωσικά επεισόδια **που του φέρουν τέτοια διατάραξη των πνευματικών λειτουργιών ή της συνείδησής του** που τον εμποδίζουν να έχει την ικανότητα να αντιληφθεί **το άδικο της πράξης** του ή να ενεργήσει σύμφωνα με την αντίληψή του για το άδικο αυτό ή τον καθιστούν μειωμένου καταλογισμού. (ΑΠ 1026/2023, 626/2023, 1200/2020, 354/2019).

5. **Η τοξικομανία καθαυτή δεν οδηγεί σε έλλειψη ικανότητας προς καταλογισμό, αν δεν συντρέχει μία από τις περιπτώσεις της διάταξης του άρθρου 34 Π.Κ.,** αφετέρου ούτε το δικαστήριο οφείλει να θεωρήσει τον τοξικομανή ως ελαττωμένου καταλογισμού, αφού δεν προτείνονται ορισμένως, πολλώ μάλλον δεν αποδεικνύονται πραγματικά περιστατικά, στα οποία μπορεί να στηριχθεί κρίση περί πλήρους ή μειωμένου καταλογισμού του, ένεκα της ιδιότητάς του αυτής (ΑΠ 626/2023, 1200/2020, 354/2019).

Νομική πλάνη
(αρ. 31 ΠΚ)

1. Όταν ο δράστης γνωρίζει μεν τί πράττει, αλλά είτε αγνοεί ότι η πράξη του **είναι κατ'αρχήν άδικη,** είτε πιστεύει πεπλανημένως ότι δικαιούται να προβεί σ'αυτή και η πλάνη συνίσταται σε εσφαλμένη αντίληψη κανόνα δικαίου και υπό τα ειδικώς αναφερόμενα πραγματικά περιστατικά, συντρέχει περίπτωση που **αποκλείει τον καταλογισμό** (ΑΠ 142/2025, 383/2024).
2. Για τη διάγνωση της συνδρομής ή μη συγγνωστής νομικής πλάνης συνεκτιμούνται και οι ειδικές περιστάσεις της κρινόμενης υπόθεσης, όπως **ατομικότητα του υπαίτιου, η εσφαλμένη νομική πληροφόρηση του από τους νομικούς του παραστάτες ή άλλες έγκυρες πηγές κλπ** (ΑΠ 826/2024, 383/2024, 11/2024, 1072/2023, 654/2023, 1556/2022, 967/2022, 541/2017).

3. Η πλάνη, δηλαδή, είναι ***συγγνωστή*** όταν ο δράστης ***όχι*** μόνο αγνοεί αλλά και δεν μπορούσε να γνωρίζει τον άδικο χαρακτήρα της πράξης, οποιαδήποτε επιμέλεια και προσπάθεια και αν κατέβαλλε, ενόψει των προσωπικών του πνευματικών και επαγγελματικών δυνατοτήτων και ικανοτήτων και εφόσον πίστευε εύλογα ότι δικαιούται να προβεί στην πράξη που τέλεσε από δικαιολογημένη εσφαλμένη αντίληψη για την αληθή έννοια του νόμου ή σε εσφαλμένη πληροφόρηση από ειδικούς (νομικούς παραστάτες ή άλλες έγκυρες πηγές). (ΑΠ 142/2025, 826/2024, 361/2023).
4. Έτσι, απαραίτητα στοιχεία του ισχυρισμού αυτού είναι, εκτός από εκείνα που συνιστούν την ίδια την πλάνη και η προσωπική κατάσταση του δράστη που προσδιορίζεται από την ηλικία, τις πνευματικές του ικανότητες, το επάγγελμα, την προσπάθεια που αυτός κατέβαλε για να ενημερωθεί για το ισχύον δίκαιο, ακόμη και τον πνευματικό του περίγυρο, ώστε με τη στάθμιση και των προσωπικών αυτών στοιχείων να σχηματίσει το δικαστήριο πεποίθηση αν ο ισχυρισμός είναι αληθινός ή προσχηματικός (ΑΠ 1215/2023, 654/2023, 618/2023, 1147/2022, 600/2021).
5. Λαμβάνεται υπόψη και το πόσο ***πρόσφατος*** είναι ο κανόνας δικαίου που ***αγνοεί ο δράστης***, την δημοσιότητα που έχει δοθεί αναφορικά με τις ρυθμίσεις αυτές (ΑΠ 618/2023).

Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα

1. **Στοιχεία αδικήματος** (ΑΠ 1462/2023, 1020/2023). Από τη διατύπωση των διατάξεων των άρθ. 3 παρ. 1 4 περ. ιστβ' του Ν. 4557/18, συνάγεται ότι ως νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες νοείται η διαδικασία, μέσω της οποίας αποκρύπτεται η ύπαρξη, η παράνομη πηγή ή η παράνομη χρήση εσόδων, τα οποία στη συνέχεια μεταμφιέζονται με τέτοιο τρόπο, ώστε η προέλευσή τους να

εμφανίζεται ως νόμιμη. Επομένως, για να μπορεί να γίνει λόγος για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, απαιτείται να έχει προηγηθεί μια άλλη εγκληματική δραστηριότητα, η οποία περιγράφεται στον νόμο ως βασικό έγκλημα. Από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγεται ότι το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες προϋποθέτει αντικειμενικά μεν (εναλλακτικά) μετατροπή ή μεταβίβαση, απόκτηση, κατοχή ή χρήση περιουσίας που προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοια δραστηριότητα, απόκρυψη ή συγκάλυψη της αλήθειας όσον αφορά τη φύση, την προέλευση και την κυριότητα τέτοιας περιουσίας, συμμετοχή σε μία από τις ανωτέρω πράξεις, σύσταση οργάνωσης για τη διάπραξή της κλπ, υποκειμενικά δε άμεσο δόλο ως προς την παράνομη προέλευση των εσόδων, επιπλέον δε, στον πρώτο τρόπο τέλεσης του εγκλήματος, δηλαδή τη μετατροπή ή μεταβίβαση περιουσίας, και σκοπό συγκάλυψης της αληθούς προέλευσης της περιουσίας αυτής, ή παροχής συνδρομής σε άλλον, που εμπλέκεται στις δραστηριότητες αυτές, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεών του (ΑΠ 1382/2025).

2. Απαιτείται **σκοπός δημιουργίας σύγχυσης** ως προς το νομιμοποιούμενο αντικείμενο ή το πρόσωπο του δράστη που το εξασφάλισε. Πρόκειται για έγκλημα **υπαλλακτικά** μικτό με **υπερχειλή υποκειμενική** υπόσταση, έγκλημα, δηλαδή, σκοπού, ο οποίος συνίσταται στην επιδίωξη συγκάλυψης της προέλευσης περιουσίας ή παροχής σε άλλον συνδρομής για συγκάλυψη (ΑΠ 1382/2025, 529/2025, 1462/2023, 1206/2023, 1122/2023, 364/2023, 1700/2022, 516/2021).
3. Όταν **αυτουργός** της πράξης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι **το ίδιο πρόσωπο** με τον δράστη του βασικού εγκλήματος, πράγμα που δεν αποκλείεται από οποιαδήποτε διάταξη του νόμου (εκτός από την

περίπτωση που το έγκλημα τελείται υπό τη μορφή της «**παροχής συνδρομής**» σε άλλο πρόσωπο ενεχόμενο σε εγκληματική δραστηριότητα, οπότε η ταυτοπροσωπία αποκλείεται εννοιολογικά) ή άλλη διάταξη, συρρέει με εκείνο πραγματικά, αφού πρόκειται για δύο εντελώς **διαφορετικά,** κατά τα στοιχεία τους, εγκλήματα, με διακεκριμένη και διαφορετική το καθένα απαξία (ΑΠ 1/2024). Με άλλα λόγια αποκλείεται η ταύτιση του ενεργητικού υποκειμένου του βασικού εγκλήματος, από το οποίο προήλθαν τα παράνομα έσοδα, με τον δράστη της νομιμοποίησης, μόνον στην περίπτωση της προς τον σκοπό παροχής συνδρομής σε πρόσωπο, που ενέχεται σε εγκληματική δραστηριότητα, διότι, όταν γίνεται λόγος από τον νομοθέτη για παροχή συνδρομής σε ενεχόμενο σε εγκληματική δραστηριότητα πρόσωπο, αναφέρεται προφανώς σε τρίτο πρόσωπο, το οποίο είναι και το ενεργητικό υποκείμενο κάποιας από τις πράξεις που ορίζονται στις διατάξεις του άρθρου 1 του Ν. 2331/1995, στην περίπτωση δε αυτή αποκλείεται η ταύτιση του ενεργητικού υποκειμένου του βασικού εγκλήματος, από το οποίο προήλθαν τα παράνομα έσοδα, με τον υπαίτιο του αδικήματος της νομιμοποίησης. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις, εφόσον ο νόμος δεν διακρίνει, δεδομένου δε ότι χρησιμοποιεί την έκφραση «όποιος», με σαφήνεια συνάγεται ότι ενεργητικό υποκείμενο του εγκλήματος του άρθρου 2 παρ. 1 του Ν. 2331/1995 μπορεί να είναι οποιοσδήποτε, ακόμη και ο υπαίτιος ενός από τα βασικά εγκλήματα, λόγος για τον οποίο δεν θα πρέπει να γίνεται συσταλτική ερμηνεία του, αφού έχει θεσπισθεί για την αντιμετώπιση του ανωτέρω εγκλήματος. Έτσι, κατ' εξοχήν ο νόμος τιμωρεί τις πράξεις της συγκάλυψης της αληθούς προέλευσης εκείνου που απέκτησε ο ίδιος περιουσία από εγκληματικές δραστηριότητες, ενώ τον άλλον (εκτός από τον αποκτήσαντα) τον θεωρεί συνεργό και τον τιμωρεί ως αυτουργό της πράξης (ΑΠ 1382/2025) .

4. Τα πραγματικά περιστατικά που θεμελιώνουν την νομιμοποίηση χρημάτων από εγκληματική δραστηριότητα πρέπει να είναι ευκρινώς διαφορετικά από αυτά του βασικού αδικήματος (ΑΠ 233/2023).
5. Η βασική δε αυτή εγκληματική δραστηριότητα, η οποία αναγκαίως ερευνάται, δεν πρέπει να **εικάζεται ή να πιθανολογείται**, αλλά πρέπει να προσδιορίζεται επαρκώς και εξατομικευμένα ως προς το χρόνο τέλεσης και τους δράστες αυτής, έστω και αν δεν υπάρχει κατ' αυτών κατηγορία (ΑΠ 1206/2023, 1159/2023, 1122/2023, 1078/2023, 1020/2023).
6. Αποτελεί νομιμοποίηση η μετατροπή χρυσών κοσμημάτων σε πλάκες χρυσού (ΑΠ 908/2023).
7. Διαχρονικό δίκαιο (ΑΠ **1020/2023,** 1011/2023).
8. **Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα.** Σε περίπτωση εξάλειψης του αξιοποίνου λόγω **μη υποβολής δήλωσης επιθυμίας προόδου της ποινικής διαδικασίας** για το βασικό αδίκημα, κατ΄άρθρο 464 ΠΚ και 6 παρ. 2 Ν 4637/2019, υφίσταται **λόγος απαλλαγής** και για την πράξη της νομιμοποίησης (ΑΠ 1153/2022).
9. **Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα και παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας.** Επιτρέπεται, εφόσον τούτο επιτρέπεται και για το προηγηθέν βασικό έγκλημα, από το οποίο είναι δυνατή η πρόκληση άμεσης ζημίας σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο (ΑΠ 1011/2023, 908/2023, 1166/2019, ΑΠ 286/2019.
10. Η βασική εγκληματική δραστηριότητα η οποία αναγκαίως ερευνάται, **δεν πρέπει να εικάζεται ή να πιθανολογείται, αλλά πρέπει να προσδιορίζεται με επάρκεια ως προς τον χρόνο, τον τόπο, τις ενέργειες του υπαιτίου και τις λοιπές περιστάσεις**

τέλεσής του και να αποδεικνύεται με την απαιτούμενη **δικανική βεβαιότητα,** καθόσον η τέλεσή του αποτελεί στοιχείο συγκρότησης της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες **(**ΑΠ 1175/2022, 1309/2019, 1177/2019, 176/2019,

11. Όταν αυτουργός της πράξης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα **είναι το ίδιο πρόσωπο με τον δράστη του βασικού εγκλήματος**, γεγονός που δεν αποκλείεται από το νόμο, εκτός της περίπτωσης που το πρώτο τελείται με παροχή συνδρομής προς πρόσωπο ενεχόμενο σε εγκληματική δραστηριότητα, οπότε εννοιολογικά αποκλείεται η ταυτοπροσωπία, τα δύο εγκλήματα συρρέουν πραγματικά, αφού πρόκειται για δύο διαφορετικά κατά τα στοιχεία τους εγκλήματα με διακριτή και χωριστή απαξία το καθένα. … Εξάλλου, η βασική εγκληματική δραστηριότητα, η οποία αναγκαίως **ερευνάται παρεμπιπτόντως**, δεν πρέπει να εικάζεται ή να πιθανολογείται, ***αλλά να προσδιορίζεται επαρκώς και να εξατομικεύεται*** ως προς το χρόνο και τους δράστες αυτής, έστω και αν δεν έχουν κατηγορία ή η σχετική πράξη έχει υποκύψει σε παραγραφή, να αποδεικνύεται δε με την απαιτούμενη δικανική βεβαιότητα, καθόσον η τέλεσή της αποτελεί στοιχείο συγκρότησης της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. ΑΠ 1318/2022, 726/2021).

12. **Αποκλείεται η ταύτιση** του ενεργητικού υποκειμένου του βασικού εγκλήματος, από το οποίο προήλθαν τα παράνομα έσοδα, με τον δράστη της νομιμοποίησης, μόνον στην περίπτωση της προς τον **σκοπό παροχής συνδρομής** σε πρόσωπο, που ενέχεται σε εγκληματική δραστηριότητα, διότι, όταν γίνεται λόγος από το νομοθέτη για **παροχή συνδρομής** σε ενεχόμενο σε εγκληματική δραστηριότητα πρόσωπο, αναφέρεται προφανώς **σε τρίτο πρόσωπο,** το οποίο είναι και το ενεργητικό υποκείμενο κάποιας από τις πράξεις που ορίζονται στις διατάξεις του άρθρου 1 του Ν.

2331/1995, στην περίπτωση δε αυτή αποκλείεται η ταύτιση του ενεργητικού υποκειμένου του βασικού εγκλήματος, από το οποίο προήλθαν τα παράνομα έσοδα, με τον υπαίτιο του αδικήματος της νομιμοποίησης (ΑΠ 1462/2023).

13. Επί των σχετικών πράξεων που έχουν τελεστεί υπό το καθεστώς ισχύος του Ν. 2331/1995, μέχρι την 13-12-2005, εφαρμοστέος, ως **ευμενέστερος,** είναι ο ***Ν. 3424/2005,*** ο οποίος είναι ευμενέστερος και από το Ν 3691/2008.

14. Και υπό το κράτος της ισχύος του προηγούμενου νόμου (Ν 3424/2005) , δεν αποκλειόταν η νομιμοποίηση εσόδων που προερχόταν από εγκληματική δραστηριότητα να γίνει με **κατάθεση αυτών σε Τράπεζα**, εφόσον ο δράστης, με τον τρόπο αυτό, συγκάλυπτε την παράνομη προέλευση των εσόδων που προερχόταν από παράνομη δραστηριότητα και το γνώριζε, με σκοπό να προσδώσει στα εν λόγω έσοδα νομιμοφανή υπόσταση, μέσω του τραπεζικού συστήματος (ΑΠ 529/2025, 1159/2023, 1011/2023, 364/2023, 233/2023, 1318/2022, 286/2019, 726/2021).

15. Η **απλή και μόνον κατάθεση σε τράπεζα** του προϊόντος εγκλήματος, μπορεί, εφόσον αποδεικνύεται και η συνδρομή του σκοπού να προσδοθεί νομιμοφάνεια, να θεωρηθεί ως αυτοτελής πράξη νομιμοποίησης (ΑΠ 1122/2023, 1078/2023, 145/2022, 286/2019, 593/2018, 176/2019, 1290/2017).

16. Η θεσμοθέτηση, ως τρόπου τέλεσης του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων, της **χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού τομέα** με την τοποθέτηση σ' αυτόν ή τη διακίνηση μέσω αυτού εσόδων προερχόμενων από εγκληματικές δραστηριότητες, ουδόλως απαιτεί για τη στοιχειοθέτηση του αδικήματος οι όποιες τραπεζικές συναλλαγές να γίνονται στο όνομα του ίδιου του δράστη, αφού αρκεί να αποδεικνύεται η συνδρομή του σκοπού πρόσδοσης νομιμοφάνειας στα έσοδα αυτά μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος (ΑΠ 1159/2023, 871/2020).

17. Ο ως άνω τρόπος τέλεσης είναι **στιγμιαίος** και **σ**υντελείται είτε δια της τοποθέτησης των παράνομων εσόδων στον χρηματοπιστωτικό τομέα, είτε δια της διακίνησης των παράνομων εσόδων μέσω αυτού ή εντός αυτού. Με τη διενέργεια μίας από αυτές τις πράξεις το έγκλημα έχει ολοκληρωθεί, ενώ η μη διενέργεια πράξεων απομάκρυνσης των χρημάτων από τον χρηματοπιστωτικό τομέα δεν καθιστά το έγκλημα διαρκές, καθώς αυτό έχει διαπραχθεί με την τοποθέτηση αυτών σ΄ αυτόν την πρώτη φορά (ΑΠ 1178/2023)..

18. **Δεδικασμένο- εκκρεμοδικία:** τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης της πράξης νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα είναι **διαφορετικά από εκείνα του βασικού αδικήματος** και επίσης δεν υπάρχει ταυτότητα παθόντων προσώπων και σε κάθε περίπτωση **οι δύο αξιόποινες πράξεις τελούν σε σχέση αληθινής συρροής,** στην οποία **το δεδικασμένο ή η εκκρεμοδικία για ένα έγκλημα δεν κωλύει τη δίωξη για τα λοιπά αληθώς κατ΄ιδέα συρρέοντα εγκλήματα (**ΑΠ 1254/2023).

19. Μετά την έναρξη ισχύος (5-8-2008) του ν. 3691/2008, για να στοιχειοθετηθεί το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες σε βάρος του δράστη του βασικού εγκλήματος θα πρέπει οι πράξεις νομιμοποίησης που έκανε να είναι ***διακριτές (διαφορετικές ποιοτικά)*** από τις πράξεις του βασικού εγκλήματος. Έτσι, πράξεις, οι οποίες αποτελούν τμήμα ή συνιστούν την ουσιαστική αποπεράτωση της προηγούμενης εγκληματικής δραστηριότητας, δεν συνιστούν και δεν μπορούν να εννοηθούν ως αυτοτελείς "πράξεις νομιμοποίησης". Περαιτέρω, οι παραπάνω επιμέρους αναφερόμενες στο άρθρο 2 παρ. 1 του ν. 3691/2008 συμπεριφορές, δεν πρέπει να ερμηνεύονται ξεκομμένες και ερήμην του βασικού στοιχείου όλων, ότι δηλαδή συνιστούν σε κάθε περίπτωση "νομιμοποίηση εσόδων", ήτοι παροχή νόμιμου

τίτλου στη βρώμικη περιουσία που έχει παραχθεί από μία "βασική πράξη". Η κύρια, δηλαδή, εν προκειμένω πράξη είναι η "νομιμοποίηση", οπότε και οι επιμέρους τυποποιούμενες πράξεις συνιστούν τρόπους τέλεσης του ***πολύπρακτου*** εγκλήματος της νομιμοποίησης, γεγονός που πρέπει να συντρέχει πραγματικά και να διαπιστώνεται κάθε φορά. Οι πράξεις, δηλαδή, του παραπάνω άρθρου 2 παρ. 2, δεν παράγουν τεκμήριο νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, αλλά **πρέπει να είναι και αντικειμενικά πρόσφορες να οδηγήσουν σε νομιμοποίηση του υλικού αντικειμένου αλλά και να αντιστοιχούν πράγματι σε "νομιμοποίηση"** (ΑΠ 1584/2022, 97/2019).

20. Η φοροδιαφυγή ως βασικό αδίκημα: από 13-12-2005, κατά ρητή ρύθμιση του νόμου **όλα τα αδικήματα φοροδιαφυγής,** εφόσον τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον έξι (6) μηνών, το περιουσιακό δε όφελος του υπαιτίου υπερβαίνει το ποσό των δεκαπέντε χιλιάδων ευρώ (15.000,00 €), **μπορούν, ως βασικά εγκλήματα, να στοιχειοθετήσουν την αντικειμενική υπόσταση της αξιόποινης πράξης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.** (ΑΠ 1318/2022).

21. Η φοροδιαφυγή ως βασικό αδίκημα . Το ως άνω συνάγεται κατ' αρχάς …….. ότι δηλαδή για τη θεμελίωση της αντικειμενικής υπόστασης της αξιόποινης πράξης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, **μπορεί να είναι κάθε αδίκημα φοροδοαφυγής, στα οποία περιλαμβάνεται και η μη υποβολή ή η ανακριβής υποβολή δήλωσης φορολογίας εισοδήματος** (άρθρο 66 παρ. 1 περ. α'), εφόσον ο φόρος που αναλογεί στα φορολογητέα εισοδήματα ή στα περιουσιακά στοιχεία που έχουν αποκρυβεί υπερβαίνει, ανά φορολογικό ή διαχειριστικό έτος, το ποσό των εκατό χιλιάδων ευρώ (100.000,00 €) ευρώ, με μόνη εξαίρεση εκείνην του πρώτου εδαφίου της παρ. 5 του άρθρου 66 του Ν. 4174/2013, όπως ισχύει μετά την αναρίθμησή του δυνάμει του άρθρου 8 του Ν. 4337/2015

[έκδοση πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων, καθώς και αποδοχή εικονικών φορολογικών στοιχείων ή νόθευση τέτοιων στοιχείων, ανεξάρτητα από τη διαφυγή ή μη την πληρωμή φόρου, εφόσον η συνολική αξία αυτών δεν υπερβαίνει το ποσό των εβδομήντα πέντε χιλιάδων ευρώ (75.000,00 €)], για την οποία η απειλούμενη στο νόμο ποινή είναι φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) μηνών, δηλαδή τα μόνα φορολογικά αδικήματα που **δεν μπορούν να θεμελιώσουν την αντικειμενική υπόσταση της αξιόποινης πράξης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες,** είναι εκείνα για τα οποία η απειλούμενη στον νόμο ποινή υπολείπεται της **φυλάκισης τουλάχιστον έξι (6) μηνών, καθώς και η διασυνοριακή απάτη σχετικά με τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) του άρθρου 23 του Ν. 4689/2020** (ΑΠ 1318/2022).

22. **Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα και δήμευση**. Σε περίπτωση που η περιουσία ή το προϊόν κατά το αρ. 46 παρ. 1 Ν 3691/2008 δεν υπάρχει πλέον, δεν έχει βρεθεί ή δεν είναι δυνατόν να κατασχεθεί, κατάσχονται και δημεύονται υπό τους όρους της παραγράφου 1 περιουσιακά στοιχεία ίσης αξίας προς εκείνη της προαναφερθείσας περιουσίας ή του προϊόντος κατά το χρόνο της καταδικαστικής απόφασης, όπως την προσδιορίζει το Δικαστήριο... Οι τελευταίες αυτές διατάξεις ως **ειδικές υπερισχύουν της ως άνω γενικής διάταξης του αρ. 76 παρ.1 ΠΚ, όταν πρόκειται για το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα** (ΑΠ 233/2023, 286/2019).

23. **Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα και δωροληψία υπαλλήλου (αρ. 253 ΠΚ). .Διαχρονικό δίκαιο:** σε περίπτωση που τα εγκληματικά έσοδα από τη δωροληψία είναι **μεγαλύτερα των 15.000** ευρώ, θα εφαρμοσθεί ως **ευμενέστερη η πρόσφατη και ισχύουσα διάταξη του άρθρου 39 παρ. 1 εδ. δ΄ του Ν.4557/2018**, όπως αντικ. με το άρθρο 6 του Ν.4816/2021 (διότι προηγουμένως στην

περίπτωση αυτή η νομιμοποίηση εσόδων τιμωρούνταν σε **βαθμό κακουργήματος),** ενώ αν τα έσοδα αυτά είναι **λιγότερα των 15.000 ευρώ**, θα εφαρμοσθεί ως **ευμενέστερη η προϊσχύσασα όμοια ρύθμιση των άρθρων 45 παρ. 1 εδ. θ΄ του Ν. 3691/2008 και 39 παρ. 1 εδ. θ΄ του Ν.4557/2018,** με την επισημείωση ότι στις δύο περιπτώσεις η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες τιμωρείται σε βαθμό πλημμελήματος. (ΑΠ 135/2023).

24. **Εφόσον το ως άνω βασικό έγκλημα ήταν πλημμέλημα, τότε πλημμέλημα ήταν και το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων ύψους 600 ευρώ**, σύμφωνα με τις προαναφερθείσες διατάξεις των άρθρων 45 παρ. 1 εδ. θ΄ του Ν. 3691/2008, 39 παρ. 1 εδ. θ΄ του Ν. 4557/2018 και 39 παρ. 1 εδ. δ΄ του Ν. 4557/2018, όπως αντικ. με το άρθρο 6 του Ν. 4816/2021, και, συνεπώς, ενόψει του χρόνου τέλεσής της (19-6-2007) είχε πλέον υποκύψει από τις 19-6-2012 στην πενταετή για τα πλημμελήματα παραγραφή, σύμφωνα με τα άρθρα 111 παρ. 3 και 112 του ΠΚ, η οποία δεν ανεστάλη επί τριετία κατά τη διάταξη του άρθρου 113 παρ. 1, 2 εδ. α΄ του ΠΚ. (ΑΠ 135/2023)..

25. Αν το βασικό αδίκημα τιμωρείται σε βαθμό πλημμελήματος, η ποινή για το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι φυλάκιση έως τρία (3) έτη και χρηματική ποινή έως τριακόσιες (300) ημερήσιες μονάδες, δηλαδή τιμωρείται σε βαθμό πλημμελήματος, **με εξαίρεση την περίπτωση τέλεσης αυτής κατ' επάγγελμα,** οπότε τιμωρείται με κάθειρξη και με χρηματική ποινή από δύο χιλιάδες (2.000) έως δέκα χιλιάδες (10.000) ημερήσιες μονάδες, δηλαδή σε βαθμό κακουργήματος (ΑΠ 1206/2023, 66/2020).

26. Η νομιμοποίηση **δεν συνιστά διακεκριμένη αποδοχή προϊόντος του εγκλήματος**, ούτε τελεί σε σχέση αμοιβαίου αποκλεισμού προς αυτή. Μεταξύ της αποδοχής και του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος υπάρχει **σχέση απορρόφησης.** Τα δυο εγκλήματα

είναι εναλλάσσουσες έννοιες, δηλαδή μεταξύ τους υφίσταται σχέση **αλληλοτομής** (ΑΠ 1020/2023).

27. Θα πρέπει οι πράξεις **νομιμοποίησης** που έκανε να είναι **διακριτές** (διαφορετικές ποιοτικά) από τις πράξεις του βασικού εγκλήματος. Έτσι, πράξεις, οι οποίες αποτελούν τμήμα ή συνιστούν την ουσιαστική αποπεράτωση της προηγούμενης εγκληματικής δραστηριότητας, δεν συνιστούν και **δεν** μπορούν να εννοηθούν ως αυτοτελείς "πράξεις νομιμοποίησης" (ΑΠ 263/2024).

28. Εφόσον τα αναφερόμενα στο άρθρο 4 του Ν. 4557/2018 αδικήματα, με εκείνα του άρθρου 2 ίδιου νόμου **τελούν σε πραγματική συρροή**, **δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι αναφερόμενες στο άρθρο 2 αξιόποινες ενέργειες αποτελούν μη τιμωρητέες ύστερες πράξεις,** όταν μάλιστα αυτές τιμωρούνται σε βαθμό κακουργήματος, ενώ πολλές βασικές αξιόποινες πράξεις τιμωρούνται σε βαθμό πλημμελήματος. Εκτός αυτού, **δεν τίθεται θέμα επικουρικότητας των προβλεπόμενων από τις διατάξεις του άρθρου 2 του Ν. 4557/2018 αδικημάτων, σε σχέση με τα αδικήματα που προβλέπονται από το άρθρο 4 του νόμου αυτού,** αφού δεν πρόκειται για περισσότερες μορφές συμμετοχής στο ίδιο αδίκημα, αλλά περί εκτέλεσης δύο αυθύπαρκτων, διακρινόμενων μεταξύ τους, αδικημάτων, το καθένα από τα οποία συγκροτείται από ιδιαίτερα στοιχεία. **Ούτε, όμως, περί απορρόφησης αδικήματος** προβλεπόμενου από το άρθρο 2 του Ν. 4557/2018 σε αδίκημα προβλεπόμενο από το άρθρο 4 του νόμου αυτού μπορεί να γίνει λόγος. Τούτο δε, διότι εφαρμογή της αρχής της απορρόφησης υπάρχει μόνο στην περίπτωση κατά την οποία η μεταγενέστερη πράξη συνάπτεται σε ενότητα προς άλλη προηγούμενη, συνιστώσα απλώς εξασφάλιση ή χρησιμοποίηση του κτηθέντος με την προηγουμένη πράξη, χωρίς όμως, να προσβάλλει άλλα έννομα αγαθά του ίδιου ή άλλου προσώπου ή της κοινωνικής ολότητας, διότι μόνο σ' αυτή την περίπτωση μπορεί να υποστηριχθεί ότι η

εφαρμογή της πρώτης πρόβλεψης καλύπτει όλη την απαξία, αντικειμενική και υποκειμενική, της εγκληματικής δράσης του υπαιτίου (ΑΠ 1382/25, 1/2024, 1318/2022, 726/2021).

29. **Αίτηση αποδέσμευσης περιουσιακών στοιχείων – αρμοδιότητα.** Μετά από την ***παραπομπή*** του κατηγορουμένου σε δίκη, ***το δικαστήριο*** που δικάζει την υπόθεση είναι αποκλειστικά αρμόδιο κατά ***τη διάρκεια της εκδίκασης*** ή σε περίπτωση ***αναβολής*** να αποφασίσει και για τις προαναφερόμενες αιτήσεις αποδέσμευσης περιουσιακών στοιχείων ή χρηματικών ποσών, ενώ σε κάθε άλλη περίπτωση παραμένει αρμόδιο το δικαστικό συμβούλιο (ΑΠ 473/2024).

30. **ΟλΑΠ 3/2025: αναιρεί υπέρ του νόμου** το βούλευμα με το οποίο το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Αθηνών, εσφαλμένως δεν δέχθηκε, ως προυπόθεση αποδέσμευσης του δεσμευμένου τραπεζικού λογαριασμού για τα διαλαμβανόμενα χρηματικά ποσά, την επιβολή και του αναγκαίου όρου, που είχε διαληφθεί στην εισαγγελική πρόταση (*ότι, για την μερική αποδέσμευση του λογαριασμού- ο οποίος είχε δεσμευθεί και απαγορευθεί η χρέωσή του με την Διάταξη του Προέδρου της Αρχής της Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες- τον οποίο τηρεί η αιτούσα εταιρία στην Τράπεζα … ως προς τα εκεί αναφερόμενα χρηματικά ποσά (που εμπίπτουν στις περιπτώσεις των εξαιρουμένων ποσών σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ.8 του άρθρου 42 του ν.4557/2018, ως αναγκαίων για την κάλυψη των βασικών αναγκών λειτουργίας της εταιρίας και δη για την κάλυψη των πάσης φύσεως φορολογικών οφειλών της), είναι αναγκαίος κατά τις εφαρμοσθείσες διατάξεις και ο* ***όρος-προϋπόθεση ότι τα εν λόγω ποσά θα αποδεσμευθούν, μόνο εφόσον αυτά καλύπτονται από μεταγενέστερες της έκδοσης της Διάταξης πιστώσεις στον εν θέματι λογαριασμό****, προερχόμενες*

τεκμηριωμένα από τα έσοδα της τελευταίας από την εμπορική της δραστηριότητα *και χωρίς να θίγεται το ποσό που έχει ήδη δεσμευτεί κατά το χρόνο έκδοσης της ως άνω (1/2023) Διάταξης του Προέδρου της Αρχής)*.

Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα. Διάταξη του Προέδρου της Αρχής

(αρ. 34, 40, 42 47, 48, 49 Ν 4557/2018)

1. Το μέτρο της **δέσμευσης** των περιουσιακών στοιχείων από τον Πρόεδρο της Αρχής, **δεν έχει διοικητικό χαρακτήρα,** αλλά εντάσσεται στα διωκτικά μέτρα της ποινικής νομοθεσίας. Η λειτουργία όμως της Αρχής και οι πράξεις του Προέδρου αυτής κείνται εκτός του ποινικού δικονομικού συστήματος και οι έρευνες της δεν συνιστούν προανακριτικό έργο, ούτε υπόκεινται στους ποινικούς δικονομικούς κανόνες, **αλλά στο ειδικό καθεστώς του ν. 4557/2018**. (ΑΠ 901/2023, 77/2023).
2. Το καθεστώς δε αυτό παρέχει στις Μονάδες της Αρχής και τον Πρόεδρο αυτής τη δυνατότητα να ενεργούν, κατά τη διεξαγωγή των ερευνών τους, με ευελιξία και ταχύτητα, έχοντας ανεμπόδιστη πρόσβαση σε κάθε μορφής αρχείο δημόσιας αρχής ή οργανισμού που τηρεί και επεξεργάζεται δεδομένα, στα δεδομένα και αρχεία της διατραπεζικής εταιρείας "Τειρεσίας ΑΕ" και ανταλλάσσοντας πληροφορίες με τις Μονάδες Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (ΜΧΠ) άλλων κρατών, **χωρίς να δεσμεύονται από οποιοδήποτε τραπεζικό, χρηματιστηριακό, φορολογικό ή επαγγελματικό απόρρητο (άρθρο 49 ν. 4557/2018),** αρκούντων, ειδικώς ως προς τη δέσμευση των περιουσιακών στοιχείων του υπόπτου απλώς και **μόνον ελλόγων υπονοιών** επί τη βάσει πληροφοριών τις οποίες η Αρχή κρίνει ως ακριβείς, εκπληρώνοντας έτσι τον προληπτικό και ενίοτε προπροληπτικό σκοπό της στον τομέα της πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, **σε αντίθεση με την χρονοβόρα, ενίοτε, ανακριτική διαδικασία,**

κατά την οποία οι ενέργειες του ανακριτή υπόκεινται στον έλεγχο των ποινικών δικονομικών κανόνων. (ΑΠ 901/2023, 77/2023).

3. Από τις ίδιες ως άνω διατάξεις προκύπτει ότι **η αρμοδιότητα της Αρχής να διενεργεί τις σχετικές έρευνες** κατά τα ανωτέρω, όπως και του Προέδρου αυτής να εκδίδει τις προαναφερόμενες διατάξεις δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων και απαγόρευσης εκποίησης ακινήτων του υπόπτου για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, **μπορεί να ασκείται παράλληλα με την τακτική ποινική διαδικασία** και με τις ενέργειες των δικαστικών και εισαγγελικών αρχών που μετέχουν σε αυτήν (ΑΠ 1315/2023, 901/2023, 77/2023).

Όπλα

1. Η δήμευση του άρθρου 16 Ν. 2168/1993 αποτελεί **μέτρο ασφαλείας** και επιβάλλεται **υποχρεωτικά,** καθώς ο νόμος θέσπισε ένα τεκμήριο απόλυτης επικινδυνότητας των όπλων για τη δημόσια τάξη, το οποίο δεν μπορεί να ανατραπεί με μόνη την επίκληση των συνοδευτικών περιστάσεων κατοχής του όπλου, που μειώνουν τον κίνδυνο προσβολής εννόμων αγαθών, παρά μόνο όταν από τον ίδιο το νόμο ισχύει αντίθετο τεκμήριο έλλειψης κινδύνου, όπως όταν μετά την κατάσχεση και πριν από την απόφαση δήμευσης εκδίδεται ***άδεια*** από την αρμόδια αρχή (ΑΠ 818/2022).
2. **Απόπειρα εισαγωγής όπλου στη φυλακή** συνιστά **κάθε ενέργεια**,με την οποία επιχειρεί κάποιος με πρόθεση, να μεταφέρει στους χώρους του Καταστήματος Κράτησης και να θέσει στη φυσική εξουσίαση κρατουμένου, αντικείμενο που απαγορεύεται από τον Κανονισμό του να υφίσταται στο χώρο όπου διαβιούν οι κρατούμενοί του, με το οποίο μπορεί να προκληθεί σωματική βλάβη, η οποία τελικώς δεν ολοκληρώνεται γιατί ανακόπτεται από λόγο ανεξάρτητο της βούλησης του δράστη. Μεταξύ των αντικειμένων αυτών, χαρακτηριζόμενο ως όπλο

συμπεριλαμβάνεται αυτονοήτως και ο σουγιάς, δηλαδή το μικρό μαχαίρι τσέπης με λεπίδα που διπλώνει στη λαβή του (ΑΠ 1683/2022).

3. Τα **ξύλινα κοντάρια** που κατά τα ανελέγκτως δεκτά γενόμενα έφεραν οι κατηγορούμενοι και χρησιμοποίησε η τρίτη εξ αυτών κατά την τέλεση της πράξης της επικίνδυνης σωματικής βλάβης, αποτελούν κατά την έννοια του νόμου όπλα, καθόσον συνιστούν ρόπαλα (μη μεταλλικά) καθώς και αντικείμενα πρόσφορα για επίθεση, άμυνα ή ακινητοποίηση (ΑΠ 277/2025).
4. **Οπλοχρησία.** Ορθή και αιτιολογημένη καταδίκη για επικίνδυνη σωματική βλάβη και οπλοχρησία με τη χρήση **κατσαβιδιού,** το οποίο αποτελεί όπλο κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 2 Ν 2168/1993 *(ΑΠ 639/2022).*
5. **Οπλοχρησία.** Το έγκλημα της οπλοχρησίας **δεν είναι ίδιον και αυτοτελές**, δηλαδή δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς την κύρια πράξη. Τούτο σημαίνει ότι, εφόσον για οποιονδήποτε λόγο, ***δεν είναι τιμωρητή*** η κύρια πράξη του κακουργήματος ή του πλημμελήματος που τελέσθηκε είτε από πρόθεση είτε από αμέλεια, δεν μπορεί να καταδικασθεί κάποιος για τη χρήση του όπλου κατά την τέλεση αυτής. Προϋποθέτει δηλαδή καταδικαστική απόφαση για την ***κύρια πράξη*** και δεν νοείται τέλεσή του χωρίς να υπάρχει και να τιμωρείται η κύρια πράξη, έναντι της οποίας αποτελεί παρεπόμενο(ΑΠ 470/2023).
6. **Οπλοχρησία.** Για την ύπαρξη της οπλοχρησίας πρέπει το όπλο να χρησιμοποιηθεί σύμφωνα με τον ***ειδικό λειτουργικό του προορισμό***, χωρίς να είναι αναγκαίο να επιτευχθεί και το σκοπούμενο πλήγμα, ενώ για τον προσδιορισμό ενός αντικειμένου ως όπλου λαμβάνεται υπόψη η ***φύση,*** το ***είδος,*** η μ***ορφή*** και η δ***ιαπίστωση*** ότι είναι πρόσφορο για επίθεση ή άμυνα ΑΠ 470/2023, 406/2019, 398/2019.

7. ***Άσκοποι πυροβολισμοί (αρ 12 παρ. 1 α Ν 2168/1993):*** ως άσκοπος θεωρείται ο πυροβολισμός που προέρχεται από ***αυτόβουλη και χωρίς εύλογη αιτία*** χρησιμοποίηση πυροβόλου όπλου. ΑΠ 1226/2023
8. ***Αυτόβουλη χρήση*** συντρέχει όταν ο δράστης πυροβολεί με πρωτοβουλία δική του αποκλειστικά, και χωρίς εύλογη αιτία όταν δεν συντρέχει νόμιμος λόγος που να δικαιολογεί τον πυροβολισμό. Για την κατάφαση της αντικειμενικής υπόστασης του εν λόγω εγκλήματος θα πρέπει να συντρέχουν στο πρόσωπο του δράστη σωρευτικά και οι δύο αυτές προϋποθέσεις του πυροβολισμού. ΑΠ 1226/2023
9. Οι άσκοποι πυροβολισμοί συνιστούν αξιόποινη πράξη ***ανεξάρτητα*** από το εάν υπάρχει νόμιμη οπλοκατοχή ή οπλοφορία (ΑΠ 1226/2023).

10. **Παράνομη οπλοφορία- οπλοχρησία : συρροή αληθινή** (ΑΠ 1062/2023).

Παθητική δωροδοκία

1. **Στοιχεία** αδικήματος (ΑΠ 446/2023, 8/2023, 730/2022)
2. **Παθητική δωροδοκία.** Ωφελήματα μπορεί να είναι ***και κάθε χαριστική παροχή***, υλικής ή μη φύσης, επί της οποίας ο δράστης υπάλληλος δεν έχει νόμιμη αξίωση (ΑΠ 446/2023, 8/2023, 1027/2022).

Παθητική δωροδοκία. Δωροληψία υπαλλήλου (αρ. 235 ΠΚ).

1. **Διαχρονικό δίκαιο.** Για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος της παθητικής δωροδοκίας (δωροληψίας υπαλλήλου) απαιτείται, ……**είναι δε αδιάφορο, αν η ενέργεια ή η παράλειψη του υπαλλήλου πραγματοποιήθηκε ή όχι ή αν αυτός σκόπευε ειλικρινά να την υλοποιήσει** (ΑΠ 745/2023, 623/2023, 364/2023, 718/2020).

2. Υποκειμενικώς απαιτείται **δόλος**, δηλαδή …….. Πρόκειται για έγκλημα **υπαλλακτικώς μικτό**, υπό την έννοια ότι οι περισσότεροι τρόποι πραγμάτωσής του, που κατά την άνω διάταξη είναι: α) η απαίτηση ωφελήματος, β) η αποδοχή του και γ) η αποδοχή υπόσχεσης για την ενέργεια ή την παράλειψη, μπορούν να εναλλαχθούν και σε περίπτωση συνδρομής περισσότερων τρόπων, πραγματώνεται ένα μόνο έγκλημα. . (ΑΠ 745/2023, 623/2023, 1437/2022, 1302/2022, 718/2020).
3. ***Ωφελήματα*** δε μπορεί να είναι και κάθε χαριστική παροχή υλικής ή μη φύσεως, επί της οποίας (παροχής) δεν έχει ο δράστης υπάλληλος καμία νόμιμη αξίωση.(ΑΠ 364/2023).
4. Είναι αδιάφορο αν η ενέργεια ή η παράλειψη του υπαλλήλου πραγματοποιήθηκε ή όχι ή αν αυτός σκόπευε ειλικρινά να την υλοποιήσει (ΑΠ 1330/2023, 1277/2023, 1302/2022, 718/2020, 748/2020).
5. Περαιτέρω, από την αντιπαραβολή και σύγκριση των ανωτέρω διατάξεων προκύπτει ότι το προβλεπόμενο από αυτές έγκλημα της παθητικής δωροδοκίας (δωροληψίας υπαλλήλου) στη βασική του μορφή τιμωρείται **ως πλημμέλημα**, χαρακτηρίζεται δε **κακούργημα με** τη συνδρομή επιβαρυντικών περιστάσεων. (ΑΠ 1302/2022) .
6. Ειδικότερα, …….. Από τα προαναφερόμενα συνάγεται ότι **η αξιόποινη πράξη της παθητικής δωροδοκίας (δωροληψία υπαλλήλου), που τελέστηκε μέχρι 30-6-2019, δηλαδή πριν την ισχύ του νέου Π.Κ., φέρει τη μορφή πλημμελήματος,** ακόμη και αν ο υπαίτιος είχε την ιδιότητα του υπαλλήλου του Υπουργείου Οικονομικών, η ανωτέρω αξιόποινη πράξη είχε τελεστεί κατ' επάγγελμα ή συνήθεια, η αξία δε του ωφελήματος υπερέβαινε το ποσό των εκατό είκοσι χιλιάδων ευρώ (120.000,00 €) ή ήταν ιδιαίτερα μεγάλης αξίας *(ΑΠ 1302/2022 .* Α.Π. 1666/2019),
7. **την ίδια δε μορφή, δηλαδή πλημμελήματος,** φέρει η αυτή αξιόποινη πράξη που τελέστηκε μέχρι την αντικατάσταση του άρθρου 235 του Π.Κ. με την υποπαράγραφο

ΙΕ.6 του άρθρου πρώτου του Ν. 4254/2014 (Φ.Ε.Κ. 85/7-4-2014, τεύχος πρώτο), ακόμη και αν η ενέργεια ή παράλειψη του υπαιτίου, για την τέλεση του εν λόγω εγκλήματος, ήταν αντίθετη στα καθήκοντά του *(ΑΠ 1302/2022) .*

8. **Χρόνος δε τέλεσης του εγκλήματος είναι ο χρόνος που εκδηλώθηκε ο πρώτος τρόπος τέλεσης**, όμως με την απαίτηση του δώρου οπότε ο χρόνος κατά τον οποίο απαίτησε ο υπαίτιος το δώρο θεωρείται κατά νόμο (αρ. 17 ΠΚ) ως χρόνο τελέσεως της πράξεως, αρχομένου έκτοτε και **<u>του χρόνου παραγραφής</u>** της πράξεως, αποτέλεσμα το οποίο δεν επηρεάζεται από το γεγονός ότι μεταγενεστέρως πραγματώθηκε και άλλος τρόπος της ίδιας πράξεως, δηλαδή η καταβολή και αντίστοιχα η λήψη του δώρου, διότι η αξιόποινη πράξη είχε ήδη τελεσθεί και ολοκληρωθεί με την απαίτηση του δώρου ((*ΑΠ 1302/2022,*ΑΠ 1448/2011, 1611/2007,

9. Σε περίπτωση συνδρομής ***περισσοτέρων*** τρόπων τέλεσης του ***υπαλλακτικώς*** μικτού εγκλήματος της παθητικής δωροδοκίας (απαίτησης ή αποδοχής δώρου ή ωφελημάτων ή υπόσχεσης παροχής), διαπράττεται ***ένα μόνο έγκλημα*** με χρόνο τον πρώτο τρόπο τέλεσης, αφότου και αρχίζει ο χρόνος της παραγραφής (ΑΠ 364/2023).

10. Οι διατάξεις των παρ.1 και 2 του άρθρου 235, του νέου ΠΚ, ***είναι επιεικέστερες*** από τις αντίστοιχες διατάξεις του προϊσχύσαντος άρθρου 235 του ΠΚ, όπως τούτο είχε αντικατασταθεί από την υποπαράγραφο ΙΕ.6 του άρθρου δεύτερου του Ν.4254/2014 και καταλάμβανε την επίδικη πράξη και ως εκ του χρόνου τέλεσής της (2-7-2014 έως 8-7-2014), αφού στην ***πλημμεληματική μορφή*** της παθητικής δωροληψίας υπαλλήλου του προϊσχύσαν δίκαιο προέβλεπε μεγαλύτερη ποινή, δηλαδή ***φυλάκιση*** τουλάχιστον ενός έτους, ενώ στην κακουργηματική της μορφή προέβλεπε επίσης ***κάθειρξη*** μέχρι δέκα (10) ετών, μεγαλύτερο όμως ύψος της σωρευτικά απειλούμενης χρηματικής ποινής, ήτοι 15.000 έως 150.000 ευρώ, αντί των ήδη προβλεπομένων

χιλίων ημερησίων μονάδων το ανώτερο, δηλαδή 36.000 ευρώ (άρθρο 57 παρ.2 και 3 ΠΚ, για τον υπολογισμό της ημερήσιας μονάδας) (ΑΠ 1277/2023).

Δωροληψία και νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα

1. **Διαχρονικό δίκαιο:**
2. σε περίπτωση που τα εγκληματικά έσοδα από τη δωροληψία είναι **μεγαλύτερα των 15.000** ευρώ, θα εφαρμοσθεί ως **ευμενέστερη η πρόσφατη και ισχύουσα διάταξη του άρθρου 39 παρ. 1 εδ. δ΄ του Ν.4557/2018**, όπως αντικ. με το άρθρο 6 του Ν.4816/2021 (διότι προηγουμένως στην περίπτωση αυτή η νομιμοποίηση εσόδων τιμωρούνταν σε βαθμό κακουργήματος), ενώ αν τα έσοδα αυτά είναι **λιγότερα των 15.000 ευρώ**, θα εφαρμοσθεί ως **ευμενέστερη η προϊσχύσασα όμοια ρύθμιση των άρθρων 45 παρ. 1 εδ. θ΄ του Ν. 3691/2008 και 39 παρ. 1 εδ. θ΄ του Ν.4557/2018,** με την επισημείωση ότι στις δύο περιπτώσεις η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες τιμωρείται σε βαθμό πλημμελήματος. (ΑΠ 135/2023)..
3. **Εφόσον το ως άνω βασικό έγκλημα ήταν πλημμέλημα, τότε πλημμέλημα ήταν και το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων ύψους 600 ευρώ**, σύμφωνα με τις προαναφερθείσες διατάξεις των άρθρων 45 παρ. 1 εδ. θ΄ του Ν. 3691/2008, 39 παρ. 1 εδ. θ΄ του Ν. 4557/2018 και 39 παρ. 1 εδ. δ΄ του Ν. 4557/2018, όπως αντικ. με το άρθρο 6 του Ν. 4816/2021, και, συνεπώς, ενόψει του χρόνου τέλεσής της (19-6-2007) είχε πλέον υποκύψει από τις 19-6-2012 στην πενταετή για τα πλημμελήματα παραγραφή, σύμφωνα με τα άρθρα 111 παρ. 3 και 112 του ΠΚ, η οποία δεν ανεστάλη επί τριετία κατά τη διάταξη του άρθρου 113 παρ. 1, 2 εδ. α΄ του ΠΚ. (ΑΠ 135/2023).
4. Η **παραγραφή του βασικού εγκλήματος της παθητικής δωροδοκίας**, που τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους, **δεν έχει καμία έννομη συνέπεια στη συγκρότηση του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων** από εγκληματική δραστηριότητα και τούτο διότι η πράξη της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική

δραστηριότητα έχει **αυτοτελές άδικο έναντι της πρότερης πράξης, δηλαδή του βασικού εγκλήματος**.(ΑΠ 364/2023).

Παίγνια

(Ν 4002/2011)

1. Με τις διατάξεις που αφορούν τη ρύθμιση της αγοράς των παιγνίων, οι οποίες περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο Η΄(άρθρα 25 επ.) του Ν. 4002/2011 (ΦΕΚ Α΄/180/22.08.2011), και σύμφωνα με το άρθρο 26 του ιδίου νόμου, εφαρμόζονται μόνο στα ***ηλεκτρονικά τεχνικά - ψυχαγωγικά παίγνια*** και στα τυχερά παίγνια, που διενεργούνται (και στις δύο περιπτώσεις) με ***παιγνιομηχανημάτα*** ή μέσω του δ***ιαδικτύου***, σκοπείται, σύμφωνα και με ***την αιτιολογική έκθεση*** αυτού, η δημιουργία κατάλληλων ρυθμιστικών, εποπτικών και ελεγκτικών μηχανισμών ώστε: α) …, β)…… …, γ) … δ) ….., ε) …, και στ) ….. ώστε να περιοριστεί και προοπτικά να εξαλειφθεί ο παράνομος στοιχηματισμός και ***τα ποινικά αδικήματα*** που υποθάλπει (απάτη, φοροδιαφυγή, νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές πράξεις κλπ.). ….., ενώ προβλέπονται και αυστηρές ***ποινικές*** και διοικητικές κυρώσεις για τους παραβάτες. (ΑΠ 1705/2022)
2. Από τις διατάξεις του άρθρου 25 Ν 4002/2011 καθίσταται προφανές ότι και οποιοσδήποτε ***ηλεκτρονικός υπολογιστής*** μπορεί να καταστεί παιγνιομηχάνημα κατά την ανωτέρω έννοια, από τη στιγμή που εγκαθίσταται και λειτουργεί σε αυτόν, μόνιμα ή προσωρινά, λογισμικό τεχνικού - ψυχαγωγικού ή τυχερού παιχνιδιού(ΑΠ 1705/2022)…
3. Οι υποχρεώσεις ***αδειοδότησης*** της δραστηριότητας εκμετάλλευσης παιγνίων και πιστοποιήσεων παιγνίων, μηχανημάτων διεξαγωγής παιγνίων και καταστημάτων διεξαγωγής παιγνίων, είναι υποχρεωτικές και η παράβασή τους επιφέρει τις διοικητικές και ***ποινικές κυρώσεις*** που προβλέπονται στα άρθρα 51 και 52 του Ν. 4002/2011…(ΑΠ 1705/2022)
4. Για την αντικειμενική στοιχειοθέτηση της προβλεπομένης στο άρθρο 52 § 4 του Ν. 4002/2011 αξιόποινης πράξεως, αρκεί ***η εγκατάσταση ή λειτουργία*** ηλεκτρονικά διεξαγομένων τεχνικών - ψυχαγωγικών παιγνίων (άρθρ. 52 § 4) με παιγνιομηχανήματα, ***χωρίς*** την απαιτούμενη ***πιστοποίηση*** είτε του παιγνίου είτε του παιγνιομηχανήματος είτε του καταστήματος. (ΑΠ 1705/2022)

Παράβαση καθήκοντος

1. Στοιχεία του εγκλήματος είναι***: α) Ιδιότητα υπαλλήλου*** στο δράστη με την έννοια του άρθρου 13α ΠΚ. Υπάλληλοι θεωρούνται κατά κανόνα και οι κρατικοί λειτουργοί που είναι άμεσα όργανα του κράτους, κρίθηκε δε, ειδικότερα, ότι έχει την ιδιότητα του υπαλλήλου ο Προϊστάμενος Πολεοδομικού γραφείου (ΑΠ 71/2014), β***) παράβαση των καθηκόντων*** που ανατίθενται στον υπάλληλο, ως όργανο του κράτους και επιβάλλονται σ' αυτόν από το νόμο ή καθορίζονται με διοικητική πράξη ή ενυπάρχουν στη φύση της υπηρεσίας του και αναφέρονται στην έκφραση από τον υπάλληλο της θέλησης της πολιτείας και στην άσκηση της κρατικής εξουσίας μέσα στον κύκλο των δημοσίων υποθέσεων και ενεργειών στις σχέσεις της έναντι των τρίτων (ΟλΑΠ 7/2008, ΑΠ 637/2018), γ***) δόλος του δράστη***, δηλαδή πρόθεση που περιέχει τη θέληση παράβασης του καθήκοντος της υπηρεσίας (ΑΠ 637/2018), ενώ επιπλέον απαιτείται και σκοπός του να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον παράνομη υλική ή ηθική ωφέλεια ή να βλάψει το κράτος ή κάποιον άλλο, χωρίς να απαιτείται και η επίτευξη του σκοπού (ΑΠ 1230/2022, 637/2018, ΑΠ 1252/2015).
2. Το έννομο αγαθό που προστατεύει η διάταξη ***του άρθρου 259 ΠΚ*** και προσβάλλεται από την αξιόποινη πράξη, που προβλέπεται από αυτήν, είναι η ***ομαλή και απρόσκοπτη διεξαγωγή της δημόσιας υπηρεσίας*** και η λειτουργία των δημοσίων υπηρεσιών αποκλειστικά προς το συμφέρον της πολιτείας και της κοινωνίας, που έχουν ταχθεί να υπηρετούν οι υπάλληλοι με χρηστότητα και καθαρότητα. Ως εκ τούτου, αξιόποινο χαρακτήρα κατά το άρθρο 259 ΠΚ, ενέχουν μόνον οι παραβάσεις συγκεκριμένων υπηρεσιακών καθηκόντων, κατά την άσκηση υπηρεσιακής δραστηριότητας. Έτσι, αξιόποινη είναι η ελεγχόμενη πράξη (ενέργεια ή παράλειψη) του υπαλλήλου μόνον αν συνιστά (θετικά ή αποθετικά) έκφραση πολιτειακής βούλησης και άσκηση κρατικής εξουσίας μέσα στον κύκλο των δημόσιων υποθέσεων.

(ΟλΑΠ 7/2008, ΑΠ 1610/2023, 1046/2023, 443/2023, 122/2022, 375/2021, 134/2020).

3. Ως καθήκον, η παράβαση του οποίου καθιστά αξιόποινη τη συμπεριφορά του υπαλλήλου, δεν νοείται οποιοδήποτε υπαλληλικό καθήκον, …… αλλά μόνο το καθήκον εκείνο, που συνδέεται με την ***άσκηση συγκεκριμένης υπηρεσιακής δραστηριότητας*** στο πλαίσιο στις ***καθ' ύλην*** και ***κατά τόπον*** αρμοδιότητας του υπαλλήλου, εκείνο δηλαδή που ανάγεται στην εκτέλεση του ανατεθειμένου σ' αυτόν υπηρεσιακού έργου. Ως εκ τούτου, αξιόποινο χαρακτήρα, κατά το άρθρο 259 του ΠΚ, ενέχουν μόνον οι παραβάσεις ***συγκεκριμένων υπηρεσιακών καθηκόντων*** κατά την άσκηση υπηρεσιακής δραστηριότητας.(ΑΠ 1610/2023, 1047/2023, 445/2023, 1022/2022)

4. **Διακριτική ευχέρεια υπαλλήλου.** Αν κατά την άσκηση των καθηκόντων του υπαλλήλου υπάρχει πεδίο διακριτικής ευχέρειας αυτού, η παράβαση μπορεί να συντελεστεί και ***με κακή χρήση της διακριτικής εξουσίας***, την υπέρβαση, δηλαδή, των ακραίων ορίων της διακριτικής εξουσίας, τα οποία επιβάλλουν οι αρχές της υπεροχής του δημόσιου συμφέροντος, της χρηστής διοίκησης, της καλής πίστεως, της αμεροληψίας της διοίκησης, της ισότητας και της εξυπηρέτησης του σκοπού του νόμου ή με την κατάχρηση εξουσίας, η οποία υπάρχει στην περίπτωση που, αν και δεν παραβιάζεται κάποια διάταξη νόμου, η πράξη ασκείται για την εξυπηρέτηση σκοπού καταδήλως ξένου προς το σκοπό, στον οποίο απέβλεψε ο νόμος, όταν, δηλαδή, είναι απόρροια ελατηρίων και κινήτρων που καταδήλως αποβλέπουν στην εξυπηρέτηση σκοπού άλλου από εκείνον του νόμου. (ΑΠ 1103/2023, 1047/2023, 445/2023, 445/2019, 1557/2017,

5. Σκοπός παράνομης ωφέλειας ή βλάβης υπάρχει όταν ο δράστης επιδιώκει με την παράβαση των υπηρεσιακών του καθηκόντων να

επιφέρει την παράνομη ωφέλεια ή τη βλάβη και ***συγχρόνως όταν η υπηρεσιακή παράβαση*** είναι αντικειμενικά πρόσφορη να οδηγήσει στην ωφέλεια ή τη βλάβη με τον συγκεκριμένο τρόπο που σχεδιάστηκε και τελέστηκε από τον δράστη, ο οποίος πρέπει να γνωρίζει την εν λόγω ***προσφορότητα***. (ΑΠ 1046/2023, 997/2022).

6. Τέτοια ***προσφορότητα*** υπάρχει όταν η ωφέλεια ή η βλάβη που επιδιώκει ο δράστης μπορεί να πραγματωθεί μόνο με την παράβαση του συγκεκριμένου καθήκοντος. Ενώ, αν η παράβαση καθήκοντος έγινε ***για άλλον σκοπό*** ή με κανέναν σκοπό ή η ωφέλεια ή η βλάβη επέρχεται ως ***συμπτωματική*** συνέπεια της παράβασης, τότε το έγκλημα της παράβασης καθήκοντος ***δεν*** στοιχειοθετείται (ΑΠ 445/2023, 997/2022).
7. Η κατά ***παράβαση του καθήκοντος***, που διαγράφεται στη διάταξη του άρθρου 24 παρ.2 του ν.1397/1983, **παροχή ιδιωτικού έργου σε ιδιωτική κλινική από ιατρό του ΕΣΥ** πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης, ***δηλαδή από μόνιμο δημόσιο λειτουργό,*** με σκοπό προσπορισμού ***οφέλους*** του ιδίου ή τρίτου, στοιχειοθετεί πλήρως και την αντικειμενική και την υποκειμενική υπόσταση του από το άρθρο 259 ΠΚ προβλεπόμενο και τιμωρούμενο έγκλημα της παράβασης καθήκοντος (ΑΠ 1046/2023).

Παραβίαση δικαστικής απόφασης
(αρ. 169Α παρ.1 ΠΚ)

1. **Επιεικέστερη Διάταξη** , άρθρο 2 ΠΚ. Για την πλήρωση της υπόστασης του εγκλήματος που προβλέπεται από την, εν προκειμένω εφαρμοσθείσα, κατ΄ άρθρο 2 ΠΚ, **ως επιεικέστερη** εκείνης του άρθρου 232Α παρ. 1 του προϊσχύσαντος ΠΚ, διάταξη του άρθρου 169Α παρ.1 ΠΚ όπως όμως αυτή ίσχυε μέχρι την 18.11.2021 (πριν την αντικατάστασή της ως προς την ποινή από το άρθρο 3 παρ.7 του

Ν.4637/18.11.2019), απαιτείται αντικειμενικά μεν η μη συμμόρφωση σε προσωρινή διαταγή ή διάταξη δικαστικής ή εισαγγελικής που αφορά μεταξύ άλλων την άσκηση της γονικής μέριμνας και την επικοινωνία με το τέκνο, υποκειμενικά δε κοινός δόλος, που συνίσταται στη γνώση και στη θέληση παραβίασης της διάταξης της απόφασης (ΑΠ 1078/2022, 730/2021, 897/2019).

2. Ειδικότερα, η δικαστική απόφαση, που ρυθμίζει την άσκηση της γονικής μέριμνας ή το δικαίωμα επικοινωνίας του γονέα με το ανήλικο τέκνο, είναι μεν διαπλαστική και όχι καταψηφιστική, πλην, όμως, για την πλήρωση της αντικειμενικής και της υποκειμενικής υπόστασης του εγκλήματος τούτου ***δεν απαιτείται*** η παραβιαζόμενη αυτή απόφαση να διαλαμβάνει εξαναγκαστικά μέτρα (άρθρα 946, 947 του ΚΠολΔ) ή να έχει επισπευθεί αναγκαστική εκτέλεσή της κατά τον ΚΠολΔ, ***ούτε*** απαιτείται τυπική ***επίδοση της απόφασης***, αλλά αρκεί ο υπόχρεος προς συμμόρφωση να έλαβε με οποιονδήποτε τρόπο ***γνώση*** αυτής (ΑΠ 1447/2023, 549/2023, 1078/2022, 730/2021, 897/2019).

3. Παραβίαση δικαστικής απόφασης (αρ. 169^{Α} ΠΚ) .Από την αντιπαραβολή των άρθρων 232 Α πΠΚ και 169 Α νΠΚ (πριν από την αντικατάσταση της παραγράφου 1 αυτού με το άρθρο 34 του Ν. 4855/2021), σαφώς προκύπτει, ότι η τελευταία είναι **ευμενέστερη για τον κατηγορούμενο**, αφού **απαλείφθηκε από αυτήν η περίπτωση της εκ προθέσεως μη συμμόρφωσης** σε προσωρινή διαταγή δικαστή ή δικαστηρίου ή σε διάταξη δικαστικής απόφασης, με την οποία υποχρεώθηκε (ο κατηγορούμενος) σε παράλειψη ή σε ανοχή ή σε πράξη που δεν μπορεί να γίνει από τρίτο πρόσωπο και η επιχείρησή της εξαρτάται αποκλειστικά από τη βούλησή του, **η οποία (πράξη) δεν είναι πλέον αξιόποινη**, ενόψει ότι ήδη τιμωρείται μόνο όποιος δεν συμμορφώνεται σε προσωρινή διαταγή ή διάταξη δικαστικής ή εισαγγελικής απόφασης σχετικής με τη ρύθμιση της νομής ή της κατοχής, την άσκηση της γονικής

μέριμνας, την επικοινωνία με το τέκνο και τη ρύθμιση της χρήσης της οικογενειακής στέγης και της κατανομής των κινητών μεταξύ συζύγων (ΑΠ 1211/2023, 27/2023, 1315/2022, 588/2020, 832/2020).

4. **Παραβίαση δικαστικής απόφασης (αρ. 169^{Α} ΠΚ).** Η δικαστική απόφαση, που ρυθμίζει το δικαίωμα επικοινωνίας του γονέως με το ανήλικο τέκνο, είναι μεν δ**ιαπλαστική** και όχι καταψηφιστική, πλην όμως, για την πλήρωση της αντικειμενικής και της υποκειμενικής υπόστασης του εγκλήματος τούτου **δεν** απαιτείται η παραβιαζόμενη αυτή απόφαση να διαλαμβάνει **εξαναγκαστικά μέτρα** (άρθρα 946, 947 ΚΠολΔ) ή να έχει επισπευσθεί **αναγκαστική εκτέλεση της** κατά τον ΚΠολΔ, **ούτε** απαιτείται **τυπική επίδοση** της απόφασης, αλλά αρκεί ο υπόχρεος προς συμμόρφωση να έλαβε με οποιονδήποτε τρόπο **γνώση αυτής** (ΑΠ 1211/2023, 27/2023, 779/2022, ΑΠ 897/2019).

5. Η αναφορά της λέξης <<τέκνου>> (παιδιού) **δεν αναφέρεται ούτε ερμηνεύεται, ως σύνδεση αποκλειστικά με το γονέα αυτού ,αλλά και σε σχέση και με άλλα πρόσωπα, που αναγνωρίζεται το δικαίωμα επικοινωνίας με το παιδί, όπως με ανιόντες, παππούδες,** ή γίνεται οποιαδήποτε αναφορά για ρύθμιση κάποιας σχέσης ή οποιοδήποτε θέμα έχει σχέση με ανήλικα παιδιά. Οποιαδήποτε άλλη ερμηνεία εκφεύγει από το ως άνω σκοπό της διάταξης αυτής και παραβλέπει την βούληση του νομοθέτη **να είναι αξιόποινη οποιαδήποτε παραβίαση απόφασης ή προσωρινής διαταγής, που αφορά την επικοινωνία όχι μόνο του τέκνου, με γονέα, αλλά και την επικοινωνία του παιδιού με ανιόντες (παππούδες)**. (ΑΠ 748/2025).

Παραβίαση μέτρων γιατην πρόληψη ασθενειών (αρ. 285 ΠΚ)

1. Για τη **συγκρότηση του εγκλήματος** της παραβίασης μέτρων μετάδοσης ασθενειών της παρ. 1 απαιτείται ο δράστης να προβαίνει στην παραβίαση μέτρων τεθέντων από τον νόμο ή με επιτακτική διαταγή της αρχής, δημιουργουμένου έτσι του κινδύνου μετάδοσης ασθενειών. Για την πραγμάτωση του εγκλήματος δεν απαιτείται να έχει επέλθει και η μετάδοση της ασθενείας, αρκεί η ύπαρξη τέτοιου κινδύνου (έγκλημα αφηρημένης διακινδύνευσης), ήτοι η δυνατότητα πρόκλησης εμπειρικού και όχι υποθετικού κινδύνου μετάδοσης της ασθένειας σε αόριστο αριθμό ανθρώπων, ο οποίος συντρέχει όταν υφίσταται μία λειτουργική πηγή κινδύνου μετάδοσης της ασθένειας. Στην περίπτωση βέβαια που έχει επέλθει ο κίνδυνος και έχει μεταδοθεί η ασθένεια σε άνθρωπο, το έγκλημα διώκεται σε βαθμό κακουργήματος κατά την παράγραφο 2 περ. β΄ του ιδίου άρθρου. Για το τετελεσμένο της πράξης αρκεί από την παραβίαση των μέτρων, με ενέργεια ή παράλειψη του δράστη να δημιουργείται δυνατότητα εξάπλωσης της νόσου, χωρίς όμως να χρειάζεται παραπέρα να αποδεικνύεται και δημιουργία συγκεκριμένου κινδύνου, ήτοι το εν λόγω έγκλημα είναι αφηρημένης διακινδυνεύσεως όπως ήδη αναφέρθηκε και συρρέει φαινομενικά με τις σχετικές ειδικές ποινικές διατάξεις (αρχή απορρόφησης). Πρόκειται περί λευκού ποινικού νόμου (που δεν πάσχει όμως ανεπίτρεπτης συνταγματικά - άρθρο 7 παρ. 1 Σ. - αοριστίας, αφού το ίδιο το άρθρο προσφέρει από μόνο του σταθερά κριτήρια επιλογής των διατάξεων της λοιπής νομοθεσίας), για την συμπλήρωση του οποίου προβλέπονται μέτρα που θεσπίζονται είτε στο πλαίσιο τυπικού νόμου είτε κατόπιν εξουσιοδότησης από την αρμόδια αρχή. **Το στοιχείο της αρμοδιότητας της αρχής, αποτελεί ειδικό στοιχείο του αδίκου** που

περιλαμβάνεται με θετική διατύπωση στην αντικειμενική πλευρά της νομοτυπικής μορφής του εγκλήματος, της αναρμοδιότητας, δηλαδή της αρχής αποτελούσης ουσιαστικά λόγο άρσης του αδίκου. Τα υπό της αρμόδιας αρχής τεθέντα μέτρα πρέπει να έχουν επιτακτικό χαρακτήρα, να έχουν λάβει τη μορφή δεσμευτικών οδηγιών, που να απαιτούν υπακοή και όχι απλών συστάσεων. Επίσης, πρέπει να είναι σε κάθε περίπτωση σχετικά με τους τρόπους μετάδοσης της συγκεκριμένης ασθένειας και μάλιστα αποτρεπτικά αυτής, εις τρόπον ώστε η παραβίασή τους να μπορεί να οδηγήσει αιτιακά στη διάδοση της ασθένειας, με την έννοια ότι θα πρέπει να αποτελούν όρους, που αυτοδύναμα εξελισσόμενοι, επιφέρουν το αποτέλεσμα της μεταδόσεώς της. Η παραβίαση των μέτρων για την αποφυγή διάδοσης του κορωνοϊού πληροί ασφαλώς το εν λόγω στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης του κατ' άρθρο 285 ΠΚ αδικήματος. (ΑΠ 1416/2024)

2. **Μεταδοτική νόσος** είναι γενικά κάθε νόσος που μεταδίδεται άμεσα ή έμμεσα και προσβάλλει στον ίδιο περιορισμένο χώρο ή ευρύτερη περιφέρεια με τα ίδια νοσηρά φαινόμενα κατά το ίδιο χρόνο ή σε μεγάλα ή μικρά χρονικά διαστήματα μεγάλο αριθμό ανθρώπων ή ζώων ομοειδών ή ετεροειδών. **Μεταδοτική ασθένεια** είναι αυτή που μπορεί να μεταδοθεί από άνθρωπο σε άνθρωπο και να προσλάβει το χαρακτήρα επιδημίας όπως που μεταδίδεται και στον άνθρωπο, όπως εν προκειμένω ο κορωνοϊός, ενώ είναι αδιάφορος ο τρόπος μετάδοσης. **Διατεταγμένα μέτρα** συνιστούν όλες οι απαγορεύσεις ή επιβεβλημένες ενέργειες, που έπρεπε να τηρηθούν προς αποτροπή της εμφάνισης, περαιτέρω διάδοσης της μεταδοτικής ασθένειας και βεβαίως είναι αδιάφορη η αποτελεσματικότητά τους στην πρόληψη της σχετικής ασθένειας. (ΑΠ 1416/2024)
3. Η πράξη της παρ. 1 είναι **τετελεσμένη με την εκδήλωση του κινδύνου, χωρίς να είναι ανάγκη να μεταδοθεί και η νόσος.** Αν η πράξη τελείται με θετική ενέργεια, λ.χ. προσπάθεια διαφυγής από καραντίνα είναι νοητή η απόπειρα, ενώ αν τελείται με παράλειψη, λ.χ. με μη συμμόρφωση σε

υποχρέωση εμβολιασμού, η πράξη είναι ολοκληρωμένη με την εκδήλωση της παράλειψης και δεν είναι νοητή η απόπειρα (ΑΠ 1416/2024).

4. Με την Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου της 25-2-2020 (ΦΕΚ Α΄ 42/25-2-2020), με τον τίτλο «Κατεπείγοντα μέτρα αποφυγής και περιορισμού της διάδοσης κορωνοϊού», η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 1 του Ν. 4682/2020 (ΦΕΚ Α΄ 76/3.4.2020) και έχει ισχύ νόμου από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, θεσπίστηκε η δυνατότητα των αρμοδίων αρχών προς λήψη μέτρων πρόληψης, υγειονομικής παρακολούθησης, καθώς και περιορισμού της διάδοσης της νόσου κορωνοϊού (covid-19), τα οποία - μεταξύ άλλων - συνίσταντο στον προσωρινό περιορισμό προσώπων προσώπων, για τα οποία υπάρχουν εύλογες υπόνοιες ότι μπορεί να μεταδώσουν άμεσα ή έμμεσα τη νόσο (περ. α΄), υπό συνθήκες που αποτρέπουν την επαφή με τρίτα πρόσωπα, από την οποία θα μπορούσε να προκληθεί μετάδοση της νόσου. Το **μέτρο του προσωρινού περιορισμού** δύναται να υλοποιείται σε κατάλληλο χώρο νοσοκομείου, υγειονομικής δομής, θεραπευτικού ιδρύματος, σε κατάλληλες δημόσιες ή ιδιωτικές εγκαταστάσεις προσωρινής διαμονής, ή και κατ' οίκον, ανάλογα με την απόφαση του αρμόδιου κάθε φορά οργάνου, προσώπων, για τα οποία υπάρχουν εύλογες υπόνοιες ότι μπορεί να μεταδώσουν άμεσα ή έμμεσα τη νόσο. Η ενεργοποίηση της νομοθετικής αυτής διαδικασίας κρίθηκε από τις αρμόδιες υγειονομικές επιτροπές απαραίτητη ενόψει της διασυνοριακής ραγδαίας εξάπλωσης του κορωνοϊού, της ταυτόχρονης εμφάνισης αυξανόμενων κρουσμάτων στην ενδοχώρα και κυρίως της υψηλής μεταδοτικότητας που εμφάνιζε η νόσος σύμφωνα με τα επιδημιολογικά δεδομένα. Περαιτέρω, στο άρθρο 1 παρ. 6 αυτής, προβλέπεται ότι: «Όποιος δεν συμμορφώνεται με τα μέτρα του παρόντος άρθρου τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο (2) ετών, εκτός αν η πράξη τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη». Συνεπώς, από το κείμενο της διάταξης αυτής προκύπτει η ξεκάθαρη και ρητή νομοθετική επιλογή, **η ως άνω διάταξη να λειτουργεί ως επικουρική έναντι αυτής του άρθρου 285 ΠΚ και άρα να συρρέει φαινομενικά με αυτή,** καθώς το 285 ΠΚ προβλέπει αυστηρότερο πλαίσιο ποινής (ΑΠ 1416/2024).

Παραβίαση της προς διατροφή υποχρέωσης
(αρ. 358 ΠΚ)

1. Στοιχεία ***νομοτυπικής μορφής*** του αδικήματος (άρθρο 358 ΠΚ) . Για τη στοιχειοθέτηση της αντικειμενικής υπόστασης ***δεν απαιτείται και τυπική επίδοση της απόφασης*** με δικαστικό επιμελητή. ***Η κακοβουλία*** αποτελεί πρόσθετο στοιχείο της υποκειμενικής υπόστασης, το οποίο διαμορφώνεται από τη μη συμμόρφωση του υποχρέου παρά την οικονομική του δυνατότητα να καταβάλει το χρηματικό ποσό που επιδικάσθηκε στο δικαιούχο, επομένως απαιτείται η αναφορά συγκεκριμένων πραγματικών περιστατικών, από τα οποία να προκύπτει ότι κατά τον κρίσιμο χρόνο καταβολής υπήρχε η σχετική οικονομική δυνατότητα του υποχρέου *(ΑΠ 1049/2022, 914/2020).*
2. **Δεν απαιτείται η τυπική επίδοση της αποφάσεως** με δικαστικό επιμελητή ούτε δε και επίδοση επιταγής προς πληρωμή αλλά **αρκεί η γνώση του υποχρέου** της περί διατροφής υποχρεώσεώς του βάσει της ήδη εκδοθείσας σε βάρος του δικαστικής απόφασης και του ότι η δικαιούχος της διατροφής, εξαιτίας της **κακόβουλης** από μέρους του παραβιάσεως της υποχρεώσεως προς διατροφή, υπέστη στερήσεις και αναγκάστηκε να δεχθεί την βοήθεια άλλων (ΑΠ 1073/2024).
3. Για τη ***στοιχειοθέτηση του εγκλήματος*** απαιτείται: **α)** υποχρέωση διατροφής από το Νόμο, που ιδρύεται με βάση το δεσμό του γάμου μεταξύ των συζύγων, διαζευγμένων συζύγων, συγγενών εξ αίματος κατευθείαν γραμμή ή αδελφών και θετών τέκνων, **β)** η υποχρέωση για διατροφή να έχει αναγνωριστεί, έστω και προσωρινά με δικαστική ***απόφαση*** ..... **γ)** ***δόλος,*** ήτοι ... ενδιάθετη βούληση μη συμμορφώσεως του δράστη προς την υποχρέωση, οφειλόμενη σε **κακεντρέχεια και κακή θέληση** να στερηθεί ο δικαιούχος τα αναγκαία προς το ζην, παρότι είχε

την οικονομική δυνατότητα να καταβάλει το χρηματικό ποσό που επιδικάσθηκε για την κάλυψη των αναγκών επιβιώσεως του δικαιουμένου προσώπου για το προσδιορισμένο χρονικό διάστημα και δεν αρκεί λησμοσύνη ή οικονομική αδυναμία, η δε οικονομική δυνατότητα του υποχρέου κρίνεται σε σχέση με την οικονομική του κατάσταση και την επαγγελματική του δραστηριότητα αρκεί δε και ενδεχόμενος δόλος και **δ)** ο δικαιούχος να υποστεί ***πράγματι στερήσεις*** ή να αναγκαστεί να ζητήσει ή να δεχθεί βοήθεια άλλων (ΑΠ 1073/2024, 1144/2023, 986/2023, 315/2023, 223/2023, 132/2023, 30/2022).

4. Οι **στερήσεις** αναφέρονται γενικά στη διατροφή σε όλη της την έκταση και όχι μόνο στα απολύτως αναγκαία μέσα συντήρησης. Ως **"βοήθεια"** νοείται η υλική βοήθεια άλλων, έστω και απώτερων υποχρέων προς διατροφή, συγγενών ή μη, φίλων κλπ ή κρατικής κοινωνικής πρόνοιας ή ιδρυμάτων (ΑΠ 1073/2024, 315/2023, 132/2023, 572/2021, 914/2020).

5. Επιεικέστερη η ισχύουσα διάταξη, ως προς την απειλούμενη ποινή. Δεν απαιτείται τυπική επίδοση της απόφασης. Η παραβίαση της υποχρεώσεως προς διατροφή τελείται **κατ' εξακολούθηση** για απέχοντα χρονικώς διαστήματα (μηνών). Η απόφαση του πολιτικού δικαστηρίου **δεσμεύει το ποινικό δικαστήριο περί της υπάρξεως υποχρεώσεως διατροφής**, πλην όμως τούτο **ερευνά το κύρος και την ισχύ της αποφάσεως** κατά το άρθρο 60 παρ.1 του ΚΠοινΔ, σε συνάρτηση με τον χρόνο της παραβιάσεως της υποχρεώσεως διατροφής, **όχι όμως και την ορθότητα αυτής** (ΑΠ 315/2023, 1173/2022, 572/2021, 914/2020, 485/2019, 849/2018,

6. Η παραβίαση της υποχρεώσεως προς διατροφή τελείται ***κατ' εξακολούθηση*** για απέχοντα χρονικώς διαστήματα (μηνών) και αν η στέρηση αφορά ***περισσότερα*** από ένα πρόσωπα, όπως δύο ανήλικα τέκνα, πρόκειται για ισάριθμα εγκλήματα σε

αληθινή συρροή, δηλαδή για αυτοτελή εγκλήματα (όσα και τα δικαιούχα πρόσωπα) που τελέσθηκε το καθένα κατ' εξακολούθηση (ΑΠ 315/2023).

7. **Επιεικέστερη** η νέα διάταξη, διότι προστέθηκε και το στοιχείο της ύπαρξης **«εκτελεστού τίτλου»** δηλαδή προστέθηκε νέο στοιχείο στο πραγματικό του κανόνα δικαίου και ***δεν αρκεί η ύπαρξη αναγνωριστικής απόφασης*** (ΑΠ 1073/2024, 315/2023).

Παραβίαση του απορρήτου της τηλεφωνικής επικοινωνίας
(αρ. 370 ΠΚ)

1. Για τη στοιχειοθέτηση του προβλεπόμενου στην παρ. 1 εδ. β' εγκλήματος πρέπει η αποτύπωση να αφορά **ιδιωτική τηλεφωνική συνδιάλεξη** μεταξύ των ανωτέρω προσώπων (δράστη και παθόντος τρίτου), **χωρίς τη συναίνεση** του παθόντος, για τη στοιχειοθέτηση δε του προβλεπόμενου στην παρ. 2 εδ. α' του ανωτέρω άρθρου εγκλήματος της παραβίασης προφορικής συνομιλίας, με τη μορφή της αποτύπωσης σε υλικό φορέα μη δημόσιας πράξης άλλου, πρέπει η αποτύπωση να αφορά **ιδιωτική** και όχι δημόσια πράξη του παθόντος. (ΑΠ 750/2025, 654/2023, 1168/2013).

2. Με την διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 370Α του Π.Κ. προστατεύεται πρωταρχικά η προσωπικότητα του ανθρώπου, Ο όρος **«αθέμιτα»** έχει την έννοια ότι η αποτύπωση σε υλικό φορέα για να είναι αξιόποινη, πρέπει να πραγματοποιείται χωρίς δικαίωμα που θα παρέχει την αντίστοιχη εξουσία προς διενέργεια στον δράστη, παρά την έλλειψη συναίνεσης του ενδιαφερομένου, ενώ **«θεμιτή»** είναι η προσβολή, όταν με ρητή διάταξη νόμου χορηγείται αντίστοιχο δικαίωμα προσβολής της ιδιωτικής ζωής ή συντρέχει λόγος δικαιολόγησης του άδικου χαρακτήρα της πράξης, δηλαδή το «αθέμιτο» προκύπτει από αυτήν καθεαυτήν την αποτύπωση σε υλικό φορέα μη δημόσιας πράξης του παθόντος. (ΑΠ 750/2025, 654/2023, 1168/2013).

3. Για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος που προβλέπεται από το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 2 του **άρθρου 370Α Π.Κ.** (με το οποίο θεσμοθετείται διαφορετικό αδίκημα από εκείνο του πρώτου εδαφίου της ίδιας παραγράφου του άνω άρθρου), πρέπει η αποτύπωση σε υλικό φορέα να αφορά ιδιωτική συνομιλία μεταξύ δράστη και παθόντος τρίτου χωρίς τη συναίνεση του παθόντος. Ιδιωτική είναι η συνομιλία, που δεν διεξάγεται δημόσια, δηλαδή, κατά τη βούληση των συνομιλούντων, δεν προορίζεται να ακουστεί από αόριστο αριθμό προσώπων, ασχέτως χώρου όπου έγινε αυτή (**Πολιτική Ολ. Α.Π. 1/2001**, Α.Π.677/2017), ήτοι ανεξαρτήτως του αν η συνομιλία έγινε σε δημόσιο χώρο, καθώς και του αν κάποιος από τους συνομιλούντες είχε την πρόθεση να τη δημοσιοποιήσει μεταγενέστερα και ανεξάρτητα από το περιεχόμενό της, το οποίο δεν αποτελεί στοιχείο της αντικειμενικής υποστάσεως του εν λόγω εγκλήματος (ΑΠ 750/2025, 1329/2023, 677/2017, 1532/2013)

Παραβίαση υπηρεσιακού απορρήτου

(άρθρο 352).

Ευμενέστερη ως προς τη στοιχειοθέτηση της υποκειμενικής υπόστασης είναι η διάταξη του ***προϊσχύσαντος ΠΚ,*** διότι αξιώνει ως ***πρόσθετο στοιχείο*** της υποκειμενικής υπόστασης του εγκλήματος ***την επιδίωξη*** του δράστη να προσπορίσει στον εαυτό του ή σ' άλλον όφελος ή να βλάψει το κράτος ή κάποιον άλλο, ***ενώ*** ως προς την προβλεπόμενη ***ποινή ευμενέστερη*** είναι η διάταξη ***του ισχύοντος ΠΚ*** που προβλέπει ποινή φυλάκισης και χρηματική ποινή έναντι του προϊσχύσαντος ΠΚ που προέβλεπε ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών (3) μηνών (ΑΠ 1205/2022).

Παράβολο δικηγόρου

Υποχρέωση προκαταβολής.

Η μη εκπλήρωση της υποχρέωσης προκαταβολής της παράστασης για τη συζήτηση κάθε είδους ένδικων μέσων ή βοηθημάτων, θεωρείται ***ως τυπική παράλειψη,*** που

μπορεί να καλυφθεί μετά τη συζήτηση και πριν από την έκδοση της απόφασης, ενώ ειδικά, ως προς την υποχρέωση κατάθεσης του σχετικού γραμματίου καταβολής των εισφορών για την κατάθεση κάθε είδους ποινικών ένδικων μέσων ή βοηθημάτων, ορίζεται ότι η μη εκπλήρωσή της ουδέποτε έχει ως συνέπεια την απόρριψη του ένδικου μέσου ή βοηθήματος ως απαράδεκτου, η δε κύρωση, στην περίπτωση αυτή, περιορίζεται στην επιβολή, σε βάρος του υπαίτιου δικηγόρου, των προβλεπόμενων στο άρθρο 61 παρ. 5 του ν. 4194/2013 (Κώδικα Δικηγόρων) ***πειθαρχικών ποινών,*** με βάση σχετική ειδοποίηση, που γίνεται από τον προϊστάμενο της γραμματείας του αρμόδιου Δικαστηρίου προς τον οικείο Δικηγορικό Σύλλογο.(ΑΠ 104/2023).

Παραγραφή .

1. Στο ***κατ΄εξακολούθηση έγκλημα*** (98 παρ. 1) η κάθε επιμέρους πράξη διατηρεί την ***αυτοτέλειά της*** ως προς την παραγραφή και το χαρακτηρισμό της ως κακουργήματος ή πλημμελήματος (*ΑΠ 529/2022).*
2. **Παραγραφή στα αδικήματα του καταργηθέντος Ν 1608/1950**. Για την εύρεση της ευμενέστερης διάταξης ως προς το ζήτημα της παραγραφής, και με δεδομένο ότι η απειλούμενη ποινή για την ιδιαζόντως επιβαρυντική περίσταση του άρθρου 1 παρ.1 περ. β' του ν. 1608/1950 ήταν αυτή της ισόβιας κάθειρξης, τίθενται σε σύγκριση αφενός η διάταξη του άρθρου 111 παρ.2 περ. α του προϊσχύσαντος ΠΚ, κατά την οποία τα κακουργήματα παραγράφονται μετά είκοσι έτη, αν ο νόμος προβλέπει γι' αυτά την ποινή της ισόβιας κάθειρξης, και αφετέρου οι διατάξεις των άρθρων 386 παρ.2 εδ. β' και 242 παρ.5 εδ.β' του ισχύοντος ΠΚ, κατά τις οποίες οι πράξεις αυτές παραγράφονται μετά είκοσι έτη. Τόσο οι διατάξεις του προϊσχύσαντος ΠΚ όσο και αυτές του νέου ΠΚ προβλέπουν εικοσαετή παραγραφή και συνεπώς δεν τίθεται ζήτημα εφαρμογής στη συγκεκριμένη περίπτωση ευνοϊκότερης διάταξης, αφού η παραγραφή ήταν ***και είναι εικοσαετής*** (*ΑΠ 1035/2022).*

Παράνομη βία

(αρ. 330 ΠΚ)

1. Για την στοιχειοθέτηση του εγκλήματος της παράνομης βίας, που είναι γνήσιο πολύτροπο ή υπαλλακτικώς μικτό έγκλημα, η νομοτυπική μορφή του οποίου είναι η ίδια τόσο υπό την ισχύ του παλαιού Π.Κ. όσο και υπό την ισχύ του νέου Π.Κ., απαιτούνται: **α) εξαναγκασμός ά**λλου, σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή για τις οποίες ο παθών δεν έχει υποχρέωση, β**) ο εξαναγκασμός αυ**τός να γίνει με τη χρήση σωματικής βίας ή απειλής σωματικής βίας ή άλλης παράνομης πράξης ή παράλειψης, **γ) δόλος** (αρκεί και ενδεχόμενος) στον οποίο περιλαμβάνεται η γνώση ότι η απειλούμενη πράξη ή παράλειψη είναι παράνομη και η βούληση του δράστη να εξαναγκάσει τον άλλο σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή σε κάτι στο οποίο εκείνος δεν υποχρεούται, και δ) αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ σωματικής βίας ή της απειλής σωματικής βίας κ.λπ. και της πράξης παράλειψης ή ανοχής του θύματος ΑΠ 1068/2023.
2. Εξάλλου, **ως σωματική βία** νοείται εκείνη που επιδρά κατά τρόπο άμεσο στο σώμα του εξαναγκασμένου και υπερνικά την προβαλλόμενη ή αναμενόμενη αντίστασή του (ΑΠ 786/2022), μπορεί δε να ασκηθεί όχι μόνο άμεσα επάνω στο ανθρώπινο σώμα, αλλά και έμμεσα, όταν ο δράστης δεν επενεργεί απευθείας στο σώμα του θύματος, αλλά στον υλικό του περίγυρο (π.χ. πυροβολεί τον τροχό κινούμενου οχήματος και ακινητοποιεί τον οδηγό του) ή κατά πράγματος που καλύπτει ζωτικές λειτουργίες του παθόντος (π.χ. αφαίρεση βακτηρίας ή τεχνητού μέλους ή γυαλιών βαριάς μυωπίας), δηλαδή επενεργεί άμεσα σε πράγμα και μέσω του πράγματος στο ανθρώπινο σώμα (ΑΠ 1068/2023).
3. **Ενδοοικογενειακή παράνομη βία. Διαχρονικό δίκαιο**: από τη σύγκριση των διατάξεων των άρθρων 7 παρ. 1 του Ν. 3500/2006 και 330 παρ. 2 – 1 νΠΚ προκύπτει

ότι για τη στοιχειοθέτηση της αντικειμενικής υπόστασης του προβλεπόμενου στις ανωτέρω διατάξεις εγκλήματος της παράνομης βίας, όταν αυτή τελείται από σύζυγο εναντίον συζύγου, η διάταξη του άρθρου 330 νΠΚ. είναι ευμενέστερη για τον δράστη, καθόσον προβλέπει άσκηση σωματικής βίας, σε αντίθεση με τη διάταξη του άρθρου 7 παρ. 1 του Ν. 3500/2006 που προβλέπει γενικώς την χρησιμοποίηση βίας. ΑΠ 1068/2023)

4. Αντίθετα, η διάταξη του άρθρου 7 παρ. 1 του Ν. 3500/2006 είναι επιεικέστερη για τον δράστη ως προς την απειλούμενη ποινή, καθόσον προβλέπει μεν την ίδια στερητική της προσωπικής ελευθερίας ποινή [φυλάκιση τουλάχιστον έξι (6) μηνών], μπορεί όμως, κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 463 παρ. 2 του ισχύοντος από 1-7-2019 Π.Κ., να επιβληθεί διαζευκτικά μόνον χρηματική ποινή (ΑΠ 1068/2023).
5. **Αναστολή παραγραφής: η αναστολή της παραγραφής**, κατ' άρθρο 113 παρ. 2 Π.Κ., επέρχεται με την επίδοση της κλήσης και **όχι με την επίδοση στον κατηγορούμενο του παραπεμπτικού βουλεύματος**, καθόσον, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 320, 321, 340 και 343 ΚΠΔ η κύρια διαδικασία στο ακροατήριο αρχίζει είτε με την έναρξη της προπαρασκευαστικής διαδικασίας, δηλαδή με την επίδοση στον κατηγορούμενο κλήσης ή κλητηρίου θεσπίσματος, με τα οποία καλείται στο ακροατήριο, είτε με τη, χωρίς εναντίωση, εμφάνιση του στο ακροατήριο κατά τη συζήτηση της υπόθεσης (ΑΠ 126/2025).

Παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας

(βλ και κάτωθι – Υποστηρίζων την κατηγορία).

1. Ο υποστηρίζων την κατηγορία **καλείται** για να παρασταθεί στο ακροατήριο **του Αρείου Πάγου**, καθώς έχει έννομο συμφέρον να υποστηρίξει το κύρος της προσβαλλόμενης απόφασης έναντι του καταδικασθέντος με αυτή κατηγορουμένου, **ακόμη** και στην περίπτωση που με την αίτηση αναίρεσης δεν προσβάλλεται η

αφορώσα την πολιτική αγωγή διάταξη της απόφασης, **καθώς και αν δεν παραστάθηκε στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο**, **είχε, όμως, νόμιμα παραστεί πρωτοδίκως** *(ΑΠ 639/2022).*

2. **Παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας. -Απόλυτη ακυρότητα** επιφέρει η παρά το νόμο παράσταση του υποστηρίζοντος την κατηγορία στη διαδικασία στο ακροατήριο, η οποία υφίσταται όταν δεν συντρέχουν στο πρόσωπο του οι όροι της ενεργητικής και παθητικής νομιμοποίησης για την παράσταση στο ποινικό δικαστήριο προς υποστήριξη της κατηγορίας σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 63 και 66 του Κ.Ποιν.Δ., όταν παραβιάσθηκε η διαδικασία που έπρεπε να τηρηθεί σχετικά με τον τρόπο και το χρόνο ασκήσεως και υποβολής της κατά το άρθρο 68 του ίδιου Κώδικα, ο οποίος εξικνείται μέχρι την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας (ΑΠ 483/2025, 1207/2023, 616/2022).

3. Η πολιτική αγωγή, που ασκείται ενώπιον του ποινικού δικαστηρίου, έχει όχι μόνον αστικό, ***αλλά και ποινικό χαρακτήρα.*** Συνεπώς, ο νομιμοποιούμενος να παραστεί ως πολιτικώς ενάγων, μπορεί να δηλώσει στο ακροατήριο του ποινικού δικαστηρίου παράσταση πολιτικής αγωγής, μόνο προς υποστήριξη της κατηγορίας, χωρίς συγχρόνως να ζητήσει αποζημίωση από το έγκλημα ή χρηματική ικανοποίηση, λόγω ψυχικής οδύνης ή ηθικής βλάβης (ΑΠ 1518/2005) και συνεπώς ουδεμία ακυρότητα επήλθε από την παράσταση της ανωτέρω προς υποστήριξη της κατηγορίας, το πρώτο ενώπιον του δευτεροβαθμίου Δικαστηρίου, αφού πρωτοδίκως είχε επιδικασθεί σ' αυτήν, υπό το καθεστώς του προϊσχύσαντος ΚΠΔ, (ως πολιτικώς ενάγουσα) χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη ***(άρθ. 588 παρ. 3 ν ΚΠΔ)*** (ΑΠ 736/2022).

4. **Αν** το δικαστήριο προχωρήσει στην εκδίκαση της υπόθεσης παρά τη μη νόμιμη κλήτευση του υποστηρίζοντος την κατηγορία, υφίσταται **υπέρβαση εξουσίας** (ΑΠ 395/2024).

5. Ο υποστηρίζων την κατηγορία, ο οποίος κατ' άρθρο 82 ΚΠΔ, είναι διάδικος στη ποινική δίκη, είναι και μάρτυρας κατηγορίας, ανεξαρτήτως του ότι, κατ' επιταγή του άρθρου 221 του ΚΠΔ, εξετάζεται χωρίς όρκο, καθόσον διατηρεί απαιτήσεις για αποζημίωση. Ως εκ τούτου, η κατάθεσή του στο ακροατήριο του δικαστηρίου, **δεν αποτελεί ιδιαίτερο είδος αποδεικτικού μέσου, ώστε να απαιτείται να γίνεται στην απόφαση διάκριση της καταθέσεώς του, από τις λοιπές καταθέσεις των ενόρκως εξετασθέντων μαρτύρων κατηγορίας** (ΑΠ 1005/2011, ΑΠ 2344/2009). Επομένως, όταν στο σκεπτικό της απόφασης αναφέρεται ότι **λήφθηκαν υπόψη οι καταθέσεις των μαρτύρων** κατηγορίας, έστω και αν μνημονεύονται όλες ως ένορκες, σ**υνάγεται με βεβαιότητα ότι λήφθηκε υπόψη και η (χωρίς όρκο) κατάθεση του υποστηρίζοντος την κατηγορία,** εφόσον και από τις λοιπές αιτιολογίες της απόφασης, δεν προκύπτει ότι για κάποιον ιδιαίτερο λόγο, δεν λήφθηκε αυτή, υπόψη (ΑΠ 1222/2024).
6. Ο παριστάμενος προς υποστήριξη της κατηγορίας πρέπει **να επικαλεστεί και να προσκομίσει τα αναγκαία, για τη θεμελίωση της ιδιότητάς του ως κληρονόμου, έγγραφα.** Άλλως, υποπίπτει στις αναιρετικές πλημμέλειες του άρθρου 510 παρ. 1 στοιχ. Α και Δ ΚΠΔ (ΑΠ 1433/2024).

Παραχάραξη (άρθρο 207 ΠΚ)- Κυκλοφορία πλαστών (αρ. 208 ΠΚ).

1. Έγκλημα **σωρευτικά μικτό,** ως προς τους δύο βασικούς τρόπους τέλεσής του και ειδικότερα **την παραποίηση και τη νόθευση**, οι οποίοι δεν μπορούν να σωρευτούν ή να εναλλαχθούν πάνω στο ίδιο υλικό αντικείμενο, καθώς το ίδιο νόμισμα δεν μπορεί και να παραποιηθεί και να νοθευθεί, εφόσον η νόθευση προϋποθέτει γνήσιο νόμισμα, στο οποίο γίνεται η πλαστή ενέργεια. Όταν όμως το έγκλημα της παραχάραξης εμφανίζεται με τη μορφή της **κατοχής παραχαραγμένων νομισμάτων**, φέρει κατά

την ορθότερη άποψη, τα **χαρακτηριστικά υπαλλακτικά μικτού εγκλήματος**, με συνέπεια η μεταξύ τους συρροή (νόθευση — κατοχή ή παραποίηση — κατοχή) να είναι **φαινομενική,** εφόσον αφορούν στην ίδια ποσότητα παραχαραγμένων νομισμάτων και με αυτούς τους τρόπους τέλεσης προσβάλλεται η ίδια μονάδα έννομου αγαθού.

2. Ως **«παραποίηση»** θεωρείται η εξ αρχής κατασκευή ψευδονομίσματος, η οποία γίνεται κατ' απομίμηση γνησίου — νομίμως κυκλοφορούντος νομίσματος και παρουσιάζει τέτοιο βαθμό ομοιότητας προς το απομιμούμενο γνήσιο στερεότυπο, ώστε το πλαστό προϊόν, και αν ακόμη δεν έχει τέλεια ομοιότητα προς το γνήσιο, **να είναι πρόσφορο να παραπλανήσει τον μέσο ανύποπτο συναλλασσόμενο**, για να το δεχθεί στην κατοχή του σαν γνήσιο. Κριτήριο για τη διαπίστωση της δυνατότητας ή μη παραπλάνησης του κοινού **δεν αποτελεί ούτε η οξυδέρκεια και σχολαστικότητα ενός επιμελούς παρατηρητή ούτε η ικανότητα ενός εμπειρογνώμονα ούτε βέβαια, από την άλλη πλευρά η περιορισμένη ικανότητα αντίληψης του θύματος** λόγω των ειδικών συνθηκών της συγκεκριμένης περίπτωσης, αλλά η **συνήθης παρατηρητικότητα** του μέσου συναλλασσόμενου πολίτη, ο οποίος ανυποψίαστος και με καλή πίστη χρησιμοποιεί μηχανικά το νόμισμα στις καθημερινές του συναλλαγές.

3. Ως **κατοχή** κρίνεται η καθ' οιονδήποτε τρόπο περιέλευση παραχαραγμένου νομίσματος, εν γνώσει της πλαστότητάς του, στην εξουσία του δράστη, ο οποίος έχει σκοπό να το θέσει στην κυκλοφορία σαν γνήσιο, εφόσον το **εξουσιάζει ολοκληρωτικά εντάσσοντάς το σε σφαίρα εξουσίασής του ΑΠ 998/2022.**

4. Από το συνδυασμό της διάταξης του άρθρου ***207*** με την διάταξη του άρθρου ***208 ΠΚ*** συνάγεται ότι, εάν ο δράστης της παραχάραξης (με οποιαδήποτε από τις προβλεπόμενες στο νόμο μορφές της) θέσει εν

συνεχεία σε κυκλοφορία τα παραχαραγμένα νομίσματα ή χαρτονομίσματα, η ενέργειά του αυτή, ως αποτελούσα την αξιοποίηση της παραχάραξης που έλαβε χώρα και μη προσβάλλουσα άλλο έννομο αγαθό, εκτός εκείνου το οποίο αρχικά προσβλήθηκε, ***συνιστά μη τιμωρητή υστέρα πράξη,*** αφού και με αυτήν (την κυκλοφορία) προσβάλλεται η ίδια μονάδα εννόμου αγαθού. ΑΠ 979/2023

5. ***Η κατοχή*** παραχαραγμένων νομισμάτων συνιστά έγκλημα ***διαρκές*** και υφίσταται καθ' όλη τη διάρκεια της άσκησης της φυσικής εξουσίας επί των κατεχομένων πλαστών χαρτονομισμάτων, για τη θεμελίωση δε του εγκλήματος αυτού απαιτείται ο δράστης να κατέχει τα νομίσματα με τη γνώση της ιδιότητας αυτών ως πλαστών και να έχει τη δυνατότητα της διάθεσης αυτών (ΑΠ 979/2023).

Παροχή επενδυτικών υπηρεσιών χωρίς άδεια

(αρ. 8 Ν 3606/2007 και 69 παρ. 6 β Ν 4518/2018).

Στοιχεία νομοτυπικής μορφής.

Δεν εμπίπτει στην έννοια των επενδυτικών υπηρεσιών η διαχείριση επενδυτικού χαρτοφυλακίου, που περιλαμβάνει ***μόνο κατάθεση χρημάτων,*** χωρίς την ειδική εντολή του πελάτη προς διενέργεια για λογαριασμό του συναλλαγών σε χρηματοπιστωτικά μέσα και τίτλους ή προς παροχή επενδυτικών υπηρεσιών στον ίδιο τομέα. Συνεπώς, ***δεν υπάγεται*** στις καλυπτόμενες επενδυτικές υπηρεσίες ***η κατάθεση χρηματικού κεφαλαίου***, προκειμένου να γίνει, κατά τη βούληση των μερών στο πλαίσιο σχετικής σύμβασης, διαχείριση αυτού σε επενδύσεις ***με εγγυημένες σταθερές αποδόσεις***, ***χωρίς επενδυτική διακινδύνευση*** με σκοπό το μεγαλύτερο δυνατό κέρδος, και όχι με την

ειδική εντολή να επενδυθεί το ποσό του χρηματικού κεφαλαίου, για λογαριασμό του εντολέα, σε συναλλαγές αγοράς και πώλησης χρηματοπιστωτικών μέσων ή άλλες συναφείς επενδυτικές συναλλαγές κινητών αξιών. ΟλΑΠ 11/2013, ΑΠ 361/2023

Η σύμβαση διαμεσολάβησης με άλλη εταιρεία για εισροή κεφαλαίων προς επένδυση στην εκπροσωπούμενη από τον αναιρεσείοντα εταιρεία, συνιστά ***επενδυτική δραστηριότητα*** και όχι απλή διαμεσολάβηση. (ΟλΑΠ 11/2013, ΑΠ 361/2023).

Περιβάλλον

1. **Ρύπανση. Υποβάθμιση.** Στοιχεία νομοτυπικής μορφής εγκλήματος *(ΑΠ 1048/2022).*
2. Ευθύνη **εκπροσώπου ανώνυμης εταιρείας**: στην ανώνυμη εταιρεία **ο πρόεδρος του διοικητικού του συμβουλίου και ο εντεταλμένος ή διευθύνων σύμβουλος,** καταρχήν, κατέχουν οπωσδήποτε ιθύνουσα θέση, κατά την έννοια του νόμου, πλην όμως, επιπλέον τέτοια θέση μπορεί να κατέχουν και **τα υπόλοιπα μέλη του διοικητικού συμβουλίου**, καθώς επίσης και άλλα διευθυντικά στελέχη της εταιρείας, βάσει του άρθρ. 6 παρ. 2 ν. 4042/2012 και των συγκεκριμένων εξουσιών, που τους έχουν παρασχεθεί δυνάμει του καταστατικού της εταιρείας ή ενδεχομένως δικαστικής απόφασης ή του νόμου (ΑΠ 148/2024).

Πλαστογραφία

1. Διαχρονικό δίκαιο (ΑΠ 537/2024, 9/2024).
2. ***Στοιχεία νομοτυπικής μορφής***.Οι διατάξεις του άρθρου 216 του νΠΚ είναι ***ευμενέστερες αυτών*** του πΠΚ ως προς την αντικ. υπόσταση και την ποινή. Είναι αδιάφορο εάν επιτεύχθηκε η παραπλάνηση. Για τη στοιχειοθέτηση κακουργηματικής πλαστογραφίας δεν είναι αναγκαίο η περιουσιακή μετακίνηση να είναι άμεσα

συνδεδεμένη με αυτήν, με την έννοια ότι θα πρέπει να επέρχεται ευθέως και αμέσως δια μόνης της υλικής πράξης της κατάρτισης ή νόθευσης εγγράφου. Αρκεί ότι το όφελος ή η περιουσιακή ζημία έχουν ενταχθεί ***στον επιδιωκόμενο σκοπό*** και στο εν γένει με την πλαστογραφία παραπλανητικό σχέδιο του δράστη και με την κατάρτιση του πλαστού εγγράφου διαμορφώνονται οι όροι και προϋποθέσεις για να υπάρξει στη συνέχεια η δυνατότητα, έστω και με την παρεμβολή άλλων ενεργειών του δράστη, χρονικώς επομένων της κατάρτισης του πλαστού εγγράφου, να επέλθει το σκοπηθέν όφελος ή η περιουσιακή ζημία (ΑΠ 551/2023, 524/2023, 292/2023).

3. **Η απαρχής κατάρτιση εγγράφου** (κατά την έννοια του άρθρου 13 στοιχ .γ' του ΠΚ) από τον υπαίτιο, στοιχειοθετείται είτε με απομίμηση του γραφικού χαρακτήρα είτε με τη θέση της υπογραφής του φερόμενου ως συντάκτη είτε με την κατάχρηση της υπογραφής (συμπλήρωση κατά το δοκούν εγγράφου, που φέρει μόνο την υπογραφή τρίτου), που να το εμφανίζει ότι καταρτίστηκε από άλλον (ΑΠ 1247/2023).
4. Οι τυχόν επιπρόσθετες και επόμενες ενέργειες του δράστη δεν αναιρούν το πρόσφορο της πλαστογραφίας να επιφέρει το περιουσιακό όφελος ή την περιουσιακή ζημία. Αληθής η συρροή μεταξύ πλαστογραφίας και απάτης σε βαθμό κακουργήματος, καθώς στρέφονται κατά διαφορετικών εννόμων αγαθών και στοιχειοθετούνται από διαφορετικά περιστατικά. (ΑΠ 787/2022) .
5. ***Οι έννομες συνέπειες*** μπορεί να αφορούν αυτόν που ***παραπλανάται ή τρίτο πρόσωπο,*** ενώ ***δεν*** απαιτείται ***να επήλθε πράγματι*** η επιδιωκόμενη παραπλάνηση. (ΑΠ 537/2024, 354/2023, 354/2021, 720/2020).
6. Εκτός από το σκοπό παραπλάνησης, που πρέπει να έχει ο δράστης, απαιτείται επί πλέον το πλαστό έγγραφο να μπορεί αντικειμενικά με τη χρήση του να παραπλανήσει άλλον για γεγονός, που μπορεί να έχει έννομες συνέπειες, δηλαδή **να είναι**

πρόσφορο να παράγει έννομες συνέπειες, ενώ η επέλευση βλάβης στην περιουσία άλλου δεν αποτελεί στοιχείο του ως άνω εγκλήματος (ΑΠ 380/2024, 616/2023, 1062/2020).

7. **Ως χρήση** νοείται κάθε ενέργεια του δράστη η οποία καθιστά προσιτό το έγγραφο αυτό στον τρίτο, του οποίου επιδιώκεται η παραπλάνηση και του δίδει τη δυνατότητα να λάβει γνώση του περιεχομένου του, χωρίς να απαιτείται και να λάβει πράγματι γνώση, του εγγράφου ή και να παραπλανηθεί από αυτό ο τρίτος, ή όταν χρησιμοποιηθεί το πλαστό έγγραφο κατά οποιονδήποτε τρόπο άμεσα ή έμμεσα με άλλο πρόσωπο που διατελεί σε καλή πίστη ως προς την γνησιότητα του εγγράφου. (ΟλΑΠ 3/2008, ΑΠ 380/2024, 314/2020, 761/2019, 537/2019).
8. **Πλαστογραφία. Επιεικέστερες οι διατάξεις του νΠΚ.** Χρήση πλαστού εγγράφου. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής αδικήματος. Εκτός από το σκοπό παραπλάνησης, που πρέπει να έχει ο δράστης, απαιτείται επί πλέον το πλαστό έγγραφο να έχει τη δυνατότητα αντικειμενικά με τη χρήση του να παραπλανήσει άλλον για γεγονός, που μπορεί να έχει έννομες συνέπειες, δηλαδή να είναι πρόσφορο να παράγει έννομες συνέπειες, ενώ η επέλευση βλάβης στην περιουσία άλλου δεν αποτελεί στοιχείο του εγκλήματος *(ΑΠ 161/2022).*
9. Ως προς ***την πλαστογραφία σε βάρος του Ελληνικού Δημοσίου***, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης οι προγενέστερες διατάξεις είναι επιεικέστερες α) ως προς το ότι κατά τη διάταξη του Ν.1608/1950 το περιουσιακό όφελος ή ζημία πρέπει να υπερβαίνει τις 150.000 ευρώ και β) ως προς το ότι, σε περίπτωση πλαστογραφίας χωρίς τις επιβαρυντικές περιστάσεις της επί μακρόν εκτέλεσης ή του αντικειμένου ιδιαίτερα μεγάλης αξίας, η διάταξη του ***Ν. 1608/1950*** προέβλεπε ελάχιστο όριο ποινής κάθειρξη πέντε ετών

σε αντίθεση με αυτή της παρ. 4 του άρθρου 216 του ισχύοντος ΠΚ που προβλέπει κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή (ΑΠ 990/2023).

10. **Σε βάρος του Δημοσίου**: ευμενέστερη η διάταξη του άρ. 216 νΠΚ έναντι της αντίστοιχης του πΠΚ σε συνδ. με άρ. 1 παρ. 1 Ν 1608/1950 (ΑΠ 1066/2023)

11. ***Η χρήση*** μπορεί να γίνει ***με οποιονδήποτε τρόπο***, άμεσα ή έμμεσα δια τρίτου – παρένθετου, καλόπιστου (αγνοούντος την πλαστότητα) ή και μη (ΑΠ 1067/2022, 314/2020, ΑΠ 671/2017).

12. **Πλαστογραφία. Στοιχεία αντικειμενικής υπόστασης** (ΑΠ 7/2024, 1247/2023, 1175/2023, 1143/2022, 132/2022).

13. **Πλαστογραφία.** Με το νΠΚ η χρήση του πλαστού εγγράφου δεν αποτελεί επιβαρυντική περίσταση, όπως υπό τον προϊσχύσαντα ΠΚ, αλλά αυτοτελή πράξη, η οποία συρρέει φαινομενικά όταν ακολουθεί την πλαστοποιητική ενέργεια και απορροφάται από αυτή (ΑΠ 7/2024, 1066/2023, 556/2023, 392/2023, 354/2023, 1698/2022, 1054/2022, 1053/2022, 687/2022) . Ευμενέστερος ο νΠΚ και στην α.υ. της κακουργηματικής πλαστογραφίας ως προς την ***κατ΄επάγγελμα ή κατά συνήθεια τέλεση άνω των 30.000 ευρώ***(*ΑΠ 1244/2022 ,927/2022).*

14. **Πλαστογραφία και χρήση πλαστού.** Σύμφωνα δε με την κρατούσα υπό την ισχύ του παλαιού ΠΚ άποψη, που παραμένει και με το νέο ΠΚ επίκαιρη, ***η απορροφηθείσα χρήση*** του πλαστού από τον ίδιο τον πλαστογράφο ***αναβιώνει,*** όταν αυτός δεν μπορεί για οποιοδήποτε λόγο να τιμωρηθεί για την απορροφώσα πλαστογραφία εξαιτίας αθώωσης, παραγραφής και μάλιστα ανεξαρτήτως αν η χρήση έγινε πριν ή μετά τη συμπλήρωση του χρόνου αυτής (Ολ ΑΠ 1284/1992). Ακριβώς, για το

ενδεχόμενο της αναβίωσης και για να καταστεί χωρίς προβλήματα δυνατή η επιτρεπτή ***μεταβολή της κατηγορίας***, θα πρέπει στην τελευταία (περί πλαστογραφίας) να ***περιγράφεται*** η πράξη της χρήσης του πλαστού ως ιστορικό γεγονός (ΑΠ 7/2024, 482/2023, 1698/2022, 1026/2022).

15. **Πλαστογραφία.** για τη θεμελίωση του αξιοποίνου, ο νόμος απέβλεψε ***όχι στην αμεσότητα της ενέργειας του δράστη***, σε σχέση με το αποτέλεσμα της περιουσιακής βλάβης ή του οφέλους, ***αλλά στην αμεσότητα του κινδύνου,*** τον οποίο ενέχει αυτή καθ` εαυτή η υλική πράξη της πλαστογραφίας, έστω και αν πρέπει να ακολουθήσει ενδεχομένως και περαιτέρω ενέργεια αυτού, η οποία ουσιαστικώς ενεργοποιεί τον κίνδυνο της επέλευσης του οφέλους ή της βλάβης (ΑΠ 1054/2022, ΟλΑΠ 3/2008 ΑΠ 61/2020, 107/2020, 1/2021).

16. **Πλαστογραφία.** Για τη στοιχειοθέτηση δε ***της κακουργηματικής πλαστογραφίας***, δεν είναι αναγκαία η περιουσιακή μετακίνηση να είναι άμεσα συνδεδεμένη με αυτή, με την έννοια ότι θα πρέπει να επέρχεται ευθέως και αμέσως με μόνη την υλική πράξη της χρήσης του πλαστού εγγράφου. Αρκεί ότι το όφελος ή η περιουσιακή ζημία να έχουν ενταχθεί στον επιδιωκόμενο σκοπό και στο εν γένει, με την χρήση πλαστού εγγράφου, παραπλανητικό σχέδιο του δράστη και με την χρήση αυτού να διαμορφώνονται οι όροι και οι προϋποθέσεις για να υπάρξει στη συνέχεια η δυνατότητα, έστω και με την παρεμβολή άλλων ενεργειών του δράστη, χρονικώς επομένων της κατάρτισης του πλαστού εγγράφου, να επέλθει το σκοπηθέν όφελος ή η περιουσιακή ζημία (Ολ. ΑΠ 3/2008, ΑΠ 267/2023, 1235/2022, 61/2020).

17. **Πλαστογραφία επιταγής. Η μη τήρηση της συμφωνίας,** που μπορεί να είναι και **σιωπηρή**, τεκμαιρόμενη μάλιστα, σε περίπτωση, που αφέθηκε σε αυτήν συγκεκριμένο κενό για να συμπληρωθεί αργότερα, και **η,** αντίθετα με το περιεχόμενό της, συμπλήρωση **της ατελούς** κατά την έκδοση ως προς κάποιο τυπικό στοιχείο της

επιταγής (άρθρο 13 ν. 5960/1933) ***συνιστά πλαστογραφία*** με τη μορφή της ***νόθευσης*** εγγράφου (ΑΠ 1568/2022, 228/2013, 1686/2010, 1491/2006).

18. **Έγγραφο** αποτελούν **και** οι επισημάνσεις που τίθενται **τόσο στα χαρτοκιβώτια** που περιέχουν φιάλες αλκοολούχων ποτών, **όσο και στις φιάλες** των αλκοολούχων αυτών ποτών, που αναφέρουν την ημερομηνία λήξης και τον αριθμό παρτίδας παραγωγής του ποτού **(ΑΠ 265/2024).**

Πλαστογραφία και πλαστογραφία πιστοποιητικού.
(άρθρο 217 του ΠΚ)

1. Έννομο αγαθό: η διάταξη του άρθρου 216 παρ. 1 αποβλέπει στην προστασία της δημόσιας **πίστης περί τα υπομνήματα** και της ασφάλειας των εγγράφων συναλλαγών (και όχι της περιουσίας ή άλλων αγαθών) (ΑΠ 540/2023).
2. Η ***διαφορά*** μεταξύ της διατάξεως του άρθρου 216 του ΠΚ και της εξαιρετικής του άρθρου 217 του ΠΚ, συνίσταται, ***αφενός μεν*** στο ότι στην τελευταία διάταξη δεν εμπίπτουν όλα τα κατά την έννοια του άρθρου 13 στοιχ. γ΄ του ΠΚ, έγγραφα, ***αλλά μόνον πιστοποιητικά*** ή μαρτυρικά ή και έτερο έγγραφο στοιχείο συναφές, δυνάμενο, συνήθως, να χρησιμοποιηθεί ως τοιούτο, ***αφετέρου*** δε στο ότι ο συνδεόμενος με την τέλεση του αδικήματος του άρθρου 217 ΠΚ ***σκοπός του υπαιτίου*** πρέπει να αποβλέπει αποκλειστικώς στην άμεση συντήρηση, την κίνηση ή την κοινωνική πρόοδο του δράστη ή κάποιου άλλου, χωρίς όμως η προσδοκόμενη εκ της πράξεως ωφέλεια ή η αντίστοιχη ζημία τρίτου να έχουν τη σημασία, την οποία έχουν για τη θεμελίωση της βασικής διατάξεως του άρθρου 216 του ΠΚ. .(ΑΠ 1143/2022).
3. Το βασικό διακριτικό γνώρισμα μεταξύ πλαστογραφίας της βασικής διάταξης του **άρθρου 216 ΠΚ και** της εξαιρετικής **του άρθρου 217 ΠΚ**

συνίσταται στο σκοπό για τον οποίο τελείται η αξιόποινη πράξη, πρέπει, δηλαδή να αποβλέπει μόνο στην άμεση συντήρηση, την κίνηση ή την κοινωνική πρόοδο του δράστη ή κάποιου άλλου, της ζημίας ή ωφέλειας έχουσας δευτερεύουσα σημασία (ΑΠ 1126/2023, 765/2022, 419/2012, 950/2011, 1087/2010, 1989/2007).

4. Στην περίπτωση όμως που εκ της ***πλαστογραφίας*** βλάπτεται ***άλλος ευθέως*** στις έννομες αυτού σχέσεις ή το συμφέρον της δημόσιας υπηρεσίας ή αν γενικότερα η πλαστογραφία γίνεται ***για άλλον σκοπό***, ***εκτός του στο άρθρο 217*** αναφερομένου, τότε και αν ακόμη χρησιμοποιούνται έγγραφα προβλεπόμενα υπό του ιδίου άρθρου ως πιστοποιητικά ή μαρτυρικά, εφαρμοστέα τυγχάνει ***η βασική*** περί πλαστογραφίας διάταξη του άρθρου 216 παρ. 1 του ΠΚ ***και όχι η ειδική*** διάταξη του άρθρου 217 του ΠΚ.(ΑΠ 712/2023, 424/2023, 1143/2022).
5. **Αρθρο 217 παρ. 3:** Κατά την έννοια της διάταξης αυτής, για τη στοιχειοθέτηση της ***αντικειμενικής υπόστασης*** του εγκλήματος της πλαστογραφίας πιστοποιητικών απαιτείται κατάρτιση πλαστού ή νόθευση πτυχίου ή κάθε είδους πιστοποιητικού γνώσεων ή δεξιοτήτων, ή χρήση αυτών. ***Υποκειμενικώς απαιτείται δόλος,*** που περιλαμβάνει τη γνώση και τη θέληση των πραγματικών περιστατικών που απαρτίζουν την πράξη αυτή και σκοπός του υπαιτίου να καταλάβει θέση εργασίας ή να διεκδικήσει βαθμολογική ή μισθολογική προαγωγή στον δημόσιο ή τον ιδιωτικό τομέα, δηλαδή να έχει κάποια ωφέλεια ο δράστης, χωρίς όμως εντεύθεν να επέρχεται ευθέως βλάβη στις έννομες σχέσεις άλλου. ΑΠ 424/2023.
6. ***Η διαφορά*** μεταξύ της διάταξης ***του άρθρου 216 ΠΚ*** και της εξαιρετικής του άρθρου ***217 παρ. 3 του νέου ΠΚ*** συνίσταται, αφενός μεν στο ότι στην τελευταία διάταξη δεν εμπίπτουν όλα τα κατά την έννοια του άρθρου 13 στοιχ. γ΄ ΠΚ έγγραφα, αλλά μόνο τα

αναφερόμενα σε αυτή, αφετέρου δε στον ειδικό σκοπό για τον οποίο τελείται το έγκλημα του άρθρου 217 παρ. 3 του νέου ΠΚ. Ειδικότερα, από τις διατάξεις αυτές συνάγεται, πρώτον, ότι αντικείμενο της κατά το άρθρο 217 παρ. 3 πλαστογραφίας δεν συνιστούν πάντα τα κατά το άρθρο 13 §1 γ΄ ΠΚ έγγραφα, αλλά μόνον τα πτυχία και τα κάθε είδους πιστοποιητικά γνώσεων και δεξιοτήτων, και δεύτερον ότι ο συνδεόμενος με την τέλεση του αδικήματος του άρθρου 217 παρ.3 ΠΚ σκοπός του υπαιτίου πρέπει να αποβλέπει αποκλειστικώς και μόνον στην κατάληψη θέσης εργασίας ή στη διεκδίκηση βαθμολογικής ή μισθολογικής προαγωγής στο δημόσιο ή τον ιδιωτικό τομέα, χωρίς η προσδοκώμενη από την πράξη ωφέλεια ή η αντίστοιχη ζημία τρίτου να έχουν τη σημασία, την οποία έχουν για την θεμελίωση της πράξης της βασικής διάταξης του άρθρου 216 ΠΚ. ΑΠ 424/2023).

7. Στην περίπτωση, όμως, που από την πλαστογραφία ή τη νόθευση βλάπτεται άλλος ευθέως στις έννομες αυτού σχέσεις ή το συμφέρον του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα ή, αν, γενικότερα, ***η πλαστογραφία γίνεται και για άλλο σκοπό,*** εκτός του υπό του άρθρου 217 παρ.3 ΠΚ αναφερομένου, τότε και αν ακόμη χρησιμοποιούνται έγγραφα προβλεπόμενα από το ίδιο άρθρο, ήτοι πτυχίο ή πιστοποιητικό γνώσεων ή δεξιοτήτων, εφαρμοστέα τυγχάνει η βασική ***περί πλαστογραφίας*** διάταξη του άρθρου ***216 ΠΚ*** και όχι η ειδική διάταξη του άρθρου 217 παρ. 3 ΠΚ (ΑΠ 424/2023).

Πλαστογραφία κακουργηματική
(αρ. 216 παρ. 3 ΠΚ)

1. Για τη στοιχειοθέτηση κακουργηματικής πλαστογραφίας ***δεν*** είναι αναγκαίο η περιουσιακή μετακίνηση ***να είναι αμέσως συνδεδεμένη*** με αυτή, με την έννοια ότι θα πρέπει να επέρχεται ευθέως και αμέσως με μόνη την υλική πράξη της καταρτίσεως ή νοθεύσεως εγγράφου. Αρκεί ότι το όφελος ή η περιουσιακή ζημία έχουν ενταχθεί ***στον επιδιωκόμενο***

σκοπό και στο εν γένει, με την πλαστογραφία, παραπλανητικό ***σχέδιο*** του δράστη και ότι με την κατάρτιση του πλαστού ή τη νόθευση γνήσιου εγγράφου διαμορφώνονται οι όροι και προϋποθέσεις, για να υπάρξει στη συνέχεια η δυνατότητα, έστω και με την παρεμβολή άλλων ενεργειών του δράστη, χρονικώς επομένων της καταρτίσεως του πλαστού εγγράφου, να επέλθει το σκοπηθέν όφελος ή η περιουσιακή ζημία. ΑΠ 1602/2022).

2. ***Συνεπώς,*** για τη θεμελίωση του αξιοποίνου, ο νόμος απέβλεψε ***όχι στην αμεσότητα της ενέργειας του δράστη,*** σε σχέση με το αποτέλεσμα της περιουσιακής βλάβης ή του οφέλους, **αλλά στην αμεσότητα του κινδύνου**, τον οποίο ενέχει αυτή καθ' εαυτή η υλική πράξη της πλαστογραφίας, έστω και αν πρέπει να ακολουθήσει ενδεχομένως και περαιτέρω ενέργεια αυτού, η οποία ουσιαστικώς ενεργοποιεί τον κίνδυνο της επελεύσεως του οφέλους ή της βλάβης.(ΑΠ 1602/2022).
3. **Πλαστογραφία κακουργηματική – Υπεξαίρεση κακουργηματική . Συρροή.** Ενόψει τούτου, αλλά και γιατί το καθένα από αυτά δεν αποτελεί μέσο τελέσεως ή αναγκαία συνέπεια του άλλου, τελούν μεταξύ τους σε σχέση ***αληθούς πραγματικής συρροής*** τόσο υπό τη ***βασική*** όσο και υπό την ***κακουργηματική*** μορφή τους και όταν ακόμη η κακουργηματική πλαστογραφία διαπράττεται προς συγκάλυψη της υπεξαιρέσεως. (ΑΠ 1602/2022).

Πλημμύρα

(αρ. 268 ΠΚ).

Πλημμύρα συνιστά ……. Με τη νέα ρύθμιση (βλ. και ***Αιτ. Έκθ. Ν.4855/2021***) αρκεί ***η δυνατότητα να προκύψει κίνδυνος*** τόσο για άνθρωπο, όσο και για ξένα πράγματα, να υπάρχει δηλαδή ***δυνητική διακινδύνευση***. Ως ***κοινός κίνδυνος***

νοείται η δια της πλημμύρας διακινδύνευση ***(ενδεχόμενος κίνδυνος)*** ευρύτερου κύκλου εννόμων αγαθών που είναι ανεπίδεκτος εκ των προτέρων προσδιορισμού κατ' έκταση. Δεν απαιτείται μεν ειδικός προσδιορισμός των προσώπων και των πραγμάτων που κινδύνευσαν από την πλημμύρα, είναι όμως αναγκαία η συνδρομή γεγονότων και περιστατικών ικανών να δικαιολογήσουν τη δυνατότητα του εν λόγω κοινού κινδύνου (ΑΠ 129/2023, 921/2009, 1788/2007,

Πόθεν έσχες

Η αξιόποινη πράξη της μη υποβολής δήλωσης περιουσιακής κατάστασης του ν.3213/2003 απαιτεί ***απλή πρόθεση*** με την έννοια του άρθρου 27 παρ.1 Π.Κ. (απλός ή ενδεχόμενος δόλος), σε αντίθεση με την άλλη πράξη που προβλέπεται από την ίδια διάταξη περί υποβολής ανακριβούς σχετικής δήλωσης και απαιτεί ***τη γνώση ανακρίβειας και απόκρυψης*** περιουσιακών στοιχείων, δηλαδή τη γνώση υποβολής ανακριβούς δήλωσης περιουσιακής κατάστασης ***(Α.Π. 1750/2018),*** και αυτή (η απλή πρόθεση) ενυπάρχει στη θέληση πραγμάτωσης των αντικειμενικών στοιχείων της πράξης, εκδηλώνεται δε, με την πραγμάτωση αυτών των στοιχείων και δεν χρήζει ιδιαίτερης αιτιολογίας (ΑΠ 1172/2022).

Ποινή

1. Για την εφαρμογή της διάταξης του άρθρου ***463 παρ. 4 νΠΚ*** δεν ενδιαφέρει εάν από τον ειδικό ποινικό νόμο μαζί με την ποινή ***της ισόβιας κάθειρξης*** προβλέπεται ***και χρηματική ποινή,*** αλλά εάν η μόνη προβλεπόμενη στερητική της ελευθερίας ποινή είναι αυτή της ισόβιας κάθειρξης, ανεξάρτητα αν προβλέπεται μαζί με αυτήν και χρηματική ποινή (ΑΠ 828/2023, 1418/2022, 959/2022, 750/2020).
2. Η πενταετής κάθειρξη είναι βαρύτερη της πενταετούς φυλάκισης και δεν μετατρέπεται σε χρηματική (ΑΠ 794/2023).

3. **Αρχή αναλογικότητας:** με την διάταξη του άρθρου 25 του Συντάγματος εισάγεται η **αρχή της αναλογικότητας**, η οποία αναφέρεται σε όλα τα πεδία του δικαίου, και ως γενική αρχή του δικαίου, διέπει την όλη δημόσια δράση και δεσμεύει τον νομοθέτη, τον δικαστή και τη διοίκηση. **Όλα τα μέσα άσκησης της κρατικής εξουσίας, ο νόμος, η δικαστική απόφαση και η διοικητική πράξη, πρέπει να πληρούν τα τρία κριτήρια της**, να είναι δηλαδή (**α) κατάλληλα**, ήτοι πρόσφορα για την πραγμάτωση του επιδιωκόμενου σκοπού, (**β) αναγκαία**, ώστε να προκαλούν ελάχιστον δυνατό περιορισμό στον ιδιώτη ή το κοινό, και τέλος **(γ) εν στενή εννοία ανάλογα**, να τελούν δηλαδή σε εσωτερική αλληλουχία με τον επιδιωκόμενο σκοπό, ώστε η αναμενόμενη ωφέλεια να μην υπολείπεται της επερχόμενης εξ αυτών βλάβης. **(**ΟλΑΠ 2/2022, ΑΠ 735/2023).

4. Έτσι η περί ποινής κρίση του δικαστηρίου **δεν πρέπει να υπερβαίνει τα ακραία όρια της διακριτικής του ευχέρειας** αλλά επιβάλλεται να τηρεί μια **δίκαιη ισορροπία** μεταξύ αξιόποινης πράξης και ποινής για σωφρονισμό του δράστη (ειδική πρόληψη) και να συμβάλλει στη σταθερότητα και ειρήνευση της κοινωνικής ζωής με την παροχή τους πολίτες της επιβεβαίωσης ότι καλώς πράττουν όταν συμπεριφέρονται συννόμως (θετική γενική πρόληψη),με παράλληλη ικανοποίηση του κοινού περί δικαίου αισθήματος του κοινωνικού συνόλου. Με άλλα λόγια η ποινή επιβάλλεται χάριν της πρόληψης όχι όμως πέραν ή κάτω των ορίων που χαράσσει η ιδέα της Δικαιοσύνης **(**ΟλΑΠ 2/2022, ΑΠ 735/2023).

5. **Άρθρο 85 παρ. 1 ΠΚ.**Στην παρ. 1 προβλέπεται ειδικότερα ότι στις πιο πάνω περιπτώσεις, ενώ το ανώτατο όριο της μειωμένης ποινής παραμένει αμετάβλητο, μειώνεται ουσιωδώς το κατώτατο όριο (ΑΠ 1204/2023).

Ποινή. Αντιρρήσεις- Επανακαθορισμός- **(άρθρο 562 του νέου ΚΠΔ)**

1. Σύμφωνα με το άρθρο **562 του νέου ΚΠΔ**, κάθε αμφιβολία ή αντίρρηση του καταδικασθέντος σχετικά με την εκτελεστότητα της απόφασης και το είδος ή τη διάρκεια της ποινής λύεται από τον αρμόδιο κατ' άρθρο 549 του ίδιου κώδικα εισαγγελέα, ο οποίος αποφαίνεται αμελλητί με αιτιολογημένη ***διάταξή του*** (άρθρ. 562 εδάφ. α ΚΠΔ), ενώ στα δικαστήρια και συγκεκριμένα στο δικαστήριο ***των πλημμελειοδικών*** του τόπου όπου εκτίεται η ποινή, απονέμεται μόνον η αρμοδιότητα να επιληφθεί του ανωτέρω θέματος σε περίπτωση ***αμφιβολίας*** του εισαγγελέα ***ή αντίρρησης*** του καταδικασθέντος κατά της διάταξης του εισαγγελέα (άρθρ. 562 εδάφ. β ΚΠΔ). (Ολομ. ΑΠ 4/2021, ΑΠ 456/2024, 1127/2022).
2. Το πλημμελειοδικείο, το οποίο επιλαμβάνεται αντιρρήσεων του καταδικασμένου ή αμφιβολιών του Εισαγγελέα, περιορίζεται στην εξέταση ζητημάτων σχετικών ***με την εκτελεστότητα*** αμετάκλητης καταδικαστικής απόφασης, τα οποία προέκυψαν ***μετά το αμετάκλητο*** αυτής κατά την εκτέλεσή της, ενδεικτικώς δε τέτοιες είναι οι αμφιβολίες ή αντιρρήσεις αναφορικά με: ***α***) ***την εκτελεστότητα*** της απόφασης, όταν προβάλλεται ότι αυτή δεν έχει καταστεί αμετάκλητη, β) το είδος της ποινής που επιβλήθηκε και ***γ) τη διάρκεια της ποινής***, εάν ο καταδικασμένος επικαλείται εσφαλμένο προσδιορισμό του χρόνου λήξης της (άρθρο 554 ΚΠΔ), δ) την ύπαρξη λόγων που συνεπάγονται ***παύση της έκτισης ή εξάλειψη*** της ποινής, όπως η απονομή χάριτος (άρθρο 564 περ. β' ΚΠΔ) ή η παραγραφή της ποινής (άρθρο 565 περ. α' ΚΠΔ), αντιστοίχως, ή ο χαρακτηρισμός της πράξης ως ***μη αξιόποινης*** με μεταγενέστερο νόμο κατ' εφαρμογή του άρθρου 2 παρ. 2 ΠΚ. (Ολομ. ΑΠ 4/2021, ΑΠ 456/2024, 1127/2022).
3. Για να είναι δε ***παραδεκτές*** οι αντιρρήσεις του καταδικασθέντος, που απευθύνονται αρχικώς στον ***εισαγγελέα*** και μπορούν να εισαχθούν ακολούθως προς κρίση στο ***πλημμελειοδικείο*** ως αμφιβολίες ή αντιρρήσεις, πρέπει να ***μην*** προσκρούουν στο

αμετάκλητο της εκτελούμενης καταδικαστικής απόφασης και να υποβληθούν ενόσω διαρκεί ακόμη η εκτέλεση της απόφασης, ***να μην*** έχει δηλαδή καθ' ***ολοκληρία α***ποτιθεί η ποινή, που επιβλήθηκε με την καταδικαστική απόφαση, διότι μετά την απότιση της ποινής εξαντλείται η εκτελεστότητα της απόφασης και δεν υπάρχει στάδιο εκτέλεσης, όπως **και στην αναστολή εκτέλεσης της ποινής**. (Ολομ. ΑΠ 4/2021, ΑΠ 456/2024, 1127/2022).

4. Σύμφωνα με αυτά, ***δεν*** παρέχεται, βάσει των ως άνω διατάξεων του άρθρου 562 του νέου ΚΠΔ, δυνατότητα ελέγχου της νομιμότητας της εκτελούμενης απόφασης ως προς την επιβολή της ποινής, που απαγγέλθηκε αμετακλήτως από το αρμόδιο για την εκδίκαση της αξιόποινης πράξης δικαστήριο μετά από έρευνα της κατηγορίας, ή δυνατότητα επανακαθορισμού της ποινής αυτής ***λόγω τυχόν ηπιότερης αντιμετώπισης του αξιοποίνου της πράξης*** για την οποία επιβλήθηκε, καθόσον αυτό θα προσέκρουε ***στο άρθρο 2 ΠΚ και στο αμετάκλητο*** και θα οδηγούσε σε κατάλυση του δεδικασμένου. (Ολομ. ΑΠ 4/2021, ΑΠ 1127/2022).

5. Ακριβώς δε επειδή οι αντιρρήσεις ή αμφιβολίες αφορούν αποκλειστικώς τυπικά ζητήματα σε σχέση με ***την έκτιση της αμετακλήτως επιβληθείσας ποινής***, τα οποία πρέπει να επιλύονται ταχέως, προβλέφθηκε με το νέο άρθρο 562 ΚΠΔ κατ' αρχήν εξουσία του οριζόμενου στο άρθρο 549 του νέου ΚΠΔ ***εισαγγελέα*** να αποφανθεί επ' αυτών (μη προβλεπόμενη από το προϊσχύσαν αντίστοιχο άρθρο 565 του παλαιού ΚΠΔ, κατά το οποίο απαιτείτο απευθείας προσφυγή στο πλημμελειοδικείο) και δυνατότητα ***προσφυγής στο πλημμελειοδικείο*** του τόπου της εκτέλεσης στη συνέχεια, εάν εκείνος διατηρεί ***αμφιβολίες*** ως προς το ζήτημα, που προκύπτει, ή, αν υφίστανται ***αντιρρήσεις*** του καταδικασμένου ως προς τη διάταξη του εισαγγελέα, που κατ΄αρχήν το επιλύει. Θα ήταν, δε, και δικονομικώς άτοπο να υποτεθεί ότι ανατέθηκε (μόνο) στον εισαγγελέα και στη συνέχεια στο Πλημμελειοδικείο, το οποίο ενδεχομένως

θα είναι κατώτερο δικαστήριο από αυτό που επέβαλε αμετακλήτως την ποινή, τυχόν επανακαθορισμός αυτής, ο οποίος θα συνιστούσε ανεπίτρεπτη υπέρβαση εξουσίας του Πλημμελειοδικείου σε περίπτωση παραδοχής τέτοιας φύσεως αντιρρήσεων (Ολομ. ΑΠ 4/2021, ΑΠ 1127/2022).

Ποινή. Επιμέτρηση
(αρ. 79 ΠΚ)

1. Ανήκει στην ***κυριαρχική κρίση*** του δικαστηρίου της ουσίας, το οποίο λαμβάνει υπόψη του ***τη βαρύτητα του εγκλήματος***, ***το βαθμό ενοχής*** του κατηγορουμένου (χαρακτήρα, ατομικές και κοινωνικές περιστάσεις, βαθμό δυνατότητας, διαγωγή κατά και μετά την τέλεση της πράξης), στοιχεία που λειτουργούν υπέρ και σε βάρος του υπαιτίου, όπως αυτά προκύπτουν από τα πραγματικά περιστατικά που έγιναν δεκτά για την ενοχή του, ***χωρίς*** να έχει υποχρέωση να διαλάβει στη σχετική με την ποινή απόφασή του, άλλη ειδικότερη αιτιολογία για τα στοιχεία αυτά (ΑΠ 1463/2023, 1015/2023, 896/2023, 551/2023, 316/2023, 151/2023, 1112/2022, 627/2022, 1376/2020, ΑΠ 716/2020).
2. **Η επιμέτρηση της ποινής,** σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, ανήκει στην **κυριαρχική κρίση** του δικαστηρίου της ουσίας, το οποίο λαμβάνει υπόψη του **τη βαρύτητα** της πράξης και την **προσωπικότητα** του κατηγορουμένου, όπως αυτά προκύπτουν από τα πραγματικά περιστατικά, που έγιναν δεκτά με την προηγηθείσα απόφαση για την ενοχή του. **Υποχρέωση επανάληψης των περιστατικών αυτών στην περί της ποινής απόφαση δεν υφίσταται.** Η τελευταία αποκτά την κατά νόμο αιτιολογία με την απλή επανάληψη του περιεχομένου των διατάξεων του άρθρου 79 ΠΚ και την δια μέσου αυτών, σιωπηρή έστω, επίκληση των όσων ήδη έγιναν δεκτά με την απόφαση επί της ενοχής, **χωρίς να έχει** υποχρέωση το **δικαστήριο της ουσίας να διαλάβει στην περί ποινής απόφασή του ειδικότερη** αιτιολογία για τα στοιχεία αυτά (ΑΠ 755/2024, 758/2022, 676/2022, 1112/2022 και υπό την όμοια ρύθμιση του προγενέστερου ΠΚ, ΑΠ 1582/2018, 1016/2018).
3. Για την αιτιολογία της απόφασης, ως προς **την επιμέτρηση της ποινής**, είναι παραδεκτή η **αλληλοσυμπλήρωση** των αιτιολογιών, που αναφέρονται στο οικείο μέρος της απόφασης, με αυτές του αιτιολογικού

και διατακτικού της για την ενοχή του κατηγορουμένου, με τις οποίες αποτελούν ενιαίο σύνολο, ενώ θεωρείται ότι η απόφαση έχει την απαιτούμενη από την παράγραφο 7 του άρθρου 79 **αιτιολογία,** αν από το σύνολο των αιτιολογιών της (απόφασης) προκύπτει ότι λήφθηκαν υπόψη οι κανόνες που ορίζει η ανωτέρω διάταξη για την επιμέτρηση της ποινής (ΑΠ 686/2024, 188/2022, 1949/2019).

4. Η παραβίαση ***της αρχής αναλογικότητας*** πρέπει να ερευνάται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, ενόψει ***και του ύψους της ποινής***, που έχει επιβληθεί ή την μικρή ή μεγάλη απαξία της αξιόποινης πράξης, εφόσον και αυτή αποτελεί ένα από τα κριτήρια, των οποίων η συνεκτίμηση διαμορφώνει την κρίση του Δικαστηρίου για ***την υπέρβαση ή μη της ως άνω αναλογικότητας*** (ΟλΑΠ 14/2001, ΑΠ 1691/2022, 1369/2022, 1040/2019).

5. **Επιμέτρηση ποινής (άρθρο 79 παρ. 6 ΠΚ).** Επί **αληθούς συρροής των εγκλημάτων της ληστείας με ιδιαίτερη σκληρότητα και της ανθρωποκτονίας**, το στοιχείο της ιδιαίτερης σκληρότητας **μπορεί να αξιολογηθεί στην επιμέτρηση της ποινής για την πράξη της ανθρωποκτονίας**, ενώ αξιολογήθηκε στην αντικειμενική υπόστασης του αδικήματος της ληστείας (ΑΠ 768/2022).

6. Στις διατάξεις του άρθρου 79 του προϊσχύσαντος, αλλά και του ισχύοντος από 1.7.2019 Π.Κ., περιλαμβάνονται ***γενικοί κανόνες*** για τον τρόπο επιμέτρησης της ποινής, η συγκεκριμενοποίηση της οποίας ανήκει στον δικαστή, στον οποίο παρέχονται τα κριτήρια του in concreto καθορισμού, εντός των ορίων των ως άνω διατάξεων, οπότε **δεν τίθεται θέμα εφαρμογής επιεικέστερων για τον κατηγορούμενο διατάξεων για την επιμέτρηση της ποινής.** (ΑΠ 1278/2023, 925/2023, 734/2023, 64/2023, 1495/2022, 1418/2022).

7. Η διάταξη της παρ. 7 του άρθρ. 79 του νέου ΠΚ (όμοιου περιεχομένου με την ήδη ισχύουσα ήταν και η διάταξη της παρ. 4 του άρθρ. 79 του προϊσχύσαντος ΠΚ) **δεν έχει τον χαρακτήρα ουσιαστικής ποινικής διάταξης** και δεν τίθεται ζήτημα εφαρμογής, ως επιεικέστερης, της σχετικής διάταξης, όπως είχε στην αρχική της μορφή, μετά την ισχύ του νέου ΠΚ, κατά το άρθρο 2 παρ. 1 αυτού. (ΑΠ 755/2024).

8. Όμως κατά την ΑΠ 592/2022 η διάταξη του άρθρου 79 νΠΚ, όπως ίσχυε προ της τροποποίησης με Ν 4637/2019, είναι **επιεικέστερη** και αυτής του προϊσχύσαντος ΠΚ και αυτής που ισχύει μετά την ως άνω τροποποίηση, αλλά ακόμη και αυτής που ίσχυε μετά την αντικατάστασή της με τον ν. ***4637/2019*** και ισχύει, μετά την εκ νέου αντικατάστασή της με βάση το άρθρο 3 του ν. ***4855/2021*** (ΑΠ 1251/2023, 5/2023).

Ποινή. Κατ᾽οίκον έκτιση

Από τις διατάξεις των αρθρων 56 πΠΚ και 105 νΠΚ - εκ των οποίων **ευμενέστερες τυγχάνουν αυτές του άρθρου 105 του νΠΚ,** καθ’ όσον βάσει αυτών για την κατ’ οίκον έκτιση απαιτείται η συμπλήρωση του εβδομηκοστού έτους της ηλικίας του καταδικασθέντος σε οποιαδήποτε ποινή στερητική της ελευθερίας έως δεκαπέντε (15) έτη - προκύπτει ότι το δικαστήριο που δικάζει την υπόθεση στην ουσία, έχει υποχρέωση να ελέγξει, ακόμα και **χωρίς** να υποβληθεί σχετικό προς τούτο αίτημα, τη συνδρομή ή μη των προϋποθέσεων **για την κατ’ οίκον έκτιση** της επιβληθείσας ποινής στον καταδικασθέντα κατηγορούμενο και να αιτιολογήσει ειδικώς την τυχόν αρνητική του κρίση, **άλλως** αν δεν αποφανθεί περί αυτής, **υπερβαίνει αρνητικά την εξουσία** του (ΑΠ 816/2024).

Ποινή. Συνολική

(94 ΠΚ,551 κπδ)

1. Η εξουσία του δικαστηρίου, το οποίο καθορίζει τη συνολική ποινή που πρέπει να εκτιθεί, όταν κατά του ίδιου προσώπου υπάρχουν προς εκτέλεση περισσότερες εκτελεστές καταδικαστικές αποφάσεις, εξαντλείται στον καθορισμό αυτό της συνολικής ποινής, με την επιμέτρηση των περισσοτέρων ποινών, που έχουν επιβληθεί, κατά τον τρόπο που ορίζεται στις διατάξεις των άρθρων 94 και 97 του ισχύοντος Π.Κ. και **δεν προβλέπεται από το νόμο εξουσία του δικαστηρίου αυτού, είτε για αναστολή εκτέλεσης της συνολικής ποινής, είτε για μετατροπή αυτής σε χρηματική ποινή,** είτε να ορίσει την καταβολή της ποινής σε δόσεις **είτε, τέλος, να προχωρήσει στη μετατροπή της σε κοινωφελή εργασία** *(βλ. όμως ήδη την παρ. 2 εδ. τελ. του άρθρου 551, ως. νυν ισχύει)*. (ΑΠ 1233/2022, 1098/2021, ΑΠ 1650/2019,
2. Μόνον στην περίπτωση **της συνεκδίκασης** και καταδίκης για πλείονα συρρέοντα εγκλήματα η καθορίζουσα τη συνολική ποινή απόφαση αποφαίνεται και περί της μετατροπής αυτής ή επέκεινα περί της καταβολής της σε δόσεις. Όταν όμως, η επιμέτρηση γίνεται **με μεταγενέστερη απόφαση** λόγω μη συνεκδίκασης πλειόνων συρρεόντων εγκλημάτων, το δικαστήριο περιορίζεται στον καθορισμό και μόνον της συνολικής ποινής, η δε μετατροπή ή δοσοποίηση των επί μέρους ποινών εξακολουθεί να ρυθμίζεται από τις αποφάσεις που επέβαλαν κάθε μία από τις ποινές αυτές και συγχρόνως προέβησαν στην μετατροπή και στη **δοσοποίησή τους.** Άλλωστε, η απόφαση περί καθορισμού συνολικής ποινής δεν είναι καταδικαστική, για να χωρήσει μετατροπή της συνολικής ποινής σε χρηματική ποινή ή δοσοποίησή της ή ακόμα μετατροπή αυτής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας. (ΑΠ 1233/2022, 1098/2021, ΑΠ 1650/2019,
3. **Ποινή συνολική** .Επομένως, αν το παραπάνω δικαστήριο, μετά τον καθορισμό συνολικής ποινής, προχωρήσει - κατά την ίδια ή σε άλλη μεταγενέστερη συνεδρίαση

- στη μετατροπή αυτής είτε σε χρηματική ποινή είτε σε κοινωφελή εργασία (κατά τις διατάξεις του άρθρου 82 του προϊσχύσαντος Ποινικού Κώδικα, οι οποίες σύμφωνα με το άρθρο 465 του ισχύοντος Π.Κ. - Ν. 4619/2019 - εξακολουθούν να εφαρμόζονται για πράξεις τελεσθείσες μέχρι την θέση σε ισχύ του νέου Π.Κ.), υπερβαίνει την εξουσία του και δημιουργείται τοιουτοτρόπως λόγος αναίρεσης της απόφασής του, κατ' αυτό το μέρος, σύμφωνα με το άρθρο 510 παρ.1 στοιχ. Θ΄ του ισχύοντος ΚΠΔ. (ΑΠ 1233/2022, 1098/2021, ΑΠ 1650/2019)

4. **Αναίρεση για συνολική ποινή:** εάν ο αναιρεσείων δεν εμφανστεί ενώπιον του Αρείου Πάγου, εφόσον κλητεύθηκε νομίμως και εμπροθέσμως, **η αίτηση αναίρεσης, παρά την απουσία του αναιρεσείοντος, δεν απορρίπτεται ως ανυποστήρικτη,** αλλά συζητείται σαν να ήταν παρών ο αναιρεσείων, αφού από το άρθρο 551 παρ. 5 εδ. α΄ ΚΠΔ, στο οποίο ορίζεται ότι «Το δικαστήριο αποφαίνεται αφού ακούσει τον καταδικασμένο ή τον συνήγορό του, αν είναι παρόντες, καθώς και τον εισαγγελέα», συνάγεται ότι **στις δίκες που αφορούν τη συγχώνευση ποινών που συναντώνται κατά την εκτέλεση, δεν ορίζεται ως υποχρεωτική η εμφάνιση και ακρόαση του αιτούντος** (ΑΠ 787/2024, 762/2023, 941/2021).
5. Στην περίπτωση που μεταξύ των προς εκτέλεση αποφάσεων υπάρχει και απόφαση που αμετάκλητα έχει **καθορίσει συνολική ποινή**, για τον καθορισμό της νέας συνολικής ποινής λαμβάνεται ως βάση η καθορισθείσα συνολική ποινή, **αν αυτή είναι βαρύτερη** από τις ποινές που επιβλήθηκαν με τις άλλες αποφάσεις. ΑΠ 1452/2024
6. Όταν όμως η καθορισθείσα συνολική ποινή δεν είναι η βαρύτερη και δεν πρόκειται να αποτελέσει τη βάση της νέας επιμέτρησης, αλλά πρέπει να συγχωνευθεί με άλλη βαρύτερη, τότε διασπάται και συγχωνεύονται οι επιμέρους ποινές **με τον περιορισμό ότι δεν μπορεί να ληφθεί από αυτές μεγαλύτερο χρονικό διάστημα για το**

σχηματισμό νέας συνολικής ποινής από αυτό που είχε ληφθεί προηγουμένως (ΑΠ 1452/2024).

Ποινική διαπραγμάτευση
(άρθρο 303 ΚΠΔ)

1. Επί του θεσμού της ποινικής διαπραγμάτευσης **ουδεμία αποδεικτική διαδικασία λαμβάνει χώρα ενώπιον του ποινικού δικαστηρίου για τη διαπίστωση της ενοχής του κατηγορουμένου**, η ομολογία της οποίας από αυτόν αποτελεί προϋπόθεση για τη σύνταξη του πρακτικού της ποινικής διαπραγμάτευσης(ΑΠ 257/2026, 1005/2025, 536/2023, 1581/2022).
2. Η δικαιοδοτική εξουσία του δικαστηρίου (Μονομελούς Εφετείου ή Μονομελούς Πλημμελειοδικείου) εξαντλείται ***στην επικύρωση*** του πρακτικού διαπραγμάτευσης και δεν δικαιοδοτεί αυτό ως προς την ενοχή του κατηγορουμένου αλλά ως ***προς τη διάρκεια της ποινής,*** για την επιμέτρηση της οποίας εφαρμόζει τα κριτήρια του άρθρου 79 του ΠΚ, δυνάμενο να επιβάλει ποινή ***μικρότερη*** από τη συμφωνηθείσα μεταξύ του εισαγγελέα και του κατηγορουμένου και πάντως όχι υπερβαίνουσα αυτήν, καθώς επίσης ερευνά αυτεπαγγέλτως τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 368 περ. β΄ και γ΄ του ΚΠΔ και τέλος δικαιούται να μεταβάλλει τον νομικό χαρακτηρισμό της πράξης μόνο προς όφελος του κατηγορουμένου (ΑΠ 536/2023, 1581/2022).
3. **Διαχρονικό δίκαιο:** εφόσον οι σχετικές διατάξεις, αν και περιλαμβάνονται στον ΚΠΔ, **κατά το μέρος που αφορούν στον καθορισμό των ανωτάτων ορίων των ποινών, αποτελούν διατάξεις ουσιαστικού ποινικού δικαίου, επιβάλλεται η εφαρμογή του άρθρου 2 παρ. 1 ΠΚ. Ευμενέστερα τα όρια των ποινών όπως ίσχυαν πριν από την τροποποίηση με το Ν 5090/2024** (ΑΠ 257/2026).
4. Είναι προφανές ότι **οι μειωμένες ποινές αφορούν σε αφηρημένο επίπεδο στην κάθε πράξη ξεχωριστά και δεν αναφέρονται στην συνολική ποινή**, η οποία, μετά την επιβολή της ποινής για κάθε επιμέρους πράξη, καθορίζεται από το αρμόδιο δικαστήριο σε περίπτωση

συρροής εγκλημάτων, καθώς αυτό όχι μόνο δεν προκύπτει από τη γραμματική ερμηνεία (δεν αναφέρεται στη διάταξη ότι τα οριζόμενα όρια ποινών αφορούν στη συνολική ποινή που θα επιβληθεί), αλλά αντίθετα, είναι σαφές ότι ο νόμος αναφέρεται σε κάθε αδίκημα ξεχωριστά, γι΄ αυτό και δεν γίνεται λόγος για «βαρύτερο αδίκημα» (ΑΠ 257/2026).

5. **Εάν το δικαστήριο επιβάλλει ποινές κατώτερες του προβλεπόμενου από το νόμο κατωτάτου ορίου, υπερβαίνει θετικά την εξουσία του** (ΑΠ 257/2026).

Ποινική διαταγή **-(αρ. 409 ΚΠΔ)**

Η έκδοση της ποινικής διαταγής από Δικαστή σε δημόσια συνεδρίαση καθώς και η εκδίκαση της υπόθεσης σύμφωνα με την τακτική διαδικασία, εφόσον τούτο ζητήσει ο κατηγορούμενος με την υποβολή των αντιρρήσεων, ***διασφαλίζουν τη συνταγματικότητα του νέου θεσμού*** του οποίου η μη αντίθεση με την ΕΣΔΑ και το ΔΣΑΠΔ αναγνωρίζεται από τη νομολογία και του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής ΄Ενωσης (ΑΠ 933/2023).

Ποινικό Μητρώο (αρ. 577 παρ. 2 ΚΠΔ)

Η απαγόρευση του άρθρου **572 παρ. 2 του ΚΠοινΔ** δεν εμποδίζει τον κατηγορούμενο να ζητήσει ο ίδιος την ανάγνωση του δελτίου ποινικού μητρώου, προκειμένου να αξιοποιήσει υπέρ αυτού την ανυπαρξία προηγούμενων καταδικών του, όπως για να ζητήσει την αναγνώριση ελαφρυντικής περιστάσεως, αφού στην περίπτωση αυτή, που ο ίδιος επιθυμεί να γνωστοποιηθεί το περιεχόμενο του ποινικού του μητρώου, η προστατευτική για την υπεράσπιση του λειτουργία της διάταξης κάμπτεται (ΑΠ 11/2024, 1915/2019, ΑΠ 70/2015, ΑΠ 912/2012).

Ποινική δίωξη. Αναβολή κατ΄άρθρο 59 ΚΠΔ-(αρ. 59 παρ. 1 ΚΠΔ)

1. 1.Από τη διάταξη αυτή προκύπτει, ότι η προβλεπόμενη υποχρεωτική ***αναβολή ή αναστολή*** (όρος ταυτόσημος) της ποινικής δίκης γίνεται, όταν στην αναβαλλόμενη δίκη ανακύπτει ως προδικαστικό ζήτημα το ίδιο ποινικό ζήτημα που εκκρεμεί ως κύριο αντικείμενο ***στην άλλη συναφή δίκη***, η οποία πρέπει να εκκρ.εμεί στο στάδιο της κύριας διαδικασίας, και ***όχι της προδικασίας***. ΑΠ 1664/2022, 1406/2020).
2. Από τη διατύπωση και το σκοπό της διάταξης αυτής, προκύπτει ότι έχει θεσπισθεί προς αποφυγή έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων, και για την ασφαλέστερη διάγνωση του νομικού ζητήματος, μπορεί δε να εφαρμοσθεί ***και στην αναιρετική δίκη***. Αυτό συμβαίνει, προεχόντως, όταν κάποιο σοβαρό ***νομικό ζήτημα***, το οποίο πρέπει να επιλυθεί από το οικείο αναιρετικό τμήμα, έχει παραπεμφθεί ήδη ***στην Ολομέλεια*** του Αρείου Πάγου, όπου και εκκρεμεί (ΑΠ 1664/2022, 1406/2020).

Πορνογραφία ανηλίκων

(άρθρο 348Α ΠΚ)

1. Δράστης του εγκλήματος αυτού μπορεί να είναι οποιοσδήποτε. Δεν έχει σημασία ποιος παρασκεύασε το πορνογραφικό υλικό ή σε ποιον ανήκει αυτό. Όποιος κατέχει ένα τέτοιο υλικό, τιμωρείται για μόνη την κατοχή του, που την αποδοκιμάζει ο νόμος. Από την άποψη αυτή**, κάτοχος μπ**ορεί να είναι και ο παρασκευαστής του σχετικού υλικού, αλλά μπορεί να είναι και τρίτος, που το προμηθεύτηκε με οποιονδήποτε τρόπο [ΑΠ 1517/2018]. Η κατοχή υλικού παιδικής πορνογραφίας μέσω πληροφοριακού συστήματος συνιστά μία ιδιότυπη μορφή κατοχής, ως αφορώσα, στην ουσία, κατοχή ηλεκτρονικών δεδομένων, ήτοι αρχείων φωτογραφιών, βίντεο, ταινιών κ.λ.π., με υλικό παιδικής πορνογραφίας, που εμπεριέχεται και ενσωματώνεται σε υλικούς φορείς εγγραφής και αποθήκευσης, όπως είναι ο σκληρός δίσκος του υπολογιστή, οι δισκέτες, οι συσκευές φορητής ψηφιακής μνήμης, οι εφαρμογές μέσων κοινωνικής

δικτύωσης και συσκευών κινητής τηλεφωνίας κ.λ.π. (ΑΠ 1156/2023, 1395/2022, 486/2021).

2. Ως αξιόποινη θα πρέπει να θεωρείται **η κατοχή πορνογραφικού υλικού**, όταν πρόκειται για απεικόνιση παιδιών σε καταφανώς σεξουαλική συμπεριφορά, γενικότερα δε οποιαδήποτε απεικόνιση του σώματος ή μέρους του σώματος του ανηλίκου κατά τρόπο που προδήλως προκαλεί γενετήσια διέγερση (ΑΠ 1156/2023).

3. Η κατοχή υλικού παιδικής πορνογραφίας **μέσω πληροφοριακού συστήματος** συνιστά μία **ιδιότυπη μορφή κατοχής**, ως αφορώσα στην ουσία κατοχή ηλεκτρονικών δεδομένων, ήτοι ……..Με τη διάταξη της παραγράφου 4 του προαναφερόμενου άρθρου εισάγονται οι εξής αυτοτελείς επιβαρυντικές περιστάσεις: α) ….. και β) …….Η β' περίσταση (χρησιμοποίηση ανηλίκου που δεν έχει συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο έτος), η οποία επηρεάζει την αρνητική αξιολόγηση της πράξης, ούτως ώστε αυτή να αναβιβάζεται, κατά νόμον, από πλημμέλημα (βλ. παρ. 1 & 2 του άρθρου 348Α ΠΚ) σε **κακούργημα,** αφορά βεβαίως την πράξη του δράστη της παραγωγής του υλικού παιδικής πορνογραφίας, **επιπλέον όμως, συγκαθορίζει, επιτείνοντας, το άδικο και των λοιπών πράξεων των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 348Α ΠΚ, ήτοι αυτών της προσφοράς, πώλησης, διάθεσης, διανομής κτλ. - μεταξύ των οποίων και της πράξης της κατοχής υλικού παιδικής πορνογραφίας**, επισείοντας την βαρύτερη τιμωρία των δραστών όταν το υλικό αυτό απεικονίζει ανηλίκους νεώτερους των δέκα πέντε ετών. (ΑΠ 1395/2022 και μειοψηφία).

4. Οι **επιβαρυντικές περιστάσεις της παρ. 4,** οι οποίες επηρεάζουν την αρνητική αξιολόγηση της πράξης, ούτως ώστε αυτή να αναβιβάζεται, κατά νόμο, από πλημμέλημα σε κακούργημα, **αφορούν βεβαίως την πράξη του δράστη της παραγωγής** του υλικού παιδικής πορνογραφίας, επιπλέον όμως, **συγκαθορίζει,**

επιτείνοντας, το άδικο και των λοιπών πράξεων των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 348Α ΠΚ, ήτοι, μεταξύ άλλων, και αυτών της προμήθειας και κατοχής, επισείοντας την βαρύτερη τιμωρία των δραστών όταν συντρέχουν οι ως άνω περιστάσεις. Η βούληση, άλλωστε, του νομοθέτη είναι η **μεγαλύτερη δυνατή προστασία των ανηλίκων**, επιτυγχανόμενη, μεταξύ άλλων, με την αποθάρρυνση παραγωγής υλικού παιδικής πορνογραφίας, μέσω της μείωσης της ζήτησής του, προσθέτως δε, με την απειλή, με την εν λόγω διάταξη, των ίδιων ποινικών συνεπειών **τόσο για τον παραγωγό, όσο και για το δράστη και των λοιπών μορφών του βασικού αδικήματος** (ΑΠ 325/2025).

5. **Αρχείο σε μορφή σκίτσου (comics):** εφόσον απεικονίζουν ανήλικα άτομα σε σκηνές πορνογραφίας και δη **εικονικές αποτυπώσεις** των γεννητικών οργάνων όπως του σώματος ανηλίκων κοριτσιών σε πράξη συνουσίας καθώς και εξαναγκασμού ανοχής ασελγούς πράξης, συνιστούν **υλικό παιδικής πορνογραφίας** (ΑΠ 1132/2024).
6. Για τη στοιχειοθέτηση των εγκλημάτων της απόκτησης και κατοχής πορνογραφικού υλικού **δεν απαιτείται σκοπός του δράστη για περαιτέρω διάθεση αυτού, αλλά αρκεί και η κατοχή και η απόκτηση του υλικού αυτού προς ιδία χρήση,** αφού και με αυτές τις πράξεις προσβάλλεται η προσωπικότητα και η αξιοπρέπεια των ανηλίκων και η αξιοπρέπεια της παιδικής ηλικίας. Στην αιτιολογική έκθεση του ν. 3727/2008, **η αναβάθμιση σε κακούργημα** της απλής κατοχής και των άλλων υπαλλακτικών τυποποιημένων τρόπων τέλεσης που προβλέπονται στις παραγράφους 1και 2 του άρθρου 348Α ΠΚ **αποσκοπεί κατά τον νομοθέτη στη μεγαλύτερη προστασία των ανηλίκων**, στόχος που δύναται να επιτευχθεί με την απειλή των δυσμενών (ποινικά) συνεπειών, μεταξύ άλλων και σε βάρος του αποδέκτη του εν λόγω υλικού, όπως είναι ο κάτοχος, συμβάλλοντας στην **αποτροπή από την τέλεση του εγκλήματος της πορνογραφίας ανηλίκων** και στην **αποτελεσματικότερη προστασία των**

ανηλίκων με τον αποκλεισμό κάθε ενασχόλησης του δράστη σχετικής με πορνογραφικό υλικό απεικόνισης ανηλίκων νεώτερων των 15 ετών. (ΑΠ Β' Τακτική Ποινική Ολομέλεια 5/2021, ΑΠ 1132/2024, 495/2024, 578/2023, 1416/2022, 1395/2022).

7. Έτσι κατά την παράγραφο 4 περιπτ. β του άρθρου 348Α ΠΚ **η αναβάθμιση της κατοχής παιδικού πορνογραφικού υλικού σε κακούργημα,** όπως και των λοιπών τυποποιημένων, διακριτών μεταξύ τους, υπαλλακτικών τρόπων τέλεσης που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 348Α του ΠΚ, **έχει ως μόνη προϋπόθεση ότι το πορνογραφικό υλικό που έχει στην κατοχή του ο δράστης απεικονίζει ανηλίκους νεότερους των 15 ετών** (ΑΠ Β' Τακτική Ποινική Ολομέλεια 5/2021, ΑΠ 1132/2024, 495/2024, 578/2023, 1416/2022, 1395/2022, 1214/2022, 376/2022, 370/2021, 1348/2020).

8. Κατά τις παραπάνω διατάξεις το ως άνω καθιερούμενο έγκλημα **της παιδικής πορνογραφίας** είναι **υπαλλακτικά μικτό** και αν τελείται με περισσότερους τρόπους, ένα έγκλημα διαπράττεται. Για τη στοιχειοθέτηση των εγκλημάτων της απόκτησης και κατοχής πορνογραφικού υλικού **δεν απαιτείται σκοπός του δράστη για περαιτέρω διάθεση αυτού, αλλά αρκεί και η κατοχή και η απόκτηση του υλικού αυτού προς ιδία χρήση,** αφού και με αυτές τις πράξεις προσβάλλεται η προσωπικότητα και η αξιοπρέπεια των ανηλίκων και η αξιοπρέπεια της παιδικής ηλικίας. (ΑΠ 1156/2023, 1395/2022 και μειοψηφία).

9. Στην αιτιολογική έκθεση του ν. 3727/2008, η αναβάθμιση σε **κακούργημα** της απλής κατοχής και των άλλων υπαλλακτικών τυποποιημένων τρόπων τέλεσης που προβλέπονται στις παραγράφους 1και 2 του άρθρου 348Α ΠΚ αποσκοπεί κατά τον νομοθέτη στη μεγαλύτερη ***προστασία των ανηλίκων***, στόχος που δύναται να επιτευχθεί με την απειλή των δυσμενών (ποινικά) συνεπειών, μεταξύ άλλων και σε

βάρος του αποδέκτη του εν λόγω υλικού, όπως είναι ο κάτοχος, συμβάλλοντας στην αποτροπή από την τέλεση του εγκλήματος της πορνογραφίας ανηλίκων και στην αποτελεσματικότερη προστασία των ανηλίκων με τον αποκλεισμό κάθε ενασχόλησης του δράστη σχετικής με πορνογραφικό υλικό απεικόνισης ανηλίκων νεώτερων των 15 ετών(ΑΠ 1395/2022 και μειοψηφία)

10. Έτσι κατά την παράγραφο 4 περιπτ. β του άρθρου 348Α ΠΚ **η αναβάθμιση της κατοχής παιδικού πορνογραφικού υλικού σε κακούργημα,** όπως και των λοιπών τυποποιημένων, διακριτών μεταξύ τους, υπαλλακτικών τρόπων τέλεσης που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 348Α του ΠΚ**, έχει ως μόνη προϋπόθεση ότι το πορνογραφικό υλικό που έχει στην κατοχή του ο δράστης απεικονίζει ανηλίκους νεώτερους των 15 ετών**… **χωρίς να απαιτείται επιπροσθέτως για την αναβάθμισή του σε κακούργημα και το στοιχείο του κινδύνου της διάδοσης …**(ΑΠ 1395/2022 και μειοψηφία).

11. Τούτο δε διότι από τη διατύπωση της διάταξης του άρθρου ***348Α παρ4 περ. β***, τόσο του προϊσχύσαντος ΠΚ, όσο και του νΠΚ σε συνδυασμό με τις διατάξεις των παραγράφων 1και 2 του ίδιου άρθρου, προκύπτει ότι ο νομοθέτης, σύμφωνα με όσα και στη μείζονα σκέψη σχετικώς εκτέθηκαν, δεν αφήνει ερμηνευτικά περιθώρια για το ότι ***η διάδοση*** του υλικού αυτού συνιστά αυτοτελή, απολύτως διακριτό ***από την κατοχή,*** τρόπο τέλεσης του ίδιου εγκλήματος, με την επιπλέον επισήμανση, ότι από τις ως άνω διατάξεις ουδεμία συνάγεται ερμηνευτική εκδοχή διαφορετικής και δη ευνοϊκότερης ποινικής αντιμετώπισης του δράστη της ***κατοχής υλικού παιδικής*** πορνογραφίας για την παραγωγή του οποίου χρησιμοποιήθηκαν ***ανήλικα πρόσωπα*** νεότερα των δεκαπέντε ετών, εν σχέσει με τους δράστες στους οποίους αποδίδεται η τέλεση του ίδιου, κατ΄άρθρο 348Απαρ 4 περ β ΠΚ εγκλήματος, με έναν από τους

λοιπούς προβλεπόμενους για τη στοιχειοθετησή του στις παρ.1 και 2 της ίδιας διάταξης, ***υπαλλακτικούς*** τρόπους.» (ΑΠ 1395/2022 και μειοψηφία).

12. Ως βία, κατά την έννοια του άρθρου 348 Α παρ. 4 εδ. β' ΠΚ, **δεν νοείται μόνο η σωματική βία**, όπως αυτό συνάγεται από τη μη ύπαρξη του επιθετικού προσδιορισμού «σωματικής» προ της έννοιας της «βίας», όπως συμβαίνει, επί παραδείγματι, στο αδίκημα του βιασμού (άρθρο 336 παρ. 1 ΠΚ) και της παράνομης βίας (άρθρο 330 παρ. 1 ΠΚ), αλλά κάθε μορφής βία, όπου κρίσιμη τυγχάνει η πρόθεση του δράστη να εξαναγκάσει άλλον και όχι ο υλικός φορέας, εναντίον του οποίου αυτή ασκείται και συνεπώς του νόμου μη διακρίνοντος, στην έννοια της «βίας» της διάταξης του άρθρου 348 Α παρ. 4 εδ. β' ΠΚ **υπάγεται και η ψυχολογική βία,** εφόσον αυτή τυγχάνει πρόσφορη να κάμψει την αντίθετη βούληση του θύματος (ΑΠ 325/2025).

Πραγματική πλάνη

1. Συντρέχει όταν ο δράστης ***αγνοεί ή εσφαλμένως*** αντιλαμβάνεται τι πράττει, αναφέρεται δε αυτή σε περιστατικά της εγκληματικής πράξης και μάλιστα όχι μόνο σε γεγονότα ή πραγματικές καταστάσεις, αλλά και σε νομικές ιδιότητες ή σχέσεις ή άλλα αξιολογικά στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος ή περιστατικού το οποίο επαυξάνει τη βαρύτητά της και είναι αδιάφορο ποια υπήρξε η πηγή της πλάνης (ΑΠ 240/2024, 961/2023, 618/2023, 1592/2022, 1124/2022, 1105/2022, 616/2022).
2. Αν. τα επικαλούμενα πραγματικά περιστατικά ***δεν*** συνιστούν πραγματική πλάνη, υπό την προαναφερθείσα νομική έννοια, δηλαδή άγνοια ή εσφαλμένη αντίληψη κάποιου από τα συστατικά στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος ή κάποιου περιστατικού, το οποίο επαυξάνει τη βαρύτητα αυτού, αλλά αναφέρονται ***σε εξωτερικούς όρους του αξιοποίνου*** ή σε νομικώς αδιάφορα για τη συγκρότηση του εγκλήματος περιστατικά (και δεν πρόκειται περί ισχυρισμού περί πραγματικής πλάνης ως προς τις πραγματικές προϋποθέσεις των λόγων άρσης του αδίκου ή του καταλογισμού, οπότε χωρεί ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 30 παρ. 1 του ΠΚ), ο σχετικός ισχυρισμός δεν είναι αυτοτελής, ***αλλά*** αποτελεί ***άρνηση της κατηγορίας*** και μάλιστα υπό ευρεία έννοια, καθόσον, κυριολεκτικώς, δεν αναφέρεται σε στοιχείο της κατηγορίας (ΑΠ 826/2024, 1487/2023, 1683/2022, 1556/2022, 1087/2022).

Πραγματογνωμοσύνη

(αρ. 183 επ. ΚΠΔ)

1. Το αποδεικτικό μέσο της διεξαχθείσας δικαστικής ιατρικής ή ψυχιατρικής πραγματογνωμοσύνης που αποτελεί ιδιαίτερο και αυτοτελές αποδεικτικό μέσο, διακρινόμενο των εγγράφων, πρέπει να ***αναφέρεται ειδικά*** ότι ελήφθη υπόψη για το σχηματισμό της δικανικής πεποίθησης του δικαστηρίου ***ή να προκύπτει*** από τα εκτιθέμενα περιστατικά ότι το δικαστήριο το έλαβε υπόψη του και το συνεκτίμησε με

τα άλλα αποδεικτικά μέσα κατά τρόπο αναμφισβήτητο (ΑΠ 523/2024, 871/2023, 226/2023, 1701/2022, 1371/2022, 818/2017).

2. Η πραγματογνωμοσύνη, ***ως ιδιαίτερο αποδεικτικό μέσο***, πρέπει να προκύπτει ότι ελήφθη υπόψη, εκτιμάται ελεύθερα, οφείλει, όμως, το δικαστήριο, όταν δεν αποδέχεται τα προκύπτοντα από αυτήν συμπεράσματα, ***να αιτιολογεί την αντίθετη*** δικαστική του πεποίθηση, παραθέτοντας τα αποδεδειγμένα εκείνα πραγματικά περιστατικά, τα οποία αποκλείουν αυτά που οι πραγματογνώμονες θέτουν ως βάση της γνώμης τους. Διαφορετικά, αν δεν προκύπτει με βεβαιότητα, ότι το δικαστήριο έλαβε υπόψη του και το ιδιαίτερο αυτό αποδεικτικό μέσο, μη αρκούσης της αναφοράς στα έγγραφα, ιδρύεται ο ανωτέρω λόγος αναίρεσης για έλλειψη αιτιολογίας. (ΑΠ 79/2025, 534/2024, 1449/2023, 982/2023, 951/2023, 871/2023, 540/2023, 524/2023, 226/2023, 1518/2022, 1414/2022,

3. Το καθήκον του πραγματογνώμονα περατώνεται με την παρουσίαση και ερμηνεία των ευρημάτων του, ενώ **η μεταφορά των ευρημάτων σε δικαιϊκές έννοιες, όπως της υπεξαίρεσης, εναποτίθεται στο δικαστή**. (ΑΠ 1016/2024).

4. Διότι ο πραγματογνώμονας μόνο για ορισμένο τμήμα της υπόθεσης πρέπει να γνωματεύσει (π.χ. ο λογιστικός πραγματογνώμονας για το θέμα που του τέθηκε, όπως είναι η έρευνα της τυχόν ύπαρξης οφειλής του κατηγορουμένου προς τον μηνυτή), ενώ ο δικαστής εκτιμά τη συνολική και δικαιϊκή κατάσταση (ΑΠ 1016/2024).

5. Οι ***ιδιωτικές γνωματεύσεις και γνωμοδοτήσεις*** εκτιμώνται ***ελεύθερα, ως έγγραφα*** (ΑΠ 1222/2023, 540/2023, 267/2013, 226/2023, 1518/2022, 1414/2022, 1102/2022, 687/2022).

6. Ομοίως και η πραγματογνωμοσύνη που διενεργήθηκε δυνάμει απόφασης ***πολιτικού δικαστηρίου*** (ΑΠ 226/2023, 1128/2022, 1102/2022).

7. Οι **εκθέσεις εργαστηριακής πραγματογνωμοσύνης της Διεύθυνσης Εγκληματολογικών Ερευνών της Ελληνικής Αστυνομίας** του Τμήματος Ανάλυσης Βιολογικών και Βιοχημικών Εξετάσεων και Αναλύσεων **δεν αποτελούν πραγματογνωμοσύνη με την έννοια του νόμου,** αφού για τη σύνταξή τους δεν τηρήθηκαν οι νόμιμες διατυπώσεις για το διορισμό πραγματογνωμόνων (ήτοι διορισμός από ανακριτικό υπάλληλο, δικαστικό συμβούλιο ή δικαστήριο, όρκιση, κ.λπ. κατ' τα άρθρα 183 επ. ΚΠοινΔ), αλλά είναι **απλά υποβοηθητικά της προανάκρισης έγγραφα προς διαπίστωση γεγονότων** (ήτοι εργαστηριακές εξετάσεις βιολογικού υλικού - αναλύσεις DNA και εντοπισμού καταλοίπων πυροβολισμού), ως εκ τούτου **δεν αποτελούν ιδιαίτερο αποδεικτικό μέσο (άρ. 178 περ.γ΄ ΚΠΔ) και, ως εκ τούτου, δεν ήταν αναγκαίο να μνημονεύονται κατ' είδος στα αναφερόμενα αποδεικτικά μέσα** της απόφασης, ούτε να αναφερθεί και να αξιολογηθεί ειδικά το πόρισμά τους, αλλά συνεκτιμώνται με τα υπόλοιπα αποδεικτικά μέσα **ως απλά έγγραφα** (ΑΠ 1414/2022).

8. **Δεν αποτελεί το ιδιαίτερο αποδεικτικό μέσο** της πραγματογνωμοσύνης του άρθρου 178 παρ. 1 στοιχ. γ΄ του ΚΠΔ **η «Έκθεση Αποτελέσματος Άρσης Απορρήτου Τηλεφωνικών Επικοινωνιών»,** την οποία συντάσσει ο Ανακριτής, **κατ΄ άρθρο 251 του ΚΠΔ,** σχετικώς με τα στοιχεία που προκύπτουν ή δεν προκύπτουν, αναφορικά με την υπό διερεύνηση αξιόποινη πράξη, από τα χορηγούμενα σε ηλεκτρονική μορφή διαθέσιμα στοιχεία και την ακρόαση όλων των επικοινωνιών, που έχουν συλλεγεί, κατ΄ άρθρο 22 του ν. 4249/2014, μετά από νόμιμη (με Βούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών) άρση του

απορρήτου τηλεφωνικών επικοινωνιών του κατηγορουμένου (ΑΠ 523/2024).

9. Πρέπει δε, για τη δημιουργία βεβαιότητας ότι έλαβε και αυτή υπόψη του το δικαστήριο, να αναφέρεται ειδικά στην αιτιολογία, μεταξύ των αποδεικτικών μέσων που λήφθηκαν υπόψη. Διαφορετικά, αν δηλαδή δεν αναφέρεται μεταξύ των αποδεικτικών μέσων και δεν προκύπτει βεβαιότητα ότι το δικαστήριο έλαβε υπόψη του και το ιδιαίτερο αυτό αποδεικτικό μέσο, **μη αρκούσης της αναφοράς στα έγγραφα, ιδρύεται ο λόγος αναίρεσης της έλλειψης ειδικής και εμπεριστατωμένης αιτιολογίας** (ΑΠ 980/2022), εκτός αν η λήψη υπόψη αυτής προκύπτει από το όλο περιεχόμενο της απόφασης, ιδίως εάν το διατακτικό συμπορεύεται προς το πόρισμα της πραγματογνωμοσύνης ή σε κάθε περίπτωση, εάν στο σκεπτικό της απόφασης είτε περιλαμβάνονται, είτε αντικρούονται παραδοχές της έκθεσης πραγματογνωμοσύνης, που δεν μπορούν παρά να προέρχονται μόνον από αυτήν (ΑΠ 79/2025, 1068/2022, 686/2021, 56/2020, 87/2020).

Πράξεις γενετήσιου χαρακτήρα

Είναι συμπεριφορές ή χειρονομίες οι οποίες κατά την κοινή αντίληψη υπαινίσσονται ή καταδεικνύουν ή παρωθούν σε γενετήσιες πράξεις (ΑΠ 1139/2022, 930/2020).

Πρακτικά δίκης

1. Τα συνταχθέντα πρακτικά συνεδρίασης αποτελούν το μόνο **επίσημο αποδεικτικό στοιχείο** για όσα έλαβαν χώρα κατά τη συνεδρίαση και ασκούν επιρροή, προκειμένου να ελεγχθούν οι ενέργειες των διαδίκων και του δικαστηρίου, καθώς και ότι αποτελούν πλήρη απόδειξη ωσότου προσβληθούν για **πλαστότητα,** τόσο κατά τις θετικές βεβαιώσεις τους, ότι τηρήθηκε κάποια διατύπωση, όσο και ως προς την έλλειψη διατύπωσης, η τήρηση της οποίας δεν βεβαιούται σ` αυτά, με επακόλουθο δηλώσεις,

αυτοτελείς ισχυρισμοί κλπ, που δεν έχουν καταχωρισθεί στα πρακτικά, να θεωρούνται ότι δεν έγιναν (ΑΠ 1034/2023).

2. **Ανάγνωση (αρ. 502 παρ. 1 ΚΠΔ).** Από τη διάταξη του άρθρου 502 ΚΠΔ προκύπτει η υποχρεωτικότητα της αναγνώσεως των πρακτικών της εκκαλουμένης απόφασης, πλην όμως η μη ανάγνωση αυτών επάγεται ακυρότητα μόνο αν ζητηθεί η ανάγνωσή τους και το δικαστήριο παρά το νόμο δεν επέτρεψε αυτή ή αν το περιεχόμενο αυτών ληφθεί υπόψη για το σχηματισμό της δικαστικής κρίσης επί της ενοχής του κατηγορουμένου (ΑΠ 913/2023, 652/2023, 198/2022, 835/2021, 1025/2021).
3. Τα πρακτικά της δίκης, επί της οποίας εκδόθηκε η πρωτοβάθμια απόφαση, λαμβάνονται υπόψη από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο και συνεπώς **και οι καταθέσεις των μαρτύρων** που περιλαμβάνονται σε αυτά (ΑΠ 694/2022).
4. **Τ**α πρακτικά της ποινικής δίκης αποδεικνύουν μέχρι να προσβληθούν **ως πλαστά,** όλα όσα καταχωρίζονται σ΄ αυτά μεταξύ των οποίων και τις προτάσεις, δηλώσεις και αιτήσεις των διαδίκων. Επομένως, αιτήσεις ή δηλώσεις του κατηγορουμένου που δεν καταχωρίστηκαν στα πρακτικά, τα οποία δεν διορθώθηκαν κατά τούτο, ούτε προσβάλλονται ως πλαστά, θεωρούνται ότι δεν έγιναν (ΑΠ 332/2023, 147/2023, 1178/2022, 1084/2022, 1414/2018).
5. Τα **πρακτικά συνεδρίασης** διορθώνονται ή συμπληρώνονται, κατόπιν αιτήσεως των διαδίκων, του εισαγγελέα ή αυτεπαγγέλτως, **αποκλειστικά κατά τα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου 145 παρ.3 ΚΠΔ,** και δη εντός της προβλεπόμενης ανατρεπτικής ***προθεσμίας των είκοσι ημερών*** από την κατά το άρθρο 142 παρ.2 εδάφιο τελευταίο καταχώρισή τους στο ειδικό βιβλίο καθαρογραμμένων, από ***τον διευθύνοντα*** τη συνεδρίαση, και σε περίπτωση ***αρνήσεως του*** από το ***δικαστήριο*** που δίκασε, αποτελούμενο από τους ίδιους δικαστές, αν είναι δυνατό, το οποίο διατηρεί την αρμοδιότητά του και σε περίπτωση άσκησης ενδίκου μέσου. Συνεπώς, το

δικαστήριο που δικάζει τελευταίο δεν μπορεί να εξετάσει αίτημα διόρθωσης ή συμπλήρωσης πρακτικών συνεδρίασης, αλλά **το απορρίπτει ως απαράδεκτο** (ΑΠ 1178/2022).

6. Στην παρ. 2 εδ. α΄ του αρ. 141 ΚΠΔ ορίζεται ότι ο εισαγγελέας και οι διάδικοι έχουν το δικαίωμα να ζητούν την καταχώριση κάθε δήλωσης όσων εξετάζονται ή εκείνων που μετέχουν στη δίκη, αν έχουν συμφέρον και δεν είναι αντίθετο στο νόμο, και να παραδίδουν γραπτώς σε αυτόν που διευθύνει τη συζήτηση τις δηλώσεις τους που αναπτύχθηκαν προφορικά. Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει με σαφήνεια, ότι οι διάδικοι δικαιούνται να εγχειρίσουν σε αυτόν που διευθύνει τη συζήτηση εγγράφως τις δηλώσεις τους, επομένως, και τους ισχυρισμούς τους, πρέπει όμως να προβάλουν και να αναπτύξουν αυτούς και προφορικά κατά τα ουσιώδη στοιχεία της νομικής και πραγματικής θεμελίωσής τους, ώστε να γίνουν αντικείμενο έρευνας κατά τη συζήτηση. Αυτό, άλλωστε **επιβάλλεται και από την αρχή της προφορικότητας της επ' ακροατηρίου κυρίας διαδικασίας, η οποία καθιερώνεται από το άρθρο 331** ΚΠΔ και η οποία, όχι μόνο δεν περιστέλλεται με την προαναφερθείσα διάταξη, αλλά αντιθέτως ενισχύεται, **αφού η καταχώρηση των δηλώσεων αυτών στα πρακτικά τελεί, εκτός των άλλων, και υπό την προϋπόθεση της προηγούμενης προφορικής ανάπτυξής τους**. Έτσι, σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν, **αυτοτελής ισχυρισμός του κατηγορουμένου, ο οποίος περιλαμβάνεται σε έγγραφο υπόμνημα που δόθηκε στον διευθύνοντα τη συζήτηση και καταχωρίστηκε στα πρακτικά, θεωρείται ότι έχει προβληθεί παραδεκτώς, εφόσον από τα ίδια τα πρακτικά προκύπτει, ότι έγινε και προφορική ανάπτυξή του κατά τα ουσιώδη στοιχεία της νομικής και πραγματικής θεμελίωσής του**. Διαφορετικά, ο ισχυρισμός αυτός θεωρείται ότι δεν έχει προβληθεί παραδεκτώς και το δικαστήριο δεν έχει υποχρέωση να απαντήσει σε αυτόν, και συνεπώς ούτε και να αιτιολογήσει ειδικώς την

απόρριψή του (ΟλΑΠ 2/2005, ΑΠ 617/2021, ΑΠ 1118/2019), αλλά απαντά σ' αυτούς με την αιτιολογία επί της ενοχής (ΑΠ 839/2025, 1067/2022, 686/2021, 1013/2021).

Προδικαστικό ερώτημα

(Πότε υποβάλλεται και υπό ποιες προϋποθέσεις: ΑΠ 1222/2023)

Προσβολή γενετήσιας αξιοπρέπειας

(αρ. 337 ΠΚ)

1. Η διάταξη του ***άρθρου 337 παρ. 1 ΠΚ,*** τελούμενη με ***ασελγείς χειρονομίες ή προτάσεις*** που αφορούν ασελγείς πράξεις, δεν διαφοροποιήθηκε με τον νέο ποινικό κώδικα ως προς την αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση του οικείου εγκλήματος τελούμενου με τους δύο ως άνω τρόπους (ΑΠ 279/2020), ο κατηγορούμενος για προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας ***επιβαρύνεται το ίδιο,*** αφού σε βάρος του απειλείται ποινή φυλάκισης μέχρις ενός έτους ή χρηματική ποινή, ενώ για την ποινική δίωξη της πράξης απαιτείται και στις δύο περιπτώσεις έγκληση. Ως εκ τούτου εφαρμοστέα τυγχάνει η διάταξη που ίσχυε ***κατά τον χρόνο τέλεσης της πράξης*** (ΑΠ 1251/2023, 930/2020).
2. Έγκλημα ***υπαλλακτικά μικτό***, το οποίο μπορεί να τελεστεί με δύο τρόπους, ήτοι με ασελγείς χειρονομίες ή με προτάσεις που αφορούν ασελγείς πράξεις. Σε αντίθεση με τις ασελγείς πράξεις, **οι ασελγείς χειρονομίες** είναι ελαφρότερες ερωτικές πράξεις, που δεν φθάνουν στο σημείο της ασελγούς πράξεως, αλλά πάντως τελούνται σε σωματική επαφή, όπως ψαύσεις ή θωπείες του παθόντος. **Οι «προτάσεις»** πρέπει να αφορούν στην τέλεση ασελγών πράξεων και μπορούν να γίνουν ρητά ή με χειρονομίες και δεν προϋποθέτουν σωματική επαφή, ενώ για τη στοιχειοθέτηση της υποκειμενικής υποστάσεως του ως άνω εγκλήματος απαιτείται δόλος, συνιστάμενος στη γνώση και τη θέληση πραγματώσεως των στοιχείων της πράξεως. **Ως χειρονομίες γενετήσιου χαρακτήρα** νοούνται πράξεις ήσσονος βαρύτητας, οι

οποίες, όμως προσβάλλουν τη γενετήσια αξιοπρέπεια, όπως χειρονομίες ή θωπείες ή ψαύσεις του σώματος, όταν δεν εξικνούνται σε γενετήσια πράξη (ΑΠ 1251/2023, 799/2023, 1145/2022, 635/2022).

3. Η **χειρονομία** του αναιρεσείοντος να κατεβάσει το παντελόνι του και να επιδείξει στους ανηλίκους τα οπίσθιά του και η ταυτόχρονη προτροπή του προς αυτούς να πράξουν το ίδιο, χωρίς οποιαδήποτε σωματική επαφή με αυτούς, συνιστούν, «πρόταση» που αφορά σε γενετήσιες πράξεις, η οποία (πρόταση) κατά την κοινή αντίληψη υπαινίσσεται την τέλεση γενετήσιων πράξεων και συγκεκριμένα αυτής της παρά φύση συνεύρεσης, η οποία προσβάλλει βάναυσα την τιμή του άνω ανηλίκου (ΑΠ 599/2023).
4. Από τη σύγκριση των διατάξεων των άρθρων ***337 παρ. 1 πΠΚ και 337 παρ. 1 νΠΚ*** συνάγεται ότι η διάταξη του άρθρου 337 παρ.1 ΠΚ τελούμενη με ασελγείς χειρονομίες ή προτάσεις που αφορούν ασελγείς πράξεις, **δεν διαφοροποιήθηκε με το νέο ποινικό κώδικα ως προς την αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση του οικείου εγκλήματος τελούμενου με τους δύο ως άνω τρόπους,** ο κατηγορούμενος για προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας επιβαρύνεται το ίδιο, αφού σε βάρος του απειλείται ποινή φυλάκισης μέχρι ενός έτους ή χρηματική ποινή, ενώ για την ποινική δίωξη της πράξης απαιτείται και στις δύο περιπτώσεις έγκληση. Ως εκ τούτου **εφαρμοστέα τυγχάνει η διάταξη που ίσχυε κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης** (ΑΠ 1145/2022, 999/2022, 930/2020).
5. **Προσβολή γενετησιας αξιοπρέπειας -διαδίκτυο κ.λπ.(άρθρο 337 παρ. 3 ΠΚ).** Για τη στοιχειοθέτηση της αντικειμενικής υπόστασης του εν λόγω εγκλήματος απαιτείται: α) ***απόκτηση επαφής ενήλικου με ανήλικο***, που δεν έχει συμπληρώσει τα δέκα πέντε έτη, μέσω διαδικτύου ή άλλου μέσου επικοινωνίας, ήτοι η επίτευξη μιας αμοιβαίας προσέγγισης και σχέσης, η οποία μπορεί να αναπτυχθεί είτε στο πλαίσιο μιας και μόνο (π.χ. πολύωρης) σύνδεσης με τον ανήλικο, είτε στο πλαίσιο

επανειλημμένων συνδέσεων και β) στο πλαίσιο της ως άνω επαφής ο ενήλικος πρέπει να διατυπώνει ρητώς ***προτάσεις π***ρος τον ανήλικο για την τέλεση ασελγών πράξεων, είτε να προβαίνει σε ***χειρονομίες*** δηλαδή κινήσεις χεριών που πρέπει να αφορούν στην τέλεση ασελγών πράξεων και μεταφέρονται με τα μέσα πληροφορικής. Οι "***προτάσεις"*** μπορούν να γίνουν ρητά ή με χειρονομίες, που πρέπει να αφορούν στην τέλεση ασελγών πράξεων και δεν προϋποθέτουν σωματική επαφή.(ΑΠ 1483/2022).

6. **Άρθρ. 337 παρ. 3 ΠΚ Η έννοια των ασελγών προτάσεων** της παρ. 3 είναι ταυτόσημη με αυτήν της παρ. 1 Η διαφοροποίηση που παρατηρείται ως προς τις ***χειρονομίες*** (η παρ. 1 αφορά σε «ασελγείς χειρονομίες», ενώ η παρ. 3 δεν αναφέρει αυτό το επίθετο), δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι αλλάζει το περιεχόμενό τους σε σχέση με την παρ. 1 ως προς το στοιχείο αυτό. Η διαφοροποίηση έγκειται στο ότι η ***χειρονομία*** (λόγω της απόστασης και του μέσου που χρησιμοποιείται για την τέλεση της πράξης) ***δεν γίνεται επαφή*** στο σώμα του θύματος, αλλά με την απόδοση του ασελγούς περιεχομένου μέσα από χειρονομίες που γίνονται από απόσταση και διαβιβάζονται με ένα ηλεκτρονικό μέσο. (ΑΠ 618/2023).
7. Το ***«μέσο επικοινωνίας»*** του άρθρ**. 337 παρ. 3 ΠΚ** είναι αυτό που καθιστά δυνατή την επικοινωνία μεταξύ προσώπων με την χρήση τεχνολογίας πληροφορικής (π.χ. ***τοπικά δίκτυα***). Συνεπώς, δεν εμπίπτουν στην περίπτωση αυτή οι παραδοσιακές μορφές επικοινωνίας (αλληλογραφία, τηλέφωνο), αφού αυτές στερούνται των πλεονεκτημάτων και της αντίστοιχης επικινδυνότητας του διαδικτύου, δηλαδή επαφή σε ζωντανό χρόνο και δυνατότητα απόκρυψης της πραγματικής ταυτότητας. Κρίσιμο, στοιχείο για την «***απόκτηση επαφής»*** που σημαίνει αμοιβαία προσέγγιση και σχέση είναι η ανταπόκριση από τον ανήλικο και μία

τουλάχιστον απάντησή του. Δηλαδή, απαιτείται έστω μία πολύωρη σύνδεση ή επανειλημμένες συνδέσεις.. (ΑΠ 618/2023).

8. ***Επιβαρυντική περίπτωση*** του εγκλήματος της παρ. 3 είναι η τέλεση της πράξης κατά συνήθεια ή όταν ***επακολούθησε συνάντηση*** του ενηλίκου με τον ανήλικο. Συνάντηση είναι η προγραμματισμένη συνύπαρξη σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο η οποία επιτρέπει την επικοινωνία (ΑΠ 618/2023).

Πρόσθετοι λόγοι αναίρεσης

(αρ. 509 ΚΠΔ)

1. Απαραίτητη προϋπόθεση για το παραδεκτό **των πρόσθετων λόγων** αναίρεσης είναι η άσκηση **παραδεκτής αίτησης αναίρεσης**. Εάν αυτή είναι απαράδεκτη, εκτός άλλων λόγων και διότι δεν ασκήθηκε παραδεκτώς, ήτοι δεν ασκήθηκε σαφώς και ορισμένως ούτε ένας αναιρετικός λόγος, είναι **απ**αράδεκτοι και οι πρόσθετοι λόγοι αναίρεσης και δεν ερευνώνται, ακόμη και αν είναι από εκείνους, που κατά το άρθρο 511 λαμβάνονται υπόψη και αυτεπαγγέλτως (ΑΠ 148/2024).
2. Η **αοριστία της έκθεσης αίτησης** αναίρεσης ως προς τους αναιρετικούς λόγους, δεν μπορεί να θεραπευθεί με παραπομπή σε άλλα έγγραφα ή με το υποβαλλόμενο μετά τη συζήτηση υπόμνημα ή με την άσκηση προσθέτων λόγων αναίρεσης, οι οποίοι προϋποθέτουν, σύμφωνα με το άρθρο 509 του Κ.Π.Δ., την ύπαρξη παραδεκτής άσκησης αναίρεσης (Ολ. ΑΠ 2/2002, ΑΠ 941/2023).
3. Η διάταξη αυτή δεν περιλαμβάνει καμία εξαίρεση ακόμη και αν ο ασκών την αναίρεση κρατείται ***στη φυλακή,*** ο οποίος, όμως, έχει την ευχέρεια να ασκήσει το προαναφερόμενο δικαίωμά του με ***αντιπρόσωπο*** που να έχει ειδική εντολή (ΑΠ 1295/2023)..

4. ***Απαραδέκτως*** έχουν ασκηθεί με ***υπόμνημα*** ενώπιον του Διευθυντή του Σωφρονιστικού Καταστήματος, στο οποίο ο αιτών κρατείται, εφόσον σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 509 του ΚΠΔ, οι πρόσθετοι λόγοι αναίρεσης ασκούνται παραδεκτά μόνο με έγγραφο που κατατίθεται στο γραμματέα της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου (*ΑΠ 780/2022, 329/2022).* Για το παραδεκτό συνεπώς των προσθέτων λόγων, πρέπει να είναι ***παραδεκτή η αίτηση αναιρέσεως***. Εάν αυτή είναι απαράδεκτη, τότε είναι απαράδεκτοι και οι πρόσθετοι αυτής λόγοι (ΑΠ 868/2022, 91/2010).
5. Η προθεσμία των 15 ημερών έχει σκοπό την προπαρασκευή του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου και των άλλων διαδίκων που μετέχουν στην συζήτηση της αναιρέσεως, προκειμένου να αποκρούσουν ή να υποστηρίξουν ανάλογα με το έννομο συμφέρον τους, τους πρόσθετους λόγους. Η προθεσμία δεν παρατείνεται ούτε για τους κατοίκους του εξωτερικού. (ΑΠ 1576/2022, 1122/2020).
6. Η ημέρα της κατάθεσης των πρόσθετων λόγων και η ημέρα της συζήτησης της αναίρεσης δεν συνυπολογίζονται για τον υπολογισμό της προθεσμίας των προσθέτων λόγων. Αν η τελευταία ημέρα της προθεσμίας που έπρεπε να κατατεθεί το δικόγραφο των προσθέτων λόγων συμπέσει με εξαιρετέα ή Σάββατο, πρέπει να κατατεθεί την αμέσως προηγούμενη εργάσιμη ημέρα και όχι την επομένη, γιατί διαφορετικά η δεκαπενθήμερη προθεσμία του νόμου που πρέπει να παρεμβάλλεται μεταξύ καταθέσεως των προσθέτων λόγων και συζητήσεως της αιτήσεως αναιρέσεως, θα είναι μειωμένη κατά μία ή περισσότερες ημέρες (ΑΠ 1576/2022, 1122/2020).
7. Ούτε η διάταξη του άρθρου 509, ούτε άλλη διάταξη θεσπίζουν ***προθεσμία για την πρόταση των πρόσθετων λόγων,*** η οποία να έχει ως αφετηρία ορισμένο χρονικό σημείο. Αλλά, ούτε και συνδέεται η έναρξη της προθεσμίας των δεκαπέντε ημερών προς τη δικάσιμο με την, κατά το

άρθρο 166 παρ. 1 ΚΠΔ, προθεσμία κλήτευσης του αναιρεσείοντος από τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου για τη συζήτηση της αναίρεσης ή με την, κατά το άρθρο 169 παρ. 1 ΚΠΔ, σύντμησή της. ΑΠ 150/2024).ΑΠ 1978/2019,

8. Επομένως, οι πρόσθετοι λόγοι πρέπει να προτείνονται, κατά την πιο πάνω διαδικασία, από την ημέρα άσκησης της αναίρεσης και εφεξής, ***αλλά δεκαπέντε τουλάχιστον ημέρες πριν τη συζήτηση της αναίρεσης,*** άλλως είναι απαράδεκτοι. (ΑΠ 150/2024).ΑΠ 1978/2019, ΑΠ 486/2011,

9. ***Διαφορετική*** είναι η περίπτωση που, από τον χρόνο άσκησης της αναίρεσης μέχρι τη συζήτηση (η οποία επισπεύδεται, με σύντμηση της προθεσμίας κλήτευσης, λόγω κινδύνου παραγραφής ή άλλου εξαιρετικού λόγου) μεσολαβεί χρονικό διάστημα μικρότερο των δεκαπέντε ημερών, οπότε τίθεται θέμα παραδεκτής πρότασής τους μετά τη δέκατη πέμπτη ημέρα, πριν από τη συζήτηση της αναίρεσης, καθόσον υπάρχει ***αντικειμενική αδυναμία*** για την εμπρόθεσμη άσκησή τους και, κατά τη ***γενική αρχή του δικαίου,*** κανένας δεν υποχρεούται να πράξει τα αδύνατα ((ΑΠ 150/2024).ΑΠ 1978/2019, ΑΠ 486/2011,

Πρόσφυγες

Και Ν 4251/2014. Σύμβαση της Γενεύης:

οι διατάξεις της καταρτισθείσας στη Γενεύη κατά την 28-7-1951 Συμβάσεως, περί της νομικής καταστάσεως των προσφύγων και του υπογραφέντος στη Νέα Υόρκη κατά την 31-1-1967 και έχοντος σχέση με τη νομική κατάσταση αυτών Πρωτοκόλλου, που κυρώθηκαν αντιστοίχως με τα άρθρα μόνα του ΝΔ 3989/1959 και ΑΝ 389/1968,

αποτελούν, σύμφωνα με την προπαρατεθείσα συνταγματική διάταξη, τμήμα της ελληνικής έννομης τάξης και **κατισχύουν κάθε αντίθετης νομοθετικής διάταξης**. Ειδικότερα, από τη διατύπωση των συνδυασμένων διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 4 αριθ. 2 και 2 παρ. 2 αντιστοίχως των ως άνω Συμβάσεως και Πρωτοκόλλου προκύπτει ότι **πρόσφυγας θεωρείται το πρόσωπο,** το οποίο φοβούμενο ότι θα υποστεί διώξεις λόγω της φυλής, της θρησκείας, της ιθαγένειάς του, του γεγονότος ότι ανήκει σε ορισμένη κοινωνική ομάδα ή λόγω των πολιτικών του πεποιθήσεων, βρίσκεται εκτός της χώρας της ιθαγενείας του και δεν μπορεί, ή λόγω φόβου, δεν θέλει να επικαλεσθεί την προστασία της χώρας αυτής. (ΑΠ 1631/2022).

Όταν δεν έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία υπαγωγής του αιτούντος αλλοδαπού στο ειδικό προστατευτικό καθεστώς του πρόσφυγα**, μόνη η κατοχή δελτίου αιτούντος διεθνή προστασία** δεν παρέχει τη δυνατότητα στον κάτοχό του να ταξιδεύσει εκτός Ελλάδος με εξαίρεση ειδικές συνθήκες όταν ανακύπτουν σοβαροί ανθρωπιστικοί λόγοι, οι οποίοι υπαγορεύουν την παρουσία του κατόχου σε άλλη χώρα όπως αποδεδειγμένα σοβαροί λόγοι υγείας, οπότε κατόπιν σχετικής αιτήσεώς του εκδίδεται ταξιδιωτικό έγγραφο (ΑΠ 1631/2022).

Προσωπικά δεδομένα

1. Το **προστατευόμενο** από την ως άνω διάταξη του άρθρου 22 του προϊσχύσαντος Ν. 2472/1997 (αλλά και του ήδη ισχύοντος άρθρου 38 του Ν. 4624/2019) **έννομο αγαθό** είναι το **δικαίωμα στην πληροφοριακή αυτοδιάθεση (ή αυτοκαθορισμό)** ως ειδικότερη εκδήλωση του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή [ιδιωτική σφαίρα (Σ.τ.Ε. 3212/2003, Σ.τ.Ε. 3545/2002)], το οποίο δεν είναι πρωτίστως οικονομικής φύσεως (ΑΠ 852/2024).
2. **Στο πρώτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 38 ν. 4624/2019** τυποποιείται ένα **έγκλημα βλάβης της ιδιωτικότητας,** τελούμενο με **δύο** τρόπους**: α) ο πρώτος**

συνίσταται στη **«χωρίς δικαίωμα επέμβαση στο σύστημα αρχειοθέτησης»** δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και στη μέσω της επέμβασης αυτής λήψη γνώσης του περιεχομένου των δεδομένων. Η επέμβαση προϋποθέτει θετική ενέργεια, ως μια μορφή «από έξω εισχώρησης/επέμβασης» σε σύστημα αρχειοθέτησης, η οποία να έχει ως συνέπεια τη λήψη γνώσης του περιεχομένου των δεδομένων, με οποιονδήποτε τρόπο. Αν δεν λάβει χώρα τέτοια «εισβολή» ή «είσοδος» και ο δράστης τυχόν γνώριζε τα δεδομένα αυτά από μόνος του ή χωρίς αυθαίρετη έρευνα, παρέμβαση ή διείσδυση, τότε δεν πληρούται η νομοτυπική μορφή του αδικήματος (ΑΠ 414/2024). Α.Π. 947/2022, Α.Π. 686/2021,

3. **β) Ο δεύτερος τρόπος (άρθρο 38 παρ. 1 β)** συνίσταται σε μία **ομάδα πράξεων «χρήσης» που θεωρούνται «επεξεργασία».** Οι πράξεις αυτές είναι οι ακόλουθες: **αντιγραφή, αφαίρεση**, **αλλοίωση**, **βλάβη**, **συλλογή**, **καταχώριση, οργάνωση, διάρθρωση, αποθήκευση, προσαρμογή, μεταβολή, ανάκτηση, αναζήτηση** πληροφοριών, **συσχέτιση, συνδυασμό**ς, **περιορισμός**, **διαγραφή ή καταστροφή** των δ**εδομένων**. Οι δε παραπάνω πράξεις δεν συνιστούν απαραίτητα επέμβαση,. Αυτό συμβαίνει διότι είναι δυνατή και η μετά από **νόμιμη κατοχή** των δεδομένων, χρήση και επεξεργασία τους, χωρίς δικαίωμα, με έναν από τους αναφερόμενους στο άρθρο 38 παρ. 1 β' του Ν. 4624/2019 τρόπους(ΑΠ 414/2024). .
4. Στην παράγραφο **2 του άρθρου 38 του Ν. 4624/2019**, τυποποιείται ένα ξεχωριστό **έγκλημα βλάβης,** αλλά μεγαλύτερης απαξίας **της ιδιωτικότητας**. Συγκεκριμένα τυποποιούνται πράξεις επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων που εντάχθηκαν ή πρόκειται να ενταχθούν σε υπάρχον σύστημα αρχειοθέτησης με τη μορφή της **διάθεσης/κοινοποίησης** σε μη δικαιούμενα πρόσωπα ως ένα «**έγκλημα χρήσης»** των ίδιων δεδομένων, υπό την έννοια της **αξιοποίησης** των παραπάνω πληροφοριών με τη διάθεσή τους σε **μη δικαιούμενα πρόσωπα.** Στην πραγματικότητα η ως άνω

προϋπόθεση λειτουργεί, όπως η αντίστοιχη στο έγκλημα «χρήσης» του προϊόντος της τηλεφωνικής υποκλοπής στο άρθρο 370 παρ. 3 του ΠΚ. ΑΠ 414/2024) Α.Π.1269/2022, Α.Π.947/ 2022,

5. Θα μπορούσε λοιπόν κάποιος να έχει συλλέξει νομίμως και να έχει στην κατοχή του δεδομένα σε σύστημα αρχειοθέτησης, αλλά **είτε να τα επεξεργάζεται παράνομα** εντός της σφαίρας εξουσίας του, **είτε να τα διαθέτει σε τρίτους** παρανόμως, δηλαδή χωρίς νόμιμη βάση επιτρεπτής επεξεργασίας σύμφωνα με τον ΚΠΔ. Κάθε φορά που κάποιος αλλάζει παράνομα το σκοπό επεξεργασίας δεδομένων που είτε κατέχει νόμιμα είτε παράνομα, η πράξη του αυτή θεωρείται όχι μόνο ως «**παράνομη επεξεργασία**» αλλά και ως «επέμβαση» σε σύστημα αρχειοθέτησης κατά το άρθρο 38 παρ. 1 του Ν. 4624/2019. ΑΠ 414/2024) Α.Π.1269/2022, Α.Π.947/ 2022, Α.Π. 686/2021,

6. Αρχείο προσωπικών δεδομένων κατά την έννοια των ως άνω διατάξεων **αποτελούν και οι σύγχρονες βιντεοκάμερες,** οι οποίες διαθέτουν λογισμικά προγράμματα, στα οποία ο κάτοχος και ιδιοκτήτης τους καταχωρεί σε ξεχωριστά αρχεία τα προσωπικά δεδομένα που αναφέρονται στις φωτογραφίες του, στα βίντεό του (ταινίες του), κ.λ.π., τα οποία αρχεία (όταν είναι πολλά) είναι διαρθρωμένα σε φακέλλους και υποφακέλλους, όπως και στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, …… **Η** αναφορά στην ισχύουσα διάταξη του Ν 4624/2019 της ύπαρξης "συστήματος αρχειοθέτησης" που να περιέχει προσωπικά δεδομένα, αναλογεί στην έννοια του ***"αρχείου***" που προέβλεπε η νομοτυπική μορφή του προϊσχύσαντος Ν.2472/1997 (ΑΠ 947/2022, 505/2020, 96/2020).

7. Τέλεσε το αδίκημα της παράνομης χρήσης ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων (αρ. 38 παρ. 2 Ν 4624/2019) κατηγορούμενος, ο οποίος **δημοσιοποίησε, με την ανάρτηση σε ιστοσελίδα, της οποίας ήταν διευθυντής σύνταξης, αυτούσια**

τμήματα του περιεχομένου ένορκης εξέτασης του παθόντος, η οποία δόθηκε ενώπιον του ανακριτή στο πλαίσιο κύριας ανάκρισης (ΑΠ 852/2024).

8. **Προσωπικά δεδομένα και ηλεκτρονικά μηνύματα.** Ορθή η καταδίκη για παραβίαση του άρθρου 38 παρ. 2 Ν 4627/2019 , καθώς ο κατηγορούμενος κοινοποίησε σε τρίτους το **περιεχόμενο της ιδιωτικής του συνομιλίας** με τον εγκαλούντα **(ανταλλαγή ηλεκτρονικών μηνυμάτων), χωρίς τη συγκατάθεση αυτού** (ΑΠ 1239/2022).

   Και υπό την ισχύ του νόμου 4624/2019, **αρχείο προσωπικών δεδομένων** αποτελεί και η με **την μαγνητοσκόπηση δια ψηφιακής κάμερας συσκευής κινητής τηλεφωνίας δημιουργία οπτικοακουστικού υλικού** της ερωτικής συνεύρεσης δύο προσώπων, αφού το παραχθέν υλικό δεν χρειάζεται καμία ομαδοποίηση ή ταξινόμηση, ενώ **επεξεργασία** αποτελεί και **η αντιγραφή και η αποθήκευση αυτού και η μη διαγραφή του μετά τη λήψη του, όπως και το "μοντάρισμα",** προκειμένου να αποκοπούν συγκεκριμένες σκηνές **(ΑΠ 614/2024, 686/2021, 505/2020, 96/2020).**

Προσωρινή κράτηση

1. **Η παράλειψη του δικαστηρίου της ουσίας να αφαιρέσει** από ποινή στερητική της ελευθερίας που καταγνώστηκε, **το χρόνο της προσωρινής κράτησης** του καταδικασμένου, καθώς και **ο εσφαλμένος υπολογισμός κατά την αφαίρεση αυτού του χρόνου, δεν ιδρύει λόγο αναίρεσης κατά το άρθρο 510 παρ. 1 του ΚΠΔ.** Η παράλειψη αυτή, καθώς και η εσφαλμένη αφαίρεση της προσωρινής κράτησης επανορθώνεται με μεταγενέστερη απόφαση του ίδιου δικαστηρίου της ουσίας, με αίτηση του καταδίκου ή του εισαγγελέα (ΑΠ 634/2025, 911/2022, 138/2014).

2. Και **το δευτεροβάθμιο δικαστήριο αφαιρεί από την επιβληθείσα ποινή μόνον το χρόνο της προσωρινής της κράτησης,** κατ' άρ. 369 παρ.4 ΚΠΔ, **και όχι και τον χρόνο που αφορά έκτιση ποινής σε εκτέλεση της πρωτόδικης απόφασης** (ΑΠ 634/2025) .

Προσωρινή παύση της ποινικής δίωξης
(άρθρο 310 παρ. 1 γ ΚΠΔ)

1. Για τα αδικήματα που απαριθμούνται στο άρθρο 310 παρ.1 περ.γ΄ΚΠΔ, όταν οι υπάρχουσες ενδείξεις ***δεν είναι επαρκείς*** για την παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο, υπάρχει όμως, ***βάσιμη προοπτική ενίσχυσής τους*** στο μέλλον, το συμβούλιο ***παύει προσωρινά την ποινική δίωξη***, ενώ εάν δεν υπάρχουν καθόλου ενδείξεις ή αυτές δεν είναι σοβαρές και δεν προβλέπεται βάσιμα ότι είναι δυνατόν οι ενδείξεις αυτές να ενισχυθούν στο μέλλον, τότε το συμβούλιο αποφαίνεται να μην γίνει κατηγορία. ΑΠ 1491/2022,

2. Στην περίπτωση που το βούλευμα αποφαίνεται ***να μην γίνει κατηγορία***, ***μολονότι*** δέχεται την ύπαρξη ασθενών ενδείξεων, ***χωρίς*** περαιτέρω να αναφέρει εάν αυτές παρέχουν ***βάσιμη*** προοπτική ενίσχυσής τους στο μέλλον, υποπίπτει ***σε υπέρβαση εξουσίας*** διότι αποφάσισε πέραν ***της δικαιοδοσίας του*** (ΑΠ 1491/2022,

Συζήτηση μετ' αναίρεση
(άρθρο 524 ΚΠΔ)

1. Αναίρεση. Εν μέρει ή εξ ολοκλήρου (άρθρο 524 παρ. 2 ΚΠΔ). Αν η νέα εκδίκαση της υπόθεσης διατάχθηκε ύστερα από αίτηση αναίρεσης, ενώπιον του δικαστηρίου ***της παραπομπής*** η νέα συζήτηση διεξάγεται εξαρχής μεν, αν αναιρέθηκε η απόφαση

εξ ολοκλήρου, κατά το μέρος δε που αναίρεθηκε, όταν η αναίρεση υπήρξε ***μερική,*** διότι, στη δεύτερη περίπτωση, κατά τα λοιπά μέρη της αναιρεθείσας απόφασης, για τα οποία δεν προβλήθηκαν λόγοι αναίρεσης ή οι τυχόν προβληθέντες απορρίφθηκαν από την αναιρετική απόφαση, η προσβληθείσα απόφαση κατέστη αμετάκλητη (άρθρο 546 του ΚΠΔ), γι΄ αυτό και όταν προτείνονται λόγοι αναίρεσης, κατά των τοιούτων μερών, τυγχάνουν, κατ΄ άρθρο 57 του ΚΠΔ, απαράδεκτοι, αφού προσκρούουν στο γεννηθέν δεδικασμένο περί αυτών, υπό την προϋπόθεση, βέβαια, ότι τα προβαλλόμενα κεφάλαια είναι ***αυτοτελή*** και η υπόστασή τους ***δεν εξαρτάται*** από το αναιρεθέν μέρος. ΑΠ 1418/2022, 96/2021, ΑΠ 1076/2020,

2. **Συζήτηση στο δικαστήριο της παραπομπής και χειροτέρευση της θέσης του κατηγορουμένου (αρ. 470 και 524 παρ. 2 ΚΠΔ).** Η θέση του κατηγορουμένου ***χειροτερεύει*** και όταν το δικαστήριο ***της παραπομπής***, κατά την ενώπιον του, νέα συζήτηση της έφεσης του κατηγορουμένου κατά της πρωτόδικης καταδικαστικής απόφασης, που διατάχθηκε ύστερα από αναίρεση που άσκησε ο κατηγορούμενος εναντίον προηγούμενης τελεσίδικης απόφασης του ίδιου δικαστηρίου, επιβάλλει ***μεγαλύτερη ποινή*** από εκείνη που είχε επιβάλλει με την αναιρεθείσα απόφαση του και αν ακόμη η ποινή αυτή (που επέβαλε το Δικαστήριο της παραπομπής) δεν είναι μεγαλύτερη από εκείνη που επιβλήθηκε **"*πρωτόδικα*"** (ΑΠ 464/2023, 367/2018, 500/2017)

Αναίρεση εν μέρει ή εξ ολοκλήρου
(άρθρο 524 παρ. 2 ΚΠΔ)

1. Αν αναιρεθεί καταδικαστική απόφαση, μόνο ως προς τη συνδρομή ***κάποιας ελαφρυντικής περίστασης*** στο πρόσωπο του κατηγορουμένου που έχει καταδικαστεί για ορισμένη αξιόποινη πράξη, συνακόλουθα δε και ως προς την ποινή γι΄ αυτή, έχει κριθεί πλέον αμετάκλητα ***η ενοχή*** ως προς την τέλεση της πράξης αυτής, αλλά ***και ως προς τυχόν έτερη ελαφρυντική περίσταση*** που η αναιρεθείσα είχε

δεχθεί ότι συντρέχει στο πρόσωπο του κατηγορουμένου, άλλως συντρέχει ***υπέρβαση εξουσίας*** που ιδρύει τον από το άρθρο 510 παρ.1 στοιχ. Θ΄ του ΚΠΔ λόγο αναίρεσης (ΑΠ 1418/2022, 96/2021, ΑΠ 1076/2020,

2. Αν αναιρεθεί η απόφαση **μόνο** ως προς τη διάταξή της που αναφέρεται στην ***επιβολή ποινής*** και σε ***μία ορισμένη αξιόποινη πράξη***, επί περισσοτέρων αξιόποινων πράξεων, και τη συνολική ποινή, τότε έχει κριθεί ***αμετάκλητα η ενοχή*** ως προς την τέλεση των αξιόποινων πράξεων καθώς και ως προς την ποινή των υπόλοιπων αξιόποινων πράξεων, το δικαστήριο δε της παραπομπής, περιορίζεται στην εξέταση ***μόνο της ποινής*** της εν λόγω αξιόποινης πράξης, και αναγκαίως και στην ***επιμέτρηση της συνολικής ποινής για το συγκεκριμένο έγκλημα*** και στη συνέχεια στον καθορισμό ***νέας συνολικής ποινής***, χωρίς να μπορεί να χειροτερεύσει τη θέση του κατηγορουμένου και δεν έχει εξουσία να ασχοληθεί εκ νέου με την ενοχή του, αλλά ούτε και με τις επιβληθείσες γι' αυτές ***ποινές,*** αν δε το πράξει ιδρύεται λόγος αναίρεσης ***για υπέρβαση εξουσίας*** . (ΑΠ 1524/2022, 817/2021, 1376/2020, 227/2020).

Συζήτηση της αίτησης αναίρεσης

Η έλλειψη κλήτευσης ή η μη νόμιμη κλήτευση διαδίκων έχει ως συνέπεια την κήρυξη της συζήτησης της αίτησης αναίρεσης ***ως απαράδεκτης*** (*ΑΠ 592/2022).*

Συκοφαντική δυσφήμηση

1. **Στοιχεία νομοτυπικής μορφής.**
2. Μετά την τροποποίηση του άρ. 363 ΠΚ με το άρ. 54 Ν 5090/2024 ορίζεται, για τη συκοφαντική δυσφήμηση, ότι από την έννοια του τρίτου, αποδέκτη της διάδοσης, εξαιρούνται τα πρόσωπα που λαμβάνουν υποχρεωτικά γνώση του δυσφημιστικού

ισχυρισμού κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Αυτό ισχύει για τους δημόσιους λειτουργούς ή υπαλλήλους που συμπράττουν στην ποινική διαδικασία ή πολιτική ή διοικητική δίκη, όπως είναι ο εισαγγελέας, ο δικαστής, ο δικαστικός γραμματέας, ο οποίος συμπράττει στη διαδικασία της καταχώρισης της μήνυσης ή της ένορκης κατάθεσης μάρτυρα, οι ανακριτικοί υπάλληλοι, που ορίζονται από τον εισαγγελέα για τη διενέργεια προανακριτικών πράξεων, ο δικαστικός επιμελητής, ο οποίος ως άμισθος δημόσιος λειτουργός είναι αρμόδιος για την επίδοση δικογράφων και εξωδίκων εγγράφων ενόψει ή στο πλαίσιο πολιτικής δίκης (βλ. αιτιολογική έκθεση ν. 5090/2024). Η ως άνω ρύθμιση, που αποδεσμεύει την έκφραση των απόψεων και ισχυρισμών των διάδικων μερών, ενόψει δίκης ή κατά τη διάρκεια της δίκης, γραπτώς ή προφορικώς, από το αδίκημα της συκοφαντικής δυσφήμησης, ασφαλώς έχει εφαρμογή και στους δικηγόρους, οι οποίοι, στο πλαίσιο των καθηκόντων τους, λαμβάνουν γνώση των ισχυρισμών των διαδίκων, που αφορούν είτε στις υποθέσεις, που χειρίζονται οι ίδιοι, είτε άλλες υποθέσεις, που παρακολουθούν στο ακροατήριο του δικαστηρίου, αναμένοντας την εκδίκαση των υποθέσεων, στις οποίες παρίστανται οι ίδιοι. Όπως δε ορίζεται στον Δικηγορικό Κώδικα (ν. 4194/2013), « Ο δικηγόρος είναι δημόσιος λειτουργός. Το λειτούργημα του αποτελεί θεμέλιο του κράτους δικαίου» (άρθρ. 1 παρ. 1), «Ο δικηγόρος είναι συλλειτουργός της δικαιοσύνης. Η θέση του είναι θεμελιώδης, ισότιμη, ανεξάρτητη και αναγκαία για την απονομή της» (άρθρ. 2), επιπλέον δε, κατά το άρθρο 38 του ίδιου Κώδικα, «Ο δικηγόρος οφείλει να τηρεί αυστηρά εχεμύθεια για όσα του εμπιστεύεται ο εντολέας του κατά την ανάθεση και εκτέλεση της εντολής ή πληροφορείται κατά τη διάρκεια του χειρισμού της» (ΑΠ 1521/2024).

3. Δεν ενδιαφέρει, ***αν οι "τρίτοι***" γνωρίζουν ήδη το διαδιδόμενο γεγονός ή θα μπορούσαν ευχερώς να το πληροφορηθούν από άλλους. Ενώπιον "τρίτου" τελείται μια πράξη

ακόμη και όταν δεν απευθύνεται σε συγκεκριμένο πρόσωπο, αλλά σε αόριστο αριθμό ατόμων, όπως ανακοίνωση δια του τύπου ή με την έκδοση βιβλίου. Στην έννοια του "τρίτου", περιλαμβάνεται οποιοδήποτε, πλην του δυσφημουμένου, φυσικό πρόσωπο ή αρχή, επομένως και τα πρόσωπα, τα οποία έλαβαν γνώση του δυσφημιστικού ισχυρισμού ή της διάδοσης με οποιονδήποτε τρόπο, έστω και κατά ***την εκτέλεση των καθηκόντων τους***, όπως ***οι δικαστές***, οι ***εισαγγελείς***, οι υπάλληλοι του δ***ικαστηρίο***υ, οι ***δικηγόρο***ι, οι ***δικαστικοί επιμελητές***, τα μέλη πειθαρχικών συμβουλίων, επιτροπών, ανεξάρτητων αρχών κ.λ.π., αρκεί το γεγονός να είναι επιλήψιμο γι' αυτόν, στον οποίο αποδίδεται *(ΟλΑΠ 3/2021, ΑΠ* 1173/2023, *415/2023, 314/2023, 75/2023, 2/2023, 1024/2022, 333/2022, 159/2022).*

4. Μόνο η καταδικαστική απόφαση για το γεγονός της κύριας δίκης και όχι η απαλλακτική απόφαση ή το απαλλακτικό βούλευμα δεσμεύει το δικαστήριο (ΑΠ 333/2022).

5. Στην έννοια **του "τρίτου"** περιλαμβάνεται οποιοδήποτε, πλην του δυσφημουμένου, φυσικό πρόσωπο ή αρχή, επομένως και τα πρόσωπα, τα οποία έλαβαν γνώση του δυσφημιστικού ισχυρισμού ή της διάδοσης με οποιονδήποτε τρόπο, έστω και κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, όπως **οι δικαστές, οι εισαγγελείς, οι υπάλληλοι του δικαστηρίου, οι δικηγόροι, οι δικαστικοί επιμελητές, τα μέλη πειθαρχικών συμβουλίων, επιτροπών, ανεξάρτητων αρχών κ.λ.π.,** αρκεί το γεγονός να είναι επιλήψιμο γι΄ αυτόν, στον οποίο αποδίδεται (ΟλΑΠ 3/2021, ΑΠ *997/2024,* 489/2024, 174/2023, 100/2023, 1489/2022, 1071/2022, 734/2022) .

6. **Στοιχεία νομοτυπικής μορφής** *(ΑΠ 675/2022, 590/2022).*Στην έννοια του γεγονότος μπορούν να υπαχθούν η έκφραση γνώμης ή αξιολογικής κρίσεως και χαρακτηρισμοί, οσάκις αμέσως ή εμμέσως υποκρύπτονται συμβάντα και αντικειμενικά εκδηλωτικά στοιχεία, τα οποία στη συγκεκριμένη περίπτωση συνιστούν προσβολή της προσωπικότητας, δηλαδή μόνο όταν συνδέονται και σχετίζονται με το γεγονός κατά

τέτοιο τρόπο, ώστε ουσιαστικά να προσδιορίζουν την ποσοτική και ποιοτική του βαρύτητα καθώς και όταν είναι διαγνωστό ότι αφορούν συγκεκριμένο συμβάν *(ΑΠ 1659/2022, 675/2022) .*

7. Το γεγονός πρέπει να είναι ***κατάλληλο***, δηλαδή ***πρόσφορο*** ως αντιτιθέμενο στην ηθική και στην ευπρέπεια, να προσβάλει είτε την τιμή κάποιου, είτε την υπόληψή του (Ολ ΑΠ 3/2021, ΑΠ 150/2023, 302/2020).
8. Η προσφορότητα κρίνεται από τον τόπο, χρόνο, το είδος του γεγονότος, από τον τρίτο ή τρίτους ενώπιον των οποίων διαδίδεται και γενικά από τις περιστάσεις (ΑΠ 970/2023, 1688/2022, 1565/2022, 468/2020, 670/2020).
9. Δεν αποκλείεται στην έννοια του γεγονότος να υπαχθούν η ***έκφραση γνώμης ή αξιολογικής κρίσεως*** και χαρακτηρισμοί, οσάκις αμέσως ή εμμέσως υποκρύπτονται συμβάντα και αντικειμενικά εκδηλωτικά στοιχεία, τα οποία στη συγκεκριμένη περίπτωση συνιστούν προσβολή της προσωπικότητας. (*ΑΠ 100/2023, 1693/2022, 1311/2022)..*
10. ***Ως «ισχυρισμός***» νοείται η ανακοίνωση που προέρχεται από γνώμη ή πεποίθηση του ίδιου του δράστη ή από μετάδοση άλλου προσώπου, που υιοθέτησε ο δράστης, ενώ ως ***«διάδοση»*** νοείται η μετάδοση ανακοίνωσης άλλου προσώπου από τον δράστη, χωρίς αυτός να την υιοθετεί (ΑΠ 100/2023).
11. Ο ισχυρισμός για το δυσφημιστικό γεγονός μπορεί να γίνει ***και με κατάθεση δικογράφου***, οπότε γνώση των ισχυρισμών, που περιέχονται σ` αυτό, λαμβάνουν οι δικαστές, ο εισαγγελέας, οι υπάλληλοι της γραμματείας και γενικά όλα τα πρόσωπα, τα οποία, από καθήκον, λαμβάνουν γνώση του περιεχομένου του (ΑΠ 151/2023, 384/2022, 11/2020).

12. **Συκοφαντική δυσφήμηση -*επιεικέστερος πΠΚ*** . Η διάταξη του άρθρου ***363 πΠΚ*** είναι ***επιεικέστερη*** της αντίστοιχης ***του ν.ΠΚ ισχύουσας*** καθόσον το μεν ελάχιστο όριο της απειλούμενης ποινής φυλάκισης οριζόταν σ' αυτό των τριών μηνών με ***δυνητική*** την επιβολή χρηματικής ποινής , ενώ με το νΠΚ το μεν ελάχιστον όριο της απειλούμενης ποινής φυλάκισης παραμένει σ' αυτό των τριών μηνών αλλά επιπλέον προβλέπεται ***και η υποχρεωτική*** επιβολή χρηματικής ποινής. (*ΑΠ 1693/2022, 1311/2022)..*

13. **Συκοφαντική δυσφήμηση με την κατάθεση αγωγής.** Για να υπάρχει ευθύνη του **ενάγοντος**, θα πρέπει να αναφέρεται **ότι αυτός έδωσε την εντολή στον δικηγόρο**, που συνέταξε και υπέγραψε την αγωγή, να περιλάβει σε αυτήν τους ***ψευδείς*** και **συκοφαντικούς** ισχυρισμούς (ΑΠ 1231/2022, 1362/2000).

14. Στην περίπτωση κατά την οποία ο κατηγορούμενος κατηγορείται για ψευδή καταμήνυση στο **κλητήριο θέσπισμα** πρέπει να αναφέρονται ***τα καίρια και ουσιώδη σημεία*** της υποβληθείσας κατ' αυτού μήνυσης, που φέρεται ως ψευδής ***και όχι όλο*** το περιεχόμενό της. ΑΠ 2023/2023, 98/2018).

15. Το ίδιο ισχύει και για την πράξη της συκοφαντικής δυσφήμησης που φέρεται τελεσθείσα δι' ενός εγγράφου (ΑΠ 2023/2023, 98/2018).

16. Για την πλήρωση δε της αντικειμενικής τους υπόστασης δεν ενδιαφέρει, ***αν οι «τρίτοι»*** γνωρίζουν ήδη το διαδιδόμενο γεγονός ή θα μπορούσαν ευχερώς να το πληροφορηθούν από άλλους. Τούτο, διότι και στην περίπτωση αυτή η πράξη μπορεί να δημιουργεί επιπλέον κίνδυνο για την τιμή, αφού ενισχύει την πίστη ως προς την αλήθεια του γεγονότος (ΑΠ 997/2024, 489/2024, 1021/2023).

17. Ενώπιον «**τρίτου»** τελείται μια πράξη ακόμη και όταν δεν απευθύνεται σε συγκεκριμένο πρόσωπο, αλλά σε αόριστο αριθμό ατόμων, όπως ανακοίνωση δια του τύπου ή με την έκδοση βιβλίου (ΑΠ 1021/2023).

18. Δημοσιογράφοι:

Δικαιολογημένο ενδιαφέρον έχει και ο δημοσιογράφος, ως προς τη δημοσίευση ειδήσεων σχετικών με τις πράξεις και τη συμπεριφορά προσώπων για τα οποία ενδιαφέρεται το κοινωνικό σύνολο, ώστε να είναι επιτρεπτά δημοσιεύματα με σκοπό την πληροφόρηση, ενημέρωση και κατατόπιση του κοινού, έστω και αν συνοδεύονται από οξεία κριτική ή δυσμενείς χαρακτηρισμούς των προσώπων στα οποία αναφέρονται. Αλλά και στην περίπτωση αυτή **δεν αίρεται ο άδικος** χαρακτήρας της πράξης της εξύβρισης ή της δυσφήμησης, όταν τα δημοσιεύματα υπερβαίνουν το αντικειμενικώς αναγκαίο μέτρο για την ικανοποίηση του δικαιολογημένου ενδιαφέροντος για την ενημέρωση του κοινού, με βάση αληθινά και όχι ψευδή ή παραπλανητικά γεγονότα (ΑΠ 1384/2023).

Συμβολαιογράφοι

(πειθαρχική διαδικασία).

Η απόφαση που εκδόθηκε κατ΄έφεση από το Δευτεροβάθμιο ήτοι το ***Πενταμελές Πειθαρχικό Συμβούλιο Συμβολαιογράφων δεν προσβάλλεται με αναίρεση*** (άρθρ. 86 παρ.9 του Κώδικα Συμβολαιογράφων). Σε αναίρεση ενώπιον του ποινικού τμήματος του Αρείου Πάγου υπόκεινται οι πειθαρχικές αποφάσεις ***των Εφετείων, ήτοι*** οι αποφάσεις των Δικαστηρίων και όχι των Συμβουλίων, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 94 του ιδίου Κώδικα (ΑΠ 825/2022, 824/2022)

Συμμορία

(αρ. 187 παρ. 3 ΠΚ)

1. Δεν αναφέρεται πλέον η "ένωση" με άλλον για τη "διάπραξη" κακουργήματος (πρώην 187 παρ.5 ΠΚ) αλλά προβλέπεται ρητά ότι το έγκλημα τελείται όταν ο δράστης ***"οργανώνεται"*** με άλλον ή άλλους για να διαπράξει κακούργημα. Διευκρινίζεται με

τον τρόπο αυτό, ότι για να υπάρχει συμμορία δεν αρκεί απλή σύμπτωση βουλήσεων, αλλά απαιτείται σύσταση οργάνωσης, με στοιχειώδη έστω δομή και απόφαση διάρκειας δράσης σε βάθος χρόνου, ενώ απαιτείται και η ύπαρξη συμφωνίας για την από κοινού τέλεση των αξιόποινων πράξεων". **Ευμενέστερη** η ισχύουσα διάταξη (ΑΠ 182/2025, 457/2024, 1323/2023, 1110/2023, 971/2023, 861/2023, 105/2023, 48/2023, 3/2023, 1551/2022, 1416/2022, 1157/2022, 1038/2022).

2. Το έγκλημα είναι τετελεσμένο από τότε που ενώθηκαν δύο ή περισσότεροι με τον παραπάνω σκοπό (ΑΠ 405/2018) και το εν λόγω έγκλημα **της συμμορίας** διαρκεί όσο διαρκεί και η εγκληματική πράξη για την οποία αυτή (συμμορία) συνεστήθη (ΑΠ 105/2023, 93/2020).

Συμπλοκή (αρ. 313 ΠΚ)

1.Με την ανωτέρω διάταξη τιμωρείται **η απλή συμμετοχή σε συμπλοκή** ή **επίθεση, ως εξόχως επικίνδυνη δραστηριότητα.** Πρόκειται για **ιδιώνυμο έγκλημα**, αναγκαίας συμμετοχής και αφηρημένης διακινδύνευσης, αφού μόνη συμμετοχή σε συμπλοκή ή επίθεση έχει επικινδυνότητα. ΑΠ 674/2024,

2.Συμπλοκή είναι η σύγκρουση δύο ή περισσοτέρων μεθ' ενός ή περισσοτέρων κατ' αλλήλων βιαιοπραγούντων, ενώ **επίθεση** είναι η υπό εχθρική διάθεση άμεση επενέργεια εναντίον προσώπου, θα πρέπει δε (η συμπλοκή ή η επίθεση) να έχουν ως επακόλουθο το θάνατο ή τη βαριά σωματική βλάβη ανθρώπων, η επέλευση των οποίων συνιστά εξωτερικό όρο του αξιοποίνου. **Γ**ια τη στοιχειοθέτηση της εν λόγω πράξης πρέπει να υπάρχει **αιτιώδης σύνδεσμος** μεταξύ της συμπλοκής ή της επίθεσης και του θανάτου ή της βαριάς σωματικής βλάβης, υποκειμενικά δε αρκεί **απλός δόλος** (πρόθεση), που περιλαμβάνει τη γνώση του δράστη, ότι πρόκειται για συμπλοκή ή επίθεση (ΑΠ 674/2024, 755/2022, 167/2010).

Συναυτουργία. Απόπειρα

(αρ. 42, 45 ΠΚ). Είναι σαφές ότι κατά συναυτουργία μπορεί να διαπραχθεί όχι μόνο το τετελεσμένο έγκλημα, ***αλλά και η απόπειρα***, οπότε ο συμμέτοχος θα τιμωρηθεί με την ***μειωμένη ποινή*** του άρθρου 42 (ΑΠ 1289/2022, 1241/1993).

Συναυτουργία. Σύμπραξη και κοινός δόλος
(αρ. 42, 45 ΠΚ)

1. Η σύμπραξη στην εκτέλεση της κύριας πράξης μπορεί να συνίσταται ή στο ότι ο καθένας πραγματώνει την όλη ή στο ότι το έγκλημα πραγματώνεται με συγκλίνουσες επί μέρους πράξεις των συμμέτοχων, ταυτόχρονες ή διαδοχικές (ΑΠ 1572/2025, 1551/2022, 1009/2022, 949/2022, 912/2022, 767/2022, 636/2022).
2. **Δεν είναι αναγκαίο** να αναφέρονται και οι επί μέρους πράξεις καθενός από τους συναυτουργούς (ΑΠ 1572/2025, 1134/2023, 3/2023, 1370/2022, 1174/2022, 1157/2022, 1130/2022, 1067/2022, 959/2022, 780/2022, 1416/2020, αρκεί να αναφέρονται σ` αυτήν τα πραγματικά περιστατικά, βάσει των οποίων το δικαστήριο δέχτηκε, ότι ο δράστης συμμετείχε στην τέλεση του εγκλήματος, ως συναυτουργός (ΑΠ 1417/2022, 94/2020, 199/2020).
3. Είναι δε αδιάφορο, αν η πραγμάτωση της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος τελείται **από όλους** κατά τον αυτό **τρόπο** και με την αυτή **ενέργεια**. Αρκεί ότι όλοι τελούν εν γνώσει της πρόθεσης μεταξύ τους για την τέλεση του ίδιου εγκλήματος. (ΑΠ 1416/2022, 1059/2022, 131/2020).
4. Με τον τρόπο αυτό, καθίσταται πλέον αδιαμφισβήτητη η δυνατότητα κατανομής εργασίας ως είδος ***«συνεκτέλεσης»*** στο πλαίσιο της συναυτουργίας, εφόσον βέβαια καλύπτεται από συνολικό δόλο όλων των συναυτουργών για την τέλεση της συγκεκριμένης αξιόποινης πράξης (ΑΠ 1302/2022).

5. **Συναυτουργία. Συνεκτέλεση.** Κατά την **θεωρία της «συνολικής λύσης», η αρχή εκτέλεσης του εγκλήματος από έναν συναυτουργό, είναι επίσης αρχή εκτέλεσης για όλους όσους το συναποφάσισαν,** έστω και αν η συμπεριφορά αυτών (που περιμένουν «άπραγοι» για να έλθει η σειρά τους να πράξουν ό,τι έκαστος ανέλαβε) **αυτοτελώς θεωρούμενη δεν συνιστά απόπειρα, αλλά μόνο προπαρασκευαστική πράξη** *(ΑΠ 1289/2022, 1338/2005,*

Συνέργεια
(αρ. 47 ΠΚ)

1. **Επιεικέστερη διάταξη.** Με τον ισχύοντα νέο ΠΚ, ***επήλθαν ουσιώδεις αλλαγές*** στις διατάξεις για τη συνέργεια στο έγκλημα, αφού ***καταργείται*** η διάκριση μεταξύ ***άμεσου και απλού*** συνεργού και προβλέπεται ότι στον συνεργό επιβάλλεται καταρχήν μειωμένη ποινή για όλες τις μορφές της συνέργειας στο έγκλημα είτε προσφέρεται κατά είτε πριν από την τέλεση της πράξης. (*ΑΠ 687/2022, 199/2022).* Με τον τρόπο αυτό επιχειρείται να καταγραφεί ως κανόνας ότι ***το άδικο και η ενοχή*** του συνεργού είναι ***μικρότερης έντασης*** έναντι εκείνων του φυσικού αυτουργού. Παρέχεται όμως στο δικαστήριο η δυνατότητα ***κατ' εξαίρεση*** να επιβάλει πλήρη ποινή, αν ο υπαίτιος προσφέρει ***τη συνδρομή*** του κατά ***την τέλεση*** της πράξης ***και θέτει με αυτήν το αντικείμενο*** της προσβολής στη διάθεση του φυσικού αυτουργού (άμεσος συνεργός). (*ΑΠ 687/2022, 199/2022).*
2. ***Η νέα διάταξη είναι επιεικέστερη*** από την αντίστοιχη του προϊσχύσαντος ΠΚ (*ΑΠ 251/2023, 687/2022, 199/2022).*
3. **Συνέργεια.** Διάκριση ***απλής*** (εδ. α) ***και άμεσης*** (εδ. β) . Πρέπει να αναφέρεται το είδος της συνέργειας (ΑΠ 1266/2022)
4. **Συνέργεια. Άμεση.** Για την στοιχειοθέτηση ***της άμεσης συνέργειας*** τρίτου σε άδικη πράξη του αυτουργού, απαιτούνται οι εξής προϋποθέσεις: α) ***πράξη υλικής***

συνδρομής τρίτου κατά τη ***διάρκεια*** της τέλεσης και στην ***τέλεση*** της κύριας πράξης του αυτουργού, β) τ***έλεση*** (ως προς το αντικειμενικό σκέλος της) από τον αυτουργό άδικης πράξης ή απόπειρας άδικης πράξης, γ) ***αιτιώδης σύνδεσμος*** μεταξύ της συμμετοχικής πράξης του άμεσου συνεργού και της άδικης πράξης του αυτουργού, ο οποίος υπάρχει, όταν, **χωρίς την πρώτη, δεν θα ήταν με βεβαιότητα δυνατή η τέλεση της δεύτερης υπό τις περιστάσεις που τελέστηκε**, και δ) ***δόλος του άμεσου συνεργού***, και γνώση αυτού ότι η συνδρομή του παρέχεται κατά τη διάρκεια της άδικης πράξης και στην τέλεση της κύριας πράξης (ΑΠ 545/2023, 190/2023, 1193/2022)

5. **Συνέργεια. Απλή.** Για τη στοιχειοθέτηση της απλής συνέργειας απαιτείται οποιαδήποτε συνδρομή ***υλική ή ψυχική θετική ή αποθετική***, που παρέχεται στον αυτουργό ορισμένης αξιόποινης πράξης ***πριν*** από την τέλεσή της ***ή κατά την τέλεσή της***, εφόσον εκείνος που την παρέχει με θετική ή αρνητική μορφή ενεργεί από πρόθεση (ΑΠ 1230/2023).
6. **Συνέργεια. Απλή.** Δεν απαιτείται ο απλός συνεργός να γνωρίζει τις λεπτομέρειες της πράξης και ιδίως πότε, που και υπό ποίες ειδικές συνθήκες θα τελεσθεί αυτή από τον αυτουργό της πράξης (*ΑΠ 1700/2022, 952/2022, 687/2022, 1858/2016,*
7. **Συνέργεια. Απλή.** Οποιαδήποτε άλλη συνδρομή που παρέχεται στο δράστη της αξιόποινης πράξης κατά την τέλεση αυτής ή και πριν από την τέλεσή της, είναι **απλή συνέργεια**. Η συνδρομή του απλού συνεργού μπορεί να είναι είτε ***υλική*** είτε ***ψυχική.*** (ΑΠ 545/2023, 215/2023, 190/2023, 755/2022, 678/2020, 1759/2019)
8. ***Η ψυχική συνδρομή*** δύναται να παρασχεθεί με την ενεργό παρουσία του απλού συνεργού στον τόπο της πράξης, με την ενίσχυση της απόφασης που ο αυτουργός έχει πάρει για την τέλεση της πράξης καθώς και η

ενθάρρυνση αυτού καθ' οιονδήποτε τρόπο, όπως αυτή που γίνεται με φωνές, χειρονομίες, με την παρότρυνση για την τέλεση της πράξης ή την παροχή υπόσχεσης για συγκάλυψη του εγκλήματος με την εξάλειψη των ιχνών του (ΑΠ 899/2023, 541/2023, 215/2023, 190/2023, 755/2022, 678/2020, 1759/2019)

9. **Συνέργεια. Χρόνος τέλεσης.** Μορφές συνδρομής ***προγενέστερες*** της κύριας πράξης μπορεί να αποτελούν ***απλή συνέργεια***, ενώ οι ***μεταγενέστερες*** της κύριας πράξης είτε τιμωρούνται ως άλλο έγκλημα είτε μένουν ατιμώρητες. Για τις ανάγκες του αναιρετικού ελέγχου πρέπει να προσδιορίζεται στην απόφαση ***ο χρόνος τέλεσης*** της πράξης του αυτουργού και της πράξης του συνεργού, ώστε να μπορεί να κριθεί, αν η τελευταία τελέστηκε πριν, κατά ή μετά την κύρια πράξη (ΑΠ 1562/2022, 1246/2020).

10. **Συνέργεια.Τρίτος.** Για την στοιχειοθέτηση της ***συνέργειας τρίτου*** σε άδικη πράξη του αυτουργού, απαιτείται, μεταξύ άλλων, ***αιτιώδης σύνδεσμος*** μεταξύ της συμμετοχικής ***πράξης του συνεργού*** και της ***άδικης πράξης*** του αυτουργού, δηλαδή η συμβολή του συνεργού πρέπει να ήταν αποφασιστική για την τέλεση της πράξης του αυτουργού, ***Δεν*** απαιτείται ο απλός συνεργός ***να γνωρίζει*** τις λεπτομέρειες της πράξης και ιδίως πότε, που και υπό ποίες ειδικές συνθήκες θα τελεσθεί αυτή από τον αυτουργό της πράξης (ΑΠ 1254/2022, 1157/2022, 1090/2022, 1084/2022).

11. ***Άμεσος δόλος*** είναι αναγκαίος μόνο αν ανάλογο είδος δόλου απαιτείται για την κύρια πράξη (ΑΠ 1700/2022, 1254/2022, 126/2020, 568/2020, 609/2020).

Συνολική ποινή

(αρ. 551 ΚΠΔ)

1. Αίτηση για συγχώνευση ποινών μπορεί να υποβάλλει ***και ο διευθυντής του Καταστήματος Κράτησης*** ή ***ο εισαγγελέας***, ακόμη δε και ***αυτεπάγγελτα*** το Δικαστήριο μπορεί να προβεί σε συγχώνευση ποινών, ενόψει της αρχής της μη αθροιστικής έκτισης επιβληθειθησών ποινών παρά μόνο σε όσες περιπτώσεις προβλέπει ρητά ο νόμος (ΟλΑΠ 2/2005, ΑΠ 966/2023).
2. Επί αποφάσεως που προβαίνει σε καθορισμό συνολικής ποινής , για να είναι αιτιολογημένη η σχετική κρίση του δικαστηρίου, πρέπει να αναφέρονται σε αυτήν οι επί μέρους καταδικαστικές αποφάσεις και οι ποινές που έχουν επιβληθεί και να προκύπτει ότι οι συγκεκριμένες ποινές ***συναντώνται*** κατά την εκτέλεσή τους (ΑΠ 496/2024, 966/2023).
3. Όταν η καθορισθείσα συνολική ποινή ***δεν είναι η βαρύτερη*** και δεν πρόκειται να αποτελέσει τη βάση της νέας επιμέτρησης, **α**λλά πρέπει να συγχωνευθεί με άλλη βαρύτερη, ***τότε διασπάτα***ι και συγχωνεύονται οι επιμέρους ποινές με τον περιορισμό ότι ***δεν μπορεί*** να ληφθεί από αυτές ***μεγαλύτερο*** χρονικό διάστημα για το σχηματισμό νέας συνολικής ποινής από αυτό που είχε ληφθεί προηγουμένως (ΑΠ 1368/2023, 1516/2022, 1282/2016).

Συρροή

1. Επί **αληθινής συρροής** το δεδικασμένο (ή η εκκρεμοδικία) εξαντλείται στην αξιόποινη πράξη, για την οποία ασκήθηκε η ποινική δίωξη, και όχι σε άλλη πράξη, που συρρέει κατ' ιδέα με την πρώτη και δεν έχει κριθεί *(ΟλΑΠ 1110/82, ΑΠ 508/2023, 589/2022).*
2. **Συρροή.** Επί **φαινομένης κατ' ιδέαν συρροής** οι αποκλειόμενες ποινικές διατάξεις δεν ερευνώνται κατ' ουσίαν από το δικαστήριο, οπότε, αν παραπεμφθεί ο κατηγορούμενος για ***την απορροφώσα αξιόποινη*** πράξη και το δικαστήριο διαπιστώσει ότι αυτή δεν στοιχειοθετείται, τότε ***δεν κωλύεται*** από το δεδικασμένο να

ερευνήσει ***την μέχρι τότε απορροφώμενη*** αξιόποινη πράξη, η οποία ***αναβιώνε***ι **(**ΑΠ 508/2023, 205/2010).

3. **Συρροή. Πραγματική και κατ΄ιδέαν.** Αρχή νομικής σώρευσης. Σύστημα ελεύθερης επίτασης. Φαινομένη και αληθής συρροή. Εφαρμοστέες αρχές. Επέκταση δεδικασμένου και εκκρεμοδικίας (ΑΠ 1140/2023).
4. **Συρροή** : **απάτη- υπεξαίρεση** : φαινομενική συρροή *(ΑΠ 1100/2022, 1320/2019)*

Σωματεμπορία

1. **Εμπορία ανθρώπων (αρ. 351 πΠΚ και 323^{A} νΠΚ).**
2. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής εγκλημάτων. Οι διατάξεις του αρθρου 323 Α παρ. 1 , 2, 3 α , 5 στ νΠΚ προ της τροποποίησής τους με άρθρο 69 Ν 4855/2021, είναι ***επιεικέστερες*** από τις αντίστοιχες του άρθρου 351 παρ. 1 , 2, 4 δ πΠΚ ως προς το πλαίσιο της απειλούμενης ποινής *(ΑΠ 967/2022).*
3. **Το άρθρο 351** του προϊσχύοντος ΠΚ., που προέβλεπε το αδίκημα της σωματεμπορίας, όπως αναγράφεται, καταργήθηκε από την ισχύ του νέου ΠΚ (Ν.4619/2019), ***δεν καταργήθηκε*** όμως ως αξιόποινη πράξη η προβλεπόμενη από την εν λόγω διάταξη πράξη, δηλαδή ***δεν κατέστη ανέγκλητη***, αλλά ενσωματώθηκε στο ***άρθρο 323Α του*** ισχύοντος πλέον νέου ΠΚ (ΑΠ 515/2023, 464/2023).
4. **Σωματεμπορία.** Το έγκλημα της σωματεμπορίας ανήκει στα ***υπαλλακτικώς*** μικτά εγκλήματα, τα οποία, και όταν πραγματώνονται με περισσότερους τρόπους τέλεσης σε βάρος του ίδιου προσώπου (ταυτόχρονα, παράλληλα ή διαδοχικά), στοιχειοθετούν μόνο ***μία (ενιαία) πράξη***, οι δε λοιποί τρόποι πραγμάτωσης λαμβάνονται υπ' όψη κατά την ***επιμέτρηση*** της ποινής. Ενώ, αν οι περισσότεροι τρόποι τέλεσης στρέφονται κατά διαφορετικών προσώπων, υπάρχει ***πραγματική συρροή ισάριθμων*** εγκλημάτων, και ***όχι ένα κατ' εξακολούθηση*** έγκλημα (ΑΠ 1090/2022).

Σωματική βλάβη

1. ***Σωματική κάκωση*** είναι κάθε εξωτερική επενέργεια επί του σώματος, όπως τραύματα, εκδορές, οιδήματα, παραμορφώσεις κλπ, ενώ ***βλάβη της υγείας*** κάθε διατάραξη των πνευματικών λειτουργιών, η κάκωση δε μπορεί να είναι συγχρόνως και βλάβη της υγείας, αλλά η βλάβη της υγείας μπορεί να επέλθει και χωρίς κάκωση, καθώς επίσης μπορεί να επέλθει η καθεμία χωριστά ή να είναι η μία συνέπεια της άλλης και δεν δημιουργείται αντίφαση από τη σωρευτική παραδοχή σωματικής κάκωσης και βλάβης της υγείας (ΑΠ 824/2024, 588/2024, 1020/2022) .
2. Κατά την εκπαιδευτική διαδικασία, η **συμπεριφορά του διδάσκοντος,** που δεν εφαρμόζει τις προσήκουσες παιδαγωγικές μεθόδους απέναντι στον μαθητή, αλλά χρησιμοποιεί ψυχολογική πίεση και προσβολές, κατά παράβαση των οριζομένων στη διεθνή σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού (άρθρ. 19 παρ. 1 ν. 2101/1992), μόνο σε ακραίες περιπτώσεις μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά αξιόποινη βλάβη της υγείας του μαθητή, υπό την έννοια του **άρθρου 308 παρ. 1 ΠΚ**, όταν η προκληθείσα με δόλο ψυχική διαταραχή συνδυάζεται με ορατή και διαγνώσιμη διατάραξη του κεντρικού νευρικού του συστήματος (ΑΠ 588/2024).
3. **Σωματική βλάβη από αμέλεια (αρ. 314):** Υποχρέωση επίδειξης ιδιαίτερης επιμέλειας ή προσοχής έχουν και τα πρόσωπα που ασχολούνται συνεχώς ή παροδικά **με κάποια δραστηριότητα ή ασκούν επάγγελμα,** που απαιτεί ιδιαίτερες επιστημονικές ή τεχνικές γνώσεις, περίσκεψη και ικανότητα των οποίων η εμπειρία δημιουργεί δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στον παθόντα ότι θα επιδείξουν την απαιτούμενη επιμέλεια και προσοχή για να αποτρέψουν το εγκληματικό αποτέλεσμα που επήλθε. ΑΠ 761/2024, 802/2011,

4. **Ως «υπηρεσία» και ως «επάγγελμα»** νοούνται εκείνες οι ενασχολήσεις, οι οποίες ασχέτως του βιοποριστικού ή μη χαρακτήρα τους, προϋποθέτουν ιδιαίτερες γνώσεις, εμπειρία ή τέχνη και περίσκεψη και από τη φύση τους εμφανίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο για τη σωματική κάκωση της υγείας άλλων ανθρώπων και εντεύθεν απαιτούν για την αποφυγή του κινδύνου τούτου, **ιδιαίτερη επιμέλεια και προσοχή**, ήτοι υπέρτερη από εκείνη που επιβάλλεται για την αποφυγή του κινδύνου από τις συνήθεις ενασχολήσεις. **Ως «υπηρεσία»** νοείται κάθε υπηρεσία υπό την ευρεία αυτής έννοια που κάποιος εκτελεί κατόπιν εντολής της αρχής είτε απευθείας εκ του νόμου, **ενώ ως «επάγγελμα»** νοείται κάθε κοινωνική δράση του ατόμου προς βιοποριστικό κυρίως σκοπό (ΑΠ 761/2024, 802/2011, 902/2010).

Ταξιδιωτικά έγγραφα. Πλαστογραφία

1. Η ***διαφορά*** μεταξύ της διατάξεως του άρθρου 216 του ΠΚ και της εξαιρετικής του άρθρου 217 του ΠΚ, συνίσταται, ***αφενός μεν*** στο ότι στην τελευταία διάταξη δεν εμπίπτουν όλα τα κατά την έννοια του άρθρου 13 στοιχ. γ΄ του ΠΚ, έγγραφα, ***αλλά μόνον πιστοποιητικά*** ή μαρτυρικά ή και έτερο έγγραφο στοιχείο συναφές, δυνάμενο, συνήθως, να χρησιμοποιηθεί ως τοιούτο, ***αφετέρου*** δε στο ότι ο συνδεόμενος με την τέλεση του αδικήματος του άρθρου 217 ΠΚ ***σκοπός του υπαιτίου*** πρέπει να αποβλέπει αποκλειστικώς στην άμεση συντήρηση, την κίνηση ή την κοινωνική πρόοδο του δράστη ή κάποιου άλλου, χωρίς όμως η προσδοκόμενη εκ της πράξεως ωφέλεια ή η αντίστοιχη ζημία τρίτου να έχουν τη σημασία, την οποία έχουν για τη θεμελίωση της βασικής διατάξεως του άρθρου 216 του ΠΚ. .(ΑΠ 1143/2022).
2. Στην περίπτωση όμως που εκ της ***πλαστογραφίας*** βλάπτεται ***άλλος ευθέως*** στις έννομες αυτού σχέσεις ή το συμφέρον της δημόσιας

υπηρεσίας ή αν γενικότερα η πλαστογραφία γίνεται ***για άλλον σκοπό***, ***εκτός του στο άρθρο 217*** αναφερομένου, τότε και αν ακόμη χρησιμοποιούνται έγγραφα προβλεπόμενα υπό του ιδίου άρθρου ως πιστοποιητικά ή μαρτυρικά, εφαρμοστέα τυγχάνει ***η βασική*** περί πλαστογραφίας διάταξη του άρθρου 216 παρ. 1 του ΠΚ ***και όχι η ειδική*** διάταξη του άρθρου 217 του ΠΚ.(ΑΠ 1143/2022).

3. Τα παραπάνω ισχύουν ειδικότερα και για την περίπτωση ***των πλαστών ταξιδιωτικών εγγράφων*** που προβλέπονται από το ***Ν. 4251/2014*** (είσοδος, διαμονή…υπηκόων τρίτων χωρών) (ΑΠ 1143/2022, 495/2019,

Τεκμήριο αθωότητας

.

1. **Τεκμήριο αθωότητας:** κατοχυρώνεται στο άρθρο 6 παρ. 2 ΕΣΔΑ, στο άρθρο 14 παρ. 2 ΔΣΑΠΔ **(ΑΠ 1294/2023),** στα αρ. 47, 48 ΧΘΔΕΕ και στο αρ. 71 ΚΠΔ **(ΑΠ 1427/2025, 814/2024, 667/2024).** Με τις ως άνω διατάξεις, στα πλαίσια της έννοιας της **"δίκαιης δίκης"** επί ποινικών υποθέσεων, καθιερώνεται το τεκμήριο αθωότητας του κατηγορουμένου καθ` όλα τα διαδικαστικά στάδια μέχρι να εκδοθεί καταδικαστική απόφαση επί της δίωξης που ασκήθηκε σε βάρος του, κατοχυρώνεται, δηλαδή, το δικαίωμα κάθε κατηγορουμένου να θεωρείται (τεκμαίρεται) αθώος, εωσότου η ενοχή του αποδειχθεί νομίμως. Κατ` αυτό, **η Πολιτεία, μέσω των οργάνων της, οφείλει να αποδείξει την ενοχή του κατηγορουμένου και όχι ο κατηγορούμενος την αθωότητά του** (ΑΠ 9/2025, 1515/2024, 1020/2022, ΑΠ 1/2022, ΑΠ 1705/2022, ΑΠ 931/2022). Δηλαδή **η ισχύς του τεκμηρίου φθάνει μέχρι την απόδειξη της ενοχής του κατηγορουμένου.** Πριν από το στάδιο αυτό, **η πρόωρη απόδοση ενοχής από τις δικαστικές αρχές που ερευνούν ή δικάζουν την υπόθεση**, οι οποίες οφείλουν να το πράττουν αμερόληπτα και να θεωρούν το αποτέλεσμα της δίκης ανοικτό,

συνιστά κατάφωρη παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Ε.Σ.Δ.Α. (ΑΠ 1168/2022). Η παραβίαση του τεκμηρίου αυτού **επάγεται απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας**, οπότε ιδρύεται ο από το άρθρο 510 παρ.1 στοιχ. Α` λόγος αναίρεσης, σε συνδυασμό με το προπαρατεθέν άρθρο 171 παρ.1 στοιχ. δ` ΚΠοινΔ (ΑΠ 238/2025, 1515/2024, 747/2024, 1/2022, 1705/2022, 931/2022, 1089/2919, 1263/2018).

2. Το τεκμήριο αθωότητας παραβιάζεται **και όταν το δικαστήριο αξιολογεί με τις παραδοχές του, για τη θεμελίωση του δόλου του κατηγοορυμένου και συνδέει ευθέως την πράξη του με το γεγονός ότι εκκρεμεί σε βάορς του ποινική δίωξη και την πορεία άλλης ποινικής δικογραφίας για άλλη κατηγορία**, επί της οποίας δεν έχει υπάρξει ακόμα ούτε παραπεμπτικό βούλευμα και ισχύει το τεκμήριο αθωότητας, επερχομένης έτσι ακυρότητα της διαδικασίας, κατά το άρθρο 171 παρ. 1 δ και 510 παρ. 1 στοιχ. Α ΚΠΔ. **Δεν συμβαίνει όμως αυτό, όταν η αναφορά γίνεται διηγηματικώς,** χωρίς να αξιολογείται για τη θεμελίωση του δόλου του κατηγορουμένου για την πράξη που κατηγορείται, αλλά προς διευκρίνιση των συνθηκών τέλεσης της πράξης που του αποδίδεται (ΑΠ 1412/2025).

3. Η παραβίαση της διάταξης του άρθρου 6 παρ.1 της Ε.Σ.Δ.Α., που καθιερώνει την αρχή της δίκαιης δίκης, **δε δημιουργεί ιδιαίτερο λόγο αναιρέσεως** της ποινικής αποφάσεως, πέρα από τους λόγους που περιοριστικά αναφέρονται στο άρθρο 510 του Κ.Ποιν.Δ., **εκτός εάν** συνδυάζεται με άλλη πλημμέλεια που υπάγεται στους προβλεπόμενους από την εν λόγω διάταξη λόγους αναιρέσεως, σε συνδυασμό με όσα ορίζονται στη διάταξη του άρθρου 171 παρ.1 στοιχ. δ΄ του Κ.Ποιν.Δ.(*ΑΠ 417/2020).* Έννοια δίκαιης δίκης, από την οποία απορρέει το τεκμήριο της αθωότητας και συνακόλουθα η αρχή της επιείκειας *(ΑΠ 949/2022, 757/2022).*

4. *Α*πόρροια του τεκμηρίου αθωότητας είναι η αρχή της επιείκειας προς τον κατηγορούμενο, η οποία επιβάλλει το δικαστήριο εν αμφιβολία να αποφανθεί υπέρ

του κατηγορουμένου (in dubio pro reo). Η παραβίαση του τεκμηρίου αυτού επάγεται, πέραν της αναιρέσεως της αποφάσεως για έλλειψη ειδικής και εμπεριστατωμένης αιτιολογίας, απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας, οπότε ιδρύεται και ο από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α΄, σε συνδυασμό με το προπαρατεθέν άρθρ. 171 παρ. 1 στοιχ. δ', ΚΠοιν.Δ. λόγος αναιρέσεως (ΑΠ 1294/2023, 1247/2023, 551/2023, 100/2023, 1568/2022, 1418/2022, 1417/2022, 1067/2022, 1020/2022, 980/2022, 789/2022)

5. Ήδη το τεκμήριο αθωότητας καθιερώθηκε και στην εσωτερική έννομη τάξη με τη διάταξη του άρθρου ***178 παρ. 3 του νέου ΚΠΔ***, κατά την οποία οποιαδήποτε αμφιβολία περί της ενοχής είναι προς όφελος του κατηγορουμένου ή του υπόπτου (*ΑΠ 333/2022).*

6. **Τεκμήριο αθωότητας** -Το, κατ' άρθρο 6 παρ. 2 της Ε.Σ.Δ.Α., **τεκμήριο αθωότητας,** έχει **διττή φύση.** Αποτελεί, κατά ***την αντικειμενική του*** όψη, γενική αρχή της ποινικής διαδικασίας ή αλλιώς **διαδικαστική εγγύηση στην ποινική δίκη υπέρ του κατηγορουμένου,** η οποία υποχρεώνει τα όργανα της ποινικής διαδικασίας να την παρέχουν, χωρίς να είναι προκατειλημμένα, ως προς το αποτέλεσμά της και, παραλλήλως, **είναι υποκειμενικό διαδικαστικό – δικονομικό του δικαίωμα, που αποσκοπεί στην προστασία των δικαιωμάτων υπεράσπισης,** αλλά και στην προστασία της προσωπικότητάς του, δηλαδή της τιμής και της υπόληψής του και εν τέλει της εικόνας του στην κοινωνία, ως αθώου *(ΑΠ 1168/2022)*

7. Η ισχύς του τεκμηρίου φθάνει μέχρι την απόδειξη της ενοχής του κατηγορουμένου. Πριν από το στάδιο αυτό, η πρόωρη απόδοση ενοχής από τις **δικαστικές αρχές που ερευνούν ή δικάζουν την υπόθεση**, οι οποίες **οφείλουν να το πράττουν αμερόληπτα** και να θεωρούν το αποτέλεσμα της δίκης ανοικτό, συνιστά κατάφωρη παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Ε.ΣΔ.Α. (ΑΠ 1168/2022) .

8. Από το τεκμήριο αθωότητας απορρέει ο κανόνας του άρθρου **178 παρ. 2 του ΚΠοινΔ**, **για αυτεπάγγελτη έρευνα** από τους εισαγγελείς και τους δικαστές της ενοχής ή αθωότητας του κατηγορουμένου Έτσι, ο κατηγορούμενος δεν μπορεί να υποστεί δυσμενείς συνέπειες από μόνη την αδυναμία του να αποδείξει τους ισχυρισμούς του, **η δε σιωπή του** δεν μπορεί κατ' αρχήν να αποτελέσει βάση για την συναγωγή επιβαρυντικών συμπερασμάτων για τον ίδιο. Επομένως, δεν μπορεί να υποχρεωθεί να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία, για τα πραγματικά περιστατικά που επικαλείται, ο δε εισαγγελέας και ο δικαστής δεν επιτρέπεται να θεωρήσουν αναπόδεικτα ή να απορρίψουν τους ισχυρισμούς του, με την αιτιολογία πως **δεν ανταποκρίθηκε στο βάρος απόδειξης της αλήθειας αυτών**, χωρίς όμως τούτο να σημαίνει και υποχρέωσή τους να αποδεχθούν, δίχως άλλο, ως βάσιμους τους ισχυρισμούς του, αν αυτοί δεν επιβεβαιώνονται από το αποδεικτικό υλικό, που αυτεπαγγέλτως και επιμελώς συλλέγεται *(ΑΠ 1168/2022)*.

Τοκογλυφία

1. ***Διαχρονικό δίκαιο***.
2. ***Κατ΄ επάγγελμα τέλεση*** δε θεωρείται ότι πράττει ο δράστης τοκογλυφίας, όταν ενεργεί τοκογλυφικές πράξεις κατ' επανάληψη με σκοπό να οριστεί από αυτές εισόδημα. Τούτο δε συμβαίνει ***στο κατ' εξακολούθηση έγκλημα***, γιατί ενυπάρχει το στοιχείο της επανειλημμένης τέλεσης ενός και του αυτού εγκλήματος, αλλά και όταν τελεί μία πράξη, αλλά από την τέλεση αυτής, ενόψει και της διάρκειας και των λοιπών περιστάσεων που τη συνοδεύουν προκύπτει η επιδίωξη πορισμού εισοδήματος βάσει σχεδίου *(ΑΠ 952/2022, 1586/2016,*
3. **Τοκογλυφία.** Το έγκλημα αυτό -κατά το ***προισχύσαν δίκαιο*** – μπορούσε να τελεστεί με ***δύο τρόπους***, οι οποίοι ήταν αυτοτελείς και ανεξάρτητοι μεταξύ τους, τελούσαν δε σε ***αληθινή πραγματική συρροή***, και ειδικότερα, αφ` ενός μεν με τη συνομολόγηση

και λήψη τοκογλυφικών ωφελημάτων, αφ` ετέρου δε με την επιδίωξη εκπλήρωσης των τοκογλυφικών ωφελημάτων που έχουν συνομολογηθεί (ΑΠ 226/2018), ενώ με την ***ισχύουσα ρύθμιση***, αν η πράξη έχει τελεστεί με περισσότερους τρόπους αφορά όμως τα ίδια περιουσιακά ωφελήματα, στον υπαίτιο επιβάλλεται ***μία μόνο ποινή***, κατά την επιμέτρηση της οποίας λαμβάνεται υπόψη η συνολική εγκληματική δράση του.(άρθρο 404 παρ.1 εδ.β του ΝΠΚ) (ΑΠ 1568/2022).

4. Βλ. όμως την ΑΠ 923/2023: «όπως κατά τον Π.Π.Κ, έτσι και στο Ν.Π.Κ, για τη στοιχειοθέτηση της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος αυτού, απαιτείται .... Το έγκλημα αυτό μπορεί να τελεστεί με δύο τρόπους, οι οποίοι είναι αυτοτελείς και ανεξάρτητοι μεταξύ τους, τελούν δε σε αληθινή πραγματική συρροή και, ειδικότερα, αφ` ενός μεν με τη συνομολόγηση και λήψη τοκογλυφικών ωφελημάτων, αφ` ετέρου δε με την επιδίωξη εκπλήρωσης των τοκογλυφικών ωφελημάτων που έχουν συνομολογηθεί»

Τόπος κατοικίας- Παράνομη απόρριψη της έφεσης

Τόπος κατοικίας θεωρείται εκείνος τον οποίο έχει δηλώσει ο κατηγορούμενος, κατά το άρθρο ***273 παρ. 1 ΚΠΔ***, κατά την ***προανάκριση*** που τυχόν έχει ενεργηθεί και, σε περίπτωση αλλαγής κατοικίας, εκείνος που έχει δηλώσει στην αρμόδια Εισαγγελική Αρχή και, αν δεν έχει ενεργηθεί προανάκριση ή ο κατηγορούμενος δεν εμφανίστηκε κατ` αυτήν, ως τόπος κατοικίας θεωρείται εκείνος που αναφέρεται ***στη μήνυση ή την έγκληση.*** ΑΠ 1221/2023, 372/2019).

Κατ` ορθή όμως ερμηνεία των διατάξεων των άρθρων 156 παρ. 1 και 2 και 273 παρ.1 του ΚΠΔ, στην περίπτωση που δεν έχει ενεργηθεί προανάκριση ή ο κατηγορούμενος δεν εμφανίστηκε κατ` αυτήν και δεν έχει δηλώσει διεύθυνση κατοικίας, κατά το άρθρο 273 του ΚΠΔ, δεν μπορεί άνευ ετέρου να θεωρείται ως κατοικία του η αναγραφόμενη, στην έγκληση ή τη μήνυση, διεύθυνση κατοικίας, όπου αναζητήθηκε και δεν βρέθηκε,

διότι, διαφορετικά, ενδέχεται η, γνωστοποιηθείσα από τον μηνυτή, διεύθυνση της κατοικίας του κατηγορουμένου ***να είναι εσφαλμένη***, με συνέπεια ο τελευταίος να αγνοεί τη, σε βάρος του, ποινική διαδικασία, η οποία έτσι διεξάγεται ερήμην του, κατά παραβίαση της αρχής της δίκαιης δίκης που θεσπίζει το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ, περιεχόμενο της οποίας είναι, όπως προεκτέθηκε, η διασφάλιση της ακώλυτης πρόσβασης στο δικαστήριο και της επαρκούς δικαστικής ακρόασης. ΑΠ 1221/2023, 372/2019).

Τα παραπάνω ισχύουν και όταν δεν έχει ενεργηθεί προανάκριση ή ο κατηγορούμενος δεν εμφανίσθηκε κατ` αυτήν και, σε περίπτωση μεταβολής της κατοικίας του, αυτός δεν δήλωσε στην Εισαγγελική Αρχή που έχει εκδώσει το, προς επίδοση, έγγραφο τη νέα διεύθυνση της κατοικίας του. ΑΠ 1221/2023, 372/2019).

Συνακόλουθα, εφόσον ***με την έφεση*** του κατηγορουμένου προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι κατά τον κρίσιμο χρόνο της επίδοσης της απόφασης διέμενε σε ορισμένο τόπο και διεύθυνση, διαφορετική από εκείνη στην οποία αναζητήθηκε και έγινε η επίδοση, απόντος αυτού και ως εκ τούτου δεν έλαβε γνώση αυτής, το Εφετείο έχει την υποχρέωση ***να ερευνήσει κατ` ουσία*** τον εν λόγω ισχυρισμό, αξιολογώντας και συνεκτιμώντας όλα τα προσκομιζόμενα από τον κατηγορούμενο στοιχεία (έγγραφα, καταθέσεις μαρτύρων κ.λ.π) από τα οποία προκύπτει η, κατά τον κρίσιμο χρόνο, διεύθυνση του κατηγορουμένου ***και*** να μη βασιστεί μόνο στο αποδεικτικό επιδόσεως της απόφασης (ΑΠ 1221/2023, 372/2019).

Τρίτος

Το δικαίωμα του τρίτου, κατ' άρθρο 492 (495) ΚΠΔ, προσώπου για άσκηση έφεσης ή αναίρεσης, είναι **αυτοτελές και ανεξάρτητο** από το δικαίωμα του κατηγορουμένου για άσκηση των ιδίων ενδίκων μέσων. **Η προθεσμία της αναίρεσης για τον τρίτο,** του οποίου τις αξιώσεις έκρινε η απόφαση, είναι 20 μέρες από την καταχώρηση της καθαρογραμμένης απόφασης στο ειδικό βιβλίο (ΑΠ 910/2022).

Τρομοκρατικές πράξεις- τρομοκρατική οργάνωση (αρ. 187^{Α} ΠΚ)

1.Η ουσιώδης αλλαγή στο έγκλημα της τρομοκρατίας που επήλθε με τον νέο ΠΚ είναι ***η κατάργηση του καταλόγου των αξιοποίνων πράξεων*** που μπορούν να χαρακτηριστούν ως τρομοκρατικές. Προβλέπεται έτσι ότι τρομοκρατικό έγκλημα μπορεί να είναι κακούργημα ή οποιοδήποτε έγκλημα γενικής διακινδύνευσης ή έγκλημα κατά της δημόσιας τάξης υπό συνθήκες ή με τέτοιον τρόπο ή σε τέτοια έκταση που να προκαλεί σοβαρό κίνδυνο για τη χώρα ή για διεθνή οργανισμό και με τους σκοπούς που περιγράφονται στο συγκεκριμένο άρθρο. ΑΠ 1342/2024.

2.Επισημαίνεται ότι με το άρθρο 3 παρ.11 του Ν. 4637/19 οι λέξεις "κοινώς επικίνδυνο έγκλημα", που αναφέροντο στην παρ. 1 του άρθρου 187 Α όπως είχε τροποποιηθεί με τον Ν. 4619/19, αντικαταστάθηκαν, όπως προαναφέρθηκε, με τις λέξεις ***"έγκλημα γενικής διακινδύνευσης ή έγκλημα κατά της δημόσιας τάξης".*** Με την αντικατάσταση-τροποποίηση αυτή εν τοις πράγμασι δεν επήλθε μεταβολή καθόσον αφορά τα απαιτούμενα στοιχεία για την συγκρότηση της εν λόγω αξιόποινης πράξης, αλλά μόνον αποτυπώθηκε με περισσότερες λέξεις ό,τι θεσπίζετο για τα στοιχεία αυτής (αντικειμενικής υπόστασης) από το συνολικό περιεχόμενο της διάταξης, όπως αρχικά τροποποιήθηκε (ΑΠ 1342/2024).

Υλική αρμοδιότητα δευτεροβάθμιου δικαστηρίου

1. Η εξουσία του ***δευτεροβαθμίου δικαστηρίου προς εκδίκαση εφέσεως*** στηρίζεται αποκλειστικώς και μόνο στο γεγονός ότι η υπόθεση εισήχθη πρωτοδίκως στο κατά την εισαγωγή της αρμόδιο δικαστήριο, η έφεση κατά των αποφάσεων του οποίου υπάγεται σ` αυτό και δεν επηρεάζεται από το γεγονός ότι, είτε ο κατηγορούμενος απέκτησε μεταγενεστέρως, κατά νομοθετικό χαρακτηρισμό ή επαγγελματική εξέλιξη, ορισμένη ιδιότητα, είτε ***η πράξη χαρακτηρίσθηκε από το νομοθέτη άλλως,*** εν συνδρομή του οποίου, κατά το χρόνο τελέσεως της αξιόποινης πράξεως ή κατά το χρόνο της εκδικάσεώς της σε πρώτο βαθμό, η υπόθεση θα ανήκε σε άλλο δικαστήριο και μετά από άσκηση εφέσεως στο αντίστοιχο διαφορετικό εφετείο. *(Ολ.ΑΠ 10/2005, ΑΠ 633/2022)*
2. Επομένως, στην περίπτωση αυτή το εφετείο, στο οποίο υπάγεται το διαγνώσαν ορισμένη υπόθεση πρωτόδικο δικαστήριο, έχει εξουσία προς εκδίκαση της κατ` αποφάσεως του τελευταίου εφέσεως, εφόσον η υπόθεση αρμοδίως εισήχθη, ***σύμφωνα με τα ισχύοντα κατά το χρόνο εισαγωγής*** της στο πρωτόδικο δικαστήριο, τυχόν δε αντιθέτως κρίνοντας υπερβαίνει ***αρνητικώς την εξουσία του*** *(Ολ.ΑΠ 10/2005, ΑΠ 633/2022)*

Υπάλληλος

Οι υπάλληλοι του ΝΠΙΔ με την επωνυμία «Οργανισμός Λιμένος … Α.Ε.» , με βάση το ουσιαστικό κριτήριο της άσκησης δημόσιας υπηρεσίας, **εμπίπτουν στην έννοια του υπαλλήλου του άρθρου 13 α του ΠΚ,** χωρίς την εφαρμογή της προϊσχύσασας διάταξης του άρθρου 263 Α του ΠΚ, όπως ίσχυε πριν την κατάργησή της με το ν. 4619/2019, κατ' επέκταση δε και στην έννοια του υπαλλήλου, ως υποκειμένου της

προβλεπόμενης στο άρθρο 242 ΠΚ αξιόποινης πράξης της ψευδούς βεβαίωσης (ΑΠ 475/2025).

Υπαναχώρηση από απόπειρα

Συνιστά ***προσωπικό λόγο απαλλαγής*** και θα πρέπει να οφείλεται σε εσωτερικούς λόγους, που πηγάζουν από τη συνείδηση του δράστη και όχι σε λόγους εξωτερικούς, όπως αυτό συμβαίνει, προκειμένου περί βιασμού, οσάκις προβάλλεται αντίσταση εκ μέρους του θύματος (*ΑΠ 635/2022).*

Υπεξαγωγή εγγράφων

(αρ. 222 ΠΚ).

1. Είναι διακινδύνευσης, ***υπαλλακτικώς*** μικτό έγκλημα, με προστατευόμενο έννομο αγαθό - αντικείμενο το έγγραφο, ως αποδεικτικό μέσο, η δε ***βλάβη μ***πορεί να είναι ***περιουσιακή ή ηθική*** και δεν απαιτείται να επήλθε, αρκεί και μόνο να ***απειλήθηκε*** (ΑΠ 480/2023, 479/2023, 1853/2019)
2. ***Ως απόκρυψη*** λογίζεται κάθε πράξη ή παράλειψη από την οποία ο δικαιούχος στερείται διαρκώς ή πρόσκαιρα της δυνατότητας αποδεικτικής χρήσης του εγγράφου, ενώ ως καταστροφή νοείται η εξαφάνισή του, ώστε το έγγραφο να μην δύναται να παράσχει ούτε άμεση, ούτε έμμεση απόδειξη. ***Ενεργητικό υποκείμενο*** είναι κάθε τρίτο πρόσωπο, που δεν είναι κύριος του εγγράφου, ιδιώτης ή και υπάλληλος (ΑΠ 1095/2023, 974/2021).

Υπεξαίρεση

(άρθρο 375 ΠΚ)

1. Στοιχεία αδικήματος (ΑΠ 1025/2023, 695/2023, 406/2023, 1682/2022, 1439/2022).

2. Για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος της υπεξαίρεσης σε βαθμό πλημμελήματος, απαιτείται: **α) το** υλικό αντικείμενο του εγκλήματος, που είναι κινητό πράγμα, να είναι ολικά ή εν μέρει ξένο, κατά την έννοια του αστικού δικαίου αναφορικώς με την κυριότητα, **β) το ξένο πράγμα** να περιήλθε στο δράστη με οποιονδήποτε τρόπο, είτε κατόπιν συμβατικής σχέσης είτε εξαιτίας άλλων τυχαίων περιστατικών και να ήταν κατά το χρόνο τέλεσης της αξιόποινης πράξης στην κατοχή του, **γ) παράνομη ιδιοποίηση** του πράγματος από τον δράστη, η οποία συντρέχει όταν αυτή γίνεται χωρίς τη συναίνεση του ιδιοκτήτη ή δίχως άλλη νόμιμη αιτία (ΑΠ 1416/2023).
3. **Ξένο κινητό πράγμα** αποτελούν και τα χρήματα που εισπράττει κάποιος για λογαριασμό άλλου ή από τον κύριο τούτων για ορισμένο σκοπό με την υποχρέωση να τα αποδώσει όταν του ζητηθούν ή με την εντολή να τα παραδώσει σε τρίτο (ΑΠ 742/2023).
4. Στοιχεία νομοτυπικής υπόστασης. ***Χρόνος τέλεσης*** είναι αυτός, κατά τον οποίο ο υπαίτιος εκδήλωσε την πρόθεσή του για παράνομη ιδιοποίηση του ξένου πράγματος και ενσωμάτωσής του στην περιουσία του (ΑΠ 673/2024, 1025/2023, 769/2023, 695/2023, 524/2023, 101/2023, 1602/2022, 1371/2022, 1262/2022, 1120/2022)
5. ***Ιδιοποίηση*** σημαίνει εξωτερίκευση ενέργειας ή παράλειψης, η οποία εμφαίνει τη θέληση του υπαιτίου να ενσωματώσει το ξένο κινητό πράγμα, χωρίς νόμιμο δικαιολογητικό λόγο, στη δική του περιουσία, όπως με ***την άρνηση*** απόδοσης τούτου στον ιδιοκτήμονα (ΑΠ 1025/2023).
6. . Η κακουργηματική υπεξαίρεση δεν έχει αλλάξει με το νέο ΠΚ, όμως η διάταξη του παλαιού ΠΚ είναι επιεικέστερη ως προς την ποινή, διότι η νέα απειλεί σωρευτικά και χρηματική ποινή (ΑΠ 769/2023, 1371/2022, 909/2022, 101/2022, 486/2020).

7. ***Κατ΄ εξακολούθηση*** τέλεση. ***Κατ΄ έγκληση*** διωκόμενο αδίκημα με το νΠΚ. Εάν είχε υποβληθεί έγκληση από τον παθόντα ενόσω ίσχυε ο πΠΚ, δεν απαιτείται η υποβολή, απλής άλλωστε, δήλωσης συνέχισης, κατ΄***άρθρο 464 νΠΚ*** *(ΑΠ 817/2022).*
8. **Υπεξαίρεση. Κατοχή,** η οποία **διαφέρει στην προκείμενη περίπτωση από την αντίστοιχη έννοια του άρθρου 974 του ΑΚ,** δεν είναι μόνο η σχέση ***φυσικής*** εξουσίασης του πράγματος από τον κατέχοντα αυτό, κατά τη βούληση του, αλλά και η ***πραγματική σχέση*** που καθιστά δυνατή, κατά τις αντιλήψεις των συναλλαγών, την εξουσίαση του πράγματος από τον δράστη κατά τη βούληση του.***Η άρνηση*** απόδοσης του πράγματος στον ιδιοκτήμονα συνιστά πράξη ιδιοποίησης (ΑΠ 1120/2022).
9. Η παράδοση του κινητού πράγματος από τον κύριο – πωλητή στον αγοραστή, στις περιπτώσεις των πραγματοποιούμενων **καθημερινών συναλλαγών για την εξυπηρέτηση των συνήθων βιοτικών αναγκών**, γίνεται με την σιωπηρή, αλλά αναμφίβολη αποδοχή εκ μέρους του αγοραστή, της υποχρεώσεως για καταβολή του προκαθορισμένου τιμήματος, αμέσως μόλις λάβει στην κατοχή του το πράγμα. Έτσι, σε αυτές τις περιπτώσεις, **η μεταβίβαση της κυριότητας** του παραδοθέντος προς πώληση ή παραληφθέντο**ς προς αγορά πράγματος, τελεί υπό την αυτονόητη προϋπόθεση της άμεσης καταβολής του τιμήματος,** οπότε και ολοκληρώνεται η συναλλαγή, εκτός βεβαίως, εάν έχει προηγηθεί αντίθετη συμφωνία. **Μέχρι την καταβολή του τιμήματος,** ο αγοραστής του υπό πώληση κινητού πράγματος, εφόσον το έχει παραλάβει, **είναι απλός κάτοχος αυτού** και εάν απομακρυνθεί σκοπίμως από τον τόπο της συναλλαγής, χωρίς να καταβάλει το τίμημα, ιδιοποιείται χωρίς δικαίωμα το πράγμα, διαπράττοντας υπεξαίρεση (ΑΠ 406/2023).
10. **Υπεξαίρεση σε βάρος ΟΤΑ**. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. ***Η λογιστική μεταφορά*** στον τραπεζικό λογαριασμό του δράστη συνιστά πραξη απόκτησης της κατοχής *(ΑΠ 587/2022).*

11. ***Εμπιστευμένο στον εντολοδόχο*** θεωρείται το πράγμα, όταν με τη θέληση του δικαιούχου παραδόθηκε στην κατοχή εκείνου (εντολοδόχου), υποχρεουμένου να το αποδώσει αυτούσιο ή να το χρησιμοποιήσει προς ορισμένο σκοπό. ***Ο εντολοδόχος*** νοείται κατά τις διατάξεις των άρθρων 713 επ. του ΑΚ, δηλαδή πρέπει μεταξύ αυτού και του παθόντος να υπάρχει σύμβαση εντολής, ***ενώ ως διαχειριστής*** νοείται αυτός, που ενεργεί όχι απλώς υλικές αλλά και νομικές πράξεις επί περιουσιακών στοιχείων του εντολέα, με εξουσία αντιπροσώπευσης τούτου, την οποία μπορεί να έχει από το νόμο ή από σύμβαση, χωρίς να αποκλείεται ***και*** η άσκηση διαχείρισης ***"εν τοις πράγμασι"***. Υπό την έννοια αυτή, αν η πράξη τελέσθηκε από εντολοδόχο και διαχειριστή ξένης περιουσίας στο ίδιο πεδίο δράσης, η εντολή εμπεριέχεται στη διαχείριση και ο εντολοδόχος μπορεί να είναι και διαχειριστής, εάν έχει διακριτική ευχέρεια κατά την εκτέλεση της εντολής (ΑΠ 580/2024, 769/2023, 1371/2022, 486/20, 1479/19, 796/19).

12. ***Ως εμπίστευση*** νοείται η παράδοση της κατοχής του πράγματος σε πρόσωπο που έχει τις προαναφερόμενες ιδιότητες, οι οποίες παρέχουν στον ιδιοκτήτη την προσδοκία ότι η κατοχή θα ασκηθεί για λογαριασμό του και ότι το πράγμα θα αποδοθεί σ' αυτόν (ΑΠ 673/2024, 1322/2023).

13. **Εντολή.** Προϋπόθεση είναι να ενεργεί ο εντολοδόχος, κατά τη συμφωνία ή της φύση της συναλλαγής, ως άμεσος αντιπρόσωπος του εντολέα , οπότε ο εντολέας γίνεται κύριος ή δικαιούχος (και συνακόλουθα παθών του αδικήματος της υπεξαίρεσης) των πραγμάτων που αποκτήθηκαν από την εκτέλεση της εντολής, τα οποία μπορεί να είναι και χρήματα (ΑΠ 822/2023, 1287/2022, 404/2020).

14. **Εντολή.** Προϋπόθεση είναι να ενεργεί **ο εντολοδόχος**, κατά τη συμφωνία ή της φύση της συναλλαγής, ως άμεσος αντιπρόσωπος του εντολέα (ΑΠ 1175/2013), οπότε ο εντολέας γίνεται κύριος ή δικαιούχος (και συνακόλουθα παθών του αδικήματος της υπεξαίρεσης) των πραγμάτων που αποκτήθηκαν από την εκτέλεση της εντολής, τα οποία μπορεί να είναι και χρήματα (ΑΠ 673/2024, 580/2024, 822/2023, 1287/2022, 404/2020).

15. Υπεξαίρεση διαπράττει ο εντολοδόχος, **είτε μόλις ανακύψει η υποχρέωσή του προς απόδοση** των πραγμάτων που απέκτησε, **είτε όταν οχληθεί** προς τούτο και αρνείται την απόδοσή τους στον εντολέα (ΑΠ 575/2024).

16. **Ο θεματοφύλακας δεν διαπράττει κακουργηματική υπεξαίρεση**. Όταν όμως εισπράττει χρήματα σε εκτέλεση εντολής και για λογαριασμό του εντολέα, για να προβεί σε περαιτέρω ενέργειες και προκειμένου μετ` αφαίρεση ορισμένου ποσού συμφωνημένης προμηθείας του να αποδώσει το υπόλοιπο στον εντολέα του, η υποχρέωση για φύλαξη του υπολοίπου των εισπραττομένων χρημάτων μέχρι την απόδοσή τους, είναι συνέπεια της σύμβασης της εντολής, η δε πρόσθετη αυτή ευθύνη του εντολοδόχου κατά το χρόνο που έχει στην κατοχή του τα χρήματα που εισέπραξε για λογαριασμό του εντολέα του, δεν αναιρεί την ιδιότητά του ως εντολοδόχου ως προς την είσπραξη για λογαριασμό του εντολέα και την απόδοση σ` αυτόν του χρηματικού ποσού. (ΑΠ 742/2023, 950/2022, 648/2022, 1025/2020, 1058/2019, 867/2014).

17. Η **σύμβαση ταχυδρομικής αποστολής** μπορεί να είναι **είτε σύμβαση έμμισθης εντολής** [στα πλαίσια της οποίας ο εντολοδόχος αναλαμβάνει έναντι αμοιβής να διεξάγει την υπόθεση που του ανέθεσε ο εντολέας (**είτε σύμβαση έργου**. Στη σύμβαση εντολής ο εντολοδόχος δεν έχει κυριότητα επί των χρημάτων που αποκτά για την εκτέλεση της εντολής, για αυτό σε περίπτωση μη απόδοσης αυτών στον

εντολέα και παράνομης ιδιοποίησης όσων απέκτησε για την εκτέλεση της εντολής, διαπράττει υπεξαίρεση (άμεση αντιπροσώπευση)(ΑΠ 934/2023, ΑΠ 1287/2022, ΑΠ 1291/2017).

18. Αντίθετα, αν με τη σύμβαση εντολής συμφωνηθεί να καταρτίσει ο εντολοδόχος την κυρία σύμβαση στο **δικό του όνομα, αλλά για λογαριασμό** του μη εμφανισθέντος εντολέα, δηλαδή να ενεργήσει ως **παρένθετο πρόσωπο**, τότε η μεταξύ τρίτου και του εντολοδόχου καταρτισθείσα δικαιοπραξία είναι σοβαρή και όχι εικονική και το παρένθετο πρόσωπο υποχρεούται ενοχικώς να μεταβιβάσει τα, υπ' αυτού, κτηθέντα πράγματα στον μη εμφανισθέντα εντολέα, για λογαριασμό του οποίου ενήργησε (έμμεση αντιπροσώπευση),αν δε ο εντολοδόχος αρνηθεί να αποδώσει τα κτηθέντα πράγματα (ή τα χρήματα) και τα παρακρατήσει, **δεν διαπράττει υπεξαίρεση** (ΑΠ 934/2023, 404/2020).

19. Χρηματαποστολές: εντολέας είναι και η εταιρία, η οποία έχει αναλάβει την ασφαλή μεταφορά χρηματαποστολών της τράπεζας και αναθέτει στη συνέχεια σε άλλη (τρίτη) εταιρία την περαιτέρω εντολή της κατά τα άνω μεταφοράς και εφοδιασμού, που εμπιστεύεται σ' αυτήν. ΑΠ 948/2023

20. Στην περίπτωση δε, που δράστης υπεξαιρέσεως τυγχάνει ο νόμιμος εκπρόσωπος της τελευταίας εντολοδόχου εταιρίας (εντολοδόχος και αυτός, ως εκ της ιδιότητάς του αυτής), **δεν ασκεί επιρροή το ότι τα χρήματα δεν ανήκουν, κατά κυριότητα, στην εντολέα του εταιρία,** η οποία πλήττεται αυτοτελώς με την τέλεση της προαναφερθείσας υπεξαιρέσεως εκ μέρους του **περαιτέρω εντολοδόχου, που έχει αντίκτυπο στην πίστη, στη φήμη και στην αξιοπιστία της κατά την εκτέλεση του προαναφερθέντος έργου της**, οπότε, λόγω της υπάρξεως διαδοχικών εντολών, από την κατά τα άνω υπεξαίρεση **υφίστανται άμεση ζημία** παραλλήλως, **τόσο η ιδιοκτήτρια** των υπεξαιρεθέντων χρημάτων **(αρχική εντολέας) τράπεζα, όσο και η**

αρχική εντολοδόχος (και περαιτέρω εντολέας) εταιρία, το κύρος της οποίας θίγεται, κατά τα προεκτεθέντα, νομιμοποιούμενη σε σχετική δήλωση παραστάσεως πολιτικής αγωγής ενώπιον του ποινικού δικαστηρίου, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 67 Κ.Ποιν.Δ. σε συνδυασμό με τα άρθρα 914, 932, 297, 298 και 299 ΑΚ (ΑΠ 948/2023).

21. **Κοινός τραπεζικός λογαριασμός**: διαπράττει **υπεξαίρεση** ο **εντολοδόχος**, ο οποίος κατέστη **συνδικαιούχος** του λογαριασμού, εφόσον αναλάβει και χρησιμοποιήσει τα χρήματα κατά **παράβαση της εντολής,** διότι άμα τη αναλήψει των χρημάτων ο εντολοδόχος καθίσταται προς στιγμήν κύριος αυτών και αμέσως μετά η κυριότητά τους μεταβιβάζεται στον εντολέα με προαντιφώνηση της νομής, ενώ ο εντολοδόχος παραμένει μόνον κάτοχος αυτών προς εκτέλεση της ως άνω εντολής του εντολέα και συνακόλουθα με την μη διάθεσή τους (αναληφθέντων χρηματικών ποσών από τον επίδικο κοινό λογαριασμό), σύμφωνα με την ανωτέρω εντολή και την παράνομη ιδιοποίησή τους ,αλλά και με τη διάθεση των αναφερομένων χρηματικών ποσών που αποσπά ο εντολοδόχος από τον επίδικο κοινό λογαριασμό, **χωρίς τη συναίνεση** του εντολέα, τελεί **υπεξαίρεση** (ΑΠ 580/2024).

Υπεξαίρεση στην υπηρεσία
(αρ. 258 πΠΚ και 375 ΠΚ)

- Η ως άνω αξιόποινη πράξη επικαλυπτόταν από αυτή του άρθρου 375 ΠΚ, επειδή μεταξύ τους υπήρχε ***σχέση ειδικότητας,*** γι' αυτό και οι διατάξεις αυτού (375 ΠΚ) δεν εφαρμόζονταν λόγω απορροφήσεως από αυτές του άρθρου 258 ΠΚ. Πλην όμως, μετά την κατάργηση του ***απορροφώντος*** νόμου, δηλαδή του ***άρθρου 258 ΠΚ***, αναβιώνει ο νόμος του οποίου οι διατάξεις είχαν απορροφηθεί, δηλαδή ***το άρθρο 375 ΠΚ*** και έτσι δεν μένει ανικανοποίητη η ποινική αξίωση της Πολιτείας για την επιβολή ποινής σε πράξη η οποία χαρακτηριζόταν ως έγκλημα από τις διατάξεις που απωθήθηκαν με

απορρόφηση ***(Ο***λΑΠ 643/1985, ΑΠ 1011/2023, 28/2023, 502/2021, 2032/2020, ΑΠ 185/2020).

- **Το άρθρο 258** του πΠοινικού Κώδικα, που ίσχυε μέχρι τις 30-6-2019, το οποίο προέβλεπε και τιμωρούσε την αξιόποινη πράξη της υπεξαίρεσης στην υπηρεσία, κατά τα προαναφερόμενα, **καταργήθηκε** από 1-7-2019, μετά την κατάργησή του όμως, η προβλεπόμενη σ' αυτήν αξιόποινη πράξη **δεν κατέστη ανέγκλητη**, αλλά υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου **375** του νέου Ποινικού Κώδικα, με το οποίο, όπως η παρ. 1 αυτού τροποποιήθηκε με το άρθρο 87 του Ν. 4855/2021 (ΑΠ 664/2024).

Υπέρβαση εξουσίας

1. Η διάταξη του άρθρου 510 παρ. στοιχ. Θ` του Κ.Ποιν.Δ. **ενδεικτικά αναφέρει** μόνο μερικές περιπτώσεις υπέρβασης εξουσίας, όπως, όταν α) το δικαστήριο αποφάσισε για υπόθεση που δεν υπάγεται στην δικαιοδοσία του, β) έλυσε προκαταρκτικό ζήτημα που υπάγεται, σύμφωνα με ρητή διάταξη του νόμου, στην αποκλειστική δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων και γ) καταδίκασε για έγκλημα για το οποίο δεν υποβλήθηκε η απαιτούμενη αίτηση ή έγκληση, ή για το οποίο δεν δόθηκε η άδεια δίωξης, ή για το οποίο δεν έχει ρητά επιτραπεί η έκδοση (ΑΠ 126/2025, 420/2023, 25/2021, 784/2020).
2. **Υπέρβαση εξουσίας** (περίπτωση στ'), η οποία υπάρχει, όταν το συμβούλιο άσκησε δικαιοδοσία που δεν του παρέχεται από το νόμο ή υφίσταται μεν τέτοια δικαιοδοσία, δεν συντρέχουν όμως οι όροι οι οποίοι του παρέχουν την εξουσία να κρίνει στη συγκεκριμένη περίπτωση ή όταν αρνείται να ασκήσει δικαιοδοσία, η οποία του παρέχεται από το νόμο, αν και συντρέχουν οι απαιτούμενοι γι' αυτό κατά νόμο όροι. Στην πρώτη περίπτωση, που **το συμβούλιο αποφασίζει κάτι, για το οποίο δεν έχει δικαιοδοσία, υπάρχει θετική υπέρβαση εξουσίας, όπως συμβαίνει και στην ειδικότερη περίπτωση που παρέπεμψε σε δίκη τον κατηγορούμενο για έγκλημα για το οποίο δεν υποβλήθηκε η απαιτούμενη έγκληση** (άρ. 485 παρ.1 στοιχ.στ΄ εδαφ.δ΄ του ΚΠΔ), ενώ στην δεύτερη περίπτωση, που **παραλείπει να αποφασίσει κάτι για το οποίο υποχρεούται στα πλαίσια της δικαιοδοσίας του, υπάρχει αρνητική υπέρβαση εξουσίας** (ΟλΑΠ1/2008, ΟλΑΠ3/2005, ΑΠ 568/2025, 1114/2023, 737/2023, 667/2023, 504/2023, 1515/2022, 95/2022).
3. **Υπέρβαση εξουσίας** υπάρχει όταν το δικαστικό συμβούλιο ασκεί δικαιοδοσία που δεν του παρέχεται από το νόμο, ή υφίσταται μεν τέτοια δικαιοδοσία, δεν συντρέχουν όμως οι όροι, οι οποίοι του παρέχουν την εξουσία να κρίνει στη συγκεκριμένη

περίπτωση (**θετική υπέρβαση**), καθώς και όταν παραλείπει να ασκήσει δικαιοδοσία, η οποία του παρέχεται από το νόμο (**αρνητική υπέρβαση**), αν και συντρέχουν οι απαιτούμενοι γι' αυτό κατά νόμο όροι. **Στην έννοια της υπέρβασης εξουσίας υπάγεται και η υπέρβαση της αρμοδιότητας του συμβουλίου (**ΟλΑΠ 19/2001, ΑΠ 674/2025, 266/2023, 1381/2010, 294/2008, 235/2007).

4. Υφίσταται και όταν το δικαστήριο καταδίκασε τον κατηγορούμενο για αξιόποινη πράξη της οποίας το αξιόποινο είχε εξαλειφθεί λόγω **παραγραφής**, καθώς και όταν επί κατ' εξακολούθηση εγκλήματος **μερικότερη πράξη** αυτού, η οποία διατηρεί την αυτοτέλεια της, υπέπεσε σε **παραγραφή** και το δικαστήριο καταδίκασε τον κατηγορούμενο και για αυτήν (ΑΠ 1568/2022, 810/2020, 784/2020)

5. Συντρέχει στην περίπτωση που η έφεση, απόντος του εκκαλούντος, απορρίφθηκε ως ***απαράδεκτη*** (εκπροθέσμως ασκηθείσα) **, ενώ θα έπρεπε να έχει αποσυρθεί από τη δικάσιμο, καθώς είχε ανασταλεί η εκδίκαση όλων των υποθέσεων λόγω μέτρων για την αντιμετώπιση της πανδημίας covid 19** και η συγκεκριμένη υπόθεση δεν ενέπιπτε στις εξαιρέσεις των υποθέσεων που μπορούσαν να εκδικαστούν (ΑΠ 65/2023).

6. Μεταξύ των υπαγομένων περιπτώσεων περιλαμβάνονται και εκείνες όταν υπάρχει **έλλειψη της απαιτούμενης έγκλησης**, διότι αυτή δεν υποβλήθηκε καθόλου ή έγινε παραίτηση από αυτή και όταν αυτή δεν είναι νομότυπη, είτε διότι δεν υποβλήθηκε εντός της νόμιμης προθεσμίας, είτε διότι υποβλήθηκε από μη δικαιούμενο πρόσωπο και όταν δεν καταβλήθηκαν τα νόμιμα τέλη υποβολής της έγκλησης (ΑΠ 1102/2023, 275/2019, 116/2017).

7. Περίπτωση υπερβάσεως εξουσίας υπάρχει και όταν το δικαστήριο καταδίκασε για έγκλημα, για το οποίο δεν υποβλήθηκε η από το νόμο απαιτούμενη **έγκληση (**περ. γ΄του άρθρου 510 παρ.1 στοιχ. Θ΄ ΚΠΔ), ήτοι και όταν, επί εγκλήματος που διώκεται

κατ' έγκληση, προχώρησε στην καταδίκη του κατηγορουμένου, παρά το ότι η έγκληση υποβλήθηκε **απαραδέκτως** (ΑΠ 1156/2023, 555/2016).

8. Αν το δικαστήριο **προχωρήσει στη μετατροπή της ποινής, χωρίς να αποφασίσει προηγουμένως επί της αναστολής αυτής**, **υπερβαίνει αρνητικά την εξουσία του** και υποπίπτει στην ελεγχόμενη αναιρετικά πλημμέλεια της υπέρβασης εξουσίας, από την οποία ιδρύεται ο λόγος αναίρεσης από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Θ' του ΚΠΔ (ΑΠ 1602/2023, 1524/2022, 368/2022).
9. **Αρνητική υπέρβαση εξουσίας** υπάρχει όταν το δικαστήριο παρέλειψε να αποφασίσει για ζήτημα που είχε υποχρέωση στα πλαίσια της δικαιοδοσίας του, όπως, π.χ., όταν προχώρησε στην ***απόρριψη της έφεσης*** του απόντος κατηγορουμένου ως ***εκπρόθεσμης,*** ενώ η εκπρόθεσμη άσκηση αυτής οφειλόταν σε λόγους ανυπέρβλητου κωλύματος και ως εκ τούτου, η έφεση έπρεπε να θεωρηθεί ότι ασκήθηκε ***εμπροθέσμως*** (ΑΠ 1367/2023, 579/2021, ΑΠ 1146/2020, ΑΠ 487/2015).
10. **Υπέρβαση εξουσίας** υπάρχει και όταν το δικαστήριο προχωρήσει στην εκδίκαση της υπόθεσης παρά τη μη νόμιμη κλήτευση του υποστηρίζοντος την κατηγορία (ΑΠ 395/2024).

Υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης

Η διάταξη του άρθρου 7 παρ. 3 Ν 4239/2014 ***δεν αναφέρεται στην αιτιολογία*** της απόφασης, όταν το δικαστήριο δεν διαπιστώνει υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της διαδικασίας, καθώς η εφαρμογή της εν λόγω διάταξης τελεί υπό την αυτονόητη προϋπόθεση ***ότι πράγματι έχει διαγνωσθεί η υπέρβαση*** της εύλογης διάρκειας της δίκης (*ΑΠ 758/2022, 589/2022, 33/2022).*

Υπερημερία καταβολής τιμήματος γεωργικών προϊόντων
(άρθρο 1 ΝΔ 3424/1955)

1. Στην περίπτωση που ο συνεταιρισμός έχει αγοράσει τα προϊόντα των μελών του και στη συνέχεια τα έχει διαθέσει σε τρίτο, για δικό του αποκλειστικά λογαριασμό, τότε πωλητής των προϊόντων αυτών στον τρίτο και δικαιούχος του τιμήματος είναι ο εν λόγω ***συνεταιρισμός,*** ο οποίος και μόνο δικαιούται να παραστεί στην ποινική δίκη να υποστηρίξει την κατηγορία με την τήρηση των διατυπώσεων των άρθρων (άρθρα 63 και 83 επ. του ΚΠΔ, 914 και 932 ΑΚ) με κατηγορούμενο τον αγοραστή και υπερήμερο στην καταβολή του τιμήματος των αγροτικών προϊόντων ((ΑΠ 1503/2022, ΑΠ 653/2010).
2. Δικαιούχοι − **προς υποστήριξη της κατηγορίας** στην περίπτωση του εγκλήματος της υπερημερίας καταβολής τιμήματος αγροτικών προϊόντων, εξομοιούμενες με αγροτικούς συνεταιρισμούς, **είναι και οι αγροτικές εταιρικές συμπράξεις,** λόγω της νομοθετικής επιλογής της συστηματικής ένταξής τους στο ν. 4673/2020 περί συνεταιρισμών. Ταυτόχρονα, καθίσταται πρόδηλο ότι ο νομοθέτης του ΝΔ 3424/1955 δεν συμπεριέλαβε στη διάταξη του άρθρου 3 του εν λόγω νομοθετήματος ειδική ρύθμιση περί δυνατότητας απόκτησης της ιδιότητας του πωλητή αγροτικών προϊόντων και από τους ανωτέρω εταιρικούς σχηματισμούς, αποκλειστικά και μόνο διότι κατά το χρόνο θέσπισης του ανωτέρω ΝΔ, δεν υφίσταντο στο νομικό κόσμο οι εν λόγω συμπράξεις (ΑΕΣ). (ΑΠ 1503/2022).

Υποστήριξη της κατηγορίας (Γενικά)

1. Η πολιτική αγωγή που ασκείται ενώπιον του ποινικού δικαστηρίου, **δεν έχει μόνον αστικό, αλλά και ποινικό χαρακτήρα**. Με αυτήν δεν επιδιώκεται, δηλαδή, μόνον η ικανοποίηση της αστικής αξίωσης του αμέσως ζημιωθέντος, αλλά και η υποστήριξη της κατηγορίας από τον πολιτικώς ενάγοντα για την εξυπηρέτηση του γενικότερου δημόσιου συμφέροντος (ΟλΑΠ 1/1997). Ήδη, με την κύρωση του νέου, ισχύοντος από 1.7.2019, ΚΠΔ (ν.4620/2019, ΦΕΚ Α' 96/11.6.2019), **αίρεται**

πλέον ο διφυής χαρακτήρας της πολιτικής αγωγής (αστικός και ποινικός) και υφίσταται μόνον ο ποινικός χαρακτήρας αυτής στο ποινικό δικαστήριο. Τούτο ορίζεται ρητά στο άρθρο 65 ΚΠΔ κατά το οποίο «μεταγενέστερα της δήλωσης γεγονότα που επιφέρουν απόσβεση της αστικής αξίωσης δεν επιφέρουν κατάργηση του δικαιώματος για την παράσταση για την υποστήριξη της κατηγορίας». Επομένως μετά τον επαναπροσδιορισμό της έννοιας και της θέσης του πολιτικώς ενάγοντος, αφού πλέον ο αδικηθείς έχει δικαίωμα για παράσταση πολιτικής αγωγής μόνον προς υποστήριξη της κατηγορίας, και εκείνος που υπέστη βλάβη από το έγκλημα, και ιδιαίτερα ο ίδιος ο παθών, επιζητεί τη συμμετοχή του στην ποινική δίκη, **όχι μόνον για να εξασφαλίσει την αποκατάσταση οποιασδήποτε ζημίας του** που μπορεί να αποτιμηθεί σε χρήμα, αλλά **και για να συμπράξει στην αντίδραση της πολιτείας κατά του εγκλήματος,** που εκδηλώνεται με την πανηγυρική διαπίστωση της ενοχής και τη δημόσια αποδοκιμασία μέσω της ποινής (ΑΠ 1419/2024, 908/2023, 1177/2019).

2. **(αρ. 588 ΚΠΔ).** Εφόσον η αστική αξίωση του νομιμοποιούμενου να παραστεί ως πολιτικώς ενάγων, επιδικάσθηκε σ'αυτόν από το πρωτοβάθμιο ποινικό δικαστήριο, υπό το καθεστώς του προϊσχύσαντος ΚΠΔ, η πολιτική αγωγή που δηλώνεται εκ νέου, για την ίδια αξίωση, κατά την εκδίκαση της υπόθεσης στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο μετά την 1-7-2019, κρίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του προϊσχύσαντος ΚΠΔ, στο πλαίσιο που διατυπώθηκε στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο και κατά το μέτρο που έγινε δεκτή από αυτό (ΑΠ 1667/2022, 395/2020).

3. Ο **υποστηρίζων την κατηγορία**, ο οποίος κατ' άρθρο 82 ΚΠΔ, είναι **διάδικος στη ποινική δίκη**, είναι και μάρτυρας κατηγορίας, ανεξαρτήτως του ότι, κατ' επιταγή του άρθρου 221 του ΚΠΔ, εξετάζεται χωρίς όρκο, καθόσον διατηρεί

απαιτήσεις για αποζημίωση. Ως εκ τούτου, η κατάθεσή του στο ακροατήριο του δικαστηρίου, **δεν αποτελεί ιδιαίτερο είδος αποδεικτικού μέσου, ώστε να απαιτείται να γίνεται στην απόφαση διάκριση της καταθέσεώς του, από τις λοιπές καταθέσεις των ενόρκως εξετασθέντων μαρτύρων κατηγορίας** (ΑΠ 1005/2011, ΑΠ 2344/2009). Επομένως, όταν στο σκεπτικό της απόφασης αναφέρεται ότι **λήφθηκαν υπόψη οι καταθέσεις των μαρτύρων** κατηγορίας, έστω και αν μνημονεύονται όλες ως ένορκες, σ**υνάγεται με βεβαιότητα ότι λήφθηκε υπόψη και η (χωρίς όρκο) κατάθεση του υποστηρίζοντος την κατηγορία,** εφόσον και από τις λοιπές αιτιολογίες της απόφασης, δεν προκύπτει ότι για κάποιον ιδιαίτερο λόγο, δεν λήφθηκε αυτή, υπόψη (ΑΠ 728/2025, 1222/2024).

Υποστήριξη της κατηγορίας. Δικαιούμενοι

1. Δικαιούχος της χρηματικής ικανοποιήσεως είναι μόνον ο φορέας του δικαιώματος ή εννόμου συμφέροντος που έχει προσβληθεί. Η σχετική δήλωση παραστάσεως πρέπει, κατά το **άρθρο 84 ΚΠοινΔ,** να περιέχει, με ποινή το απαράδεκτο, συνοπτική **έκθεση της υποθέσεως**, για την οποία παρίσταται κάποιος ως υποστηρίζων την κατηγορία και τους λόγους στους οποίους στηρίζεται το δικαίωμα της παραστάσεως, δηλαδή, αν πρόκειται για υλική ζημία ή χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης (ΑΠ 547/2023).
2. Το επιτρεπτό της παραστάσεως του υποστηρίζοντος την κατηγορία κρίνεται από το **περιεχόμενο της απαιτήσεως** που περιέχει η δήλωσή του **και από το κατηγορητήριο** που διαλαμβάνει την αξιόποινη πράξη, ενώ **η ουσιαστική βασιμότητα** της αξιώσεως από την **αποδεικτική διαδικασία**. (ΑΠ 483/2025, 195/2024, 1513/2023, 1286/2023, 911/2023, 547/2023).

3. Αν από τη δήλωση παράστασης για την υποστήριξη της κατηγορίας δεν προκύπτει ο **αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της αξιόποινης πράξης και της βλάβης που έχει υποστεί ο παραστάς**, τότε η δήλωση αυτή δεν είναι σύμφωνη με το νόμο και δεν νομιμοποιεί τον παραστάντα. Η δε κατά τα ανωτέρω εκτιθέμενα απόλυτη ακυρότητα από την παράνομη παράσταση του υποστηρίζοντος την κατηγορία, θεσπίζεται, διότι **η συμμετοχή του παρισταμένου για την υποστήριξη της κατηγορίας στην ακροαματική διαδικασία με την προσκόμιση αποδεικτικού υλικού, την υποβολή ερωτήσεων προς τους μάρτυρες κ.λπ., επιβαρύνει τη θέση του κατηγορουμένου**. Γι'αυτό, το ποινικό δικαστήριο, όταν η παράσταση για την υποστήριξη της κατηγορίας γίνεται παρά το νόμο, πρέπει **εξαρχής να αποκρούσει αυτήν ως απαράδεκτη και να αποβάλει τον παρασταθέντα για την υποστήριξη της κατηγορίας αμέσως από την ποινική διαδικασία**, **εκτός εάν**, σύμφωνα με το περιεχόμενο της δήλωσης αυτής και τα στοιχεία της κατηγορίας, **τυπικά υπάρχει νομιμοποίηση, αμφισβητείται όμως κατ'ουσίαν το δικαίωμα αυτό του δηλούντος από τον κατηγορούμενο και η επ'αυτού κρίση εξαρτάται από την εκτίμηση αποδεικτικών στοιχείων, οπότε μπορεί το δικαστήριο να επιφυλαχθεί και να αποφανθεί επί της αμφισβητηθείσας νομιμοποίησης μετά το πέρας της αποδεικτικής διαδικασίας και τις αγορεύσεις των συνηγόρων**. Ενόψει τούτων, είναι αυτονόητο, οτι ο παραπάνω αναιρετικός λόγος ιδρύεται και **δεν καλύπτεται η ακυρότητα από τη μη προβολή αντιρρήσεων κατά της παράστασης για την υποστήριξη της κατηγορίας**, αν από τα στοιχεία της δικογραφίας ή από την ίδια την κατηγορία προκύπτει έλλειψη νομιμοποίησης ή μη τήρηση του τρόπου και του χρόνου άσκησης της παραστάσεως αυτής, που ερευνώνται αυτεπαγγέλτως (ΑΠ 138/2026, 164/2025, 305/2023, 1105/2022, 282/2020, 693/2020, 62/2019).

4. Όταν πρόκειται για **χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης** δεν είναι αναγκαίο να διαλαμβάνεται στη δήλωση προς υποστήριξη της κατηγορίας **ο ιδιαίτερος τρόπος** πρόκλησης της ηθικής βλάβης, αφού αυτή είναι άμεσο αποτέλεσμα της περιγραφόμενης αξιόποινης πράξης και της συμπεριφοράς που αποδίδεται στον κατηγορούμενο. ΑΠ 1286/2023, 286/2021, 1023/2019, 1030/2019).
5. Η δήλωση παράστασης προς υποστήριξη της κατηγορίας όταν επαναλαμβάνεται **στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο**, δεν είναι αναγκαίο να περιέχει όλα τα παραπάνω στοιχεία, αφού αυτή κρίνεται στο πλαίσιο που διατυπώθηκε στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο και κατά το μέτρο που έγινε δεκτή από αυτό (ΑΠ 483/2025, 195/2024,1513/2023, 1286/2023, 286/2021, 1023/2019, 1030/2019).
6. **Η έννοια του "παθόντος",** που κατά το άρθρο 118 παρ.1 ΠΚ έχει δικαίωμα υποβολής εγκλήσεως στα όχι αυτεπάγγελτα αλλά κατ΄ έγκληση διωκόμενα εγκλήματα (36, 50 ΚΠοινΔ), δεν ταυτίζεται υποχρεωτικά με την έννοια **του αδικηθέντα** και ζημιωθέντα που ασκεί πολιτική αγωγή και στο ποινικό δικαστήριο και, ως εκ τούτου, νομιμοποιείται ενεργητικά οπωσδήποτε ο παθών, αλλά και κάθε άμεσα αδικηθείς και ζημιωθείς από το διωκόμενο σε βάρος συγκεκριμένου κατηγορουμένου αδίκημα, όχι όμως και ο έμμεσα αδικηθείς και ζημιωθείς. Δηλαδή πρέπει η πολιτική αξίωση αποζημιώσεως ή χρηματικής ικανοποιήσεως **να έχει άμεση σχέση και δη αιτιώδη συνάφεια με την κατηγορία** για την οποία ο κατηγορούμενος διώχθηκε και δικάζεται, τούτο δε κρίνεται κατά τα πραγματικά περιστατικά και το νομικό χαρακτηρισμό, όπως διατυπώνονται στο κλητήριο θέσπισμα ή στην κλήση του κατηγορουμένου και σύμφωνα με το προστατευόμενο έννομο αγαθό. Έτσι για να προσδιορισθεί ποίος ο αμέσως ζημιούμενος και αν έχει έννομο συμφέρον και νομιμοποιείται ενεργητικά προς υποστήριξη της κατηγορίας, αναζητείται ποίο είναι το συμφέρον και το έννομο αγαθό

που προστατεύει η συγκεκριμένη ποινική διάταξη που παραβιάστηκε από τον κατηγορούμενο για την οποία δικάζεται. (ΑΠ 547/2023).

7. Όταν **παθών είναι ανήλικος**, την υποστήριξη της κατηγορίας για λογαριασμό του, ασκούν **και οι δύο γονείς του** από κοινού και σε περίπτωση διαφωνίας τους αποφασίζει, κατά το όρθρο 1512 ΑΚ, το πρωτοδικείο, ενώ σε περίπτωση διαζυγίου ή ακύρωσης του γάμου ή διάσπασης της έγγαμης σχέσεως, την υποστήριξη της κατηγορίας και την εκπροσώπηση του ανηλίκου έχει εκείνος στον οποίο έχει ανατεθεί με δικαστική απόφαση **η γονική μέριμνα** ή η επιμέλεια του ανηλίκου και σε περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων ο τυχόν διορισθείς **ειδικός επίτροπος** του άρθρου 1517 ΑΚ. Όμως **σε επείγουσες περιπτώσεις** και κινδύνου από την αναβολή, (π.χ. λόγω απουσίας στο εξωτερικό του ενός γονέα ή διάστασης ή αδιαφορίας αυτού ή δυσκολίας ανεύρεσής του), την ως άνω δήλωση και παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας όπως και την έγκληση, υποβάλλει **μόνος ο έτερος γονέας**, ακόμα και όταν στρέφεται κατά του άλλου γονέα, χωρίς προσφυγή στο διορισμό ειδικού επιτρόπου. (ΑΠ 547/2023).

8. Επί του παθόντος ανηλίκου **παρισταμένου με το νόμιμο αντιπρόσωπό** του, ο τελευταίος, για να είναι νόμιμη η παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας, οφείλει να διαλάβει στη σχετική **δήλωσή του** τη για **λογαριασμό του αντιπροσωπευομένου** ανηλίκου, άσκηση αυτής, εάν δε τη δήλωση ασκεί μόνο ο ένας γονέας οφείλει επιπλέον να διαλάβει το λόγο για τον οποίο παρίσταται μόνος προς υποστήριξη της κατηγορίας ή, αν του έχει ανατεθεί με δικαστική απόφαση αποκλειστικά η άσκηση της γονικής μέριμνας ή της επιμέλειας του παθόντος ανηλίκου τέκνου του, ή ότι συντρέχει επείγουσα περίπτωση για να ενεργεί μόνος, χωρίς τη σύμπραξη του άλλου γονέα, διαφορετικά επέρχεται απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας λόγω παράνομης

παράστασης του υποστηρίζοντος την κατηγορία (ΑΠ 547/2023, 715/2020, 118/2011, 2437/2008, 433/2003)

9. **Επί ανηλίκου παθόντος** οι πράξεις του ενός γονέα, που ασκούνται κατά την άσκηση της γονικής μέριμνας προς το συμφέρον του τέκνου, αν δεν πρόκειται για πράξεις που πρέπει να υποβληθούν σε πανηγυρικό τύπο (συμβολαιογραφικό έγγραφο π.χ.), **είναι έγκυρες** και παράγουν νομικά αποτελέσματα προς όφελος του τέκνου, εφόσον ο άλλος γονέας δεν προβάλλει την αντίθεσή του και κατά συνέπεια εκείνος που έχει ενεργήσει μόνος, δηλώνοντας παράσταση για την υποστήριξη της κατηγορίας, τεκμαίρεται ότι έχει και τη σιωπηρή έγκριση του άλλου να ενεργήσει προς το συμφέρον του τέκνου τους (ΑΠ 316/2023, 1313/2012).

10. Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1510, 1511 εδ. α', 1512 και 1516 ΑΚ, συνάγεται ότι **οι γονείς του ανηλίκου τέκνου**, στους οποίους ανήκει η γονική μέριμνα, που περιλαμβάνει την επιμέλεια του τέκνου, τη διοίκηση της περιουσίας του και την εκπροσώπησή του σε κάθε υπόθεση ή δικαιοπραξία ή δίκη, που αφορούν το πρόσωπό του ή την περιουσία του, **είναι νόμιμοι αντιπρόσωποι αυτού** και από τη φύση και το χαρακτήρα της **γονικής μέριμνας**, ως λειτουργικού δικαιώματος το οποίο είναι συνάμα και καθήκον των γονέων, **η άσκηση αυτής γίνεται από κοινού πάντοτε προς το συμφέρον του τέκνου**, με την έννοια ότι από κοινού, ρητώς ή σιωπηρώς, αποφασίζουν για τη λήψη μέτρων τα οποία επιβάλλει το συμφέρον του τέκνου τους, χωρίς να είναι αναγκαίο να συμπράττουν κατά την επιχείρηση της ενέργειας με την οποία πραγματώνεται το περιεχόμενο του μέτρου που έχουν συναποφασίσει. Μάλιστα στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1516 ΑΚ, μεταξύ των οποίων και εκείνη κατά την οποία πρόκειται για **πράξεις που έχουν επείγοντα χαρακτήρα**, καθένας από τους γονείς επιχειρεί και μόνος του πράξεις

αναφερόμενες στη γονική μέριμνα. Έτσι, θα πρέπει, μέσα στο πλαίσιο άσκησης της γονικής μέριμνας που διαγράφουν οι προαναφερόμενες διατάξεις του ΑΚ, να γίνει δεκτό, ότι **πράξεις του ενός γονέα, που ασκούνται κατά την άσκηση της γονικής μέριμνας προς το συμφέρον του τέκνου**, αν **δεν πρόκειται για πράξεις που πρέπει να υποβληθούν σε πανηγυρικό τύπο [π.χ. συμβολαιογραφικό έγγραφο],** είναι **έγκυρες αν παράγουν νομικά αποτελέσματα προς όφελος του τέκνου, εφόσον ο άλλος γονέας δεν προβάλλει την αντίθεσή του και κατά συνέπεια εκείνος που έχει ενεργήσει μόνος θεωρείται ότι έχει και τη σιωπηρή έγκριση του άλλου να ενεργήσει προς το συμφέρον του τέκνου τους** (ΑΠ 655/2025, 316/2023, ΑΠ 1313/2012).

11. **Παραδεκτά παρίσταται στο δεύτερο βαθμό ο ενηλικιωθείς παθών**, που είχε παρασταθεί πρωτοδίκως, ως νομίμως εκπροσωπηθείς από τον πατέρα του, καθώς δεν παρίσταται για πρώτη φορά στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο (ΑΠ 655/2025, 788/2019).

12. Η ανώνυμη εταιρεία κατά την είσοδό της στο **στάδιο της εκκαθάρισης**, θεωρείται, κατά πλάσμα του νόμου, ότι υφίσταται μέχρις ότου επιτευχθεί ο σκοπός της εκκαθάρισης των εκκρεμών σχέσεων και η διανομή του τυχόν καθαρού ενεργητικού στους μετόχους της, οι δε χρονικοί περιορισμοί για την περάτωση της εκκαθάρισης, συνιστούν κατευθυντήρια αρχή για την ταχύτερη περάτωση αυτής. Η περάτωση της εκκαθάρισης επέρχεται, όταν οι εκκαθαριστές ενεργήσουν τις αναγκαίες πράξεις εκκαθάρισης, συντάξουν απογραφή, δημοσιεύσουν τις εγκριθείσες από τη γενική συνέλευση οικονομικές καταστάσεις πέρατος της εκκαθάρισης και προβούν στην καταχώριση της διαγραφής της εταιρείας **στο μητρώο ανωνύμων εταιρειών (ΜΑΕ).** Η καταχώριση της διαγραφής στο ΜΑΕ έχει σχετικά **συστατικό χαρακτήρα**, με την

έννοια ότι χωρίς αυτή δεν επέρχεται περάτωση της ανωνύμου εταιρείας (ΑΠ 541/2023, 970/2019).

13. Στην **προπτωχευτική διαδικασία της ειδικής διαχείρισης** (ή τώρα εξυγίανσης), ο πλειοδότης (αγοραστής) του άρθρου 75 του Ν. 4307/2014 είναι ειδικός και ουχί οιονεί καθολικός διάδοχος της υπό ειδική διαχείριση επιχείρησης και δεν δικαιούται να συνεχίσει τη δηλωθείσα από την εγκαλούσα εταιρεία πολιτική αγωγή. (ΑΠ 1176/2023).
14. **Υποστήριξη της κατηγορίας** από **πτωχεύσασα εταιρεία** (ΑΠ 195/2024).
15. **Ανθρωποκτονία από αμέλεια:** δικαιούμενοι προς υποστήριξη της κατηγορίας είναι **τα μέλη της οικογένειας** του θανόντος, στην οποία περιλαμβάνονται **οι ανιόντες**, οι **κατιόντες**, **τα αδέλφια** και **ο σύζυγος** του (ΑΠ 30/2024, 365/2017).
16. **Ψευδής κατάθεση και παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας:** το πρόσωπο που **αναφέρεται στην ψευδή κατάθεση είναι παθόν** από την ψευδή καταμήνυση και δικαιούται σε **παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας** (ΑΠ 138/2026, 1050/2024). Όταν η ψευδής κατάθεση **λαμβάνει χώρα κατά τη διάρκεια της ποινικής δίκης, υφίσταται άμεση ηθική βλάβη εκείνος που ήταν διάδικος στην ποινική δίκη, στην οποία κατατέθηκαν τα ψευδή γεγονότα.** Όταν όμως ο καταμηνυθείς για ψευδή κατάθεση **απαλλαγεί από το πρωτοβάθμιο** ποινικό δικαστήριο για **κάποια από τα αναφερόμενα ως ψευδή γεγονότα, που αφορούν ορισμένους διαδίκους, και καταδικαστεί για κάποια άλλα ψευδή γεγονότα, που αφορούν συγκεκριμένο διάδικο, μόνο ο τελευταίος δικαιούται σε παράσταση** προς υποστήριξη της κατηγορίας, **αφού μόνο αυτός υπέστη άμεση ζημία** ή ηθική βλάβη από την ψευδή κατάθεση, ενώ **οι υπόλοιποι δεν έχουν έννομο συμφέρον να παραστούν προς υποστήριξη της κατηγορίας,** διότι ο κατηγορούμενος έχει αθωωθεί γι όσα άλλα περιστατικά κατέθεσε που τους αφορούν (ΑΠ 138/2026).

Υποστήριξη της κατηγορίας. Παραγραφή αξίωσης

1. Η ένσταση ***περί παραγραφής της αξίωσης,*** εφόσον κατά την εκδίκαση της υποθέσεως στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο έχει υποκύψει σε παραγραφή η αξίωση του υποστηρίζοντος την κατηγορία, πρέπει να προβάλλεται ***κατά τη συζήτηση στο ακροατήριο*** και πριν την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας και αν απορριφθεί να επαναφερθεί στο Εφετείο με ειδικό λόγο εφέσεως. Και τούτο διότι, σύμφωνα με το άρθρο 502 παρ. 2 του ΚΠΔ, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο έχει εξουσία να κρίνει επί εκείνων μόνον των μερών της πρωτόδικης αποφάσεως, στα οποία αναφέρονται ***οι λόγοι έφεσης*** (ΑΠ 657/2023, 538/2021, 288/2020,
2. Για τη διαπίστωση αν ***η ποινική παραγραφή*** της, καλύπτουσας την αδικοπραξία, κολάσιμης πράξης, είναι ***μακρότερη ή όχι της αστικής παραγραφής,*** θα ληφθεί υπόψη ο χαρακτηρισμός της κολάσιμης πράξης ως κακουργήματος, πλημμελήματος και η προβλεπόμενη από τον ποινικό κώδικα ή σε άλλους ποινικούς νόμους παραγραφή, όπως αυτή, ως προς τη διάρκειά της, καθορίζεται στο άρθρο 111 του ΠΚ ή άλλου ειδικού ποινικού νόμου και η οποία, προκειμένου για τα πλημμελήματα, είναι πενταετής και κατά τη διάταξη του άρθρου 17 του ΠΚ αρχίζει από τον χρόνο κατά τον οποίο ο υπαίτιος ενήργησε ή όφειλε να ενεργήσει, δηλαδή η αφετηρία της ποινικής παραγραφής μπορεί να είναι διαφορετική από εκείνη της αστικής από αδικοπραξία απαιτήσεως κατά το άρθρο 937 παρ. 1 ΑΚ. Για τη διακρίβωση εάν, προκειμένου περί πλημμελημάτων, η ποινική παραγραφή είναι μακρότερη ή όχι σε σύγκριση με την αστική παραγραφή, ***δεν υ***πολογίζεται το οριζόμενο από την παρ. 2 του άρθρου 113 του ΠΚ ***μέγιστο διάστημα της τριετούς αναστολής***, κατά το οποίο

διαρκεί η κυρία διαδικασία και έως ότου γίνει αμετάκλητη η καταδικαστική απόφαση (ΟλΑΠ 21/2003, ΑΠ 657/2023).

3. Στις διατάξεις του άρθρου 261 ΑΚ, όπως αυτό ισχύει μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 101 του ν. 4139/2013 (ΦΕΚ Α΄ 74/20-3-2013), θεσπίζονται ταυτόχρονα ***η διακοπή της παραγραφής*** (εδάφιο 1) και μία ιδιότυπη αναστολή της παραγραφής εν επιδικία (εδάφιο 2), αφού ο χρόνος παραγραφής που διακόπτεται ("μηδενίζεται") με την άσκηση της αγωγής, "παγώνει" και δεν μετρά καθόλου μέχρι να εκδοθεί τελεσίδικη απόφαση επί της αγωγής ή να περατωθεί με άλλον τρόπο η δίκη (ΑΠ 1101/2017, 1257/2016). Κατά τη διάταξη ***του άρθρου 255 ΑΚ***, η παραγραφή αναστέλλεται για όσο χρόνο ο δικαιούχος εμποδίστηκε από δικαιοστάσιο ή από άλλο λόγο ανώτερης βίας να ασκήσει την αξίωση του μέσα στο τελευταίο εξάμηνο του χρόνου της παραγραφής», τέλος δε, κατά τη διάταξη του ***άρθρου 257 ΑΚ,*** «Το χρονικό διάστημα της αναστολής δεν υπολογίζεται στο χρόνο της παραγραφής. Όταν πάψει η αναστολή, η παραγραφή συνεχίζεται, σε καμιά όμως περίπτωση δεν συμπληρώνεται πριν περάσουν έξι μήνες» (ΑΠ 657/2023).

Υποστήριξη της κατηγορίας. Παράσταση με δικηγόρο

(αρ. 83 ΚΠΔ).

Ο παριστάμενος προς υποστήριξη της κατηγορίας πρέπει ***υποχρεωτικά να παρίσταται με δικηγόρο*** διορισμένο από τον ίδιο ή ορισθέντα σ' αυτόν νομίμως, εφόσον είναι δικαιούχος νομικής βοήθειας, κατά τον ν. 3226/2004. Συνεπώς, η υποβαλλόμενη, πριν την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας στο ακροατήριο, δήλωση του διαδίκου για υποστήριξη της κατηγορίας, με ταυτόχρονο διορισμό

συνηγόρου, ο οποίος προδήλως υιοθετεί τη δήλωση αυτή και μπορεί περαιτέρω να τη συμπληρώσει και να την αναπτύξει, εναρμονίζεται με την ως άνω διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 83 ΚΠΔ και ***δεν π***ροκαλεί ***απόλυτη ακυρότητα*** (ΑΠ 402/2023).

Υποστηρίζων την κατηγορία. Απόλυτη ακυρότητα
(αρ. 171 ΚΠΔ)

1. **Απόλυτη ακυρότητα**, η οποία ιδρύει λόγο αναίρεσης της απόφασης κατά το άρθρο 510 παρ. 1 Α' του ίδιου κώδικα, η οποία λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως σε κάθε στάδιο της διαδικασίας ακόμη και από τον Άρειο Πάγο, επιφέρει η παρά το νόμο παράσταση του υποστηρίζοντος την κατηγορία κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο, η οποία υφίσταται όταν δεν συντρέχουν στο πρόσωπό του οι όροι **της ενεργητικής** και **παθητικής** νομιμοποίησης για τον υποστηρίζοντα την κατηγορία, σύμφωνα με τα άρθρα 63 και 66 Κ.Π.Δ. ή όταν παραβιάσθηκε **η διαδικασία**, η οποία έπρεπε να τηρηθεί, αναφορικά με τον **τρόπο και** το **χρόνο** άσκησής της κατά το άρθρο 67 Κ.Π.Δ. (ΑΠ 1433/2024, 589/2024, 1286/2023, 1207/2023, 908/2023, 847/2023, 657/2023, 561/2023, 552/2023, 547/2023, 402/2023, 358/2023, 305/2023, 150/2023, 142/2023, 1710/2022, 1667/2022, ο οποίος εξικνείται μέχρι την έναρξη **της αποδεικτικής** διαδικασίας ενώπιον του πρωτοβάθμιου ποινικού Δικαστηρίου.(ΑΠ 1176/2023, 1209/2023, 1011/2023, 911/2023).
2. Τέτοια πλημμέλεια είναι και εκείνη που δημιουργείται στην περίπτωση κατά την οποία η αστική αξίωσης του υποστηρίζοντος την κατηγορία για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης από το αδίκημα έχει υποπέσει στην πενταετή παραγραφή του άρθρου 937 ΑΚ, όταν ο κατηγορούμενος δεν πρότεινε την ένσταση παραγραφής, αφού η εκ του λόγου τούτου απόσβεση της σχετικής αξιώσεως λαμβάνεται υπόψη και από το ποινικό δικαστήριο κατόπιν προβολής της σχετικής ενστάσεως και όχι αυτεπαγγέλτως, έστω και αν προκύπτει από το αποδεικτικό υλικό. (ΑΠ 657/2023).
3. Επίσης, πλημμέλεια, που αφορά την παράσταση και εκπροσώπηση του δικαιούμενου είναι η παράστασή του αυτοπροσώπως, χωρίς δικηγόρο, η οποία δεν επιφέρει

απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο, διότι δεν αφορά την ενεργητική του νομιμοποίηση (ΑΠ 1127/2023).

4. Τούτο δε διότι το ποινικό δικαστήριο ερευνά μεν την ενεργητική νομιμοποίηση του δικαιούχου, σύμφωνα με τις προαναφερόμενες διατάξεις, κατά το κεφάλαιο όμως της αποφάσεως με το οποίο επιλαμβάνεται της παραστάσεως του υποστηρίζοντος την κατηγορία ενεργεί **ως πολιτικό δικαστήριο** και δεν έχει εξουσία αυτεπάγγελτης ενεργείας, αλλά ενεργεί κατ΄ ένσταση του υπόχρεου. Εφόσον όμως η ένσταση παραγραφής διατυπώνεται από τον κατηγορούμενο κατά τρόπο σαφή και ορισμένο (άρθρο 262 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ.), το Δικαστήριο υποχρεούται να απαντήσει επ΄ αυτής, αφού η τυχόν βασιμότητά της συνεπάγεται την έλλειψη ενεργητικής νομιμοποιήσεως του υποστηρίζοντος την κατηγορία και, συνακόλουθα, τη μη δυνατότητα αυτού να παρασταθεί στο ποινικό δικαστήριο προς υποστήριξη της κατηγορίας (ΑΠ 657/2023).
5. Κάθε **άλλη έλλειψη ή πλημμέλεια** που αφορά την παράσταση του υποστηρίζοντος την κατηγορία, δεν επιφέρει απόλυτη ακυρότητα, εφόσον οι πλημμέλειες αυτές αφορούν απλώς **το συμφέρον του δικαιούχου** και όχι του κατηγορουμένου ούτε πλήττουν τη δημόσια τάξη (ΑΠ 908/2023, 358/2023, 150/2023, 1667/2022, 2057/2019)
6. **Δεν** δημιουργείται όμως **απόλυτη ακυρότητα,** όταν ο παραστάς ως εκπρόσωπος ή αντιπρόσωπος άλλου, ως υποστηρίζοντος την κατηγορία, δεν είχε την αναγκαία εξουσία εκπροσώπησης ή αντιπροσώπευσης, ούτε είναι **παράνομη η παράσταση** του υποστηρίζοντος την κατηγορία για

λόγο που αναφέρεται στη σχετική νομιμοποίηση του πληρεξουσίου δικηγόρου του (ΑΠ 142/2023)

7. Δεν προκαλείται ακυρότητα από τη μη αναγραφή στην απόφαση **του αριθμού του παραβόλου** που κατέβαλε ο υποστηρίζων την κατηγορία (ΑΠ 963/2023).
8. Ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου δεν μπορεί να προτείνει τον λόγο της παράνομης παράστασης του **υποστηρίζοντος την κατηγορία** στη διαδικασία του ακροατηρίου σε βάρος του κατηγορουμένου, κατά μείζονα δε λόγο, της μη προσηκόντως αιτιολογημένης απόφασης, με την οποία απορρίφθηκε αίτημα του κατηγορουμένου για αποβολή του υποστηρίζοντος την κατηγορία, προκειμένου να αναιρεθεί η απαλλακτική για τον κατηγορούμενο απόφαση (ΑΠ 1209/2023).
9. Οι επικαλούμενες ελλείψεις, ως προς την εκπροσώπηση της παραστάσας ως πολιτικώς ενάγουσας ανώνυμης εταιρείας και την πληρεξουσιότητα της πληρεξούσιας δικηγόρου της, μη αναγόμενες στην ενεργητική ή παθητική της νομιμοποίηση, ούτε στην τήρηση της διαδικασίας ως προς τον τρόπο και χρόνο άσκησης της πολιτικής αγωγής, δεν είναι δυνατό να επιφέρουν απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο (ΑΠ 552/2023**).**
10. Για την παράσταση του υποστηρίζοντος την κατηγορία στο ακροατήριο αρκεί **προφορική δήλωση** μέχρι την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας **της πρώτης ή της μετ' αναβολή** συζήτησης στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο και πρέπει να περιέχεται συνοπτική έκθεση της υπόθεσης που αυτή αφορά και των λόγων που στηρίζουν το δικαίωμα παράστασης (ΑΠ 847/2023).
11. Το καθιερωθέν από 8-6-2008 απαράδεκτο της πολιτικής αγωγής, **λόγω μη καταβολής του παραβόλου**, που προβλέπεται στο άρθρ. 63 εδ. β' ΚΠΔ ως τέλος παράστασης πολιτικής αγωγής (ήδη υποστήριξης της κατηγορίας) στην προδικασία ή το αργότερο μέχρι την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας στο πρωτοβάθμιο

δικαστήριο, **καθιστά παράνομη την παράσταση της πολιτικής αγωγής (ήδη υποστήριξης της κατηγορίας), επερχομένης εντεύθεν απόλυτης ακυρότητας της διαδικασίας στο ακροατήριο**, που συνιστά τον προεκτεθέντα λόγο αναίρεσης κατά το άρθρο 510 παρ. 1 Α' ΚΠΔ . ΑΠ 542/2023).

12. Επισημαίνεται, πως σύμφωνα με το άρ. 63 εδ. β' ΚΠΔ, η εφάπαξ καταβολή του ποσού του άνω παραβόλου, που καθ' ύψος ισχύει κατά το χρόνο καταβολής του στην προδικασία ή στην κύρια διαδικασία ως τέλος παράστασης πολιτικής αγωγής (ήδη υποστήριξης της κατηγορίας), καλύπτει την παράσταση αυτή μέχρι την έκδοση αμετάκλητης απόφασης και συνεπώς **η μεταγενέστερη** (του χρόνου της δήλωσης παράστασης πολιτικής αγωγής και καταβολής του νόμιμου καθ' ύψος παραβόλου κατά τον χρόνο εκείνο) **αύξηση του ποσού του τέλους αυτού δεν καταλαμβάνει τις περιπτώσεις, κατά τις οποίες τούτο καταβλήθηκε πριν από την αύξηση** ΑΠ 542/2023,**βλ. Α.Π 1004/19).**
13. **Το αντίστροφο όμως δεν ισχύει.** Αν δηλ. για την παράσταση πολιτικής αγωγής στην προδικασία καταβλήθηκε ποσό και προσκομίσθηκε παράβολο μικρότερο του προβλεπομένου (λ.χ 45 αντί 50 €), πλην όμως αργότερα μειώθηκε από τον νόμο το τέλος παράστασης πολιτικής αγωγής (λ.χ από 50 σε 40 €) και ακολούθως αργότερα κατά την δήλωση παράστασης πολιτικής αγωγής αμέσως πριν την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο προσκομίσθηκε το ίδιο παράβολο των 45€, πρόδηλο είναι ότι η παράσταση πολιτικής αγωγής δεν μπορεί να θεωρηθεί απαράδεκτη και παράνομη, αφού κατά τον ύστατο, κρίσιμο χρόνο για το νομότυπο της παράστασης η αξία του προσκομισθέντος παραβόλου υπερκαλύπτει πλέον το προβλεπόμενο στον νόμο ποσό (για όλα τα ανωτέρω ΑΠ 542/2023).
14. **Απόλυτη ακυρότητα** επιφέρει η παρά το νόμο παράσταση **του υποστηρίζοντος την κατηγορία** στη διαδικασία στο ακροατήριο, η οποία υφίσταται όταν δεν συντρέχουν

στο πρόσωπο του οι όροι της ενεργητικής και παθητικής **νομιμοποίησης** για την παράσταση στο ποινικό δικαστήριο προς υποστήριξη της κατηγορίας σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 63 και 66 του Κ.Ποιν.Δ., όταν παραβιάσθηκε η **διαδικασία** που έπρεπε να τηρηθεί σχετικά με τον **τρόπο** και **το χρόνο** ασκήσεως και υποβολής της κατά το άρθρο 68 του ίδιου Κώδικα, ήτοι το αργότερο ώσπου να αρχίσει για πρώτη φορά η αποδεικτική διαδικασία στο ακροατήριο (ΑΠ 1207/2023, 1710/2022, 1105/2022, 1104/2022, 616/2022).

15. Η ακυρότητα αυτή δεν καλύπτεται από **την μη προβολή αντιρρήσεων** κατά της παράνομης παράστασης προς υποστήριξη της κατηγορίας, αν από την ίδια διαδικασία προκύπτει έλλειψη νομιμοποίησης, η οποία ερευνάται **αυτεπαγγέλτως** από το δικαστήριο και οδηγεί στην απόρριψη της παράστασης αυτής ως **απαράδεκτης** (ΑΠ 1286/2023, 1207/2023, 547/2023, 912/2023, 419/2023, 244/2023, 909/2016, 571/2015).

16. Η κατά τα ανωτέρω εκτιθέμενα απόλυτη ακυρότητα θεσπίζεται, διότι η συμμετοχή του υποστηρίζοντος την κατηγορία στην ακροαματική διαδικασία με την προσκόμιση αποδεικτικού υλικού, την υποβολή ερωτήσεων προς τους μάρτυρες κ.λπ. **επιβαρύνει τη θέση** του κατηγορουμένου, έστω και αν δεν επιδικάζεται στον υποστηρίζοντα την κατηγορία κανένα ποσό. Γι' αυτό, το ποινικό δικαστήριο, όταν η παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας γίνεται παρά το νόμο, πρέπει εξαρχής να αποκρούσει αυτήν **ως απαράδεκτη** και να αποβάλει τον υποστηρίζοντα την κατηγορία αμέσως από την ποινική διαδικασία, **εκτός εάν**, σύμφωνα με το περιεχόμενο της δήλωσης προς υποστήριξη της κατηγορίας, **τυπικά υπάρχει νομιμοποίηση,** αμφισβητείται όμως κατ' ουσίαν το δικαίωμα αυτό του δηλούντος από τον κατηγορούμενο και

η επ' αυτού κρίση **εξαρτάται από την εκτίμηση αποδεικτικών στοιχείων**, οπότε μπορεί το δικαστήριο να επιφυλαχθεί και να αποφανθεί επί της αμφισβητηθείσας νομιμοποίησης μετά το πέρας της αποδεικτικής διαδικασίας και τις αγορεύσεις των συνηγόρων. (ΑΠ 268/2025, 1433/2024, 305/2023, 1105/2022, 62/2019).

17. Επομένως ο παραπάνω αναιρετικός λόγος ιδρύεται και δεν καλύπτεται η ακυρότητα από την μη προβολή αντιρρήσεων κατά της παράστασης προς υποστήριξη της κατηγορίας, αν από τα στοιχεία της δικογραφίας ή από την ίδια την κατηγορία προκύπτει έλλειψη νομιμοποίησης ή μη τήρηση του τρόπου ή του χρόνου άσκησης της υποστήριξης της κατηγορίας, που ερευνώνται **και αυτεπαγγέλτως** (ΑΠ 1105/2022, 62/2019).

18. Όχι το πρώτον στο εφετείο (ΑΠ 1176/2023).

19. Στην **προπτωχευτική διαδικασία** της ειδικής διαχείρισης (ή τώρα **εξυγίανσης)**, ο πλειοδότης (αγοραστής) του άρθρου 75 του Ν. 4307/2014 είναι ειδικός και ουχί οιονεί καθολικός διάδοχος της υπό ειδική διαχείριση επιχείρησης και δεν δικαιούται να συνεχίσει τη δηλωθείσα από την εγκαλούσα εταιρεία πολιτική αγωγή. Άλλως επέρχεται απόλυτη ακυρότητα. (ΑΠ 1176/2023).

Υποστήριξη της κατηγορίας. Κλήτευση στον ΑΠ

1. καλείται στη συζήτηση στον ΑΠ, αλλιώς κηρύσσεται **απαράδεκτη** η συζήτηση της αναίρεσης *(ΑΠ 112/2023, 310/2022),* εφόσον δεν απώλεσε την ιδιότητά του, ***ακόμη και*** στην περίπτωση που με την αίτηση αναίρεσης ***δεν προσβάλλεται*** η αφορώσα την ***πολιτική αγωγή*** διάταξη της απόφασης, καθώς και αν δεν παραστάθηκε στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, είχε, όμως, νόμιμα παραστεί πρωτοδίκως. *(ΑΠ 592/2022).*

2. Ο **υποστηρίζων την κατηγορία** καλείται, για να παραστεί κατά τη συζήτηση της αίτησης αναίρεσης, εφόσον αυτός νόμιμα απέκτησε την ιδιότητα του διαδίκου και δεν αποβλήθηκε, ούτε παραιτήθηκε από την ιδιότητα αυτή, **ακόμη και στην περίπτωση που με την αίτηση αναίρεσης δεν προσβάλλεται η αφορώσα την πολιτική αγωγή διάταξη της απόφασης,** καθώς και αν δεν παραστάθηκε στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, είχε, όμως, νόμιμα παραστεί πρωτοδίκως (ΑΠ 1079/2022).

Υποστήριξη της κατηγορίας. Παράσταση στο εφετείο

1. Η δήλωση παράστασης προς υποστήριξη της κατηγορίας που **γίνεται για πρώτη φορά ενώπιον του εφετείου**, ***χωρίς*** δηλαδή να έχει προηγηθεί νομότυπη δήλωση τοιαύτης παράστασης ***ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου*** (ή δήλωση παράστασης πολιτικής αγωγής, εάν κατά το χρόνο εκδίκασης στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο ίσχυε ο προϊσχύσας ΚΠΔ), είναι μη νόμιμη και επιφέρει, εφόσον ο υποστηρίζων την κατηγορία δεν αποβληθεί από το δικαστήριο, ***απόλυτη ακυρότητα*** της διαδικασίας, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου ***171 παρ.3*** ΚΠΔ, που συνιστά τον προαναφερθέντα λόγο αναίρεσης από το άρθρο 510 παρ.1 στοιχ. Α΄ΚΠΔ *(ΑΠ 1104/2022) .*

2. Όταν η δήλωση παράστασης πολιτικής αγωγής επαναλαμβάνεται στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, κρίνεται στο πλαίσιο που διατυπώθηκε στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο και κατά το μέρος που έγινε δεκτή από αυτό (ΑΠ 4/2024, 1288/2023, 991/2023, 358/2023, 150/2023, 208/2021, 1013/2020, 1217/2019).

Υποστήριξη της κατηγορίας. Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα.

Επιτρέπεται, εφόσον τούτο επιτρέπεται και για το προηγηθέν βασικό έγκλημα, από το οποίο είναι δυνατή η πρόκληση άμεσης ζημίας σε φυσικό

ή νομικό πρόσωπο (ΑΠ 908/2023, 1166/2019, ΑΠ 286/2019, ΑΠ 1149/2017).

Υποστηρίζων την κατηγορία και άσκηση αναίρεσης κατά αθωωτικής απόφασης (αρ. 506 ΚΠΔ)

Δεν δικαιοούται υπό το νΚΠΔ (ΑΠ 915/2023).

Υφαρπαγή ψευδούς βεβαίωσης
(αρ. 220ΠΚ)

1. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Ευμενέστερη η διάταξη του νΠΚ (ΑΠ 251/2023).
2. Αποτελεί **ιδιώνυμο έγκλημα ηθικής αυτουργίας σε μη δόλια πράξη ψευδούς βεβαίωσης** και τιμωρεί περιπτώσεις διανοητικής και προστατεύει την **αποδεικτική δύναμη των δημοσίων εγγράφων, την εσωτερική ορθότητα αυτών δηλαδή την αλήθεια της βεβαίωσης (του περιεχομένου τους) και όχι την τυπική τους εγκυρότητα (γνησιότητα)**, ώστε να διασφαλίζεται η ομαλή διεξαγωγή των συναλλαγών, που τελούνται με δημόσια έγγραφα και εντεύθεν η ασφάλεια της έγγραφης απόδειξης, χάριν του γενικότερου κοινωνικού συμφέροντος και του κύρους της δημόσιας υπηρεσίας ((**ΑΠ 1176/2022,** ΑΠ 1852/2019)
3. Για την στοιχειοθέτηση της υπόστασης του εγκλήματος, απαιτείται ……. Η βεβαίωση πρέπει να προέρχεται από τον υπάλληλο, μετά από έλεγχο της αλήθειάς της από αυτόν, οπότε **δεν τελείται η πράξη, αν ο υπάλληλος απλώς καταχωρεί την δήλωση του εμφανισθέντος χωρίς να βεβαιώνει κάτι επιπλέον τούτου, διαπιστωτικό περί της αληθείας.** Κρίσιμη, δηλαδή, είναι η αναλήθεια του βεβαιούμενου γεγονότος και όχι άλλων περιστατικών, τα οποία ενδεχομένως αποτελούν μεν λογική ή νομική προϋπόθεση αυτού, αλλά δεν βεβαιώνονται συγχρόνως. Έτσι, αν βεβαιώνεται μόνο ότι έχει λάβει χώρα μία δήλωση ενώπιον του

υπαλλήλου αντικείμενο της βεβαίωσης είναι αυτό το γεγονός και όχι η αλήθεια της δήλωσης. (ΑΠ 1189/2022, 1176/2022,

4. Αντικείμενο της βεβαίωσης είναι ***η αλήθεια*** του περιεχομένου της καταχωρούμενης δήλωσης, μόνο στον βαθμό που βεβαιώνεται αρμοδίως και η αλήθεια του περιεχομένου αυτής από τον υπάλληλο. ***Η βεβαίωση*** του αναληθούς περιστατικού πρέπει να επιτυγχάνεται ***με εξαπάτηση*** ή ακριβέστερα με παραπλάνηση του δημοσίου υπαλλήλου, που μπορεί να γίνει με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο εγγράφως ή προφορικώς, με δόλια παρασιώπηση κρίσιμων γεγονότων ή με την εμφάνιση πλαστών ή αναληθών εγγράφων. **(ΑΠ 1176/2022, 860/2011)**
5. Έτσι, απαιτείται ***ο εκδίδων*** το έγγραφο δημόσιος υπάλληλος ***να τελεί σε πλάνη*** περί της αναλήθειας του περιεχομένου του εγγράφου, αναφορικώς προς το συγκεκριμένο περιστατικό, η δε πλάνη να είναι προϊόν εξαπάτησης, διότι αν ο υπάλληλος **τελεί εν γνώσει** ότι βεβαιώνει ψευδώς, τότε **συντρέχει το αδίκημα του άρθρου 242 του Π.Κ.** και **ηθική αυτουργία σε ψευδή βεβαίωση. (ΑΠ 1176/2022, 860/2011)**
6. **Τετελεσμένο** είναι το υπόψη έγκλημα, όταν ολοκληρωθεί η σύνταξη του δημόσιου εγγράφου, που περιέχει την βεβαίωση του αναληθούς περιστατικού, ενώ **απόπειρα** συνιστά η έναρξη της πράξης εξαπάτησης, που κατευθύνεται στην σύνταξη του ψευδούς δημοσίου εγγράφου **(ΑΠ 1176/2022, 860/2011)**
7. ***Δημόσιο έγγραφο*** κατά το άρθρο ***438 του ΚΠολΔ,*** που έχει εφαρμογή και στο ποινικό δίκαιο, γιατί το άρθρο 13 περ. γ΄ του ΠΚ δεν προσδιορίζει την έννοιά του, είναι εκείνο που έχει συνταχθεί από ***καθ΄ ύλην*** και κατά ***τόπον*** αρμόδιο δημόσιο υπάλληλο και είναι προορισμένο για εξωτερική κυκλοφορία προς πλήρη απόδειξη, έναντι πάντων, κάθε γεγονότος που βεβαιώνεται με αυτό. (ΑΠ 433/2023, 1481/2022, 1552/2016)
8. ***Χρόνος τέλεσης*** είναι ο χρόνος, κατά τον οποίο ο δράστης υπέβαλε στον αρμόδιο υπάλληλο τα ψευδή στοιχεία για την έκδοση της ψευδούς βεβαίωσης, ανεξαρτήτως

του πότε επήλθε το αποτέλεσμα, πότε, δηλαδή, έλαβε την ψευδή αυτή βεβαίωση (ΑΠ 1481/2022, 1552/2016)

Υφ' όρον απόλυση (αρ. 105 Β, 110 ΠΚ)

1. **Δεν** επιτρέπεται **αναίρεση** κατά του βουλεύματος του συμβουλίου εφετών που απέρριψε αίτηση **για υφ΄όρον απόλυση** (ΑΠ 1456/2023).
2. **Η κράτηση** του αιτούντος είναι βασική και αυτονόητη **προϋπόθεση** της απόλυσής του, με τον όρο της ανάκλησης, κατά τις διατάξεις του άρθρου 105Β του Π.Κ., αφού **δεν νοείται απόλυση χωρίς κράτηση** (ΑΠ 456/2024).

Υφ όρον παραγραφή της πράξης

(Ν 4411/2016)

Η επέλευση της υπό όρο παραγραφής (και εξάλειψης του αξιοποίνου της πράξης ή της υπό όρο μη εκτέλεσης της ποινής), είναι **συμβατή** με το Σύνταγμα και το 7° Πρωτόκολλο της ΕΣΔΑ (πρβλ. Ολ.ΑΠ 11/2001). Η απόφαση, με την οποία το δικαστήριο της ουσίας ***παύει υπό όρο*** την ποινική δίωξη κατά του κατηγορουμένου, ***δεν είναι τελειωτική επί*** της κατηγορίας, και μόνο στον ***Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου*** παρέχεται η δυνατότητα άσκησης αναίρεσης κατά τέτοιας απόφασης, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 505 ΚΠοινΔ, (ΑΠ 1557/2022 ΑΠ 757/2020).)..

Φοροδιαφυγή

1. **Παραγραφή στα αδικήματα που τελέσθηκαν προ της 6/11/2020.** Με το άρθρο 32 παρ. 4 του Ν.4745/2020 εισήχθη λόγος υποχρεωτικής αναβολής της ποινικής δίωξης από τον εισαγγελέα και υποχρεωτικής αναστολής της ποινικής διαδικασίας από τον ανακριτή το δικαστικό συμβούλιο ή το δικαστήριο (ανεξαρτήτως της βαρύτητας του αδικήματος). Η επιλογή του νομοθέτη να θεσπίζει με ειδική μεταβατική διάταξη τη μη αναδρομικότητα του επιεικέστερου νόμου είναι επιτρεπτή, χωρίς μάλιστα να τίθεται

θέμα αντισυνταγματικότητας ή παραβίασης του άρθρου 15 παρ.1 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα ή του άρθρου 49 παρ.1 περ.γ'του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. Συνακόλουθα τα φορολογικά αδικήματα που τελέστηκαν μέχρι τις 6 Νοεμβρίου 2020 υπάγονται στο σύνολο των διατάξεων του Ν.4174/2013, όπως ίσχυε πριν από την τροποποίησή του με το Ν.4745/2020, με τη διευκρίνιση ότι ειδικά για την παραγραφή εφαρμόζεται το άρθρο 55 Α παρ.3 του Ν.4174/2013 ακόμα και μετά την κατάργηση του άρθρου 68 παρ.2 του Ν.4174/2013 με το άρθρο 92 του Ν.4745/2020 (ΑΠ 186/2025, 126/2025, 88/2025, 87/2025, 1039/2024, 75/2024, 1282/2023, 1114/2023, 1033/2023, 1032/2023, 954/2023, 891/2023, 376/2023, 360/2023, 353/2023, 17/2023, 1250/2022, 1091/2022, 1021/2022, ΑΠ 594/2021,).

2. Η διάταξη του άρθρου 68 παρ. 2 Ν 4987/2022 **δεν είναι εφαρμοστέα στις πράξεις φοροδιαφυγής, που τελέστηκαν προ της 6.11.2020,** για τις οποίες η άσκηση της ενδικοφανούς προσφυγής και της προσφυγής ενώπιον των Διοικητικών Δικαστηρίων δεν επηρέαζε την ποινική διαδικασία, με δυνατότητα μόνο του ποινικού δικαστηρίου να αναστείλει με απόφασή του την ποινική δίκη μέχρι την τελεσίδικη κρίση του διοικητικού δικαστηρίου (ΑΠ 1274/2024).
3. **Αποδοχή εικονικών τιμολογίων.** Για το **χρόνο έναρξης της παραγραφής** του πλημμελήματος αυτού, το οποίο έχει τελεστεί πριν την έναρξη ισχύος του Ν. 4745/06-11-2020 , δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 32 του ν. 4745/2020, αλλά αυτές των άρθρων 21 παρ.10 του ν. 2523/1997 και 68 παρ.2 του ν. 4174/2013**, χρόνος δε έναρξης της παραγραφής αυτού,** ορίζεται κατά την ευμενέστερη διάταξη του άρθρου 21 παρ.10 του ν. 2523/1997, **η ημερομηνία θεώρησης του οικείου πορίσματος** του φορολογικού ελέγχου από τον προϊστάμενο της αρχής που διενήργησε το έλεγχο (ΑΠ 360/2023, 782/2022).

4. **Δικονομικά.** Από τις διατάξεις του άρθρου 55 Α παρ. 1 εδ. α' του ν. 4174/2013 (το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 3 παρ. 5 του ν. 4337/2015) και πριν την τροποποίησή του με το άρθρο 35 παρ. 1 του ν. 4646/2019, προκύπτει ότι **ετίθεντο δύο θετικές δικονομικές προϋποθέσεις** οι οποίες έπρεπε να συντρέχουν για την ποινική δίωξη των φορολογικών αδικημάτων: **α) η έκδοση πράξης διορθωτικού προσδιορισμού** φόρου, π.χ. επί αδικημάτων των άρθρων 66 παρ. 1 έως 4 ΚΦΔ, ή την έκδοση απόφασης επιβολής προστίμου, π.χ. επί αδικημάτων του άρθρου 66 παρ. 5 ΚΦΔ τελεσθέντα μέχρι και την 16.10.2015 (άρθρο 55Α παρ. 1 ΚΦΔ), και αφετέρου **β) η υποβολή μηνυτήριας αναφοράς** από τα όργανα της ΑΑΔΕ ή της ΔΟΕ (άρθρο 55Α παρ. 1 και 68 παρ. 1 ΚΦΔ). **Κατ' εξαίρεση, για αδικήματα του άρθρου 66 παρ. 5 ΚΦΔ, τα οποία τελούνταν από την 17.10.2015, αρκούσε για τη δίωξή τους η σύνταξη σχετικής έκθεσης ελέγχου καθώς και η υποβολή μηνυτήριας αναφοράς,** δεδομένου ότι γι' αυτά δεν μπορούσε πλέον να εκδίδεται απόφαση επιβολής προστίμου, ενόψει της κατάργησης των σχετικών διοικητικών κυρωτικών διατάξεων. Συνακόλουθα, **στην περίπτωση της έκδοσης πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων, καθώς και της αποδοχής εικονικών στοιχείων ή νόθευσης τέτοιων στοιχείων, δεν απαιτείτο η έκδοση πράξης διορθωτικού προσδιορισμού** (66 παρ. 5 του ΚΦΔ), πλην όμως για την διαπίστωση των σχετικών παραβάσεων απαιτείτο απλώς η διενέργεια φορολογικού ελέγχου και ακολούθως η υποβολή μηνυτήριας αναφοράς (ΑΠ 126/2025).

5. **Αποδοχή εικονικών τιμολογίων.** Η ρύθμιση του άρθρου 2 παρ. 8 Ν 2954/2001 είναι **ευμενέστερη** για τον δράστη της αξιόποινης πράξης του άρθρου 19 του ν. 2523/1997, **τόσο εκείνης του προηγούμενου δικαίου**, κατά την οποία η παραγραφή άρχιζε από την τελεσιδικία της απόφασης επί της προσφυγής που ασκήθηκε σχετικά και σε περίπτωση μη άσκησης προσφυγής από την οριστικοποίηση της φορολογικής

εγγραφής, **όσο και της ισχύουσας από 17-10-2015** διάταξης του άρθρου 68 παρ. 2 του ν. 4174/2013, η οποία προστέθηκε με το άρθρο 8 του ν. 4174/2013, με την οποία ορίζεται ότι η παραγραφή αρχίζει από την τελεσιδικία της απόφασης επί της προσφυγής που ασκήθηκε ή σε περίπτωση μη άσκησης προσφυγής από την οριστικοποίηση της φορολογικής εγγραφής, λόγω παρόδου της προθεσμίας άσκησης προσφυγής και ως εκ τούτου **εφαρμοστέα κατ'άρθρο 2 Π.Κ. για τα εγκλήματα της έκδοσης ή αποδοχής εικονικών φορολογικών στοιχείων που τελέστηκαν μέχρι τις 17-10-2015** (ΑΠ 971/2022, 809/2021, 743/2020, 810/2020).

6. **Φοροδιαφυγή διά της αποδοχής εικονικών φορολογικών στοιχείων** για ανύπαρκτες συναλλαγές. Στοιχεία νομοτυπικής υπόστασης. Για την μη τιμώρηση του κατηγορουμένου για το αδίκημα της αποδοχής εικονικών φορολογικών στοιχείων, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για τη διάπραξη της φοροδιαφυγής των παρ. 1 έως 4 του άρθρου 66 Ν 4174/2013, **θα πρέπει να έχει ασκηθεί ποινική δίωξη** ή να **έχει καταδικαστεί** για τις πράξεις αυτές (ΑΠ 578/2025, 186/2025, 869/2023, 621/2023, 908/2022).
7. Δεν ισχύει όμως στις περιπτώσεις που ο **υπαίτιος χρησιμοποίησε** μεν τα εικονικά φορολογικά στοιχεία για την τέλεση ή την υποστήριξη κάποιας από τις πράξεις των παραγράφων 1 έως 4, πλην όμως δεν καταδικάστηκε ούτε έχει ασκηθεί σε βάρος του σχετική ποινική δίωξη (Α.Π. 160/2022), για μείζονα δε λόγο δεν ισχύει στις περιπτώσεις που με την χρήση των εν λόγω εικονικών φορολογικών στοιχείων **δεν τελείται αξιόποινη πράξη,** λόγω του ύψους του φόρου που δεν πληρώθηκε ή δεν αποδόθηκε ή επιστράφηκε αχρεωστήτως (ΑΠ 624/2023).
8. **Φοροδιαφυγή διά της έκδοσης και αποδοχής εικονικών φορολογικών στοιχείων. Ακύρωση έκθεσης ελέγχου και πράξης επιβολής προστίμου.** Η έκδοση απόφασης του διοικητικού δικαστηρίου επί προσφυγής που ασκήθηκε από

τον ελεγχόμενο, με την οποία **ακυρώθηκαν η έκθεση ελέγχου και οι αποφάσεις περί επιβολής προστίμου**, που εκδόθηκαν από την αρμόδια φορολογική αρχή σε βάρος του, για **αποδοχή εικονικών φορολογικών στοιχείων**, **ουδεμία έννομη συνέπεια έχει ως προς την ασκηθείσα ποινική δίωξη**, **ούτε δεσμεύει το ποινικό δικαστήριο** περί του εάν τελέστηκε ή μη η εν λόγω αξιόποινη πράξη. Εξάλλου, το επικαλούμενο (από την αναιρεσείουσα) άρθρο 21 παρ. 3 Ν. 2523/1997, σύμφωνα με το οποίο η τελεσίδικη κρίση του διοικητικού δικαστηρίου δεσμεύει τα ποινικά δικαστήρια, όπως συνάγεται από το συνολικό περιεχόμενο της διάταξης αυτής, **αναφέρεται αποκλειστικά στα αδικήματα των άρθρων 17 και 18** του εν λόγω νόμου (φοροδιαφυγή σχετικά με το εισόδημα και φοροδιαφυγή σχετικά με τον Φ.Π.Α.) και **όχι στο ερευνώμενο στην παρούσα υπόθεση αδίκημα της παράβασης του άρθρου 19** του αυτού νόμου, από τα οποίο προβλέπεται η φοροδιαφυγή με τη μορφή της έκδοσης και αποδοχής εικονικών φορολογικών στοιχείων, περίπτωση επί της οποίας ουδόλως εφαρμόζεται η ανωτέρω διάταξη. (ΑΠ 1589/2022, 1188/2019).

9. **Φοροδιαφυγή και ευμενέστερη διάταξη.** Οι απειλούμενες ποινές τόσο στις διατάξεις του άρθρου 66 παρ. 5 του Ν. 4174/2013 όσο και σε εκείνες του άρθρου 66 παρ. 5 του Ν. 4987/2022 κατ' αποτέλεσμα **είναι ίδιες**, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων των παρ. 2 και 3 του άρθρου 463 του ισχύοντος Π.Κ., όπως η παρ. 3 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 61 παρ. 1 του Ν. 4871/2021 (ΑΠ 1531/2022,1529/2022).
10. **Φοροδιαφυγή και παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας.** ***Το Δημόσιο*** νομιμοποιείται ενεργητικά να δηλώσει παράσταση ***πολιτικής αγωγής***, για την πράξη της έκδοσης εικονικών φορολογικών στοιχείων και ουδεμία ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο επέρχεται **(**ΑΠ 1175/2022).
11. **Φοροδιαφυγή. Έκδοση εικονικών φορολογικών στοιχείων.** Η έκδοση εικονικών φορολογικών στοιχείων είναι αξιόποινη και όταν ο δράστης δεν διαφεύγει την

πληρωμή φόρων (ΑΠ 1175/2022) και δεν απαιτείται σκοπός του τελευταίου για την απόκρυψη φορολογητέας ύλης (ΑΠ 1486/2023, 1485/2023, 1484/2023 1464/2023, 29/2023, 1250/2022, 637/2022, 33/2021, 692/2020).

12. **Αποδοχή εικονικών – προσδιορισμός εικονικότητας:** από τις διατάξεις του άρθρου 19 ν. 2523/1997, ως ίσχυσαν και 66 παρ. 5 του ν. 4174/2013, συνάγεται με σαφήνεια ότι για τον προσδιορισμό των προβλεπόμενων στο νόμο ορίων για το αξιόποινο και για τον πλημμεληματικό χαρακτήρα της πράξης της αποδοχής εικονικών φορολογικών στοιχείων κατ' εξακολούθηση, **λαμβάνεται υπόψη η συνολική αξία των εικονικών φορολογικών στοιχείων, ή επί μερικώς εικονικών, η συνολική εικονική αξία των στοιχείων αυτών** (ΑΠ 126/2025, 1250/2022, 175/2022, 681/2020, 427/2019).

13. **Φοροδιαφυγή στο ΦΠΑ:** το έγκλημα της φοροδιαφυγής, μπορεί να τελεστεί με δύο τρόπους, είτε με την "παράλειψη υποβολής δήλωσης", είτε με την "υποβολή ανακριβούς δήλωσης". Επομένως, πρόκειται για **ένα έγκλημα σωρευτικά μικτό,** στην αντικειμενική υπόσταση του οποίου τυποποιούνται δύο τρόποι τέλεσης, μία παράλειψη (η μη υποβολή φορολογικής δήλωσης) και μία θετική ενέργεια (η υποβολή ανακριβούς δήλωσης) (ΑΠ 264/2025).

14. **Φοροδιαφυγή και μη απόδοση ή ανακριβής απόδοση ΦΠΑ.** Είναι ***υπερχειλούς*** υποκειμενικής υπόστασης (ΑΠ 264/2025, 458/2024, 892/2023, 768/2023, 976/2022) . Ομοίως και για φόρο εισοδήματος (ΑΠ 458/2024).

15. Το αδίκημα της φοροδιαφυγής περί τον ΦΠΑ τελείται και όταν ο προσδιορισμός του αποκρυβέντος εισοδήματος, επί του οποίου οφείλεται ΦΠΑ, γίνεται **εξωλογιστικά,** αφού και ο εξωλογιστικός προσδιορισμός αποτελεί νόμιμο τρόπο υπολογισμού των εισοδημάτων (ΑΠ 264/2025, 77/2025, 892/2023).

16. **Φοροδιαφυγή και παραγραφή του δικαιώματος ελέγχου.** Ο ισχυρισμός περί **παραγραφής του δικαιώματος του δημοσίου** για τη διενέργεια φορολογικού ελέγχου, λόγω παρέλευσης πενταετίας, κατ΄ άρθρο 84 Ν 2238/1994, **δεν επιδρά στο αξιόποινο**,, αφού **οι επικαλούμενες πράξεις της φορολογικής διοίκησης είναι ισχυρές, εφόσον δεν έχει χωρήσει ακύρωση αυτών με την προβλεπόμενη διοικητική διαδικασία** (ΑΠ 891/2023, 1091/2022, 637/2022).

17. **Φοροδιαφυγή. Έκδοση- αποδοχή εικονικών φορολογικών στοιχείων και φοροδιαφυγή στο ΦΠΑ και φόρο εισοδήματος.** Στη ρύθμιση του άρθρου 66 παρ. 5 του Ν. 4174/2013, καθώς και στην ταυτάριθμη του ήδη ισχύοντος Ν. 4987/2022 προβλέπεται πλέον **φαινομένη κατ' ιδέαν συρροή** μεταξύ του φορολογικού αδικήματος της φοροδιαφυγής, με τη μορφή της έκδοσης ή αποδοχής εικονικών φορολογικών στοιχείων και εκείνων με τη μορφή της παράλειψης υποβολής ή ανακριβούς υποβολής δήλωσης στη φορολογία εισοδήματος και της μη απόδοσης ή ανακριβούς απόδοσης στο Δημόσιο του φόρου προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.), με βάση την αρχή της απορρόφησης. (ΑΠ 126/2025, 1486/2023, 1485/2023, 1484/2023, 507/2023).

18. Από 17-10-2015 (άρθρ. 8 του Ν. 4337/2015) και εφεξής η πράξη της έκδοσης πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων, καθώς και της αποδοχής εικονικών φορολογικών στοιχείων ή της νόθευσης τέτοιων στοιχείων, **έχει γίνει ανέγκλητη** στην περίπτωση που ο υπαίτιος χρησιμοποίησε τα εν λόγω φορολογικά στοιχεία για την τέλεση ή υποστήριξη άλλης πράξης φοροδιαφυγής του άρθρου 66 παρ. 1 έως 4 του ν. 4174/2013 (ήδη αρ. 66 παρ.1 έως 4 του ν. 4987/2022) (δηλαδή αποφυγής πληρωμής φόρου εισοδήματος κλπ, φόρου προστιθέμενης αξίας κλπ και φόρου πλοίων), οπότε δεν είναι πλέον αυτοτελώς κολάσιμη, αλλά **απορροφάται** από την

άλλη εγκληματική φορολογική πράξη, η οποία καλύπτει και την απαξία της πρώτης (ΑΠ 1547/2025, 895/2025).

19. Η ρύθμιση αυτή προϋποθέτει, **ότι χρησιμοποιήθηκαν** πράγματι τα ως άνω φορολογικά στοιχεία για τη διάπραξη ή την υποστήριξη κάποιας από τις πράξεις φοροδιαφυγής των παραγράφων 1 έως 4 του άρθρου **66 του ν. 4174/2013,** καθώς και ότι ο κατηγορούμενος έχει ήδη καταδικασθεί για τη διάπραξη ή την υποστήριξη κάποιας από τις πράξεις αυτές ή ότι έχει ασκηθεί και εκκρεμεί σε βάρος του **ποινική δίωξη** για τις εν λόγω πράξεις και **δεν ισχύει** στις περιπτώσεις που ο υπαίτιος χρησιμοποίησε μεν τα εικονικά φορολογικά στοιχεία για τη διάπραξη ή την υποστήριξη κάποιας από τις πράξεις των παραγράφων 1 έως 4, **πλην όμως δεν καταδικάστηκε ούτε έχει ασκηθεί** σε βάρος του σχετική ποινική δίωξη (ΑΠ 1547/2025, 895/2025, 578/2025, 186/2025, 126/2025, 1039/2024, 1486/2023, 1485/2023, 1484/2023, 160/2022).

20. Στην περίπτωση κατά την οποία **η απορροφώσα πράξη** [φοροδιαφυγή, με τη μορφή είτε της παράλειψης υποβολής ή ανακριβούς υποβολής δήλωσης στη φορολογία εισοδήματος είτε της μη απόδοσης ή ανακριβούς απόδοσης στο Δημόσιο του φόρου προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.)] **δεν στοιχειοθετείται**, τότε το απαλλακτικό δεδικασμένο, που απορρέει από την αντίστοιχη απόφαση, δεν εμποδίζει την διερεύνηση και τιμωρία της μέχρι τότε **απορροφώμενης πράξης** (φοροδιαφυγής, με τη μορφή της έκδοσης ή αποδοχής εικονικών φορολογικών στοιχείων), στην οποία αυτό (δεδικασμένο) δεν εκτείνεται, η τελευταία δε αξιόποινη πράξη **αναβιώνει.** (ΑΠ 1486/2023, 507/2023).

21. Επίσης, **σε περίπτωση αθώωσης** του κατηγορουμένου για την απορροφώσα πράξη ή σε περίπτωση κήρυξης ως προς αυτήν απαράδεκτης της ποινικής δίωξης, η απορροφώμενη πράξη ανακτά την αυτοτέλεια της και **δεν κωλύεται το Δικαστήριο**

να κηρύξει ένοχο τον κατηγορούμενο για την απορροφηθείσα πράξη (ΑΠ 578/2025, 1485/2023, 205/2010).

22. **Φοροδιαφυγή. Διοικητικός συμβιβασμός ή διοικητική περαίωση (αρ. 24 παρ. 2 Ν 2523/1997).** Στην έννοια της << *με άλλο τρόπο ολικής διοικητικής περαίωσης της διαφοράς*>>, εμπίπτει και η περίπτωση, κατά την οποία ο φορολογούμενος, ***αποδεχόμενο***ς ανεπιφύλακτα την σε βάρος του εκδοθείσα αρχική απόφαση επιβολής φόρου ή προστίμου, καταβάλει τη συνολική οφειλή εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας. Δεν περιορίζεται δε αυτή η <<*με άλλο τρόπο περαίωση*>> μόνο στις περιπτώσεις συγκεκριμένης νομοθετικής πρωτοβουλίας (ΑΠ 743/2020).

23. Η ανωτέρω διάταξη του άρθρου ***24 παρ.2α του ν.2523/1997***, η οποία ***καταργήθηκε*** μετά την από 1-1-2014 θέση σε ισχύ του ν. 4174/2013 (ΚΦΔ), επειδή ανάγεται στο χώρο των ουσιαστικών ποινικών διατάξεων, διατηρεί, κατ'εφαρμογή του άρθρου 2 του ΠΚ, την ισχύ της για τα φορολογικά αδικήματα που έχουν χρόνο τέλεσης ***μέχρι 31-12-2013,*** έστω και αν διαπιστώνονται ή οριστικοποιούνται μετά την 1-1-2014 .(ΑΠ 869/2023, 743/2020).

24. **Φοροδιαφυγή και ποινική ευθύνη των εκπροσώπων Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών:** και υπό το καθεστώς του Ν. 2523/1997 ήταν δυνατή η θεμελίωση αυτουργικής ευθύνης για τους νομίμους εκπροσώπους συλλογικών οντοτήτων που δεν ρυθμίζονται από το άρθρο 20 του Ν. 2523/1997, μεταξύ των οποίων και οι εκπρόσωποι της Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών, όταν με πράξεις ή παραλείψεις τους συντέλεσαν στην τέλεση των αδικημάτων φοροδιαφυγής του οικείου νόμου (ΑΠ 955/2023, 952/ 2020, 325/2020, 1771/2019).

Φθορά ξένης ιδιοκτησίας (αρ. 378 ΠΚ)

1. **Διακεκριμένη φθορά ξένης ιδιοκτησίας:** ως πράγμα που χρησιμεύει σε κοινό όφελος θεωρείται κατά την έννοια του νόμου, το κινητό ή ακίνητο που **εξυπηρετεί άμεσα μία βιοτική ανάγκη, αορίστου αριθμού προσώπων**. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν εκείνα τα πράγματα που είναι καθιερωμένα και χρήσιμα για το κοινό εν γένει, που έχει άμεση πρόσβαση σ' αυτά για την εξυπηρέτησή του και την ικανοποίηση ή απόλαυση κάθε είδους βιοτικών αναγκών. (ΑΠ 976/2024, 772/2018, 1578/2011).

2. **Κριτήριο, δηλαδή, αποτελεί η δυνατότητα του κοινού να έχει άμεση πρόσβαση στο πράγμα, χωρίς τη μεσολάβηση τρίτου.** Είναι **αδιάφορο αν το πράγμα ανήκει ή όχι στην ιδιοκτησία του κράτους,** αρκεί κατά τον ενεστώτα προορισμό του να εξυπηρετεί άμεσα κοινωνικό σκοπό **(**ΑΠ 976/2024, 772/2018, 1578/2011).

3. **Έγκληση στο αδίκημα της φθοράς ξένης ιδιοκτησίας:** το δικαίωμα για έγκληση για το έγκλημα αυτό **ανήκε μόνο στον ιδιοκτήτη του φθαρέντος πράγματος και όχι σε άλλον** (ΑΠ 659/2025, 609/1993).

4. Επί φθοράς ξένης ιδιοκτησίας **το δικαίωμα έγκλησης ανήκει στον κύριο του ακινήτου, έστω και αν η φθορά αναφέρεται στο συστατικό τμήμα, διακριτό φυσικώς** (ΑΠ 659/2025, 308/1996).

Χειρονομίες γενετήσιου χαρακτήρα

Νοούνται πράξεις **ήσσονος βαρύτητας**, οι οποίες, όμως προσβάλλουν τη γενετήσια αξιοπρέπεια, όπως χειρονομίες ή θωπείες ή ψαύσεις του σώματος, όταν δεν εξικνούνται σε γενετήσια πράξη (ΑΠ 661/2024, 1139/2022, 635/2022), αλλά πάντως τελούνται **σε σωματική επαφή** (ΑΠ 618/2023, 599/2023).

Χειροτέρευση της θέσης του κατηγορουμένου **(απαγόρευση- αρ. 470 ΚΠΔ)**

1. Με τη διάταξη αυτή καθιερώνεται η αρχή της μη χειροτέρευσης της θέσης του κατηγορουμένου, με οποιονδήποτε τρόπο, **αμέσως** ή **εμμέσως,** και δη είτε με την **επαύξηση των ποινικών κυρώσεων** σε βάρος του καταδικασθέντος (**πραγματική χειροτέρευση**), είτε με την **επιβάρυνση της νομικής μεταχείρισης** αυτού, δηλαδή κυρίως εάν αναγνωρίζεται βαρύτερη ενοχή του από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο ή αν καταδικάζεται για πράξη για την οποία δεν είχε ασκηθεί ποινική δίωξη, ούτε είχε καταδικασθεί στον πρώτο βαθμό (**νομική χειροτέρευση**), διαπιστούμενη με τη **σύγκριση** του περιεχομένου των **διατακτικών**, αφενός της απόφασης που προσβάλλεται με το ένδικο μέσο και αφετέρου αυτής που εκδίδεται από το δικαστήριο του ένδικου μέσου. Η παράβαση της ανωτέρω απαγόρευσης αποτελεί ***υπέρβαση εξουσίας*** και ιδρύει το λόγο αναίρεσης της απόφασης από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. θ' του ΚΠοινΔ (ΑΠ 1252/2023, 622/2023, 472/2023, 61/2023, 957/2021, 1092/2020).
2. **Χειροτέρευση -απαγόρευση- (αρ. 470 ΚΠΔ). Υφίσταται** και όταν το δικαστήριο παραβιάζει **την αρχή της αναλογικότητας** κατά την επιμέτρηση της ποινής (ΑΠ 356/2023).
3. Τέτοια ***δε χειροτέρευση της θέσης*** του κατηγορουμένου αποτελεί και η επιβολή ***χρηματικής ποινής***, αντί της ***ποινής φυλακίσεως***, όταν η εκτέλεση αυτής (της

ποινής φυλακίσεως) έχει ***ανασταλεί*** κατ` άρθρο 99 παρ.1 εδ. α`Π.Κ. (ΑΠ 1287/2023, 532/2022).

4. Η **χειροτέρευση της θέσης του κατηγορουμένου** επέρχεται και όταν μεταβάλλεται ο ***χρόνος τέλεσης*** του αδικήματος και αποτρέπεται, έτσι, ***παραγραφή*** που έχει ήδη επέλθει (ΑΠ 1317/2023, 764/2005, 2071/2004,
5. Ωστόσο, **δεν υφίσταται υπέρβαση εξουσίας,** όταν το **δευτεροβάθμιο** δικαστήριο **αποσαφηνίζει**, ***συμπληρώνει*** και **προσδιορίζει** ακριβέστερα, σύμφωνα με τα πορίσματα της ακροαματικής διαδικασίας, τα πραγματικά περιστατικά που συνιστούν την πράξη, ή όταν, με βάση τα πραγματικά περιστατικά που αποδείχθηκαν, προσδίδει στην πράξη τον ***προσήκοντα νομικό χαρακτηρισμό***, εφόσον αυτός στηρίζεται στα ίδια γεγονότα της ποινικής διώξεως που έχει ασκηθεί, ή όταν διορθώνεται και βελτιώνεται κάποιο ***ιστορικό στοιχείο,*** που ***δεν*** μεταβάλλει ***ουσιωδώς την κατηγορία*** (Ολ. Α.Π. 1/2015, ΑΠ 61/2023).
6. **Χειροτέρευση της θέσης του κατηγορουμένου (άρ. 470 ΚΠΔ). Συνιστά χειροτέρευση** και όταν το δικαστήριο της παραπομπής, κατά την ενώπιόν του νέα συζήτηση της ***έφεσης*** του κατηγορουμένου κατά της πρωτόδικης καταδικαστικής απόφασης, **που διατάχθηκε ύστερα από αναίρεση** που άσκησε ο κατηγορούμενος εναντίον προηγούμενης τελεσίδικης απόφασης του ίδιου δικαστηρίου, **επιβάλλει μεγαλύτερη ποινή από εκείνη που είχε επιβάλει με την αναιρεθείσα απόφασή του και αν ακόμη η ποινή αυτή (που επέβαλε το Δικαστήριο της παραπομπής) δεν είναι μεγαλύτερη από εκείνη που επιβλήθηκε πρωτοδίκως.** (ΑΠ 1574/2022, 1335/2022, 500/2017, 1795/2016, 910/2013).
7. **Χειροτέρευση της θέσης του κατηγορουμένου (άρ. 470 ΚΠΔ). Συνιστά χειροτέρευση** αν το δευτεροβάθμιο δικαστήριο επιβάλλει ***την ίδια ποινή*** με το

πρωτοβάθμιο, παρόλο που του αναγνώρισε **την μη** πρωτοδίκως αναγνωρισθείσα ***ελαφρυντική*** περίσταση (ΑΠ 1507/2022).

8. Χειροτέρευση της θέσης του κατηγορουμένου επέρχεται και όταν το δευτεροβάθμιο δικαστήριο που κρίνει επί ενδίκου μέσου που άσκησε ο κατηγορούμενος, παρότι αναγνώρισε και άλλο σε σχέση με την πρωτόδικη απόφαση **ελαφρυντικό** στον κατηγορούμενο, δεν επιβάλλει σ'αυτόν ***ποινή μικρότερης*** διάρκειας από την πρωτόδικη (ΑΠ 346/2023).
9. **Χειροτέρευση της θέσης του κατηγορουμένου.** Συνιστά χειροτέρευση όταν το δικαστήριο ***της παραπομπής***, που δικάζει σε δεύτερο βαθμό, παρά το ότι τον κήρυξε αθώο ή έπαυσε την κατηγορία οριστικά για ένα από τα κεφάλαιά της ή για μερικότερες πράξεις ***του εξακολουθούντος εγκλήματος*** για το οποίο είχε καταδικαστεί πρωτοδίκως, εν τούτοις διατηρεί ***την ίδια ποινή*** (ΑΠ 154/2023, 229/2018, 1795/2016)
10. **Χειροτέρευση της θέσης του κατηγορουμένου και συζήτηση στο δικαστήριο της παραπομπής (αρ. 470 και 524 παρ. 2 ΚΠΔ).** Η θέση του κατηγορουμένου χειροτερεύει και όταν το ***δικαστήριο της παραπομπή***ς, κατά την ενώπιον του, νέα συζήτηση της έφεσης του κατηγορουμένου κατά της πρωτόδικης καταδικαστικής απόφασης, που διατάχθηκε ύστερα από αναίρεση που άσκησε ο κατηγορούμενος εναντίον προηγούμενης τελεσίδικης απόφασης του ίδιου δικαστηρίου, επιβάλλει ***μεγαλύτερη ποινή*** από εκείνη που είχε επιβάλλει με την αναιρεθείσα απόφαση του και αν ακόμη η ποινή αυτή (που επέβαλε το Δικαστήριο της παραπομπής) δεν είναι μεγαλύτερη από εκείνη που επιβλήθηκε "***πρωτόδικα"*** (ΑΠ 464/2023, 367/2018, 500/2017, 910/2013, 589/2008).
11. Σε περίπτωση **καταδίκης για την πράξη της ληστείας με την επιβαρυντική περίσταση ότι ο υπαίτιος ενήργησε με καλυμμένα χαρακτηριστικά** με απόφαση

πρωτοβάθμιου δικαστηρίου η οποία εκδόθηκε υπό την ισχύ του προϊσχύσαντος ΠΚ και μετά την άσκηση έφεσης η απόφαση του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου εκδίδεται υπό την ισχύ του νέου ΠΚ, **η επιβολή από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο της ίδιας ποινής** που είχε επιβληθεί και από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, για την πράξη της ληστείας, **συνιστά χειροτέρευση της θέσης του κατηγορουμένου,** αφενός διότι κατά τον προϊσχύσαντα ΠΚ το ανώτερο όριο της ποινής ήταν αυξημένο κατά πέντε έτη και αφετέρου διότι κατά τον ισχύοντα ΠΚ δεν συνιστά επιβαρυντική περίστασης η τέλεση της πράξης της ληστείας με καλυμμένα χαρακτηριστικά (ΑΠ 826/2023)..

12. Συνιστά **χειροτέρευση της θέσης** του κατηγορουμένου η επιδίκαση από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο στον **παριστάμενο προς υποστήριξη της κατηγορίας** του πρωτοδίκως επιδικασθέντος **χρηματικού ποσού**, παρά το γεγονός ότι **αθωώθηκε** για ορισμένες από τις πράξεις, για τις οποίες καταδικάσθηκε πρωτοδίκως (ΑΠ 1462/2023).
13. Συνιστά **χειροτέρευση της θέσης** του κατηγορουμένου, όταν το δευτεροβάθμιο δικαστήριο **επιβάλλει σε αυτόν την ίδια ποινή** που είχε επιβληθεί πρωτοδίκως, **παρά το γεγονός ότι αυτό (δευτεροβάθμιο) κήρυξε απαράδεκτη την ποινική δίωξη** για μία εκ των πράξεων, για τις οποίες είχε πρωτοδίκως καταδικαστεί (ΑΠ 1255/2024).

Χρέη προς το δημόσιο
(άρθρο 25 Ν 1882/1990)

1. Η **εγγυρότητα** ή μη της **διοικητικής πράξεως**, στην οποία στηρίχθηκε η βεβαίωση των επιδίκων χρεών, εφόσον δεν έχει χωρήσει ακύρωση αυτής με την προβλεπόμενη διοικητική διαδικασία, **δεν έχει έννομη επιρροή** στα παραδεκτό της ασκηθείσας σε βάρος των αναιρεσειόντων ποινική δίωξη και στο αξιόποινο του ενδίκου εγκλήματος (ΑΠ 743/2020).

2. **Χρέη προς το Δημόσιο. Δάνεια με εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου** (ΑΠ 1606/2022).

3. Έγκλημα, **όχι τελεσθέν κατ΄ εξακολούθηση**, αλλά **ιδιότυπο αθροιστικό, άπαξ τελεσθέν,** με χρόνο τέλεσης την συμπλήρωση τετραμήνου από το χρόνο ταμειακής βεβαίωσης του μερικότερου χρέους με τη χρονικά εγγύτερη ταμειακή βεβαίωση προς τη σύνταξη του συνοδεύοντος την αίτηση για άσκηση της ποινικής δίωξης οικείου πίνακα χρεών· τα χρέη με τις προγενέστερες ταμειακές βεβαιώσεις συσσωματώνονται σε ένα και μόνο αθροιστικό χρέος¨ ο χρόνος βεβαίωσης του χρέους συνιστά ατομική διοικητική πράξη. (ΟΛΑΠ 1/2023, ΑΠ 545/2025, 784/2024, 639/2024, 593/2024, 305/2024, 74/2024, 957/2023, 939/2023, 904/2023, 841/2023, 133/2023, 87/2023, 432/2022 και αντίθ. μειοψηφία, 96/2022).

4. Η διάταξη του άρθρου 469 του Π.Κ., ως προς τα μη υπολογιζόμενα χρέη για τον προσδιορισμό της ευθύνης του οφειλέτη χρεών προς το Δημόσιο, **εφαρμόζεται μόνο όταν τα περιλαμβανόμενα στον αντίστοιχο πίνακα χρέη αποτελούν αυτοτελώς και φορολογικό αδίκημα, που τυποποιείται στις διατάξεις του άρθρου 66 του Ν. 4987/2022** (αντίστοιχο του άρθρου 66 του Ν. 4174/2013), τούτο δε προϋποθέτει αφενός να **στοιχειοθετείται** ως φορολογικό αδίκημα, αφετέρου δε να **υπερβαίνει** το οριζόμενο στο ανωτέρω άρθρο 66 του Ν. 4987/2022 ποσό για τη θεμελίωση του αξιοποίνου (ΟΛΑΠ 1/2023, ΑΠ 73/2024).

5. Στην περίπτωση κατά την οποία **ο φορολογούμενος δεν υποβάλει ανακριβή δήλωση** φορολογίας εισοδήματος, ώστε να μπορεί να γίνει λόγος για την τέλεση εκ μέρους του της πράξης της φοροδιαφυγής στο εισόδημα, η οποία θα ενεργοποιούσε το φορολογικό ελεγκτικό μηχανισμό και θα κατέληγε στη σύνταξη έκθεσης ελέγχου και στην έκδοση διοικητικής καταλογιστής πράξης για το φόρο που προσπάθησε αυτός να διαφύγει ή εφόσον δεν έχει προηγηθεί αυτεπάγγελτος φορολογικός έλεγχος που

να διαπιστώνει με την οικεία έκθεση ελέγχου την ανακρίβεια της δήλωσης του φορολογουμένου και να προσδιορίζει το ακριβές ύψος του φόρου που αυτός απέφυγε να καταβάλει, **δεν στοιχειοθετείται η αντικειμενική υπόσταση του αντίστοιχου εγκλήματος** που τυποποιείται στο άρθρο 66 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας, **με μόνη τη μη πληρωμή του φόρου** που οφείλει να καταβάλει και αναλογεί στα εισοδήματά του με βάση την ακριβή δήλωση που ο ίδιος έχει υποβάλει, ενώ **το ίδιο συμβαίνει και στην περίπτωση βεβαίωσης φόρου εισοδήματος, που δεν καταβάλει ο φορολογούμενος, ανεξαρτήτως του ύψους του,** καθόσον και στην περίπτωση αυτή η βεβαίωση γίνεται με σχετική αίτησή του και όχι ύστερα από έλεγχο της αρμόδιας φορολογικής αρχής (ΟλΑΠ 1/2023, ΑΠ 545/2025, 639/2024, 73/2024, 784/2024).

6. **Άρθρο 469 ΠΚ¨ δεν συμπεριλαμβάνονται και δεν υπολογίζονται** για τον προσδιορισμό της ευθύνης του προσώπου τα χρέη από τα τυποποιούμενα στο άρθρο 66 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας αδικήματα και ως προς αυτά η πράξη της μη καταβολής των χρεών αυτών στο Δημόσιο, ως αδίκημα του άρθρου 25 παρ. 1 του Ν. 1882/1990), **έχει καταστεί ανέγκλητη** (ΑΠ 1410/2022 και αντιθ. μειοψηφία, 432/2022 και αντίθ. μειοψηφία, 96/2022, 343/2020).

7. Μετά τη θέση σε ισχύ του άρθρου 469, **η συρροή μεταξύ της φοροδιαφυγής (άρθρο 66 ΚΦΔ) και της μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο (άρθρο 25 ν. 1882/1990) είναι φαινομένη πραγματική**. Και τούτο διότι, τα μεν αδικήματα της φοροδιαφυγής διαμορφώνουν την φορολογική αξίωση σε προγενέστερο χρόνο, ενώ ακολούθως, το αδίκημα του άρ. 25 ν. 1882/1990 αφορά την μη ικανοποίηση της αξίωσης αυτής σε μεταγενέστερο χρόνο. Συνεπώς **πρόκειται για δυο (και όχι για μία) πράξεις με διαφορετικό χρόνο τέλεσης, από τις οποίες η πρότερη (φοροδιαφυγή) απορροφά την ύστερη μη τιμωρητή ή συντιμωρητή μη**

καταβολή χρεών προς το δημόσιο (φοροϋπερημερία) και ειδικότερα η πρότερη αποδοχή εικονικών φορολογικών στοιχείων απορροφά την ύστερη μη τιμωρητή ή συντιμωρητή φοροϋπερημερία από βεβαιωθέν μεταγενέστερα πρόστιμο λόγω της άνω αποδοχής των συγκεκριμένων εικονικών φορολογικών στοιχείων (ΑΠ 1140/2023).

8. **Μη καταβολή χρεών προς το Δημόσιο**. Τα ποσά που αποτελούν το αποκομισθέν ή το επιδιωχθέν προϊόν των φορολογικών παραβάσεων, αποκλείονται πλέον από την αντικειμενική υπόσταση του αδικήματος του άρθρου 25 του ν. 1882/1990, δεδομένου ότι η μη καταβολή αυτών τυποποιείται ήδη ποινικά από το άρθρο 66 του ΚΦΔ *(ΑΠ 153/2022).*

9. Η **διοικητική αναστολή εκτέλεσης** της πράξης του προϊσταμένου του τελωνείου δυνάμει απόφασης του διοικητικού εφετείου, που είχε εκδοθεί μετά την άσκηση προσφυγής του που συνδεόταν με την τελωνειακή παράβαση λαθρεμπορίας τσιγάρων, δεν καθιστά την πράξη της μη καταβολής χρεών προς το δημόσιο ανέγκλητη (ΑΠ 1260/2022).

10. **Η τυχόν άσκηση προσφυγής** κατά της **καταλογιστικής του** χρέους πράξεως και η συνεπεία αυτής αναστολή της καταβολής αυτού **δεν ασκεί** καμία έννομη επιρροή στο αξιόποινο του ως άνω εγκλήματος, ούτε βεβαίως οδηγεί στην αθώωση του κατηγορουμένου, αφού από καμία διάταξη νόμου δεν προβλέπεται τέτοιος τρόπος άρσης του αδίκου ή εξάλειψης του αξιοποίνου του εν λόγω εγκλήματος (ΑΠ 841/2023).

11. **Χρέη προς το δημόσιο και λιμενικά ταμεία:** η είσπραξη των περιεχομένων σε σχετικό πίνακα εσόδων των Λιμενικών Ταμείων, μεταξύ των οποίων και της **Ο.Λ.Π. ΑΕ** έχει ανατεθεί στις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες δυνάμει της ισχύουσας από έτος 1997 υπουργικής, με αριθμό 1014959/1175/4-2-1997, απόφασης, η οποία

ουδέποτε καταργήθηκε. Νομίμως βεβαιώνονται στις Δ.Ο.Υ. τα χρέη προς τον Οργανισμό Λιμένος …ΑΕ και **δεν αποτελεί ιδιωτικό χρέος** (ΑΠ 1690/2022, 1689/2022, 1330/2022).

12. **Αληθινή πραγματική η συρροή μεταξύ των αδικημάτων της μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο και της λαθρεμπορίας,** καθώς τα δύο εγκλήματα έχουν διαφορετικές νομοτυπικές υποστάσεις. Έτσι σε περίπτωση έκδοσης αμετάκλητης αθωωτικής ή καταδικαστικής απόφασης του ποινικού δικαστηρίου για την αξιόποινη (χρονικά πρότερη) πράξη της λαθρεμπορίας, δεν υφίσταται δεδικασμένο κατά την έννοια του άρθρου 57 του ΚΠΔ, για την (δεύτερη χρονικά) πράξη της μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο, ακόμα και αν η τελευταία αφορά το πολλαπλό τέλος που καταλογίστηκε ως κύρωση λόγω της λαθρεμπορίας, γιατί δεν υπάρχει ταυτότητα πράξης. Συμβατή η ερμηνεία αυτή με τις διατάξεις του 7ου Πρωτοκόλλου ΕΣΔΑ και του ΔΣΑΠΔ. Εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διάταξης. Εκ πλαγίου παραβίαση (ΑΠ 995/2023, 1519/2022, 589/2022).

13. **Αναβολή κατ΄άρθρο 59 ΚΠΔ** έως την έκδοση απόφασης από την πλήρη ποινική **Ολομέλεια του Αρείου Πάγου**, όπου είχε παραπεμφθεί με άλλη απόφαση για το ζήτημα του ποια χρέη υπάγονται και ποια εξαιρούνται από το άρθρο 25 Ν 1882/1990, κατ΄άρθρο 469 νΠΚ (ΑΠ 1108/2023, 522/2023, 521/2023).

Χρεοκοπία

Μετά την ισχυ του αρ. 171 Πτωχευτικού Κώδικα καταργήθηκε σιωπηρά η διάταξη του αρ. 398 πΠΚ (ΑΠ 866/2023).

Χρήση σταθμού εκπομπής ραδιοσήματος

Που χρησιμοποιείται για την εκπομπή ή και λήψη ηλεκτρομαγνητικής ενέργειας, **χωρίς άδεια (άρθρο 37 Ν. 4635/30-10-2019 - άρθρο 1 παρ.1, 2 περ.Α και 5 περ. Α Ν. 2801/2000)** (ΑΠ 269/2023)

Ψευδής βεβαίωση

(αρ. 242 ΠΚ)

1. **Στοιχεία αδικήματος** (ΑΠ 113/2023). Το έγκλημα πραγματώνεται και στην περίπτωση, που προσαπαιτείται για την ολοκλήρωση του εγγράφου ***η προσυπογραφή του και από άλλα*** πρόσωπα εκτός του υπαλλήλου που το εξέδωσε (ΑΠ 1309/2023, 984/2023, 1494/2022, 1150/2019, 600/2021).
2. Για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος **της ψευδούς βεβαίωσης** απαιτείται ο δράστης να έχει την ιδιότητα του **υπαλλήλου,** αρμόδιου κατά τόπο και καθύλη για τη σύνταξη ή έκδοση εγγράφου, ο οποίος ενεργώντας εντός του κύκλου των υπηρεσιακών του καθηκόντων συντάσσει ή εκδίδει δημόσιο έγγραφο, κατά την έννοια του άρθρου 438 ΚΠολΔ δηλαδή έγγραφο το οποίο προορίζεται **για εξωτερική κυκλοφορία** και έχει **πλήρη αποδεικτική ισχύ** έναντι πάντων ως προς όσα βεβαιώνονται από τον υπάλληλο ότι έγιναν από τον ίδιο ή ενώπιον του, ή την αλήθεια των οποίων όφειλε ο ίδιος να διαπιστώσει (άρθρο 440 ΚΠολΔ) και ο οποίος με **πρόθεση βεβαιώνει** στο έγγραφο αυτό πραγματικό περιστατικό ψευδές, το οποίο έχει **έννομες συνέπειες**. ΑΠ 536/2024).
3. **Ψευδές δε** είναι το περιστατικό όταν δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα και ειδικότερα όταν βεβαιώνεται περιστατικό που δεν είναι αληθές ή δεν αναφέρεται αληθές περιστατικό που έπρεπε να αναφερθεί, εφόσον, στην τελευταία περίπτωση, υπήρχε νομική υποχρέωση να το βεβαιώσει ο υπάλληλος και τούτο υπέπεσε στην αντίληψή του. **Έννομες συνέπειες** υπάρχουν όταν το έγγραφο έχει κατά νόμο τη δυνατότητα να αποδεικνύει τη γένεση, ύπαρξη, διατήρηση, αλλοίωση ή απώλεια

δικαιώματος, έννομης σχέσης ή κατάστασης ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου (ΑΠ 536/2024).

4. Από τη σύγκριση των διατάξεων του άρθρου 242 παρ.1 του προϊσχύσαντος ΠΚ με αυτές του άρθρου 242 παρ.1 του κατά τη δημοσίευση της προσβαλλόμενης απόφασης ισχύσαντος νέου ΠΚ, προκύπτει ότι η νομοτυπική μορφή της πράξης της ψευδούς βεβαίωσης δεν έχει αλλάξει, όμως, η διάταξη του νέου ΠΚ είναι **αυστηρότερη,** αφού πέραν της απειλούμενης και από τις δύο διατάξεις στερητικής της ελευθερίας ποινής φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους απειλεί σωρευτικά και χρηματική ποινή (ΑΠ 961/2023, 285/2020).
5. Ο **συμβολαιογράφος οφείλει,** κατά την άσκηση των λειτουργικών του καθηκόντων, **όταν διαπιστώνει ή τελεί εν γνώσει ότι το περιεχόμενο των δηλώσεων των δικαιοπρακτούντων μερών είναι ψευδές, να αρνηθεί τη βεβαίωση σε συμβολαιογραφικό έγγραφο των δηλούμενων,** αλλά γνωστών σ` αυτόν ψευδών στοιχείων **περί εκούσιας αναγνώρισης τέκνου εκτός γάμου,** που έγινε χωρίς ο αναγνωρίσας να είναι ο πραγματικός πατέρας και, επομένως, **διαλαμβάνοντας αυτός στη συντασσόμενη συμβολαιογραφική πράξη τα δηλούμενα ψευδή περιστατικά,** για την πατρότητα του τέκνου της συμπράττουσας μητέρας, τα οποία συνεπάγονται έννομες συνέπειες**, πραγματώνει το έγκλημα της ψευδούς βεβαίωσης του άρθρου 242 ΠΚ** (ΑΠ 692/2025, 1221/2014, ΑΠ 640/2012, ΑΠ 1040/2009).
6. Για τη στοιχειοθέτηση της ψευδούς βεβαίωσης ***σε βαθμό κακουργήματος***, δεν είναι απαραίτητο να πραγματοποιηθεί ο επιδιωκόμενος αυτός ***σκοπός*** ή να είναι άμεσα συνδεδεμένα με αυτήν το περιουσιακό όφελος ή η περιουσιακή βλάβη, αλλ` αρκεί ότι αυτά έχουν ενταχθεί στο εν γένει δια της ψευδούς βεβαιώσεως σχέδιο του δράστη και

διαμορφώνονται με την ψευδή βεβαίωση οι προϋποθέσεις για να υπάρχει στη συνέχεια η δυνατότητα (ο κίνδυνος), έστω και με την παρεμβολή, μετά την τέλεση της πράξεως της ψευδούς βεβαίωσης, άλλων ενεργειών του δράστη ή τρίτου, υπέρ του οποίου ο σκοπός οφέλους, να επέλθει το επιδιωκόμενο περιουσιακό όφελος ή η σκοπούμενη περιουσιακή βλάβη. ***Στην αθέμιτη ωφέλεια*** περιλαμβάνεται κάθε ευνοϊκή διαμόρφωση της περιουσιακής κατάστασης του δράστη ή τρίτου (ΑΠ 984/2023, 210/2022, 1328/2019).

7. ***Αντικειμενικά α***παιτείται βεβαίωση στο έγγραφο αυτό ψευδούς περιστατικού που μπορεί να έχει έννομες συνέπειες, δηλαδή περιστατικού που είναι σημαντικό για τη γένεση, διατήρηση, μεταβολή ή απόσβεση δικαιώματος ή έννομης δημόσιας ή ιδιωτικής σχέσεως ή καταστάσεως, ψευδές δε είναι το περιστατικό, όταν δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα και ειδικότερα, όταν βεβαιώνεται περιστατικό που δεν είναι αληθές ή δεν αναφέρεται περιστατικό αληθές που έπρεπε να αναφερθεί, εφόσον, στην τελευταία περίπτωση, υπήρχε νομική υποχρέωση να βεβαιώσει τούτο ο υπάλληλος και τούτο υπέπεσε στην αντίληψή του (ΑΠ 268/2025, 1014/2023).
8. Με την παρ. 4 του άνω άρθρου καθιερώνεται αυτοτελές πλημμέλημα για τον χρήστη του εγγράφου της ψευδούς βεβαίωσης, κατά τους όρους των παρ. 1,2,3 και όχι εγγράφου που πλαστογραφήθηκε ή νοθεύθηκε κατά το άρθρο 216 ΠΚ. Το αδίκημα αυτό της χρήσης στοιχειοθετείται αντικειμενικά όταν ο δράστης καταστήσει προσιτό το έγγραφο της ψευδούς βεβαίωσης σε εκείνον του οποίου επιδιώκεται η παραπλάνηση και του δώσει τη δυνατότητα να λάβει γνώση του περιεχομένου του, ενώ υποκειμενικά απαιτείται δόλος συνιστάμενος και στη γνώση ότι το έγγραφο είναι πλαστό ή νοθευμένο κατά το περιεχόμενο ή ότι έχει υπεξαχθεί από τον υπάλληλο και θέληση αυτού να επέλθουν οι έννομες συνέπειες (ΑΠ 268/2025).

9. Δημόσιο έγγραφο αποτελεί και ***το βιβλίο ερευνών*** του καταστήματος κράτησης (ΑΠ 1053/2023).

Ψευδής βεβαίωση και Ν 1608/1950

1. Ταυτόχρονα με την κατάργηση του ισχύσαντος μέχρι 30-6-2019 ΠΚ καταργήθηκε και ο ν. 1608/1950. ***Οι ιδιαίτερα διακεκριμένες μορφές των εγκλημάτων*** της απάτης, της ***ψευδούς βεβαίωσης*** και νόθευσης εγγράφου, των άρθρων 386 παρ.2 και 242 παρ.5 του ισχύοντος ΠΚ, που στρέφονται άμεσα κατά του νομικού προσώπου του ελληνικού δημοσίου κτλ, εισήχθησαν προς αντικατάσταση των διατάξεων των άρθρων 386 παρ. 3β-1, **242 παρ. 3-1-2** του προϊσχύσαντος ΠΚ, όταν συνέτρεχαν όμως οι επιβαρυντικές περιστάσεις του ν. 1608/1950, ο οποίος ίσχυε μέχρι την έναρξη ισχύος του νέου ΠΚ και καταργήθηκε όχι προγενέστερα αλλά ταυτόχρονα με τον ισχύσαντα μέχρι 30-6-2019 παλαιό ΠΚ.
2. ***Ευμενέστερες οι αντίστοιχες διατάξεις του νΠΚ,*** αφού προβλέπουν μικρότερο ανώτατο όριο ποινής. Για την εύρεση της ευμενέστερης διάταξης ως προς το ζήτημα της παραγραφής, και με δεδομένο ότι η απειλούμενη ποινή για την ιδιαζόντως επιβαρυντική περίσταση του άρθρου 1 παρ.1 περ. β' του ν. 1608/1950 ήταν αυτή της ισόβιας κάθειρξης, τίθενται σε σύγκριση αφενός η διάταξη του άρθρου 111 παρ.2 περ. α του προϊσχύσαντος ΠΚ, κατά την οποία τα κακουργήματα παραγράφονται μετά είκοσι έτη, αν ο νόμος προβλέπει γι' αυτά την ποινή της ισόβιας κάθειρξης, και αφετέρου οι διατάξεις των άρθρων 386 παρ.2 εδ. β' και 242 παρ.5 εδ.β' του ισχύοντος ΠΚ, κατά τις οποίες οι πράξεις αυτές παραγράφονται ***μετά είκοσι έτη***. Τόσο οι διατάξεις του προϊσχύσαντος ΠΚ όσο και αυτές του νέου ΠΚ προβλέπουν εικοσαετή παραγραφή και συνεπώς δεν τίθεται ζήτημα εφαρμογής στη συγκεκριμένη περίπτωση ευνοϊκότερης διάταξης***, αφού η παραγραφή ήταν και είναι εικοσαετής*** ***(****ΑΠ 1035/2022).*

3. **Ψευδής βεβαίωση (αρ. 242 ΠΚ) και Ν 1608/1950:** από τη σύγκριση των διατάξεων του άρθρου 242 παρ. 3 του προϊσχύσαντος ΠΚ, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 1608/1950, με αυτές του άρθρου 242 παρ. 5 του ισχύοντος ΠΚ, προκύπτει ότι **η διάταξη του νέου ΠΚ είναι ηπιότερη ως προς την απειλή της στερητικής της προσωπικής ελευθερίας ποινής**, αφού οι διατάξεις του προϊσχύσαντος ΠΚ σε συνδυασμό με τις ήδη καταργηθείσες διατάξεις του Ν. 1608/1950 προέβλεπαν την ποινή της ισόβιας κάθειρξης, **είναι όμως αυστηρότερη ως προς την απειλή της χρηματικής ποινής, που δεν προβλεπόταν στην προϊσχύσασα διάταξη** (ΑΠ 113/2023).

Ψευδής ιατρική πιστοποίηση

(άρ. 221 ΠΚ). Αποτελεί **είδος διανοητικής πλαστογραφίας** και ιδιαίτερο έγκλημα και απαιτείται αντικειμενικώς η έκδοση έγγραφης πιστοποίησης και παράδοση αυτής σε τρίτον, η οποία είναι ψευδής κατά το περιεχόμενό της **σε οποιοδήποτε σημείο αυτής**, καθώς και **όταν πιστοποιείται ότι εξέτασαν τον ασθενή, ενώ δεν τον έχουν εξετάσει**, δηλαδή όχι μόνο κατά το μέρος που αφορά την υγεία του τρίτου ή την υγιεινή του κατάσταση, προορίζεται δε να παράσχει πίστη σε δημόσια, δημοτική ή κοινοτική αρχή κλπ., ***υποκειμενικώς δε δόλος,*** …….. (ΑΠ 1312/2023, 76/2023, 1188/2022, 103/2020, 141/2011).

Ψευδής κατάθεση

(αρ. 224 ΠΚ)

1. Η διάταξη του άρθρου 224 παρ. 1 νΠΚ (ψευδής κατάθεση) είναι **επιεικέστερη** της αντίστοιχης του προϊσχύσαντος ΠΚ (ψευδορκίας μάρτυρα). Στοιχεία νομοτυπικής μορφής της ψευδούς κατάθεσης (ΑΠ 1345/2023, 481/2022).

2. ***Επιεικέστερη*** η διάταξη του νΠΚ, ως προς την προβλεπόμενη στερητική της ελευθερίας ποινή, έναντι του πΠΚ, είναι όμως **δυσμενέστερη ως προς την απειλή της χρηματικής ποινής και επομένως μη εφαρμοστέα ως προς αυτήν**, καθόσον δεν προβλεπόταν στην προϊσχύσασα διάταξη του άρθρου 224 του ΠΚ (ΑΠ 174/2023).
3. ***Στοιχεία νομοτυπικής μορφής αδικήματος***. ***Η αρμοδιότητα της αρχής,*** ενώπιον της οποίας δίδεται η κατάθεση, αποτελεί συστατικό στοιχείο της αντικειμενικής υποστάσεως του αδικήματος της ψευδούς καταθέσεως, θεωρείται δε ως αρμόδια αρχή και εκείνη ενώπιον της οποίας είναι δυνατόν, κατά διάταξη νόμου, να γίνει κατάθεση κάποιου, η οποία μπορεί στη συνέχεια να χρησιμοποιηθεί και να ληφθεί υπόψη ως έγκυρο αποδεικτικό μέσο από αρχή, που είναι και αυτή αρμόδια προς διάγνωση κάποιας διαφοράς **(διπλή αρμοδιότητα της αρχής).** (*ΑΠ 1171/2023, 842/2023, 267/2023, 1114/2022, 688/2022)*
4. Η κατάθεση του δράστη αυτού του εγκλήματος πρέπει να αναφέρεται σε ***γεγονότα*** αντικειμενικώς αναληθή και ***όχι σε κρίσεις, γνώμες*** ή ***πεποιθήσεις***, ***εκτός α***ν αυτές είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένες προς τα γεγονότα που κατέθεσε (ΑΠ 211/2024, 1345/2023, 1688/2022). Θεωρείται δε αντικειμενικώς ψευδές το περιστατικό που κατατίθεται, όχι μόνον όταν αυτό είναι αντίθετο προς την αντικειμενική πραγματικότητα, αλλά και προς εκείνα που ο μάρτυρας αντιλήφθηκε ή από διηγήσεις τρίτων πληροφορήθηκε και ως εκ τούτου γνώριζε (ΑΠ 267/2023, 150/2023).
5. Κατά το χρονικό διάστημα από 1-7-2019 έως και 11-11-2021, η ψευδής ανώμοτη κατάθεση με την ειδικότερη μορφή της ψευδούς αναφοράς σε αρχή, ήταν πράξη **ανέγκλητη** (ΑΠ 917/2023, 165/2021, 317/2020).

6. **Ευμενέστερη** η διάταξη του νΠΚ έναντι της αντίστοιχης του άρθρου 224 παρ. 1 , 2 πΠΚ, ενώ η ***κατάργηση του όρκου δεν*** επηρεάζει .Για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος της ψευδούς κατάθεσης **απαιτείται, ...**ΑΠ 1546/2022, 230/20, 290/18,
7. .**α)** τα κατατεθέντα **να σχετίζονται ουσιαστικά ή διαδικαστικά με την υπόθεση**, δηλ. να αναφέρονται προκειμένου για ποινική δίκη στα στοιχεία του εγκλήματος που αποτελεί το **αντικείμενο αυτής** ή σε **άλλα περιστατικά συνδεόμενα αναποσπάστως με αυτό το αντικείμενο,** ανεξαρτήτως αν τα κατατεθέντα **είναι ουσιώδη ή επουσιώδη** για την έκβαση της δίκης, αν δηλ. επηρέασαν το αποτέλεσμα αυτής (ΑΠ 1316/2023, 913/2023, 842/2023, 60/2023 , 1688/2022,
8. **β)** τα κατατεθέντα να είναι ψευδή ή ο διάδικος ή μάρτυρας να αρνήθηκε ή να απέκρυψε τα αληθινά στοιχεία που γνώριζε για την κρινόμενη υπόθεση, κατά δε την μικτή θεωρία που ακολουθεί ο Α.Π **είναι αντικειμενικώς ψευδές** το γεγονός, όχι μόνον όταν είναι αντίθετο προς την αντικειμενική πραγματικότητα, αλλά και προς εκείνα που ο μάρτυς αντιλήφθηκε ή από διηγήσεις τρίτων πληροφορήθηκε και ως εκ τούτου γνώριζε (ΑΠ 1276/2023, 267/2023, 1240/2022, 1071/2022,
9. **γ)**Τα κατατεθέντα περιστατικά πρέπει να αναφέρονται ***σε γεγονότα,*** ήτοι σε συγκεκριμένα και ειδικώς προσδιορισμένα κατά χρόνο και τόπο και αναγόμενα ***στο παρελθόν ή το παρόν*** συμβάντα ή καταστάσεις, που έχουν σχέση με την υπόθεση, ή σε άλλα περιστατικά συνδεόμενα ***αναποσπάστως*** με τα γεγονότα αυτά (ΑΠ 1289/2023), ***στερείται σημασίας***, όμως, το αν είναι ***ουσιώδη ή επουσιώδη*** για την έκβαση της δίκης και ανεξάρτητα από το αν επηρέασαν το αποτέλεσμα στη συγκεκριμένη υπόθεση. (ΑΠ 1172/2023, 1171/2023, 1141/2023,

10. **δ)**Ειδικότερα, πρέπει τα περιστατικά αυτά είτε να εμπίπτουν ***στο αποδεικτέο θέμα***, αν πρόκειται για ***πολιτική δίκη*** ή να αφορούν τα στοιχεία του διωκόμενου εγκλήματος, αν πρόκειται για ποινική δίκη είτε να συνδέονται ***αναπόσπαστα*** με περιστατικά που εμπίπτουν στο αποδεικτέο θέμα ή αφορούν τα στοιχεία του εγκλήματος είτε να αναφέρονται στον προσδιορισμό της ***προσωπικότητας ή διαγωγής*** του κατηγορούμενου ΑΠ 267/2023, 630/2019, 977/2013.

Ψευδής κατάθεση και ένορκες βεβαιώσεις

1. Οι **συμβολαιογράφοι είναι αρμόδιοι για τη λήψη ενόρκων βεβαιώσεων** μαρτύρων κατά τον Κώδικα Συμβολαιογράφων (προισχ. άρθρο 1 παρ. 1 εδ. δ΄ του Ν. 670/1977 και ήδη άρθρο 1 παρ. 1 εδ. ε΄ του Ν. 2830/2000) όπως επίσης και ο **ειρηνοδίκης** κατ' άρθρο 1 του ν. 1540/1944 εφόσον αυτές πρόκειται **να χρησιμοποιηθούν παραδεκτώς** ως νόμιμο αποδεικτικό μέσο όπως σε δίκη ενώπιον του Μονομελούς ή Πολυμελούς Πρωτοδικείου κατά το άρθρο 270 παρ. 2 του ΚΠολΔ ή τα άρθρα 650 παρ. 1 671 παρ. 1 681 Α΄ και 681 Β΄ του ίδιου Κώδικα, οπότε αν τα βεβαιούμενα σε αυτές είναι ψευδή πραγματώνεται η αντικειμενική υπόσταση του ανωτέρω εγκλήματος. (ΑΠ 1157/2024, 1177/2022, 454/2019, 776/2018) .
2. Πρέπει όμως για να μπορούν οι ένορκες βεβαιώσεις μαρτύρων να ληφθούν υπόψη ως νόμιμο αποδεικτικό μέσο **να έχει προηγηθεί σύμφωνα με το ανωτέρω άρθρο 270 παρ. 2 (και τα άρθρα 650 παρ. 1 671 παρ. 1 681 Α΄ και 681 Β΄ του ίδιου Κώδικα) νόμιμη κλήτευση του αντιδίκου** εκείνου που είχε την επιμέλεια λήψης της ένορκης βεβαίωσης διότι **διαφορετικά δεν αποτελούν νόμιμο αποδεικτικό μέσο** και δεν μπορεί να στοιχειοθετηθεί το έγκλημα της ψευδούς κατάθεσης για όσα περιστατικά περιέχονται σ' αυτές, **εκτός εάν πρόκειται να χρησιμοποιηθούν σε**

διαδικασία ασφαλιστικών μέτρων όπου δεν απαιτείται κλήτευση του αντιδίκου. **(**ΑΠ 1157/2024, 1177/2022, 454/2019).

3. Η έλλειψη όμως της κλήτευσης **καλύπτεται με την παράσταση του αντιδίκου κατά τη σύνταξη της ένορκης βεβαίωσης**, διότι διαφορετικά οι ένορκες βεβαιώσεις αποτελούν **ανυπόστατο αποδεικτικό μέσο** και δεν μπορεί να στοιχειοθετηθεί το έγκλημα της ψευδορκίας μάρτυρα για όσα περιστατικά περιέχονται σε αυτές (ΑΠ 1157/2024).
4. Σε περίπτωση που δεν γίνεται μνεία στην απόφαση ή δεν προκύπτει με σαφήνεια αν οι ένορκες βεβαιώσεις ενώπιον του συμβολαιογράφου ή του ειρηνοδίκη έχουν ληφθεί μετά από νόμιμη και εμπρόθεσμη ***κλήτευση*** του αντιδίκου εκείνου που επιμελήθηκε την λήψη τους τότε ανακύπτει ο αναιρετικός λόγος της έλλειψης κατ' άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ΄ του ΚΠΔ αιτιολογίας **(**ΑΠ 1177/2022, 454/2019)
5. Για την πληρότητα της αιτιολογίας απόφασης, πρέπει να αναφέρεται στην απόφαση, εκτός άλλων, ότι το δικαστήριο της ουσίας διαπίστωσε ότι **η ένορκη βεβαίωση έχει ληφθεί ύστερα από εμπρόθεσμη και νομότυπη κλήτευση του αντιδίκου του διαδίκου**, ο οποίος επιμελήθηκε να ληφθεί η ένορκη βεβαίωση (ΑΠ 1157/2024, 84/2023, ΑΠ 948/2022).
6. Οι **Ειρηνοδίκες ε**ίναι αρμόδιοι για τη λήψη ***ένορκων βεβαιώσεων*** μαρτύρων, εφόσον αυτές πρόκειται να χρησιμοποιηθούν ως νόμιμο αποδεικτικό μέσο, όπως σε δίκη ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου, αφού προηγηθεί νόμιμη κλήτευση του αντιδίκου εκείνου που είχε την επιμέλεια της καταθέσεως, η έλλειψη της οποίας καλύπτεται με την παράσταση του αντιδίκου, εκτός εάν πρόκειται να χρησιμοποιηθούν σε διαδικασία ασφαλιστικών μέτρων (ΑΠ 842/2023, 18/2018, 1363/2015,

Ψευδής καταμήνυση

(αρ. 229 ΠΚ)

1. ***Στοιχεία νομοτυπικής μορφής της ψευδούς καταμήνυσης.*** Το έγκλημα είναι τελειωμένο μόλις περιέλθει η μήνυση ή η έγκληση στην αρχή ή γίνει ανακοίνωση σ' αυτήν, ανεξάρτητα εάν στην συνέχεια ασκήθηκε ή όχι ποινική δίωξη κατά του μηνυομένου –εγκαλούμενου (ΑΠ 477/2025, 79/2025, 997/2024, 269/2024, 198/2024, 1608/2023, 1174/2023, 1172/2023, 1171/2023, 1004/2023, 652/2023, 75/2023, 60/2023, 100/2023, 1688/2022, 1556/2022, 621/2022, 590/2022,) ή αν αυτός απαλλάχθηκε (ΑΠ 815/2022).
2. Για τη θεμελίωση του εγκλήματος της ψευδούς καταμήνυσης, απαιτείται: α) καταμήνυση ή ανακοίνωση ή αναφορά, δηλαδή, είτε με τον τύπο του άρθρου 42 ΚΠοινΔ, είτε με κάθε τύπο προφορικής ή γραπτής καταγγελίας, β) η καταμήνυση να έγινε ενώπιον αρχής, γ) η καταμήνυση να αναφέρεται στη τέλεση από άλλον αξιόποινης πράξης ή πειθαρχικής παράβασης, δ) η καταμήνυση να αφορά σε άλλον που μπορεί να τιμωρηθεί από το ποινικό δικαστήριο ή να διωχθεί πειθαρχικά, ε) η καταμήνυση να είναι ψευδής, δηλαδή **αντικειμενικά αναληθής** και στ) δόλος του δράστη, συνιστάμενος στη γνώση του, κατά το χρόνο της καταμήνυσης, ότι το περιεχόμενο της καταγγελίας είναι αναληθές και αφορά σε αξιόποινη πράξη ή πειθαρχική παράβαση, στη θέληση να περιέλθει η αναφορά στην αρχή και στο σκοπό του (υπερχειλής υποκειμενική υπόσταση) να κινηθεί η ποινική ή πειθαρχική διαδικασία, είναι δε αδιάφορο, αν ο σκοπός αυτός επιτεύχθηκε. Ενδεχόμενος δόλος δεν αρκεί σχετικά με το ψευδές της καταμήνυσης. Ο δράστης αρκεί να γνωρίζει και να θέλει την κίνηση της διαδικασίας κατά του καταμηνυθέντος, ως αναγκαία συνέπεια της πράξης του (ΑΠ 79/2025).
3. **Επιεικέστερη η διάταξη** του άρθρου 229 παρ. 1 προϊσχύσαντος ΠΚ (ΑΠ 79/2025, 997/2024, 519/2024, 1608/2023, 1172/2023, 1171/2023, 1145/2023, 174/2023,

100/2023, 75/2023, 60/2023, 1565/2022, 1556/2022, 1546/2022, 1220/2022, 1211/2022,).

4. Για τη στοιχειοθέτηση της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος της ψευδούς καταμήνυσης, το περιεχόμενο της καταγγελίας πρέπει να είναι **αντικειμενικά αξιόποινη πράξη ή πράξη πειθαρχικά κολάσιμη**), ενώ δεν μπορεί να ευσταθήσει κατηγορία για ψευδή καταμήνυση, μόνον αν από το περιεχόμενο αυτών που εκτίθενται στη μήνυση ή την έγκληση και κατά τρόπον ώστε να μη παρίσταται ανάγκη να διαπιστωθεί με οποιαδήποτε ανακριτική έρευνα, ούτε και με την, κατά το άρθρο 43 παρ. 2 ΚΠΔ, προκαταρκτική εξέταση, **προκύπτει το ακαταδίωκτο της καταμαρτυρούμενης πράξης για οποιοδήποτε λόγο (***ΑΠ 1311/2022, 620/2019).* 4.Απαιτείται η καταμήνυση να είναι **αντικειμενικά αναληθής** (ΑΠ 1565/2022).

5. **Ψευδής καταμήνυση. -580 νΚΠΔ, 585 πΚΠΔ – Δικαστικά Έξοδα.** Η κρίση του εισαγγελέα πρωτοδικών, κατά ***την αρχειοθέτηση*** της σχετικής μήνυσης, περί απαλλαγής του μηνυτή από την καταβολή δικαστικών εξόδων κατά τη διάταξη του άρθρου 585 του προϊσχύσαντος ΚΠΔ, , ***δεν δεσμεύει*** το Δικαστήριο ως προς τη ***μη ύπαρξη δόλου*** στο πρόσωπο του κατηγορουμένου ***για ψευδή καταμήνυση*** *(ΑΠ 621/2022,*

6. Η ως άνω διάταξη (άρθρο 229 παρ.1 Π.Κ.) υπό την ισχύ του νέου Π.Κ. από την 1-7-2019, κατά τους όρους θεμελίωσής της **είναι ανάλογου περιεχομένου, πλην όμως υπέστη σημαντική αλλαγή** με την κατάργηση του σκοπού του δράστη με την εξής έννοια: Η ψευδής καταμήνυση ***τιμωρείτο*** μόνο όταν ο δράστης την τελούσε ***με σκοπό καταδίωξης*** του καταγγελλόμενου προσώπου, καθώς, όμως, στο ελληνικό δίκαιο ισχύει ως προς τη δίωξη ***η αρχή της νομιμότητας***, ήδη η καταγγελία της πράξης δημιουργεί άμεσα τον κίνδυνο άσκησης ποινική δίωξης, ώστε η αναφορά στον επιπρόσθετο σκοπό να εμφανίζεται ***περιττή*** (βλ***. αιτιολογική έκθεση*** στο σχέδιο

νόμου για την κύρωση του νέου Π.Κ.). **Επομένως, ο σκοπός καταδίωξης, αν και δεν περιέχεται στο γράμμα της διάταξης, ενυπάρχει με την ενέργεια καταγγελίας στην αρχή** (ΑΠ 1282/2022).

7. Το έγκλημα είναι **τυπικό** και συνεπώς τετελεσμένο με την περιέλευση στην αρχή της μήνυσης, αναφοράς κ.λπ., ανεξαρτήτως αν επήλθε το επιβλαβές αποτέλεσμα της δίωξης ή αν ο καταμηνυθείς τελικώς απαλλάχθηκε (ΑΠ 840/2023).
8. Η ψευδής καταμήνυση ή αναφορά πρέπει να αφορά άλλο πρόσωπο, το οποίο να είναι ***ορισμένο.*** Ορισμένο είναι το πρόσωπο όταν ***κατονομάζεται ρητά ή περιγράφεται*** κατά τέτοιο τρόπο ώστε να είναι δυνατή η αναγνώρισή του (ΑΠ 1546/2022).
9. **Ευμενέστερη** η προϊσχύσασα διάταξη ως προς την υποκειμενική υπόσταση και την απειλούμενη ποινή (ΑΠ 1174/2023, 840/2023).
10. Όταν καταμηνύονται περισσότερα πρόσωπα, το αδίκημα τελείται **κατά συρροή και** όχι κατ΄εξακολούθηση (ΑΠ 1174/2023).
11. Στην περίπτωση κατά την οποία ο κατηγορούμενος κατηγορείται για **ψευδή καταμήνυση** στο **κλητήριο θέσπισμα** πρέπει να αναφέρονται τα **καίρια και ουσιώδη** σημεία της υποβληθείσας κατ' αυτού μήνυσης, που φέρεται ως ψευδής **και όχι όλο** το περιεχόμενό της. ΑΠ 2023/2023, 98/2018
12. Το ίδιο ισχύει και για την πράξη της **συκοφαντικής δυσφήμησης** που φέρεται τελεσθείσα δι' ενός εγγράφου (ΑΠ 2023/2023, 98/2018).

Ψευδής υπεύθυνη δήλωση

(αρ. 22 παρ. 6 Ν 1599/1986).

Η απευθυνόμενη στη δημόσια υπηρεσία ή αρχή υπεύθυνη δήλωση πρέπει να περιλαμβάνει ***γεγονότα*** που αφορούν ***στον ίδιο τον δηλούντα*** και να έχουν ***άμεσες έννομες συνέπειες*** για τον ίδιο, καθόσον σκοπός του ανωτέρω Ν. 1599/1986 δεν είναι η διευθέτηση ιδιωτικών διαφορών ή η καταγγελία αξιόποινης πράξης, αλλά η

ρύθμιση της σχέσης κράτους - πολίτη και η διευκόλυνση του διοικουμένου στη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων, για την ταχύτερη διεκπεραίωση των υποθέσεών του, με την ανάληψη όμως της ποινικής ευθύνης για τυχόν ανακρίβεια του περιεχομένου της δήλωσης (ΑΠ 11/2024, 251/2023, 48/2020, 559/2001).

Ψηφιακός δίσκος

Αποτελεί έγγραφο (άρθρο 13 γ ΠΚ), το οποίο επισκοπείται στο ακροατήριο (ΑΠ 42/2023, 1096/2022).

Αθήνα 2-4-2026

Ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου

Ευάγγελος Μπακέλας